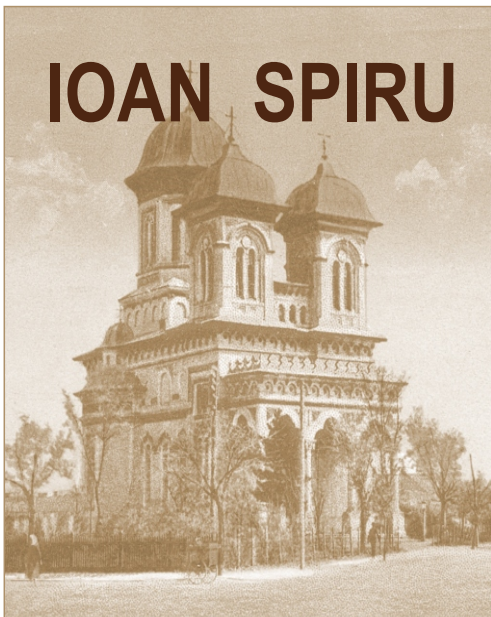

IOAN SPIRU

DIN ISTORIA BISERICII TELEORMĂNENE

Editura Ordessos

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://www.muzeuteleormani.ro>

IOAN SPIRU

**DIN ISTORIA BISERICII
TELEORMĂNENE**

- STUDII, ARTICOLE, ÎNSEMNĂRI -

IOAN SPIRU

**DIN ISTORIA BISERICII
TELEORMĂNENE**

- STUDII, ARTICOLE, ÎNSEMNĂRI -

Volum îngrijit de Pavel Mirea

**PUBLICAȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN
(X)**

**Editura Ordessos
2015**

PUBLICAȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN

(X)

Editorul seriei: Pavel Mirea
Tehnoredactare: Floriana Otomega
Corectură: Alin - Vasilică Stângă
Copertă: Pompilia Zaharia

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României **SPIRU, IOAN**

Din istoria bisericii teleormănene: studii, articole, însemnări / Ioan Spiru; ed. îngrijită de Pavel Mirea; cuvânt înainte: PS Galaction. - Pitești: Ordessos, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-8604-18-3

I. Mirea, Pavel (ed.)

II. Galaction, episcop al Alexandriei și Teleormanului (pref.)

281.95(498-35 Teleorman) (091)

Acest volum a fost editat cu sprijinul financiar al Muzeului Județean Teleorman și al familiilor Angelescu și Spiru.

©Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Muzeului Județean Teleorman

ISBN 978-606-8604-18-3

Preot IOAN SPIRU (1914 - 1995)

Reazemul și puterea de rezistență în acele vremuri de aspră furtună, în care istoria se scria nu cu acte de cancelarie, ci cu sabie și sânge, a fost și Biserica și slujitorii ei.

CUPRINS

Cuvânt înainte	IX
Nota editorului	XIII
Evoluția limitelor administrative ale județului Teleorman	1
Catagrafia județului Teleorman din anul 1810	10
Două catagrafii ale bisericilor din plasa Târgului – Teleorman, din anii 1834 și 1837	52
Biserici de sate de pe valea Oltului și Călmățuiului în catagrafiile secolului al XIX-lea	69
Preoți și biserici în prima jumătate a veacului al XIX-lea	77
Clerici din județul Teleorman între anii 1500-1900	90
Biserica „Sfântul Alexandru” din orașul Alexandria	148
Biserici din orașul Alexandria – Biserica „Sfânta Adormire”	165
Biserici din orașul Alexandria – Biserica „Sfinții Apostoli”; Biserica „Cuvioasa Paraschiva”	170
Biserici din orașul Alexandria – Biserica „Sfinții Împărați”; Biserica „Sfântul Nicolae”	180
Orașul Alexandria și bisericile sale	192
Orașul Roșiorii de Vede și bisericile sale	211
Biserici – bordeie	236
Din trecutul satului Surdulești	259

Însemnări din trecutul satului Miroși	266
Activitatea lui Luchian și Artachino ca pictori de biserică	271
Participarea preoților din Țara Românească la Revoluția de la 1848	275
Preoțimea și detronarea lui Alexandru Cuza	279
1877-1878, Biserica se roagă pentru victorie	283
Răscoala din 1907 și preoțimea teleormăneană	287
Biserica și satul românesc	297

CUVÂNT ÎNAINTE

*„Aduceți-vă aminte de mai-marii
voștri ... priviți cu luare-aminte
cum și-au încheiat viața și urmați-le credința.”*

(Evrei 13, 7)

Într-o exegeză mai extinsă a cuvintelor Sfântului Apostol Pavel, amintirea și pomenirea înaintașilor și a idealurilor înalte pe care le-au avut sunt o datorie, dacă nu chiar o poruncă. O astfel de datorie a neuitării este aceea pe care o avem și față de părintele Ioan Spiru, cel care și-a închinat, prin slujirea aproapelui, viața lui Hristos.

Personalitatea deosebită a părintelui Ioan a făcut ca exigența „liturghiei de după Liturghie”, a slujirii aproapelui nu numai de la altar și amvon, ci prin implicarea directă și activă în viața comunității, să capete un sens deosebit. Ce altceva este, pentru a da un singur exemplu, construirea, la stăruință și cu munca sa, a gării și școlii din satul Surdulești, unde părintele a fost preot între anii 1940-1954, la începutul activității sale pastorale, și care pe acea vreme aparținea județului Teleorman, astăzi fiind în județul Argeș. Gara și școala, două simboluri ale deschiderii și ale dorinței de cunoaștere (constante ale vieții preotului Ioan Spiru). Unul (gara) simbol al deschiderii și cunoașterii lumii materiale înconjurătoare, cel de-al doilea (școala) simbol al deschiderii și cunoașterii lumii spiritului, a ideilor. Aceste două permanențe ale existenței sale și-au găsit încununarea și în pasiunea sa față de istorie, atât ca arheolog, cât și ca cercetător al arhivelor și al tradițiilor etnografice și folclorice. De asemenea, fidel unei dintre devizele ce i-au ghidat viața, anume: „*Satele sunt sufletul unui popor. Păstrați-le!*”, el a întemeiat, în aceeași localitate și un muzeu.

Volumul de față, rod al pasiunii părintelui Spiru pentru istorie și în mod special pentru istoria Bisericii și bisericilor de pe meleagurile pe care în misiunea sa le-a păstorit, este apărut sub îngrijirea domnului Pavel Mirea, doctor în istorie și directorul Muzeului Județean Teleorman, dar poate mai mult decât acestea, ucenic al părintelui, căci primii săi pași în fascinanta lume a Istoriei i-au fost îndrumați de istoricul amator Ioan Spiru.

„*Din istoria Bisericii teleormănene*” este cea de-a treia lucrare editată de Muzeul Județean Teleorman prin care se încearcă scoaterea de sub praful arhivelor a extraordinarei munci de cercetător a istorie locale a părintelui Ioan Spiru. Cartea adună articolele și studiile părintelui, publicate în diferite reviste bisericești și de specialitate, având ca temă istoria bisericilor și a preoților din granițele, fluctuante de-a lungul istoriei, județului Teleorman.

Criteriul de ordonare a articolelor este foarte bine ales de editor, el nefiind cel cronologic, ci acela al conținutului. Astfel se începe cu o prezentare a cadrului general în care se va desfășura „acțiunea”. Urmează articolele dedicate „eroilor” acestei cărți, catagrafiile (listele) preoților din județul Teleorman din prima jumătate a secolului al XIX-lea, continuându-se cu istoricul bisericilor din orașele Alexandria și Roșiorii de Vede. De un deosebit interes este studiul închinat bisericilor-bordei, specifice Olteniei și zonei de sud a Munteniei, precum și cele doua articole despre istoricul localităților Surdulești și Miroși, ce pe vremuri aparțineau de Teleorman. De asemenea găsim și articole dedicate implicării Bisericii și preoților teleormăneni în momente importante din istoria țării: detronarea lui Alexandru Ioan Cuza, Războiul de Independență, Răscoala din 1907. Ultimul articol este o istorie generală a vieții și activității preotului în comunitatea pe care o păstorea.

Ideea centrală în jurul căreia este construit volumul, firul roșu ce străbate întreaga carte, este aceea că Biserica a fost sprijin și nădejde pentru poporul atât de obidit și încercat. Țăranul simțea că în biserică este acasă. Astfel devine limpede de ce el își construia biserica după modelul propriei case. Trăia el în bordei, și-a construit biserică-bordei, locuia în casa de lemn, a construit biserică de lemn, într-un final și-a zidit casă de piatră, a durat în piatră și lui Dumnezeu casă.

O ultimă remarcă ar fi legată de unele fraze, care apar de obicei la finalul studiilor sau articolelor publicate înainte de 1989, în care se face referire la „realizările mărețe” ale regimului comunist. Cititorul de astăzi trebuie să înțeleagă faptul că în anii când părintele Ioan scria cenzura nu ierta nici măcar revistele bisericești și că dacă nu apăreau mențiuni laudative la adresa regimului lucrarea nu putea ieși de sub tipar.

În încheiere să lăsăm tot Scripturii ultimul cuvânt. În parabola talanților găsim următoarele cuvinte adresate celor care bine au lucrat, sporind talanții dați lor: *„Bine, slugă credincioasă ... intră întru odihna Domnului tău.”* (Matei 25, 21, 23). Astfel și părintele Ioan, înmulțind cu prisosință talantul cel dăruit lui de Dumnezeu, a mers să se odihnească întru bucuria Domnului, lăsându-ne nouă astăzi în mâini rodul acestui talant-dar pus în lucrare.

† GALACTION

Episcopul Alexandriei și Teleormanului

NOTA EDITORULUI

Continuăm, cu acest volum, valorificarea activității publicistice a preotul Ioan Spiru prin republicarea unor studii și articole legate de ceea ce poate fi numit, în termeni generali, istoria Bisericii teleormănene. Astfel, sunt reunite 21 de articole apărute pe parcursul a peste 30 de ani, mai precis între 1958-1989, în publicații periodice printre care: *Glasul Bisericii*, *Mitropolia Olteniei* și *Biserica Ortodoxă Română*. Alte studii au fost preluate dintr-o lucrare apărută postum, în anul 1996.

Ordinea în care aceste articole au fost așezate în cuprinsul volumului a fost stabilită de editor și nu a luat în calcul criteriul cronologic al apariției lor. Primul dintre ele stabilește cadrul geografic general și urmărește evoluția limitelor administrative ale județului Teleorman de-a lungul sec. XIX-XX.

Următoarele cinci articole aduc date importante privind istoricul bisericilor din satele teleormănene și asupra clericilor ce au slujit, dar și aspecte ce țin de evoluția demografică a localităților vizate. Datele sunt furnizate, în primul rând, de trei catagrafii din prima jumătate a sec. XIX.

Informații cuprinzătoare despre bisericile din Alexandria și Roșiorii de Vede sunt regăsite în următoarele șase articole. Ele se constituie nu numai ca repere istorice pentru lăcașurile de cult din cele două centre urbane din Teleorman, dar și ca pagini ale istoriei lor propriu-zise.

Un interesant studiu despre un tip aparte de monumente religioase este dezvăluit cititorului într-un articol ce abordează bisericile-bordei de pe cuprinsul Olteniei și al Munteniei de sud-vest.

Trecutul unor sate ce au aparținut Teleormanului istoric, Surdulești, respectiv Miroși, este adus la lumină prin alte două articole. Cu primul dintre sate autorul a avut o legătură deosebită, fiind locul în care acesta a păstorit pentru întâia oară, în perioada anilor 1940-1954.

Activitate pictorială a Ștefan Luchian și Constantin Artachino mai ales în ceea ce privește pictarea Catedralei „Sf. Alexandru” din Alexandria a făcut obiectul altui articol publicat într-un număr al anuarului *Studii și Cercetări de Istoria Artei* (2/1966).

Implicarea preoților din Țara Românească, respectiv județul Teleorman, în evenimente majore ale istoriei poporului român de la mijlocul și din a doua jumătate a sec. XIX, respectiv de la începutul sec. XX, nu putea trece neobservată în cadrul preocupărilor părintelui Ioan Spiru. Momente precum Revoluția de la 1848, detronarea lui Alexandru Ioan Cuza, Războiul de Independență și Răscoala de la 1907 sunt analizate pe cuprinsul a patru articole.

Volumul se încheie cu un articol de sinteză ce vizează Biserica, instituție fundamentală implicată în existența obștii și pe slujitorii ei și rolul acestora în viața satului românesc.

Asupra republicării acestor studii și articole, trebuie menționat că au fost făcute unele modificări, mai ales formale, asupra celor originale. În ceea ce privește studiul despre *Clericii din județul Teleorman între anii 1500-1900*, apărut în lucrarea postumă *File de Istorie Teleormăneană*, editorul a avut la dispoziție manuscrisul original, putând astfel să corecteze o serie de inevitabile erori datorate dactilografierii acestuia.

Comentariile editorului au fost introduse, acolo unde s-a considerat necesar, prin note distincte, de subsol.

Dincolo de binecunoscutele preocupări ale autorului în materie de arheologie și numismatică, studiile și articolele despre istoria Bisericii de pe aceste meleaguri au fost realizate nu atât ca o urmare firească a profesiei autorului, anume aceea de preot, dar mai ales ca o consecință a aplecării sale spre cercetarea fascinantului domeniu al istoriei, devenită o adevărată profesiune de credință a celui care a fost *părintele Ioan Spiru*.

Pavel Mirea,

Alexandria, noiembrie 2015

EVOLUȚIA LIMITELOR ADMINISTRATIVE ALE JUDEȚULUI TELEORMAN*

(Studii și Cercetări de Geologie, Geofizică, Geografie, XXVI, 1979, p. 97-103)

THE EVOLUTION OF THE ADMINISTRATIVE LIMITS OF THE TELEORMAN COUNTRY

Situated with its southern side to the Danube, between the mouths of the rivers Olt and Vedea, the Teleorman country is one of the most ancient administrative territorial units in Romania. The authors analyse the changes which occurred in the evolution of the administrative limits of this country during the 19-th and 20-th centuries. Towards the end of the 19-th century the polarizing role of the urban centres increases bringing about changes, especially as regards the internal structure of the country and mainly the way of grouping together in "plase" and communes. The last part reviews the important changes which occurred during the last 30 years as an outcome of the deep social and economic transformations. Worth mentioning are the significant moments of the establishment of the region Teleorman in 1950, composed of 7 districts and the reestablishment of the country ("județ") Teleorman in 1968, comprising 84 communes and 5 towns, the residence being Alexandria, a central place of the territory, which represents today a strong agricultural and industrial unit in the south of the country. In spite of the numerous changes of its limits, the Teleorman country turns out to be a viable unit, its development taking place in an administrative frame scientifically established.

Județul Teleorman, situat cu latura sudică pe Dunăre, între confluența Oltului și cea a Vedei, formează de-a lungul a circa 90 km granița cu R.P. Bulgaria. În portul Zimnicea, cu o latitudine nordică 43°37'07", se află punctul extrem sudic al R.S. România.

Județul Teleorman se înscrie între cele mai vechi unități administrativ-teritoriale din țară, pe cuprinsul căreia erau în trecut câteva vechi vaduri dunărene și mai departe spre peninsula Balcanică (*Geografia Văii Dunării românești*, 1969; P. Gâștescu, Constanța Rusenescu, Ariadna Breier, 1976).

Denumirea județului este astăzi unanim admisă de specialiști ca derivând din cea de Deli-orman, care în limba cumană însemna pădure masivă, deasă, pădure întunecoasă, „*pădure nebună*” și care acoperea în trecut o mare parte a teritoriului ocupat astăzi de județul Teleorman (P. Georgescu, 1897, p. 299-301, I. Conea și colab., 1962, p. 112-116; Iorgu Iordan, 1963, p. 85; C. C. Giurescu, 1975, p. 31).

Ca unitate administrativ-teritorială, județul Teleorman este presupus ca datând din sec. al XIV-lea, alături de alte județe ale Țării Românești (P. P. Panaitescu, 1943, p. 17).

* autori Ioan Spiru și Constanța Rusenescu

Documentar, prima mențiune a topicului Teleorman, ca definind probabil și județul, datează din 14 mai 1441, într-un act prin care se întărește mănăstirii Glavacioc „*ca să le fie anume satele: la Neajlov ocina lui Berilă și în Butești, ocina lui Micul al lui Bianco și în Teleorman, Mircești, care a dat-o Radul banul*” (*Documenta Romaniae Historica*, B. Țara Românească, I, 1966, p. 163).

În decursul existenței sale multiseculare, deși acesta și-a păstrat canevassul de bază, dat inițial de bazinul Vedei și al Teleormanului, totuși în privința limitelor a cunoscut relativ dese schimbări spre nord, vest și est, interferându-se teritorial cu județele vecine: Argeș, Olt, Romanați și Vlașca. Cu toate aceste modificări, județul Teleorman s-a dovedit însă a fi o unitate administrativă viabilă și statornică. La aceeași concluzie conduce și permanența topicului Teleorman, care, se păstrează din vechime numai în denumirea râului Teleorman, așa cum este cazul și al altor județe.

În decursul sec. al XV-lea și al XVI-lea nu se pot stabili cu exactitate limitele județului, din lipsa documentelor cartografice. Se poate însă afirma că hotarul sudic, format de Dunăre, a variat ușor între confluența Călmățuiului la vest și confluența Vedei, la est. Râurile Vedea și Teleorman, cu afluenții lor, formau axa principală a județului, teritoriul acestuia întinzându-se mai spre nord decât cel actual. Faptul acesta reiese și din atestarea satului Colonești în anul 1595 și ulterior și în decursul sec. al XVII-lea, ca fiind în județul Teleorman, sat inclus din sec. al XIX-lea județului Olt.

În cuprinsul județului, în sec. al XV-lea și al XVI-lea, sunt menționate, de asemenea, următoarele sate: Zlotești (înglobat comunei Tătărăștii de Jos) în anul 1445, Găvănești (azi Vitănești, comuna Purani), în 1451, precum și un număr de sate dispărute: Mircești în 1441, Turci sau Turcești în 1445 și Călugărenii de la Teleorman, menționat ultima dată în 1507 (*Doc. privind Ist. Rom.*, B. Țara Românească -1247-1500, 1953, p. 110, 115, 120; I, 1961, p. 42).

În sec. al XVI-lea, mai apar atestate și alte așezări, localizate în majoritate pe văile Vedei și Teleormanului și ale unor afluenți ai lor. Între acestea menționăm: Voevodești (azi Voievoda, comuna Furculești), în anul 1503 (R. Manolescu, 1957, p.185-192), Scheiostra (azi comuna Scrioaștea) în anul 1512, Nenciulești (comuna Mavrodin) în anul 1527, Nanov și Fântânele (comuna Suhaia) în anul 1542, Olteni în anul 1553, Pietroșani în anul 1561, Merișani (comuna Dobrotești) în anul 1562, Bălțați (azi satul Stejaru, comuna Stejaru) în anul 1570 etc. (*Doc. privind Ist. Rom.*, B. Țara Românească, p. 80-81; II, 1951, p. 33; III, 1951, p. 18, 170, 336, 346).

O delimitare a teritoriului județului Teleorman, la începutul sec. al XVIII-lea, se poate stabili după harta stolnicului Constantin Cantacuzino care ilustrează pentru prima oară cele 17 județe ale Țării Românești

(C.C. Giurescu 1947, p. 12-18). Pe această hartă, județul avea forma unui dreptunghi cu o latură îngustă pe Dunăre, între raialele Turnu, la vest, și Giurgiu, la est, și mai precis între satele Căcănău (azi Vânători, comuna Lisa, la vest) și Pietroșani (la est) și alta, la nord, care ajungea până în apropierea sudică a orașului Pitești.

Limita vestică a județului urca din apropierea raialei Turnu, prin vestul localităților Lisa, Putineiu, Roșiori de Vede, Tufeni, Podișoru, Săpata. Limita vestică era așadar localizată mult mai spre est decât cea actuală, aceasta urmărind, în general, cumpăna de ape dintre afluenții de pe stânga Oltului și cei de pe dreapta Călmățuiului.

Limita estică se continua aproximativ din vecinătatea raialei Giurgiu, de la Pietroșani, și trecea spre nord prin estul localităților Păuleasca, Țigănești, Nanov, Mavrodin, Necșești până în vecinătatea sudică a orașului Pitești. În linii generale, limita estică urma cumpăna apelor dintre bazinul Teleormanului și cel al Argeșului.

În sec. al XVIII-lea, la reforma administrativă din anul 1741, din timpul lui Constantin Mavrocordat, județul Teleorman avea aproximativ aceleași limite și era împărțit în 10 plase: Vede, Cotmeana, Teleormanul de Sus, Teleormanul de Mijloc, Teleormanul de Jos, Mijlocul de Sus (D. Fotino, 1859; P. Georgescu, 1897). Plasele situate în nord-vestul județului înglobau multe din așezările ce aparțin în prezent județelor Olt și Argeș.

La sfârșitul sec. al XVIII-lea, limitele județului Teleorman, rămâneau, în linii mari, aceleași, prezentând o extensiune mai mare spre nord și mai mică spre vest și est. În linii generale, județul păstra aproximativ aceleași hotare și la începutul sec. al XIX-lea (P. Georgescu, 1897, I. Ionașcu, 1942; D. Manolache, Gh. Pârneață, 1975). Între limitele existente la începutul sec. al XIX-lea, județul păstra forma unui dreptunghi, ale cărui laturi mari aveau o înclinare pe direcția generală nord-vest – sud-est. Forma alungită a județului Teleorman era dată de cea a bazinului Vedei și Teleormanului.

Curând însă, limitele județului suferă relativ mari modificări, ca expresie a prefacerilor politico-sociale petrecute în Țările Române după războiul ruso-turc din 1828-1829. Atunci se retrocedează acestora teritoriile fostelor raiale Turnu, Giurgiu și Brăila. Ca urmare, teritoriul fostei raiale Turnu a fost inclus județului Olt, în cadrul căruia se afla, fapt confirmat și de stema din acea vreme, care reprezenta cetatea Turrus (M. Popescu, 1939, p. 255-256).

Aceste modificări sunt consemnate și pe harta din 1835, care ilustrează cele șase sate ale fostei raiale ca aparținând județului Olt, cu excepția satelor Seaca și Cioara (azi Năvodari) reîncadrate județului Teleorman (C. C. Giurescu, 1957, p. 19-20; 256-257). În partea estică, un număr de așezări situate în estul râului Teleorman și al confluenței acestuia cu

Vedea (Ștorobăneasa, Beiu, Cervenia, Conțești, Bragadiru, Pietroșani etc.) apar în județul Vlașca (Fig. 1). Astfel, în anul 1835 hotarul trecea prin partea estică a acestor sate, limita sudică a județului întinzându-se astfel între satele Năvodari (comuna Seaca), la vest, și Năsturelu, la est.

O modificare mai însemnată a avut loc la începutul anului 1839, când, din motive social-economice, în Țara Românească, se hotărăște ca județele limitrofe Dunării să-și mute reședințele la Dunăre. Cum județul Olt nu avea un astfel de oraș, urma să-și mute reședința din noul oraș Turnu, dar locuitorii orașului Slatina au refuzat însă să-și schimbe capitala, pe motivul că acesta era oraș slobod cu așezare favorabilă și cu perspective dintre cele mai bune de dezvoltare. Dovada acestor argumente este pe deplin confirmată astăzi de dezvoltarea deosebit de însemnată a industriei județului Olt și în special de aceea a orașului Slatina care, în anii economiei socialiste, a cunoscut multiple și profunde transformări înnoitoare. În schimb, deși județul Teleorman avea un oraș la Dunăre, Zimnicea, care după unii cercetători (P. Georgescu, 1897, p. 306; E. Cristache, 1935, p. 55 etc.) ar fi fost între anii 1836-1838 capitala județului Teleorman totuși din motive politice și administrative s-a preferat orașul Turnu Măgurele.

Astfel, în anul 1839, orașul Turnu Măgurele devine reședința județului Teleorman. În această situație, pentru a asigura o dezvoltare mai însemnată acestei așezări cu vechi tradiții, se trece de la județul Olt un număr de sate (circa 30, plasele Oltul de Sus și Marginea).

În timp ce județul Argeș a cedat, în același an, județului Olt o parte din satele ce intraseră în plasa Oltului, acesta și-a extins hotarul spre sud, în detrimentul județului Teleorman, prin includerea satelor care aparținuseră plășii Teleormanul de Sus (Oarja, Ceaușești, Moșoaia, Bradu, Hânțești etc.) (I. Bălă, 1977)¹; județul Teleorman revine, spre sud-est, la vechiul hotar din anul 1835.

În urma acestor modificări teritoriale, județul Teleorman avea următoarele hotare: la vest, limita urca de la Turnu Măgurele spre nord între Călmățui și Sâi, prin vestul satelor primite de la județul Olt (în 1838). Din satul Lunca (fost Râioasa) limita urma vechiul hotar până în sudul satelor Sârbi (comuna Optași Măgura) și Corbu, incluse azi județului Olt, ajungând până la Lunca Corbului. La nord, limita unea localitățile Lunca Corbului, în vest, și Costești, în est. La est, limita cobora de la Costești, prin estul satelor actuale: Buzoești, Recea, Izvoru, Popești, continuându-se în sud până pe Dunăre, la Pietroșani.

¹ *Hotarele județului Teleorman după reforma administrativă din 1838*, Teleormanul, X, 2094, 9 iulie 1977, p. 7.

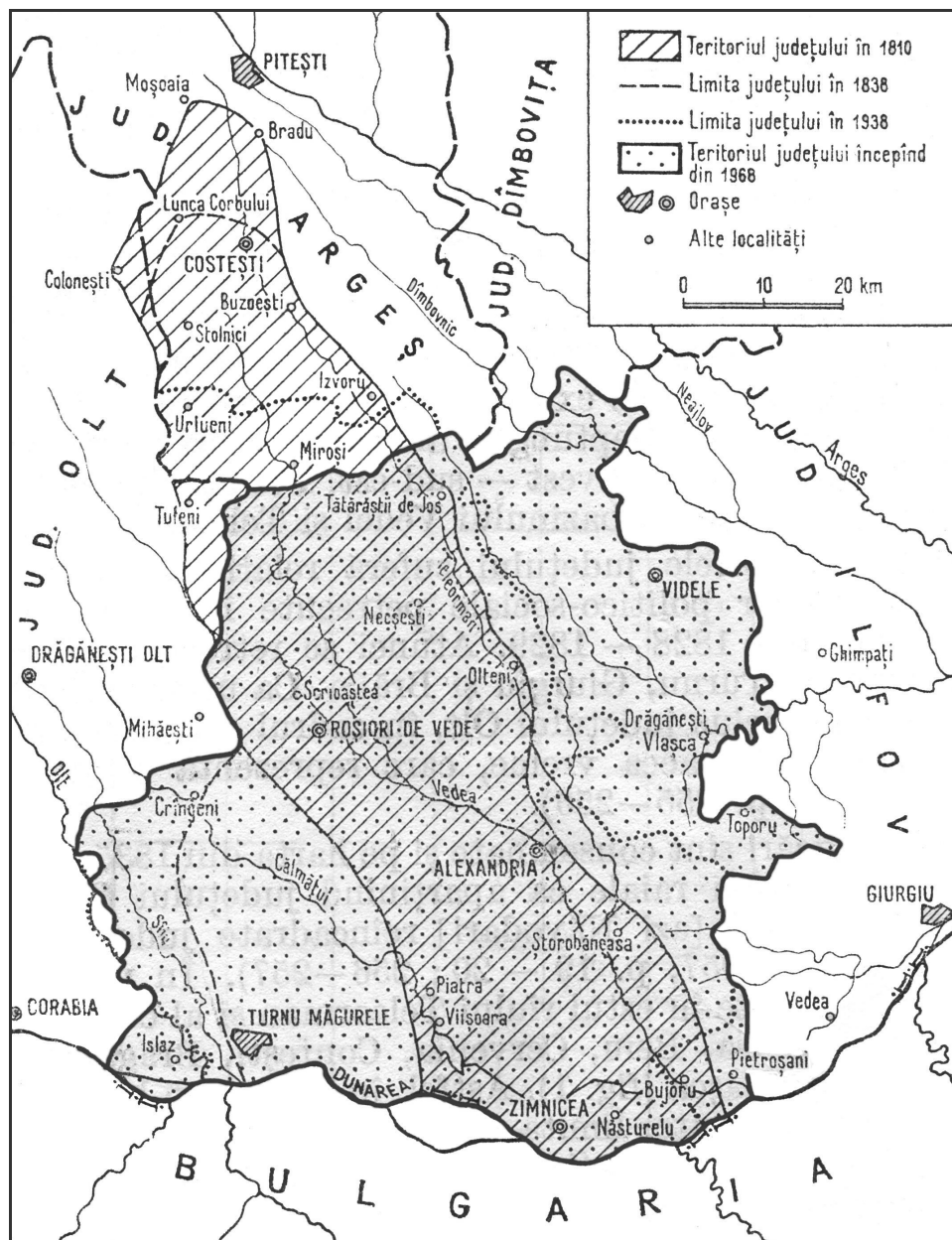

Fig. 1 – Evoluția limitelor administrative ale județului Teleorman între 1810 și 1968.

Evolution of the administrative limits of Teleorman County between 1810 and 1968.

Existența acestor hotare este confirmată și de documentele oficiale ale vremii, care menționează în cuprinsul județului existența următoarelor plase: Călmățui (formată din satele primite de la județul Olt), Cotmeana, Marginea, Mijlocul și Târgul (*Gazeta oficială a Țării Românești din 1840*).

O nouă și importantă modificare de hotare suferă județul în anul 1845 prin aplicarea reformei administrative, când acesta a pierdut, în nord, un număr de aproximativ 40 de sate ce formau fostele plase Cotmeana și Teleormanul de Mijloc².

În urma acestor modificări de hotare, la sfârșitul sec. al XIX-lea județul avea o formă tot mai asemănătoare cu cea actuală. Cu o suprafață de 4760 km², județul Teleorman semăna cu un paralelogram, cu baza pe Dunăre, având trei plase: Călmățui-Marginea, Târgului și Teleorman, cu 29 de comune, din care 4 urbane: Turnu Măgurele, Roșiori de Vede, Alexandria și Zimnicea (P. Georgescu, 1897, p. 255-290).

Între anii 1845 și 1950 s-au produs mai multe schimbări administrative, însă de mică importanță, privind mai ales numărul de plase, comune și sate (1865, 1882, 1895, 1904, 1926, 1929, 1936, 1938, 1942). Acestea însă nu au schimbat prea mult limitele județului, cu excepția celei estice, unde o serie de sate erau incluse când la județul Teleorman, când la județul Vlașca, în funcție de interese social-politice locale.

În aceste limite relativ stabile, începând cu cea de-a doua jumătate a sec. al XIX-lea se observă influența crescândă a celor patru vechi centre urbane ca principale forțe polarizatoare în evoluția administrativă a județului, în detrimentul influenței exercitate de secole de către două râuri, în lungul cărora au evoluat cele mai multe așezări.

² În anul 1838, județul Teleorman a primit de la județul Olt următoarele sate: Adunați de Crângeni, Adunați de Băsești, Băsești, Bratcov, Băneasa, Crângeni, Caravaneți, Cărligați, Dorobanțu, Flămânda, Lița, Odaia, Pleșovul Roman, Pleșovul Sârb, Plopii-Slăvitești, Potlogeni, Pleșovul de Râioasa, Putineiu, Măgurele, Râioasa (azi Lunca), Saielele, Salcia, Segarcea din Vale, Segarcea din Deal, Slobozia, Uda Clocociovului, Uda Paciurea și orașul Turnu, construit între anii 1836 -1838, devenit ulterior Turnu Măgurele.

În anul 1838, județul Teleorman a cedat județului Olt următoarele sate: Bărăști, Bărăștii de Cepturi, Buzești, Colonești, Corbul, Gura Boului, Izvorul, Maldărul, Măgura, Moțoești, Sârbi, Vața de Sus, Vața de Jos, Vețișoara, Vlaici.

În anul 1838, județul Teleorman a cedat județului Argeș următoarele sate: Albota, Bumbuieni, Bradul de Sus, Bradul de Jos, Broșteni, Ceașești, Cerșanii de Sus, Cerșanii de Jos, Hintești, Lăceni, Mareș, Moșoaia, Pârul Roșul, Smeura, Stârci, Ștefănești, Telești.

În anul 1845, județul Teleorman a cedat județului Argeș următoarele sate: Bujoreni, Bujorești, Ciești, Căcărăzeni, Corbul, Cornățelul, Costești (azi oraș), Cochinești, Colțu, Cotmeana, Deagu de Sus, Filfani, Guești, Găujani, Hârsești, Goia Humele, Ionești, Izbășești, Martalogi, Mumuieni, Mierșlești, Mârghiile, Lereni, Lunca Corbului, Podeni, Pădureți, Recea, Stanțiile, Șerboeni, Stolnici, Ungheni, Vlășcuța, Vulpești, Tiești.

Prin împărțirea administrativ – teritorială din anul 1950 se înființează regiunea Teleorman, cu reședința în orașul Roșiori de Vede în cuprinsul căreia se aflau raioanele: Alexandria, Drăgănești Olt, Roșiori de Vede, Turnu Măgurele, Vârtoapele, Videle și Zimnicea. Dintre acestea, un număr de cinci reprezentau în proporție de circa 90% teritoriul fostului județ Teleorman, în timp ce raionul Drăgănești Olt provenea de la fostul județ Olt, iar Videle de la fostul județ Vlașca. În limitele administrative din anul 1950, o mică parte din teritoriul fostului județ Teleorman, care cuprindea aproximativ un număr de 10 sate, era înglobată regiunii Argeșului. În anul 1952, prin reorganizarea regiunilor, regiunea Teleorman este desființată, fiind înglobată regiunii București, cu excepția raionului Drăgănești-Olt, trecut regiunii Argeș.

Prin reorganizarea administrativ-teritorială a R. S. România din anul 1968 se reînființează județul Teleorman cu o suprafață de 5872 km², cuprinzând un număr de 5 orașe (din care astăzi două municipii) și 84 de comune (din care 6 comune suburbane) cu 233 de sate. În această nouă formă județul Teleorman este cu mult mai mare decât în trecut, când în anul 1937 avea 4577 km², 8 plase (Alexandria, Balaci, Călmățui, Roșiori de Vede, Slăvești, Turnu Măgurele, Vârtoapele de Sus și Zimnicea), 4 orașe și 225 sate (Enciclopedia României, vol. II, 1938).

Județul Teleorman, prin includerea unei părți din fostul județ Vlașca în est, și a unei părți din județul Olt, se încadrează între primele 10 județe ale R. S. România, prin numărul mare de comune.

Județul Teleorman are astăzi cea mai bună organizare administrativ-teritorială din întreaga sa evoluție, dovedindu-se o unitate administrativă bine încheagată sub aspect economic și social.

Municipiile Alexandria, Turnu Măgurele, orașele Roșiori de Vede, Videle și Zimnicea au cunoscut o puternică dezvoltare economico-socială în anii construcției socialiste, exercitând un rol puternic asupra dezvoltării de ansamblu a județului.

Orașul Alexandria – reședința județului și centrul economic, social, cultural, politic și administrativ cel mai important și cu ritmul cel mai dinamic de dezvoltare – are o poziție mai centrală decât toate celelalte orașe din județ care au îndeplinit sau ar fi putut îndeplini această funcție. Aici se întretaie câteva principale artere de comunicație care leagă orașul Alexandria de localitățile din județ sau din afara acestuia.

La împărțirea administrativ-teritorială din anul 1968 de asemenea, s-a avut în vedere crearea de comune noi, în cadrul cărora satele componente să fie cât mai aproape de reședințele comunale, evoluând ca puternice centre economice și social-culturale.

În decursul cincinalului actual, 1976-1980, un număr de patru localități: Drăgănești Vlaşca, Olteni, Piatra și Tătărăștii de Jos vor primi statut de orașe, dezvoltându-se ca noi centre polarizatoare, care vor contribui de asemenea la ridicarea economiei județului și a gradului de urbanizare a acestuia.

Anii care au trecut de la înființarea județului au confirmat din plin justetea și necesitatea acestei reforme administrative; dintr-un județ agricol, Teleormanul se dezvoltă astăzi ca o puternică regiune agro-industrială cu o pondere tot mai însemnată în economia țării.

BIBLIOGRAFIE

- Conea I., Dragomirescu Ș., Neamu Gh. (1962), *Tiliormanskij les reka Teleorman*, Voprosy geografij, 62.
- Constantinescu N. (1969), *Sate medievale din județul Argeș până la anul 1500. Încercări de geografie istorică*, Studii și Comunicări II, Muzeul Pitești, Pitești.
- Christache E. (1935), *Monografia social-economică a județului Teleorman*, Turnu Măgurele.
- Fotino D. (1859), *Istoria generală a Daciei*, trad. de George Sion, București.
- Gâstescu P., Constanța Rusenescu, Ariadna Breier (1976), *Județul Teleorman*, Ed. Academiei RSR, București.
- Georgescu P. (1897), *Dicționarul geografic, statistic, economic și istoric al județului Teleorman*, București
- Giurescu C.C. (1947), *Harta Stolnicului C. Cantacuzino*, București.
- (1957), *Principatele Române la începutul secolului al XIX-lea*, Ed. Științifică, București.
- (1975), *Istoria pădurii românești. Din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Ed. Ceres, București,
- Ionașcu I. (1934), *Biserici, chipuri și documente din Olt*, Craiova
- (1942), *Catagrafia județului Argeș la 1824*, București.
- Iordan I. (1963), *Toponimie românească*, Ed. Acad. RPR, București
- Manolache A., Pârneață Gh. (1975), *Contribuții la istoria culturală și a învățământului din Teleorman*, I, București
- Manolescu R. (1957), *Schimbări de mărfuri dintre Țara Românească și Brașov*, Studii și Materiale de Istorie Medie II, București.
- Panaiteanu P. P. (1943), *Mircea cel Bătrân*, București.
- Petrescu Gh., Hodinăoanu F. (1944), *Monografia județului Olt*, „Tiparul Olteniei”, Slatina.

Popescu M. (1939), *Raiua Turnul, Venituri și catagrafie*, Revista Arhivelor, III, 8.

- (1938) *Enciclopedia României*, vol. II, București
- (1953) *Documente privind Istoria României, B., Țara Românească, (1247-1500)*, Ed. Acad. RPR, București
- (1951) *Documente privind Istoria României, B., Țara Românească*, vol. I, Ed. Acad. RPR, București
- (1951) *Documente privind Istoria României, B., Țara Românească*, vol. II, Ed. Acad. RPR, București
- (1951) *Documente privind Istoria României, B., Țara Românească*, vol. III, Ed. Acad. RPR, București
- (1966) *Documenta Romaniae Historica, B., Țara Românească*, vol. I Ed. Acad. RSR, București.
- (1969) *Geografia Văii Dunării Românești*, Ed. Acad. RSR, București.

CATAGRAFIA JUDEȚULUI TELEORMAN DIN ANUL 1810

**(Glasul Bisericii XXXIII, 3-4, 1974, p. 344-356 – partea I;
Glasul Bisericii XXXIII, 5-6, 1974, p. 529-543 – partea a II-a)**

În biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, se păstrează o catagrafie a Eparhiei Ungro-Vlahiei din anul 1810 și care cuprinde județele Ilfov, Prahova, Ialomița, Vlașca, Dâmbovița, Teleorman și Muscel. Dintre aceste județe au fost publicate până acum doar cele ale județelor Ilfov și Dâmbovița. De asemenea, Alexandru Lapadatu a publicat catagrafia bisericilor din București. Date în legătură cu catagrafia județului Teleorman și anume despre satele aflate astăzi pe teritoriul județului Argeș a publicat și Ion Ionașcu. Așa cum subliniau și autorii amintiți, această catagrafie constituie un izvor de informații prețioase asupra satelor, bisericilor, slujitorilor lor și asupra populației, încât publicarea lui integrală ar constitui un lucru deosebit de important pentru cercetătorii trecutului nostru național și bisericesc.

Informațiile acestui document sunt destul de amănunțite pentru vremea în care au fost făcute. Așa de exemplu pentru fiecare sat este indicat numărul caselor, al populației – bărbați și femei, naționalitatea lor, din ce sunt construite bisericile, hramul și starea lor, numele slujitorilor, preoți, diaconi și țarcovnici, anul hirotonisirii sau numirii lor, soților și copiii acestora, etatea lor, ce învățau, pregătirea lor profesională, starea lor socială etc. De asemenea documentul dă uneori informații asupra mutării satului, incendiile suferite de biserici etc.

Dar ceea ce mărește valoarea acestui document constă în faptul că el reprezintă în mod indirect situația țăranimii din aceste județe amintite pe care o prezintă în culori extrem de grele din punct de vedere social. Greaua exploatare internă dar mai ales dese războaie și jafuri din sec. al XVIII-lea, ca și războiul început în 1806 și care avea să se termine abia în 1813, depopulasă satele. Așa se explică faptul că în catagrafie satele sunt extrem de puțin populate, unele neavând nici măcar 10 case.

Tot așa se prezintă și situația bisericilor și a clerului. În marea lor majoritate bisericile erau de lemn, mici, acoperite cu șită sau coceni, cu geamuri din piele de oaie, cu pământ pe jos și uneori chiar bordeie ca și locuințele țăranilor, așa cum le-au descris unii dintre martorii acelor vremuri. Chiar și bisericile de zid erau tot atât de mici, nefiind vreme să se ridice biserici mari și impunătoare. La rândul lor clericii erau neînvățați și simpli, având doar o slabă pregătire practică redusă la învățarea cititului,

scrisului și a slujirii bisericești, întrucât nu era vorba în astfel de împrejurări de existența unor școli de pregătire superioară, așa cum existau în Apus. Însuși numărul extrem de mare al clericilor pe care îl arată catagrafia în raport cu populația satelor, era o expresie a vremurilor grele și de exploatare a maselor, pentru care mulți țărani și uneori chiar boieri, căutau scăparea de unele biruri și corvezi din rândul clerului.

Pentru aceasta cercetăm acest important document, referindu-ne în special la județul Teleorman și anume asupra satelor nepublicate încă și care în catagrafia amintită poartă titlul: ***Catagrafie de Județul Teleorman, cum în foi arată.*** Catagrafia începe de la fila 81 și continuă la fila 198 cuprinzând 117 pagini. Cercetarea lui amănunțită ne-a adus la următoarele precizări de ordin general.

Hotarele județului. Județul Teleorman avea forma unui dreptunghi cu baza mare pe Dunăre și cu cea mică la nord, ceva mai jos de Pitești. La sud, ca sate extreme ale acestui hotar se aflau satele Suhaia, la vest și Pietroșani, la est. Spre vest se mărginea cu Raiaua de la Turnu și cu județul Olt, care în vremea aceea ocupa o bună parte de actualului județ Teleorman. În est se mărginea cu fostul județ Vlașca, iar la nord cu județul Argeș. Hotarul spre Vlașca începea de la Pietroșani și urca spre nord ținând marginea actualelor sate Bujorul, Conțești, Pielea, Orbeasca, Mavrodin, Călinești, Vârtoape, Ciolănești și Tătărăști, de unde intra în actualul județ Argeș mergând în sus până în apropierea orașului Pitești și înglobând satele Râca, Izvorul, Recea, Bujorești, Costești (azi oraș), Oarja, Bradul etc. De aici, apoi spre sud până la Stolnici, Ciești etc., și înglobând satele Mareș, Bumbuieni, Lunca-Corbului, Popești, Stârci etc. Hotarul se abătea, din nou, spre apus înglobând satele Vața, Vețișoara, Mogoșești, Chițani etc. și cobora, din nou, spre sud înglobând actualele sate din județul Olt: Gura Boului, Siliștea, Bărăști, Vlaici, Gura-Izvorului etc. De aici, hotarul se îndrepta spre sud-est și îngloba satele Urluieni, Malu, Ceocești, Bârla, Bădești, Podișorul, Mozăceni, aflate azi în județul Argeș și Tufenii, azi în județul Olt. De aici intra în actualul județ Teleorman, hotarul trecând pe la vest din satele: Tecuci, Dorobanți, Măldăeni, Belitori, Dracea, Ologi, Seaca, Piatra, Lisa, Viișoara și se oprea pe Dunăre lângă Suhaia.

Populația județului. În tot județul existau, în anul 1810, 165 de așezări (din care un singur oraș, Roșiorii de Vede și 164 de sate), multe din ele fiind împărțite în două sau trei cătune, ca de exemplu: Tătărăștii de Sus, de Mijloc și de Jos. În aceste așezări, adunând populația am găsit că locuiau aproximativ 35-36 mii de oameni, din care 31685 de locuitori sunt arătați ca locuind în 150 de sate, restul de 14 sate neavând date asupra populației. Dintre aceștia, 15894 erau bărbații, iar 15791 erau femeii, toți locuitorii

județului fiind „*rumâni*”, cu excepția satului Didești unde populația satului era menționată „*rumâni și sârbi*”. Se constată așadar că populația era extrem de puțină datorită cauzelor deja amintite.

Județul Teleorman, așezat lângă Dunăre și între raialele de la Turnu și Giurgiu, a avut mult de îndurat. De exemplu în Plasa de Jos a județului, în cele 37 de sate existente, trăiau doar 1436 de familii, cu o populație de 8612 suflete din care doar 4033 erau bărbați, iar 4579 erau femei. Tot aici se menționează că bisericile din satele Zimnicele, Pietroșani, Căcănău (azi Vânători) și Fântânele, erau arse de turci. Situația aceasta nu se repetă în nordul județului, mai la adăpost de jafuri și unde și numărul bărbaților întrece pe cel al femeilor. Tot ca urmare a situației grele a poporului, în Catagrafie se face uneori mențiunea că oamenii ajunși la etatea de 65 de ani, erau „*ajunși la neputința bătrâneții*”. Câteva sate, deși aveau biserici și clerul respectiv, sunt menționate că au doar între 5-10 case, ceea ce demonstrează că aceste sate fuseseră depopulate nu de mult timp, locuitorii fugind fie peste Olt, fie spre munți. Dar chiar și satele mai mari, rar treceau de 50 de case. În tot județul nu existau decât 12 sate, care, în anul 1810, aveau peste 100 de familii, cel mai mare fiind satul Belitori (azi Troianu) cu 233 de familii.

Iată și un tablou asupra repartizării pe familii a satelor spre a se putea înțelege situația precară a populației satelor românești din acea vreme, ca și marele salt de populație făcut de țara noastră după Unirea Principatelor: sub 10 case erau 6 sate: Bădești, 5 case; Buzeștii de Jos, 4 case, Cățeleștii de Sus, 7 case etc., între 20-30 de case, 18 sate; între 31-40 de case, 31 de sate, între 41-60 de case, 34 de sate, între 61-70 de case, 11 sate; între 71-80 de case, 8 sate, între 81-100 de case, 8 sate, între 101-150 de case, 10 sate, peste 150 de case, 2 sate și 1 sat – Belitori – cu 233 de case. Printre satele mari erau: Merișani, cu 163 de case și 648 suflete, Sfîntești, cu 156 de case și 552 de suflete, Dobrotești, 124 de case și 456 de suflete, Putinei, cu 130 de case și 431 de suflete, Pârlita, cu 148 de case și 490 de suflete, Ulmeni, 103 case și 370 suflete, Scioaștea, cu 101 case și 423 de suflete, Plosca, cu 96 de case și 388 de suflete, Suhaia și Peretu, cu câte 80 de case etc. În schimb, sate foarte mari astăzi, ca de exemplu Smârdioasa, Pietroșani și Bragadiru, abia aveau atunci 20, 30 și respectiv 70 de case. Trebuie apoi menționat că unele din satele de astăzi purtau la 1810 și până mult timp mai târziu denumiri schimbate astăzi. De exemplu, satul Nenciulești se numea Vătășani, Călineștii – Șătrari, Păuleasca – Păulești; Vânătorii – Căcănău, Capul Luncii – Ciolăneștii din Vale, Tântărei – Bujoru, Drăgușin – Drăcșănei. Alte sate ca de exemplu Bâcăeni, Deduleasca

și Mitropolia au fost înglobate în alte sate, dispărând astăzi din nomenclatura județului.

Biserici și preoți. În tot județul existau 171 de biserici, din care 6 se aflau în orașul Roșiorii de Vede. Dintre acestea, 129 de biserici erau din lemn tare sau slab. Numai 32 de biserici erau din cărămidă și se aflau în satele Bragadiru, Smârdioasa, Tătăraștii de Sus, Slăvești, Țânțarei, Bujoreni, Didești, Siliștea, Balaci, Dobrotești, Plosca și cele din orașul Roșiorii de Vede. Dintre acestea mai există astăzi bisericile din Tătăraștii de Sus, Smârdioasa, Didești, Dobrotești, Balaci, Plosca. Ruine din fostele biserici de zid se întâlnesc în satele Bragadiru, Slăvești, Tătăraștii de Jos. Cele mai obișnuite hramuri purtate de biserici erau ale sfinților Nicolae, Dumitru, Ioan, Gheorghe, apoi Sfinții Apostoli, Sfânta Adormire, Cuvioasa Paraschiva, iar mai rar Sfinții Îngeri, Toți Sfinții.

La aceste biserici slujeau 682 de clerici, din care 372 erau preoți și 310 erau diaconi. În Roșiorii de Vede slujeau, de exemplu, 27 de preoți și 12 diaconi. Un mare număr de clerici se aflau mai ales în partea de nord a județului, în special diaconii fiind aici mult mai numeroși decât în partea de sud. De exemplu, în satul Deagul de Sus, la 39 de case erau nu mai puțin de 9 diaconi. Anii de sfințire a clerului indicați în Catagrafie sunt cuprinși între 1750-1810. Se constată că un număr destul de mare dintre ei fuseseră sfințiți între anii 1806-1810.

Din punctul de vedere al capacității majoritatea clericilor erau „*buni la cetire*”, iar din punct de vedere social și moral erau „*neglobiți*” și „*nepătimăși*”. Toți clericii nu aveau altă școală decât pregătirea practică pe lângă o mănăstire, unde învățau tipicul bisericesc. Într-un cuvânt, acești clerici sunt cunoscuți sub numele de „*grămățici*” și erau numiți la biserici prin propunerea poporului și recomandarea ulterioară a protoiereului.

Trebuie, de asemenea, arătat că preoții continuau tradiția multiseculară a clerului românesc, de transmitere a preoției din tată în fiu. De aceea, în Catagrafie se vede că preoții în funcțiune își pregăteau copiii pentru a le urma la biserică, începând de la etatea de 8 ani învățătura pe lângă biserica respectivă întâi cu *Ceaslovul* și după 2-3 ani trecând la *Psaltire*. Carte se învăța „*rumânește*”, pe cărțile de slujbă ale bisericii. Hirotonisirea se făcea la vârsta canonică, adică de la 25 de ani în sus, dar există și cazuri când diaconii deveneau preoți chiar după 40 de ani. Cu toate acestea, între anii 1806-1810, din cauza războiului ruso-turc se întâlnesc și cazuri de hirotonisire la o vârstă necanonică. Așa, de exemplu, popa Florea sin popa Dumitru din Zimnicele a fost hirotonisit la etatea de 19 ani, adică în anul 1799 (fiind născut în anul 1780, deoarece în anul 1810 avea 30 de

ani). Tot așa, popa Radu sin popa Marin fusese preoțit în anul 1783, când avea cel mult 16 ani, în 1810 aveau 32 de ani. Mai există și alte cazuri.

În sfârșit, amintim că duhovnicia se dădea preotului după mulți ani de preoție. De exemplu, preotul Petre sin diacon Ion din satul Ștorobăneasa, preoțit în anul 1779, a primit duhovnicia abia în anul 1803. Din cauza aceasta duhovnicia era socotită ca un har deosebit și preoții duhovnici semnavă cu îndreptățită mândrie întotdeauna după numele lor și „duhovnicul”.

Considerații asupra onomasticii. Manuscrisul constituie și o sursă bogată de documentare asupra numelor de botez purtate de românii din partea de sud a țării în sec. al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea. În general, numele sunt aceleași ca și cele întâlnite astăzi în această parte a țării. Cele mai dese nume de persoane sunt: Ion, Constantin, Nicolae, Petre, Ilie, Dobre, Matei, Dumitru, Florea, Marin, Badea, Stan, Gheorghe, Ivan, Ioniță, Stancu, Radu, Grigore, Mihai, Dragne, Anghel etc. Mai rare sunt: Pencu, Danciu, Soare, Pârvu, Păcală, Bănică, Nuțu, Crăciun, Alexe, Drăgușin etc. Cele mai comune nume de femei întâlnite sunt: Paraschiva, Maria, Bălașa, Stanca, Petra, Ilinca, Ana, Viorica, Ioana, Dobra, Dragna, Floarea etc. Mai rare sunt: Pătrana, Meana, Crăciunea, Sora, Chira, Joița, Gherghina, Nicula, Vlada, Despa, Neacșa, Andreica, Catrina etc.

Textul. Manuscrisul conține un text românesc scris cu caractere chirilice, cursiv și corect, încât se citește fără prea mari dificultăți. El este opera a trei scriitori deosebiți, constatându-se greșeli de transcriere a anilor numai în textul plășii Cotmeana de Sus. Se mai întâlnesc, totuși, vechi influențe slave, folosindu-se *i* în loc de „și”, *leat*, în loc de „an”, *sud* în loc de „județ”, *sin*, în loc de „fiu” etc. Multe dintre numele proprii au apoi terminația în *o*, de exemplu, „*Popa Dumitrașco*”, „*diacon Marin sin popa Pătrașco*” sau: „*Popa Dracea din Popa Petco*”.

Pentru identificarea satelor menționate în Catagrafie și pentru a cunoaște vechimea lor am folosit: *Documentele Țării Românești*, editate de Academia Republicii Socialiste România, *Indice cronologic al Mitropoliei Țării Românești* (București, 1861), editat de Arhivele Statului, *Principatele Române la începutul secolului al XIX-lea* (București, 1956), de C. C. Giurescu, *Istoria Generală a Daciei* (București, 1859) a lui Fotino, *Arhiva fostei protoierii Teleorman și anume Catagrafiile din 1862 și 1865*.

În continuare, vom prezenta textul Catagrafiei doar pentru satele care sunt înglobate astăzi în județul Teleorman, la fiecare dintre ele adăugând, pe cât ne-a fost în putință, date asupra vechimii satului, bisericii și slujitorilor.

CATAGRAFIE DE JUDEȚUL TELEORMAN CUM ÎN FOI ARĂTA PLASA DE JOS, SUD TELEORMAN

1. Satul Zimnicele. *Plasa de jos, sud Teleorman.*

În acest sat case se află 80, parte bărbătească 220 i femeiască 285, peste toți 505. Rumâni. Biserica stricată de turci. La această biserică se află 4 preoți. Preotul Petre sin Popa Matei, 70 ani. Bun la citire. Nepătimaș. Neglobit. Cu soție. De neam rumân. Fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa părintele Sidis. Chir Grigore cu blogoslovenia preasfințitului mitropolit Grigore la leat 1787, mai 2. Soția lui Tudora, 56 de ani. Fiul lui, Marin, 15 ani. Preot Ilie sin Dobre, 40 ani. Bun la citire. Nepătimaș. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa părintele chiar Serafim, cu blogoslovenia preasfințitului Dositei cu leat 1796, Aprilie, 8 pentru această biserică. Soția lui Tinca, 35 de ani. Fiul lui, Păcală. Preot Florea sin popa Dumitru, 30 ani. Bun la citire. Nepătimaș. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia preasfințitului Dositei, cu leat 1799, August. 8. Soția lui Maria, 28 de ani, feciorul lui Gane, 16 ani. Învață ceaslov. Ipac, Petre, 8 ani. Fata ei, Paraschiva, 7 ani. Preot Bălan sin popa Dobrin, 30 ani. De mijloc la citire. Nepătimaș. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfințitul părinte Sevastis, chir Dionisie, cu blogoslovenia preasfințitului Dositei, cu leat 1802, Aprilie 2.

Completare. Satul Zimnicele este menționat prima dată la 21 noiembrie 1504, ca sat dăruit mănăstirii Glavacioc. Este menționat și în harta stolnicului Cantacuzino, la 1699. La 1835, după harta rusească din acel an, avea 35 de familii. Biserica actuală este renovată radical în anul 1886. La 1865 slujea aici preotul Badea Druma.

2. Satul Pietroșani. *În acest sat se află case, 30. Parte bărbătească, 95 și femeiască 105. Peste tot, 200. Rumâni. Biserica de lemn, arsă de turci. La această biserică se află 2 preoți. Preotul Ioniță sin popa Badea, 60 de ani. Bun la citire. Nepătimaș. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa părintele mitropolit Grigore pentru biserica aceasta, cu leat 1783, Noem. 8. Preot Mirea sin popa Stoica, 30 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de preasfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei cu leat 1802, Noem. 25. Soția lui, Ioana, 27 de ani. Fiul lui, Toader 9 ani. Ipac,*

Nedelea, 7 ani. Fata ei, Maria, 4 ani; Ipac, Ana, 2 ani. Tudor dascălu sin Ioniță, 23 ani. Bun la citire.

Satul este menționat la 1568 și la 1596 ca ocină dată lui Negomir din Păvliceni. La 1835 avea 221 familii și ținea de județul Vlașca. Biserica actuală ridicată în anul 1949. În 1830, la 7 iulie, era preoțit pentru sat Dragomir sin popa Dumitru, iar la 17 iulie 1843, preot Marin sin Ioan și preot Neacșu sin popa Tudor, la 27 decembrie 1843. Există și o biserică ruinată, construită în 1819.

3. Satul Țânțăreni (nu are date asupra populației). *Biserica de zid cu hramul Sfânta Paraschiva. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică 2 preoți slabi. Preotul Petre sin popa Negoî, 55 de ani. Bun la citire. Nepătimăș. Neglobit. Cu soția. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit de prea sfințitul părinte chiar Teofilact cu blagoslovenia proin mitropolit Kimala (?) cu leat 1798 Aug. 26. pentru această biserică. Soția lui, Ana, 46 ani. Fiul lui, Niculae, 13 ani. Ipac, Ion, 1 an. Fata ei, Preda, 6 ani. Ipac, Viorica, 4 ani. Preot Dobrin, 45 ani. De mijloc la citire. Nepătimăș. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea o sfinția sa, părintele Pogoniamis, chir Atanasie cu blagoslovenia părintelui mitropolit Filaret, cu leat, 1795, pentru această biserică. Fiul lui, Ion.*

Satul se numește astăzi Bujoru și la 1835 avea 78 de familii. Biserica actuală există din anul 1839.

4. Satul Bragadiru. *În acest sat se află case 75. Parte bărbătească 128, i femeiască 136. Peste toți, 264. Rumâni. Biserica de zid cu hramul Sfânta Adormire. Veșmintele i cărțile deplin. La această biserică în slujbă 3 preoți și un diacon. Preot Sandu proestos sin popa Stan, 60 ani. Nepătimăș. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa părintele Sidis, chir Gregorian cu blagoslovenia proin mitropolit Grigore cu leat 1783 Decembrie 13, pentru această biserică. Soția lui, Nastasia, 52 ani. Fiica ei, Ana, 18. Preot Gheorghe sin diacon Ene, 60 ani. De mijloc la citire. Nepătimăș. Neglobit. Cu soția. De neam rumân, fecior de diacon. S-au hirotonisit de prea osfinția sa, părintele Pogoniamis, chir Atanasie, cu blagoslovenia proin mitropolit Grigore, cu leat 1786, pentru această biserică. Soția lui, Păuna. Fata ei, Maria, 17 ani. Preot Tudor sin Paraschiva, 35 ani. Bun la citire. Nepătimăș. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit, Dositei, cu leat 1800, Noem. 14, pentru această biserică. Soția lui, Tudora. 28 ani. Fiul lui, Sandu. 28 ani. Cu citire bună. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție.*

De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de prea osfinția sa, părintele Sevastis chir Dionisie cu blagoslovenia proin mitropolit, Dositei, cu leat 1802, Noem. 3, pentru biserica aceasta.

Satul Bragadiru, în sec. XVIII, purta numele de Gorganu, Cătuneasca și Scăești. Biserica din 1810 a funcționat până în anul 1898, când se va ridica actuala biserică. Ruinele bisericii din 1810 se văd și astăzi în sat. La 1835, sub numele de Bragadiru, satul avea 160 de case și stație de poștă. În anul 1898 satul avea 678 de familii.

5. Satul Păulești. *În acest sat se află case, 80. Parte bărbătească 112, i femeiască 122. peste toți, 234. Rumâni. Biserica de lemn. Hram Sfântul Mucenic Gheorghe. Veșmintele și cărțile îndestulate. La această biserică se află un preot și un țarcovnic. Preot Ioniță sin popa Păun, 30 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea o sfinția sa părintele Sevastis, chir Dionisie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, cu leat 1802, Mai 7, pentru această biserică. Soția lui, Ioana, 28 ani. Fiul lui, Ion, 3 ani. Fiica ei, Meana, 6 ani. Nicolae Citețu sin popa Păun. 23 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă. Cu soție. Soția lui, Ivana, 20 ani. Fiul lui, Gheorghe 2, ani.*

Satul a purtat, în trecut, numele de Odaia - Pancului, iar în harta din 1835 este amintit cu numele de Odaia - Hanu Alceru. Astăzi poartă numele de Păuleasca. Biserica actuală ridicată în anul 1949. În anul 1865, slujea la biserică preotul Ioan Duhovnicu sin Marin. Sub numele de Păhulești este menționat încă din anul 1637.

6. Satul Smârdioasa. *În acest sat, case se află 20. Parte bărbătească 59 și femeiască 68. Peste tot, 127. Rumâni. Biserica de zid. Hram Sfinții Îngeri. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află un preot. Preot Tudor sin preot Dobre, 65 ani. Văduv. Nevolnic de bătrânețe. Fără nici o patimă și neglobit. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Iliopoles, chir Serafim cu blagoslovenia proin mitropolit Grigore, cu leat 1785, Aug. 25, pentru această biserică. Fiul lui, Ioan, 22 ani. De mijloc la citire. Fără nici o patimă. Holtei. Ipac, Tănase, 15 ani, învață ceaslov. Ipac, Stancu, 13 ani, la ceaslov. Marin, 10 ani. Fata lui, Safta, 1 an.*

Sat vechi, amintit la 1741. La 1835 avea 61 de familii. Biserica din 1810 a funcționat până în anul 1824. În acest an, Cernea Popovici ridică actuala biserică de zid, azi monument istoric. Tot el a mai ridicat bisericile din Conțești, Cervenia, Pauleasca și Găurici (cea din Conțești, sfințită în anul 1801, 6 decembrie). În anul 1845 era preot aici Ion Ralea sin Florea,

preoțit la 22 septembrie. La 1865 este menționat preotul Teodor duhovnicul și preotul Ioan Manea.

7. Satul Beiu. *În acest sat case se află 18 și parte bărbătească 42 și femeiască 56. Peste toți 98. Rumâni. Biserica de lemn. Hramul Adormirea Precistei cu veșmintele și cărțile îndestulate. La această biserică se află un preot. Preot Dumitru sin popa Danciu, 35 ani. La citire de mijloc. Fără nici o patimă neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, cu leat 1800, Febr. 3, pentru biserică aceasta. Soția lui, Maria, 28 ani. Fiul lui, Grigore, 4 ani. Ipac, Radu 1 an.*

Satul Beiu s-a mai numit și Cârțocleasca, existând două sate, Beiu și Cârțocleasca, amintite în sec. XVIII și ambele moșii, dăruite mănăstirii Aninoasa din județul Muscel în anul 1677. În anul 1825, în iunie, era preoțit pentru acest sat Nedelea sin diaconul Radu, iar în 1827, 8 septembrie Teodor sin popa Duminecă. În acest an satul avea 62 clăcași. La începutul sec. XIX, se contopesc în actualul sat Beiu. Biserica din 1810 a funcționat până în anul 1876, biserică actuală fiind ridicată între anii 1876-1877. La 1865 slujeau aici preoții Vlad duhovnicul sin popa Dumitru și Ion Gligore.

8. Satul Ștorobăneasa. *În acest sat se află 20 case și parte bărbătească, 82 și parte femeiască, 75. Peste toți, 157. Rumâni. Biserica de lemn hramul Adormirea Precistei. Veșmintele și cărțile îndestulate. La această biserică se află un preot, un diacon și un țârcovnic. Petre sin Diacon Ion, 50 ani. La citire de mijloc. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. S-au hirotonisit preot de preasfinția sa, părintele Sidis, chir Grigore cu blagoslovenia proin mitropolit Grigore cu leat 1779, oct. 9. Are și carte de duhovnicie de la preasfinția sa, părintele Dositei cu leat 1803, Decembrie 6, pentru această biserică, Diacon Mihai sin popa Petre, 25 ani. La citire bun. Nepătimăși și neglobit. Cu soția. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de preasfinția sa, părintele Sevastia, chir Dionisie cu blagoslovenia proin mitropolit Ignatie, cu leat 1800 (?) Aug. 14, pentru această biserică. Dragne citețul, sin popa Petre, 28 ani. Bun la citire și cântare, bun. Fără nici o patimă și neglobit. Soția lui, Kira.*

Sat vechi, existent în sec. XVII. La 1835, satul avea 130 de familii. Biserica din 1810 a funcționat până în 1832, când se ridică de către slujerul Nicolae o biserică nouă. A funcționat și aceasta până în anul 1889. În acest an se ridică actuala biserică, pictată însă abia în anul 1904. La 1865 biserică avea următorii preoți: Ion duhovnicul sin popa Ion, Radu duhovnicu sin Neda Gurban și Anghel Preda. La 1723 este menționat alături de moșia

Foiasca. În anul 1830, 7 iulie, era preoțit pentru acest sat Dragomir sin popa Dumitru, iar în anul 1831, mai 27, Constantin sin Constantin.

9. Satul Putinei. În acest sat case se află 130 și parte bărbătească, 200 și femeiască 231. Peste toți 431. Rumâni. Biserica de lemn. Hramul Sfântului Ierarh Nicolae. Cu veșmintele și cărțile îndestulate. Preot Dragomir sin diacon Ion, de ani 70. Prost la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de diacon. S-au hirotonisit preot de preosfinția sa, părintele Pogoniamis, chir Antim cu blagoslovenia prea osfințitului mitropolit Grigore cu leat 1775, Aprilie 25, la această biserică. Fiul lui, Dumitru, 19 ani, învață ceaslov. Fiica lui, Ivana, 16 ani. Ipac, Maria, 12. Protopopul Bănică sin popa Gheorghe de ani 38. La citire bun. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soția. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Sevastis, chir Dionisie cu blagoslovenia preaosfințitului Dositei, cu leat 1802, Ghenarie 2, la această biserică. Soția lui, Leana, 25 ani. Fiul lui, Ion, învață ceaslov. Fiica ei, Paraschiva, de ani, 2. Preot Radu Proiestosu sin popa Nuțu, 38 ani. La citire bun. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit de prea osfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1800 Oct. 3, La biserică aceasta. Soția lui, Ilinca, 30 ani. Fiul lui, Stan, 13 ani, învață ceaslov. Ipac, Gheorghe, 10 ani, la ceaslov. Ipac, Radu, 2 ani. Fiica ei, Marica, 5 ani. Diacon Nedelcu sin popa Nuțu, 30 ani. La citire de mijloc. Fără nici o patimă și neglobit. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de preaosfinția sa, părintele Sevastis, chir Dionisie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, la leat 1808, Noem, 27.

Satul Puținei, numit și Mărzănești în trecut, azi numit Valea-Părului este sat vechi menționat încă din 1596. Amintit apoi ca moșie, la 1677 și închinată mănăstirii Aninoasa din județul Muscel, având 62 de clăcași. Biserica din 1810, existentă înainte de 1775, a ars în anul 1826. În anul 1836, preotul Dumitru Dincă ridică o biserică nouă, de zid, cu bolțile și tavanul de scândură, având turlele de lemn și acoperișul acoperite cu șită. Pe jos era cu pământ. În anul 1888 a fost reparată radical, iar în anul 1904, reparată din nou. La 1865 nu avea preot. Este arătat în catagrafie ca decedat, preotul Dumitru Dagne. Preoții Stan Cerbu și Marin Beldie au urmat preotului Dincă (1789-1858) și au slujit și cu el. Între 1862-1869 este preot Gheorghe Petre. În anul 1830, 1 iunie, era preoțit pentru acest sat preotul Manea sin popa Radu.

10. Satul Brânceni. În acest sat case se află 30. Întrânsele parte bărbătească 96 și femeiască 116. Peste toți 210. Rumâni. Biserica de lemn. Hramul, Adormirea. Cu veșmintele și cărțile îndestulate. Preot Crăciun sin

popa Manole, de ani 30. La citire bun. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, cu leat 1802, Noem. 5, pentru această biserică. Soția lui, Sanda, 26 ani. Fiul lui, Radu, 10 ani, Ipac, Gheorghe, 7 ani. Fiica ei, Maria, 4 ani, fiica ei, Viorca, 2 ani. Preot Simeon, sin popa Angheș, 33 ani. Prost la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție, de neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Evantis, chir Dionisie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, cu leat 1804, Martie 6, pentru această biserică. Soția lui, Lazăra, 30 ani, fiul lui, Stan, 1 an. Fiica ei, Profîra, 6 ani. Ipac, Zamfîra, 3 ani. Ipac. Ioana, 1 an.

Satul Brânceni este amintit încă din sec. XVI, existând în jurul lui alte două sate, Fundăteni și Bujoreni. La 1835 satul avea 74 de familii. Biserica din 1810 a funcționat până în anul 1850, când se construiește actuala biserică pictată de Gheorghe Tattarescu. Această pictură a fost refăcută în anul 1868. La 1865, slujea la această biserică preotul Banu duhovnicul sin Stănescu († 1908). Preoții bisericii: Simeon, 1804-1814, Crăciun Moldoveanu, 1814-1825, Marin Păjuroiu, 1825-1847, Coman Marin, 1847-1864. Între anii 1838-1848 a funcționat, pe lângă biserică, și școală. În anul 1846, 22 mai, era preoțit pentru acest sat Coman sin popa Marin.

11. Satul Bâcâieni. *În acest sat se află case 20, și parte bărbătească 65 și femeiască 72. Peste toți, 137. Rumâni. Biserica de lemn. Hramul Adormirea. Cu veșmintele și cărțile îndestulate. La această biserică se află un preot, un diacon și un citeț. Preot Dumitru sin popa Pârvu, 45 ani. La citire de mijloc. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele ... chir Daniil cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, cu leat 1790, Mai 8, pentru această biserică. Soția lui, Stana, 38 ani. Fiul lui, Constantin, 14 ani, învață la ceaslov. Fiica ei, Stana, 11 ani, Ipac, Zamfîra, 7 ani. Diacon sin popa Pârvu, 30 ani. La citire bun. Fără nici o patimă și neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, cu leat 1803, Iulie 5, pentru biserica aceasta. Feciorul lui, Stancu, 12 ani. Fiica lui, Stana 7 ani. Ipac, Maria, 4 ani. Dinu dascălu, sin popa Pârvu, 20 ani. La citire și la cântare bun. Fără nici o patimă și neglobit. Holtei.*

Satul Bâcâieni a fost înglobat în perimetrul orașului nou înființat, Alexandria, în anul 1834. Biserica din 1810 a slujit întregului oraș, până în anul 1836 când se va ridica o altă biserică tot de lemn, mai în centrul orașului. Biserica din Bâcâieni a funcționat până în anul 1856, după care

ridicându-se actuala biserică din orașul Alexandria, „Sfânta Adormire”, este lăsată în părăsire și se distruge. O troiță ridicată în anul 1922 arată locul unde a existat această biserică.

12. Satul Sovărăști. În acest sat case se află 52 și parte bărbătească sunt 79 și parte femeiască, 89. Peste toți, 168. Biserica de lemn. Hram Adormirea Precistei. Cu veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află doi preoți. Preot Danciu sin popa Sandu, 55 ani. La citire bun. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de osfinția sa, părintele Poli... chir Matei cu blagoslovenie proin mitropolit Dositei cu leat 1788. Noem. 4, pentru biserica aceasta. Are și carte de duhovnicie tot de la preasfințitul mitropolit Dositei cu leat 1806, Noem. 9. Soția lui, Vlada, 48 ani, fiul Sandu, 10 ani Ipac, Mihai, 7 ani, ipac, Stoica, 6 ani. Preot Radu sin Iordache, 40 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Stavropoleos, chir Teofilact, cu blagoslovenie proin mitropolit Dositei, cu leat, 1971, Aprilie 1, pentru biserica aceasta. Soția lui, Marița, 38 ani. Fiul lui, Andrei, 16 ani. Fiica ei, Petra, 10 ani.

Satul Sovărăști se numește astăzi Adămești și este amintit încă din anul 1620. Figurează și în harta stolnicului Cantacuzino, la 1699. Până la începutul sec. al XIX-lea satul a fost așezat pe valea pârâului Nanov, unde am găsit urmele unui cimitir cu monede poloneze din sec. XVI. Biserica din 1810 a funcționat până în anul 1830, când se ridică o biserică nouă, de gard și lemn, înlocuită în 1968-1969 cu actuala biserică. La 1865 slujeau la această biserică preoții Apostol duhovnicul și Iancu Nedelea.

13. Satul Nanov (nu are date asupra populației). Biserica de lemn. Hramul Sfântul Nicolae. Veșmintele și cărțile depline. La această biserică se află un preot. Preot Stanciu, 40 ani. De mijloc la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele chir Daniil cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei cu leat 1797, Mai 10, pentru această biserică. Soția lui, Ilinca, 34 ani. Fata ei, Constanța, 5 ani. Chiriță citețul sin Dragne, 25 ani. La citire bun. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. Soția lui, Maria, 19 ani.

Satul Nanov este amintit în anul 1542. Biserica din 1810 a funcționat până în anul 1868-1869. La 1865 nu mai avea preot. În anul 1864 se va ridica o biserică nouă, de zid, aproape de râul Vedea, în partea satului numită Nanovul de Sus. S-a slujit în ea până prin anul 1895-1896, când este părăsită deoarece satul, din cauza revărsărilor apelor râului Vedea, se mută mai spre apus. În anul 1892-1893, în Nanovul de Jos, se va ridica actuala biserică, reparată radical în anii 1932-1933. În est, a mai existat o biserică de

lemn a fostului sat Icoana, vecin cu Nanovul și cu vatra veche a satului tot pe valea pâraului Nanov. Această biserică a funcționat până în anul 1838. Azi, pe locul ei se cunoaște doar locul altarului. La 1865 existau preoți doar la biserica din Nanovul de Jos, anume Ioan Dobre și Ștefan duhovnicu. În anul 1831, 18 mai, era preoțit pentru acest sat preotul Dragne sin Ioan.

14. Satul Vătășani. *În acest sat case se află 20, și parte bărbătească 39 și femeiască 56. Peste toți, 95. Rumâni. Biserica de lemn. Hramul Cuvioasa Paraschiva. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află un preot și doi țârcovnici. Preot Petre sin popa Petre, 50 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele ... chir Grigore cu blagoslovenia proin mitropolit Grigore, cu leat 1778, Noem. 9, pentru biserica aceasta. Soția lui, Dumitra, 46 ani. Fiul lui, Radu, 12 ani. Ipac, Vasile, 10 ani, Ipac, Ion, 8 ani. Dumitru dascălu sin Codiu, 18 ani. Bun la citire. Holtei.*

Satul se numește astăzi Nenciulești. Este menționat cu acest nume în anul 1527, 2 iulie. Este trecut și în harta stolnicului Cantacuzino din 1699. Biserica de lemn a funcționat până în anul 1905. Între anii 1905-1907 se ridică actuala biserică. La 1865 slujeau la această biserică următorii preoți: Dumitru Ion, Păun Crăciun și Simion Nicolae. În anul 1830, 11 aprilie, era preoțit aici Marin sin popa Radu, iar în 1843, 29 iunie, Păun sin popa Crăciun, iar la 28 decembrie Dumitru sin popa Ioan.

15. Satul Mavrodin. *În acest sat case se află 50, și întrânsele parte bărbătească 168 și femeiască 243. Peste toți, 411. Rumâni. Biserica de lemn. Hram Cuvioasa Paraschiva. Cu veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 6 preoți. Preot Preda sin Mihai, 60 ani. Bun la citire. Fără nicio patimă și neglobit. Cu soție, de neam rumân, fecior de diacon. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Mirelor, chir Filaret, cu blagoslovenia, proin mitropolit Grigore cu leat 1776, Mai 8, pentru această biserică. Are carte de duhovnicie de la prea osfinția sa, părintele mitropolit Dositei, cu leat 1806, Noem. 6. Soția lui, Rada, 55 ani. Fiul lui, Coman, 25. Învață la ceaslov, Ipac, Zaharia, 18 ani. Ipac, Ioan. 16. Ipac, Erimia, 8 ani. Fiica ei, Voica, 19 ani. Ipac, Maria, 10 ani. Preot Radu sin diaconu Mircea, 40 ani. Bun la citire. Fără nicio patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Iliopoleos, chir Nicodim cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei la leat 1797, Mai 12, pentru biserica aceasta. Soția lui Leana, 38 ani. Fiul lui, Toader, 14 ani, învață la ceaslov. Fata ei, Ioana, 10 ani. Ipac. Maria, 7 ani. Preot Mircea sin Radu, 60 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de mirean. S-au*

hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Zehnon, cu leat 1799, Febr. 17, pentru biserica aceasta. Preot Matei sin diacon Ion, 30 ani. La citire de mijloc. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenie prea osfințitul Dositei, cu leat 1802, Sept. 5. Soția lui, Stanca, 23 ani. Fiul lui, Radu, 5 ani. Ipac, Sandu, 3 ani. Preot Crăciun sin popa Matei, 40 ani. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Stavropoleos, chir Teofilact, cu blagoslovenia, prea osfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1795, Aprilie 10, pentru biserica aceasta. Soția sa, Lina, 35 ani. Fiul lui, Constantin, 10 ani. Ipac, Matei, 8 ani. Ipac, Tănase, 6 ani. Preot Matei, sin popa Radu, 40 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân. Fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Logomiamis, chir Antim, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, cu leat 1793, Mai 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Stanca, 36 ani. Fiul lui, Dumitru, 10 ani. Fiica ei, Maria, 6 ani.

Satul Mavrodin se mai numea, în trecut, Repezi și a avut biserică de zid zidită în sec. XVIII, azi în ruine. Biserica de lemn, amintită aici, a funcționat până în anul 1835. În acest an, Miloș Obrenovici ridică actuala biserică, refăcută între anii 1928-1930. La 1835 satul avea 287 familii, iar în anul 1865 avea ca slujitori pe preoții Constantin, Teodor duhovnicul sin popa Radu și preotul Dumitru sin popa Teodor. La 1851 erau în sat trei biserici la 250 de familii, în satele Mavrodin, Repezi și Lăceni de Mavrodin. Azi există doar biserica din Mavrodin. În anul 1826, mai 30, era preoțit Stan sin popa Matei, iar în 1829, 1 septembrie, Radu sin protopop Ștefan, iar în anul 1830, mai 5, Teodor sin popa Radu. La Mavrodin-Lăceni, era preoțit Stan sin popa Teodor.

16. Satul Șătraru. *În acest sat case se află 30 și suflete parte bărbătească 95 și femeiască 85. Peste toți, 180. Rumâni. Biserica de lemn. Hram Sfântul ierarh Nicolae. Cu veșmintele și cărțile deplin și fără de preot.*

Astăzi satul se numește Călinești și biserica din 1810 a funcționat până în anul 1833. În acest an s-a ridicat actuala biserică de zid, renovată în 1912. La 1835 satul avea 86 de familii, iar la 1851, 115 familii. Se pare că înainte satul se numea tot Călinești, deoarece la 1545 un sat Călinești era închinat mănăstirii Glavacioc. La 1865 slujeau preoții Niculae Mogoș și Stan Hristea. În anul 1825, mai 14, era preoțit pentru acest sat, preot Badea sin Dumitru.

17. Satul Vârtoapele. *În acest sat se află 25 case și suflete parte bărbătească 58 și femeiască, 96. Peste toți, 154. rumâni. Biserica de lemn. Hramul Adormirea. Cu veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se*

află un preot. Preotul Radu sin popa Mareș, 65 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Iliopoleos chir Serafim cu blagoslovenia proin mitropolit Gligore, cu leat 1778, Mai 9, pentru biserica aceasta. Are carte de duhovnicie de la preosfințitul Cosma, cu leat 1787. Fiul lui, Stan, 25 ani. Învață la ceaslov. Holtei. Ipac, Ioan, 12 ani. Fiica lui, Voica, 18 ani.

Satul Vârtoape este amintit documentar la 1556-1557. El a aparținut mănăstirii Glavacioc. Biserica din 1810 a funcționat până în anul 1848. În acest an se ridică altă biserică, în funcție până în anul 1909, când se construiește actuala biserică, renovată în anul 1933. La 1865 avea 4 preoți: preot Dumitru, preot Stan Ion, preot Iordan Micu și preot Crăciun Teodor. În anul 1825, iunie 27, era preoțit pentru acest sat Teodor sin popa Barbu, iar în 1842, 29 iulie, se preoțea Iordache sin Mincu.

18. Satul Gârdești. *În acest sat case se află 50 și suflete parte bărbătească 99 și femeiască 124. Peste toți, 223. Rumâni. Biserica de lemn. Hram Sfânt ierarh Nicolae. Cu veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 2 preoți. Preot Voicu sin Ene, 50 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, Zihnon, chir Daniil cu blagoslovenia, proin mitropolit Grigore, cu leat 1785, Febr. 9, pentru biserica aceasta. Soția lui, Preda, 45 ani. Fiul lui, Barbu, 18 ani. Învață psaltirea. Ipac, Tănase, 8 ani. Fiica ei, Dobra, 10 ani. Ipac, Maria, 5 ani. Preot Stan sin Dumitru, 60 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Mirion, chir Matei cu blagoslovenia proin mitropolit Grigore, leat 1788, August 3, pentru biserica aceasta. Soția lui, Stana, 58 ani. Fiul lui, Hristea, 18 ani, învață psaltirea. Fiica ei Dumitrana, 16 ani.*

Satul este amintit încă din 1656. La 1862 avea trei preoți: Manea duhovnicul, preoțit în 1826, mai 7, Plat sin preot Manea, preoțit în 1853, februarie 14 și Stan Dumitru, preoțit în 1856, august 18. Biserica actuală zidită între anii 1915-1924. În anul 1826, 7 martie, era preoțit aici Manea sin Mihai, iar în 1842, 30 noiembrie, Dumitru sin popa Nicolae.

19. Satul Capul-Luncii. *În acest sat, case se află 21, și suflete parte bărbătească 105 și femeiască 158. Peste toți, 263. Rumâni. Biserica de lemn. Hram Sfântul mucenic Dimitrie. Cu veșmintele și cărțile deplin. Preot Ioan sin popa Pârvu, 57 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Iliopoleos chir Serafim cu blagoslovenia proin mitropolit Grigorie, cu leat 1779, Decembrie 20, pentru această biserică.*

Are și carte de duhovnicie de la preosfințitul mitropolit Dositei, cu leat 1801. Sept. 1. Soția lui, Maria, 48 ani. Fiul lui, Ioan învață carte. Fiica ei, Ioana, 18 ani. Ipac, fiul lui, Stan. 12 ani. Ipac, Șarban, 8 ani. Diacon Radu sin Bratu 35 ani. Bun la citire. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân. Fecior de mirean. S-au hirotonisit diacon de prea osfinția sa, părintele Titopoleos, chir Teofilact, cu blagoslovenia preosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1801, Noem. 15, pentru biserica aceasta. Ioan Dascălu, sin popa Dumitru. Bun la citire. Fără patimă și neglobit. Holtei.

Satul Capul-Luncii a existat sub numele acesta până în anul 1870, când este înglobat în actualul sat Ciolăneștii de Vale. În documente este amintit încă din 1618. În anul 1814, iunie 1, era diaconit pentru acest sat, diaconul Ioan „ot satul Capul Luncii”. Biserica din 1810 a funcționat până în anul 1872, când se va ridica o nouă biserică. La 1862 în satul Capul-Luncii existau 5 preoți: Stancu duhovnicul, preoțit în 1831, iunie 26, Lazăr sin preot Radu, preoțit în 1833, august 11, Tănase sin preot Stancu, preoțit în 1858, august 26, Ioan sin Lazăr preoțit în 1855, ianuarie 29 și preot Gheorghe preoțit în 1860, decembrie 13. În anul 1865 mai slujeau doar preoții Manea Radu, Ion Stancu și Lazăr Radu. În anul 1831, 26 iunie, era preoțit preotul Stancu sin popa Radu și în 1832, 11 aprilie, Lazăr sin popa Radu, pentru acest sat.

20. Satul Ciolănești. Biserica de lemn. Hram Toți Sfinții. Cu veșmintele și cărți deplin. La această biserică se află 2 preoți, 3 diaconi și 2 târcovnici. Preot Coman sin Coman, 40 ani. Bun la citire. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Sevastis, chir Calinic, cu blagosvenia preosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1807, Oct. 7. Soția lui, Sandală, 38 ani. Fiul lui, Călin, 18 ani, învață psaltirea. Ipac. Tudor, 15 ani, învață psaltirea. Ipac, Nicolae, 10 ani. Ipac. Radu, 7 ani. Preot Stancu sin Oprea, 35 ani. Cu citire bună. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Tebaidos, chir Meletie, cu blagoslovenia preosfințitului mitropolit Dositei cu leat 1795, Oct. 9, pentru biserica aceasta. Soția lui Neaga, 30. Diacon Radu sin popa Călin, 35 ani. Cu citire bună. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân. Fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de prea osfinția sa, părintele Zihnon, chir Daniil cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, cu leat 1804, Ghenarie 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Anca, 28 ani. Fiul lui, Dumitru, 12 ani, învață psaltirea. Ipac, Radu, 5 ani. Ipac, Savu, 2 ani. Fiica ei, Voica, 12 ani. Ipac. Neacșa, 6 ani. Diacon Savu sin popa Radu, 35 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam

rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon, de preosfinția sa, părintele Iliupomios, chir Nicodim cu blagoslovenia preosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1805, Mai 10, pentru biserica aceasta. Soția lui, Safta, 30 ani. Fiica lui, Dobra, 7 ani. Ipac. Stana, 2 ani. Diacon Tănase sin Tănase, 30 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân. Fecior de mirean. S-au hirotonisit diacon de prea osfinția sa, părintele Titopoleos, chir Teofilact cu blagoslovenia preosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1802, August 25, pentru biserica aceasta. Ivan dascălu sin popa Călin, 20 ani. Cu citire bună. Holtei. Petre paracliseru sin popa Călin. Cu citire bună. Holtei.

Este vorba aici de satul Ciolăneștii din Deal, sat mai vechi decât Ciolăneștii din Vale, fiind existent încă din sec. XVI. La 1741 este amintit de Dionisie Fotino. La 1810, împreună cu Ciolăneștii din Vale avea 110 case cu 536 suflete. La 1835 ambele sate aveau 125 familii iar la 1862 tot împreună, aveau 325 familii. Biserica de lemn din Ciolăneștii din Vale ar fi construită, după Ion N. Staicu, în anul 1712 și a funcționat până în anul 1869. În anul 1856 se va ridica o biserică nouă, de cărămidă, iar între anii 1905-1907 se va ridica o a doua biserică. Azi există amândouă bisericile. La 1862 erau în sat 5 preoți: Tudose sin popa Stan, preoțit în 1841, noiembrie 6, preot Radu sin popa Coman, preoțit în 1835, noiembrie 4 (este amintit în catagrafia din 1810 a satului, având în acel an 7 ani), preot Nicolae Preda preoțit în 1846, ianuarie 2, Hristea sin popa Radu, preoțit în 1860, februarie 3 și Ioan sin popa Stan, preoțit în 1859, februarie 23. În partea de nord a satului se află astăzi și urmele unei vechi biserici, cunoscute sub numele de Baldovinești, ridicată în sec. XVI. În 1865 și aici slujeau doar trei preoți: Stan duhovnicul, Radu Matei și Nicolae Preda.

21. Ipac, Ciolănești. *În acest sat case se află 110 și suflete peste parte bărbătească 253 și femeiască, 303. Peste toți, 556. Rumâni. Biserică de lemn cu hramul Sfântul Nicolae. Cu veșintele deplin. La această biserică sunt 3 preoți, doi diaconi și doi țârcovnici. Preot Pătrașcu sin popa Badea, 60 ani. Bun la citire. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Mireos, chir Matei, cu blagoslovenia proin mitropolit Grigore cu leat 1779, Decembrie 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Tudora, 54 ani. Fiul lui, Voicu, 12 ani. Ipac, Stancu, 10 ani. Ipac, Istrate, 8 ani. Preot Ion sin popa Badea, 40 ani. Cu citire bună. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Sevastis, chir Dionisie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, cu leat 1800 Noem. 25, pentru această biserică. Soția lui, Gherghina, 32 ani. Cu citire bună. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de*

prea osfinția sa, părintele Pogoniamis, chir Antim, cu blagoslovenia prea osfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1803, Oct. 4, pentru biserica aceasta. Soția lui, Maria, 33 ani. Fiica ei, 4 ani. Ipac, Voica, 2 ani. Diacon Voico sin Stoica, 50 ani. Cu citire bună. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit diacon de prea osfințitul părintele Tebaidos, chir Meletie, cu blagoslovenia preasfințitului mitropolit Cosma, cu leat 1787, Decembrie 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Neaga, 48 ani. Fiul lui Constandin, 15 ani. Fiica ei, Maria, 16 ani. Ipac, Floarea, 14 ani. Diacon Ioan sin Luca, 40 ani. Cu citire bună. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit diacon de prea osfinția sa părintele Titopoleos, chir Teofilact, cu blagoslovenia preosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1792, Oct. 3, pentru biserica aceasta. Soția lui, Maria, 35 ani. Fiul lui, Ioan 17 ani, învață psaltire. Ipac, Marin, învață psaltire. Ipac, Mareș, 8 ani, ipac, Ion, 5 ani. Stan dascălu sin popa Radu, 25 ani. Cu citire și cântare bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. Soția lui, Maria, 22 ani. Ioan Paraschiva, 16 ani. Cu citire bună. Holtei.

Satul acesta este Ciolăneștii din Vale, care în anul 1862 avea ca slujitori pe preoții: Voicu duhovnicul sin Ioan de 8 ani, preoțit în 1814, decembrie 22, Ioan sin popa Matei, preoțit în 1851, decembrie 25, preot Alexandru sin popa Voicu, preoțit în 1855, decembrie 3 și Neagu sin popa Matei, preoțit în 1849 septembrie 7. Biserica actuală este ridicată în anul 1880, fiind reparată radical în 1938. În anul 1865 slujeau preoții Ion Matei și Lisandru Voicu. În anul 1830 era preoțit pentru acest sat, preotul Istrate sin Drăgușin.

22. Satul Zâmbreasca. *În acest sat case se află 43 și întrânsul parte bărbătească 140 și femeiască 158. Peste toți, 298. Rumâni. Biserica de lemn. Hram Sfinții Apostoli. Cu veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 2 preoți. Preot Dumitru, sin Ioan, 40 ani. Cu citire bună. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Iliopoleos, chir Serafim, cu blagoslovenia, preosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1794, August 5, pentru biserica aceasta. Soția lui, Armeana, 30 ani. Fiul lui, Paraschiv, 6 ani. Fiica ei, Stanca, 5 ani. Preot Radu sin Radu, 30 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia prea osfințitului mitropolit, Dositei, cu leat 1803, Sept. 10, pentru biserica aceasta. Soția lui, Ana, 24 ani. Fiul lui, Radu, 7 ani. Fiica ei, Bălașa, 2 ani.*

Satul Zâmbreasca este amintit în anul 1569 la hotărnicia moșiei lui Dragomir Bălăceanu. Biserica de lemn a funcționat până în anul 1869 când s-a construit actuala biserică, reparată radical în 1910. La 1835 satul avea

116 familii iar la 1862 avea 160 familii și următorii preoți: Paraschiv duhovnicul sin popa Dumitru, preoțit în 1830, noiembrie 6, preotul Ilie Matei, preoțit în 1835, noiembrie 6 și Ioan sin popa Paraschiv, preoțit în 1855, ianuarie 30; preoții slujeau și în anul 1865. În anul 1830, noiembrie 6, era preoțit pentru acest sat, Paraschiv sin popa Dumitru.

23. Satul Siliștea. În acest sat case se află 25. Și suflete parte bărbătească 65 și femeiască 73. Peste toți 138. Rumâni. Biserică de lemn. Hramul Sfântul Nicolae. Veșmintele și cărțile deplin. Slujitori la această biserică se află 2 preoți. Preot Matei sin diaconu Pătrașcu, 50 ani. Cu citire bună. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Ihnon, chir Daniil, cu blagoslovenia, preosfințitului mitropolit Cosma, cu leat 1788, Noem, 20 pentru biserică aceasta. Are și carte de duhovnicie de la preosfințitul părintele mitropolit, Dositei, cu leat 1806, Sept. 10. Soția lui, Voica, 42 ani. Fiul lui, Ioan, 16 ani, învață psaltirea. Ipac. Marin, 10 ani, învață ceaslov. Ipac. Stancu, 5 ani. Fiica ei, Stanca, 12 ani. Ipac. Stanca, 8 ani. Preot Anghel sin popa Matei, 35 ani. Cu citire bună. Fără nici o patimă și neglobit. Cu soție, de neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Pogoniamis, chir Antim, cu blagoslovenia preosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1797, Iulie 8, pentru biserică aceasta. Soția lui, Maria, 29 ani. Fiul lui, Badea, 10 ani, învață ceaslov. Ipac. Dumitru, 5 ani. Fiica ei, Safta, 18 ani (?). Ipac. Ana, 2 ani.

Acest sat este amintit încă din anul 1587. La 1835 apare ca un singur sat cu 50 de case. Mai târziu, la începutul sec. XIX, acest sat începe a se numi Siliștea de Jos și în anul 1862 avea 69 de familii, având preot pe popa Stan sin popa Anghel, preoțit în anul 1853, decembrie 15. În anul 1865 slujea același preot. Biserica actuală este ridicată în anul 1913. În 1880, moare preotul Stan. În anul 1830, 22 iunie, era preoțit Badea sin popa Anghel, iar Paraschiv sin popa Dumitru, la 6 noiembrie. La 1843, martie 21, preot Stancu sin Stancu.

24. Ipac Siliștea. În acest sat case se află 68 și parte bărbătească 245 și femeiască 305. Peste toți, 550. Rumâni. Biserica de lemn. Hramul Sfinții Împărați. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 2 preoți. Preotul Ioan sin popa Oprea, 30 de ani. Bun la citire. Nepătimas și neglobit. Văduv. De neam, rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot, de prea sfinția sa, părintele Pelopolios, chir Teofilact, cu blagoslovenia preosfințitului mitropolit, Dositei, cu leat 1809, August 5, pentru biserică aceasta. Preot Stan sin popa Mușat, 30 ani. Bun la citire. Fără patimă și neglobit. Cu soție, de neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de

prea sfinția sa, părintele, Sevastopoleos, chir Calinic cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit, Dositei, cu leat 1805, noem. 30, pentru biserica aceasta. Soția lui Stana, 28 ani. Fiica ei, Maria, 12 ani. Ipac, Maria, 9 ani.

Acest sat Siliștea este un sat mai nou, așezat pe moșia mănăstirii Glavacioc, din care cauză s-a și numit mult timp în sec. XIX și Siliștea Glavacioc, spre deosebire de celălalt sat Siliștea care aparținea moșiei proprietarului Guma, din care cauză amândouă satele se vor numi Siliștea-Gumești. Astăzi, satul se numește Siliștea Nouă. În anul 1862, biserica din acest sat avea hramul „Cuvioasa Paraschiva” și slujeau aici preoții: Preda Ioan, preoțit în 1835, octombrie 12, Stan sin popa Stan, preoțit în 1843, martie 21 și Dumitru sin preot Preda, preoțit în 1861 aprilie. Biserica actuală este construită între anii 1938-1940. În anul 1832, noiembrie 7, era preoțit pentru acest sat Badea sin popa Badea.

25. Satul Tătărăștii de Sus (nu are date asupra populației). *Biserică de zid. Hramul Adormirea și veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 3 preoți, un diacon și un țarcovnic. Preot Pătrașco sin Ion, 50 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot, de prea sfinția sa, părintele Iliupomios, chir Serafim, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Cosma, cu leat 1785, August 8, pentru biserica aceasta. Soția lui Neaga, 47 ani. Fiul lui Dumitru, 12 ani, învață ceaslov. Fiica ei, Dragomira, 16 ani. Ipac, Ilinca, 14 ani, ipac, Stana, 10 ani. Ipac, Neacșa. Preot Ivan și Popa Ilie, 40 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea osfinția sa, părintele Sevastopoleos, chir Calinic, cu blogoslovenia prea osfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1795, Sept. 25, pentru biserica aceasta. Soția lui, Nedelea, 36 ani. Fiul lui, Ivan, 14 ani. Preot Constandin sin Mincu, 40 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Titopoleos, chir Teofilact, cu blagoslovenia, prea osfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1796, Ghenarie 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Floarea, 43 ani. Fiica ei, Sultana, 19 ani. Ipac, Joița, 17 ani. Ipac, Maria, 10 ani, ipac, Ana, 8 ani. Diacon Radu sin Bran, 55 ani. Cu citire proastă. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Zihnon, chir Daniil cu blagoslovenia, prea osfințitului mitropolit Grigore, cu leat 1783, Noem. 22, pentru biserica aceasta. Soția lui, Anca, 47 ani. Fiul lui, Stan, 12 ani. Ipac, Radu. Fiica ei, Ileana, 8 ani. Miron dascălu sin popa Pătrașco, 18 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Holtei.*

26. Ipac Satul Tătărăști (fără date asupra populației). Biserica de zid. Hram Sfântul Nicolae. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 3 preoți și 3 diaconi și 2 țarcovnici. Preot Albu sin Pencio, 50 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Iliopoleos, chir Nicodim cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit, Dositei, cu leat 1795, Ghenarie 8, pentru biserica aceasta. Are carte și carte de duhovnicie de la prea sfinția sa, părintele mitropolit, Dositei, cu leat 1807, Aug. 5. Soția lui, Despina, 45 ani. Fiul lui, Nedelea, 15 ani. Ipac, Dumitru, 13 ani, ipac, Mihai, 11. Fiica ei, Maria, 17 ani. Ipac, Devida, 9 ani. Moise proiestosul sin Marin, 30 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit, Dositei, cu leat 1799, Noem. 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Stana, 27 ani. Fiul lui, Anghelache, 8 ani. Ipac, Constandin, 6 ani. Ipac, Ion, 4 ani. Fiica ei, Zoița, 2 ani. Preot Vladu, sin popa Ilie, 30 ani. Cu citire de mijloc. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de sfinția sa, părintele Sevastis, chir Dionisie cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1800, pentru biserica aceasta. Soția lui, Rada, 29 ani. Fiul lui, Nidelea, 18 ani (?). Ipac. Mihai, 8 ani, Fiica ei, Rada, 6 ani. Paracliseri. Badea sin diacon Radu, 18 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Holtei. Anghel sin Tudor, 19 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Holtei. Diacon Badea sin popa Gheorghe, 25 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon, de prea sfinția sa, părintele Sevastis chir Dionisie cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit, Dositei cu leat 1803, Noem. 9, pentru biserica aceasta. Soția lui, Nasta, 22 ani. Fiica ei, Marica, 3 ani. Ipac, Badea, 1 an. Diacon Ion sin Pătrașco, 25 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1808, Noem. 9, pentru biserica aceasta. Soția lui, Oprea, 24 ani. Fiul lui, Anghel, 5 ani. Fiica ei, Stanca, 2 ani, Diacon Toma, sin popa Ilie, 34 ani. Cu citire proastă. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Iliopoleos chir Nicodin cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1803, August 13, pentru biserica aceasta. Soția lui, Dobra, 29 ani. Fiul lui, Tănase, 1 ani. Ipac, Dumitrache, 8 ani. Fiica ei, Ioana, 6 ani.

27. Satul Tătăraștii de Jos (fără date asupra populației). *Biserică de lemn, slabă. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 3 preoți, un diacon și un țarcovnic. Preot Pătrașco sin popa Dumitru, 67 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Vidin, chir Grigorie, cu blagoslovenia preasfințitului mitropolit Grigorie, cu leat 1782, Noem. 5, pentru biserica aceasta. Are și carte de duhovnicie de la prea sfinția sa, părintele mitropolit Cosma, cu leat 1790, Noem. 10, Soția lui, Bălașa. Preot Dinu sin popa Tudor, 64 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Vidin, chir Grigorie, cu blagoslovenia preasfințitului mitropolit Grigorie, cu leat 1773, Iunie 5, pentru biserica aceasta. Soția lui, Maria, 57 ani. Fiul lui, Sărban, 16 ani, învață psaltirea. Ipac, Antonie, 14 ani, învață ceaslov. Ipac, Pârvu, 12 ani. Ipac, Radu, 10 ani. Fiica ei, Petra, 8 ani. Preot Sărban sin Voica, 32 ani. Cu citire de mijloc. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de preasfinția sa, părintele ... chir Dionisie, cu blagoslovenia preasfințitului mitropolit Ignatie, cu leat 1810, Aug. 12, pentru biserica aceasta. Soția lui, Monea, 24 ani. Fiul lui, Voico, 8 ani. Diacon Ion sin diacon Andrei, 50 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Iliopoleos, chir Serafim, cu blagoslovenia preasfințitului mitropolit Cosma, cu leat 1785, Noem. 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Stanca, 48 ani. Fiul lui, Nedelea, 15 ani, învață ceaslov. Ipac, Dumitra, 12 ani. Ipac, Constantin, 8 ani. Fiica ei, Dumitra, 17 ani. Ipac, Rada, 10 ani. Ipac, Anca, 6 ani. Costache, dascălul sin Constandin, 18 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Holtei.*

Actualul sat Tătăraști este împărțit și astăzi în 2 părți: Tătăraștii de Sus și Tătăraștii de Jos. În documente apare în sec. XVI (1538, 25 aprilie). În acest an satul este dat ca ocină mănăstirii Glavacioc. La 1835 întreg satul avea 149 de familii, iar în anul 1862, Tătăraștii de Sus avea 90 de familii, iar Tătăraștii de Jos, 63 de familii. Preoții de la Tătăraștii de Sus erau Badea duhovnicul sin Dumitru, preot în 1832, noiembrie 7 și Tudor Sin Ion, preot în 1859, ianuarie 30, iar de la Tătăraștii de Jos, preotul Marin sin Badea, preot în 1859 septembrie 27. Aceiași preoți slujeau și în anul 1865 la biserica din Tătăraștii de Sus, amintită în anul 1810. Fusese dărâmată de cutremur, în anul 1802 și rezidită în același an. În anul 1839 a fost renovată dar, devenind neîncăpătoare, locuitorii s-au servit de biserica fostului conac al baronului Belu. În anul 1907 s-a renovat și mărit vechea lor biserică. Biserica din Tătăraștii de Jos a fost zidită în anul 1872. În sat sunt ruinele

bisericii din Tătăraștii de Sus. În 1814, decembrie 2, era diacon Șerban sin popa Dinu, pentru acest sat. În anul 1841, 6 noiembrie era preoțit Stan sin popa Stancu, iar în 1842, august 12, Stan sin popa Marin.

28. Satul Deduleasca (nu are date asupra populației). *Biserica de lemn. Hramul Înălțarea. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 2 preoți, 6 diaconi și doi țârcovnici. Preot Radu sin popa Ion, 36 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1808, Decembrie 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Păuna, 32 ani. Fiica ei, Maria, 10 ani. Ipac. Badea, 8 ani, Ipac. Voica, 6 ani. Preot Luca sin popa Tudor, 34 ani. Cu citire de mijloc. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Sevestis, chir Dionisie, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1803, mai 28, pentru biserica aceasta. Soția lui, Costina, 33 ani. Fiul lui, Dincă, 10 ani. Ipac. Ion, 6 ani. Fiica ei, Dumitra 8 ani. Diacon Ivan sin popa Ion, 37 de ani. Cu citire bună. Fără patimi și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Logomiamis, chir Antim, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1805, februarie 6, pentru biserica aceasta. Soția lui, Sandală, 29 ani. Fiica ei, 8 ani, Ipac. Petra, 4 ani. Diacon, Badea sin preotul Tudor, 37 ani. Cu citire de mijloc. Fără patimă și neglobit. Cu soția. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Iliopoleos, chir Nicodin, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit, Dositei cu leat 1798, pentru biserica aceasta. Soția lui, Dumitra, 35 ani. Fiul lui, Gheorghe, 10 ani. Fiica ei, Safta, 6 ani. Diacon Barbu sin popa Tudor, 26 ani. Cu citire bună, fără patimă și neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1801 (?) Decembrie 8, pentru biserica aceasta. Diacon Petre sin Ivan, 38 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Titopoleos, chir Teofilact cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1803, Ghenarie 20, pentru biserica aceasta. Fiul lui, Ion, 9 ani. Diacon Zamfir, sin popa Albu, 25 ani. Cu citire de mijloc. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1806. Noem. 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Voica, 22 ani. Diacon Tudor sin Radu, 25 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de*

mirean. S-au hirotonisit de prea osfinția sa, mitropolit Dositei, cu leat 1807, Martie 10, pentru biserica aceasta. Soția lui, Stana, 23 ani. Fiul lui, Dumitru, 2 ani. Manea dascălu sin popa Albu, 22 ani. Cu citire bună. Holtei.

Sat neidentificat încă.

29. Satul Zlotești. *În acest sat case se află 32 și suflete parte bărbătească 156 și parte femeiască 162. Peste toți, 318. Rumâni. Biserica de lemn. Hram Sfântul Nicolae. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află un preot, un diacon și un țarcovnic. Preotul Gheorghe sin popa Albu, 55 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Pogomiamis, chir Antim, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1802, Mai 8, pentru biserica aceasta. Fiul lui, Gheorghe, 6 ani. Fiica lui, Maria 16 ani, ipac, Floarea, 8 ani. Diacon Călin sin Vasile, 40 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit de prea sfinția sa, părintele Titopoleos, chir Teofilact, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1795, Sept. 3, pentru biserica acesta. Soția lui, Călina, 36 ani. Fiul lui, Ion 8 ani. Sărbăn paracliserul, 16 ani. Cu citire bună. Holtei. Ion Dascălu sin Marin. Cu citire bună. Holtei.*

Satul Zlotești este menționat în anul 1540, iar biserica foarte veche (sec. XVI). A funcționat până în anul 1900, an în care se va ridica actuala biserică. La 1835 avea 61 de familii, iar 1862 avea 104 familii și slujitor pe preotul Radu duhovnicul sin popa Dumitru, mort în anul 1864. Ruinele bisericii vechi se văd și azi. În anul 1864, 6 aprilie, era preoțit Radu sin popa Dumitru.

30. Satul Slăvești. *În acest sat case se află 45 și suflete parte bărbătească 255 și femeiască 281. Peste toți 536. Biserica de zid. Hram Sfântul Nicolae. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 4 preoți și 3 diaconi. Preot Marin sin diacon Radu, 60 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Iliupoleos, chir Serafim, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Grigore, cu leat 1777, Mai 8, pentru biserica aceasta. Are și carte de duhovnicie de la prea sfinția sa, părintele mitropolit Cosma, cu leat 1789, Oct. 10. Soția lui, Ioana, 57 ani. Preot Ban sin popa Neacșu, 55 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Pogoniamis chir Antim, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Grigore, cu leat 1779, Ghenarie, 4, pentru biserica aceasta. Soția lui, Ilinca, 49 ani. Fiul lui, Andrei, 8 ani. Fiica ei, Maria 10 ani. Preot Radu sin popa Neacșu, 40 ani. Cu citire bună. Fără*

patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Stavropoleos, chir Grigorie, cu blagoslovenia, preaosfințitului mitropolit Cosma, cu leat 1790, Mai 25, pentru biserica aceasta. Soția lui, Anca, 37 ani. Fiul lui, Tănase, 10 ani. Fiica ei, Lența, 8 ani. Ipac. Maria, 6 ani. Preot Gheorghe sin popa Neacșu, 36 ani. Cu citire de mijloc. Fără patimă și neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Sevastis, chir Dionisie, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1801, pentru biserica aceasta. Fiul lui, Andrei, 13 ani. Diacon Ion sin diacon Gheorghe, 35 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. S-au hirotonisit diacon, de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1803, Sept. 29, pentru biserica aceasta. Soția lui, Manda, 33 ani. Fiul lui Vișan, 8 ani. Ipac, Ion, 2 ani. Diacon Vișan sin Chiosa, 30 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit, Dositei, cu leat 1805, Ghenarie 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Vlada, 27 ani. Fiica ei, Ioana, 5 ani. Diacon Călin sin popa Mareș, 30 ani. Cu citire proastă. Fără patimă și neglobit. Cu soție, de neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Sevastipoleos, chir Calinic, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit, Dositei, cu leat 1802, Noem. 5, pentru biserica aceasta. Soția lui, Neacșa, 31 ani. Fiica ei, Stana, 6 ani.

Satul Slăvești este sat vechi, existent în sec. XVII și cu biserica tot din același secol. Ruinele acestei biserici se mai văd și azi în partea de răsărit a râului Teleorman. A fost în funcție până pe la 1850. În anul 1853 se ridică actuala biserică. La 1835 satul avea 35 de familii, iar la 1862 avea 95 de case și pe următorii preoți: Andrei duhovnicul sin preotul Ioan, de 67 ani, preoțit în anul 1831, februarie 21 și pe Ioan sin preotul Badea, de 30 ani, preoțit în anul 1860, august 13. În 1865, slujea doar preotul Ion Badea. În anul 1831, 21 februarie, era preoțit pentru sat Andrei sin popa Andrei sin popa Badea.

31. Satul Brătășani. În acest sat case se află 31 și suflete parte bărbătească 110 și femeiască 123. Peste toți, 233. Biserica de lemn. Hramul Sfântul Nicolae. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 2 preoți, preot Badea sin popa Dumitru, 50 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția, părintele Mirion, chir Filaret, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Grigore, cu leat 1779, Mai 28, pentru biserica aceasta. Soția lui, Neaga, 47 ani. Fiul lui, Ilie, 17 ani. Învață carte. Fiul lui,

Badea 14 ani. Ipac, Ilinca, 8 ani. Ipac, Maria, 6 ani. Preot Stan sin popa Dumitru, 30 ani. Cu citire bună. Fără patimă i neglobit. Cu soție, de neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Teobaidos chir Meletie, cu blagoslovenia, preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1804, Oct. 6, pentru biserica aceasta.

Satul Brătășani este sat vechi, amintit încă din 1568. Biserica de lemn din 1810 a funcționat până în anul 1835. În acest an s-a ridicat biserică de zid, de către Adamache Brătășanu. În acel an satul avea 50 de case, iar la 1865 slujeau la biserică următorii preoți: preotul Preda sin popa Preda, preotul Dobre duhovnicul sin Lazăr, preoțit în 1835 și preotul Marin Dobre. În anul 1741 satul ținea de plasa Teleorman de Jos. Actuala biserică la care se slujește este zidită între anii 1870-1873. În comună mai există două biserici, cea zidită la 1835 și una din anul 1848. În anul 1831, 10 februarie, era preoțit pentru acest sat, preotul Dobre sin Lazăr.

32. Satul Orbeasca. *În acest sat case se află 30 și parte bărbătească 131 și femeiască 145. Peste toți, 276. Rumâni. Biserica de lemn. Hramul Cuvioasa Paraschiva. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 3 preoți și un diacon și un țârcovnic. Preot Hristea sin Miu, 50 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Zihnon, chir Daniile, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Cosma, cu leat 1785, Ghenarie 9, pentru biserica aceasta. Are și carte de duhovnicie de la părintele mitropolit Antim, cu leat 1802, Decembrie 10. Soția lui, Ilinca, 48 ani. Fiul lui, Marin, 16 ani. Învăță psaltirea. Ipac, Badea, învăță psaltirea. Ipac, Ion 12 ani. Ipac Dumitru, 10 ani. Fiica ei, Vlada, 18 ani. Ipac, Neaga, 8 ani. Ipac, Ioana, 4 ani. Preot Preda sin Rizea, 35 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Iliopoleos, chir Serafim, cu blagoslovenia preasfințitului mitropolit Dositei cu leat 1809, Noem. 10, pentru biserica aceasta. Soția lui, Maria, 32 ani. Fiul lui, Badea, 12 ani, învăță ceaslov. Ipac. Hriste, 1 ani. Fiica ei, Badea, 18 ani, ipac. Vlada 16 ani, ipac. Maria, 13 ani, ipac. Dumitra, 5 ani. Preot Stan sin Marin, 30 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Stavropoleos, chir Grigore, cu blagoslovenia, preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1804, Ghenarie 9, pentru biserica aceasta. Soția lui, Ioana, 28 ani. Diacon Stan sin Ioan, 25 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia preaosfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1807, Noem. 8,*

pentru biserica aceasta. Soția lui, Duța, 24 ani. Fiul lui, Radu, 5 ani. Mogoș citețul sin Nica, 17 ani. Cu citire bună. Holtei.

Satul Orbeasca s-a mai numit în sec. XVIII și Fântânica. Este un sat foarte vechi existent încă din sec. XV-XVI, după monedele și obiectele de podoabă descoperite în sat. Este menționat și în timpul lui Mihai Viteazul. În sec. XIX s-a împărțit în Orbeasca de Sus și Orbeasca de Jos, așa cum este împărțită comuna și astăzi. La 1835, Orbeasca de Sus avea 113 familii iar Orbeasca de Jos 76 familii. Biserica din 1810 se zice că ar fi ridicată în anul 1757 și există și astăzi refăcută. În afară de ea, în Orbeasca de Sus biserica actuală este ridicată în anul 1959, iar biserica din Orbeasca de Jos, ridicată în anul 1844, fiind reparată în anul 1905 și 1932. La 1865 în Orbeasca de Sus erau doi preoți și trei preoți în Orbeasca de Jos. În anul 1832, 30 martie, era preoțit Dumitru sin popa Hristea. În anul 1841, 14 noiembrie, era preoțit la Orbeasca de Jos, Ion sin popa Preda, iar în 1842, 19 decembrie, Minea sin popa Ion și Ion sin popa Ion.

33. Satul Sfîntești. *Case întrînsul 156. Întrînsese parte bărbătească și femeiască 285. Peste toți 552. Cu toate odoarele. Biserica de lemn. La această biserică sunt 3 preoți și doi țârcovnici. Preot Stan sin popa Badea, 45 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân. Fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, părintele Sidis, chir Grigore cu blagoslovenia proin mitropolit, Cosma, leat 1793, febr. 4, pe această biserică. Fiul lui, Stan, cu citire bună. Holtei. Preoteasa lui, Sandală. Fiica lor, Ilinca. Ipac, Ivana. Popa Ivan sin Soare, 40 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, părintele Mirei chir Timoftei cu blagoslovenia proin mitropolit Filaret leat 1793, Iunie 4, pe această biserică. Fiul lui, Savu. Preoteasa, Dobra. Fiica lor, Stanca. Ipac, Neacșa. Ipac, Voica. Popa Petre sin Popa Stan, 50 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, părintele Zihnon, chir Daniil, cu blagoslovenia proin mitropolit Cosma, cu leat 1790, Aprilie 2 zile. Fiul lui, Ivan, ipac. Marin. Holtei. Fecior de preot. Orânduie țârcovnic cu pecete a proin mitropolit Ignatie. Preoteasa, Ana. Fiica lor, Floarea, ipac, Marina.*

Satul Sfîntești este amintit în anul 1656, la 1741 făcând parte din plasa Târgului. La 1835 avea 118 familii. Biserica de lemn, după N. Staicu, ar data din sec. XVII. A funcționat până în anul 1930, fiind refăcută de mai multe ori. Între anii 1927-1938 s-a ridicat actuala biserică. În anul 1872, forma o comună cu satul Rădeasca, având 620 locuitori.

34. Satul Frăncești. *Case 46. Parte bărbătească și femeiască 45. Peste toți, 94. Rumâni. Biserica de lemn. Hram Sfântul Nicolae. Cu toate odoarele. La această biserică sunt preoți, preot sin popa Radu, 35 ani. Bun.*

neglobit. Văduv. De neam rumân. Fecior de preot. Hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit, Dositei, leat 1804, Febr. 28 zile. Fiul lui, Stăvărache. Fiica lui, Mița.

Nu am putut identifica acest sat. S-ar părea să fie satul Sfințești-Sârbi, cătun al comunei Sfințești.

35. Satul Deparați. *În acest sat case se află 15 și suflete parte bărbătească 63 și femeiască 72. Peste toți, 135. Rumâni. Biserică de lemn. Hram Sfânta Paraschiva. Veșmintele și cărțile deplin. La această biserică se află 2 preoți și un diacon. Preot Barbu sin popa Albu, 48 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Iliopoleos, chir Nicodin cu blagoslovenia prea osfințitului mitropolit Cosma, cu leat 1788, Mai 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Manea, 37 ani. Preot Marin sin Dumitru, 35 ani. Cu citire bună. Fără patimă și neglobit. Cu soția. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit preot de prea sfinția sa, părintele Pogomianis, chir Antim, cu blagoslovenia prea osfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1795, Ghenarie 10, pentru biserica aceasta. Soția lui, Maria 33 ani. Diacon Radu sin Radu, 30 ani. Cu citire proastă. Fără patimă și neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. S-au hirotonisit diacon de prea sfinția sa, părintele Titopoleos, chir Teofilact, cu blagoslovenia prea osfințitului mitropolit Dositei, cu leat 1803, Iulie 8, pentru biserica aceasta. Soția lui, Stanca, 27 ani. Fiul lui, Dragomir, 8 ani. Fiica ei, Ioana, 7 ani.*

Astăzi, satul Deparați se numește Schela și este un sat vechi. În anul 1741 este trecut în lista satelor teleormănene iar la 1835 avea 80 de familii. În anul 1862 avea 44 de familii și preot pe Ștefan duhovnicul sin popa Stoica, preoțit în anul 1850, octombrie 13. Biserica din 1810 a funcționat până în anul 1824. În acest an, Sandu Depărățeanu a ridicat o nouă biserică de zid, azi capelă de cimitir, unde este înmormântat și preotul Sandu Depărățeanu. În anul 1909 s-a început construirea actualei biserici terminate definitiv abia în anul 1935. În anul 1830, 19 octombrie, era preoțit pentru acest sat Stan sin Oprea.

36. Satul Balaci. *Case 86. Parte bărbătească 164 și femeiască 158. Peste toți, 322. Rumâni. Biserică de zid. Hram Adormirea Precistei. Cu toate odoarele. La această biserică preoți sunt 3. Preot Negrea sin Stoica, 63 ani. Slab. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfințitul Stavropoleos chir Grigore cu blagoslovenia proin mitropolit Cosma, leat 1779, Febr. 10. Fiul lui, Negrea, ipac, Badea, ipac, Stan. Preoteasa, Stanca. Fiica lor, Rada. Popa Radu sin popa Radu, 43 ani. Slab. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de mirean.*

Hirotonisit de preasfinția sa, Argeșiu, chir Sevastis, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1804, Febr. 28. Fiul, Radu, ipac, Mihai, ipac. Matei ipac, Stan. Popa Matei sin popa Matei, 45 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, părintele Stavropoleos, chir Dorotei, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1797, Aug. 14. preoteasa sa, Maria, 40 ani.

Satul Balaci este amintit documentar în anul 1592. Este sat vechi, astăzi fiind sediul comunei Balaci, împreună cu satele Burdeni și Tecuci. Biserica este ridicată în anii 1684-1685. Reparată și zugrăvită la 1825. În afară de această monumentală biserică a mai existat în sat, în sec. XIX, o biserică de lemn în cătunul Balaci-Pădureți, biserică la care în anul 1862, slujea preotul Constantin Stan, de 40 de ani, preoțit în 1853, decembrie 12. Același sat este trecut și în harta rusească din 1835 cu 46 familii. I se păstrează pisania așezată în anul 1825. În anul 1830, 10 decembrie, era preoțit pentru Balaci-Pădureți, Ignatie sin diaconul Marin, iar în 1842, 8 decembrie, Marin sin popa Grigore.

37. Satul Tecuciul de Jos. Case 38. Într-însele parte bărbătească 95 și femeiască 86. Peste toți, 181. Rumâni. Biserica de lemn. Hramul Sfinților Mucenici. Cu toate odoarele. La această biserică sunt 2 preoți. Popa Pârvu sin popa Ștefan, 60 ani. Slab. Neglobit. Vădov. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, chir Daniil cu blagoslovenia proin mitropolit Grigore, leat 1777, Aprilie 6 zile. Fiica lui, Bălașa. Popa Savu sin diacon Radu, 40 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1806, Febr. 24. Fiul lui, Ion, ipac. Radu, ipac. Savu. Preoteasa Lisandra. Fiica lor, Ioana.

38. Satul Tecuciul de Sus. Case 70. Într-însele parte bărbătească 180 și femeiască 190. Peste toți, 370. Rumâni. Biserică de ... (nu are date). La această biserică sunt 3 preoți. Popa Marin, sin popa Matei, 60 ani. Slab. Neglobit. Vădov. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Eliopoleos, chir Serafim, cu blagoslovenia, proin mitropolit Grigore leat 1774, Mai 8. Ipac, Petco sin popa Argeșeanu, 63 ani. Slab. Neglobit. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Zihnos chir Daniil, blagoslovenia proin mitropolit Grigore ot leat, Sept. 1 zile. Popa ion sin Mihai, 60 ani. Slab. Neglobit. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, Daniil cu blagoslovenia proin mitropolit Grigore ot. Leat 1773, Ghenarie 13 (alte date nu mai au).

Satul Tecuci aparține astăzi de comuna Balaci. Este amintit încă din anul 1636. La 1741 aparținea de plasa Mijlocul de Sus. La 1835, satul avea

120 de case și stație de poștă pe drumul București-Craiova. La 1862 avea 220 de familii. Bisericele de lemn au fost vândute în anul 1850, una în satul Purcăreni și alta în satul Băduleasa. În același an serdarul Lazăr Calenderoglu a ridicat bisericile existente în cele două sectoare ale satului. În sec. XIX satul era împărțit în Tecuciul de Jos și Tecuciul de Sus. În anul 1862 la biserica din Tecuciul de Sus erau preoții Marin duhovnicul sin Stancu, de 80 de ani, fiind preoțit în anul 1837 și preotul Ion sin popa Ion, preoțit în 1843. În satul Tecuciul de Jos erau preoții Voicu sin popa Marin, preoțit în 1852 și preotul Marin sin Stancu, preoțit în 1857. În 1865, slujeau numai trei preoți. În anul 1843, 20 februarie, era preoțit în Tecuciul de Jos, Ioan sin popa Ioan.

39. Satul Dobrotești. Case 142. Într-însele parte bărbătească 224 și femeiască 232. Peste toți, 456. Rumâni. Biserica de zid. Hram (nedeslușit). Cu toate odoarele. La această biserică sunt 4 preoți și un diacon. Popa Radu sin Gheorghe, 60 ani. Slab. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, 1804, Ghenarie. Preoteasa, Rada. Popa Ioan sin Gheorghe, 40 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, 1804, Ghenarie 2. Preoteasa lui, Rada. Popa Mareș sin popa Radu, 30 ani. Bun. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Zehnos, chir Daniil cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei leat 1802, Oct. 19. Fiul lui, Pascale. Popa Dumitru sin Popa Tudor, 30 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1804, Mai 20. Fiul lui, Ion, preoteasa Maria. Diacon Dobre sin Stanciu, 40 ani. Slab. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonosit de prea sfinția sa, Pogomiamis, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1800, noem. 15. Fiul lui, Ion, ipac. Stan. Preoteasa sa, Dumitra. Fiica lor, Rada, ipac. Dumitra.

Satul Dobrotești este amintit în documentul din anul 1556. Biserica, construită din lemn în anul 1536 și refăcută din zid la 1753, reparată la 1870, 1913 și 1945. În anul 1953 s-a sfințit și o doua biserică, în partea de sud-est a satului. La 1835 satul avea 156 familii, iar în 1862, 262 de case. La biserică erau, în același an, următorii preoți: Dumitru sin popa Tudor preoțit în 1809 (este trecut în catagrafia din 1810, având 30 de ani), Ioan sin popa Dumitru, preoțit în 1830, Zamfir sin popa Dumitru, preoțit în 1850 și popa Nedelcu sin Ioan preoțit în 1838. Astăzi, comuna Dobrotești are alipită în administrația sa satul vecin Merișani. Satul s-a mai numit în trecut și Doage.

În 1865, preotul Dumitru numai apare, satul având acum trei preoți. Are pisanie cu care se arată ctitorul, Matei Berindei, pictat cu fii săi, cu biserică.

40. Satul Merișani. Case 103. Într-însele parte bărbătească 168 și femeiască 170. Peste toți, 338. Rumâni. Biserica de lemn. Hram Adormirea Precistei. Cu toate odoarele gata. La această biserică sunt 3 preoți și 2 țârcovnici. Popa Stanciu sin popa Dobre, 40 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul Stavropoleos, chir Teofilact, cu blagoslovenia răposatului Dositei, 1794 iulie 1, pe această biserică. Fiul lui, Marin, preoteasa sa, Maria, 35 ani. Fiica lor, Sandală, ipac, Maria. Popa Radu sin popa Voico, 46 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul Pogomiamis, chir Antim cu blagoslovenia proin mitropolit Cosma, leat 1791, Ghenarie 23, pe această biserică. Fiul lui, Tudor. Preoteasa Maria, 42 ani. Fiica lor, Petra, Ipac. Ioana, ipac. Stana. Popa Marin sin popa Dobre, 42 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul Sidis, chir Grigore, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1804, Mai 6, Fiul lui, Ion, preoteasa, Neaga. Fiica lor, Stana. Ipac, Dobra. Stancu sin popa Ion. Holtei. Fecior de preot. Orânduit țârcovnic la această biserică cu pecete.

41. Satul Merișanii de Jos. Case 60. Parte bărbătească 150 și femeiască 160. Peste toți, 310. Rumâni. Biserică de lemn. Hramul Sfântul Spiridon. Cu toate odoarele. La această biserică sunt preoți 1 și un țârcovnic (orânduit) de prea sfinția sa, Ignatie. Popa Stan sin Constantin, 60 ani, Slab. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfințitul Stavropoleos, chir Teofilact cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1794, pe această biserică. Fiul lui, Pârveu, Ipac. Mihai, ipac, Ioana, ipac. Andrei, ipac Teodor, preoteasa lui, 55 ani ... (nu e trecută). Fiica lor, Gherghina. Ipac, Catrina. Neacșu sin Pârveu. Holtei. Fecior de mirean. Orânduit țârcovnic cu pecete de prea sfințitul Ignatie, la această biserică.

Satul Merișani este amintit documentar în anul 1525, octombrie 23. Biserica de lemn a existat până în anul 1908 și în ea a fost înmormântat boierul Drăgușin Merișanu. Azi, piatra sa de mormânt este în curtea bisericii. Biserica actuală construită în 1908-1910. În anul 1865, slujea preotul Lisandru sin popa Matei, iar în 1862, preotul Năstase sin popa Neculae, preoțit în 1854, 25 martie. În anul 1825, 22 februarie, era preoțit Mihai sin Marin.

42. Satul Drăcșani. Case 82. Parte bărbătească 178 și femeiască 180. Peste toți, 358. Rumâni. Biserică de lemn. Hram Sfântul Nicolae. Cu toate

odoarele gata. La această biserică sunt 3 preoți, un diacon și un țârcovnic. Popa ... sin diacon Constandin, 44 ani. Bun la învățătură. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. Hirotonisit de prea sfințitul Pogomiamis, chir Antim, cu blagoslovenia răposatului mitropolit Cosma, la leatul 1790. Decembrie 21. Fiul lui Pârvu. Ipac. Ion, ipac. Maria. Preoteasa sa, Pârva. Fiul lui Pârvu, orânduie țârcovnic la această biserică. Popa Dumitru sin popa Dumitru, 45 ani. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul Stavropoleos, chir Antim, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1799, Mai 1. Fiul lui, Dumitru. Ipac, Marin. Preoteasa, Maria. Fiica lor, Rada. Popa Voivo, sin popa Radu, 33 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul părintele Neofil cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei cu leat 1808, Decembrie 24. Preoteasa, Safta. Fiica lor, Sandală. Ipac, Radu. Diacon Dumitru sin popa Dumitru, 32 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul părintele, Vrața, chir Sofronie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei leat 1809, Decembrie 9.

Satul Drăcșani este amintit în anul 1741 sub numele de Drăgușani. La 1835 avea 132 familii. Biserica actuală, ridicată în anul 1872. Azi, satul aparține de comuna Drăcșanei, sat format mai târziu și cu biserică ridicată între anii 1924-1927. La 1865 era preot Radu sin popa Anton. În 1825, 8 septembrie, era preotit pentru sat Marin sin popa Radu.

43. Satul Scrioaștea. Case 101. Parte bărbătească 206 și femeiască 217. Peste toți, 423. Rumâni. Biserică de lemn. Hram Adormirea. Cu toate odoarele. La această biserică sunt preoți 2, diaconi și țârcovnici 2. Popa Cârstea sin Tuinea, 45 ani. Bun la învățătură. Neglobit. Văduv, de neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa părintele Pogomiamis cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1797, Ghenarie 19. Fiul lui, Ion, holtei. Fecior de preot, Orânduie, la această biserică țârcovnic cu pecetea de prea osfințitul Iganatie. Ipac. Stan. Fiica lui, Maria. Popa Radu, sin popa Stan, 35 ani. Bun. neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa Sevastis, chir Dionisie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1805, Mai 22. Preoteasa lui, Maria. Diacon, Anghel sin Constandin, 35 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfințitul Vrața, chir Sofronie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei leat 1809, Sept. 30. Diaconeasa, Maria. Diacon Ivan sin Petre, 28 ani. Bun. neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, Pogomiamis, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1809, Sept. 20.

Diaconeasa, Ilinca. Ilie sin popa Stancul, Holtei. Fecior de preot. Orânduitor țârcovnic la biserica aceasta de prea sfințitul Ignatie.

Satul este amintit documentar în anul 1533, 18 aprilie. Biserica actuală, ridicată între anii 1900-1906, în locul alteia, tot de zid, ridicată înainte de 1821. În 1865 slujeau preoții Constantin sin popa Anghel, Stoica sin popa Hristea și Constantin sin popa Ilie.

44. Satul Papa. 61 case. Parte bărbătească 161 și femeiască, 162. Peste toți, 323. Rumâni. Biserică de lemn. Hram Sfântul Gheorghe. Cu toate podoabele. La această biserică sunt doi preoți. Popa Radu sin popa Marin, 32 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leatul 1793 (?), Febr. 18 zile. Preoteasa, Stana. Fiica lor, Voica. Ipac, Ioana. Popa Niculae sin Tudor, 45 ani. Bun neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfințitul Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei leat 1806, Aprilie 11 zile. Fiul lui, Stan. Ipac. Radu. Preoteasa, Joița.

Satul Papa este sat vechi. Biserica de lemn a funcționat până în anul 1864. În anul 1846 s-a ridicat actuala biserică, renovată în anul 1898. La 1835, satul avea 56 de case. Astăzi aparține de comuna vecină Scrioaștea. În anul 1828, mai 14, era preoțit Constantin sin Dumitru.

45. Satul Săceni. Case 55. Parte bărbătească 155 și femeiască 145. Peste toți, 300. Rumâni, biserica de lemn, hram Cuvioasa Paraschiva. Cu toate odoarele. La această biserică sunt preoți 1, diacon 1, și țârcovnic 1. Popa Radu sin diacon Radu, 70 ani. Slab la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. Hirotonisit de prea sfinția sa Sidis, chir Grigore, cu blagoslovenia răposatului mitropolit Cosma la leat 1788, Mai 15 zile. Preoteasa, Stana. Diacon Iordache sin diacon Ilie, 45 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de diacon. Hirotonisit de prea sfințitul Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1809, Noem. 1 zile. Diaconeasa lui, Păuna. Fiica lor, Stana, ipac. Voica, ipac. Ilinca. Țârcovnicul cu pecetie de prea sfințitul Ignatie la această biserică.

Satul Săceni este sat vechi. Biserica de lemn din 1810 a funcționat până în 1846. În anul 1847 se ridică biserică de zid, renovată între anii 1922-1924. În anul 1827, 22 noiembrie, era preoțit pentru acest sat Stan sin Niculae, iar în anul 1830, 15 decembrie, Nicolae sin Constantin.

46. Satul Butculești. Case 40. Parte bărbătească 64 și femeiască 66. Peste toți, 130. Rumâni. Biserică de lemn. Hram Nașterea Născătoare. Cu toate odoarele. La această biserică sunt preoți 1 și diacon 1, popa Mihai sin

popa Dumitru, 45 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul Sevastis, chir Dionisie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1804, Noem. 30 zile. Fiul lui, Radu. Preoteasa lui, Stana. Fiica lor, Maria. Diacon Constantin sin popa Mihai, 75 ani. Bun. neglobit. Cu soția. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul Sidis cu blagoslovenia răposatului mitropolit Grigore, leat 1783, Noem. 22. Fiul lui, Stan, fecior de preot, orânduît țârcovnic cu pecetia prea osfințitului Ignatie la această biserică. Ipac, Marin. Diaconeasa, Rada.

Satul Butculești, amintit ca sat încă din sec. XVII. La 1835 avea 77 familii. Biserica actuală, de zid, ridicată în anul 1843 și renovată în anul 1888. În 1865 slujeau preoții Ilie sin popa Costache și Gheorghe sin popa Costache. În anul 1841, 8 martie, era preoțit Stancu sin popa Radu.

47. Satul Plosca. 98 case. Parte bărbătească 198 și femeiască 190. Peste toți, 388. Rumâni. Biserica de zid. Hramul ... (nu este trecut). La această biserică sunt preoți 1, popa Manea, sin popa Ion, 32 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1803, Noem. 14 zile, la această biserică. Preoteasa lui, Voica. Fiica lor, Stanca.

Satul Plosca este amintit la 1677 când boierul Teodor Bivavel, clucer de Puținței, dona 500 de stânjeni din moșia Plosca mănăstirii Aninoasa din județul Muscel. Este trecut și în harta stolnicului Cantacuzino. Biserica actuală este zidită în 1810 și sfințită în 1812, din care cauză în catagrafie nu i se arată hramul. A fost refăcută în anul 1841 și în anul 1912. Înaintea ei a existat o biserică de lemn situată în partea satului dinspre Pârlita. În 1865 slujeau preoții Pârvu Duhovnicul și Niculae sin popa Radu. În anul 1839, satul avea 242 familii și următorii preoți: Radu duhovnicul, preoțit la 2 mai 1805 și Radu, preoțit în 1836, 22 iulie. În 1846, 21 aprilie, era preoțit Pârvu sin popa Oprea.

48. Satul Peretu. 80 case. Într-însele parte bărbătească 154 și femeiască 150. Peste toți, 304. Biserica de lemn. Hram Sfântul Gheorghe. Cu toate odoarele. La această biserică sunt preoți doi și un țârcovnic. Preot Neacșu sin Nedelcu, 45 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfințitul Pogomiamis, chir Antim cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1797, Decembrie 7, la această biserică. Fiul lui, Ivan. June. Fecior de preot. Orânduît țârcovnic la această biserică cu pecetia prea sfințitului Ignatie. Ipac, fiul lui, Stan. Ipac, Radu. Preoteasa, Maria. Popa Badea sin popa Neacșu, 33 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de chir

Calinic cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1804, Noem. 8 zile. Fiul lui, Șarban. Ipac, Dumitru. Preoteasa lui, Petrica, Fiica lor, Dobra.

Satul Peretu s-a numit în trecut Peret-Dulceni și este sat vechi, amintit în documente încă din sec. XVI. Biserică de lemn, din 1810, în funcție până în anul 1830 când se ridică o biserică nouă de zid și azi în funcție. Mărindu-se în mod deosebit, satul astăzi fiind unul din cele mai mari din județul Teleorman, în anul 1914 se ridică a doua biserică, în partea de vest, iar în anul 1952 se construiește o capelă în cimitirul din partea de nord a satului, aproape de calea ferată. În 1865 erau următorii preoți: Tănase Ilie, Năstase Drăghici, Dumitru sin popa Ion și Ion Dimancea. În 1814, iunie 1, era diaconit pentru acest sat, Ioan sin popa Danciu.

49. Satul Măgureni. 27 case. Parte bărbătească 54 și femeiască 51. Peste toți, 105. Rumâni. Biserică de lemn. Hram Sfinții Împărați. Cu toate odoarele. La această biserică sunt preoți 2, diaconi 2, țârcovnic 1. Popa Stancu sin Cârstea, 65 ani. Bun la învățătură. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit cu blagoslovenia răposatului mitropolit Grigore, leat 1785, Mai 30, la această biserică. Fiul lui, Dumitru, orânduie țârcovnic la această biserică cu pecetia prea o sfințitului Ignatie. Ipac. Radu. Preoteasa lui, Floarea. Popa sin popa Neagu, 65 ani. Slab la citire, Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit (nu are date). Fiul lui, Stancu, preoteasa lui, Joița. Diacon Marin sin popa Stan, 25 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1804, Noem. 8, la această biserică. Diaconeasa, Ioana. Fiica lui, Ilinca. Ipac, Vlada. Diacon Ion, sin popa Nuțu, 25 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul Vrața, chir Sofronie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1802, Noem. 17 zile. Fiul lui, Marin. Diaconeasa Gherghina. Fiica lor, Ioana.

Satul Măgureni se mai numea și Ciocanu și este sat vechi, amintit în sec. XVI. În 1845 s-a construit actuala biserică de zid, renovată radical în anii 1872 și 1894. Azi, satul ține de comuna Măldăieni. În 1865 slujeau preoții Marin sin popa Oprea și Nedelea Neagu.

50. Satul Măldăieni. Într-acest sat sunt case 36. Parte bărbătească 101 și femeiască 96. Peste toți, 197. Biserica de lemn. Hram Adormirea Precistei. Cu toate odoarele. La această biserică sunt 3 preoți, diaconi 2 și țârcovnici 1. Popa Ion sin popa Radu, 60 ani. Slab la citire. Neglobit. Însurat. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul Chesarie cu blagoslovenia răposatului mitropolit Grigore la leat 1779,

Febr. 9 zile. Fiul lui, Ion. Preoteasa Stanca. Preot Ivan sin popa Voica, 38 ani. Bun la citire. Neglobit. Văduv. De neam rumân. Fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1806, Febr. 9 zile. Fiul lui, Ivan. Fiica lui, Stana. Popa Badea sin Oprea, 43 ani. Bun. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfințitul Vrața, chir Sofronie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1806, Febr. 9 zile. Diacon Tănase sin popa Ion, 32 ani. Bun. Neglobit. Însurat. De neam rumân. Fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1804, Oct. 13, Feciorul lui, Radu. Diaconeasa Stana. Fiica lor, Maria. Diacon Pătrașco sin popa Pătrașco, 38 ani. Bun. Neglobit. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1808, Noem. 13.

Satul Măldăieni s-a numit în sec. XIX și Moldoveni. Este amintit documentar în sec. XVI. La 1835 avea 105 familii, iar în anul 1865 slujeau la biserică 3 preoți. Biserica actuală ridicată în anul 1846 și renovată în anii 1906-1908. În 1865 avea următorii preoți: Ene sin popa Badea, Dumitru sin popa Voicu și Stancu sin popa Dumitru. În 1862 mai slujea și popa Radu Duhovnicu, mort în 1864.

51. Satul Belitori. *În acest sat case se află 233. Parte bărbătească 448 și femeiască 440. Peste toți, 888. Biserică de lemn. Hram Cuvioasa Paraschiva. Cu toate odoarele. La această biserică sunt 5 preoți și un târcovnic. Popa Marin sin popa Fătălaș, 70 ani. Slab la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, chir Irimia, cu blagoslovenia proin mitropolit Grigore leat 1785, Aprilie 30 zile. Preoteasa lui, Stana. Fiica lui, Maria. Popa Nicolae sin popa Nicolae, 60 ani. Slab la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Sidis, chir Grigore cu blagoslovenia răposatului mitropolit Grigore, leat 1783, Noem. 8. Fiul lui, Toma. Ipac, Ioan. Preoteasa, Neaga. Fiica lor, Voica. Ipac, Ioan. Popa Ion sin popa Stan, 45 ani. Bun. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Stavropoleos, chir Teofilact, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1797 Aprilie 20. Fiul lui, Ioan, ipac, Tudor. Popa Ivan sin Tudor, 37 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1805, Febr. 16. Fiul lui, Radu. Preoteasa Voica. Fiica lor, Rada. Popa Crăciun sin Iancu, 34 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie cu*

blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat, leat 1805, martie 27. Preoteasa sa, Voica. Ilie sin Nedelo, fecior de mirean. Orânduie țârcovnic la această biserică cu pecetia prea o sfințitului mitropolit Ignatie.

Satul Belitori este sat vechi amintit încă din sec. XVI. Astăzi satul se numește Troianul. Biserica de lemn din 1810 va fi înlocuită în anul 1864 cu o biserică de zid și azi în funcție. Mărindu-se satul, s-a mai ridicat, după anul 1860, încă o biserică, înlocuită în anul 1924 cu actuala biserică din partea de vest a satului. În 1865 slujeau preoții: Mina sin popa Radu, Gh. sin popa Toma, Ioan sin popa Marin și Pană sin popa Marin. În anul 1842, 22 decembrie, era preoțit pentru acest sat, Mina sin popa Ion.

52. Satul Pârlita. *Într-acest sat sunt case 148. Parte bărbătească 250 și femeiască 240. Peste toți, 490. Biserica de lemn. Hram Sfântul Nicolae. Cu toate odoarele. La această biserică sunt preoți 2. Popa Gheorghe sin Lupu, 40 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, Tebaida, chir Meletie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1799, aprilie 18. Fiul lui, Ioan. Preoteasa sa, Badea. Fiica lor, Voica. Ipac, Ioana. Popa Stan sin Visarion, 70 ani. Slab la citire. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, Sidis, cu blagoslovenia proin mitropolit Grigore, leat 1785, Aprilie 12.*

Satul Pârlita se numește astăzi Urluiul și aparține de comuna Bogdana. Este sat vechi, menționat în documente încă din sec. XVII. La 1741 satul ținea de plasa Târgului iar la 1835 avea 132 de case. Biserica de lemn din 1810 a fost arsă de turci, dar refăcută. Biserica actuală este ridicată în anul 1900. Satul, în trecut, s-a mai numit și Ciociova. În 1865, slujeau preoții: Mircea sin popa Badea, Ion sin popa Ion și Alexe sin popa Mircea. În anul 1841, 27 noiembrie, era preoțit Ion sin popa Ioan, iar în anul 1825, 23 iulie, Ioan sin popa Gheorghe.

53. Satul Ulmeni. *Într-acest sat sunt case 103. Parte bărbătească 180 și femeiască 190. Peste toți, 370. Biserica de lemn. Hram Mucenicul Dimitrie. Cu toate odoarele. La această biserică sunt 3 preoți. Popa Tudor sin Pârvu, 45 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa Tebaida, chir Meletie cu blagoslovenia răposatului mitropolit Cosma, leat 1792, Iunie 4. Fiul lui, Marin. Ipac, Tudor. Preoteasa sa, Stana. Fiica lor, Ilinca. Ipac, Mira. Ipac, Șarban. Popa sin popa Nedelco, 43 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Tebaida, chir Meletie, cu blagoslovenia răposatului mitropolit, Cosma, leat 1792, Mai 7. Fiul lui, Ioan. Preoteasa sa, Rada. Fiica lor, Joița. Ipac, Maria. Popa Voico sin*

Preda, 35 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, Tebaida, chir Meletie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei leat 1789, Mai 4. Fiul lui, Ioan. Ipac. Șarban. Preoteasa sa, Hârșeva. Fiica lor, Manda. Ipac, Sora, Ipac, Petra.

Sat foarte vechi existent în sec. XVI, menționat în timpul luptelor lui Mihai Viteazul cu turcii la Dunăre. La 1835 satul avea 105 case. Biserica actuală, zidită între anii 1842-1843 de către Constantin Șuțu, proprietar al moșiei. Biserica a fost renovată și mărită în 1893 și repictată în anul 1928. În 1865 slujeau preoții: Constantin Duhov, sin popa Tudor și Constandin sin popa Ilie.

54. Satul Dracea. *Într-acest sat sunt case 61. Într-însele parte bărbătească 181 și femeiască 185. Peste toți, 366. Biserică de lemn. Hram Sfântul Nicolae. Cu toate odoarele. La această biserică sunt doi preoți. Popa Gheorghe sin Vlad, 45 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa Mirei, chir Matei, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei leat 1799, mai 10 zile. Fiul lui, Dumitru. Preoteasa sa. Dumitra. Fiica lor, Neacșa. Ipac. Neața. Ipac, Gherghina. Popa Stan sin Barbu, 40 ani. Bun. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, Teofilact cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1789, Ghenarie 10. Fiul lui, Radu. Fiica lui, Maria.*

Sat vechi existent în sec. XVII. La 1741 ținea de plasa Marginea de Sus, iar la 1835 avea 126 de familii. Biserica actuală ridicată între anii 1880-1881 și renovată în anul 1937. În 1865 slujeau preoții Călin Duhovnicu sin Voicu și Dumitru Duhovnic sin Popa Stoian.

55. Satul Ologi. *Într-acest sat case sunt 30. Parte bărbătească 66 și femeiască 50. Peste toți, 115. Biserică de lemn. Hram Sfântul Nicolae. Cu toate odoarele. La această biserică sunt, 1 preot. Popa Stan sin popa Radu, 40 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân. Fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa Stavropoleos, chir Grigore, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1799. Fiul lui, Marin. Ipac, Dobre. Preoteasa sa, Stanca.*

Satul Ologi se numește azi Crângu și este sediul comunei cu același nume. Este menționat în documente încă în sec. XVII. La 1741 ținea de plasa Marginea de Sus iar la 1835 avea 64 de case. Biserica actuală este renovată în anul 1937. În 1865 slujeau preoții Stancu Duhovnic și Andrei sin popa Stancu

56. Satul Voevoda. *Într-acest sat sunt case 55. Parte bărbătească 145 și femeiască 150. Peste toți, 295. Biserică de lemn. Hram Sfinții Voievozi. Cu toate odoarele. La această biserică sunt preoți 1. Popa Stoica*

sin popa Stan, 43 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1797, Ghenarie 17. Fiul lui, Radu. Preoteasa sa, Stoica. Fiica lor, Ilinca.

Satul Voevoda este sat existent documentar în sec. XVII. În anul 1786 a fost mutat în actuala vatră, vechea vatră a satului fiind la Valea Ruscăi. Este menționat la 1699 în harta stolnicului Cantacuzino cu numele de Voievodești. Biserica actuală a fost zidită între anii 1893-1894. Satul aparține azi de comuna vecină Furculești. În 1865 slujea preotul Tudorache Radu. Între 1542 și 1543 era în legături comerciale cu orașul Brașov. În anul 1832, 25 iunie, era preoțit Tudor sin Radu, iar în 1845, 25 noiembrie, Ion sin popa State.

57. Satul Piatra. *Într-însul sunt case 126. Parte bărbătească 172 și femeiască 162. Peste toți, 334. Biserică de lemn, Hram Sfinții Apostoli. La această biserică sunt 3 preoți și doi țârcovnici. Popa Mihai sin diacon Radu, 70 ani. Slab la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân. Fecior de diacon. Hirotonisit de prea sfinția sa, Sardeos, chir Timoftei, cu blagoslovenia răposatului mitropolit Grigore, leat 1781. Iulie 2. Fiul lui, Grigore. Preoteasa, Stoica. Fiica lor, Ilinca. Popa Mincu sin popa Mihai, 36 ani. Bun. Neglobit. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfințitul chir Maletie cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei leat 1803, Mai 3. Fiul lui, Ion. Ipac, Stan. Preoteasa, Dumitra. Fiica lor, Maria. Popa Nedelea sin popa Ivan, 40 ani. Bun. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Stavropoleos, chir Grigore, cu blagoslovenia răposatului mitropolit Cosma, leat 1790, Mai 8. Fiul lui, Dumitru. Fiica lui, Sandală. Ipac, Maria. Ipac, Ioana. Ivan sin popa Ivan. Bun. Fecior de preot. Orânduie țârcovnic la această biserică cu pecetele prea o sfințitului mitropolit Ignatie.*

Satul Piatra este amintit documentar în anul 1586, iar în anul 1594, Mihai Viteazul bătea aici pe turci și-i alunga peste Dunăre. În urma ciumei din anul 1812 satul s-a mutat în actuala vatră, vechea vatră a satului fiind mai aproape de comuna Lisa. La 1835 satul avea 219 familii. O biserică de zid a fost ridicată în anul 1864, iar actuala biserică este zidită în anul 1895. În 1865 slujeau preoții Gh. Radu, Dragomir Stancu, Constandin Dumitru și Marin Gh. În anul 1846, 4 aprilie, era diaconit pentru sat Eftimie sin popa Ioan.

58. Satul Lisa. *Într-acest sat sunt case 47. Parte bărbătească 99 și femeiască 103. Peste toți, 202. Biserică de lemn. Hram Mucenicul Gheorghe, cu toate odoarele. La această biserică se află un preot. Preot Nedelea sin popa Ion, 38 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soția. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Stavropoleos, chir*

Grigore cu blagoslovenia răposatului mitropolit Cosma, leat 1790, Mai 8. Fiul lui, Stan. Ipac, Iorgu. Preoteasa, Maria. Fiica lor, Marina.

Satul Lisa, actuala comună cu același nume este menționat în anul 1699 în harta stolnicului Cantacuzino, și mai înainte la 1566. La 1745 făcea parte din plasa Marginea, iar la 1835 avea 56 familii. Actuala biserică ridicată în anul 1938. Înainte de 1938 a funcționat o biserică de zid, ridicată în anul 1830, azi în ruine. În 1865 slujeau preoții Anghel Stan și Ion Stan. În anul 1842, 10 august, era preotit pentru sat Vasile sin popa Stan, iar în anul 1844, 22 aprilie, Stan sin Vasile.

59. Satul Căcănău. *Într-acest sat sunt case 16. Parte bărbătească 8 și femeiască 63. Peste toți 71. (Biserica nu este trecută, probabil fiind distrusă). La această biserică sunt preoți, 1. Popa Constandin sin popa Ion (fără etate). Bun. Neglobit (fără alte date). De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa părintele Pogomiamis, chir Antim, cu blagoslovenia răposatului mitropolit Cosma. Leat 1791, Mai 3.*

Astăzi satul se numește Vânători și aparține de comuna Lisa. Este sat vechi existent din sec. XVI. La 1741 ținea de plasa Marginea de Jos. La 1835 avea 61 familii. Biserica actuală construită în anul 1838 și refăcută după 1940. În 1865 slujeau preoții Zamfir duhovnicul sin popa Oprea și Iancu Petre.

60. Satul Vișoara. *Într-acest sat sunt case 54. Parte bărbătească 144 și femeiască 150. Peste toți, 294. Biserica de lemn. Hram Cuvioasa Paraschiva. Cu toate odoarele. La această biserică sunt 2 preoți. Stan sin popa Ion, 35 ani. Bun la citire. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Pogomiamis, chir Antim, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1794, Febr. 3. Fiul lui Dumitru. Fiica lui Stana. Ipac, Dumitra. Popa Stanciu sin Stefie, 46 ani. Bun. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de mirean. Hirotonisit de prea sfinția sa, Chiril, chir Ninoveanu (?) cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1804, Aprilie 5. Fiul lui, Marin. Fiica lui, Maria.*

Satul Vișoara, azi comuna cu același nume, este sat foarte vechi numit în trecut și Cotorani. La 1741 ținea de plasa Marginea de Jos iar la 1835 avea 105 familii. Biserica actuală ridicată în anul 1847. Documentar este amintit la 1538, 16 iulie. În 1865 slujeau preoții Ioan Drăghici, Smadu sin popa Florea și Marin sin popa Ion.

61 Satul Suhaia. *Într-acest sat sunt case 80. Parte bărbătească 180 și femeiască 170. Peste toți, 350. Rumâni. Biserică de lemn. Hram Cuvioasa Paraschiva. La această biserică preoți 2. Popa Radu sin popa Albu, 36 ani. Bun la citire. Neglobit. Văduv. De neam rumân, fecior de preot. Fiul lui,*

Păun. Fiica lor, Maria. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1799, Mai 3. Popa Ene sin popa Albu, 28 ani. Bun. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa, Vrața, chir Sofronie, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1804. Preoteasa, Tudora. Fiica lor, Maria.

Satul Suhaia este amintit într-un document din 23 iulie 1512-1513. În 1835 avea 157 de case iar actuala biserică a fost ridicată de starețul mănăstirii Glavacioc, Atanasie, în anul 1857. În 1865 biserica avea următorii preoți: Stan sin Popa Chiriță și Anghel sin Popa Chiriță. În anul 1832, 30 martie, era preotit pentru sat Chiriță sin popa Albu.

62. Satul Fântânele. *Într-acest sat sunt case 38. Parte bărbătească 73 și femeiască 70. Peste toți 143. Rumâni. Biserică nu este, fiind arsă de turci. La această biserică un preot, popa Radu sin popa Matei, 50 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit de prea sfinția sa chir Matei, cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1792. Fiul lui Radu. Ipac, Ion. Ipac, Enache. Preoteasa, Sanda.*

Satul Fântânele este documentat încă din anul 1584, 11 martie și este trecut și în harta Stolnicului Cantacuzino. În anul 1835 avea 85 de familii. Actuala biserică este construită în anul 1882. În anul 1865 slujeau aici preoții Oprea Duhovnicul sin Vasile, Dumitru Duhovnicul sin Barbu și Ioan sin Popa Oprea. În anul 1834, 21 iunie, era preotit pentru acest sat, Gheorghe sin popa Crăciun.

63. Preoții de la schitul Didești. *La acest schit sunt case 30. Parte bărbătească 93 și femeiască 72. Peste toți 165. Rumâni și sârbi. Schitul Didești biserică de zid. Hram Adormirea Precistei. Cu toate odoarele. Stareț Egumen Dionisie Cosma. Popa Nicolae sin Popa Manea, 40 ani. Bun la citire. Neglobit. Cu soție. De neam rumân, fecior de preot. Hirotonisit cu blagoslovenia proin mitropolit Dositei, leat 1802, Aprilie 1. Fiul lui, Dumitrașcu. Mateiana, preoteasa, 35 ani. Fiica lor, Ana. Sunt și doi țârcovnici. Selea fecior de ..., orânduitor țârcovnic la acest schit cu pecetele proin mitropolit Ignatie. Cârstea sin ..., orânduitor la acest schit cu pecetea proin mitropolit Ignatie.*

Satul Didești este amintit din sec. XVI. Biserica actuală, monument istoric, a fost schit al satului Didești. Ctitor al acestuia a fost Șerban Știrbei, la sfârșitul sec. XVII, fiind înzestrată cu multe moșii și închinată în anul 1706, 2 februarie, Mitropoliei. La 1744 era egumen Serafim, la 1752 Ion, la 1777 Grigorie, la 1782 Rafail († 1787), la 1813 Stancul, la 1846 Ioanichie. Satul Didești este satul de naștere al scriitorului Gala Galaction. În anul 1828, 14 mai, era preotit pentru acest sat Călin sin Teodor.

64. Orașul Rușii-de-Vede. Protopop Dobre. Bărbați 582. Femei 534. Amândouă părțile 1116. Casele 401. Biserici 6, preoți 27. Diaconi 12. Cântăreți și țârcovnici 3.

Orașul Roșiorii de Vede este amintit încă din sec. al XIV-lea (1385). El a fost reședința Județului Teleorman până în anul 1836, când a fost mutată la Zimnicea, de unde după 2 ani, adică în 1838, s-a mutat în noul oraș Turnu-Măgurele. În oraș sunt astăzi 8 biserici, din care în funcție doar 6: biserica „Sfântul Spiridon” ridicată în 1708, biserica „Sfântul Teodor”, ridicată în 1786, biserica „Sfântul Ilie”, ridicată în 1833, biserica „Sărdărească”, ridicată în 1835, biserica „Sfânta Adormire”, 1836, biserica „Sfânta Vineri”, 1836, biserica „Sfântul Ioan”, 1842, biserica „Sfânta Cruce-Deal”, 1849. Între anii 1830-1845 au fost preoți, pentru oraș, zece preoți.

* * *

Datele publicate în Catagrafia amintită asupra satelor aflate astăzi pe teritoriul județului Teleorman pot contribui la cunoașterea așezărilor din județ, destul de sărac în date publicate asupra lui, fapt ce l-a făcut pe Nicolae Iorga să afirme despre județul Teleorman că este un județ necunoscut.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Almanahul Județului Teleorman*, Turnu Măgurele 1923, p. 19.
- *** *Anuarul de Geografie și Antropologie pe anul 1911*, p. 145.
- *** *Biblioteca Academiei R. S. România*, ms. 917.
- *** *Biblioteca Academiei R. S. România*, ms. 1026.
- pr. Nițșor Cazacu și Matei Cazacu, *Hirotoniile săvârșite în Eparhia Ungro-Vlahiei, între 1834-1852*, Glasul Bisericii, 11-12, 1971 și 1-2, 1972.
- pr. Gheorghe Diaconescu și pr. Marin Braniște, *Date catagrafice bisericesti din fostul județ Olt, la anii 1832-1838*, Mitropolia Olteniei, XV, 5-6, 1962, p. 375-400.
- *** Documente, *Țara Românească veac XVI*, vol. I, București, 1951.
- Constantin C. Giurescu, *Principatele Române la începutul secolului al XIX-lea*, București, 1956.
- *** Indice Cronologic, *Mitropolia Ungro-Vlahiei*, București, 1963.
- Ion Ionașcu, *Catagrafia Eparhiei Argeș, 1824*, București, 1942.
- pr. Alexandru Popescu - Runcu, *Catagrafia județului Dâmbovița din anul 1810*, Târgoviște, 1926.

DOUĂ CATAGRAFII ALE BISERICILOR DIN PLASA TÂRGULUI – TELEORMAN, DIN ANII 1834 ȘI 1837

(Glasul Bisericii XXXIII, 4-5, 1989, p. 125-137)

În fondurile arhivistice ale arhivelor Statului, Filiala Teleorman – Alexandria, privind fosta plasă a Târgului adică Roșiorii de Vede sunt și dosarele 160/1834 și 295/1837, cu următorul cuprins¹: Catastih de preoți și ceilalți slujbași de prin satele plășii Târgului, numele satului, numărul familiilor, numărul și hramul bisericilor (această rubrică doar în Catagrafia din 1834), numele și hramul bisericilor (această rubrică doar în Catagrafia din 1834), numele preoților în slujbă, numele preoților „lipsă”, adică acelor preoți neîncadrați oficial în biserici, ca și numele cântăreților².

Catagrafiile cuprind un număr de 47 de sate, câte erau în plasa Târgului, în perioada anilor 1829-1838, adică înainte de reforma administrativă a județului Teleorman, de la sfârșitul anului 1838, când, prin mutarea capitalei județului Teleorman, de la Rușii de Vede, în noul oraș Turnu Măgurele, în 1838, hotarele și plășile județului Teleorman, se vor schimba³.

Datele oferite de aceste catagrafii, deși foarte sumare sunt deosebit de importante pentru a cunoaște realitățile vieții noastre bisericești, de acum mai bine de 150 de ani, adică din prima jumătate a sec. al XIX-lea.

Iată motivele care m-au îndemnat să cercetez și să public două documente, fiind conștient că în felul acesta voi contribui la o cunoaștere mai bună a trecutului satelor și bisericilor, din fosta plasă a Târgului.

Să luăm dar, pe rând, rubricile din catagrafii, începând cu populația din satele plășii. Ea este extreme de mică în raport cu posibilitățile oferite de fertilitatea pământului, de mediul înconjurător, ca și de vrednicia locuitorilor. În medie, populația satelor este între 150-250 de familii. Multe sate însă au sub o sută de familii. Se constată totuși un mare spor de populație, în raport cu populația satelor teleormănene de la începutul sec. XIX⁴. Acest spor se datora stabilității politice după răscoala lui Tudor Vladimirescu din 1821, reinstaurării

¹ Mulțumesc și pe această cale arhivistei Mioara Georgescu, de la Arhivele Statului Alexandria, pentru sprijinul acordat la descifrarea documentelor cercetate.

² Pe lângă plasa Târgului – Rușii de Vede cum se numea actualul oraș Roșiorii de Vede, mai existau și plășile Marginea, Mijlocul, Teleormanul și Cotmeana, aceasta din urmă aflată în nordul jud. Teleorman, care avea hotar nordic, până la 1838, marginea orașului Pitești.

³ Între cele două catagrafii sunt doar mici deosebiri.

⁴ Preot I. Spîrîu, *Catagrafia județului Teleorman din 1810*, Glasul Bisericii, 5-6 și 7-8, 1974.

domniilor pământene, păcii de la Adrianopole din 1829, cât și venirii multor locuitori din Oltenia și sudul Dunării în satele teleormănene, aduși de proprietarii moșiilor ca mână de lucru.

Cât privește bisericile, se constată o reducere a numărului lor, apărând doar o biserică la fiecare sat. Deși nu se arată din ce material erau construite, foarte mare număr dintre acestea, erau încă din lemn, dar înlocuite tot mai mult cu biserici de zid, mai încăpătoare, pe măsura creșterii populației mai ales după 1830⁵. Din fostele biserici de lemn, nu mai există în prezent decât biserica din satul Groseni, integrat azi în comuna Mârzănești. Și în satul Sfîntești, până în 1941, mai exista, în ruine, fosta biserică de lemn.

Numărul preoților este mult redus, în raport cu primele două decenii ale sec. XIX. Totuși, mai erau câte doi și foarte rar trei, preoți la bisericile din satele catagrafiei. Se reglementase numărul lor, după numărul familiilor din sat. Așa se explică și apariția rubricii preoților „*rămași*” din catagrafia din 1834, adică acelor preoți care erau rămași înafara preoților în funcție, dându-li-se doar îmbisericie sau postul de cântăreț, acolo unde acesta lipsea.

Cu toate acestea, se continua încă abuzul hirotoniilor ilegale, mai ales în sudul Dunării, la episcopii bulgari sau greci, obligând ocărnuirea județului Teleorman să dea dispoziții autorităților din Zimnicea, să fie atenți și să nu mai permită nimănui să treacă peste Dunăre ca să se preoțească⁶. Și tot din același motive, reproșa protopopilor că ignorând dispozițiile legale, aprobau cărțile de preoție, ale acelor preoți hirotonisiți peste Dunăre⁷. În schimb, nu mai apar la bisericile satelor din catagrafie diaconi, oprindu-se desigur abuzul care se făcea și la numirea lor.

Constatăm însă vechea practică bisericească, veche de secole, transmiterea preoției din tată în fiu și în această perioadă pe care regretatul preot profesor Nicolae Popescu, o numea „*stepena preoțească*”. În cataografiile acestea se vede clar acest lucru, fiind mai toți preoții și chiar cântăreții, „*sin*”, adică fiu de preot. În notele pe care le-am adăugat la fiecare sat, am ținut să arăt această continuitate a preoției din satele noastre, generație după generație.

Cât privește cântăreții bisericilor menționate în catagrafii, ei apar cu denumirea de logofăt, cântăreț sau țarcovnic. Denumirea de logofăt se mai

⁵ *Anuarul Casei Bisericii din 1909*, București, 1909.

⁶ Raportul preotului Spiru Ștefănescu înaintat Protoieriei din Turnu Măgurele în decembrie 1905, act în proprietate personală.

⁷ Catagrafie a plășii Târgului cercetată în fosta arhivă a Protoieriei Turnu Măgurele.

menține și azi în unele sate din județul Teleorman, ei îndeplinind și pe acela de „scriitor” al satului, în trecut.

Întrucât multe date din aceste catagrafii, mai ales denumirea satului, nu mai corespund realităților actuale, am ținut să lămuresc într-o notă separată, la fiecare sat, numele lor actual, evoluția populației, anul zidirii bisericilor, șirul preoților și acolo unde a fost cazul și anul preoției lor, atestarea satelor respective, existența școlilor din aceste sate, mai ales că primii lor învățători au fost preoții sau fiii lor. Am ținut, de asemenea, să mai adaug și alte informații, care să completeze cât mai mult posibil, file din istoria unora dintre satele menționate în catagrafii. Nădăjduiesc că atât cele două catagrafii, cât și notările făcute, să contribuie la o cunoaștere cât mai bună a istoricului satelor și bisericilor din aceste sate ale județului Teleorman. Pentru o mai ușoară prezentare a acelor două catagrafii, le-am trecut într-una singură, deoarece au aproape aceleași rubrici, făcând observații doar acolo unde a fost cazul.

CATASTIH DE PREOȚI ȘI CEILALȚI SLUJBAȘI DE PRIN SATELE PLĂȘII TÂRGULUI, JUD. TELEORMAN.

1. Nenciulești. 240 familii, 1 biserică, Cuvioasa Parascheva, 2 preoți: popa Ion sin Radu, popa Radu sin Dobre.

Actualul sat aparține comunei Mavrodin. S-a numit deseori și Vătășani și se confundă uneori cu satul Bogdana, deoarece moșiile acestor sate se învecinau în partea de vest. Atestat la 1527. Sat de moșneni cotropiți de Mihai Viteazul. În 1619 își răscumpără moșia. Biserica actuală din 1903-1907. Preoți, tată și fiu în 1837. La 1830 era preoțit pentru Nenciulești, preot Marin sin popa Radu (21 aprilie 1830). La 29 iunie 1843, preoțit popa Păun sin popa Crăciun, iar la 20 decembrie 1843, popa Neacșu sin popa Teodor, Școala din 1838. Populația: 1810 - 20 familii, 1835 - 110 familii, 1897 - 1321 locuitori, cu satul vecin Părul Rotund, 1941 - 433 familii.

2. Plosca. 195 familii, 1 biserică, Nașterea Maicii Domnului, 2 preoți: Radu sin popa Marin, popa Opera sin Constantin.

Azi comuna Plosca. Atestat la 1647, iar la 1682, devine moșie a mănăstirii Aninoasa-Muscel. Biserica de astăzi, construită din zid între anii 1810-1812. Ctitoria lui Gheorghe Castrișanu, renovată în 1841, după cutremurul din 1838, de către văduva ctitorului, Elisabeta Castrișoia, ctitoră și a altor trei biserici din județul Teleorman: Grosu, Măgura și Bran. Preotul Radu, fusese preoțit la 21 mai 1805, iar preotul Oprea, la 1 mai 1803, tot

pentru acest sat. În anul 1840, preoțit popa Pârvu duhovnicul, la 1846 popa Pârvu sin popa Oprea. La 1856, preoțit popa Nicolae sin popa Radu, deci fiii preoților din 1834-1837. Școala din 1838. Populația: 1810 - 98 familii, 1838 - 248 familii, 1896 - 520 familii, 1909 - 670 familii, 1941 - 1108 familii.

3. Adunați ot Țigănia. 8 familii, biserica cu hramul Sf. Dumitru, preot, popa Ion sin Tudoran.

La 1837, nu e trecut în catagrafie. Azi ține de comuna Drăgănești de Vede. Până în anul 1968 s-a numit Atârnați (de Vede), existent din secolul XVI, fiind sat de țigani ai mănăstirii Văcărești, de lângă sat. S-a refăcut cu locuitori „adunați” din alte sate la începutul sec. al XIX-lea. Satul s-a mai numit și Văcărești, după numele fostei mănăstiri Văcărești – Țigănia, refăcută de Matei Basarab la 1647.

4. Belitori. 249 familii, o biserică cu hramul Cuvioasa Parascheva, doi preoți: popa Marin sin Grigore Olteanu și popa Toma. La 1834 apare ca preot al doilea, popa Marin Gură Largă. Preoții rămași la 1837, popa Marin Dumitru Gură Largă.

Din 1968 satul se numește Troianu și este comună având și satul Dulceni. Sat vechi, de moșneni, atestat la 1620. În sat există două biserici: Belitori I, zidită în 1923 și Belitori II, din 1864-1865. Școala din 1838, din nuiele, așa cum erau majoritatea școlilor înființate la sate între anii 1838-1839. Populația: 1810 - 233 familii cu cinci preoți în sat, 1835 - 215 familii, 1838 - 328 familii, 1909 - 669 familii, 1941 - 821 familii.

5. Merii-Goleni. 93 familii, una biserică cu ramul Sf. Dumitru, doi preoți: popa Andrei sin popa Ilie și popa Anghel sin Stavru. Cântăreț, la 1837, Barbu.

Satul s-a numit, până în 1968, Merii-Goala, iar de atunci a devenit comuna Vede. Existent din sec. XVIII. Biserica actuală din 1912, înlocuind pe cea veche de lemn. Școala, din 1838. La 21 iunie 1826, preoțit Andrei sin popa Ilie, iar popa Anghel, preoțit la 14 decembrie 1832. Populația: 1832 - 73 familii, 1835 - 90 familii, 1838 - 146 familii, 1851 - 120 familii, 1907 - 184 familii, 1941 - 350 familii. Pe teritoriul satului Dulceanca, care ține de comuna Vede, descoperirile arheologice atestă o mare continuitate de locuire, menționând și vestigii protocreștine din sec. VI-VII.

6. Puținei. 53 familii, una biserică cu hramul Sf. Ierarh Nicolae, un preot, popa Dincă sin popa Ilie. Cântăreț nu e trecut.

Azi satul se numește Valea Părului și aparține comunei Mârzănești. În secolul XVIII se numea Mârzănești de Jos cum e întâlnit și în sec. XVII. Atestat la 1596. La 1677 documentele amintesc, în sat, pe preotul Gheorghe.

Biserica actuală din 1826. Școala din 1839. Populația 1838 - 130 familii, 1897 - împreună cu Atârnați avea 246 familii, 1941 - 324 familii.

7. Mârzănești. 102 familii, o biserică cu hramul Cuvioasa Paraschiva, un preot: popa Stoian sin Badea Mărtan. Cântăreț Pungă sin popa Stan.

Actualul sat este comuna Mârzănești, atestat la 1596. În sec. XVII și XVIII s-a numit Mârzăneștii de Sus. Biserica actuală din 1929-1930, înlocuind o biserică de zid din 1824 și arsă în 1914. Școala din 1838. Preoțit la 1850, 1 septembrie, popa Dumitru sin Stan. Populația: 1810 - 130 familii, 1835, scade la 86 familii, 1941 - 299 de familii. Demn de amintit că în anul 1740 avea 55 de clăcași, muncitori pe moșia Mănăstirii Aninoasa, din acest sat.

8. Atârnați. 138 familii, o biserică cu hramul Adormirea Maicii Domnului, doi preoți: popa Costea sin popa Mototolea și popa Alexe sin popa Muscă. Cântăreț Marin sin Dobre.

Satul se numește astăzi Cernetu și ține de comuna Mârzănești. Deseori se confundă cu vechiul sat existent lângă el, Foiești, atestat la 1596 împreună cu Atârnați. Dispare la sfârșitul sec. XVIII și se reface în primele decenii ale sec. XIX, cu oameni săraci adunați din diferite sate de unde și numele Nemernicii-Atârnați. Biserica actuală din 1830-1832, renovată în 1907. Școala, 1839. Preoțit la 10 august 1832, popa Alecu - Alexie sin popa Ion, cel din catagrafie, iar la 5 iulie 1841 preoțit Paraschiv sin popa Dobrin; la 10 iunie 1845 preoțit Paraschiv sin Ion. În 1896 erau trei preoți în sat.

9. Muți, în 1834 și **Muți-Odobeasca** în 1837, 67 familii, o biserică cu hram Sf. Ilie, un preot, popa Nicolae sin popa Nicolae. Cântăreț Ion sin popa Nicolae.

Satul se numește, din 1968, Satul Vechi și aparține ca și satul Odobeasca, de comuna Drăcșani. Satul Muți atestat la 1567, ca sat vechi de moșneni. Biserica doar în Odobeasca, astăzi, cea de lemn din Muți, dispărând. Biserica din Odobeasca între 1893-1913. Preoțit în Odobeasca, la 1832, popa Stan sin popa Ion, iar la 1847, popa Neacșu sin popa Stan. Și aceste sate pustiite la sfârșitul sec. XVIII, neapărând nici în catagrafia din 1810. Populația: 36 familii, doar Muți; la 1838, ambele sate - 176 familii, 1897 - 205 suflete, iar în 1941 - 205 familii.

10. Peretu. 401 familii, una biserică cu hramul Sf. Gheorghe, doi preoți, popa Ivan sin Barbu și popa Drăghici sin Ion, doi preoți lipsă în catagrafia din 1834: popa Enache sin popa Mihai și popa Tănase sin Ilie, dar care nu mai apar în catagrafia din 1837. Cântăreț, popa Alexe sin popa Mihai în 1834, iar în 1837, cântăreț popa Ion sin popa Datcu.

Azi comuna Peretu, una din cele mai mari comune din județul Teleorman, după comuna Piatra. Sat relativ nou. Lângă el a existat, încă din sec. XVII, satul Bloturi sau Ploturi. În sec. XVIII, acest sat s-a împărțit în satul Bloturi și satul Perislăvești. Acesta din urmă ar putea fi actualul sat Peretu, numit de localnici și astăzi, Peri. În sat sunt astăzi trei biserici: Peretu I, cu biserică din 1914, Peretu II, cu biserica din 1838-1843 și Peretu III, cu bisericuță construită între anii 1951-1952. La 1810 era biserică de lemn cu doi preoți. Școala, încă din anul 1823, iar la 1860 preotul Tănase avea și el școală pentru copii în bordeiul său.

11. Orbeasca de Sus. 130 familii, hramul bisericii Cuvioasa Paraschiva, doi preoți: popa Cristea sin Crăciun și popa Dumitru sin popa Cristea (tată și fiu n.n.), la 1834, iar în 1837 doar un preot, Dumitru sin popa Cristea. Cântăreț, Marin sin popa Cristea.

Azi comuna Orbeasca; satul atestat la 1590, ca sat vechi de moșneni. Important și din punct de vedere arheologic: cetate geto-dacă, locuire în sec. VIII-XIII și tezaur de obiecte de podoabă din sec. XV-XVI. Atestat și la 1647, 1659, 1670, 1677. În 1778 împărțit în Orbeasca de Sus și Orbeasca de Jos sau Orbeasca Mare și Orbeasca Mică. Biserica actuală din 1937-1940 și sfințită în 1969. Școala din 1838. În sat există și vechea biserică din 1760 și renovată de mai multe ori. Pe cale de ruinare. În 1810 era în sat un singur preot. Pentru acest sat au fost preoți: 1832, 15 martie, Dumitru sin popa Marin, iar în 1848, 19 februarie, s-a diaconit Marin sin popa Marin. Este singurul diacon care mai apare între acești ani, iar cei doi erau frați între ei. Populația: 1810 - 30 familii, 1832 - 130 locuitori, 1835 - 34 familii, 1838 - 256 familii, 1896 - 423 familii, 1909 - 567 familii, 1941 - 1128 familii în ambele sate.

12. Vârtoape. 240 familii, una biserică cu hramul netrecut, doi preoți: popa Dumitru sin Dumitru și popa Stan sin Ion, cântăreț, Bănică.

Azi comuna Vârtoape. Atestat la 1556-1557 ca sat al Mănăstirii Glavacioc. Distrus în sec. XVIII și refăcut la începutul sec. XIX când se împarte în Vârtoape de Sus și Vârtoape de Jos. În sat sunt două biserici, una din 1905 și a doua din 1923. Școala din 1838, tot din nuiiele. Preoțit la 1825, iunie 27, popa Teodor sin Barbu, 1832, octombrie 10, preoțit Dumitru sin Dumitru (cel din catagrafie), 1841, iulie 24, Iordache sin Mincă, 1849, noiembrie 22, Crăciun sin Tudor, la Vârtoape de Jos la biserica „Sf. Gheorghe”, la 1850, octombrie 14, preoțit Stan sin Ioan.

13, 14. Sfințești și Gărăgău. 217 familii, biserică cu hram Sf. Troiță și Sf. Nicolae în Gărăgău. Trei preoți în 1834: popa Anton sin Zaharia, popa sin Nedelco și popa Radu Gălăteanu. În 1837 apar numai primii doi. Tot la 1837 cântăreț Grigore sin popa Marin.

Azi două sate distincte. Sfințești, comună proprie, atestată la 1572, ca sat. Pe teritoriul satului Sfințești a fost descoperită o importantă așezare a protoromânilor din sec. V-VI d.Hr. De asemenea, obiecte și vase cu decorațiuni creștine, dovedind continuitatea noastră de locuire și pe aceste meleaguri teleormănene. În sat sunt, în prezent, două biserici, una din 1930-1938, iar alta din 1860, în stare rea în 1941 și care a aparținut satului Sârbi-Sfințești. În sec. XIX au fost aduși „sârbi” și au format satul Sârbi-Sfințești. Au fost preoți pentru acest sat: 1832, 26 mai, popa Mihai sin popa Petre, 1821, 15 martie, popa Anton sin popa Ion, 1846, 10 mai, popa Ilie sin popa Anton, fiul celui de mai sus, 1847, popa Hristudor sin popa Ioan. Școala, 1838. Populația: 1835 - 40 familii; 1896 - 296 familii, 1909 - 245 familii; 1941 - 594 familii.

Actualul sat Gărăgău ține de comuna Vârtoape. Sat vechi de moșneni, părăsit și el și refăcut la începutul sec. XIX. Lângă el a fost un sat Golășei sau Cerbarul, integrat, între timp, în Gărăgău. Biserica din 1868-1870. Școala, 1838. Populația: 1835 - 40 familii, 1896 - 269 familii, 1909 - 245 familii, 1941 - 425 familii.

15. Butculești. 100 familii, o biserică cu hramul Sf. Ioachim și Ana, doi preoți: popa Radu sin Nedelea și Stan sin Niculae. Udrea sin popa Dinu, cântăreț (1837).

Sat vechi de moșneni. Azi ține de comuna Săceni. La 1741 ținea de plasa Târgului și la 1785 era în sat un oarecare popă Mihai. Urmașul lui la biserică a fost preotul Constantin sin popa Mihai, născut la 1735 și preot la 1783. Satul s-a format din mai multe cătune, cu mulți locuitori „sârbi”, veniți după 1829. De aici și denumirea Sârbi-Butculești. Biserica actuală din 1843 și refăcută în 1838. Preot la 8 mai 1841, Vintilă sin popa Ion. Populația: 1810 - 34 familii, 1832 - 100 familii, 1835 - 77 familii, 1838 - 125 familii, 1896 - 272 familii, 1909 - 171 familii, 1941 - 230 familii.

16. Drăcșani. 148 familii, o biserică cu hram Sf. Nicolae, un preot, popa Marin sin popa Radu, Vișan Tănase, cântăreț.

Satul aparține azi de comuna Drăcșănei. La 1749 era proprietatea lui Barbu Merișanu. Biserica actuală din 1871-1872, iar biserica din Drăcșănei din 1924-1927. La 1810 erau trei preoți în sat și un diacon. La 1825, 8 septembrie, era preot Marin sin popa Radu, cel din catagrafie, la 13 octombrie 1850 era preot la Drăcșănei popa Constantin sin popa Radu, frate a lui popa Marin. Biserica din Drăcșani are hramul „Sf. Gheorghe” și este zidită în anul 1872 și renovată în 1911. Populația: 1835 - 132 familii, 1838 - 164 familii, 1909 - 432 familii, 1941 - 511 familii, în ambele sate.

17. Dobrogostea. 30 familii, o biserică cu hramul Cuvioasa Paraschiva, un preot, popa Nicolae sin popa Ion, un cântăreț, Ioniță sin popa Voicu.

Satul este integrat, în prezent, în comuna Olteni. Satul atestat la 1513 și la 1617, de data asta împreună cu satul Olteni. Biserica actuală din 1846. Se slujește, din când, în ea. La 7 mai 1824 era preoțit Nicolae sin popa Constantin, iar la 26 februarie 1846 Dumitru sin popa Anghel. Populația: 1835 - 35 familii, 1838 - 39 familii.

18. Brătășani. 110 familii, o biserică cu hramul Cuvioasa Paraschiva, doi preoți: Stănilă sin Dumitru și Dobrișan sin popa Lazăr. Logofăt, Anghel Ion.

Satul este astăzi înglobat în comuna Trivalea Moșteni. Atestat la 1560 cu numele Brătășani de la Novac, iar la 1568, Brătășani. În sec. XIX s-a numit și Netoții de Sus, spre a se deosebi de satul Netoți sau Netoții de Jos. În componența satului Brătășani au intrat și fostele cătune Talpa și Țuguieștii de Jos. Biserica actuală din 1870-1873, în locul celei vechi, de lemn, existentă din 1703 și care s-a păstrat până în a doua jumătate a sec. al XIX-lea. Preoțiți în 1830, 1 februarie, popa Dobre sin Lazăr în satul Netoți la biserica cu hramul „Sf. Nicolae”, la 1832 popa Călin sin popa Călin, pentru Brătășani, iar la 1850 popa Marin sin popa Dobre, la Netoți.

19. Cetatea. 22 familii, o biserică cu hramul Sf. Dumitru, un preot, popa Barbu sin Stan și Iordache sin Pană, Logofăt.

Satul Cetatea este înglobat, din 1968, în comuna vecină Rădoiești, satul Rădoieștii din Vale. La 4 decembrie 1832 era preoțit Barbu sin Stan, preotul din catagrafie.

20. Orbeasca de Jos. 137 familii, biserică cu hramul Cuvioasa Paraschiva, un preot, popa Preda sin Rizea, cântăreț, Ioan sin popa Preda.

Azi, comuna Orbeasca de Jos. Biserica actuală din 1884 și renovată în 1932-1933. Școala din 1838. Preoțiți, la 14 noiembrie 1841, fostul cântăreț din 1837, popa Ioan sin popa Preda, urmând la preoție tatălui său, din catagrafia de mai sus. La 1841, la 19 decembrie, preoțit popa Ion sin popa Ioan, iar la 1848, aprilie 16, preoțit Dumitru sin popa Marin. Populația: 1832 - 130 familii, 1835 - 76 familii, 1896 - 363 familii, 1909 - 371 familii, 1941 - 344 familii.

21. Râioși. 53 familii, o biserică cu hramul Sf. Nicolae, un preot, popa Nicolae sin popa Ilie. Nu e trecut cântăreț.

Azi satul se numește Perii Râioși și Perii Broșteni și aparține de comuna Olteni. Atestat la 1694. Biserica actuală din 1842, înlocuind pe aceea de lemn, renovată în 1885. Școala, din 1840. Biserica este ctitorie de țărani și a preotului Ilie, tatăl preotului Nicolae, din catagrafie. Acest preot

Ilie, fusese preoțit în anul 1828, 21 iunie, fiind și el fiul preotului Barbu. Deci trei generații de preoți. Printre preoții bisericii mai amintim: popa Gheorghe, între 1860-1870, popa Anghel, între 1870-1885, când a mai slujit și preotul Păun, dar numai un an. Între anii 1891-1896, preotul Ilie Pleavă, iar după moartea lui și până în 1898 au suplinat parohia preoții Dumitrache și Anastasie din Orbeasca de Sus. După 1898 și până în 1901, preotul Constantin Negulescu din satul Brătășani-Netoți. În 1901 a fost preoțit pentru acest sat preotul Spiru Ștefănescu, care a slujit până în 1925. Demn de remarcat că biserica și-a păstrat pisană originală și fiind unul din puținele cazuri de acest fel, merită să o cităm: „*Această sfântă și Dumnezeiască biserică, s-au ridicat acum din temelie a doua oară cu toată înnoirea prin toată osteneala și ajutorul Dumnealor Voicu Ceolacul, Dumitru Gâlcă, popa Ilie, Radu moștean Anghelache și prin ajutorul de obște al locuitorilor acestui sat și de prin satele învecinate. În zilele înălțimii sale, principele stăpânitor a toată Țara Românească, Alexandru Ghica și s-a împodobit cu meșteșugul zugravului Stanciu după puterea plății la leatul 1842 septembrie 26 și s-au zidit din temelie de D. Chir Dumitrescu Păun*”. Populația: 1838 - 60 familii, 1896 - 175 familii, 1909, ambele sate - 163 familii, 1941 - 384 familii.

22. Bălțați. 130 familii, o biserică cu hramul Sf. Nicolae, doi preoți: popa Stan sin popa Stanciu și popa Marin, Stan, dascăl.

Azi satul se numește Stejaru. Atestat la 1543 și 1570, făcând comerț cu Brașovul. Părăsit și el în sec. XVIII și refăcut după 1820. Biserica actuală, din anul 1916, înlocuind vechea biserică din lemn în care s-a slujit până după 1850. Școala din 1838. Preoțit la 1829, 21 decembrie, popa Badea sin Anghel. În anul 1865, în sat, erau preoții popa Ioan duhovnicul, Panaiotul sin popa Marin, probabil fiul celui din catagrafie și popa Stan. Populația: 1832 - 130 familii, 1838 - 148 familii, 1907 - 480 familii, 1941 - 350 familii.

23. Măldăieni. 180 familii, o biserică cu hramul Adormirea Maicii Domnului, doi preoți, popa Radu sin Tudor și popa Voicu sin popa Badea. Ioan, țarcovnic, logofăt, cântăreț.

Azi comuna Măldăieni. S-a numit inițial Moldoveni, existent în sec. XVIII. Biserica actuală din 1844 și renovată în 1906-1908. Școala din 1838. Preoți, la 1810, trei din care preotul Ioan era preoțit în anul 1779. Erau și doi diaconi. În 1865 erau trei preoți: Ene sin popa Badea, Dumitru sin popa Voicu, cel din catagrafie și popa Stancu sin popa Dumitru. Popa Ene era fiul preotului Badea, arătat la 1810. Populația: 1810 - 36 familii. 1835 - 103 familii, 1838 - 228 familii, 1896 - 649 familii, 1941 - 750 familii.

24. Părul Rotund. 56 familii, una biserică cu hram Sf. Nicolae, un preot, popa Gheorghe sin popa Neagul, cântăreț, Andronic brat popa Gheorghe.

Satul aparține, în prezent, de comuna Mavrodin, iar bisericește de satul Nenciulești. S-a numit în trecut Viespari și atestat din sec. XVI, satul devenind proprietatea lui Mihai Viteazul. Atestat și la anii 1641, 1666, 1678, 1797 etc. Satul s-a depopulat între anii 1834-1835, locuitorii fugind și stabilindu-se în noul oraș Alexandria. Biserica actuală din 1850, iar școala din 1838. Populația: 1792 -32 familii, 1838 - 71 familii. Dintre aceste familii 20 erau familii noi de „sârbi”. La 1851 – 51 familii și 1941 - 80 familii.

25. Albești. 23 familii, o biserică cu hramul Duminica Tuturor Sfinților, un preot Luca sin Ilie, iar cântăreț, Ion Tudor Nicolae.

Satul ține de comuna Vedeia. Pe teritoriul satului o cetate dacică din sec. V î.Hr. Un sat Albești atestat încă din sec. XVI. Biserica veche din 1831, înlocuită cu biserica actuală din 1923 și având hramul „Sfinții Voievozi”. La 8 februarie 1847 preoțit pentru acest sat popa Petre sin popa Luca, fiul preotului din catagrafie. La 23 ianuarie 1852 preoțit Ion sin Vasile. Biserica ridicată în 1831 era de zid, reparată în 1879 și în ruină în 1909. Școala din 1838, dar desființată în 1847, neavând elevi, satul fiind foarte mic.

26. Găvănești. 154 familii, o biserică cu hramul Adormirea Maicii Domnului, 2 preoți: popa Dumitru sin Vasile, popa Stan sin Ilie Surdu. Rămas, popa Ion sin Ion, pentru cântăreț.

Satul este înglobat în satul Vitănești, aparținând comunei Purani. Sat foarte vechi atestat la 1451. Biserica veche din 1876. Azi se slujește în biserică nouă. La 1810 era biserică de lemn și preotul ei popa Stancu sin Vasile, preoțit în 1800. La 8 februarie 1847 era preoțit, la Vitănești, popa Marin sin Stan.

27. Netoți. 92 familii, biserică cu hramul Cuvioasa Paraschiva, doi preoți: popa Stan sin Ilie Surdu și popa Dumitru sin Vasile. Rămas popa Ion sin Ion. La 1837, logofătul bisericii, Stan logofătul sin Vasile.

Azi, acest sat este înglobat în sat Brătășani, și el înglobat în comuna Trivalea-Moșteni. Biserica din 1835. La 6 mai 1825 era preoțit popa Hristea sin popa Marin.

28. Ștorobăneasa. 161 familii, biserică cu hramul sfântului Mucenic Gheorghe, doi preoți: popa Stan sin Radu și popa Marin sin Ioniță. Popa Constantin sin Stanciu, cântăreț.

Azi comună împreună cu satul Beiu. Sat din sec. XVI și amintit în continuare la 1636, 1637, 1639, 1723 etc. Din anul 1968 a înglobat și satul Aninoasa, dar a rămas parohie distinctă. Biserica actuală din 1884-1889 și pictată în 1904. Biserica veche de lemn a fost înlocuită, în anul 1832, cu o

biserică din zid, dispărută. Școala, din 1838, tot din nuiiele. La 5 iulie 1830, preoțit Iacob sin popa Tudor, 27 mai 1831, preoțit Constantin sin Constantin, la 24 decembrie 1849, preoțit Stan sin Neda. La 1810 aveau un preot și un diacon. În 1896 erau la biserică 3 preoți. Populația: 1810 - 20 familii, 1835 - 130 familii (ținea în acest an de județul Vlașca), 1838 - 206 familii, 1896 - 273 familii, 1909 - 502 familii. Lângă Ștorobăneasa a fost un sat, Cârtoceleasa, integrat ulterior în Ștorobăneasa.

29. Cucuieți. 113 familii, o biserică cu hramul Sf. Mucenic Gheorghe. Preot, popa Petre sin popa Nicolae, Stoica Lupu, cântăreț.

Satul ține azi de comuna Scioaștea. Existent în sec. XVII-XVIII, Biserica din 1836-1837, iar școala din 1838. La 27 aprilie 1824 era preoțit Mihai sin Mihai, la 11 noiembrie 1826 preoțit Ion sin Pătrașcu, iar la 1849, Ion sin popa Nicolae, probabil fiul tot al preotului Nicolae, tatăl preotului Petre din catagrafie. Preotul Ion sin Nicolae era și învățător în anul 1848-1849. Populație: 1835 - 57 familii, 1838 - 132 familii, 1896 - 140 familii, 1909 - 201 familii și 1941 - 300 familii.

30. Rădoești. 156 familii, biserica cu hramul Sf. Troiță, doi preoți: popa Oprea sin Oprea și popa Ion sin Gheorghe. Rămas, popa Dumitru Greceanu, pentru cântăreț.

Azi comună formată din satele Rădoești din Deal și Rădoiești din Vale. Mai nou, ultimul sat, format după împrăștierea din 1864. Satul Rădoești, sat de moșneni existent în sec. XVII. Biserica din Rădoești din Deal din 1855-1857, înlocuind vechea biserică de lemn. Popa Oprea sin Oprea din catagrafie, fusese preoțit la 1 iunie 1830. La 1850, 2 decembrie, preoțit popa Gheorghe sin popa Dumitru. Populația: 1835 - 113 familii, 1838 - 188 familii, 1851 - 180 familii, 1909 - 500 familii, 1941 - 645 familii, în ambele sate.

31. Măgureni. 228 familii, o biserică cu hram Sfinții Împărați Constantin și Elena, doi preoți: Nițu sin Cârstea logofătul și popa Marin. Rămași, popa Marin sin Ioniță, pentru cântăreț și popa Călin sin Radu, paracliser.

Satul Măgureni sau Ciocanu ține de comuna Măldăeni din 1968. Existent la 1741. Biserica veche din 1845-1847, refăcută radical la 1879. Școala din 1838. La 1810 erau 2 preoți și 1 diacon, la 1865 slujeau preoții Marin sin popa Oprea și Nedelea Neagu. Populația: 1810 - 27 familii, 1835 - 144 familii, 1838 - 265 familii, 1896 - 432 familii, 1909 - 395 familii, 1941 - 436 familii.

32. Lăceni. 74 familii, o biserică, hram Sf. Gheorghe, un preot: popa Radu sin Vladu. Iordache sin Iordache, cântăreț.

Actualul sat Lăcenii aparține de comuna Orbeasca de Jos. Atestat la 1596, când sunt amintiți și unii dintre cei mai vechi preoți din județul Teleorman, popa Frățilă din Lăcenii și preoții Bogdan și Cazacu din fostul sat Grozești, de lângă Lăcenii. Satul vechi de moșnenii. În anul 1763, o parte din locuitorii satului s-au stabilit în satul Mavrodin unde au format satul Lăcenii de Mavrodin, fiind atrași de proprietarul moșiei Mavrodin. Biserica de lemn din 1810, înlocuită cu biserica actuală din 1892-1897 și renovată radical în 1913. Școala din 1838. La 1896, erau în sat doi preoți. La 11 septembrie 1827, preotit Tănase sin popa Crăciun, la 1 noiembrie 1829, Radu sin Vladu, la 1 august 1843, Dragomir sin Dumitru și la 30 noiembrie 1852, Anghel sin Nedelea. Lângă satul Lăcenii a fost și satul Flocești, des amintit în documente împreună cu Lăcenii, confundându-se. Satul Lăcenii este important centru arheologic, atestând o mare continuitate de locuire. O mare contribuție arheologică se datorează actualului preot, Constantin Săndulescu. S-au găsit și fragmente ceramice ornate cu cruci. Populația: 1832 - 74 familii, 1835 - 38 familii, 1838 - 100 familii, 1851 - 98 familii, 1896 - 275 familii, 1909 - 270 familii, 1941 - 556 familii.

33. Pârlita. 149 familii, biserica cu hramul Sf. Nicolae. Doi preoți: Ion sin Gheorghe și popa Mircea sin popa Badea. Nica logofătul.

Pârlita se numește, în prezent, Urlui și aparține de comuna Bogdana. La 1741 făcea parte din plasa Târgului. La 1810 erau doi preoți, dintre care popa Stan sin Visarion, era preotit în 1785. Biserica actuală din 1897-1907. Preoțiti, la 23 iulie 1825, Ion sin popa Gheorghe, iar la 6 noiembrie 1841 Stan sin popa Stancu. Școala din 1838. Populația: 1810 - 148 familii, 1835 - 132 familii, 1838 - 149 familii, 1907 - 250 familii, 1941 - 260 familii.

34, 35. Scrioaștea și Papa, în catagrafia din 1834, iar în catagrafia din 1837, numai Scrioaștea. 283 familii, două biserici la 1834, *Adormirea Maicii Domnului, Scrioaștea și Sf. Mucenic Gheorghe, Papa. Trei preoți. popa Anghel sin Dinu Culcea și popa Ilie sin popa Stan, la Scrioaștea; popa Coman, la Papa.* În catagrafia din 1837, apar numai preoții din Scrioaștea, în schimb are preot rămas, popa Hristea sin Tulnea, pentru cântăreț.

Satul Scrioaștea, actuală comună, este sat vechi din sec. XVI cu numele de Mănești și Mănicești, devenit ulterior Scheiostra. Deci, nici o legătură cu scrisul oștilor în acest sat, de către Mihai Viteazul, cum se consideră de unii cercetători locali. Satul actual se află pe o vatră mai nouă, vechea vatră cunoscută și astăzi sub numele de Scrioaștea Bătrână. Din acest sat sunt și doi foști „dieci” de cancelarie domnească Drăgușin și Stan, semnați pe documente scrise de ei, în 1550 și 1569. Biserica din lemn, din 1810, înlocuită cu alta din zid, în anul 1832, dispărută astăzi. Biserica

actuală din 1906 și renovată în 1936. Școala din 1838. La 5 octombrie 1850 era preoțit, Costache sin popa Anghel, fiul desigur al preotului Anghel din catagrafie. Populația: 1810 - 101 familii, între care doi preoți și doi diaconi, la 1832 - 283 familii, 1838 - 308 familii, 1896 - 378 familii, 1907 - 475 familii, 1941 - 600 familii.

Papa. Actualul sat se numește acum Brebina și aparține de comuna Scrioaștea. Existent la 1741. Biserica de lemn din 1810, înlocuită cu actuala biserică din 1848. La 23 septembrie 1828, era preoțit popa Constantin sin Dumitru. Școala din 1838, de cărămidă. Populația: 1810 - 61 familii și doi preoți, la 1835 - 53 familii, 1896 - 160 familii, 1907 - 180 familii, 1941 - 276 familii.

36. Sârbi Sfîntești. 27 familii, o biserică, hramul Duminica Tuturor Sfînților. Un preot, popa Mihai sin Petre și popa Marin sin popa Stan, pentru cîntăreț.

Asupra acestui sat, vezi satul Sfîntești. La 1847, 3 martie, preoțit pentru acest sat Dumitru sin Matei.

37. Călinești. 115 familii, biserica cu hramul Sf. Nicolae. Doi preoți: Barbu sin Dumitru și Nicolae sin Mogoș. Ion sin Radu logofătul, cîntăreț.

Satul Călinești, azi comuna cu același nume. Atestat la 1602. În sec. XIX s-a numit Șătraru. După 1810, deoarece se simțea nevoia mâinilor de lucru pe moșiile boierești, s-au stabilit, în sat, mulți locuitori din satul Talpa-Vlașca și din Roșiorii de Vede, formând două cătune, Tâlpeni și Rușănești. Biserica actuală din 1834, renovată în 1912. Școala din 1838. Satul nu apare cu preoți la 1810. La 14 mai 1824 a fost preoțit preotul Barbu sin Dumitru, cel din catagrafie, iar la 14 august 1832 și celălalt preot Nicolae sin Mogoș. Un alt preot fusese preoțit la 10 decembrie 1825, Marin sin Ion, iar la 1851, 12 octombrie, se preoțea și fostul logofăt din catagrafie, Ion sin Radu. Populația: 1810 - 30 familii, 1832 - 115 familii, 1838 - 160 familii, 1872 - 820 locuitori, 1909 - 325 familii, 1941 - 425 familii.

38. Cotorani. 33 familii. Alte date nu are.

Satul Cotorani sau Cotorca se află aproape de satul Ștorobăneasa, în care s-a și înglobat după 1850. La 1835 e trecut cu numele de Cotorca și avea între 5-20 familii.

39. Broșteanca. 66 familii, o biserică cu hramul Sf. Ion. Nu sunt trecuți preoții.

Actualul sat Broșteanca aparține de comuna Bogdana. La 1634, apare cu numele de Broșteanca. Între anii 1731-1741, ținea de plasa Târgului. Pustiit în cursul războaielor din sec. XVIII. Biserica actuală, din 1840-1842. La 1825, 28 septembrie, era preoțit popa Constantin sin popa

Daniel. Biserica avea hramul „Sf. Nicolae”. La 17 august 1846, preoțit popa Ioan sin popa Ion. Populația: 1835 - 30 familii, 1838 – 144 familii, 1872 - 340 locuitori, 1909, cu Bogdana la un loc - 412 familii, 1941- 140 familii.

40. Bujorești. *81 familii, o biserică. Alte date nu are.*

Satul nu mai există astăzi, fiind integrat în actualul sat Izvoarele (Bivolița), aproape de care se află vatra satului.

41. Olteni. *104 familii, fără preot, fără biserică.*

Azi, satul este actuala comună Olteni. Atestat la 1563 și 1616. Important ca așezare arheologică, menționând, între altele, un vechi cimitir creștin și un atelier de turnat obiecte creștine, încă din sec. VII-VIII. De asemenea, s-a descoperit un tezaur de obiecte, bijuterii, din sec. XV-XVI. Dispare și el din cauza luptelor purtate pe teritoriul județului în sec. XVIII și refăcut după 1820, cu mulți olteni, veniți de peste Olt. Biserica actuală din 1879-1880. Școala din 1838. Până la ridicarea actualei biserici, locuitorii satului s-au îmbisericit la biserica din satul Dobrogostea. În 1896 erau în sat doi preoți. Populația: 1832 - 102 familii, 1835 - 71 familii, 1838 - 111 familii, 1909 - 365 familii, 1941 - 408 familii.

42. Gresia. *La 1834, nici un fel de date. La 1837, 50 familii fără biserică, fără preot.*

Astăzi satul ține de comuna Stejarul (Bălațați). Biserica actuală din 1912. Școala din 1893.

43. Socetu. *77 familii, fără biserică, fără preoți, în cataografia din 1837.*

Satul Socetu ține tot de comuna Stejarul, din 1968. Sat numit inițial Neaga, apoi Neaga-Socet. Devenit și el siliște în sec. XVIII, refăcut după 1827. A fost sat vechi de moșneni. Biserica actuală din 1904-1909. Școala din 1838. Lângă sat au mai existat două cătune Tirișneag și Regina Maria, înființate la 1864 și 1878. În 1896 exista un singur preot în sat, având, desigur, biserică de lemn adusă de undeva.

44. Licurici. *59 familii, biserică, fără preot, în cataografia din 1837.*

Actualul sat Licurici ține de comuna Călinești. Sat vechi de moșneni, devenit și el siliște, ca și atâtea alte sate din județ în sec. XVIII și refăcut după 1828 cu bulgari veniți din sudul Dunării. Biserica actuală ridicată de săteni între 1850-1854. Școala din 1838. Populația: 1832 - 59 familii, 1835 - 21 familii, 1838 - 74 familii, 1896 - 215 familii, 1909, împreună cu satul vecin Antonești - 399 familii, 1941 - 331 familii.

45. Dulceni. *24 familii, fără biserică, fără preot, doar în cataografia din 1837.*

Satul Dulceni este înglobat, din 1968, în comuna Trioanul.

46. Bivolița. 24 familii, fără preot, fără biserică, catagrafia din 1837. La 1834 nu era trecut nimic.

Satul de azi ține de comuna Călinești și se numește Izvoarele. Sat vechi de moșneni numindu-se uneori și Copăceanca sau Copăceanca-Bivolița, așa cum apare la 1741. Și el dispărut în sec. XVIII și refăcut la începutul sec. al XIX-lea. Lângă el a existat și fostul sat Bujorești. În sat a fost o biserică veche de lemn, adusă de la munte. Biserica actuală, din 1892. Școala din 1838. La 7 mai 1846 era preoțit pentru acest sat popa Marin sin popa Coman. Populația: 1832 - 24 familii, la 1835 - 20 familii, 1851 - 52 familii, 1896 - 177 familii, 1941 - 1680 suflete.

47. Mavrodin. 287 familii, cu trei biserici: *Schimbarea la față, Sf. Nicolae, Pogorârea Sf. Duh. Cinci preoți: popa Coman sin Popa Preda, popa Ion brat ego (fratele celui de mai sus), popa Toader sin popa Radu, popa Stan sin Popa Matei și popa Crăciun sin popa Mustățea. Rămași. Popa Radu sin protopopu, Popa Teodosie. Datele sunt numai în catagrafia din 1834.*

Satul, actuala comună Mavrodin. Târg important între 1828 și 1848. S-au stabilit aici mulți refugiați din sudul Dunării, după războiul ruso-turc, din 1828-1829. În cuprinsul actualului sat s-au integrat și fostele sate din jurul lui, Repezi și Lăcenii de Mavrodin. La 1810 e trecut în catagrafie doar satul Mavrodin, având șase preoți cu biserică de lemn, cu hramul „Cuvioasa Parascheva”. Cel mai în etate preot de la 1810 era popa sin Mihai, de 60 de ani și, curios lucru, preoțit la 1776, când nu avea decât 16 ani. Alt preot, popa Radu, căruia îi va urma popa Toader, cel din catagrafie și care în 1810 avea 14 ani și popa Stan sin popa Matei, fiul fostului preot de la 1810, popa Radu, amintit și el în anul 1820. La 1865, erau în sat preoții Constantin, popa Toader Duhovnicul, cel din 1834 fiind și el „sin popa Radu”, precum și popa Dumitru sin popa Toader, adică fiul preotului Toader, din 1834. Deci trei generații de preoți, între anii 1760-1890. La 1896, mai erau în sat doar doi preoți. Găsim preoțiți, pentru sat, următorii preoți: 1826, mai 30, Stan sin popa Matei (cel din catagrafie), 1830, mai 5, popa Toader sin popa Radu și în funcție la 1865, „Toader Duhovnicul”, 1843, iunie 7, la Lăcenii de Mavrodin, Stan sin popa Toader, 1849, septembrie 20, Neagu sin Mușat, 1850, decembrie 24, Dumitru sin popa Toader, care era preot și în 1865. Azi, în sat, există o singură biserică cu hramul „Schimbarea la față”. Ruine ale fostei biserici din satul Repezi. Școala în târgul Mavrodin, din 1826. Altele, din 1838 și 1843. Aceasta fiind școala pentru fete, lucru rar atunci. Populația: 1810 - 50 familii, 1835 - 287 familii, 1838 - 479 familii, 1896 - 283 familii,

1909 - 235 familii, 1941 - 789 familii. Constatăm o scădere a populației între 1840-1909, deoarece foarte multe familii s-au mutat în noul oraș Alexandria.

* * *

Aici încheiem știrile despre cele două catagrafii amintite. Sperăm ca datele oferite atât de aceste catagrafii cât și adnotările făcute de autor asupra celor 47 de sate din fosta plasă a Târgului să folosească preoților din satele respective, la întocmirea unor fișe istorice, cât mai complete, ale bisericilor care au ținut aprinsă făclia credinței și a conștiinței noastre naționale pe vatra străbună a poporului român.

BIBLIOGRAFIE

- Arhivele Statului București, cota 47/1838, *Fond Catagrafii*.
Arhivele Statului, filiala Teleorman, dos. 160/1834, 295/1837; 198/1835, fila 1, 26/1832, fila 4.
Anuarul Casei Bisericii, București 1909.
Arhiva fostei Protoierii Turnu Măgurele, dos. Biserici.
Anuarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, București, 1941
Bauer, *Mémoires historiques et géographiques sur la Valachie*, Frankfurt - Leipzig, 1778.
Bratu Ghe. Florea, *Cauzele venirii și statornicirii străinilor în regiunea Teleorman*, Roșiorii de Vede 1939.
Cazacu Nițșor și Cazacu Matei, *Hirotonisiri săvârșite în Mitropolia Ungro-Vlahiei între anii 1834-1852*, în *Glasul Bisericii*, 11-12, 1971.
Dolinescu-Ferche Suzana, *Așezări în sec. III-VI în sud-vestul Munteniei. Săpăturile de la Dulceanca*, București, 1974.
Frunzescu Dimitrie, *Dicționar topografic istoric al României*, București, 1872.
Fotino Dionisie, *Istoria Generală a Daciei*, traducere G. Sion, București, 1859.
Giurescu Constantin, *Principatele Române la începutul sec. XIX*, București, 1957.
Indice cronologic, vol. 1-2, București, 1961.
Iorga Nicolae, *Revelații toponimice I - Teleorman*, București, 1941.
Manolache Anghel, Pârnuță Gheorghe, *Contribuții la istoria culturii și învățământului în Teleorman*, vol. I, București, 1973.
Manolescu Radu, *Schimburi de mărfuri dintre Țara Românească și Brașovul*, Studii și Materiale de Istorie Medievală, II, 1957.

-
- Pantele Georgescu, *Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Teleorman*, București, 1897.
- Popa Ghe., Bălă Ion, Toader Ion, *1848 în județul Teleorman*, București, 1980.
- Popescu pr. Nicolae, *Preoți de mir adormiți în Domnul*, București, 1942.
- Răuțescu pr. Ioan, *Mănăstirea Aninoasa*, Câmpulung Muscel, 1933.
- Spiru Ioan, *Catagrafia județului Teleorman din 1810*, Glasul bisericii, 5-6 și 7-8, 1974.
- Spiru Ioan, *Biserica și satul românesc*, Biserica Ortodoxă Română, 3-4/1979.
- Spiru Ioan, *Descoperiri arheologice în raionul Roșiorii de Vede*, Materiale Arheologice, 5, 1956.
- Spiru Ioan, *Județul Teleorman, la cumpăna sec. XVIII-XIX*, Tribuna Teleormanului, decembrie 1984.
- Spiru Ioan, *Satele județului Teleorman*, vol. I-III, manuscris.
- Stoicescu Nicolae, *Bibliografia localităților și monumentelor din Țara Românească*, vol. I-II, Craiova 1970.

BISERICI DE SATE DE PE VALEA OLTULUI ȘI CĂLMĂȚUIULUI ÎN CATAGRAFIILE SECOLULUI AL XIX – LEA

(Glasul Bisericii XXXIII, 5-6, 1974, p. 1194-1199)

Continuând publicarea unor date asupra bisericilor de sate din județul Teleorman ca o întregire a Catagrafiei de la 1810, publicată în Glasul Bisericii¹, în rândurile de față vom prezenta bisericile din satele de pe valea Oltului și Călmățuiului trecute județului Teleorman, la sfârșitul anului 1838.

Trecerea acestor sate este legată de evenimentele social-politice ce au urmat războiului ruso-turc dintre anii 1826-1829, încheiat precum se știe prin pacea de la Adrianopole din 1829. Prin această pace fostele raiale turcești, după multe secole de înstrăinare, sunt cedate Țărilor Române.

Printre acestea figura și raiaua de la Turnu, cea mai mică dintre raialele turcești de pe teritoriul Țării Românești și care cuprindea, după cercetătorul I. Mailat, satele Măgurele, Ciuperceni, Flămânda și două sate desființate ulterior Gârla și Carala. Aceste sate au fost trecute în perimetrul județului Olt, întrucât acesta se întindea până la Dunăre și cuprindea o bună parte din sud-vestul actualului județ Teleorman.

Conform prevederilor Regulamentului Organic, după care erau conduse Țările Române după pacea de la Adrianopole, județele cu hotar la Dunăre sunt obligate să-și aibă reședința într-un oraș port la Dunăre. În această situație fiind și județul Olt, trebuia să-și mute reședința de la Slatina, într-un oraș dunărean. Cum însă un astfel de oraș nu exista în cuprinsul județului, conducători județului au hotărât să întemeieze un oraș nou, alegând în acest scop vecinătatea satului Măgurele, care servea ca port al județului. Ei dădură noului oraș numele de Turnu Măgurele, după numele vechii cetăți bizantine Turris, din apropiere. Orașul se va construi între anii 1836-1838, dar nu deveni reședința județului Olt ci a județului Teleorman, precum se va vedea. Într-adevăr, orașenii din Slatina nu au voit să renunțe la capitala lor și din această cauză interveniră pe lângă domnitorul Alexandru Ghica (1834-1842) cu rugămintea de a lăsa județului vechea capitală, deoarece motivau ei: „*Că nu se pot strămuta în noul oraș Turnu, care după legiuirea de la 1835 se hotărâse să fie capitala județului Olt, deoarece*

¹ pr. Ioan Spiru, *Catagrafia județului Teleorman din 1810*, Glasul Bisericii, 3-4 și 5-6, 1974.

Slatina este oraș slobod și așezat la bună poziție în stânga râului Olt și în perspective din cele mai bune”.

Domnitorul, ținând seama de această plângere, aprobă cererea hotărând însă că „*județul Olt va avea a lui reședință și pe viitorime iar slobodul oraș Slatina, iar rotunjimea lui va rămâne la mijloc, fără de atingere de vreo graniță*”. Cum însă trebuiau respectate prevederile Regulamentului Organic referitoare la capitalele județelor la Dunăre, domnitorul hotăra în continuare: „*în viitorime să se dea capitala județului Teleorman în orașul Turnu*”.

Cum însă această localitate era așezată tocmai la marginea județului Teleorman, din aceeași hotărâre domnească toate satele de pe marginea Oltului din partea stângă începând de la Turnu, pe o distanță la 20 km în sus, erau luate de la județul Olt și date județului Teleorman². Este prima mare schimbare privind întinderea și configurația județului Teleorman, din secolul al XIX-lea, urmându-i ulterior și altele, în special acea din 1845, legate de reorganizarea județelor Țării Românești.

Așadar, la sfârșitul anului 1838 sau la începutul anului 1839, întrucât în Catagrafia Țării Românești din 1838, aceste sate erau arătate tot în județul Olt³, vor fi cedate județului Teleorman, următoarele sate: Plopi, Slăvitești, Slobozia, Potlogi, Tia, Uda, Saialele, Râioasa, Segarcea și Lisa, sate care făceau parte din fosta plasă Marginea a județului Olt. De asemenea erau cedate și satele: Putinei, Băneasa, Salcia, Caravaneti, Cârligați, Dorobanți, Crângeni, Băsești, Flămânda, Ciuperceni, Măgurele, Odaia, Pleșovul Român, Pleșovul Sârbi și mai la nord, Bratcovul⁴. Toate aceste sate făceau parte din fosta plasă a județului Olt, Oltul de Jos, iar Bratcovul din plasa Șerbănești.

În legătură cu trecutul acestor sate și al bisericilor lor, am consultat Catagrafiile din 1824, 1832, 1838⁵ și Harta rusească⁶ din 1835, Documentele Țării Românești, publicate de Academia R.S.R., Indicele Cronologic al Mitropoliei Ungro-Vlahiei⁷. Pe baza acestor consultări se poate preciza o micșorare a numărului preoților și mai ales, a diaconilor, față de câți se aflau la începutul secolului al XIX-lea. Este demn apoi de remarcat existența și în această parte a Țării Românești și nu numai în Oltenia, a bisericilor bordei.

² Arhivele Statului, *Vornicia din lăuntrul*, dos. 1129/1841, fila 1-3, (cf. Nedelescu Slătești, *O veche denumire a orașului Turnu „Romul”*, Teleormanul, nr. 1804/1871).

³ Arhivele Statului, *Fond. Catagrafii*, nr. 4751/1838.

⁴ Ion Ionașcu, *Catagrafia Eparhiei Argeșului*, București, 1942.

⁵ *Ibidem*.

⁶ pr. Gheorghe Diaconescu și pr. Marin Braniște, *Date catagrafice bisericesti în fostul județ Olt, la anii 1832-1838*, Mitropolia Olteniei, 13, 5-6, 1962.

⁷ *Indice cronologic*, Arhivele Statului, București, 1961.

Este încă o dovadă a grelei situații a țăranimii române, dar și deosebita sa dragoste față de Biserica străbună, întrucât preferau biserici bordeie decât de loc. Se vedea apoi și nedeazămințita lui înțelepciune. Și în biserică bordei, credinciosul putea tot atât de bine să se roage și să îndeplinească existența lui cu aceea a lui Dumnezeu.

* * *

Iată acum prezentarea acestor sate:

1. Plopii, 1824, hram „Cuvioasa Paraschiva”. Biserica de lemn. Pe moșia boierilor Plopeni. În anul 1835, satul avea 66 de familii.

2. Slăvitești, 1824, „Sfântul Nicolae”. Biserică de lemn. Pe moșie megieșească, făcută în pământ. Din cărți lipsă Mineiul și Penticostarul. Preot Dinu, anul 1832. Satul avea 48 familii și următorii preoți: Hristea Olteanu, Drăghici Sin Ilie-Merișanul. Diaconi, Niculae și Gheorghe, văduv. La 1835 satul avea 38 de case. La 1865 biserica era ruinată de tot și nu avea nici preot, fiind închisă. Biserică nouă ridicată în 1866. De la sfârșitul secolului al XIX-lea aceste sate s-au unificat sub numele de Plopii-Slăvitești. Satul este menționat încă din anul 1632.

3. Slobozia, 1824. „Sfântul Nicolae”. Biserică de lemn, în pământ. Pe moșia D-nealului banului Brâncoveanu. Preot Badea duhovnicul. Diacon Stan. La 1832 satul avea 279 locuitori, din care 73 familii de țigani. Preoții bisericii erau: Radu sin popa Ion Cocoșilă, Niță sin popa Drăghici, diacon Teodor sin popa Ion. Țârcovnic, Filip sin popa Radu. La 1835 satul avea 106 familii, iar la 1853 creștea rapid la 277 de familii. Biserica ridicată la 1851 în locul celei de lemn. La 1865 slujeau preoții Ilie sin popa Niță și Gheorghe sin popa Filip. Azi satul este cunoscut sub numele de Slobozia-Mândra. Este menționat ca sat închinat Mănăstirii Cutlumuz, încă din vremea lui Basarab (1352-1364), împreună cu alte sate de pe valea Călmățuiului, Dorobanți, Balta Sărată, Giugova etc.

4. Potlogi, 1824. „Sfântul Ioan Botezătorul”. Biserică de lemn, în pământ. Pe moșia Dumnealui banului Brâncoveanu. Preot Badea duhovnicului, diacon, Stan. Astăzi satul ține de județul Olt.

5. Tia, 1824. „Cuvioasa Paraschiva”. Biserică de lemn, în pământ. Pe moșia lui Mihalache zet Brătășanul, însă la prost hal dărăpănat. Minei lipsă. Preot Dumitru. La 1835, avea 56 de familii. Sat vechi din secolul al XVI-lea amintit pe vremea lui Mihai Viteazu. Astăzi ține de județul Olt cu numele de Tia-Mare.

6. Uda, 1824. „Cuvioasa Paraschiva”. Biserică de lemn. Pe moșia Dumnealui căminarului Comăneanu. Preot, Mirul. Diacon, Stancul. La 1832 satul avea 126 locuitori iar preotul era popa Crăciun. Satul se afla pe moșia

mănăstirii Clocociov. La 1835 avea 82 de familii și este trecut sub numele de Clocociovu. La 1865 slujeau preoții: Tudor sin popa Năstase și Florea Niculae. Actuala biserică construită în anul 1867 cu hramul „Sfinții Apostoli”. De la 1867 au slujit la biserică următorii preoți: Florea Niculae, unul dintre ctitorii bisericii și mort în anul 1873 și Petre Florescu, fiul celui precedent, între anii 1879-1908. Biserica a fost renovată în anul 1924.

7. Saialele, 1824. „Cuvioasa Paraschiva”. Biserică de lemn. Pe moșia Dumnealui căminarului Comăneanu. Preoți: Badea duhovnicul, Dragomir și Barbu. La 1832 satul se afla pe moșia aceluiași căminar și avea 168 locuitori. Avea patru preoți: Badea sin popa Badea duhovnicul, Dragomir sin Năstase, Banu și Badea sin popa Voicu, văduv de 90 de ani. Diaconi: Ion și Radu Slătineanu. Tot aici, la 1832, era trecut și satul Uda Saialele, sau Comăneanu având biserică cu hramul „Cuvioasa Paraschiva” la care slujeau popa Mircea sin popa Mircea sin diaconul Barbu, Dumitru sin diaconul Ion, Crăciun sin popa Ghiță, Năstase sin popa Badea. La 1835 avea 122 de familii, iar la 1865 slujeau preoții Badea duhovnicul sin popa Badea și Ioan sin popa Pană.

8. Râioasa, 1824. „Buna Vestire”. Biserică de lemn, în pământ. Pe moșia Sfintei Episcopii Argeș și a D-nei Cucoanei Ilincăi. Preoți Nincă, Florea și Pană. Diacon, Marin. La 1832 satul avea 113 locuitori și la biserică slujeau preoții: Mincă, Florea sin popa Voicu-Tucmeanu, Pană, Marin, Florea, văduv, Pârvu sin popa Dima. La 1835 satul avea 118 familii, iar la 1865 slujeau preoții Florea duhovnicul sin popa Pană și Ivan Marin. Azi satul se numește Lunca. La 1898 avea 1707 suflete. Vatra satului a fost alta decât cea actuală, deoarece în anul 1792, octombrie 20, satele Lița, Saielele, Râioasa și Ruptura, cereau protopopului de Slatina aprobarea să mute bisericile mai sus pe deal pentru a le feri de înec. Ulterior s-a ridicat o biserică din zid în care a fost îngropat proprietarul comunei, Ion Râioșeanu (9 decembrie 1855). Azi, ruine. Biserică nouă ridicată în 1896.

9. Segarcea, 1842. „Cuvioasa Paraschiva”. Biserică de lemn, în pământ. Pe moșia Sfintei Episcopii Argeș și a lui Mihalache Șuțul. Preot adus de nevoiași din has, nestatornic. De la 1832, apar două sate distincte, Segarcea din Deal și Segarcea din Vale și de aceia le vom urmări în acest sens.

Segarcea din Deal, 1832. Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, în pământ. Se află pe moșia Episcopiei de Argeș și lui Grigore Șuțul. Satul avea 115 locuitori. Preoții erau: Marin și Stancu sin popa Radu. La 1835 avea 54 familii, iar în anul 1853, creștea la 134 de familii. Preotul A. Popescu ne-a lăsat într-un raport înaintat protoieriei de la Turnu Măgurele din anul 1905, următoarea descriere asupra bisericii bordei. *„Mai înainte de 1852 a existat în comună o biserică de lemn în pământ, adică săpată în pământ*

și căptușită cu lemn (răzlopi) atât pereții cât și pe sus întocmai ca un bordei de vite. Altarul despărțit tot asemenea cu lemne, cu patru icoane împărătești de acea despărțitură. Prestolul de lemn cu o fereastră în fund de piele din oaie, cu patru candelă, fără policandru și sfeșnicele cele mari. Două străni de lemn, două ferestre la amândouă stranele și locul de ședere pentru femei despărțit de cel a bărbaților tot cu lemne de stejar. Clopot n-avea numai o tocă de lemn. În ea s-a servit mai mulți preoți și anume: Popa Marin, popa Vasile, popa Stancu, din care câte 2-3 luni și au plecat. Cântăreți au avut asemenea mai mulți anume: Radu Cojocarul din Alexandria, Voicu Cioc și Constantin Datcu, din sat, toți slabi. La 1852 preotul Mândică, Tudor Gâdea, Ion Istrate, Barbu Catană și Cristea Ghițu, îmbrăcați afară de preot, în cojoace lungi și pe dedesupt cu dulămi albe până la pământ”.

La 1865 slujeau preoții Mândica sin popa Ion și Dobre duhovnicul sin popa Gheorghe. Această biserică a durat până în anul 1882, prăbușindu-se de greutatea olanelor din care era făcut acoperișul. Biserică nouă ridicată în anul 1882 și sfințită în anul 1887. După 1865 au mai slujit preoții Dobre și Anghel V. Popescu.

Segarcea din Vale, 1832. Biserica „Sfântul Nicolae”, cu 111 locuitori, preoți, Ivan și Marin sin popa Mincă. Târcovnic, Ion Catană. La 1835 satul avea 70 de case, iar la 1865 slujeau preoții Marin duhovnicul sin Dinu și Radu. Satul Segarcea este sat foarte vechi și este interesant de menționat că, pe la sudul satului Segarcea din Vale se afla, până în anul 1829, hotarul ce o despărțea în această parte, de fosta raia de la Turnu, trecând pe Dealul Vămii. La 1704, doi ȝigani de aici se jeluiau lui Constantin Brâncoveanu că egumenul mănăstirii Segarcea îi „rumânise” pe nedrept. Și satul Segarcea a avut cândva vatra spre luncă de unde s-a mutat pe actuala vatră după 1850. Biserică nouă, este zidită în 1868.

10. Lița, 1824. Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul”. Biserică de lemn. Pe moșia Sfintei Episcopii Argeș și a lui Mihalache Șuțul. La 1832, sat pe moșia lui Grigore Șuțul și a Episcopiei de Argeș, cu 244 locuitori. La biserică erau patru preoți: Sandu, Radu, Tudor sin Scarlat și Ioan. Târcovnic, Voicu sin Marin. La 1835 avea 40 de familii și e trecut cu numele de Piscani. La 1865 slujeau preoții: Ivan sin popa Radu, Stancu Nițulescu și Radu sin popa Tudor. Sat foarte vechi, numit în trecut Piscu. Și el și-a schimbat vatra în anul 1869.

11. Putineiu, 1824. „Sfântul Gheorghe”. Biserică de lemn, pe moșia lui Mihalache Șuțul. Preoți, Ioan și Nedelco. La 1832 satul avea 107 locuitori, iar preoții bisericii erau: Ion, Ghiță sin popa Ion, Stancu sin popa Ion, Ghiță brat (fratele) popa Stoian. Târcovnic Călin sin Voicu Grosu. La 1835 avea 92 familii. Sat vechi, menționat încă din 1580, având vatra mai la

nord de cea actuală unde este azi satul Cărlomanu. Biserică ridicată la 1860 și terminată la 1868. La 1862 erau aici preoți Dumitru duhovnicul și Stoian, iar în anul 1865, Ioan Stan.

12. Băneasa, 1824. „Sfinții Voievozi”. Biserică de lemn. Pe moșia lui Mihalache Izvoranu. Preoți Marin și Mihai. La 1832 satul avea 156 locuitori. Avea patru preoți: Marin sin Voico, Mihai duhovnicul sin popa Marin, Radu duhovnicul sin popa Radu și Radu, nebirnic. Țârcovnici, Stan Ureche sin Florea Ciobanu și Dobre. La 1835 avea 134 familii. La 1865 slujeau preoții Voicu sin popa Mihai și Mihalache sin popa Stan. În 1890 avea 421 familii cu 1446 suflete.

13. Salcia, 1824. „Sfântul Ioan Botezătorul”. Biserică de lemn. Pe moșia bisericii lui Ionașco din Slatina. Preoți: Gheorghe, Marin, Oprea. La 1832, 113 locuitori. Avea șapte preoți: Marin duhovnicul sin popa Gheorghe, Stan sin popa Gheorghe, Oprea sin popa Gheorghe, Dumitru sin popa Marin, Stan brat sin popa Marin, Stoian sin popa Ion, Ion brat ... Țârcovnic, Ilie logofătul. La 1835 avea 94 familii, iar la 1865 slujeau preoții Dumitru sin popa Dumitru și Ioan Constantin. Biserica de lemn exista încă în anul 1839. Biserică de zid din anul 1889.

14. Caravaneți, 1824. „Intrarea în Biserică”. Biserică de lemn. Pe moșia D-nului sârdarului Ștefănescu. Dezvăluită și la prost hal. Triod lipsă. Preot Radu duhovnicul. La 1832 avea 145 suflete. Avea cinci preoți și trei diaconi. Preoții erau: Radu duhovnicul, Ilie sin popa Radu, Constantin, brat ..., Filip sin popa Stoica; Gheorghe sin popa Radu Zinogeanu; Diaconi. Dinu sin popa Radu; Gheorghe sin popa Radu; Radu sin Marin. La 1835 avea 132 familii. Satul se numea, mai înainte, Ivaniți și e menționat încă din anul 1512, 23 iulie. La 1860, slujeau preoții Dinu și Dragu. Biserică de zid din 1860, renovată în 1925 și cu acest prilej s-a distrus pictura cu ctitorii din 1860. Printre preoții ei merită a fi menționat preotul Măndică, participant la revoluția din 1848 și care știa limbile rusă, sârbă și bulgară, fiind și dascăl de școală. La 1865 slujeau la această biserică preoții Filip duhovnicul sin popa Stoian și Dragu sin popa Gheorghe. Preotul Ioan Biolan a slujit de la 1888 și până după 1906.

15. Cărligați, 1824. „Sfinții Îngeri”. Biserică de lemn, pe moșia Cucoanei Catincăi Slătineanu. Mineiul lipsește. Preot Leonte, 1832. La 1832, 118 locuitori cu trei familii de țigani, ai mănăstirii Tismana. Preoți, Mihai sin popa Matei și Iordache sin popa Gheorghe Măceanu. Țârcovnici, Dinu sin logofătul Pârveu și Costache sin popa Ion. La 1835 satul avea 106 familii, iar în 1865 slujeau aici preoții Marin sin popa Mihai și Năstase duhovnicul sin popa Ion.

16. Dorobanți, 1824. „Sfântul Nicolae”. Biserică de lemn. Pe moșia mănăstirii Clocociovu. Preoți, Matei duhovnicul, Marin. Diaconi: Nestor, Păun, Iorga, Radu, Ioan, Constantin, Oprea. La 1832, 206 locuitori. Pe moșia mănăstirii Clocociovu. Preoți: Mihai duhovnicul, Neagu sin Vlad Turbatu, Iorga sin popa Ionașcu, Gheorghe sin popa Ion, Păun sin popa Radu duhovnicul, Ion inimă Rea, Dinu sin popa Marin, Vasile sin popa Gheorghe, popa Gheorghe Sprâncenatul. În total erau nouă preoți. Diaconi: Ion zet popii Matei, Ion sin popa Gheorghe Sprâncenatul. Țârcovnici: Codin Diaconu sin popa Gheorghe, Spănu, Radu sin popa Radu. La 1835 avea 143 familii, iar la 1865 slujeau preoții Petre duhovnicul sin popa ion și Stancu sin popa Iorgu. Biserică ridicată la 1868 și renovată în 1896. Sat vechi cunoscut sub numele de Comanca și închinat mănăstirii Cutlumuz încă din secolul XIV. Din secolul al XVII-lea apare sub numele actual, iar oficial de la 1864.

17. Crângeni, 1824. „Adormirea”. Biserică de lemn. Pe moșia D-nului comisului Iancu Slătineanu. Învelită cu coceni. Apostol lipsește. La 1832 avea 140 locuitori. Preoți: Oprea duhovnicul, Ciocârnarul sin Dragomir, Oprea sin popa Matei, Oprea sin diaconul Ghiță, Neagu sin Nedelco. La 1865 slujea preotul Stan sin popa Oprea.

18. Băsești. La 1832, biserică de lemn cu hramul „Sfinții Voievozi”, 128 locuitori cu preoții Stancu Bengescu duhovnic sin Costea, Ion sin Neacșu, Pârvu Ștefan sin Popa Dumitru, Preda sin popa Stancu ot Adunați, diaconii Radu sin popa Gheorghe, Florea sin Tudoran. La 1835 avea 76 familii. Biserica de lemn ar fi fost adusă în anul 1795 din satul Ula, județul Argeș. Menționat în anul 1512; satul se afla pe moșia logofetilor Costache și Dumitrache Periețeanul. La 1824 erau preoți Pantelimon și Preda, iar biserica era dezvelită. În cătunul Rața, pendinte de acest sat, se afla o bisericuță de lemn, existentă și astăzi, cumpărată de locuitori din satul Surdulești, Argeș. Biserica de lemn are o vechime de peste 250 ani.

19. Pleașovul Român și Sârbi. La 1832 Pleașovul Român avea 60 locuitori. Nu avea preot și nici biserică. Pleașovul Sârb avea 78 locuitori. Preot popa Dragomir. Biserică de lemn distrusă în 1880. Biserica nouă, ridicată în anul 1882. La 1835 avea numai Pleașovul Român cu 95 de familii. Menționat la 1526, ca sat de moșneni. S-au vândut lui Mihai Viteazul. La 1612 judecată la divan pentru că „*nu s-au vândut lui Mihai Viteazul ci de silă au fost rumâniți*”. Un preot, în sat, numit Sân Nicoară, menționat la 1631.

20. Flămânda. La 1832 biserică de lemn cu hramul „Sfântul Gheorghe” și având preoți pe Voicu sin Oprea și Ion sin Constantin. Sat existent în secolul XVI. Biserică nouă construită între 1865-1870 și renovată în 1935. La 1890 satul avea 405 familii cu 1230 de suflete. Aici a fost

primul castru roman de la care pornea limesul Transalutan. Satul a aparținut raialei de la Turnu (Turkisi-Kule). În Războiul de Independență din 1877, în preajma satului au fost așezate bateriile rusești ce au deschis focul asupra trupelor otomane.

21. Ciuperceni. Sat aflat și el în cuprinsul raialei de la Turnu. La 1832 menționat cu biserică de lemn, cu hramul „Sfântul Dumitru” și cu preoții Dima sin Neagu, Marin sin Ilie și având cântăreț pe Stan sin popa Dinu. La 1835 satul numit Flămânda-Ciuperceni avea 162 familii. În documente, menționat la 1701, 23 mai, fiind înglobat în cuprinsul raialei la 1741. Azi comună suburbană a municipiului Turnu Măgurele.

22. Măgurele, sat în fosta raia, azi înglobat în municipiul Turnu Măgurele. La 1834 avea 307 locuitori. Biserica de lemn cu hramul „Sfântul Gheorghe, Ilie și Nicolae”. Preoți erau: Ion cel Bătrân sin Florea Rădulescu, Ion sin popa Costea Cârjan și Tudor. Țărcovnic Conceea sin popa Bădiță, menționat încă din 1640. Biserică nouă, din 1865, renovată în 1848. Pe harta din 1835 avea 194 familii.

23. Bratcov. La 1832 avea 80 locuitori. Biserică de lemn cu hramul „Sfântul Dumitru”, având următorii preoți: Mihai duhovnicul sin Iordache Ghidarcea, Oprea sin popa Enache Chefan, Stoica sin popa Dima Tablă, Mihalache Chefan. Diaconii: Ion sin Ion, Sandu sin Dinu Osiceanu, Radu sin popa Enache Chefan, Danciu sin popa Mihai, Radu sin popa Mihai Ghidarcea. La 1835 avea 87 familii. La 1865 nu avea preot. Biserica, construită în 1906.

24. Odaia. Fostul sat Carala, refăcut după desființarea raialei. În catagrafia din 1832 era trecut cu biserică de lemn, cu următorii preoți: Tudor sin Stoica dascălul și Barbu sin popa Ion Bobonarul. Țărcovnic, Marin diaconul. Este menționat și cu numele Caralele. La 1835 avea 31 case. În 1860 satul era împărțit în două cătune Odăița și Fripti. Din cauza revărsării Oltului satul s-a mutat în actuala vatră. La 1872 se ridica o biserică de zid. Azi integrat în municipiul Turnu Măgurele.

* * *

Cu aceste rânduri închei prezentarea satelor din sud-vestul județului Teleorman și care adăugate deja celor publicate anterior, dau o imagine completă a situației satelor și țărănimii teleormănene din prima jumătate a secolului al XIX-lea: sate mici cu biserici de lemn și chiar biserici bordeie, ca o expresie clară a situației sociale a Țării Românești, supusă unei exploatare interne și externe. Nesiguranța zilei de mâine, jaf și exploatare față de țărănimе, care astăzi trăiește o viață nouă și la care suntem martori în acești ani.

PREOȚI ȘI BISERICI ÎN PRIMA JUMĂTATE A VEACULUI AL XIX – LEA

(Glasul Bisericii XXVIII, 3-4, 1969, p. 417-425)

Cercetând prin arhive și biblioteci, material referitor la trecutul bisericii noastre, am aflat o serie de aspecte aproape necunoscute de către generațiile mai noi de preoți, privind în special numărul preoților, modul de a se preoți, duhovnicia, numărul și aspectele bisericilor, etc. ele se referă mai ales la prima jumătate a secolului al XIX-lea, fiind o continuare a unei situații mult mai vechi din trecutul bisericii noastre. De aceea am socotit că nu ar fi lipsit de interes să le facem cunoscute, deși problema a mai atras atenția și altor cercetători¹. Departe de a fi epuizată, ea așteaptă noi contribuții spre a se întregi un capitol din istoria Bisericii românești.

În cele ce urmează, prezint următoarele aspecte:

I. Numărul preoților și al bisericilor.

În catagrafiile privitoare la Țările Române din sec. al XVIII-lea și din prima jumătate a sec. al XIX-lea se constată un mare număr de clerici, preoți și diaconi, atât la sate cât și la orașe, în ciuda faptului că vechile pravile domnești reglementau alegerea și numirea clericilor în slujbă. Datorită nestatorniciei domniilor și vremurilor, ele erau însă nesocotite și, prin abuz, se hirotoneau clerici cu mult peste trebuință².

Abuzul începuse de altfel încă din sec. al XVII-lea, fiind preoțiți și diaconiți, mai ales la sate, un mare număr de oameni, cu intenția de a scăpa de biruri. Preoția ajunsese astfel să fie legată, mai ales de scutirea de dări, decât de cele bisericesti³. Împotriva acestor abuzuri, încă din sec. al XVIII-lea, se va încerca de către Domnitori și Ierarhi o reglementare a situației clerului și a numărului lor mare⁴. Abia însă în secolul al XIX-lea și mai ales în vremea Regulamentelor Organice (1832-1857), se va ajunge oarecum la o

¹ pr. Ioan Răuțescu, *Formalități ce se îndeplinea la hirotonisiri și cununii*, Glasul Bisericii, 7-8, 1962. Vezi Radu Crețeanu, *Biserici de lemn din regiunea București*, Glasul Bisericii, 1-2, 1964 și pr. Gh. Diaconescu, pr. Marin M. Braniște, *Catagrafii bisericesti în fostul județ Olt la anii 1832-1838*, Mitropolia Oltenie, 5-6, 1962.

² pr. Ilie Diaconescu, pr. Marin Braniște, *op. cit.*, p. 375, ș.u.

³ Nicolae Iorga, *Istoria Bisericii Române și a Vieții religioase a românilor*, ediția II-a, vol. I, București, 1929, p. 276-277.

⁴ pr. Ilie Diaconescu, pr. Marin Braniște, *op. cit.*, p. 376.

reglementare a numărului de clerici⁵. Așa, de exemplu, ele prevedeau că: „*la fiecare sat vor fi câte doi preoți, când hălăduitorii vor fi în număr mai mult de 50, iar de la acest număr în jos, într-acele sate vor fi numai câte un preot*”.

Cu toate acestea, încă mult timp se vor face hirotoniri peste prevederile Regulamentului. Din cauza aceasta aproape că nu exista sat sau cătun cât de mic care să nu fi avut preoții și diaconii lui⁶. Și adăugăm, aceste sate sau cătune, erau mult mai mici decât sunt astăzi. În general, rar treceau de 60-80 de case⁷, majoritatea fiind formată dintr-un număr de cca. 21-50 case. Dar erau și sate care numărau și sub 20 de case și care totuși își aveau biserica, preotul și diaconul respectiv. Ba în *Catagrafia Mitropoliei Ungro-Vlahiei din anul 1810* sunt sate care numărau numai 5-10 familii și care, totuși, își aveau și ele biserica, preoți și diaconi. Iată numai câteva exemple din județul Argeș: Cătunul Bădești, cu 5 case și 13 suflete avea biserică și preot, pe „*popa Ion sin popa Grigore...*”, „*Satul Cățeleștii de Sus, la 7 case cu 33 suflete, avea preot la biserică pe popa Tudorache sin popa Stan*”.⁸

Numărul preoților și chiar al diaconilor era, în acest timp, în comparație cu numărul populației și chiar al altor categorii profesionale foarte mare. Așa, de exemplu, în anul 1805, în cele 4 Eparhii existente în Muntenia și Oltenia erau 3500 de preoți și de diaconi⁹, iar în Transilvania în anul 1762, erau 3615 preoți la un număr de 153876 de familii¹⁰.

De altfel, chiar călătorii străini care vizitau Țările Românești se arătau mirați de acest număr atât de mare de preoți¹¹. Ca un exemplu, citez că, în județul Teleorman în anul 1810, la 161 de sate cu o populație de aproximativ 35000 locuitori, existau 643 de clerici, din care 345 preoți și 298 de diaconi.

⁵ Sever Buzan, *Reguli Organice și însemnătatea lor pentru dezvoltarea organizației B.O.R.*, Studii Teologice, 5-6, 1956.

⁶ Din cauza aceasta, în perioada Regulamentelor Organice se vor începe o serie de catagrafii, tocmai spre a se cunoaște numărul clericilor și de a se lua măsuri în vederea încetării hirotonirilor de preoți și diaconi. La fel, se verifică dacă grămaticii din școala pregătitoare de preoție, nu sunt trecuți în rândul birnicilor. Vezi și pr. Ilie Diaconescu, pr. Marin Braniște, *op.cit.*

⁷ Constantin C. Giurescu, *Principatele române la începutul secolului al XIX-lea*, București, 1957.

⁸ Academia Republicii Socialiste România, doc. CMXVIII, vol. IV, jud. Teleorman.

⁹ Toma Bulat, *Danii românești pentru creștinătatea grecească puțin cunoscute*, Glasul Bisericii, 3-4, 1963.

¹⁰ Ion Lupaș, *Istoria bisericească a românilor ardeleni*, Sibiu, 1918, p. 123.

¹¹ În anul 1875, în volumul intitulat *Starea populației*, publicat la Stockholm, la capitolul „Principatele Române” erau trecuți 18452 preoți, ceea ce dovedește încă un mare număr de clerici. Vezi *Almanahul Scânteia*, 1967, p. 144.

În continuare câteva exemple de sate cu preoții lor, vor documenta afirmațiile de mai sus:

În județul Dolj, conform catagrafiei din anul 1841, în satul Valea Stanciului erau 3 preoți și doi diaconi, la Bârza, 7 preoți și doi diaconi etc.¹²

În județul Teleorman, conform catagrafiei amintite din 1810, în satul Miroși erau 3 preoți și 7 diaconi la 88 de familii și la două biserici. La Surdulești, la cele 3 biserici existente atunci în cele 3 cătune ale satului, erau 3 preoți și 3 diaconi la 77 de familii. În satul Tecuci Calinderu erau 7 preoți la 128 de case. La Dobrotești, 4 preoți și un diacon la 124 de case cu 456 de suflete. La Merișani, 4 preoți la 163 de case. La Scrioaștea, erau 2 preoți și un diacon la 101 case. La Măldăieni, 3 preoți la 36 de case¹³.

Tot aceeași situație era și în județul Muscel. Așa, de exemplu, la biserica Domnească erau 8 preoți la 49 de case, iar la biserica din Schei erau 4 preoți la 77 de familii¹⁴.

Și în Moldova era aceeași situație. Astfel, în ținutul Putna, între anii 1773-1774, în satul Florești erau 6 preoți și diaconi, iar în satul Rocoasa, 3 preoți și doi diaconi. Și așa s-ar putea aduce mereu exemple din aproape toate satele românești din această perioadă.

Numărul acesta mare de clerici era motivat de cauze strâns legate de aspectele sociale ale vremii și în primul rând de scutirea de anumite dări. Urma apoi moștenirea preoției din tată în fiu. De exemplu, în satul Putinei, județul Teleorman, în anul 1832 erau preoți Ion și fiii săi: Ghiță sin popa Ion, Stancu sin popa Ion și Stoian sin popa Ion. La Salcia, în același an, erau preoți: Marin duhovnicul sin popa Gheorghe, Stan sin popa Gheorghe și Oprea sin popa Gheorghe¹⁵.

Voi mai adăuga o cauză mai puțin amintită, anume existența în acest timp și a unui număr mai mare de biserici, în raport cu cele existente astăzi în satele noastre, datorită faptului că satele românești erau împărțite în această vreme în două și chiar 3 cătune și care își aveau biserică proprie¹⁶. Câteva exemple vor demonstra acest lucru.

Actualul sat Miroși din județul Argeș până la 1860 era compus din Miroșul de Sus și Miroșul de Jos, având două biserici. Azi are numai una în funcție. Satul Surdulești, același județ, era format din 3 cătune având 3 biserici. Azi are numai o biserică în funcție. Tot așa s-ar putea cita satele: Balaci, Nanov, Merișani, Lăcenii, Bucovul din județele Teleorman și Argeș,

¹² *Arhivele Olteniei*, vol. III, Craiova, 1941.

¹³ Petre Stroescu, *Orașul Roșiorii de Vede*, Alexandria, 1933.

¹⁴ pr. Ioan Răuțescu, *Monografia orașului Câmpulung*, Câmpulung, 1944.

¹⁵ pr. Gh. Diaconescu, pr. M. Braniște, *op. cit.*, p. 378.

¹⁶ N. Zalnii, *Despre fanarioți*, București, 1903, p. 83.

care erau despărțite în „*de Sus*” și „*de Jos*” și aveau câte 2 sau 3 biserici cu preoții respectivi¹⁷.

S-ar putea astfel înșira zeci și sute de sate din această perioadă. Abia după anii 1830-1850, când va începe procesul de unificare a satelor într-o singură unitate administrativă, numărul preoților va scădea. Era și o consecință, între multe altele și a dispariției multor biserici, prin desființarea cătunelor existente mai înainte. Așa, de exemplu, în *Catagrafia Mitropoliei din 1840*, satul Cățelești apare acum numai cu denumirea de Surdulești, desființându-se celelalte cătune. Tot așa apar Miroșul, Tecuciul, Merișanii, Bucovul, Siliștea Gumești, Lăcenii, Nanovul etc., ele vor fi numite ca o singură unitate administrativă fără de „*de Sus*” ori „*de Jos*”. Și preoții apar acum mai puțini, numai doi la Miroși, doi în Surdulești, doi la Balaci, doi la Siliștea, unul la Nanov etc.¹⁸

Contopirea satelor în unități administrative, prin desființarea cătunelor, a contribuit și la încetarea rațiunii de funcționare a multor biserici din fostele cătune, ca și la micșorarea numărului preoților. Cât privește diaconii, ei încetează de a mai funcționa la sate, după 1850. În anul 1865, în tot județul Teleorman, nu mai exista nici unul la sate¹⁹.

II. Biserici de lemn și biserici de zid.

În primele decenii ale sec. al XIX-lea, în satele noastre majoritatea bisericilor erau de lemn. De exemplu, în fosta regiune București, proporția lor era între 89% și 60%, față de bisericile de zid. Așa, în județul Teleorman, în anul 1810, din totalul de 161 de biserici existente atunci, 143 erau de lemn, numai 18 fiind de zid. Doar în județul Prahova proporția bisericilor de zid întrecea pe aceea a bisericilor de lemn, 52% față de 48%.

Cea mai mare parte a acestor biserici de lemn vor dispărea cu timpul fiind înlocuite, în prima jumătate a sec. al XIX-lea și după aceea, cu biserici de zid²⁰. Este și acest lucru o caracteristică a epocii de care vorbim și care reflectă, în sine, transformările social-politice din Țările Române petrecute după Revoluția de 1821, Pacea de la Adrianopole (1829), Revoluția de la 1848, ca și după Unirea Principatelor Române.

Cercetând arhiva Protoieriei județului Teleorman am găsit acest fenomen exemplificat prin următoarele citate: „*Biserica filială Sf. Nicolae este biserica cătunului Puținței și zidirea ei se știe cu siguranță că s-a făcut în anul 1826, prin stăruința exclusivă a lui Popa Dincă sin Nicolae, care*

¹⁷ Academia Republicii Socialiste România, *dos. cit.*

¹⁸ *Ibidem*, ms. 3986, p. 59-60.

¹⁹ Arhiva Protoieriei Turnu Măgurele, *Catagrafia de toți preoții din jud. Teleorman*, 1860.

²⁰ Radu Crețeanu, *op. cit.*

spre a aduna fondul necesar, a colindat până în Bulgaria. Înainte de 1826, se afla pe locul acestei biserici, o bisericuță de lemn”.²¹

Alt exemplu: „Biserica din comuna Perii-Râioși, județul Teleorman, a fost ridicată a doua oară din temelie cu toată înnoirea ei în anul 1842. Materialul întrebuințat acum la a doua ridicare a fost cărămida. Prima biserică a acestui sat a fost făcută din lemn, un fel de pârgonii, lemne groase, după cum mi-au spus bătrânii satului”.²²

În sfârșit, iată și un alt exemplu care dovedește că au existat biserici-bordeie și în Câmpia Dunăreană, nu numai în Oltenia²³: „Mai înainte de anul 1852, a existat o biserică în comună de lemn, în pământ, adică săpată în pământ și căptușită cu lemne (răzlopi), atât pereții cât și pe sus, întocmai ca un bordei de vite. Altarul despărțit tot asemenea cu lemne cu 4 icoane împărătești atârinate de acea despărțitură. Prestolul de lemn cu o fereastră în fund din piele de oaie, cu patru candelă, fără policantrul și sfeșnicele cele mari; 2 străni de lemn, 2 ferestre la amândouă stranele și locul de ședere pentru femei despărțite de al bărbaților tot cu lemne de stejar. Clopot nu avea, numai o toacă de lemn. În ea au servit mai mulți preoți nestatornici ... De la 1852 s-au făcut biserică de cărămidă, tocmai cum sunt multe în timpul de față. La intrarea în biserică erau zugrăviți ctitorii care au stăruit la facerea bisericii, împreună cu preotul Mândică, preotul în costumul preoțesc, iar ceilalți îmbrăcați în cojoace lungi și pe dedesubt cu dulămi albe până în pământ”.²⁴

Și așa s-ar putea aduce o serie întreagă de exemple²⁵.

Dar și aceste biserici de zid, în marea lor majoritate, erau destul de mici, tăvănite cu scândură, cu o turlă mică de lemn, acoperite cu șită, scunde, cu pământ pe jos și în care oamenii nu aveau loc la sărbători mari. De aceea mai toate au suferit modificări în decursul anilor, încât foarte puține din ele, se mai păstrează astăzi, în forma lor originală.

III. Cum se făceau preoții.

Pentru ca cineva să poată fi hirotonisit în această vreme, urmând unei multiseculare practici, i se cerea să știe să citească, să scrie, să

²¹ Arhiva Protoieriei Turnu Măgurele, Raportul pr. Marin Iliescu, din Atârnați, din anul 1905.

²² Idem, Raportul pr. Spiru Ștefănescu, din Brânceni din anul 1905.

²³ C. N. Plopșor, Biserici bordeie, Arhivele Olteniei, Craiova, 1939.

²⁴ Arhiva Protoieriei Turnu Măgurele, Raportul pr. Andrei Popescu, din Segarcea din Deal, din anul 1905.

²⁵ De exemplu, biserica din Plopșor, jud. Dolj, zidită în anul 1839, biserica din Surdulești jud. Argeș, zidită în 1842, biserica „Sfinții Apostoli” din Alexandria, zidită tot în 1842, biserica din Vișoara jud. Teleorman, zidită în 1847, biserica „Sfântul Nicolae” din Alexandria, zidită în 1848 etc.

cunoască tipicul, cântările bisericești și Tainele Bisericii. Li se cerea preoților tocmai ceea ce cereau credincioșii unui preot, cântare bună și slujbă frumoasă²⁶. Și în prima jumătate a sec. al XIX-lea s-a menținut practica aceasta deși, între timp, se înființează seminarele. Este interesant de urmărit felul în care se făceau preoții în satele și orașele noastre în acest timp²⁷.

În lipsă de preot, obștea satului alegea pe țârcovnic, care era și el mai întotdeauna fiu sau frate de preot. Obștea alcătuia „*jalbă*” sau „*reclamație*” către protoierie, semnată de toți capii de familie ai satului, la care se adăugau uneori și semnăturile proprietarilor sau arendașilor de moșii, în satele de clăcași. Ba uneori, aceștia interveneau direct printr-o cerere aparte. Iată, de exemplu, cererea clăcașilor din satul Miroși, din anul 1856:

„*Plecată reclamație*

Pentru alăturatul act ce-i dăm din partea noastră a lăcuiitorilor satului Miroși din plasa și județul Teleorman ce dorim la biserica cu hramul Cuvioasa Paraschiva, pentru care încuviințăm pe D-lui logofătul Tudor sin preotul Dumitru din același sat recomandat a se hirotonisi preot la Sf. biserică vorbită mai sus și drept osteneală slujbei sale, ne îndatorăm ca să-i dăm toate aceste foloase ce legiuirile înaltei stăpâniri hotărâsc pentru asemenea slujbași bisericești.

După aceia cinstită protopopie ca să binevoiască a urgenta formalitățile cerute în privința aceasta.

Maria Bălăceanca. Constantin Caribolu” (cu semnăturile proprii)²⁸.

Eu, Dinu Măciucă, Vlad Voicu, Voicu Măciucă. Neacșu Brat. Mareș Dumitru, Ion Măciucă, Apostol Duică, Gheorghe Berbeacă, Enache Tudor, Istrate Gheorghe, Ștefan Rabolu, Stancu Popii, Ristea Marin, Gheorghe Neagu, Radu Popii, Stan St. Matei, Dumitrașcu Damian, Andrei Gheorghe, Dumitru Banu, Tudor Florea, Marin Niculae, Manea Lungu, Păune Diaconescu, Ion Paraschiva, Ștefan Popescu, Ion Popa, Ristea Donca, Stoica Cazacu, Ilie Cazacu, Ion Damian, Mihai Barbu, Ivașcu Dobre, Tudor Radu, Andrei Ivan, Ilieș Cojocar, Vlad Ion, Ioniță Neacșu, Ion Popa.”

Sfatul satului întârea apoi actul: „*prin care se recomandază pă D-lui logofătul Tudor sin preotul Dumitru ca preot și se adeverează și de sfatul satului ca să se hotărască cele de mai sus. 1856 Mai 8 zile. Dobre*

²⁶ pr. Nicolae Popescu, *Preoție veche românească*, Biserica Ortodoxă Română, 7-8, 1933; Ștefan Lupșa, *Biserica ardeleană și unirea din anul 1697-1701*, Biserica Ortodoxă Română, LXVI, 9-10, 1948, p. 472.

²⁷ pr. Ion Răuțescu, *Formalități ce se cereau la hirotonisiri*, Glasul bisericii, 7-8, 1962.

²⁸ Ei erau proprietarii moșiei Miroșanca, Constantin Caribolu, fiind ginerele Mariei Bălăceanca și primul soț al fiicei sale, Elena, căsătorită a doua oară cu Petre Maca.

Pârcălabu. Ion Florea. Badea Vânătorul. Gheorghe Ioniță. Petre Dumitru. Stan Petre. Dipotați. Scriitor Iancu Popescu”.

Primind cererea, protopopul cerceta candidatul la preoție și dacă îl găsea corespunzător, îl recomanda Mitropoliei, având grijă, în raportul său, între altele, să se arate și semnalmentele fizice ale celui trimis. Era o măsură de precauțiune în acele vremi când alte mijloace de identificare ale candidatului, fotografii sau acte de identitate, nu existau.

Iată, de exemplu, Raportul nr. 100 din 12 Mai 1852, al Protoieriei din Turnu Măgurele, prin care recomanda la hirotonisire pe țârcovnicul Stan: *„Dând urmare hotărârii rezoluției Prea Sfinției Voastre din 24 Martie anul curent ce ați binevoit a pune pe jalba paharnicului Ștefan Burchi²⁹, proprietarul moșiei Cățelești din plasa Teleormanului, prin care au cerut ca la biserica de pe acea moșie, unde de 5 ani nu se mai află preot, căci după încetarea din viață a celui fost în slujbă, anume popa Stan, nu s-a mai putut dobândi altul după toate silințele întrebuintate. Și că locuitorii sunt foarte mâhniți din pricină că nu-și pot îndeplini datoriile la care sunt mânați de religie. Primindu-se la Protopopie și osebită reclamație din partea locuitorilor acelu sat în număr de 51 familii, cu aceiași aprindere spun că au găsit pe acest Stan țârcovnicul sin Badea Bujor din familiile lor, cu dorința de a se învrednici înaltului dar al preoției pe seama bisericii de acolo, unde se prăznuiește hramul Sf. Erarh Nicolae, s-au rugat numiții a se face punere de mâini și al hirotonisi. După care protopopia spre îndeplinirea îndatoririi din vorbitele rezoluții și a rugăciunii jăluitorilor, cunoscând neapărata nevoie ce este de preot la acest sfânt locaș, au făcut cuviincioasa examinare țârcovnicului și dovedindu-se cu știință de carte, pă potrivea lui, căsătorit după lege, neprihănit și în vârstă pravilnicească, prin acest plecat recomandându-l, îl trimet în persoană la mila Prea Sfinției Voastre Statura sa, la stat înalt, părul negru, mustățile, sprâncenile castanii și ochii căprui”.*

Ajuns la Mitropolie candidatul era supus unei scurte pregătiri, fie la vre-o mănăstire din București, fie la o biserică din oraș. Era apoi diaconit și preoțit, dându-se o dovadă în acest sens. Era trimis cu ea înapoi la Protoierie, unde protopopul îl da și el un timp în grija unui preot vecin spre a-l obișnui cu practica slujirii bisericești.

După anul 1850, candidații la preoție, înainte de a fi hirotonisiți, erau trimiși uneori la seminar, unde funcționa un curs pregătitor și pe care ei

²⁹ Ștefan Burchi era nepot al Smarandei Drugănescu, proprietara moșiei Cățelești și care, neavând copii, va lăsa această moșie acestuia.

trebuia să-l urmeze³⁰. Aici, „grămăticii”, căci așa se numeau acești candidați la preoție, învățau atât cele necesare slujirii preoțești, cât și cunoștințe elementare de gramatică și aritmetică, mulți dintre ei fiind folosiți și ca învățători în satele respective. După terminarea cursului, li se dădea un atestat care avea următorul cuprins:

„Atestat pentru învățăturile candidaților de preoți, urmate în seminarul Sf. Mitropolii.

Candidatul Radu popa Hristea cerut a se hirotonisi la biserica satului Netoți din județul Teleorman, cu numărul 3405 anul 1853 și urmând învățăturile prescrise precum: Citirea, Catehismul, Molitfelnicul cu toate slujbele sale, cele 3 Liturghii, Lucrarea Sfintelor Taine, Evanghelia, Patru lucrări din Aritmetică, Scrisul și Citirea despre care i s-a dat acest Atestat spre încredințare. Nr. 104 anul 1853, luna oct. 7. Inspector Veniamin Protosinghel”.

Iată un alt Atestat:

„Atestat din școala candidaților de preoți.

Candidatul Năstase popa Radu, din satul Netoți, județul Teleorman, fiind primit în această școală prin porunca Sf. Mitropolii cu nr. 3740, a urmat învățăturile aici arătate în timpul următor: Citirea, prea bine. Scrierea, bine. Aritmetica, patru lucrări primitive, prea bine. Catehismul, prea bine. Slujbele, prea bine. Cântările prea bine. Pentru care se dă acest Atestat spre știință având și purtare excelentă profesor Ioan Ghermănescu. Anul 1860 Martie 18. nr. 1”.

Totodată, după hirotonisire candidatul i se da un act doveditor spre al da protopopului. Acest act avea următorul cuprins:

„Arhidiaconul Sf. Mitropolii a Ungro-Vlahiei, anul 1859 August 19 nr. 91.

Aducătorul acesteia, preotul Preda de la biserica satului Cățăleşti din plasa Teleorman, hirotonindu-se diacon și preot desăvârșit pă seama bisericii acelu sat a lunii curente, i s-a dat pentru aceasta actul de hirotonisire nr. 51 întărit cu pecetia și iscălitura Preasfinției Sale Părintele Mitropolit. Pentru care nu lipsesc de a vă face cunoscut spre știință că numitul preot să se urmeze la biserica sa, intrând în lucrarea celor sfinte după orânduială. Evgh. Arhidiacon”.

Acest mod de a se face preoții a durat până în anul 1860. De acum înainte, se vor preoți numai aceia care vor urma 4 clase de seminar. Mai

³⁰ O școală pregătitoare de preoți a fost și aceia a părintelui Ierotei ce a existat pe lângă Mănăstirea Curtea de Argeș, între anii 1820-1831. Vezi Gh. Marinescu, *Seminarul Curtea de Argeș*, București, 1937, p. 7.

adaug faptul că și țârcovnicii și chiar paraclisierii erau numiți de protoierie tot în urma unei jalbe făcute de obștea satului, întărită de pârcălab și de dipotații satului.

IV. Preotul și duhovnicia.

Existând câte doi și chiar mai mulți preoți la o biserică, duhovnicia o aveau numai preoții cei mai bătrâni sau aceia care erau socotiți vrednici de ea. Din cauza aceasta, duhovnicia constituia o demnitate și preoții duhovnici, o menționau semnând întotdeauna „duhovnicul”. De exemplu, preotul Petre sin diaconul Ioan din satul Ștorobăneasa, deși preotit în anul 1779, primea cartea duhovniciei abia în anul 1801³¹.

Pentru ca un preot să poată primi duhovnicia, trebuia deci să treacă mai mulți ani, iar obștea satului să ceară acest lucru. Ea înainta, în consecință, o jalbă către protopop, care avea, de regulă, acest conținut:

*„Cinstitei Protopopii a Plășilor Târgului și Teleormanului
Satul Surdulești, plecată jalbă.*

Fiindcă noi supt iscăliții, obștea și lăcuiorii acestui sat având neapărată trebuință de un preot duhovnic și fiindcă nici învecinatele sate, nu avem duhovnici mai aproape, din care pricină cercăm multe împiedicări ce religiunii noastre trebuie, ba încă și mulți din pravoslavnici au încetat din viață nespovediți. Pentru care adunându-ne toată obștea satului nostru am ales pă părintele Gheorghe de la biserica satului nostru ce se prăznuiește cu hramul Sf. Erarh Nicolae, preot bun, cuvios și cu purtări bune, spre a-și îndeplini această mare sarcină. De aceia plecați rugăm pă cinstita protoierie ca să facă formele legiuite după orânduială. 1855 Fevroarie 25.

Eu Dumitru adeverez, Ion, idem, Ion Rătătanu, Petre Curcă, Manea Balaci, Ioan Surcel, Nicolae Petre, Gheorghe Păune, Radu Pătrașcu, Nedelcu Ban, Marin Moacă, Bratu Ciobanu, Matei Dragnea, Cristea Iliescu, Marin Păun, Matei Dinu, Gheorghe Iliescu, Petre Balaci, Dobre Ion, Petre Neagu, Dobre Gheorghe, Călin Ciobanu, Stancu Dinu, Chițu Dumitru, Matei Rada, Radu Dragne, Raicu Ciobanu, Ivașcu Radu, Preda Dragnea, Radu Popescu, Enache Radu, Ion Matei.

*Această jalbă fiind mărturisită prin semnături de cele într-însa legale, locuitorii obștii acestui sat, potrivit cu a lor cerere se legalizează și de sfat spre a se putea rosti cele de cuviință, 1855, Fevroarie 27, Atanasial, arendașul moșiei, Preotul Stan Radu, Lisandru Pârcălab, Barbu Cristea, Ion Lumânăraru, Nicolae Ion, Dipotați. Scriitor Iancu Popescu”.*³²

³¹ Academia Republicii Socialiste România, Manuscrisul 1457, fila 866-867.

³² Este vorba de pr. Stan Bujor, preotit în anul 1852 și făcut duhovnic abia în anul 1865.

Cererile ajunse la Protoierie erau trimise cu referat la Mitropolie și cei în cauză erau chemați aici. Erau cercetați și apoi li se citea molifta de duhovnicie, dându-le și un certificat de duhovnicie și o adresă către Protopopie cu acest cuprins:

„Eclesiacul Sf. Mitropolii a Ungro-Vlahiei. Anul 1865 luna Mai 27. nr. 51.

*Sfinției sale părintelui protopop Ioan al District. Teleorman. Aducătorul acestia duhovnicul Stan de la biserica comunei Surdulești, după recomandăția Sfinției sale cu nr. 193, înfățișându-l înaintea Preasfinției sale, Părintelui Mitropolit și citindu-i molifta de duhovnicie, i s-a dat pentru aceasta și actul cu nr. 36 întărit cu pecetia și iscălitura Prea Sfinției Sale. Pentru care nu lipsesc de a se face cunoscut spre știință. Auxenție arhidiacon”.*³³

În încheierea acestui paragraf țin să mai adaug că aceia dintre preoți care erau Sachelari, Economi sau Mirodoți, adăugau, după numele lor și această distincție sub care erau cunoscuți de credincioșii. Cu timpul, aceste numiri de distincții vor deveni nume de familie în ființă și azi: Economul, Sachelarie, Mirodot etc.

V. Angajamentul preotului cu enoriașii.

Preotul, odată numit la o biserică fie la sat fie la oraș, avea grijă să încheie cu enoriașii săi un act prin care se stabileau obligațiile atât ale preotului, cât și ale credincioșilor. Astfel, preotul se angaja să nu se mute la o altă biserică, iar credincioșii să-l susțină, atât pe el cât și familia sa, prin daruri în natură, grâu, porumb, un pui de găină sau un leu ori doi, anual. Obiceiul acesta a durat și în a doua jumătate a sec. al XIX-lea și era justificat de faptul că preotul nu avea alt venit decât pe cel al credincioșilor.

Aceste angajamente aveau, în general, următorul cuprins:

„Înscris

Noi supt iscăliții enoriași ai acestei sfinte biserici din nou clădită în acest oraș, cu hramul Sf. Erarh Nicolae, după săvârșirea clădirii și sfințirii ei, văzând neapărată trebuință ce este și de preot spre slujirea celor sfinte deocamdată am găsit pe preotul Rizea³⁴, de ale cărei bune purtări pă unde au fost, îndestulându-ne și pân încercarea ce i-am făcut fiind mulțumiți avem dorință a fi așezat în slujba pomenitei biserici, pentru care îi dăm acest înscris supt iscălit de noi înșine spre a se arăta unde buna cuviință cere, dar mai ales la preacinstita protopopie locală spre dobândirea dorinței noastre și așezarea Sfinției sale, adevărit și de cinstita Epitropie a

³³ Arhiva Protoieriei Turnu Măgurele, dos. din 1857-1865.

³⁴ pr. Stancu Rizea (1798-1888) fusese, mai înainte, preot în comuna Măgura, jud. Teleorman (1843-1848).

acestui oraș după orânduire. 1849, Ghenarie 15. Radu Nan, Toma Rioșeanu, Petre Popa, Smadu Popa, Gheorghită Turneanu, Anghel Cojocaru, Coman Mămularu, Voicu Gurban, Dobre Dogaru, Nicolae Mămularu, Gheorghe Mămularu, Marin Roate Moi, Pantilie sin Tudor, Stan Bratu, Dragomir Badea, Constantin Stan, Nicolae Ion, Marin Constantin, Marin Badea, Mirea Călin, Voicu Slăteanu, Dumitru Călin, Stan Mandac, Velicu Sârbu, Ion Zaharia, Petre Ghicică, Costea Olteanu, Gheorghe Brat, Ovedenie Folică, Vasile Zarzără, Stoica Soare, Mirea Drăgan, Petre Albabii, Drăgan Simion, Dumitru sin Ilie³⁵.

Epitropia orașului Alexandria

Înființat acest înscris de către D-lor cei în față și mai sus iscăliți spre a fi crezut, să adeverează cu iscăliturile noastre și punerea pecetei, 1849 Ghenarie 18 nr. 5. Scriitor P. Cristescu”.

Se întâmpla, adesea, ca aceste angajamente să nu fie respectate mai ales de credincioși. Din cauza aceasta, preoții căutau o altă biserică și se mutau acolo, făcând și acum un act de angajament.

Este și aici un aspect propriu acestei epoci pe care am ținut să-l arăt, și să-l exemplific și prin următorul act:

„Act

Prin care facem cunoscut supt iscăliții enoriași ai bisericii cu hramul Sf. Alexandru, din acest oraș Alexandria, că după neapărată trebuință ce vedem că este încă de un preot la această biserică spre îndeplinirea sfintei slujbe din-năuntru, cum și trebuințele noastre de afară, de aceeași fire, fiindcă preotul Stoica duhovnicul este ajuns în desăvârșită neputință a bătrânețelor, neputând îndeplini însărcinările ce se cer de la un asemenea obraz bisericesc, am găsit a fi cu cuviință ca să înființeze preotul Gheorghe sin Gheorghe, aflatul acum în slujbă la biserica cu hramul Sf. Adormire din acest oraș ce se numea a Băcăienilor, cu a cărei mulțumire fiind ne făgăduim a-i plăti de fiecare familie câte 2 lei pe an, alcătuind peste 300 de familii, pe toată viața cât se va afla în slujba acestei sfinte biserici. Asemenea și sfînția sa să îndatorează prin acest înscris, că nu se va strămuta la altă biserică. Drept aceia cât voim a fi în slujba numitei biserici și a-i da leafa ce ne făgăduim, i-am dat acest înscris încredințat cu iscăliturile noastre și adevărit de cinstita obștească Epitropie a orașului spre a fi statornicit după cuviință. 1855 Iunie 7 oraș Alexandria”.

Urmează semnăturile a 52 de inși și este întărit de Epitropia orașului:
„Epitropia obștescului oraș Alexandria

³⁵ Și azi, în parohia Sfântul Nicolae, există încă familiile: Zarzără, Badea, Ovedenie, Nanu etc.

*D-lor sus iscăliții enoriași ai bisericii Sf. Alexandru din acest oraș declarând prin osebită hârtie dorința ce au de a se înființa preotul Gheorghe sin Gheorghe la această biserică precum se vede din cuprinsul acestui act, totdeauna făcură cerere a li se adeveri iscăliturile în urma cărei cereri, potrivit i cu neapărată trebuință ce le este, se adeverează de Epitropie cu iscăliturile și pecete spre cele de cuviință urmare. 1855 Iunie 12 orașul Alexandria. Nr. 88. Scriitor P. Cristescu. Epitropi Ghenciu Penu, M. Andreescu, Dobre Eliad, Paraschiv Ariton”.*³⁶

Ca acești preoți au mai făcut și alții, mutându-se de la o biserică la altă după interesele pe care le aveau.

VI. Preotul și activitatea sa socială.

Înainte de a încheia aceste considerente asupra preoților și bisericilor din prima jumătate a sec. al XIX-lea, țin să mai adaug și câteva cuvinte asupra activității sociale a preotului. Deși el aparținea clasei țărănești, fie că era la sate sau la orașe și în consecință ducea aceiași viață ca și țăranul român, simplă, modestă și grea, totuși cu bruma lui de carte și mai ales cu bogata lui experiență asupra oamenilor, el îndeplinea o bogată activitate obștească. Este de ajuns să cercetezi filele îngălbenite ale arhivelor, ca să-ți dai seama pe câte din ele erau semnătura preotului.

El scria de exemplu zapisele, adică actele de vânzare, sau prin semnătura sa da autoritate acestor acte. Tot el scria „*diata*”, testamentul bătrânilor, într-o vreme când toți bătrânii făceau acest lucru. Scria „*foile de zestre*” ale fetelor și tot el da viață frumosului grai românesc, scriind „*recomandația*” de căsătorie a tinerilor care voiau „*fără nici un alt interes decât al dragostei*” să-și unească viața, căsătorindu-se.

Apoi, „*Plecatele jalbe*” ale sătenilor către „*Divan*”, la vreme de „*prigonire*”, erau tot scrisul preotului. Alături de semnătura „*pârcălabului și a dipotaților*”, pe mai toate actele de cancelarie ale vremii era și semnătura preotului sau a preoților din sat.

Tot acum, preotul avea și sarcini de ordin public, oficial. Astfel, i se încredința una din cheile lacătului de la lada cu averea obștei. Ba într-o vreme avea grijă personal de această avere³⁷. De asemenea, o parte din „*peciul*”, adică ștampila primăriei și care era formată din mai multe „*tacâmuri*”, adică părți, o păstra preotul³⁸.

O altă atribuție, după 1838, a fost aceea ca preoții să țină registrele de stare civilă. Tot preotului i se datorează apoi nobila misiune de a fi,

³⁶ pr. Ioan Spiru, *Bisericile din Alexandria*, în manuscris.

³⁷ Sever Buzan, *op. cit.*

³⁸ Emil Vârtosu, *Sigilii sătești*, Revista de Numismatică, I, 1957.

alături de țârcovnici, primii dascăli ai copiilor din satele noastre³⁹, folosind pentru aceasta cărțile bisericii și lada cu nisip⁴⁰.

Rândurile de față au scos la iveală unele aspecte din trecutul Bisericii noastre, continuate și în prima jumătate a sec. al XIX-lea. Departe de a fi pe deplin rezolvate, ele deschid totuși o fereastră spre realitățile vieții noastre bisericești din această epocă, strâns legate de aspectele social-politice ale vremii. Rămâne și altor osârduitori legați de trecut să aducă noi contribuții în această problemă. Suntem, de asemenea, bucuroși să constatăm prezența permanentă în viața obștii în care trăiau și aportul lor la păstrarea bunelor obiceiuri ale poporului, ca și la mersul ei înainte pe calea ridicării sale sociale și naționale.

³⁹ I. Lupaș, *op. cit.*, p. 160.

⁴⁰ Iată câteva exemple: „Preotul Măndică duhovnicul, hirotonisit la anul 1844, au fost și dascăl de copil și care au știut limbile române, rusă și bulgară”; „preotul Stan Popescu și țârcovnicul, au fost și dascăli la sat după cum ne-a adevărit un om bătrân și că pe acele timpuri făceau literele pe nisip.”; „pe lângă biserica noastră din Brânceni au fost și școală, care a fost începută pe la 1838 și a funcționat până la 1848, când sub evenimentele întâmplare în acest an, s-a oprit de a mai funcționa”, cf. Arhiva Protoieriei Turnu Măgurele, dos. din 1905.

CLERICI DIN JUDEȚUL TELEORMAN ÎNTRE ANII 1500 – 1900

(File de istorie teleormăneană,
Ed. Teleormanul liber, Alexandria, 1996, p. 181-229)

Gândul de a alcătui această lucrare privind preoții din așezările județului Teleorman s-a ivit după ce mi-am dat seama că acest lucru este posibil, în urma publicării atât a unor articole personale, cât și după ce am cercetat și alte lucrări legate de această problemă¹.

Dintre acestea, de un mare ajutor mi-au fost în special *Documentele referitoare la județul Teleorman, dintre anii 1400-1700, Catagrafia județului Teleorman din anul 1810, Condica hirotonisirilor săvârșite în Eparhia Ungro-Vlahiei, între anii 1823-1854, Date catagrafice din fostul județ Olt, între anii 1832-1838* etc.

Cum însă nu toate catagrafiile se aseamănă și informațiile asupra clericilor din județ diferă de la una la alta. Astfel, în timp ce Catagrafia din 1810 este foarte bogată în informații, celelalte sunt mult mai sărace, unele referindu-se doar la numele clericilor. Totuși, în linii generale, ele mi-au permis în mare măsură, să alcătuiesc o listă a clericilor din județ pentru sec. XVIII și XIX. Pentru sec. XVI și XVII, am folosit exclusiv documentele publicate de Filiala Arhivelor Statului, Alexandria². Toate aceste publicații mi-au permis să cuprind în listă un număr de aproximativ 1250 preoți. Acest număr este relativ, deoarece lista este în continuare deschisă, întrucât un foarte mare număr de documente, în special din sec. XVIII, nu au fost încă publicate, referindu-mă desigur la județul Teleorman³.

M-am oprit la anul 1900, întrucât sunt cunoscuți clericii din județ, după această dată. Mai sunt dator să facă o precizare. Este vorba, în această lucrare, despre clericii din actualul județ Teleorman, așa cum a fost el delimitat după reînființarea județelor României din anul 1968. Trebuie să fac această precizare deoarece, până la 1845, altele au fost hotarele județului și implicit satele lui și clericii din ele.

¹ Spre a nu mă repeta, rog a se cerceta Bibliografia acestui articol.

² Câteva informații asupra clericilor am găsit și în lucrarea *Indice cronologic*, vol. I și II, publicată în 1961 de Arhivele Statului.

³ Este dat spre tipărire, de către Arhivele Statului Alexandria și vol. II, referitor la documentele județul Teleorman dintre 1700-1850.

Spre a nu se crea confuzii nedorite și, desigur, spre a se cunoaște de cititori, ca și de cercetători, care au fost acele sate aparținătoare județului Teleorman și care au trecut apoi altor județe, precum și acele sate ce au fost trecute actualului județ de la alte județe, voi face un scurt istoric al lor.

Astfel, în anul 1838-1839, în urma înființării orașului Turnu Măgurele, devenit și capitală a județului Teleorman, au fost cedate, de la județul Olt, 30 de sate, din fostele plase Oltul de Jos și Marginea. Ele erau: Adunați de Crângeni, Adunați de Băsești, Băsești, Bratcov, Băneasa, Crângeni, Caraveneți, Cârligați, Dorobanțu, Flămânda, Lița, Odaia, Pleașovul Român, Pleașovul Sârb, Plopii, Slăvitești, Potlogeni, Pleașovul de Râioase, Putineiu, Măgurele, Râioase, Saielele, Segarcea din Deal, Segarcea din Vale, Slobozia, Uda Clocociov, Uda Paciurea și orașul Turnu, construit între anii 1836-1838. În schimb, și județul Teleorman a cedat județului Olt satele Oarja, Ceaușești, Moșoaia, Bradu, Hintești, ce aparținuseră fostei plăși Teleormanul de Sus⁴.

O nouă și mare modificare de hotare va suferi județul Teleorman în anul 1845, în urma reformei administrative. În acel an, va ceda județului Argeș aproximativ 40 de sate din fostele plase Cotmeana și Teleormanul de Mijloc. Ele erau: Bujoreni, Bujorești, Ciești, Căcărăzeni, Corbul, Cornățelul, Costești (actualul oraș), Cochinești, Colțu, Cotmeana, Deagu de Sus, Deagul de Jos, Fâlfani, Guești, Găujani, Hârlești, Gaia, Humele, Ionești, Izbăsești, Martalogi, Moțăești, Mumuieni, Mierlești, Mârghiile, Lereni, Lunca Corbului, Poteni, Pădureți, Recea, Stanțiile, Șerboieni, Stolnici, Ungheni, Vlășcuța, Vulpești, Tiești⁵.

Așa s-a făcut cu hotarul județului Teleorman, care până la 1838 era până la sud de Pitești, să ajungă, după 1845, la nord, între anii 1845-1945, între actualele sate Burdea, Căldăraru, Râca, Strâmbeni, Popești. El se va modifica din nou în anul 1968, când va pierde, în nord, satele amintite, dar va primi, în schimb, un mare număr de sate din partea de vest a fostului județ Vlașca: Băbăița, Poeni, Blejești, Sericu, Videle, Comoara, Drăgănești de Vlașca, Prunaru, Asan-Aga, Vătași, Scurtu, Siliștea, Butești, Sârbeni, Udeni, Botoroaga, Valea Cireșului.

Lămurit acest lucru, iată de ce m-am referit la clericii din județul Teleorman, în hotarele sale actuale. Odată cu prezentarea lor, am ținut, pe măsura informațiilor oferite de documentele și catagrafiile cercetate, să adaug

⁴ De asemenea, a mai cedat și alte 15 sate ce ținuseră de fosta plasă Cotmeana: Albota, Bumbuieni, Bradu, Hintești, Moșoaia, Smeura, Ștefănești etc.

⁵ Ioan Spiru, Constanța Rusenescu, *Evoluția limitelor administrative ale județului Teleorman*, Studii și Cercetări de Geologie, Geofizică, Geografie, XXVI, 1979, p. 100-101.

și acele informații care au suscitât și un interes deosebit legat de clerici. Cele mai interesante sunt cele oferite de documentele din sec. XVI-XVII. Astfel, pe baza lor am constatat că în satele județului era un număr rezonabil de clerici, unul, cel mul doi preoți la o biserică și mai rar, câte un diacon. O spun și aceste cifre culese din secolele amintite: 136 de preoți, 14 diaconi și 5 călugări⁶.

În sec. XVIII se constată o diminuare a acestui număr. Cauzele sunt, în primul rând, războaiele din 1737-1739, 1764-1772, 1787-1792, ce au provocat, între altele, distrugerea și pustiirea satelor, cu urmări negative și asupra clericilor, nevoiți și ei să ia calea pribegiei, ca și țăraniile teleormăneni. De aceea, în sec. XVIII am identificat doar 109 clerici. Dacă am adăuga și pe aceia pe care încă nu-i cunoaștem prin nepublicarea documentelor din acest secol, s-ar putea ca numărul lor să fie de cca. 200. Același lucru îl confirmă și faptul că în județul vecin, Olt, la 1773, era același număr de clerici, 200⁷.

Și din punct de vedere social se constată o poziție destul de bună a clericilor din sec. XVI și XVII, deoarece sunt menționați ca oameni liberi, cnezi sau moșteni, adică proprietari de pământ, moșii sau ocine, moștenite de la moșii și strămoșii lor sau, cum se spune într-unul din documente, „*de la neamul lor românesc*”⁸. Nu de puține ori aceste moșii, spre a nu putea fi pus la îndoială dreptul lor de proprietate, erau întărite de mulți dintre domnitorii țării, dintre care mai ales Matei Basarab.

Odată însă cu sfârșitul sec. XVIII și primele decenii ale sec. XIX, se vor schimba radical lucrurile. Se constată, mai întâi, un foarte mare număr de hirotonisiri, preoți și mai ales diaconi. Perioada de vârf, între anii 1800-1825, când am constatat în satele județului nu numai câte 2-3 preoți la o biserică, dar și unul și chiar mai mulți diaconi, alături de ei.

Factorii care au favorizat aceste abuzuri de hirotonisiri erau de ordin social, în primul rând, deoarece preoția oferea anumite scutiri de biruri, dar și din cauza lăcomiei episcopilor greci de peste Dunăre, care, de dragul unor avantaje materiale, săvârșeau un număr ilegal de hirotonisiri ce nu erau cu nimic justificate⁹. În acest fel se explică marele număr de preoți și diaconi în

⁶ În cuprinsul județului Teleorman au existat mănăstirile Țigănia, Plăviceni și Didești, iar schituri la Siliștea Grosu, Caravaneti și Râca.

⁷ Ioana Constantinescu, *Populația județului Olt după Catagrafia din 1818-1819*, Revista Arhivelor, 4, 1976, p. 403.

⁸ Gheorghe Popa, Maria Georgescu, *Documente referitoare la județul Teleorman, 1400-1700*, vol. I, București, 1989, p.239.

⁹ Poporul român a ironizat această lăcomie a episcopilor de dincolo de Dunăre, încât, pentru bani, aceștia au făcut popă și un măgar, justificând „*calcă bre a popă*”, văzând punga cu galbeni atârându-i de coadă măgarului.

perioada amintită, în cuprinsul județului și nu numai în Teleorman ci și în restul județelor Țării Românești. Astfel, în județul Olt, erau la 1815, 565 clerici și în 1819, 653¹⁰. În județul Argeș, 986 de clerici, la 1824¹¹, iar în județul Muscel, peste 500 de clerici¹². Și în județul Teleorman, între anii 1800-1850, erau peste 450 de clerici. O situație complet nejustificată dacă se ține seama că între acei ani populația satelor teleormănene era în medie de 50-80 familii și rar depășea 150-200 de locuitori. Erau și sate care aveau doar 10-15 familii, dar cu preoții și diaconii lor.

Pentru a pune capăt acestor abuzuri, în anul 1832 și mai ales în 1834, autoritățile superioare au caracterizat preoțirea peste Dunăre, mai ales în cele trei decenii ale sec. XIX, drept „*neguțătorie de cele sfinte*” și s-au oprit astfel de hirotonisiri. Totodată, s-a mai hotărât ca în sate, pe măsura locuitorilor fiecăruia, să rămână cel mult doi preoți. Restul au fost scoși din rândul preoților activi cu termenul de „*rămași*”. Mulți dintre acești rămași au făcut însă pe cântăreții și chiar pe paracliserii bisericilor. Ei apar astfel în cataografiile de după 1833.

Este de la sine înțeles că preoții și diaconii nu trăiau din preoție ci ținând coarnele plugului, lucrând în diverse meserii sau negustorind, deoarece viața le era grea, având și numeroși copii. Spre deosebire de sec. XVI și XVII, acum, în sec. XVIII și până la împrăștierea lui Cuza din 1864, clericii erau clăcași, pierzându-și ocinele strămoșești, fiind siliți, mai ales spre sfârșitul sec. XVI și în sec. XVII, să și le vândă spre a face față obligațiilor grele ce-i apăsau. De asemenea, datorită lăcomiei, unii boieri lipsiți de scrupule i-au deposedat de vechile lor proprietăți. Într-adevăr, durerile sătenilor deposedați și ei în același fel de vechile lor proprietăți, deveniseră și durerile preoților, fiindcă birurile ce îi apăsau pe țărani nu i-a scutit nici pe ei, obligându-i și pe ei a se vinde cu ocina lor. Așa au ajuns clăcași, fără pământ, legați de brazda boierilor și „*săraci lipiți pământului*”.¹³

Iată de ce, atunci când i-a împrăștiat Alexandru Ioan Cuza, omul acesta s-a lipit de-a pururi de inima lor, ca unul ce le redase nu numai pământul, ci mai ales demnitatea de oameni liberi.

Documentele cercetate mi-au permis să sesizez și alte aspecte legate de clericii din județ. Se continuă, de pildă, vechea practică, secole de secole, a preoției „*din tată în fiu*”. De aceea, marea majoritate a preoților prezentați în listă sunt arătați „*sin*”, adică fiu de preot sau diacon. Preoții aveau grijă

¹⁰ Ioana Constantinescu, *op. cit.*, p. 403.

¹¹ Ion Ionescu, *Catagrafia Eparhiei Argeș*, București, 1942.

¹² Ion Răuțescu, *O catagrafie necunoscută a județul Muscel*, Glasul Bisericii, 7-8, 1974.

¹³ Nicolae Popescu, *Preoți de mir adormiți în Domnul*, București, 1942, p. 4.

să-și pregătească fiii din timp spre a le urma la preoție. Și cea mai importantă era aceea de a-i învăța să citească și să scrie. Până la vârsta de 8-11 ani, după Ceaslov, iar după 12 ani, după Psaltire¹⁴. După aceea, desigur, îi obișnuiau cu practica bisericească.

Preoții și diaconii s-au ocupat însă, în același timp și de consătenii lor care voiau fie să devină și ei clerici, fie să devină „*logofeți*” sau „*dieci*”, fie pentru nevoile satelor, fie ale cancelariilor domnești. Teleormanul poate fi dat ca exemplu în acest sens deoarece numai în sec. XVI a dat acestor cancelarii peste 50 de servitori domnești sau sătești, fiind primul între toate județele țării în acest secol. Acest lucru dovedește, apoi, că în județ au existat „*școli*” de dieci, fie la mănăstirile din județ, fie ținute de unii preoți. Ne confirmă acest lucru spusele unui oarecare Radu, din sec. XVII, care ținea să afirme că a întocmit zăpisele din 1684 „*cu învățătura preotului Mihăilă*”.¹⁵

Nu trebuie uitat, de asemenea, că preoții au fost sute de ani mână, ochiul și mintea țăranului, deoarece ei au fost aceia care le-au scris zăpisele, diatele, foile de zestre sau oricare act ce necesita pregătirea preotului, ca unul ce era singurul care știa să scrie și să citească. Ba, nu de puține ori, tot clericii erau chemați să facă cercetările de rigoare, când se iveau, chiar între boieri, neînțelegeri, pentru că, se specifica într-unul din actele amintite, în lista preoților: „*așa este legea preotului*”. Cu alte cuvinte, era o recunoaștere a prestigiului de care s-au bucurat întotdeauna preoții în societatea românească.

Din cuprinsul lucrării se va putea înțelege rolul, deloc neglijabil, pe care clericii din județul Teleorman l-au avut nu numai în viața creștină a locuitorilor, ci și în viața lor socială și culturală. La fel, apare destul de importantă și existența satelor județului din secolele amintite, deoarece sunt menționate sate despre care azi nu se mai vorbește, fiind dispărute. De asemenea, aflăm despre mutarea lor în alte vetre, părăsirea lor vremelnică sau definitivă, schimbarea denumirii, ca și contopirea lor în alte sate vecine și nu mai puțin apariția, mai ales în primele decenii ale sec. XIX, a unor sate noi, ca urmare a gravei depopulări a Țării Românești.

Lucrarea își are deci, un rost bine definit pentru istoriografia județului Teleorman și pentru o viitoare monografie a județului. Ea se constituie nu mai puțin și ca un călduros îndemn pentru slujitorii bisericilor din județ, de a fi pe măsura înaintașilor, în jurul cărora secole de-a rândul a pulsat întreaga obște a satului românesc.

* * *

¹⁴ Ioan Spiru, *Catagrafia din 1810, a județului Teleorman*, Glasul bisericii, 3-4 și 5-6, 1974

¹⁵ Gh. Popa, M. Georgescu, *op. cit.*, p. 260.

Vom prezenta acum, în ordine cronologică, numele sfinților slujitori din satele teleormănene existente în sec. XVI – XVII, pe baza documentelor cercetate.

1) **1515, mai 23**, Popa Stanciu din fostul sat Zărnești (lângă actualul sat Guruieni). Era întărit cu moșie de către voievodul Neagoe Basarab.

2) **1519, mai 6**, Popa Manea din fostul sat Milovești (lângă actualul sat Didești, unde s-a născut Gala Galaction). Și lui, același voievod, Neagoe Basarab, îi întărea ocina.

3) **1527, aprilie 23**, Popa Albul din satul Blejești, primea întărire de moșie de la voievodul Radu de la Afumați.

4) **1569, februarie 4**, Popa Gheorghe din Teleorman, voievodul Alexandru Mircea îi întărea ocina.

5) **1575, ianuarie 13**, Popa Dumitru din satul Poenari (azi satul Schitu-Poenari). Primea întărire: „*toată partea de moșie din Poenari cumpărată de la Stroie din Vâlceni cu 309 aspri și cu cal bun...*”. Sat atestat la 1533, aprilie 18.

6) **1578, iunie 1**, Popa Stan din satul Șerbănești (azi în județul Olt). Voievodul Mihnea Turcitul întărea moșie lui Calotă ban și soției sale Stana. Semna ca martor Popa Stan. Și la 1579 este amintit în alt document.

7) **1585, septembrie 9**, Popa Vișan din satul Cireașov. Vișu logofătul primea întărire de la voievodul Mihnea Turcitul asupra unei ocine cumpărată de la: „*Toma, fiul preotului Vișan...*”. Sat din județul Olt, atestat la 1475 august 31.

8) **1588, noiembrie 20**, Popa Bucșe din satul Cervenia este nevoit să-și vândă ocina sa pentru 2000 aspri.

9) **1589, martie 21**, Călugărul Maxim din satul Pietroșani. Voievodul Mihnea Turcitul întărea postelnicului Dragomir ocina acestui călugăr, dovedindu-se cu jurământul a 12 boieri că Maxim călugărul nu cumpărase moșia din Pietroșani, ci numai o primise ca zălog pentru 5000 de aspri.

10) **1590, ianuarie 26**, Popa Dumitru din Miroși (azi sat în județul Argeș, la hotar cu județul Teleorman). Semna ca martor alături de alți boieri în hrisovul lui Mihnea Turcitul, prin care întărea unor boieri, ocine. În anul 1662, aprilie 16, fata lui „*mătușa Neagolea*” își vindea 100 de stânjeni de moșie.

11) **1597**, Popa Frățilă din satul Lăceni. Semna ca martor în zapis de vânzare moșie. Sat atestat înainte de 1597.

12) **1604, aprilie 10**, Popa Stancu din satul Cârtojani, azi înglobat în orașul Videle. Para, postelnicul, cu soția sa, îi dădeau „*popii Stancu să-i fie ocină în Cârtojani, a patra parte din sat pentru 2000 aspri*”.

13) **1604, aprilie 10**, Popa Constantin, din satul Roata (azi în județul Giurgiu). Semna ca martor în zapisul de mai sus.

14) **1604, aprilie 10**, Andrei Călugărul din satul Cârtojani, primea și el o parte din banii prin care popa Constantin cumpărase ocina.

15) **1606, aprilie 15**, Popa Trifu din fostul sat Mircești, atestat la 1535 decembrie 10. Azi, pe fosta vatră a satului se află satul Comoara. Scria un act despre averea rămasă la moartea „*unchiașului Tugle*”, între care și un loc de biserică.

16) **1612, mai 20**, Popa Pele din satul Pleașovul de Sus. Radu Mihnea voievod întârea lui Preda și soției sale Florica, fiica voievodului Mihai Viteazul, satul amintit și cu toți vecinii (rumânii) lui. Printre aceștia, și Popa Pele, cu fiul său Stoican, ca unii ce se vânduseră lui Mihai Viteazul. Sat atestat la 1512 iulie 30.

17) **1613, mai 25**, Popa David din satul Merișan. Radu Mihnea îi întârea ocine în sat, ce le avea de la bunicul său și avea „*printre ele și carte veche ruptă și întunecată de la bătrânul Vlad voievod*”. Tot popa David mai cumpărase, între timp, și alte ocine, întărite acum de voievod. Sat atestat la 1525 octombrie 23.

18) **1617, iunie 4**, Popa Stan din satul Putinei. Semna ca martor la eliberarea din rumânie a unor megieși din satul Băduleasa. Sat atestat la 1617 iunie 4.

19) **1617, iunie 4**, Efteme Răspopa, scria actul de mai sus „*în zi de târg la Rusalii*”.

20) **1617 decembrie 8**, Popa Constantin din satul Roata (azi în județul Giurgiu). Semna ca martor la o învoială de răscumpărare. Sat atestat la 1451 august 5.

21) **1617, decembrie 8**, Popa Scranciu și

22) Popa Stoian, ambii din fostul sat Cârtojani (azi, înglobat în orașul Videle). Zapis prin care acești preoți se răscumpără din rumânie, împreună cu alți moșteni din sat, contra 40000 aspri, dându-li-se din nou și stăpânire pe moșia lor din Cârtojani.

23) **1619, mai 8**, Popa Preda, din fostul sat Ostra (dispărut în sec. XVIII). Semna ca martor la întărire de moșie, alături de alți boieri și preoți din satul vecin, Mănicești.

24) **1619, mai 8**, Popa Neacșu.

25) **1619, mai 8**, Popa Voinea, din satul dispărut în sec. XVIII, Mănicești. Semna și el, ca martor, în zapisul de mai sus, alături de popa Preda.

26) **1619, mai 13**, Popa Constantin.

27) **1619, mai 13**, Popa Marin.

28) **1619, mai 13**, Popa Neaniu.

29) **1619, mai 13**, Popa Simion, toți din satul Roata (azi în județul Giurgiu). Semnau ca martori „*preoții din Roată*”, în hrisovul prin care

voievodul Gavrilă Movilă întărea lui Barbu și soției sale Neaga, ocină în Mircești.

30) **1619, iunie 28**, Popa Anghel.

31) **1619, iunie 28**, Popa Fierea.

32) **1619, iunie 28**, Popa Constantin.

Toți trei erau din fostul sat București, aflat la sud de actualul oraș Alexandria, și devenit, în sec. XVIII, satul Mitropolia, înglobat după 1835-1836, în orașul Alexandria, înființat în 1834. Toți semnau ca martori, alături de boieri din diferite sate, la o întărire ca buni stăpâni, pe moșnenii din satul Bărăști (satul București, atestat la 1533 aprilie 18).

33) **1619, septembrie 20**, Popa Stanciu din satul Orbeasca. Semna ca martor la vânzare de moșie, postelnicul Mușat, din Pietroșani. Satul Orbeasca, atestat la 1612 iulie 9. Semna ca martor și la 1620.

34) **1621, ianuarie 20**, Popa Luca, din satul Găuriciu, azi satul Izvoarele. Într-o carte de mărturie a 12 boieri, prin care să se dovedească dreapta proprietate a lui Ivașcu postelnic, asupra satelor Ulmulețul, Zimnicea și Zimnicele. Printre cei care au depus mărturie în favoarea lui Mareș era și Popa Luca. Sat atestat la 1621, ianuarie 20.

35) **1628, iunie 25**, Popa Dragomir, din satul Poeni. Din porunca voievodului Alexandru Ilieș, era scutit de la orice bir. „*Și să fie lăsat în pace despre satul Poeni*”, pentru că își plătea birurile din satul Fâiani-Ilfov, unde se refugiase în anul 1622: „*când satul Poenile s-a risipit și a rămas siliște pustie*”. Atunci el „*s-a dus de și-a aflat norii (?), cum este legea preotului în satul Fâiani, unde ajută la bir câtu-i iaște puterea*”. Desfăcându-se satul Poeni în 1628, locuitorii au vrut să-l aducă înapoi și să plătească și partea lui de bir, dar judecata domnească a respins plângerea locuitorilor din Poeni. Sat atestat la 1542, august 11.

36) **1628, mai 8**, Popa Tecuceanu din satul Muți, azi Satul Vechi, ce ține de comuna Drăcșănei. Ginerele lui, Ion din Muți, vindea câțiva țigani lui Tudor, fost mare slujer. Atestat 1567, aprilie 22.

37) **1628, decembrie 10**, Popa Băjan din fostul sat Aldești (dispărut în sec. XVIII). Vindea, cu 400 aspri, o funie de moșie cu vad de moară, lui Pană, fost mare vistier.

38) **1632, martie 1**, Popa Stanciu din fostul sat Ludănești (lângă satul Guruieni). Fiul său Badin vindea ocină lui Bunea logofăt.

39) **1633, ianuarie 12**, Popa Stoica din satul Cârligați. Semna ca martor la vânzarea de moșie de către Vlaicu și tatăl său, călugărul din Prisăceni (sat lângă Cârligați). Este amintit și în anii 1635 și 1637, scriind zăpis. Sat atestat la 1624, martie 20.

40) **1633, mai 13**, Popa Radu din satul Slăvitești. Scria un act de vânzare prin care „*megieșii din Slăvitești*” vindeau ocinele lor, slujerului Petre. Sat atestat la 1520, noiembrie 26.

41) **1633, mai 16**, Popa Manea din satul Albești. Scria diata prin care Preda spătar lăsa soției sale toată averea, ca să crească coconii. Sat atestat la 1520 iulie 14.

42) **1633, septembrie 15**, Popa Stoilă din satul Lăcenii. Fiul său, Vlad, vindea ocina lui Bunea logofătul. Sat atestat la 1596.

43) **1634, septembrie 15**. Popa Ion Stanciu din satul Gratia. Semna ca martor în actul de danie al lui Stoica logofătul, către nepotul său Gheorghe aga, prin care îi lăsa moșia Drăghinești, ca să-l îngrijească la bătrânețe și la boală. Atestat la 1617, decembrie 8.

44) **1635, noiembrie 2**, Popa Dobre, din satul Corbu (azi în județul Argeș). Scria zăpis „*vânzare moșie*”, ocina din fostul sat Guruieni (lângă Guruieni) amintit și în anul 1645.

45) **1636, martie 15**, Popa Petcu din fostul Dusăști (lângă satul Mârzănești). Semna ca martor în zăpis, prin care Stana vinde ocina ei lui Gheorghe postelnicul, cu 750 aspri.

46) **1636, septembrie - 1637 august**, Popa Ivan Felea, din satul Drăgănești Vlașca. Nepoata sa, Stana, vindea lui Mihai postelnicul partea lor din ocină, cu 2000 de aspri. Semnau ca martori și preoții popa Toader, din Baba și fratele său, popa Petcu.

47) **1637, martie 15**, Popa Radu din satul Mârzănești. Semna ca martor la vânzarea de către unii moșneni din sat a ocinei lor. Sat atestat la 1633, iulie 1.

48) **1637, mai 15**, Popa Dragomir din satul Poeni. Semna împreună cu fratele său, Stan aprod, zăpisul prin care Călea vinde ocina sa.

49) **1638, aprilie 20**, Popa Moțoc din satul Bâscovenii. Amintit ca tată al postelnicului Leonte, care îi vindea un țigan, împreună cu fiul său, lui Radu logofătul, cu 2200 aspri, încă din 1634.

50) **1638, aprilie 20**, Popa Mușat din același sat de mai sus. Semna ca fiind de față la vânzarea țiganului.

51) **1639, martie 31**, Popa Neagoe din Drăgănești-Vlașca. Semna ca martor la înfrățirea pe cuce dintre boierii din Dusăști și Mârzănești. Alături de el, mai semna popa Radu Mirău-Miroslav.

52) **1639, iunie 16**, Popa Dancu din Ștorobăneasa. Martor la o înfrățire pe cuce, a lui Ion Croitoru, din Dusăști și Stoica din Mârzănești. Sat atestat la 1636, martie 15.

53) **1639, octombrie 20**, Popa Stoia din fostul sat teleormănean Balomirești (lângă Lăcenii). Fiul său, Vlad, se vindea rumân, împreună cu

alți moșneni, lui Bunea Grădișteanu, pentru 800 aspri. În același timp, se vindeau rumâni și moșneni din Mârzănești, Brătășani și Lăcenii, fostul sat Gabrovu, Petroșani, toți lui Bunea.

54) **1639, noiembrie 5**, Popa Oprea din satul Drăgănești Vlașca. Fiul său, Danciu, vindea partea sa de moșie, cu 200 aspri, pe care o avea: „*moștenire veche de la neamul său*”. Amintit și în anul 1643, când fiul său, Danciu, se răscumpăra din rumânie.

55) **1639, noiembrie 5**, Popa Aldea din Trestenic (fost în județul Vlașca). Semna ca martor în zăpisi amintit mai sus.

56) **1640, iulie 21**, Popa Radu din satul Lăcenii. Semna ca martor în zăpis de vânzare, către același Bunea Grădișteanu.

57) **1641, august 12**, Popa Danciu din satul Mârzănești. Fiul său, Mirea postelnicul, vindea lui Bunea partea sa de ocină din Dusăști, „*cu 1750 bani gata*”.

58) **1641, decembrie 10**, Popa Radu din satul Cătun. Semna ca martor în zăpis de vânzare ocină. Mai semna în zăpis și popa Oprea din Leordenii.

59) **1642, martie 5**, Popa Mușat din satul Brâncenii. Semna ca martor când moșneanul Dragomir vindea ocina sa. Alături de el, semna și popa Radu din Cătun. Sat atestat la 1642, aprilie 12.

60) **1642, mai 24**, Popa Budea din fostul sat Grozești (lângă Guruienii). Fiul său, Voinea, vindea ocina sa lui Bunea logofătul, cu 700 bani.

61) **1642, mai 24**, Oană, diaconul din același sat, scria zăpisi de mai sus.

62) **1642, noiembrie 14**, Popa Bădica din fostul sat Mircești. Semna ca martor în zăpisi de vânzare prin care Mica din Mircești vindea, împreună cu alți moșneni din satul Vârliți, ocinile lor. Atestat la 1535, decembrie 10.

63) **1643, septembrie – 1644, august** Popa Radu din fostul sat Roși (lângă satul Didești). Scria act de vânzare prin care „*Ioana, nepoata Călugărului*” vinde 19 stânjani de moșie.

64) **1644, martie 18**, Popa Drăgulin, din satul Poenii. Fiul său, Neagu, își vindea partea sa de moșie și se și „*rumânea*” cu 15 Ughi.

65) **1644, martie 18**, Popa Voica, din același sat Poenii. Semna ca martor în zăpisi sus citat.

66) **1644, martie 18**, Popa Pădure din același sat, scria zăpisi amintit mai sus.

67) **1647, aprilie 5**, Popa Stanciu din fostul sat Uiești. Semna ca martor într-un zăpis de vânzare, toată partea de moșie a lui Mane din Uiești (Huiești)¹⁶.

68) **1649, septembrie**, Popa Ion.

69) **1649, septembrie**, Popa Măciucă din satul Blăjești. Scia zăpis și semna martor în zăpis de vânzare a ocinei, de către Stanca, fata lui Coman.

70) **1650, mai 20**, Popa Dobre din satul Lăcenii, „*ce au fost în satul Corbi*”. Este scriitorul zăpisului prin care se făcea vânzare de ocină. (vezi și anii 1635 și 1645).

71) **1651, iunie 4**, Diaconul Ion din Teleorman. Este amintit la o cercetare făcută la fața locui, de către ispravnicul județului Teleorman, din porunca lui Matei Basarab, asupra „*prigonirii dintre acest diacon, probabil din Rușii de Vede și marele vornic Constandin - Năsturelu*”, din fostul sat Ludănești (lângă Guruieni). Semna ca martor în vânzarea ocinei de unii moșneni din sat.

72) **1651, noiembrie 26**, Popa Mihăilă din satul Moreni (fost în județul Vlașca). Scia zăpis de vânzare ocină.

73) **1652, iulie 25**, Popa Radu din Rușii de Vede. Semna ca martor în două zăpise de vânzare a unor ocine, în același an și aceeași zi. Orașul, sub numele de *Russenart*, atestat în sec. XIV (1386). În sec. XVII erau patru biserici în oraș.

74) **1652, iulie 7**, Popa Marin tot din Rușii de Vede. Semna ca martor când Nicula, din oraș, vindea toată partea sa de moșie, din satul Gurguiati, pe apa Urluiului.

75) **1653, februarie 7**, Popa Stan, numit și Stanciu (1656) din satul Belitori (azi comuna Troianu). Scia zăpis de vânzare prin care moșneanul Stoica, împreună cu copiii lui, vindea moșia lor din sat. Atestat la 1620. Semna și în 1656.

76) **1654, mai 6**, Diaconul Mihai din fostul sat Mircești (Comoara). Semna în zăpis de vânzare a unor părți de moșie, a unor moșneni din sat.

77) **1654, iulie 16**, Popa Neago, din satul Mărzănești. Voievodul Constantin Șerban întărea slugilor sale, călărașilor din Mărzănești, moșnenii satului, anume: „*popa Neago, Oprea, Ionașco cel bătrân ... să le fie lor dreaptă și bătrână ocină de la Mărzănești ... fiindcă această moșie a fost a lor bătrână și dreaptă ocină, din zilele altor domni bătrâni de demult*”. Întărirea se făcea pentru că: „*feciorii Căndea din Brâncoveni, cu câțiva ani*

¹⁶ Acest sat s-a integrat, în sec. XVIII, în satul Capul Luncii, devenit apoi, după 1830-1835, Ciolănești din Vale.

mai înainte, le luaseră cu sbârcie moșia, și domnitorul Șerban, împreună cu boierii săi, îi obliga să le restituie moșia împreună cu zapisele și cărțile de moșie”¹⁷. Atestat la 1633 iulie 7.

78) **1654, octombrie 13**, popa Ghinea din satul Purani. Scia zăpis de vânzare a unei funii de moșie Albului Purani. Apare tot ca martor și în anul 1657. Atestat la 1604 aprilie 10.

79) **1655, noiembrie 18**, Popa Ștefan din satul Mircești (Comoara). Martor de vânzare a lui Radu de ocină către Ivan Căpitan.

80) **1655, noiembrie 18**, Popa Vlădilă tot din Mircești, care semna tot ca martor în zăpisul de mai sus. La fel, semna și în 1656

81) **1656, februarie** Popa Pătru și

82) Popa Radu, ambii din satul Guruieni. Semnau ca martori în zăpis de vânzare, prin care Radu și fratele său Neagu din Mircești, vindeau partea lor de moșie din Negovani.

83) **1657, mai 17**, Popa Stănimir, fiu al Popii Neanciu și

84) Manea fiul lui Popa Brie. Toți trei din satul Slăvești,

85) vindeau lui Mareș logofătul, „în zilele lui Constantin Șerban voievod, toată partea lor de ocină din Zlotești” (sat înglobat în Slăvești. Amintiți în documente și în 1662 și 1670.

86) **1657, august 20**. Popa Nadu din fostul sat Șipote, devenit „siliște” în sec. XVIII. Scia act de vânzare a unei ocine din satul Belitori, „fără rumâni”.

87) **1657, octombrie 17**, Popa Mantu din satul Ciolănești. Fiul său Gheorghe, semna ca martor în zăpis de vânzare către Mareș logofătul. Atestat la 1618, octombrie 27¹⁸.

88) **1657, decembrie 4**, Popa Barbu din satul Zlotești. Semna ca martor în zăpisul de vânzare, prin care Cârstea și frații săi vindeau lui Mareș logofătul 20 stâneni „moșie în Uiești”¹⁹, lângă Ciolănești”.

89) **1657, decembrie 26**, Popa Nan din Ciolănești. Semna cu alți locuitori „toți din Ciolănești”, zăpis de vânzare de moșie.

90) **1659, ianuarie 29**, Popa Balea din Orbeasca. Semna ca martor în zăpis de vânzare moșie către „Toader Căpitan din Orbeasca”.

91) **1659, iunie 4**, Diaconul Stanciu, din satul Zlotești. Împreună cu alți moșneni din sat, vindeau lui Mareș logofătul părțile lor de moșie. În

¹⁷ Gh. Popa, M. Georgescu, *op. cit.*, p. 175-176.

¹⁸ Inițial, în sec. XVI-XVII a existat un singur sat Ciolănești. În sec. XVIII va intra în componența lui și fostul sat în sec. XVII, Hurenii, devenit Ciolănești din Deal.

¹⁹ Acest sat se va uni cu Capul Luncii în sec. XVIII și va forma satul Ciolănești de Jos.

1660 e numit „*diaconul Stancu*”, iar în anul 1670 vindea alți 32 de stânjeni aceluiași Mareș logofătul.

92) **1661, aprilie 8**, Popa Opriș din fostul sat Mihăiești (de lângă Cervenia). Cumpăra, împreună cu fiii săi, ocină în Mihăiești, de la Ivan: „*din câmp, pădure, apă, Siliștea Satului*, (era, deci, părăsit), *cu 46 bani stânjenul, pe 200 bani gata și un cal, iar nepotul său, Stoica, 2 ughii și zece obroace de grâne*”²⁰.

93) **1662, februarie 7**, Popa Istrate din satul Mircești. Semna ca martor la o nouă vânzare de ocină, a lui Vlădilă, fiul popii Vlădilă din Mircești.

94) **1662** (fără lună și zi), Popa Bărbătie din satul Poenari. Semna ca martor de vânzare de moșie către Vâlcu logofătul, tatăl lui Bunea.

95) **1665, mai 26**, Popa Radu din vechiul sat Nenciulești, așezat pe pâraul Urlui. Semna ca martor în zăpis de vânzare. Tot el, la 1686, împreună cu fratele său Ilie, vindea împreună cu toți moșnenii din sat „*toată moșia lor din Nenciulești, cu câmp, braniște, viile părăsite, apă cu vaduri de moară pe urlui și Călmățui, Siliștea Satului, moșie stearpă fără rumâni*”. La 1693, voievodul Constantin Brâncoveanu întărea această moșie Nenciulești mănăstirii Cotmena, împreună cu Siliștea satului Nenciulești, „*de pe apa Urluiului*”, cumpărată în 1686.

96) **1666, ianuarie 20**, Popa Stan din satul Deparați (azi Schela). Semna ca martor în zăpis de vânzare moșie.

97) **1666-1667, aprilie 18**, Popa Vâlcu din satul Netoți (azi înglobat în satul Trivalea-Moșteni). Semna ca martor zăpis de vânzare moșie.

98) **1667, februarie 8**, Popa Neagoe din satul Vârtoape. Martor în zăpis vânzare moșie.

99) **1667, martie 6**, Popa Iancu din Nenciulești. Fiii săi Simion și Dumitru își răscumpărau o funie de moșie, cu 10 ughi. Pentru via răscumpărată „*neavând bani, trebuie să o lucreze și să-i dea ... din 10 vedre una, cum este obiceiul*”²¹.

100) **1667, martie 24**, Popa Nicula și

101) Popa Zaharia din satul Putinei. Semnau, tot ca martori în zăpis.

102) **1667, septembrie 14**, Popa Oprea din satul Ciolănești. Semna ca martor la vânzare de moșie către Mareș mare vornic.

²⁰ Astăzi, satul Nenciulești este așezat în stânga râului Vedea și ține de comuna Mavrodin. S-a mutat aici probabil după 1685-1686, când vechiul sat devenise siliște. Tot atunci s-a mutat și fostul sat Vătășani, aflat și el în sec. XVII tot pe valea Urluiului. Cu timpul, s-a contopit în actualul sat. Așa se explică de ce apare în sec. XVIII, când Nenciulești, când Vătășani (atestat la 1527 iulie 21). Vezi Gh. Popa, M. Georgescu, *op. cit.*, p. 263, 296, doc. nr. 641 și 696.

²¹ Gh. Popa, M. Georgescu, *op. cit.*, p. 209, doc. nr. 486.

103) **1668, aprilie 4**, Popa Nedelcu din Ludănești. Martor vânzare de moșie.

104) **1668, decembrie 20**, Popa Mihai din satul Mircești. Semna, ca martor, zăpis.

105) **1668, decembrie 20**, Diaconul Mihai și

106) Diaconul Ioan din satul Mircești. Cumpărau de la Filimon din Mircești toată partea lor de moșie cu 7 ughi.

107) **1670, octombrie 4**, Popa Raicu și

108) Popa Stănimir din satul Poeni și din satul Cătunu, fiu și tată. Primul, popa Raicu, cumpăra ocină în satul Poeni cu 500 bani.

109) **1671, februarie 25**, Popa Gheorghe din satul Putinei, vindea „toată partea sa de moșie părintelui Teodosie”, ctitorul mănăstirii Aninoasa - Muscel. Este foarte interesant că actul de vânzare îl scria Mitrea, chiliașul părintelui Teodosie, cu zisa popii Gheorghe din București, ceea ce dovedește că și la această mănăstire va fi fost școală de învățări a scrisului și a documentelor²².

110) **1671, februarie 25**, Popa Ion din fostul sat Roși(a) de lângă Didești. Semna ca martor în zăpis de vânzare a unei funii de moșie, de către moșnenii acestui sat.

111) **1673, ianuarie 26**, Popa Groza și tatăl său

112) popa Vladislav și

113) popa Vâlcu

Primii erau din fostul sat Grozești și popa Vâlcu din Lăcenii, semnau ca martori în zăpis de vânzare prin care Drăgoi din Grozești, vindea o funie și jumătate de moșie lui Vâlcu paharnic.

114) **1674, aprilie 4**, Diaconul Gheorghe din Mârzănești. Vindea, cu alți moșneni din sat, 80 de stâneni din satul lui „*Tudoran mare clucer din Aninoasa*”. Este amintit și la 1676, iar în 1680 era de-acum preot în același sat.

115) **1677, ianuarie 15**, Diaconul Stan din Mârzănești, vânzător al unei părți din ocina sa lui Tudoran, devenit Teodosie, ctitor al Mănăstirii Aninoasa.

116) **1677, aprilie 7**, Popa Stan din Rușii de Vede. Fiul său, Baci, vindea ocina sa din satul Netoți.

117) **1677, mai 4**, Popa Gheorghe, fiul

118) Popii Stoica, amândoi din fostul sat teleormănean, Ghimpețeni (azi în județul Olt). Semna ca martor

119) **1677, decembrie 8**, Popa Vasile din Mârzănești. Semna ca martor când Maria, cu numele de călugărie Magdalena, vindea partea sa de moșie din Mârzănești.

²² *Ibidem*, p. 227, doc. Nr. 534.

120) **1678, mai 13**, Popa Groza din Netoți. Semna ca martor, alături de Istrate pârcălab, Neagoe logofăt și Ivașco paharnic, la vânzarea părții sale de moșie din Netoți, de către Coman, fiul unchiașului Neanciu.

121) **1678, octombrie 10**, Popa Oană din satul Grădiștea (azi în județul Giurgiu). Fiul său, Manole, vindea partea sa de moșie.

122) **1680, decembrie 1**, Diaconul Constantin din Mârzănești. Scria zăpis de vânzare de moșie către părintele Teodosie.

123) **1682, octombrie 6**, Popa Mihăilă din fostul sat Comănești, lângă satul Repezi (azi Mavrodin). Semna ca martor în zăpis de vânzare de moșie. Semna și la 1684.

124) **1684, aprilie 18**, Atanasie monah, văr al lui Teodosie, ctitorul mănăstirii Aninoasa, se stabilește la mănăstirea metoh din satul Caravaneti, pe care a făcut-o el și a închinat-o mănăstirii Aninoasa ca să fie pomană părinților soției și fiului său, Drăghici. Lăsa 10 galbeni stareților acestui metoh, iar celor doi diaconi călugări ai metohului „*să se dea câte cinci galbeni la fiecare, anual*”²³.

125) **1684, iunie 6**, Popa Mihăilă, din fostul sat Repezi (înglobat, în sec. XIX, în satul Mavrodin). Vindea 60 de stâneni lui Barbu Urdăreanu, moșie ce o avea de la moșul său Eftimie „*călugărul*”. Actul era scris de „*Radu, fiul Radului șufăr, cu învățătura preotului Mihăilă*”.

126) **1685, septembrie 18**, Popa Neacșu, din satul Vitănești, vindea, împreună cu fiii săi, moșia lor, mănăstirii Cotmeana. Atestat la 1535, decembrie 10.

127) **1685, ianuarie 22**, Popa Vlad, din satul Mereni. Fiii săi, Bogdan și Micu își vindeau partea lor de moșie. Atestat la 1536, iulie 7.

128) **1686, martie 1**, Diaconul Coman, din satul Crângeni, sat dispărut și care exista între satele Mârzănești și Țigănești. Deci, alt sat decât actualul sat Crângeni: sat foarte vechi, atestat la 1505, decembrie 10. Scria zăpisul de vânzare către stolnicul Constantin, a 165 stâneni, cu vad de moară, cu două pogoane de vie, cu pomet, cu bostan și cu siliște de sat. Deci, satul nu mai era. Ca martor semna și: „*monahul Rafail din Putinei - Mârzănești*”.

129) **1687, ianuarie 30**, Popa Teodor, din satul Corbi (azi județul Argeș). Semna ca martor în zăpis de vânzare.

130) **1687, aprilie**, Rodian călugărul,

131) **1687, aprilie 14**, popa Dumitru,

132) **1687, aprilie 14**, Preda diaconul.

²³ *Ibidem*, p. 256-257, doc. nr. 621.

Toți trei, din Balaci. Rodian își dăruia ocina mănăstirii Trivalea, unde se călugărise. Popa Dumitru și Preda diaconul semnav ca martori. Atestat la 1538, ianuarie 10.

133) **1687, ianuarie 30**, Idomir călugărul din satul Poeni vânduse partea sa de moșie cu câțiva ani mai înainte și acum cumpărătorii o vindeau lui Vintilă mare spătar.

134) **1688, mai 13**, Popa Gheorghe din fostul sat Sârbi, mahala a orașului Rușii de Vede. Este arătat că nu are nici un fel de datorie către mănăstirea Cotroceni.

135) **1688, septembrie 11**, Nicula diaconul din Băduleasa. Fiul său, împreună cu toți moșnenii din sat, vindeau ocina lor mănăstirii Trivalea. Atestat la 1617, mai 6.

136) **1689, august 1**, Popa Stancu din satul Toporu, azi trecut la județul Giurgiu. Fiul său Radu era vânzător de moșie.

137) **1691, aprilie 28**, Popa Irimia din satul Blăjești. Fiul său vindea toată partea sa de moșie. Sat atestat la 1527, aprilie 23.

138) **1691, aprilie 28**, Popa Oprea din satul Prundu. Semna ca martor.

139) **1692, mai 9**, Popa Stan din satul Albești. Primea în păstrare de la fostul mitropolit Varlam, în timpul domniei lui Șerban Cantacuzino, 2000 de taleri. Banii, fiind el fânar atunci, au fost însușiți de tatăl său, Grigore logofătul. Mitropolitul Varlam, revenit în scaun, a reușit să recupereze de la soția lui Grigore 1450 de taleri, iar de la fiul său Matei, încă 150 taleri. Pentru restul de bani, Matei i-a dat moșia sa de la Netoți.

140) **1698, noiembrie 30**, Popa Ion, din satul Blejești. Fiul său vindea ocina sa.

141) **1700, februarie 22**, Popa Niculaie din satul Nemoșteni (înglobat azi în Nanov). Fiul său își vindea partea sa de moșie.

142) **1700, iunie 12**, Alexandru diaconul din fostul sat București, devenit Mitropolia și înglobat, după 1835, în orașul Alexandria. Vânzător, și el, de moșie.

143) **1702, decembrie 21**, Popa Tudor și Popa Cristian, amândoi din Rușii de Vede. Slujitori la aceeași biserică.

144) **1631**, la Pleșov era „*popa Nicoară*”²⁴.

145) **1632, mai 10**, Albești. Popa Vlăduț vindea un țigan²⁵.

146) **1636, iulie 19**, la Frăsinet era popa Dragu²⁶.

²⁴ Asupra satelor, a se vedea lista alfabetică de la sfârșitul studiului.

²⁵ *Indice Cronologic*, vol. I, p. 52, nr. 583.

²⁶ *Ibidem*, p. 61, nr. 690.

- 147) **1655, octombrie 13**, Purani. Diaconul Dumitru vindea o funie de moșie.²⁷
- 148) **1657**, la Rușii de Vede, era în oraș „popa Stan”²⁸.
- 149) **1662, aprilie 16**, Miroși. Fiica popii Mitrea vindea moșia sa²⁹.
- 150) **1665, octombrie 27**, la Purani, era în sat „*Diaconul Dumitru*”³⁰.
- 151) **1676, martie 10**, Ludănești. Popa Nedelea vindea moșia sa și un vad moară.
- 152) **1677**, la Puținței, era în sat „*popa Gheorghe*”.
- 153) **1677**, la Mircești, era în sat „*popa Patrachie*”.

SECOLUL XVIII³¹

- 154) **1708, mai 16**, Purani. Diacon Șerban³². Vindea moșie.
- 155) **1710, aprilie 30**, Uiești. Popa Vișan³³.
- 156) **1714, decembrie 1**, Grozești. Popa Stoian³⁴.
- 157) **1722, mai 10**, Siliștea (Nouă). Popa Bratu sin Brătianu.
- 158) **1752, iulie 3**, Didești. Popa Ioan³⁵.
- 159) **1753, iulie 30**, Didești. Era „*isprăvnicel*” al mănăstirii, popa Stoica.
- 160) **1756, mai 25**, Didești. Popa Serafim.
- 161) **1761, mai 19**, Merișani. Irina monahia întârea Mitropoliei moșia sa, Merișani.
- 162) **1764, martie 14**, Poeni. Popa Mogoș și la 1776³⁶.
- 163) **1766**, Didești. Era egumen al mănăstirii, Sofronie.
- 164) **1768, mai 18**, Didești. Era egumen, Grigore și în 1778.
- 165) **1772, septembrie 30**, Tecuci. Preoțit popa Petre sin popa Argeșanu.
- 166) **1773, ianuarie 13**, Tecuci. Preoțit Ion sin Mihai.
- 167) **1773, mai 5**, Tătărăștii de Jos. Preoțit Pătrașcu sin Dumitru.
- 168) **1774, mai 6**, Preoțit Matei sin popa Matu.
- 169) **1775, aprilie 25**, Puținței. Preoțit Dragomir sin diacon Ion.
- 170) **1776, mai 8**, Mavrodin. Preoțit Preda sin Mihai.
- 171) **1777, aprilie 6**, Tecuci. Preoțit Paraschiv sin Ștefan.

²⁷ *Ibidem*, p. 109, nr. 1268.

²⁸ *Ibidem*, p. 133, nr. 1541.

²⁹ *Ibidem*, p. 158, nr. 1658.

³⁰ *Ibidem*, p. 200, nr. 2338.

³¹ De aici am folosit, cu câteva excepții, *Catagrafia județului Teleorman, din 1810*.

³² *Indice Cronologic*, vol. I, p. 327, nr. 3817.

³³ Arhiva Mănăstirii Glavacioc, dos. XII-13.

³⁴ *Indice Cronologic*, vol. I, p. 335, nr. 5775.

³⁵ Ion Mailat, *Mănăstiri și schituri din Teleorman*, Glasul Bisericii 3-4, 1974, p. 341.

³⁶ *Indice Cronologic*, vol. I, p. 527, nr. 6288, p. 536, nr. 6383.

- 172) **1777, mai 8**, Slăvești. Preoțit Marin sin diacon Radu.
173) **1778, mai 19**, Vârtoape. Preoțit Radu sin popa Mogoș.
174) **1778, noiembrie 9**, Vătășani. Preoțit Petre sin popa Petre.
175) **1779, ianuarie 4**, Slăvești. Preoțit Banu sin popa Neacșu.
176) **1779, februarie 9**, Măldăieni. Preoțit Ion sin Radu.
177) **1779**, Zimnicele. Preoțit Petcu sin Florea și în 1826.
178) **1779, februarie 10**, Balaci. Preoțit Negrea sin Stoica.
179) **1779, mai 28**, Brătășani. Preoțit Badea sin popa Dumitru.
180) **1780 - 1810**, Rușii de Vede. Popa Marin duhovnic. Biserica „Sfinții Apostoli”.
181) **1781, iulie 2**, Piatra. Preoțit Mihai sin diacon Barbu.
182) **1783, noiembrie 8**, Belitori. Preoțit Niculae sin popa Niculae.
183) **1783, noiembrie 5**, Pietroșani. Preoțit Ioniță sin popa Badea.
184) **1783, noiembrie 30**, Butculești. Diaconit Constantin sin popa Mihai.
185) **1783, decembrie 22**, Tătăraștii de Sus. Diaconi Radu sin popa Bran.
186) **1785, ianuarie 9**, Orbeasca. Preoțit Hristea sin popa Miu.
187) **1785**, Butculești. Preoțit popa Mihai.
188) **1785, februarie 9**, Gârdești. Preoțit Voica sin Ene.
189) **1785, aprilie 12**, Pârlita. Preoțit Stan sin Visarion.
190) **1785, aprilie 30**, Belitori. Preoțit Marin sin popa Fătăluș.
191) **1785, mai 30**, Măgureni. Preoțit Stancu sin Cârstea.
192) **1785, august 8**, Tătăraștii de Sus. Preoțit Pătrașcu sin Ion.
193) **1785, august 23**, Smârdioasa. Preoțit Tudor sin popa Dobre.
194) **1785, noiembrie 8**, Tătăraștii de Jos. Diaconit Ion sin diacon Andrei.
195) **1786**, Bragadiru. Preoțit Gheorghe sin diacon Ene.
196) **1787, mai 2**, Zimnicele. Preoțit Petre sin Matei.
197) **1787, decembrie 8**, Ciolăneștii din Vale. Diaconit Voica sin Staicu.
198) **1787**, Mănăstirea Didești. Deceda egumenul Rafail. Numit egumen în 1782.
199) **1788, februarie 19**, Țigănești. Preoțit Marin sin Tudor.
200) **1788, mai 4**, Ulmeni. Preoțit Voica sin Preda.
201) **1788, mai 8**, Deparați. Preoțit Barbu sin popa Albu.
202) **1788, mai 15**, Săcenii. Preoțit Radu sin diacon Radu.
203) **1788, august 3**, Gârdești. Preoțit Stan sin Dumitru.
204) **1788, noiembrie 4**, Sovărești. Preoțit Danciu sin popa Sandu.
205) **1788, noiembrie 20**, Siliștea (Nouă). Preoțit Matei sin diacon Pătrașcu.
206) **1789, ianuarie 11**, Dracea. Preoțit Stan sin popa Barbu.
207) **1789, mai 4**, Ulmeni. Preoțit Voica sin Preda.
208) **1790, mai 8**, Lisa. Preoțit Neacșu sin popa Ivan.
209) **1790, aprilie 2**, Sfințești. Preoțit Petre sin popa Stan.

- 210) **1790, mai 25**, Slăvești. Preoțit Radu sin popa Neacșu.
- 211) **1790, noiembrie 10**, Tătăraști. Preoțit Pătrașcu sin popa Dumitru.
- 212) **1791, ianuarie 23**, Merișani. Preoțit Radu sin popa Voica.
- 213) **1791, mai 3**, Căcănău. Preoțit Constantin sin popa Ion.
- 214) **1791**, Șovărăști. Preoțit Radu sin Iordache.
- 215) **1791**, Puținței. Preoțit Dumitru Dincă, ctitor al bisericii din sat (și în 1825).
- 216) **1792, mai 7**, Ulmeni. Preoțit Ion sin popa Nedelea.
- 217) **1792, iunie 4**, Ulmeni. Preoțit Tudor sin Pârveu.
- 218) **1792, octombrie 3**, Ciolăneștii din Vale. Preoțit Ion sin Luca.
- 219) **1792, noiembrie 20**, Bârsești. Popa Răducu își alegea moșia prin carte de blestem³⁷.
- 220) **1792**, Fântânele. Preoțit Radu sin popa Matei.
- 221) **1793, februarie 24**, Putinei. Era în sat popa Gheorghe³⁸.
- 222) **1793, februarie 30**, Sfînțești. Preoțit Stan sin popa Badea.
- 223) **1793, mai 8**, Mavrodin. Preoțit Matei sin popa Radu.
- 224) **1793, iunie 4**, Sfînțești. Preoțit Ivan sin Soare.
- 225) **1793, iulie 1**, Merișani. Preoțit Stanciu sin Dobre.
- 226) **1793, iulie 23**, Merișani. Era în sat și alt preot „*popa Barbu*”³⁹.
- 227) **1794**, Merișani. Preoțit Stan sin Constantin.
- 228) **1794, februarie 3**, Viișoara. Preoțit Stan sin popa Ion.
- 229) **1794, august 5**, Zâmbreasca. Preoțit Dumitru sin Ion.
- 230) **1795, ianuarie 10**, Deparați. Preoțit Marin sin Dumitru.
- 231) **1795, aprilie 30**, Rușii de Vede. Era înlocuit protopopul Iordache deoarece „*nu le purta cu orânduială*”⁴⁰.
- 232) **1795, septembrie 30**, Zlotești. Diaconit Călin sin Vasile.
- 233) **1796, ianuarie 8**, Tătăraștii de Sus. Preoțit Matei sin popa Matei.
- 234) **1796, ianuarie 19**, Țigănești. Preoțit Dobrin sin Alexe.
- 235) **1796, aprilie 8**, Zimnicele. Preoțit Ilie sin Dobre.
- 236) **1796**, Rușii de Vede. Popa Stanciu (fără a se arăta biserica unde slujea).
- 237) **1796, august 3**, Balaci. Preotul Negrea, „*poprit*” pentru păcatele sale⁴¹.
- 238) **1797, ianuarie 17**, Voevoda. Preoțit Stoica sin popa Stan.
- 239) **1797, ianuarie 19**, Scrioăștea. Preoțit Cristea sin Tuinea.

³⁷ *Indice Cronologic*, vol. I, p. 653, nr. 7916.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*, p. 662, nr. 8057.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 699, nr. 8533.

⁴¹ *Ibidem*, p. 720, nr. 8725.

- 240) **1797, aprilie 20**, Belitori. Preoțit Ion sin popa Stere.
- 241) **1797, mai 12**, Mavrodin. Preoțit Radu sin diacon Mircea.
- 242) **1797, mai 15**, Șovărăști. Preoțit Stanciu, fiu de mirean.
- 243) **1797, august 14**, Balaci. Preoțit Matei sin popa Matei.
- 244) **1797, decembrie 7**, Peretu. Preoțit Neacșu sin Nedelea.
- 245) **1798**, Deduleasa. Diaconit Badea sin popa Tudor.
- 246) **1799**, Ologi. Preoțit Stan sin popa Radu.
- 247) **1799, februarie 17**, Mavrodin. Preoțit Mircea sin Radu.
- 248) **1799, mai 6**, Drăcșani, Preoțit Dumitru sin popa Dumitru.
- 249) **1799, mai 13**, Suhaia. Preoțit Radu sin popa Albu.
- 250) **1799, mai 10**, Dracea. Preoțit Gheorghe sin Vlad.
- 251) **1799, august 8**, Zimnicele. Preoțit Florea sin popa Dumitru.
- 252) **1799, noiembrie 8**, Tătăraștii de Sus. Preoțit Moise sin popa Marin.
- 253) **1800**, Tătăraștii de Sus. Preoțit Vladu sin popa Ilie.
- 254) **1800, februarie 5**, Beiu. Preoțit Dumitru sin popa Danciu.
- 255) **1800, august 14**, Ștorobăneasa. Diaconit Mihai sin popa Petre.
- 256) **1800, octombrie 3**, Puținței. Preoțit Radu sin popa Nuțu Proestos.
- 257) **1800, noiembrie 25**, Ciolăneștii din Deal. Preoțit Ion sin popa Badea.
- 258) **1800, noiembrie 5**, Dobrotești. Diaconit Dobre sin Stancu.
- 259) **1801**, Slăvești. Preoțit Gheorghe sin popa Neacșu
- 260) **1801, noiembrie 15**, Ciolăneștii din Vale. Preoțit Radu sin Bratu.
- 261) **1801, decembrie 8**, Deduleasa. Diaconit Barbu sin popa Teodor.
- 262) **1802, ianuarie 2**, Puținței. Preoțit Bănică sin popa Nițu. La 1810 era „*protopop*”⁴²
- 263) **1802, ianuarie 2**, Țigănești. Preoțit Marin sin popa Matei.
- 264) **1802, mai 7**, Țigănești. Preoțit Manea sin popa Matei.
- 265) **1802, mai 17**, Păuleasca. Preoțit Ioniță sin popa Păun.
- 266) **1802, mai 13**, Zlotești. Preoțit Gheorghe sin popa Albu.
- 267) **1802, august 2**, Ciolăneștii din Deal. Diaconit Tănase sin Tănase.
- 268) **1802, august 2**. Zimnicele. Preoțit Bălan sin popa Dumitru.
- 269) **1802, august 11**, Didești. Preoțit Niculae sin popa Manea.
- 270) **1802, septembrie 25**, Mavrodin. Preoțit Matei sin diacon Ion.
- 271) **1802, noiembrie 3**, Bragadiru. Preoțit Marin sin popa Sandu.
- 272) **1802, noiembrie 5**, Slăvești. Diaconit Călin sin popa Mareș.
- 273) **1802, noiembrie 8**, Brânceni. Preoțit Crăciun sin popa Manole.
- 274) **1802, noiembrie 17**, Măgureni. Diaconit Ion sin popa Nuță.
- 275) **1802, noiembrie 10**, Dobrotești. Preoțit Mareș sin popa Radu.
- 276) **1802, noiembrie 26**, Pietroșani. Preoțit Manea sin popa Stoica.

⁴² *Ibidem*, p. 877, nr. 10960.

- 277) **1803, ianuarie 20**, Deduleasa. Diaconit Petre sin Ivan.
- 278) **1803**, Papa. preoțit Radu sin popa Marin.
- 279) **1803, mai 3**, Piatra. Preoțit Mincu sin popa Mihai.
- 280) **1803, mai 28**, Deduleasa. Preoțit Luca sin popa Tudor.
- 281) **1803, iulie 8**, Deparați. Diaconit Radu sin Radu.
- 282) **1803, august 3**, Tătăraștii de Sus. Diaconit Toma sin popa Ilie.
- 283) **1803, septembrie 10**, Zâmbreasca. Preoțit Radu sin Radu.
- 284) **1803, septembrie 29**, Slăvești. Diaconit Vișan sin popa Ene.
- 285) **1803, octombrie 3**, Ciolăneștii din Vale. Preoțit Gheorghe sin popa Ene.
- 286) **1803, noiembrie 9**, Tătăraști de Sus. Diaconit Badea sin popa Gheorghe.
- 287) **1803, noiembrie 14**, Plosca. Preoțit Manea sin popa Ion.
- 288) **1803, noiembrie 27**, Puținei. Diaconit Nedelcu sin popa Matei.
- 289) **1804, ianuarie 2**, Dobrotești. Preoțit Ion sin Gheorghe.
- 290) **1804, ianuarie 2**, Dobrotești. Preoțit Radu sin Gheorghe.
- 291) **1804, ianuarie 8**, Ciolăneștii din Deal. Diaconit Radu sin popa Călin.
- 292) **1804, ianuarie 9**, Orbeasca. Preoțit Stan sin Marin.
- 293) **1804, februarie 28**, Balaci. Preoțit Radu sin popa Radu.
- 294) **1804, februarie 28**, Frâncești. Preoțit Stan sin popa Radu.
- 295) **1804, martie 6**, Brânceni. Preoțit Simeon sin popa Anghel, slujește din 1814.
- 296) **1804, februarie 28**, Suhaia. Preoțit Ene sin popa Albu.
- 297) **1804, aprilie 5**, Vișoara. Preoțit Stanciu sin Stelian.
- 298) **1804, mai 6**, Merișani. Preoțit Marin sin popa Dobre.
- 299) **1804, mai 20**, Dobrotești. Preoțit Dumitru sin popa Tudor.
- 300) **1804, octombrie 6**, Brătășani. Preoțit Stan sin popa Dumitru.
- 301) **1804, octombrie 13**, Spătărei. Diaconit Tănase sin popa Ion.
- 302) **1804, noiembrie 8**, Măgureni. Diaconit Marin sin popa Stan.
- 303) **1804, noiembrie 30**, Butculești. Preoțit Mihai sin popa Dumitru.
- 304) **1805, ianuarie 5**, Slăvești. Diaconit Vișan sin diacon Chiosea.
- 305) **1805, februarie 6**, Deduleasa. Diaconit Ivan sin popa Ivan.
- 306) **1805, februarie 16**, Belitori. Preoțit Ivan sin Teodor.
- 307) **1805, martie, 27**, Belitori. Preoțit Crăciun sin Iancu.
- 308) **1805, mai 2**, Plosca. Preoțit Radu duhovnicul.
- 309) **1805, mai 10**, Ciolăneștii din Deal. Diaconit Stan sin popa Radu.
- 310) **1805, mai 22**, Scrioaștea. Preoțit Radu sin popa Stan.
- 311) **1805, noiembrie 30**, Siliștea (Nouă). Preoțit Stan sin popa Mușat.
- 312) **1806, februarie 9**, Măldăeni. Preoțit Ivan sin popa Voica.
- 313) **1806, februarie 9**, Măldăeni. Preoțit Badea sin Oprea.

- 314) **1806, februarie 24**, Tecuci. Preoțit Savu sin diacon Radu.
- 315) **1806, aprilie 11**, Papa. Preoțit Niculaie sin Tudor.
- 316) **1806, noiembrie 8**, Deduleasa. Diaconit Zamfir sin popa Albu.
- 317) **1807, octombrie 7**, Ciolănești. Preoțit Coman sin Coman.
- 318) **1807**, Brătășani. Diaconit Stan sin Ion.
- 319) **1808, noiembrie 8**, Tătăraștii de Sus. Diaconit Ion sin Pătrașcu.
- 320) **1808, noiembrie 13**, Broșteanca. Diaconit Pătrașcu sin Pătrașcu.
- 321) **1808, decembrie 8**, Deduleasa. Preoțit Radu sin popa Ion.
- 322) **1808, decembrie 24**, Drăcșani. Preoțit Voica sin popa Radu.
- 323) **1809, august 5**, Siliștea (Nouă). Preoțit Ioan sin popa Oprea.
- 324) **1809, septembrie 30**, Scrioaștea. Diaconit Ivan sin Petre.
- 325) **1809, noiembrie 1**, Săcenii. Diaconit Iordache sin diacon Ilie.
- 326) **1809, noiembrie 10**, Brătășani. Preoțit Hristea sin Miu.
- 327) **1809, decembrie 9**, Drăcșani. Diaconit Dumitru sin popa Tudor.
- 328) **1809**, Dobrotești. Preoțit Dumitru sin popa Tudor.
- 329) **1810, august 12**, Tătăraștii de Jos. Preoțit Corbea sin Voicu.

Aici se încheie lista preoților din *Catagrafia de le 1810*, cuprinsă între anii 1772-1810.

* * *

- 330) **1813, iunie 15**, Didești. Era preot în sat „*popa Stancu*”⁴³.
- 331) **1813, ianuarie 15**, Didești. Numit la mănăstire egumenul Ioanichie⁴⁴.
- 332) **1813**, Măgura. Erau în sat preoții popa Petcu.
- 333-334) și popa Ion sin Drăgulin⁴⁵.
- 335) **1814**, Puținței. Preot, până în 1825, Crăciun Moldoveanu.
- 336) **1814, mai 1**, Capul Luncii. Preoțit Voicu sin Ioan⁴⁶ și în 1865.
- 337) **1814, iunie 5**, Peretu. Preoțit Iob sin popa Dancu⁴⁷.
- 338) **1814, decembrie 22**, Ciolănești din Vale. Preoțit Voicu din Ioan⁴⁸ și în 1865.
- 339) **1814, decembrie 22**, Tătăraști din Vale. Diaconit Șerban sin popa Dinu.

⁴³ *Ibidem*, p. 893.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 899.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 935.

⁴⁶ V. A. Ureche, *Istoria Românilor*, tom X, 1900, Hirotonisiri între anii 1813-1814, p. 54.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*.

340) **1818, mai 18**, Izlaz-Racovița. Preoțit Radu sin Dobre. Celebrul pașoptist popa Șapcă, mutat înainte de 1830, la Celei⁴⁹.

341) **1820, iulie 11**, Mavrodin. În sat era popa Radu sin protopop Teodosie și în 1830. Era reclamat la Mitropolie „*de înșelăciune*” la o cununie⁵⁰.

342) **1821**, Băseni. Era în sat „*popa Florea*” partizan al lui Tudor Vladimirescu. El a luat jurământul pandurilor înscriși în oastea lui Tudor, pe măgura numită din acea zi „*Măgura Zaveriei*”⁵¹.

343) **1821, martie 15**, Gărăgău. Preoțit Anton sin popa Ion.

344) **1824, februarie 16**, Furculești. Diaconit Paraschiv (restul lipsă).

345) **1824, martie 15**, Sfîntești. Preoțit. Anton sin popa Ion.

346) **1824, aprilie 27**, Cucuiești. Preoțit Mihai sin Mihai.

347) **1824, mai 7**, Dobrogoatea. Preoțit Nicolae sin popa Constantin.

348-349) **1824**, Băneasa. Erau în sat doi preoți, Marin și Mihai⁵².

Urmează, în continuare, satele și preoții după *Catagrafia din 1824* a lui Ion Ionașcu.

350-351) **1824**, Băsești. Doi preoți, Pantelimon și Preda.

352-354) **1824**, Bratcov. Trei preoți: Gheorghe, Marin și Mihai.

355) **1824**, Caravaneți. Preot Radu duhovnicul.

356-365) **fără dată**, Cârligați. Trei preoți: Leontie, Matei duhovnicul și Marin. De asemenea, șapte diaconi: Nistor, Păun, Iorga, Radu, Ioan, Oprea și Constantin.

366) **1824**, Plopii Slăvitești. Preot Dinu.

367-368) **1824**, Slobozia. Preot Badea duhovnicul și diaconul Stan.

369-370) **1824**, Putineiul. Doi preoți, Ioan și Nedelea.

371-374) **1824**, Râioasa. Trei preoți: Mincă, Florea și popa Diacon Marin.

375-377) **1824**, Saelele. Trei preoți: Barbu duhovnicul, Dragomir și Badea.

378-380) **1824**, Salcia. Trei preoți: Gheorghe, Marin și Oprea.

381) **1824**, Segarcea. Preot „*nestatornic*” Stancu.

382) **1824**, Slăvitești. Preot Stancu.

383-391) **1824**, Dorobanțu. Doi preoți, Matei duhovnicul și Marin. De asemenea, avea și șapte diaconi: Nestor, Păun, Iorga, Ion, Radu, Oprea și Constantin.

⁴⁹ Gherasim Cristea Piteșteana, *Preotul Radu Șapcă. Omul și opera*, Râmnicu Vâlcea, 1978, p. 32.

⁵⁰ *Indice Cronologic*, vol. I, p. 963, nr. 12108.

⁵¹ Ion Mailat, *Lăcașuri sfinte în tradiție și istorie din județul Teleorman*, Glasul Bisericii, 3-4, 1970, p. 384.

⁵² În *Catagrafia din 1819-1820* erau satele: Putineiul-cu 2 preoți, Salcia-1, Cîrligați-1, Dorobanți-8, Băsești-2, Lița-2, Segarcea Deal-1, Pleașovul Român-3, Saelele-3, Uda-2, Plăviceni-3, Slăvitești-1, Bârsești-2. Vezi Ioana Constantinescu, *op. cit.*, p.408-410.

- 392) **1824, februarie 22**, Merișani. Preot Mihai sin Marin și în 1865⁵³.
- 393) **1824, februarie 16**, Furculești. Preot Marin.
- 394) **1824, septembrie 28**, Broșteanca. Preot Constantin sin popa Daniel.
- 395) **1824**, Broșteanca. Preot Mihai sin Matei.
- 396) **1825, mai 14**, Călinești. Preot Barbu sin Dumitru și în 1865.
- 397) **1825, mai 11**, Măgura Guruieni. Preoțit Ion sin Pătrașcu.
- 398) **1825, iunie 27**, Brătășani. Preoțit Hristea sin popa Marin.
- 399) **1825, iunie 27**, Vârtoape. Preoțit Dumitru sin popa Barbu și în 1865.
- 400) **1825, iunie 27**, Vârtoape. Preoțit Teodor sin popa Barbu.
- 401) **1825, iunie 14**, Beiu. Preoțit Nedelea sin diacon Radu.
- 402) **1825, decembrie 10**, Călinești. Preoțit Marin sin popa Ion.
- 403) **1825, septembrie 8**, Drăcșani. Preoțit Marin sin popa Radu și în 1886.
- 404) **1825, noiembrie 11**, Cucuieți. Preoțit Ion sin Pătrașcu.
- 405) **1825, septembrie 8**, Beiu. Preoțit Teodor sin popa Duminică.
- 406) **1825, mai 6**, Netoți. Preoțit Hristea sin popa Matei.
- 407) **1825, iulie 23**, Pârlita. Preoțit Ion sin popa Gheorghe și în 1837.
- 408) **1825, septembrie 8**, Drăcșani. Preoțit Marin sin Radu.
- 409) **1825, decembrie 8**, Șetraru. Preoțit Marin sin Ion.
- 410) **1826, martie 7**, Gârdești. Preoțit Manea sin Mihai și în 1862
- 411) **1826, mai 20**, Mavrodin. Preoțit Tudor sin popa Radu și în 1865.
- 412) **1826, iunie 21**, Merii-Goala. Preoțit Andrei sin popa Ilie și în 1865.
- 413) **1827, aprilie 24**, Voevoda. Preoțit Radu sin protopop Ștefan.
- 414) **1827, mai 5**, Ciolănești. Preoțit Istrate sin Drăgușin.
- 415) **1827, septembrie 11**, Cucuieți. Preoțit Ion sin popa Pătrașcu.
- 416) **1827, septembrie 11**, Beuca. Preoțit Stancu sin popa Ion.
- 417) **1827, septembrie 11**, Lăcenii. Preoțit Stan sin Nicula.
- 418) **1827, septembrie 22**, Lăcenii. Preoțit Andrei sin popa Crăciun.
- 419) **1828, mai 14**, Didești. Preoțit Călin sin Teodor.
- 420) **1828, mai 14**, Perii Broșteni. Preoțit Ilie sin popa Badea.
- 421) **1828, iunie 21**, Râioși/ Perii Râioși. Preoțit Ilie sin popa Barbu și în 1842.
- 422) **1828, septembrie 23**, Papa. Preoțit Constantin sin Dumitru.
- 423) **1829, iulie 23**, Pârlita. Preoțit Ion sin popa Gheorghe.
- 424) **1829**, Vârtoape. Preoțit Constantin sin diacon Ion.
- 425) **1829, septembrie 8**, Drăcșani. Preoțit Marin sin popa Radu.
- 426) **1829, decembrie 11**, Călinești. Preoțit Marin sin Ion.

⁵³ pr. George Negulescu, *Condica hirotonisirilor din Mitropolia Ungro-Vlahiei, 1823-1834*, Glasul Bisericii, 5-6, 1934.

- 427) **1829, septembrie 11**, Mavrodin. Preoțit Radu sin protopop Ștefan. La 1837 era „rămas”.
- 428) **1829, noiembrie 1**, Lăcenii. Preoțit Radu sin Vasile și în 1837.
- 429) **1829, decembrie 21**, Bălțați. Preoțit Badea sin Anghel și în 1838.
- 430) **1830, aprilie 21**, Nenciulești. Preoțit Marin sin popa Radu.
- 431) **1830, mai 5**, Mavrodin. Preoțit „popa Mustață” și în 1865.
- 432) **1830, iunie 1**, Puținței. Preoțit Marin sin popa Radu și în 1866.
- 433) **1830, iunie 22**, Siliștea (Nouă). Preoțit Badea sin popa Anghel.
- 434) **1830, iunie 24**, Secara. Preoțit Ion sin popa Constantin.
- 435) **1830, iulie 5**, Ștorobăneasa. Preoțit Dragomir sin popa Dumitru.
- 436) **1830**, Suhaia. Preot Sandu sin popa Ene.⁵⁴
- 437) **1830, octombrie 19**, Deparați. Preoțit Stan sin popa Oprea
- 438) **1830, iunie 2**, Puținței. Preoțit Manea sin popa Radu.
- 439) **1830, iunie 22**, Siliștea-Grosu. Preoțit Badea sin popa Anghel
- 440) **1830, iunie 24**, Secara. Preoțit Ioan sin popa Constantin
- 441) **1830, iulie 5**, Ștorobăneasa. Preoțit Iacov sin popa Teodor
- 442) **1830, iulie 7**, Pietroșani. Preoțit Dragomir sin popa Dumitru
- 443) **1830, octombrie 19**, Deparați. Preoțit Stan sin Oprea.
- 444) **1830, noiembrie 6**, Zâmbreasca. Preoțit (și în 1862) Paraschiv sin Dumitru duhovnicul.
- 445) **1831, februarie 2**, Slăvești. Preoțit Andrei sin popa Banu.
- 446) **1831, mai 18**, Nanov. Preoțit Dragne sin Ion.
- 447) **1831, decembrie 14**, Merii-Goala. Preoțit Anghel si popa Stavăr.
- 448) **1830, octombrie 20**, Măgura. Preoțit Rizea sin Stan Stoian. În 1849 se muta la „Sf. Nicolae”, în orașul Alexandria.
- 449) **1830, decembrie 10**. Balaci. Preoțit Iordache sin diacon Marin.
- 450) **1830, decembrie 15**, Săceni. Preoțit Nicolae sin Constantin
- 451) **1830**, Dobrotești. Preoțit Ion sin popa Dumitru.
- 452) **1831, februarie 10**, Brătășani. Preoțit Dobre sin Lazăr și în 1865.
- 453) **1831, februarie 22**, Purani. Preoțit Andrei sin popa Banu.
- 454) **1831, februarie 22**, Guruieni. Preoțit Cristea sin popa Constantin.
- 455) **1831, aprilie 6**, Schitu (Siliștea-Grosu). Preoțit [...] sin popa Toma.
- 456) **1831, mai 27**, Ștorobăneasa. Preot în sat Constantin sin Constantin.
- 457) **1831, mai 26**, Capul Luncii. Preoțit Stancu sin popa Radu și în 1862.
- 458) **1831, iulie 1**, Rădoiești. Preoțit Oprea sin Oprea și în 1838.
- 459) **1832, martie 31**, Brătășani. Preoțit Dumitru sin popa Hristea.
- 460) **1831, iulie 20**, Măgura. Popa Petcu.⁵⁵

⁵⁴ *Inventarul parohiei Suhaia*, 1969.

⁵⁵ *Indice Cronologic*, vol. I, p. 1043, nr. 13222.

- 461) **1832, decembrie 4**, Cetatea (Rădoiești). Preoțit Barbu sin Stan și în 1862.
- 462) **1832, martie 30**, Suhaia. Preoțit Chiriță sin popa Albu.
- 463) **1832, aprilie**, Capul Luncii. Preoțit Lazăr sin popa Radu.
- 464) **1832, iunie 1**, Muți. Preoțit Stoia sin popa Ion.
- 465) **1832, mai 28**, Sfințești. Preoțit Mihai sin Petre și în 1838.
- 466) **1832, iunie 14**, Zlata. Preoțit Niculaie sin popa Stoia.
- 467) **1832, iunie 25**, Voevoda. Preoțit Teodor sin Radu.
- 468) **1832, august 14**, Șetraru. Preoțit Nicolaie sin Mogoș și în 1865.
- 469) **1832, august 19**, Atârnați. Preoțit Alexe (Alec) sin popa Ion și în 1837.
- 470) **1832, iulie 10**, Frăsinet. Preoțit Ilie sin Dicul.
- 471) **1832, noiembrie 3**, Gârdești. Preoțit Ioan sin Ilie.
- 472) **1832, noiembrie 7**, Siliștea (Nouă). Preoțit Badea sin popa Badea.
- 473) **1832, noiembrie 7**, Tătăraști de Jos. Preoțit Badea duhovnicul sin Dumitru și în 1865.
- 474) **1832, martie 30**, Orbeasca. Preoțit Dumitru sin popa Hristea și în 1838.
- 475) **1832**, Slobozia. Doi preoți: Radu sin popa Ion Coccoșilă și Niță sin popa Drăghici. Diaconi Teodor sin popa Ion.
- 476) **1832**, Bălțați. Preoțit Ion sin popa Mihai.
- 477) **1832, iunie 3**, Țigănești. Preoțit Ionache sin popa Marin.
- 478) **1832, octombrie 10**, Vârtoape. Preoțit Dumitru sin Dumitru și în 1837.
- 479) **1834**, Mavrodin. Preoțit Teodor sin popa Radu.
- 480) **1834, septembrie 3**, Sârbeni. Preoțit Marin sin Ion.
- 481) **1834, februarie 10**, Brătășani. Preoțit Dobre duhovnicul sin Lazăr, și în 1865.
- 482) **1834**, Ulmeni. Preoțit Ion sin popa Ion.
- 483) **1838, noiembrie 6**, Zâmbreasca. Preoțit Ilie sin Matei.
- 484) **1834, iulie 22**, Pârlita (Pârjolea). Preoțit Radu ... (rupt).
Moare în 1849⁵⁶.
- 485) **1834, septembrie 22**, Sârbeni. Preoțit Marin sin Ion.
- 486) **1835, februarie 9**, Ulmeni. Preot Ioan sin popa Ioan.
- 487) **1835, aprilie 20**, Icoana. Preoțit Sandu sin popa Petre.
- 488) **1835, iulie 4**, Găuriciu. Preoțit Dumitru sin Anghel.
- 489) **1835, iulie 8**, Rușii lui Asan. Preoțit Constantin sin Neagoie.
- 490) **1835, iulie 16**, Frumoasa. Preoțit Gheorghe sin popa Dumitru.
- 491) **1835, iulie 18**, Furculești. Preoțit Mihai sin Mirea.
- 492) **1835, octombrie 12**, Siliștea (Nouă). Preoțit Preda sin popa Ion.
- 493) **1835, noiembrie 4**, Bujorești. Preoțit Radu sin Coman.

⁵⁶ M. Cazacu, *Preoți hirotonisiți în Eparhiile Mitropoliei Ungro-Vlahiei între 1834-1852*, Glasul Bisericii, 9-10, 11-12, 1971 și 5-6, 7-8, 1972.

- 494) **1835, noiembrie 5**, Săceni. Preoțit Nicolaie sin diacon Dobre.
495) **1835, noiembrie 8**, Mavrodin. Preoțit Ion sin popa Matei.
496) **1835, decembrie 12**, Nanov. Preoțit Radu sin Matei.
497) **1836, martie 26**, Purani. Preoțit Crăciun sin popa Ion.
498) **1836, aprilie 9**, Sârbeni. Diaconit Ion, fără alte date.
499) **1836, iunie 14**, Slăvești. Preoțit Badea sin Ioan.
500) **1836, iulie 22**, Plosca. Preoțit Radu sin popa Radu.
501) **1836, august 9**, Gălăteni. Preoțit Ilie sin popa Ioan.
502) **1836, august 23**, Udeni. Preoțit Stanciu sin popa Stan.
503) **1836, decembrie 20**, Adămești. Preoțit Barbu sin popa Petre.
504) **1837, iulie 27**, Butești. Preoțit Pană sin Ioan.
505) **1837, august 14**, Olteni. Preoțit Gheorghe sin popa Ion.
506) **1837, august 15**, Gratia. Preoțit Ion sin Stan.
507) **1837, septembrie 19**, Sârbeni. Dumitru sin popa Ion.
508) **1837, noiembrie 8**, Grosu. Preoțit Mincu sin Stancu.
509) **1837, noiembrie 30**, Mavrodin. Preoțit Zaharia sin popa Petre.
510) **1837, decembrie 9**, Tecuci. Preoțit Marin sin Stancu.
511) **1837, decembrie 8**, Papa. Preoțit Hristea sin Radu.
512) **1838, ianuarie 11**, Pietroșani. Preoțit Ilie sin popa Teodor.
513) **1838, noiembrie 8**, Orbeasca. Preoțit Marin sin popa Hristea.
514) **1838, noiembrie 15**, Drăcșani. Preoțit Constantin sin Voicu.
515) **1838, august 26**, Bujorești. Preoțit Constantin sin popa Dumitru.
516) **1838, septembrie 6**, Fântânele. Preoțit Oprea sin popa Danciu.
517) **1838, decembrie 22**, Viișoara. Preoțit Ion sin popa Florea.
518) **1838, decembrie 22**, Viișoara. Preoțit Ion sin Drăghici.
519) **1838, decembrie 24**, Piatra. Preoțit Gheorghe sin Radu.
520) **1838, decembrie 29**, Mereni. Preoțit Coman sin Mitrea.
521) **1839, septembrie 25**, Băbăița. Preoțit Gheorghe sin Stoian.
522) **1839, septembrie 27**, Orbeasca. Preoțit Atanasie sin Dinu.
523) **1840, ianuarie 30**, Țigănești. Preoțit Marin sin Ioan.
524) **1840, februarie 6**, Ciolănești. Diaconit Ioan, fără date.
525) **1840, aprilie 6**, Suhaia. Preoțit Antonie sin popa Chiriță.
526) **1840, aprilie 6**, Ologi. Preoțit Ion sin popa Stanciu.
527) **1840, aprilie 11**, Beiu. Preoțit Ioan sin Niculae.
528) **1840, noiembrie 1**, Prunaru. Preoțit Nicolaie sin Stancu.
529) **1840, noiembrie 1**, Vătași. Preoțit Hristea sin Dinu.
530) **1840, februarie 16**, Beuca. Preoțit Bratu sin Marin.
531) **1841, martie 8**, Butculești. Preoțit Stancu sin popa Radu.
532) **1841, martie 9**, Călinești. Preoțit Vintilă sin popa Ion.
533) **1841, aprilie 12**, Ciurari. Preoțit Dragnea sin diacon Niculae.

- 534) **1841, aprilie 13**, Drăgănești-Vlașca. Preoțit Paraschiv sin Vintilă.
535) **1841, mai 29**, Drăgănești-Vlașca. Preoțit Manu sin popa Petre.
536) **1841, august 16**, Furculești. Preoțit Nicolae sin diacon Radu.
537) **1841, august 16**, Tătăraști de Jos. Preoțit Stan sin popa Stancu.
538) **1841, decembrie 7**, Mereni. Preoțit Andrei sin Radu.
539) **1842, martie 25**, Băseni. Preoțit Voicu sin diacon Constantin.
540) **1842, iulie 5**, Atârnați. Preoțit Paraschiv sin Dobre.
541) **1842, iulie 20**, Năsturelu. Preoțit Florea sin popa Radu.
542) **1842, noiembrie 27**, Pârlita. Preoțit Ion sin popa Ion.
543) **1842, ianuarie 7**, Cătunu. Preoțit Stan sin popa Marin.
544) **1842, februarie 2**, Mereni. Preoțit Dinu sin popa Petre.
545) **1842, iulie 20**, Vârtoape. Preoțit Iordache sin Mircea, și în 1865.
546) **1842, august 10**, Lisa. Preoțit Vasile sin popa Stan.
547) **1842, august 12**, Tătăraști. Preoțit Stan sin popa Marin.
548) **1842, noiembrie 30**, Gârdești. Preoțit Dimitrie sin popa Nicolae, și în 1865.
549) **1842, august 26**, Băbăița. Preoțit Mincă sin Mușat.
550) **1842, noiembrie 13**, Orbeasca de Jos. Preoțit Ion sin popa Petre și în 1865.
551) **1842, decembrie 22**, Belitori. Preoțit Mincă sin popa Ion.
552) **1842, decembrie 19**, Orbeasca de Jos. Preoțit Ion sin popa Ion, și în 1865.
553) **1842, decembrie 8**, Balaci. Preoțit Marin sin popa Grigore.
554) **1843, ianuarie 24**, Crângeni. Preoțit Radu sin popa Pantelimon, și în 1862.
555) **1843, februarie 20**, Tecuciul de Jos. Preoțit Ion sin popa Ion.
556) **1843, martie 21**, Siliștea (Nouă). Preoțit Stancu sin Stancu.
557) **1843, martie 21**, Peretu. Preoțit Tănase sin popa Drăghici.
558) **1843, aprilie 21**, Talpa Bâscoveni. Preoțit Paraschiv sin Dumitru.
559) **1843, februarie 15**, Gratia. Preoțit Bratu sin popa Calotă.
560) **1843, iulie 17**, Grosu. Preoțit Stan sin Radu.
561) **1843, iunie 29**, Nenciulești. Preoțit Păun sin popa Crăciun, și în 1865.
562) **1843, iulie 17**, Pietroșani. Preoțit Marin sin Ion.
563) **1843, decembrie 26**, Purani. Preoțit Radu sin Voinea.
564) **1843, decembrie 27**, Pietroșani. Preoțit Neacșu sin popa Tudor.
565) **1843, decembrie 28**, Nenciulești. Preoțit Dimitrie sin popa Ioan, și în 1862.
566) **1844, martie 4**, Baci. Preoțit Petre sin popa Crăciun.
567) **1894, februarie 27**, Blejești. Preoțit Nicolae sin Badea.
568) **1844, martie 12**, Conțești. Preoțit Chiriță sin Badea.

- 569) **1844**, Asan-aga. Preoțit Stan sin Oancea.
570) **1844, aprilie 22**, Lisa. Preoțit Stan sin Vasile.
571) **1844, mai 6**, Butești-Purani. Preoțit Radu sin Constantin.
572) **1844, august 26**, Vătași. Preoțit Ioan sin popa Ioan.
573) **1844, octombrie 5**, Talpa Ogreneni. Preoțit Nicolae sin popa Zamfir.
574) **1844, octombrie 11**, Frăsinet. Preoțit Stan sin Petre.
575) **1844, octombrie 16**, Măgura. Preoțit Mircea sin popa Constantin.
576) **1845, iunie 7**, Mavrodin. Lăcenii. Preoțit Stan sin popa Teodor
și în 1865.
577) **1845, iunie 10**, Atârnați. Preoțit Paraschiv sin Ion.
578) **1845, septembrie 22**, Smârdioasa. Preoțit Iordache sin Florea.
579) **1845, mai 26**, Slobozia. Preoțit Mihai sin popa Moise.
580) **1845, noiembrie 25**, Voevoda. Preoțit Ion sin popa Stan.
581) **1845, noiembrie 29**, Căcănău. Preoțit Dimitrie sin popa Ilie.
582) **1846, februarie 1**, Râioasa. Preoțit Florea sin popa Pană și în 1848.
583) **1846, februarie 24**, Olteni. Preoțit Dumitru sin popa Anghel.
584) **1846, februarie 24**, Fântânele. Preoțit Dumitru sin Bratu.
585) **1846, aprilie 16**, Zlotești. Preoțit Radu sin popa Dumitru.
586) **1846, aprilie 4**, Piatra. Diaconit Eftimie sin popa Ion.
587) **1846, aprilie 2**, Plosca. Preoțit Pârnu sin popa Oprea.
588) **1846, aprilie 27**, Guruieni. Preoțit Dumitru sin popa Ion.
589) **1846, mai 9**, Bivolita. Preoțit Anghel sin Iordache.
590) **1846, mai 22**, Brânceni. Preoțit Coman sin popa Marin.
591) **1846, mai 10**, Sfîntești. Preoțit Ilie sin popa Anton.
592) **1846, august 16**, Spătărei. Preoțit Anghel sin Marin.
593) **1846, iunie 23**, Butești. Preoțit Tudor sin popa Petre.
594) **1846, decembrie 6**, Scurtu. Preoțit Badea sin popa Voicu.
595) **1846, decembrie 7**, Găleteni-Moșteni. Preoțit Stan sin popa Raicu.
596) **1846, august 17**, Broșteanca. Preoțit Ion sin popa Ioan.
597) **1846, august 22**, Suhaia. Preoțit Stancu sin popa Chiriță.
598) **1846, august 23**, Guruieni. Preoțit Chiru sin popa Cârstea.
599) **1847, ianuarie 16**, Deparați. Preoțit Badea sin popa Petre.
600) **1847, februarie 8**, Vitănești. Preoțit Marin sin Stan.
601) **1847, februarie 9**, Albești. Preoțit Petre sin popa Luca.
602) **1847, februarie 9**, Muți. Preoțit Marin sin Stancu.
603) **1847, martie 30**, Sârbenii-Sfîntești. Preoțit Dumitru sin Matei.
604) **1847, aprilie 14**, Odobeasca. Preoțit Neacșu sin popa Stan.
605) **1847, mai 24**, Tătăraști de Jos. Preoțit Vasile sin Petre.
606) **1847, iulie 18**, Măgura-Buduiești. Preoțit Neacșu sin popa Drăgușin.
607) **1847, martie 15**, Orbeasca de Sus. Preoțit Marin sin popa Marin.

- 608) **1847, septembrie 6**, Sârbenii de Jos. Preoțit Radu sin popa Anghel.
609) **1847, septembrie 8**, Sfînțești. Preoțit Hristudor sin popa Ion.
610) **1847, septembrie 14**, Scrioaștea. Preot Dimitrie sin Radu.
611) **1847, septembrie 25**, Bujorești (Bujoru). Preoțit Andrei Mincu.
612) **1847, septembrie 28**, Drăcșani. Preoțit Antonie sin popa Badea.
613) **1848, martie 7**, Orbeasca de Sus. Diaconit Marin sin popa Marin.
614) **1848, aprilie 16**, Orbeasca de Sus. Preoțit Dimitrie sin popa Marin.
615) **1848**, Izlaz. Era în sat Gheorghe sin popa Gheorghe, participant de seamă la Revoluția din 1848.⁵⁷
616) **1848, aprilie 27**, Lița. Preoțit Ion sin popa Radu.
617) **1848**, Zlata. Era preot popa Ivan și el participant la Revoluția din 1848.⁵⁸
618) **1849, aprilie 24**, Beiul. Preoțit Gheorghe sin Gheorghe.
619) **1849, mai 2**, Beiul. Preoțit Vlad sin popa Dumitru.
620) **1849, iulie 6**, Băsești. Preoțit Stan sin popa Stancu.
621) **1849, iulie 24**, Cucuieti. Preoțit Ioan sin popa Niculaie.
622) **1849, august 19**, Poeni. Preoțit Matei sin popa Ioan.
623) **1849, septembrie 13**, Cârligați. Preoțit Năstase sin popa Ion.
624) **1849, septembrie 17**, Sârbenii de Jos. Preoțit Marin sin popa Barbu.
625) **1849, septembrie 20**, Mavrodin. Preoțit Neagu sin Mușat.
626) **1849, septembrie 29**, Tătăraștii de Sus. Preoțit Marin sin popa Badea.
627) **1849, octombrie 8**, Frăsinet. Preoțit Radu sin Avram.
628) **1849, noiembrie 13**, Talpa Bâscoveni. Preoțit Stan sin Tudor.
629) **1849, noiembrie 22**, Vârtoapele. Preoțit Crăciun sin Tudor.
630) **1849, decembrie 24**, Ștorobăneasa. Preoțit Radu sin Neda Ghirban.
631) **1850, februarie 18**, Udești. Preoțit [...] sin popa Ion.
632) **1850, februarie 23**, Roata de Jos. Preoțit Stan sin Neagu.
633) **1850, februarie 27**, Mavrodin. Preoțit Niculaie sin popa Ion.
634) **1850, februarie 28**, Mândra (Slobozia). Preoțit Radu sin popa Dumitru.
635) **1850, mai 10**, Gălăteni. Preoțit Stan sin popa Ioan.
636) **1850, mai 11**, Blejești. (Osebiți). Preoțit Stan sin Constantin.
637) **1850, august 5**, Ulmeni. Preoțit Constantin sin popa Tudor.
638) **1850, august 6**, Dracea. Preoțit Petre sin popa Costea.
639) **1850, august 9**, Dobrotești. Preoțit Zamfir sin popa Dimitrie.
640) **1850, septembrie 4**, Icoana. Preoțit Ion sin Dobre.
641) **1850, septembrie 5**, Bujoru (Țânțăreni). Preoțit Tudor sin Ioan.
642) **1850, octombrie 13**, Drăcșănei. Preoțit Constantin sin Radu.
643) **1850, octombrie 13**, Deparați. Preoțit Ștefan sin Stoica.

⁵⁷ Ioan Spîru, *Participarea preoților la Revoluția de la 1848*, Revista Mitropoliei Olt, 4-6, 1978.

⁵⁸ *Ibidem*.

- 644) **1850, octombrie 14**, Vârtoapele. Preoțit Stan sin Ioan.
- 645) **1850, octombrie 15**, Scioaștea. Preoțit Costache sin popa Anghel.
- 646) **1850, decembrie 21**, Țigănești și Calomfirești. Preoțit Drăgan sin Dimitrie.
- 647) **1850, decembrie 22**, Rădoiești. Preoțit Gheorghe sin popa Dimitrie.
- 648) **1850, decembrie 24**, Mavrodin. Preoțit Dimitrie sin popa Tudor.
- 649) **1850, decembrie 26**, Odaia Pancului (Păuleasca). Preoțit Ioan sin Marin.
- 650) **1851, martie 11**, Tătărăști de Jos. Preoțit Radu din diacon Tudor.
- 651) **1851, martie 11**, Tătărăști de Jos. Preoțit Ioan sin Ilie.
- 652) **1851, iulie 27**, Cătunu (C. Poeni). Preoțit Dragomir sin Stroe.
- 653) **1851, septembrie 2**, Brătășani. Preoțit Marin sin popa Dobre.
- 654) **1851, septembrie 1**, Mărzănești. Preoțit Dimitrie sin Stan.
- 655) **1851, septembrie 5**, Gălăteni. Preoțit Hristea sin Mihai.
- 656) **1851, septembrie 5**, Didești. Preoțit Anghel sin Badea.
- 657) **1851, octombrie 12**, Călinești. Preoțit Ioan sin Radu.
- 658) **1851, octombrie 13**, Cârtojeni. Preoțit Trandafir sin Duță.
- 659) **1851, octombrie 16**, Bâscoveni. Preoțit Gheorghe sin ... (rupt).
- 660) **1851, octombrie 12**. Călinești. Preoțit Ion sin Radu și în 1865
- 661) **1851**, Ciolănești din Vale. Preoțit Ion sin popa Mata și în 1862.
- 662) **1851**, Viișoara. Preoțit „*popa Smadu*”, 1862 și preot Marin Mirodot.
- 663) **1852, ianuarie 23**, Albești. Preoțit Ioan sin Vasile.
- 664) **1852, ianuarie 27**, Drăgănești de Vlașca. Preoțit Tudor din popa Stan.
- 665) **1852, ianuarie 29**, Grosu. Preoțit Marin sin popa Stan.
- 666) **1852, februarie 1**, Purani. Preoțit Tudor sin popa Dimitrie
- 667) **1852**, Peretu. Preoțit Năstase sin [...] (rupt).
- 668) **1852, februarie 14**, Găriești. Preoțit Platon sin Manea și în 1862.
- 669) **1852, iunie 6**, Lița. Preoțit Florea sin Dobre.
- 670) **1852, iunie 30**, Mereni. Preoțit Rizea sin popa Petcu.
- 671) **1852, august 10**, Spătărei. Preoțit Ioan sin Niculaie.
- 672) **1852, august 11**, Conțești. Preoțit Mihai sin Niță.
- 673) **1852, august 12**, Frumoasa. Preoțit Anghel sin ... (rupt).
- 674) **1852, august 15**, Bujoru. Preoțit Dimitrie sin popa Tudor.
- 675) **1852, noiembrie 25**, Scurtu. Preoțit Ioan sin popa Radu.
- 676) **1852, noiembrie 30**, Lăceni. Preoțit Anghel sin Nedelea.
- 677) **1852, decembrie 13**, Udeni. Preoțit Zamfir sin popa Stoica.
- 678) **1852**, Tecuci. Preoțit Voicu sin popa Marin.

679-680) **1834-1837**⁵⁹, Nenciuleşti. Erau în sat doi preoți, popa Ion sin Radu și popa Radu sin Marin.

681-683) **1834-1837**, Plosca. Doi preoți: Radu sin popa Marin și Oprea sin Constantin. La 1835, încă un preot, Niculae sin popa Radu.

684) **1834-1837**, Adunați ot Țigănia. Preot Ion sin Tudoran.

685-686) **1834-1837**, Belitori. Trei preoți: Marin Olteanu, popa Toma și Marin Gură Largă, în 1834 „*rămas*”.

687) **1834-1837**, Puținței. Popa Dincă sin popa Ilie.

688) **1834-1837**, Mărzănești. Popa Stoian sin popa Badea.

689) **1834-1837**, Atârnați. Preot Costea sin Mototolea.

690) **1834-1837**, Muți. Preot Nicolae sin popa Niculae.

691-694) **1834-1837**, Peretu. Doi preoți, Ivan sin Barbu și Drăghici sin Ion. Doi preoți „*rămași*”, Enache sin popa Mihai și Enache sin Ilie.

695-696) **1834-1837**, Orbeasca de Sus. Cristea sin Crăciun. Din 1832 și preot Dumitru sin popa Cristea.

697-698) **1834-1837**, Vârtoape. Popa Dumitru sin Dumitru și Stan sin Ion.

699-701) **1834-1837**, Gărăgău. Trei preoți: Anton sin Zaharia, Ion sin Nedelcu și Stan sin Niculae.

702-704) **1834-1837**, Butculești. Trei preoți: Radu sin Nedea, Stan sin Nicolae și „*rămas*” Udrea sin popa Dinu.

705) **1834-1837**, Merii-Goleni. Preot Andrei sin popa Ilie.

706) **1834-1837**, Drăcșani. Preot Marin sin popa Radu.

707) **1834-1837**, Dobrogostea. Preot Niculae sin popa Ion.

708) **1834-1837**, Brătășani. Preot Stănilă sin Dumitru.

709) **1834-1837**, Orbeasca de Jos. Popa Petre sin Rizea.

710) **1834-1837**, Râioși (Perii-Râioși). Preot Nicolaie sin popa Ilie. Unul dintre ctitorii bisericii.

711-712) **1834-1837**, Bălțați. Preot Stan sin popa Stancu și popa Marin.

713-714) **1834-1837**, Măldăieni. Popa Radu sin Tudor și Voica sin popa Badea.

715) **1834-1837**, Părul Rotund. Preot Gheorghe sin popa Neagu.

716) **1834-1837**, Albești. Preot Luca sin Ilie.

717-718) **1834-1837**, Găvănești. Preoți: Dumitru sin Vasile și popa Stan sin Ilie Surdu.

719) **1834-1837**, Găvănești. „*Rămas*” popa Ion sin Ion, cântăreț.

720-721) **1834-1837**, Netoți. Doi preoți: popa Dumitru sin Vasile. „*Rămas*” popa Ion sin Ion. Fusesse la Găvănești mai-nainte.

⁵⁹ Idem, *Două catagrafii ale bisericilor din plasa Târgului*, 1834-1837, Glasul Bisericii, 4-5, 1989.

722-724) **1834-1837**, Ștorobăneasa. Popa Stan sin Radu și Marin sin Ioniță. „*Rămas*” popa Constantin sin Stanciu. Cântăreț.

725) **1834-1837**, Cucuieți. Popa Petre sin popa Niculaie.

726-728) **1834-1837**, Rădoiești. Preoții: popa Oprea sin Oprea și popa Ion sin Gheorghe. „*Rămas*” popa Dumitru Greceanu, cântăreț.

729-730) **1834-1837**, Măgureni. Popa Nițu sin Cristea logofătul și popa Marin.

731) **1834-1837**, Măgureni. „*Rămași*”: popa Marin sin Ioniță, cântăreț și popa Călin sin Radu, paracliser.

732) **1834-1837**, Lăcenii. Popa Radu sin Vlad.

733-734) **1834-1837**, Pârlita. Preot Ion sin Gheorghe și popa Mircea sin popa Badea.

735-736) **1834-1837**, Scrioaștea și Papa. Doi preoți la Scrioaștea. Popa Anghel sin Dinu și Ilie sin popa Stan.

737-738) **1834-1837**, Papa. Popa Coman. „*Rămas*” la Scrioaștea popa Hristea Tunea, cântăreț.

739-740) **1834-1837**, Sârbii Sfîntești. Preot Mihai sin Petre. Cântăreț. „*Rămas*” popa Marin sin Stan.

741) **1834-1837**, Călinești. Nicolae sin Mogoș.

742) **1834-1837**, Călinești. „*Rămas*” Marin sin popa Stan, cântăreț.

743-745) **1834-1837**, Mavrodin. Erau 3 preoți în sat: popa Coman sin popa Preda și fratele lui, Ion sin popa Preda și popa Crăciun sin popa Mustață. „*Rămași*”: popa Radu sin protopop și popa Teodosie.

746) **1834**, Gârdești. Preot în sat Dumitru sin Vasile.⁶⁰

747) **1834**, Muți. Preot Nicolae sin popa Nicolae

748) **1834**, Dobrogostea. Preot Nicolaie sin popa Ilie

749) **1834, octombrie 12**, Siliștea (Nouă). Preot Preda Ion.

750) **1834-1867**, Tecuci. Era preot, în sat, Marin duhovnicul sin Stancu.

751-754) **1832-1838**, Clocociov. Erau în sat trei preoți: Gavrilă sin Calotă, Ion sin Mirea și Voicu. În sat, 368 suflete. La schit era preot Oprea sin popa Costea.⁶¹

755) **1832-1838**, Dudu. Un preot în slujbă. Nu i se dă numele.

756-758) **1832-1838**, Bârsești de Sus. Avea 90 locuitori. Trei preoți: Stan, Barbu sin popa Baiu și Constantin Radu Baiu. Diacon Badea.

⁶⁰ pr. George Negulescu, *op. cit.*

⁶¹ pr. Gh. Diaconescu, pr. Marin Braniște, *Date catagrafice bisericesti din fostul județ Olt, la anii 1832-1838*, Mitropolia Olteniei, 5-6, 1962, p. 375-400.

759-762) **1832-1838**, Bârseștii de Jos. Avea 25 familii. Doi preoți, popa Petre, popa Cadâr și diaconi Oprea și Voicu sin popa Constantin.

763-766) **1832-1838**, Lița. Avea 244 locuitori. Erau patru preoți: Sandu, Radu, Tudor sin Scarlat și Ioan.

1832-1838, Măgurele (vezi Turnu Măgurele).

767-768) **1832-1838**, Odaia. Preoți Tudor sin Stoica dascălu și Barbu sin popa Ion.

769-773) **1832-1838**, Plăviceni. Erau patru preoți: Dragomir sin Pătru, Stan sin popa Stan, Florea sin popa Radu, Radu sin popa Stan și diaconul Stan sin popa Pătru.

774) **1832-1838**, Pleașov-Sârbi. 78 locuitori. Preot, popa Dragomir.

775) **1832-1838**, Pleașov ot Râioasa. 92 familii. Popa Pană sin popa Dinu.

776-778) **1832-1838**, Plopi. 109 locuitori. Preoți: Dumitrache sin popa Badea, Vladu Bratu și Dumitrache, văduv.

779-783) **1832-1838**, Râioasa. Erau șase preoți, la 119 locuitori: Mincă, Florea sin popa Voicu Tucmeanu, Pană Marin, Florea, văduv și Pârvu sin popa Dima.

784-789) **1832-1838**, Saelele. Avea 168 locuitori. Patru preoți și un diacon. Preoți: Badea sin popa Badea, duhovnicul, Dragomir sin Năstase, Barbu, Badea sin popa Voicu, văduv și Godeani. Diacon, Ion sin Radu Slătineanu.

790-793) **1832-1838**, Slăvitești. 40 familii. Preoți, Hristea Olteanu, Drăghici sin Ilie Merișani și diaconi, Nicolae și Gheorghe, văduv.

794-796) **1832-1838**, Slobozia. Preoți, Radu sin popa Ion Cocoșilă, Nițu sin popa Drăghici și diacon, Tudor sin popa Ion. Avea 279 locuitori.

797-798) **1832-1838**, Segarcea Deal. 115 locuitori. Preoți, Marin și Stancu sin popa Radu.

799) **1832-1838**, Segarcea Vale. 111 locuitori. Preot, Ivan Marin sin popa Mincă.

800) **1832-1838**, Uda Clocociov. 127 locuitori. Popa Crăciun.

801-804) **1832-1838**, Uda Saelele. Avea 110 suflete. Preoți: Mirea sin diacon Barbu, Dumitru sin diacon Ion, Crăciun sin popa Ghiță și Năstase sin popa Badea.

805-806) **1832-1838**, Viișoara. 148 familii. Preoți, Nicolae sin Dumitru și Ion cel Mare sin logofăt Pârvu, mort în 1834.

807-810) **1832-1838**, Băneasa. 156 locuitori. Preoți, Marin sin Voica și Mihai duhovnic sin popa Marin Radu duhovnic sin popa Radu, nebirnic.

811-817) **1832-1838**, Băsești. Avea 128 locuitori. Erau cinci preoți: Stancu Bengescu duhovnic sin Costea, Ion sin Neacșu, Pârvu, Ștefan sin

popa Dumitru și Preda sin popa Stancu ot Adunați. Diaconi, Radu sin popa Gheorghe, Florea sin Tudoran.

818-826) **1832-1838**, Bratcov. Preoții: Mihai duhovnic sin Iordache, Oprea sin popa Enache, Stoian sin popa Dima și Radu sin popa Enache. Diaconi: Ion sin Ozonu, Sandu sin Dinu Osiceanu, Radu sin popa Enache, Danciu sin popa Mihai și Radu sin popa Mihai. De remarcat că satul avea doar 80 locuitori.

827-833) **1832-1838**, Caravaneți. 145 locuitori. Preoți: Radu duhovnicul, Ilie sin popa Radu, Constantin brat (fratele lui) Ilie, Filip sin popa Stoica Juvină, Gheorghe sin popa Radu, Ilie sin popa Radu și Radu sin Maria.

834-835) **1832-1838**, Cârligați. 118 locuitori. Avea preoți pe Mihai sin popa Mihai și Iordache sin popa Gheorghe Mocanu.

836-839) **1832-1838**, Crângeni. 140 locuitori. 4 preoți: Oprea duhovnicul sin Dragomir, Oprea sin popa Matei, Oprea sin diacon Ghiță și Neagu sin Nedelcu.

840-850) **1832-1838**, Dorobanțu. 206 locuitori. Avea 11 clerici, 9 preoți și doi diaconi. Preoți: Marin duhovnicul, Neagu sin Vlad Turbatu, Iorga sin popa Ionașcu, Gheorghe sin popa Ion, Păun sin popa Radu duhovnicul, Ion Inimărea, Dinu sin popa Marin, Vasile sin popa Gheorghe, Neagu sin Vlad. Diaconi, Ion zet (ginere lui) popa Matei și Ion sin popa Gheorghe Sprâncenatu.

851-855) **1832-1838**, Purani. 107 locuitori. Preoți: Ion, Ghiță sin popa Ion, Stancu sin popa Ion, Stoian sin popa Ion și Ghiță frate cu popa Stoian.

856-862) **1832-1838**, Salcia. 107 locuitori. Preoți: Marin duhovnicul sin popa Gheorghe, Stan sin popa Gheorghe, Oprea sin popa Gheorghe, Dumitru sin popa Marin, Stan brat popa Marin, Stoian sin popa Ion și Ion Brat(u).

Aici se încheie lista preoților dintre anii 1832-1838.

* * *

863) **1833-1838**, Băbăița⁶². 140 familii. Un preot, popa Neagu sin popa Radu.

864-866) **1833-1838**, Baci. 53 familii. Preoți, Albu sin popa Badea Crăciun și Pană.

867-868) **1833-1838**, Bâțcoveni. 90 familii. Preoți, Gligore sin popa Radu și Radu sin popa Gheorghe, frate cu protopopul Ion.

⁶² pr. Ilie Gh. Diaconescu, *Date statistice bisericești în fostul județ Vlașca, la anii 1833-1838*, Glasul Bisericii, 7-8, 1966, p. 667-693. Satele din această perioadă au ajuns în componența județului Teleorman din anul 1968.

869-871) **1833-1838**, Blejești. 180 familii. Preoți erau popa Crăciun care la 1836 trecuse la satul Baci, Ivan sin Radu, Ioan sin popa Neacșu.

872-873) **1833-1838**, Butești. 70 familii. Preoți, Dumitru sin diacon Costache; Radu sin Neacșu Cătrin, neputincios.

874-877) **1833-1838**, Cătălna-Scurtu. 80 familii. Preoți, Voicu sin popa Bratu și Stoica sin popa Bratu. Diaconi, Velea sin Radu Ciomag și Bratu.

878-880) **1833-1838**, Cătunu. 70 familii. Preoții, Badea; Neagoie sin popa Bratu. De prisos, Marin sin popa Ene.

881-885) **1833-1838**, Frăsinet, 219 familii. Preoți: Stan sin Matei, Constantin sin Neagoie Roșu, Ilie sin Dinu Pieleanu și Neagoie Matei sin Stăn... De prisos, Dumitru.

886-891) **1833-1838**, Gălăteni. 2 sate: cu 74 și respectiv 180 familii. Avea preoți: Ion sin popa Mistodie, Stoica sin popa Petre și Badea sin popa Nedelia. Diaconi: Stancu sin popa Nedelia, Ion sin popa Mistodie și Petre sin popa Petre.

892-894) **1833-1838**, Grosu (Siliștea-Grosu). 57 familii. Dumitru zet (ginere) popa Mihai, Ion sin popa Toma, Mihai duhovnicul sin Ene, surzit, orb și nu poate citi.

895-896) **1833-1838**, Guruieni. 104 familii. Preoți, Ion sin popa Constantin, Cristea sin popa Paraschiv.

897-899) **1833-1838**, Lada. 60 familii. Preoți, Gheorghe sin Gheorghe și Stan sin Stroie, de prisos. Diacon, Badea Mintroc.

900-902) **1833-1838**, Măgura, 15 familii. Preot, popa Dragomir duhovnicul. Tot la Măgura de Jos-Budoiești, 55 familii. Preoți, Rizea sin Stancu și Vasile sin Tănase.

903-904) **1833-1838**, Măgura-Lăceanca. 70 familii. Preoți, Radu sin Stanciu și Nicolae sin Ion.

905-915) **1833-1838**, Negrenii de Sus și de Jos. 30 și respectiv 52 familii. Preoții erau Niculaie sin popa Tudor, Dinu sin popa Nedelea, de prisos. Diacon Tudor. Apoi, în slujbă, popa Petre sin popa Șerban. De prisos, popa Ion sin popa Albu. Diaconi: Bratu sin Ioan, Albu sin Ioan, Ioan sin popa Gheorghe, Vasile sin Doncea și Albuleț sin Stan.

916-917) **1833-1838**, Pielea. 207 familii. Doi preoți: Ștefan sin Paraschiv și Pan.

918-922) **1833-1838**, Găvănești-Pielea. 50 familii. Preoți, Stan sin Nedea Stănilă sin Ghinea și Pan sin popa Stan. De prisos, Dumitru sin popa Bunea și Stan sin popa Voicilă.

923-925) **1833-1838**, Poeni(le). 50 familii. Preoți: Ion sin diacon Ion, Radu sin diacon Ion și Radu sin Constantin.

926-930) **1833-1838**, Puranii de Sus și de Jos. 70 și 25 familii. Preoți: Stan Crăciun sin popa Ion, de prisos, Radu sin Stancu Oniță, Ion sin popa Ion. De prisos: Stan sin Cristea și Dumitru sin Vasile. De remarcat că aceștia serveau și cele 180 de familii din schitul Găvănești care ținea de județul Teleorman.

931-935) **1833-1838**, Scurtu. 91 familii. Preoți: Ion duhovnicul, protopop sin popa Gheorghe și Radu sin popa Stănilă. Diaconi: Ion sin diaconu Mareș, Petre diaconul și Mareș diaconul bătrân.

936-942) Tot satul Scurtu, la a doua biserică. Preoți: Radu sin popa Pană, Radu sin popa Petre, bătrân, Pană duhovnicul, Tănase sin diacon Radu. Diaconi: Bratu sin popa Bratu, Petre sin popa Pană (acesta era provenit în sat din Crevenicu, în anul 1799), Petre sin popa Tănase.

943-944) **1833-1838**, Talpa Bâscoveni. 100 familii. Preoți, Ilie sin popa Tudor și Gheorghe sin Dinu duhovnicul, bătrân neputincios.

945-950) **1833-1838**, Talpa Ogrezeni și Șopârleasa. Preoți: Zamfir sin popa Zlotea, Nica sin popa Zlotea. Diacon Vlad sin Radu Dulea. Preoți, Șerban sin popa Crăciun și Burcea sin popa Prinsu. De prisos, popa Trandafir sin Ion.

951-953) **1833-1838**, Șopârleasa de la Poștă⁶³ și Vătășani. Preoți: Tănase sin diaconul Radu, Radu sin Tudor Duduș și Stancu.

954-956) **1833-1838**, Cârtojani. 150 familii. Preoți, Nițu sin popa Nicolae, Stoica sin popa Radu sin popa Oprea.

957) **1833-1838**, Gratia. Preot: Ion sin popa Stan.

958-962) **1833-1838**, Sârbenii și cătunul Udeni. 31 familii și 85 familii. Preoți: Ion sin popa Radu și Dumitrache sin Ion, respectiv Stoica sin Stănilă, Stancu sin Stancu și Călin.

963-964) **1833-1838**, Drăgănești (de Vlașca). 220 familii. Preoți, Stan sin Dragne și Marin sin Dragne, hirotonisit în Turcia.

965-966) **1833-1838**, Mereni de Sus și de Jos. 216 familii. Preoți, Petcu sin popa Matei, hirotonisit în Turcia și Barbu sin popa Vasile.

967) **1833-1838**, Prunaru. 87 familii. Popa Stancu sin popa Radu.

968) **1833-1838**, Rușii lui Asan. 40 familii. Popa Petre sin popa Gheorghe.

969-971) **1833-1838**, Botoroaga (Târnava). 90 familii. Preoți: popa Costea (Hristea) sin popa Ion, Mihăilă sin Marin Cizmaru și Ion sin Marin Roșu.

1833-1838, Vida ce-i zice Cârtojani (vezi orașul Videle).

972-973) **1833-1838**, Beiul de Sus și de Jos⁶⁴. Popa Ioniță hirotonisit la Rusciuk, în 1824 și popa Mincă.

⁶³ Se referă la stația de poștă, de schimbat caii.

⁶⁴ Aici se opresc informațiile din județul Vlașca.

- 974) **1838-1860**, Suhaia. Preot Chiriță sin popa Sandu
 975) **1838, august 8**, Puținței. Preot Stoian, sădea vie.⁶⁵
 976) **1838, ianuarie**, Mârzănești. Preot Coanță sin popa Stan, la fel.⁶⁶
 977) **1853**, Siliștea Nouă.⁶⁷ Preot, Stancu sin popa Anghel.
 978) **1854, martie 25**, Merișani. Preot, Năstase sin popa Niculaie.
 979) **1855, ianuarie 29**, Capul Luncii. Preot, Ion sin Lazăr, și în 1862.
 980) **1855, februarie 30**, Zâmbreasca. Preot, Ion sin popa Constantin.
 981) **1855, decembrie 3**, Ciolăneștii din Vale. Preot, Alexandru sin popa Voicu, și în 1862
 982) **1855**, Pârlita. Preot, Radu sin popa Radu.
 983) **1856, februarie 9**, Plosca. Preot, Nicolae sin popa Radu, și în 1862.
 984) **1856, august 18**, Gârdești. Preot, Dumitru Stan, și în 1862.
 985) **1858, august 26**, Capul Luncii. Preot, Tănase sin popa Stancu, și în 1862.
 986) **1857**, Tecuci. Preoțit Marin sin Stancu, și în 1862
 987) **1859, februarie 23**, Ciolăneștii din Deal. Preoțit Ion sin popa Stan.
 988) **1859, februarie 27**, Tătăraști de Sus. Preoțit Marin sin Badea, și în 1865.
 989) **1860, ianuarie 30**, Tătăraști de Sus. Preoțit Tudor sin Ion, și în 1865.
 990) **1860, februarie 3**, Capul Luncii. Preoțit Gheorghe, și în 1862.
 991) **1860**, Păuleasca. Preoțit Tudor duhovnicul, și în 1865.
 992) **1860, februarie 3**, Ciolănești din Deal. Preoțit Ion sin popa Badea, și în 1865.
 993-994) **1860**, Puținței. Preoțiți, în sat, Dumitru Dragnea și Ion Manea, ambii și în 1865.
 995) **1860**, Călinești. Preot, Crăciun Teodor, și în 1862
 996) **1861, aprilie 9**, Siliștea (Nouă). Preoțit Stan sin popa Stan, și în 1865.
 997) **1862**, Brânceni. Preot, Banu duhovnic sin Stănescu, și în 1908.
 998) **1862**, Zlotești. Preot, Radu duhovnicul sin Dumitru.
 999) **1862**, Nenciulești. Preot, Simeon Nicolae, și în 1862-1865.
 1000) **1862**, Puținței. Preot, Gheorghe Petre.
 1001-1002) **1862**, Ciolănești din Deal. Doi preoți, Ion Matei și Lixandru Voicu, și în 1865.
 1003-1004) **1865**, Zlotești. Erau în sat preoții Radu și popa Dumitru duhovnicul.

⁶⁵ *Indice Cronologic*, vol. II, p. 1099, nr. 14045.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 1104, nr. 14107.

⁶⁷ Informațiile sunt luate din Catagrafiile din 1862 și 1865 ale fostei Protoierii Turnu Măgurele. În prezent, sunt la Arhivele Statului Alexandria.

- 1005) **1865**, Slăvești. Preot, Ion Badea.
- 1006) **1865**, Merișani. Preot, Lisandru sin popa Matei.
- 1007-1009) **1865**, Scrioaștea. Preoți: Lisandru sin popa Anghel, Stoica sin Hristea și Constantin sin popa Ilie.
- 1010-1012) **1865**, Peretu. Preoți: Tănase Ilie, Dumitru sin popa Ion și Ion Dimancea.
- 1013-1015) **1865**, Măldăieni. Preoți: Ene sin popa Badea, Dumitru sin popa Voicu și Stancu sin popa Dumitru.
- 1016-1017) **1865**, Capul Luncii. Preoți, Manea Radu și Lazăr Radu.
- 1018-1020) **1865**, Ciolăneștii din Deal. Preoți: Stan duhovnicul, Radu Matei și Nicolae Preda.
- 1021-1024) **1865**, Belitori (I și II). Preoți: Mina sin popa Radu, Ion sin popa Marin și Gheorghe sin popa Marin.
- 1025) **1865**, Pârlita. Preot, Alexe sin popa Mircea.
- 1026-1027) **1865**, Ulmeni. Preoți, Constantin duhovnicul sin popa Tudor și Constantin sin popa Ilie.
- 1028-1029) **1865**, Țigănești. Preoți, Crăciun duhovnicul și Marin duhovnicul.
- 1030-1031) **1865**, Lisa. Preoți, Anghel Stan și Ion Stan.
- 1032-1034) **1865**, Vișoara. Preoți: Ioan Drăghici, Sandu sin popa Florea și Marin sin Ion.
- 1035) **1865**, Păuleasca. Preot, Ion duhovnicul sin Marin.
- 1036-1037) **1865**, Smârdioasa. Preoți, popa Tudor duhovnic și preot Ion Manea.
- 1038-1039) **1865**, Dracea. Preoți, Călin duhovnic sin Voicu și Dumitru duhovnic sin popa Stoica.
- 1040-1041) **1865**, Ologi. Preoți, Stancu duhovnic și Andrei sin popa Stancu.
- 1042) **1865**, Voevoda. Preot, Tudorache Radu.
- 1043-1046) **1865**, Piatra. Preoți: Gheorghe Radu, Dragomir Stancu; Constantin Dumitru și Marin Gheorghe.
- 1047-1048) **1865**, Adămești. Preoți, Apostol duhovnicul și Iancu Nedelea.
- 1049-1051) **1865**, Mavrodin. Preoți: Dumitru sin popa Tudor, Teodor duhovnic sin popa Radu și Constantin.
- 1052-1054) **1865**, Vârtoape. Preoți: Dumitru Stan Ion, Iordache Mincu și Crăciun Teodor.
- 1055) **1865**, Brătășani. Preot, Marin Dobre.
- 1056-1057) **1865**, Zâmbreasca. Preoți, Paraschiv duhovnicul și Ioan Paraschiv.
- 1058) **1865**, Suhaia. Preot, Constantin Bunescu.
- 1059-1060) **1865**, Nanov. Preoți, Ioan Dobre și Ștefan duhovnicul.

1061-1062) **1865**, Suhaia. Preoți, Stan sin popa Chirilă (– 1879), Anghel sin popa Chiriță (– 1887).

1063-1065) **1865**, Fântânele. Preoți: Oprea duhovnicul sin Vasile, Dumitru duhovnicul și Ion sin popa Oprea.

1066) **1865**, Bălțați. Preot, Ion duhovnicul.

1067-1069) **1865**, Perii Râioși. Preoți, Anghel, Ilie Pleavă și Constantin Negulescu.

1070) **1865**, Cârligați. Preot, Vasile Urluianu, între 1890-1892 revenit la Surdulești.

Cățeleștii de Jos, azi Burdeni, județul Teleorman.

1071) **1745-1750**. Popa Iorgu.

1072) **1787, august 2**. Preoțit Bogdan sin popa Iorgu.

1073) **1805, august 6**. Preoțit Teodor sin Petre.

1074) **1804, august 14**. Diaconit Radu sin popa Iorgu.

1075) **1838, aprilie 30**. Preoțit Ștefan sin popa Iancu, și în 1856.

1076) **1862**. Preoțit Preda Radu. Satul, desființându-se în acel an, se va muta în satul Siliștea Gumești (azi Siliștea Nouă)⁶⁸.

Cățeleștii de Sus, azi Surdulești, județul Argeș.

1077) **1796-1804**. Preot Stan, tatăl preotului Tudorache, sin popa Stan, preoțit la 1805. Decedat în 1830.

1078) **1820-1847**. Preot Stan sin popa Stan și el fiul preotului din 1795-1804.

1079) **1852-1866**. Preot Stan Bujoru, preoțit în 29 noiembrie 1852.

1080) **1849-1863**. Preot Gheorghe sin popa Marin. Era preot originar din Sfîntești și preoțit, la 3 octombrie 1849, pentru Surdulești.

1081) **1879**. Preot Ghiță Constantinescu. Tot pentru Surdulești.

1082) **1879-1931**. Preot Vasile Urluianu, cu patru clase de Seminar. Între 1890-1892 s-a mutat la Cârligați.

Miroși de Sus și de Jos, azi Surdulești, județul Argeș.

1083) **1590, ianuarie 26**. Popa Dumitru.

1084) **1662, aprilie 16**. Popa Mitrea. Fiica lui, Neagolea, vindea moșia sa.

1085) **1780**. Preoțit Constantin sin popa Gheorghe. În 1810 avea 90 de ani.

1086) **1792**. Preoțit Sandu sin diacon Teodor și în 1810. A avea 60 de ani, în acel an.

1087) **1794**. Diaconit Roman sin Preda în Miroșiul de Sus.

1088) **1787**. Preoțit Ion sin Manea, tot în Miroșiul de Sus.

⁶⁸ Informații din amintita *Catagrafie din 1862*, a fostei Protoierii din Turnu Măgurele.

- 1089) **1788**. Diaconit Preda sin Dobre.
 1090) **1797**. Diaconit Păun sin Gheorghe.
 1091) **1800**. Diaconit Marin sin Gheorghe.
 1092-1093) **1808**. Diaconiți Nicolae sin Constantin și Radu sin popa Tudor.
 1094) **1809**. Diaconit Manea sin Ion.
 1095) **1825**. Preot Constantin sin diacon Manea.
 1096) **1826, noiembrie 15**. Preoțit Dumitru sin popa Stan.
 1097) **1830**. Era diacon în sat Grigore sin Pană.
 1098-1099) **1850-1890**. Preoți în sat, Constantin „călugărul” și Ionescu.

* * *

Preoți din orașele județului

Preoți din Roșiorii de Vede⁶⁹

Pentru preoți din sec. XVIII, vezi lista lor din acest secol. Voi aminti aici pe cei legați, mai ales, de sec. XIX.

- 1100) **1780-1815**. Preot Proestosu Stancu, la biserica „Sf. Teodor”.
 1101) **1804-1835**. Preot Constantin Protopopu, la biserica „Sf. Ilie”.
 1102) **1805-1829**. Preot Constantin, biserica „Sf. Apostoli” - Serdăreasa.
 1103) **1830-1849**. Preot Hristea Economu Mihăescu, biserica „Sf. Apostoli” - Serdăreasa. Mare pașoptist.
 1104) **1825, februarie 9**. Preoțit Alexandru sin Enache, aceeași biserică.
 1105) **1830 mai**. Diaconit Oprea ... (rupt)
 1106) **1830, august 19**. Preoțit Ion sin popa Nicolae, biserica „Cuvioasa Paraschiva”.
 1107) **1831, februarie 6**. Preoțit Alexandru sin Enache, biserica Serdăreasa.
 1108) **1832, martie 30**. Preoțit Gheorghe sin Mihai, biserica Serdăreasa.
 1109) **1832, aprilie 15**. Preoțit Marin sin popa Șerban, biserica „Sf. Ion”.
 1110) **1834, aprilie 15**. Preoțit Marin sin popa Ion, biserica „Sf. Ilie”.
 1111) **1836, iulie 21**. Preoțit Marin popa Constantin.
 1112) **1838, august 8**. Preoțit popa Stoian.
 1113) **1839, februarie 5**. Preoțit Iordache sin popa Constantin, biserica „Sf. Ilie”.
 1114) **1840, mai 30**. Preoțit Mihai sin Mircea, biserica „Sf. Împărați”.

⁶⁹ În 1810, în oraș erau 27 de preoți și 17 diaconi.

1115) **1840, decembrie 19.** Preoțit Mitran sin popa Pascu, biserica „Sf. Adormire”.

1116) **1842, decembrie 1.** Preoțit Alexandru sin Marin, biserica „Sf. Nicolae”.

1117) **1843, septembrie 19.** Preoțit Niculae sin popa Radu, biserica „Sf. Ilie”.

1118) **1844, martie 5.** Preoțit Vasile sin Iancu.

1119) **1845, decembrie 23.** Preoțit Dumitru sin Pătrașcu, biserica Serdăreasa.

1120) **1849, septembrie 3.** Preoțit Gheorghe sin popa Mihai, biserica „Sf. Adormire”.

1121) **1850, octombrie 11.** Preoțit Gheorghe sin Gheorghe, biserica „Sf. Adormire”.

1122) **1850-1880.** Preot Alexandru Brătulescu, biserica „Sf. Apostoli”.

1123) **1851 iulie 21.** Preoțit Dimitrie sin Savu, biserica „Sf. Cruce”.

1124) **1853-1886.** Preoțit Toma Popescu, biserica „Sf. Adormire”.

1125) **1865-1881.** Anastasie Dumitrescu, biserica „Sf. Teodor”.

Preoți din Alexandria⁷⁰

Oraș înființat în anul 1834. A înglobat în el satele Bâcâieni și Mitropolia, după 1845.

La Bâcâieni erau preoți:

1126) **1790.** Dumitru sin popa Pârvu și în 1810.

1127) **1802, septembrie 15.** Preoțit Radu sin Dobre, pentru Bâcâieni.

1128) **1803, iulie 8.** Diaconit Ion sin popa Pârvu, tot pentru Bâcâieni.

1129) **1827, septembrie 15.** preoțit la Bâcâieni, Radu sin Dobre.

Biserica „Sfinții Împărați”, biserica sfințită în 1854

1130) **1855-1871.** Preot era Ioan duhovnicul

1131) **1856-1872.** Preot Albu Bănărescu.

1132) **1856-1872.** Preot Radu Iliescu.

1133) **1872-1900.** Preot Tache Sfeatcu și după 1900.

Biserica „Sfântul Nicolae”. Sfințită în anul 1848.

1134) **1849, august 6.** Preoțit Iancu (Ivan) sin popa Stan. Nu a slujit efectiv.

1135) **1849, august 28.** Preot Dobre Rizea venit în 1848 din satul Măgura.

1136) **1849, august 28.** Preoțit Anghel sin Ioan sau Ionescu.

A slujit la „Sf. Nicolae” între anii 1851-1889.

1137) **1879-1903.** Preot Petre Rizea, fiul preotului Dobre Rizea.

⁷⁰ Ioan Spîru, *Biserici din orașul Alexandria*, Glasul Bisericii 1-2, 1966, 9-10, 1970, 7-8, 1974, 3-4, 1976.

1138) **1889-1900.** Preot Aldie Demetriad venit de la „Sf. Adormire”.

Biserica „Sfântul Alexandru”. A fost biserică de lemn între 1836-1839. Biserica actuală a fost începută în 1840.

1139-1144) **1836-1839.** Slujeau preoții: Enache, Tudor, Iacob, Ioan, Hristudor și Iacob.

1145-1146) **1842-1830.** Preot Petre, preot Hristea.

1147-1149) **1852-1870.** Preoți: Ioan Căprescu, Manole Drăgănescu și Neagu Iliescu.

1150) **după 1872.** Preot Albu Bănărescu.

1151) **1872-1893.** Preot Radu Iliescu.

Biserica „Sfânta Adormire”

1152) **1846, noiembrie 23.** Preoțit Stan sin popa Chiriță.

1153) **1847, ianuarie 23.** Preoțit Ioan seminaristul sin popa Mihai.

1154) **1849, septembrie 30.** Diaconit Ion sin popa Constantin.

1155) **1851, octombrie 11.** Preoțit Ioniță sin popa Stoica.

1156) **1860-1875.** Preot Niculae duhovnicul.

1157-1158) **1870-1886.** Preot Teodor Vlădescu, preoțit la 14 octombrie 1851 și preot Alexandru C. Popescu.

1159) **1879-1921.** Preot Ioan Moiescu.

1160) **1883-1887.** Preot Aldie Demetriad.

1161) **1889, iulie 12,** când moare preot Gheorghe Voevozeanu.

Biserica „Sfinții Apostoli”. Biserica actuală din 1908, biserica veche 1836-1907.

1162) **1836, aprilie 13.** Este preoțit Tudor „pentru Alexandria nouă, sud Teleorman”.

1163) **1846, august 3.** Preoțit Dumitru sin popa Dimitrie.

1164-1165) **1840, 1860.** Mai erau preoții Barbu și Stoica.

1166) **1860-1865.** Preot Costea duhovnicul

1167) **1872-1895.** Preot Radu Iliescu.

Biserica „Sfânta Vineri („Cuvioasa Paraschiva”), 1859.

1168) **1859-1885.** Preot Ivan Voevozeanu.

1169) **1860-1879.** Preot Vasile duhovnicul.

1170) **1861-1885.** Preot Bogdan Bobe.

1171) **1835-1925.** Preot Alexandru Ghelican.

Preoți din Turnu Măgurele

Oraș înființat între anii 1836-1838. A cuprins, între timp, și satele Măgurele, Lița, Odaia și Flămânda. Amintesc mai mulți preoți din satele lui.

1172) **1827**, Cioara. Preoțit Tănase sin Ilie.

1173-1175) **1832-1848**. În satul Măgurele erau preoții: Ioan cel Bătrân sin Florea Rădulescu, Ion sin popa Cristea Cârjan și Tudor.

1176-1179) **1832-1838**. La cele două biserici din satul Flămânda erau preoții Ion sin Constantin (și în 1848), Voicu sin Oprea, Dima sin Neagu și Marin sin Ilie.

1180-1181) **1832-1838**, Odaia. Erau preoți Tudor sin Stoica „*dascălu*” și Barbu sin popa Ion.

1182) **1849, decembrie 26**. Preoțit Constantin sin Nicolae la biserica „Sf. Gheorghe”.

1183) **1849, decembrie 30**. Preoțit Constantin sin popa Ion la biserica „Sf. Nicolae”⁷¹.

1184) **1852 august 3**. Preoțit Andrei sin Dumitru la biserica „Sf. Nicolae”.

1185) **1870** și după 1880. Preot Bleescu Nicolae.

1186) **1866-1888**. Preot Constantin Angelescu la biserica „Sf. Vineri”.

1187) **1866-1894**. Preot Constantin Nicolae la biserica „Sf. Vineri”.

1188) **1877-1939**. Preot Ioan Eftimiu.

1189) **1866-1917**. Preot Ștefan Marinescu.

Preoți din Videle

Oraș din 1968, cu satele: Vida, Cârtojeni, Furculești, Stavropoleos, Cârtojanca, Tămășești, Stănceasca, Spânești, Parisești, Coșoaia, Fotăchești.

1190-1194) **1832-1885**. Erau preoții: Niță sin popa Nicolae, Stoian sin popa Badea, Ion sin Tudor, Dinu sin popa Ion și Radu Smărăndescu.

Preoți din Zimnicea⁷²

1195) **1833**. Popa Ene, la biserica Sf. Împărați.

1196) **1836, decembrie 20**. Preoțit, în „*sat Zimnicea*”, Andrei sin Șerban.

1197) **1846, februarie 26**. Preoțit Ilie sin Iancu.

1198-1199) **1860-1884**. Popa Ioniță și popa Daniel Popescu, biserica „Sf. Împărați”.

1200-1202) **1845-1880**. Preot Ioan Oprescu, Daniel Mirodot și Ion Nanoveanu⁷³.

* * *

⁷¹ Devenită ulterior „Sf. Haralambie”.

⁷² Existau tot două biserici în sec. XIX.

⁷³ A se vedea și inventarele bisericilor din Zimnicea.

Addenda

1203) **1600, iulie 20**, Bărbătești, înglobat în sec. XVIII, în Mavrodin. Este amintit preotul Dobre.

1204) **1632**, Albești. În sat, popa Cristea vindea un țigan.

1205-1206) **1657, mai 17**, Slăvești. Popa Stănimir și Manea vindeau din moșia lui Mareș logofătul.⁷⁴

1207) **1661, aprilie 8**, Mihăilești (sat dispărut). Popa Opriș cumpără o funie de moșie pentru bani, un bou și zece oboroace de grâu.⁷⁵

1208) **1675, martie 10**, Răzmirești. Popa Nedelea vindea parte sa de moșie și vad de moară lui Vâlcu vistier.⁷⁶

1209) **1676, decembrie 22**, Mircești (azi Comoara). Popa Patrachie, prin sătenii din sat dădea zalog un munte în județul Dâmbovița. Este amintit și la 1677, mai 22, când se specifica că popa Patrachie făcuse un împrumut de bani.⁷⁷

1210) **1648, aprilie 18**, Caravaneți. Schit înființat la 1648, azi dispărut, închinat de ctitorul său, monahul Atanasie, ctitor și al mănăstirii Aninoasa, județul Muscel.⁷⁸

1211) **1731, iunie 22**, Trestenicu (azi la județul Giurgiu). Popa Lambă cumpără cu 12 galbeni, parte de moșie.⁷⁹

1212) **1731**, Trestenicu. Același preot Lambă, cumpără de la preoteasa Dobre și nepotul său popa Chiriță, moșie de 12 oghii.⁸⁰

1213) **1743, aprilie 21**, Mircești. Se făcea așezământ și danie de către Safta, soția lui Pană Negoescu, pentru biserica din sat, construită deci, atunci.⁸¹

1214-1216) **1750**, Băbești (azi la județul Olt). Erau, în sat, preoții Grigore și Paraschiv. De asemenea și diaconul Barbu.⁸²

1217) **1785, februarie 15**, Trestenicu. Se dă întărire de stăpânire lui popa Petru, pentru partea sa de moșie.⁸³

⁷⁴ *Indice Cronologic*, vol. I, p. 117, nr. 1359.

⁷⁵ *Ibidem*, p. 129, nr. 1493.

⁷⁶ *Ibidem*, p. 188, nr. 2186.

⁷⁷ *Ibidem*, p. 200, nr. 2338.

⁷⁸ *Ibidem*, p. 197, 233, nr. 2716.

⁷⁹ *Ibidem*, p. 404, nr. 4754.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 405, nr. 4758.

⁸¹ *Ibidem*, p. 434, nr. 5230.

⁸² *Ibidem*, p. 479, nr. 5674.

⁸³ *Ibidem*, p. 621, nr. 7502.

1218) **1785, februarie 8**, Schitu Didești. Rafael monahul era egumen al schitului.⁸⁴

1219) **1784**, Islaz. Era preot, în sat, popa Ion, acuzat de a fi făcut o biserică bordei fără aprobare, în satul vecin Gârla (înglobat apoi în Islaz).⁸⁵

1220-1221) **1790-1820**, Islaz. Între acești ani erau, în sat, preoții Matei și Pandele.⁸⁶

1222) **1759-1790**, Băcăieni (atestat în sec. XVII, înglobat în 1834 în noul oraș Alexandria). Între acești ani a slujit, în sat, popa Pârvu.

1223) **1799, octombrie**, Schit Didești. Egumen era Spiridon.

1224) **1799, octombrie 12**, Ulmeni. Amintit „*răspopa Cârstea*”.

1225-1226) **1808, iulie 7**, Lăcenii. Erau amintiți, în sat, preoții Petcu, Ioan și Mareș, care luau cu embatic un vad de moară.

1227-1230) **1838-1839**, Peretu. Preoții satului, Ioan „*duhovnicul*”, Atanasie și Gheorghe Aspreanu, semnau ca martori la angajarea învățătorului Petcu.

1231-1232) **1847**, Peretu. Slujeau preoții Drăghici Păun și Anastase Stan.⁸⁷

1233) **1852**, Licuriciu. Preot în sat și unul dintre ctitorii bisericii satului era Andrei Mincu. A lăsat pe cărțile bisericii însemnări interesante.

1234) **1868-1920**, Atârnați, azi Cernetu. Între acești anii, slujitor al satului a fost preotul Marin Iliescu. A scris și publicat monografia satului.

1235-1236) **1865-1885**, Segarcea din Deal. Au slujit preoții Voicu Selea, Dobrin și Manda.

1237-1239) **1864**, Buzescu. Sat înființat de către prințul Miloș Obrenovici. A fost domnitor în Serbia și ctitorul bisericii din sat. Preot Dragomir, primul preot al satului și preotul Tudor Popescu.

1240-1241) **1880-1900**, Licuriciu. Preoți în sat au fost Iordache Dumitru și Radu Iliescu.

1242 -1245) **1871-1900**, Islaz. Între acești ani au fost preoți, în sat, popa Dună, unul dintre ctitorii bisericii, Oprea, Stan, Gheorghe și Constantin. Sunt atâția preoți deoarece se unificaseră cu satul Islaz și satele vecine, fiecare cu biserica și preoții lor.

1246-1247) **1880-1892**, Găuriciu. A slujit, în sat, preotul Banu, și pe post de învățător. În 1892 se va muta la Conțești.⁸⁸

* * *

⁸⁴ *Ibidem*, p. 608, nr. 7321.

⁸⁵ Ioan Spîru, *Biserici-bordeie*, Glasul bisericii XXXVI, 11-12, 1977, p. 937-955.

⁸⁶ *Ibidem*.

⁸⁷ Colectiv, *Monografia orașului Alexandria*, Alexandria, 1994, p. 102.

⁸⁸ *Monografia satului Găuriciu*, în manuscris, la școala din sat.

Ne oprim aici cu speranța că aceste informații referitoare la clericii din județul Teleorman din sec. XVI-XIX, atâtia câți am reușit să identific, și care au cuprins o serie de aspecte asupra vieții religioase, au meritul de a scoate din uitare pe preoții și diaconii ce s-au perindat de-a lungul a patru secole prin fața altarelor bisericilor din acest județ și de a le aduce un prinos de recunoștință pentru tot ce au făcut pentru Biserică și Țară, generație de generație.

Aș dori, de asemenea, înainte de a încheia această lucrare, să fac și o scurtă prezentare bisericilor la care au slujit clericii amintiți.

Majoritatea acestora au fost biserițe modeste, de lemn, așa cum au fost în aproape toată Țara Românească. Abia după 1630 vor apare și în acest județ biserici de zid. Le voi aminti: biserica fostei mănăstiri Țigănia-Văcărești, de lângă Roșiorii de Vede, refăcută la 1647 de către Matei Basarab, biserica fostei mănăstiri Plăviceni, din 1646-1649, biserica fostului schit Glavacioc, refăcută la 1645, biserica din satul Balaci, 1684. Acestea li se vor adăuga, în sec. XVIII, biserica „Sfinții Apostoli” din Roșiorii de Vede, din 1708, biserica actuală, fostă a schitului Didești din 1705, biserica din Dobrotești, 1753, ca și bisericile din Butculești, 1779, „Sf. Teodor” din Roșiorii de Vede, 1786, Slăvești, 1786, ca și fosta biserică din Conțești, ridicată la sfârșitul sec. XVIII și începutul sec. XIX (1801)⁸⁹, Baldovinești etc. Demn de amintit este și existența, în acest județ, a unor biserici bordei, ce au existat în satele Tia, Râioasa, Islaz, fostul sat Moldoveni, Plopi, Slăvitești, Slobozia, Segarcea din Deal și Segarcea din Vale⁹⁰.

Atât bisericile din lemn, cât și cele bordeie erau lăcașuri de cult, ctitorii modeste ale țăranilor și preoților, fiind lucrate de meșteri locali sau „de la munte”. Erau din lemn de stejar, acoperite cu șindrilă (șiță) mai rar cu paie, coceni sau chiar pământ, mai ales bisericile bordeie. Aveau catapetesmele din zid, iar naosul și pronaosul despărțite prin perete. Pictate în tehnica frescă. Pe jos, pământ, iar ferestrele mici și cu piei de viței, deoarece de geamuri nu se pomenea. Deasupra, tăvănite, cu turla, de regulă, deasupra pronaosului, fiind în acest fel nu numai puțin încăpătoare, dar și întunecoase.

La bisericile bordei, pereții interiori erau făcuți din parmaci și răzlopi, pari de stejar, așezați unul lângă altul. În interiorul ei se intra prin gârlici. Majoritatea acestor biserici de lemn, bordeie și chiar cele de zid nu mai sunt astăzi. Cele de lemn, arse în timpul războaielor sau din cauza unor întâmplări nefericite, ori au fost lăsate în părăsire până la dispariția lor. De aceea, azi mai sunt doar în satele Tufeni (județul Olt), Bujoreni (Asan-Aga),

⁸⁹ Nicolae Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale. I. Țara Românească*, vol.1, 2, Craiova, 1970.

⁹⁰ Ioan Spiru, *Biserici-bordeie*, Glasul Bisericii, 11-12, 1977.

Blejești, Butești, Bălălești, Coșoaia, Cârtojanca, Groseni, Merișani, Sericu, Sârbeni, Scurtu Mare⁹¹.

Ele au început să dispară mai ales după 1800-1820 și se va accentua acest proces după 1830-1840, fiind înlocuite cu biserici noi, de zid, în aproape toate satele județului. Dar nici aceste biserici, construite în această perioadă, nu au avut o existență prea lungă, deoarece, fiind și ele mici și neîncăpătoare, au fost aproape complet părăsite sau dărâmate spre a se ridica, în locul lor, actualele biserici, mai ales în perioada anilor 1860-1885. De asemenea, și pentru că altele erau condițiile sociale și materiale ale țăranilor după împroprietăririle din 1864 și 1878-1880.

Iată, de ce dintre vechile biserici de zid, azi numai există decât câteva, și anume în satele: Plosca, Miroși și Surdulești (azi la județul Argeș), Orbeasca de Sus, Dobrogostea, „Serdăreasa” din Roșiorii de Vede, „Sf. Nicolae” din Alexandria, Țigănești, Tătăraștii de Jos, Butculești. Au mai rămas și câteva în ruină, în satele: Conțești, Bujoru, Bragadiru, Burdeni-Balaci, Nanov, Purani, Lisa, Pietroșani, Mavrodin, Râioasa. Și bisericile bordei au dispărut în prima jumătate a sec. XIX. Cât privește bisericile de zid din secolele XVII și XVIII au rămas: „Sf. Teodor” și „Serdăreasa” din Roșiorii de Vede, Didești, Țigănia-Văcărești, Balaci, Slăvești, Dobrotești și Plăviceni, acestea în stare avansată de degradare. Au dispărut: Glavaciocul, biserica „Sf. Apostoli” din Roșiorii de Vede, Tătăraști, Baldovinești, Deparați, Schela.

Mă opresc aici, cerând cititorilor multă îngăduință pentru eventualele greșeli strecurate în cuprinsul lucrării.

* * *

Localitățile amintite în lucrare

1. **Adămești.** Atestat la 1639. Preoți: 1788, 1791, 1797, 1836, 1865 (vezi și Șovărăști).
2. **Albești,** comuna Vedea. Atestat la 1520. Preoți: 1632, 1692, 1847, 1852, 1852.
3. **Atârnați,** azi Cernetu, comuna Mârzănești. Atestat la 1600. Preoți: 1628, 1832, 1842, 1845.
4. **Adunați ot Țigănia,** comuna Drăgănești de Vede. Atestat în sec. XVII. Mănăstirea Țigănia din sec. XVI. Refăcută la 1648. Preoți: 1834-1837.
5. **Asan-Aga,** azi Bujoreni, comuna Drăgănești de Vlaşca. Atestat în sec. XVI. Preoți: 1832, 1833-1838, 1835, 1844.

⁹¹ Radu Crețeanu, *Biserici de lemn din regiunea București*, Glasul Bisericii, 1-2, 1964.

6. **Băbăița**, comună. Atestat la 1665. La județul Teleorman din 1968. Preoți: 1833-1838, 1839, 1842.
7. **Balaci**, comună. Atestat la 1538. În sec. XIX a integrat și satul Balaci Pădureți. Preoți: 1687, 1779, 1797, 1804, 1830, 1842.
8. **Băduleasa**, comuna Putinei. Atestat la 1617. Preoți: 1688.
9. **Buzescu**, comună înființată la 1864. Preoți: -
10. **Băneasa**, comuna Salcia. Atestat în sec. XVIII. Preoți: 1824, 1832-1838.
11. **Bălțați**, azi comuna Stejaru. Atestat la 1543. Preoți: 1792, 1832-1838, 1829, 1832, 1865.
12. **Băsești (Băseni)**, azi comuna Călmățuiul de Jos. Atestat la 1512-1513. Preoți: 1821, 1824, 1832-1838, 1842, 1849.
13. **Balomirești**, sat lângă Lăcenii. Dispărut în sec. XVIII. Preoți: 1639.
14. **Bârsești**, comuna Plopii-Slăvitești. Atestat la 1543. Preoți: 1792, 1832-1838.
15. **Beuca**, comuna Drăcșănei. Atestat în sec. XVIII. Preoți: 1840, 1841, 1827.
16. **Baciu**, comuna Blejești. Atestat la 1785. Preoți: 1785, 1833-1838, 1844.
17. **Beiu**, comuna Ștorobăneasa. Atestat la 1555. Preoți: 1800, 1825, 1833-1838, 1840, 1849, 1851, 1824.
18. **Belitori**, azi comuna Troian. Atestat la 1620. Preoți: 1653, 1783, 1785, 1797, 1805, 1805, 1832-1836, 1842, 1833-1837, 1865.
19. **Bivolița**, azi comuna Călinești. Atestat la 1741. Preoți: 1835, 1838, 1846, 1843.
20. **Botoroaga**, comună. Preoți: 1833-1838.
21. **Bâscoveni**, comuna Gălăteni. Atestat la 1670. Preoți. 1638, 1833-1837, 1851.
22. **Blejești (Blăjești)**, comună. Atestat la 1649. Preoți: 1649, 1691, 1696, 1833-1837, 1844, 1850.
23. **Bâcâieni**, sat integrat în orașul Alexandria după 1836.
24. **Brânceni**, comună. Atestat la 1624. Preoți: 1642, 1802, 1804, 1846, 1862, 1843.
25. **Bratcov**, comuna Stejaru. Atestat în sec XVIII. Preoți: 1824, 1832-1838.
26. **Brătășani**, comuna Trivalea Moșteni. Atestat la 1568. Preoți. 1779, 1804, 1806, 1809, 1825, 1830, 1831, 1832, 1865, 1834, 1834-1837.
27. **Broșteanca**, comuna Bogdana. Atestat la 1631. Preoți: 1808, 1824, 1824, 1846, 1843, 1847.

28. **București**. Atestat în sec. XVI. Din sec. XVIII, se va numi Mitopolia. După 1836, integrat în orașul Alexandria. Preoți: 1619, 1700.
29. **Bujoru (uneori și Tântăreni)**, comună. Atestat în sec. XVIII. Preoți: 1850, 1852.
30. **Butculești**, comuna Săceni. Atestat în sec. XVIII. Preoți: 1783, 1785, 1804, 1834-1837, 1841.
31. **Butești**, comuna Siliștea. Atestat la 1441. Preoți: 1833-1837, 1844, 1846. S-a numit și Siliștea.
32. **Bragadiru**, comună. Atestat la 1699. Preoți: 1786, 1802.
33. **Caravaneți**, comuna Călmățuiul de Jos. Atestat la 1512-1513, 1519. A existat și schitul Caravaneți, 1684. Clerici: 1684, 1824, 1832-1838.
34. **Capul Luncii**, sat înglobat în Ciolăneștii din Vale în sec. XIX. Clerici: 1814, 1831, 1832, 1855, 1856, 1861, 1865.
35. **Cătunu**, comuna Poeni. Atestat în 1604. Preoți: 1641, 1670, 1833-1837, 1842, 1851.
36. **Ciurari**, comuna Săceni. Atestat la 1741. Preoți: 1841.
37. **Ciolănești din Deal**, comună și **Ciolănești din Vale**, Vezi și Uiești. Preoți: 1657, 1667, 1787, 1792, 1800, 1802, 1803, 1804, 1805, 1806, 1814, 1840, 1851, 1849, 1851, 1852, 1853, 1860, 1862, 1865, 1787-1792.
38. **Conțești**, comună. Atestat la 1596. Preoți: 1844, 1852.
39. **Comănești**, sat integrat în Mavrodin încă din sec. XVIII.
40. **Corbu**. A ținut de județul Teleorman până la 1845. Azi la județul Argeș. Preoți: 1635, 1687.
41. **Căcănău**, azi Vânători, comuna Vișoara. Atestat la 1589.
42. **Călinești**, comună. Vezi și Șetraru. Atestat la 1543. Preoți: 1825, 1825, 1825, 1832, 1834-1837, 1841, 1851, 1851, 1852, 1860.
43. **Cervenția**, comună. Atestat la 1588. Preoți: 1588.
44. **Cireășov**, azi la județul Argeș. Atestat la 1407. Preoți: 1585, 1802.
45. **Cârligați**, comuna Călmățuiul. Atestat încă din sec. XV. Preoți: 1633, 1824, 1832-1838, 1849, 1865.
46. **Cetatea**, comuna Rădoiești. Atestat în sec. XVIII. Preoți: 1831, 1832.
47. **Cârtojani**, atestat în 1536. Azi înglobat în orașul Videle. Preoți: 1604, 1604, 1617, 1833-1838, 1851.
48. **Clocociov**, azi Uda Clocociov, comuna Slobozia Mândra. Atestat la 1546. Preoți: 1832-1838.
49. **Crângenii**, comună. Atestat la 1512-1513. A mai existat un sat Crângenii, în lunca râului Vedea. Dispărut sau mutat în vatra de azi, pe Călmățui. Preoți: 1686, 1832-1838, 1843.

50. **Cucuiești**, comuna Scrioaștea. Atestat la 1655. Preoți: 1824, 1825, 1834-1837, 1849, 1826.
51. **Comoara**, comuna Drăgănești Vlașca. Atestat ca Mircești la 1495. Preoți: 1606, 1642, 1654, 1655, 1662, 1688, 1668, 1677.
52. **Didești**, comună. Atestat la 1669. Mănăstire între 1705-1864. Preoți: 1752, 1753, 1756, 1766, 1768, 1787, 1802, 1813, 1813, 1828, 1851.
53. **Deparați**, azi Schela, comuna Tătărăști de Jos. Atestat la 1657. Preoți: 1666, 1788, 1795, 1803, 1830, 1830, 1847, 1850.
54. **Deduleasa**, azi în județul Argeș. Preoți: 1798, 1801, 1803, 1803, 1804, 1806, 1808.
55. **Dobrotești**, comună. Atestat la 1572. Preoți: 1800, 1802, 1804, 1804, 1809, 1830, 1838, 1850.
56. **Dobrogostea**, comuna Olteni. Atestat la 1513. Preoți: 1824, 1834, 1837, 1834-1837.
57. **Drăcșănei**, comună. Sat nou, sec. XIX. Preoți: 1850.
58. **Drăcșani**, comuna Drăcșănei. Atestat la 1752. Preoți: 1797, 1808, 1809, 1825, 1829, 1834-1837, 1835, 1838, 1847.
59. **Dudu**, comuna Plopii-Slăvitești. Atestat la 1599. Preoți: 1832-1838.
60. **Dusăști (Dusești)**, lângă Mârzănești. Sat dispărut. Preoți: 1636.
61. **Dorobanțu**, comună. Vechiul nume, Comanca. Atestat la 1476. Preoți: 1832-1838.
62. **Dracea**, comuna Crângu. Atestat în sec. XVIII. Preoți: 1789, 1799, 1850, 1865.
63. **Drăgănești de Vedea**, comună. Atestat în 1514. Preoți: 1834-1837.
64. **Drăgănești de Vlașca**, comună. Atestat în sec. XVII. Ars la 1788-1791. Preoți: 1636, 1639, 1833-1838, 1841, 1843-1852.
65. **Fântânele**, comună. Atestat la 1562. Preoți: 1792, 1838, 1846, 1865.
66. **Flămânda**. Vezi Turnu Măgurele.
67. **Frumoasa**, comună. Atestat în sec. XIV având cetate de pământ din același secol. Satul ars la 1788/ 1791. Preoți: 1835, 1852.
68. **Frăsinet**, comuna Băbăița. Atestat la 1563. Preoți: 1636, 1832, 1833, 1838, 1844, 1849.
69. **Furculești**, comună. Atestat în sec. XVI. Preoți: 1824, 1824, 1833-1838, 1835, 1841.
70. **Frâncesti**, neidentificat. Lângă Sfîntești. Preoți: 1804.
71. **Gălăteni**, comună. Atestat la 1678. Împărțit, în sec. XIX, în Gălăteni de Jos și Gălăteni Mitropolia. Preoți: 1833-1838, 1836, 1846, 1850, 1851.
72. **Gărăgău**, comuna Vârtoape. Atestat la 1640. Dispare în sec. XVIII. Refăcut în sec. XIX. Preoți: 1821, 1834-1837.

73. **Gârdești**, comuna Necșești. Atestat în sec. XVIII. Preoți: 1785, 1788, 1826, 1834-1837, 1842, 1832, 1852, 1856.
74. **Găuriciu**, azi comuna Izvoarele. Atestat la 1533. Ars în 1788, dispare în sec. XVIII. Refăcut după 1821. Preoți: 1621, 1835.
75. **Ghimpețeni**, azi la județul Olt (după 1968). Preoți: 1677.
76. **Grădiștea**, era la județul Giurgiu. Preoți. 1834, 1837, 1833-1838.
77. **Găvănești**, comuna Purani. Atestat la 1451. Integrat în satul Vitănești. Preoți: 1834, 1837, 1833-1838.
78. **Grosu**, azi Siliștea, comuna Purani. Preoți: 1830, 1833-1838, 1837, 1837, 1843, 1852, 1831, 1852, 1852. Satul s-a numit în sec. XVI (1535) Tătari.
79. **Grozești**, lângă Lăcenii. Dispărut în sec. XVIII. Preoți: 1642, 1670, 1714.
80. **Gratia**, comună. Atestat la 1532. La județul Teleorman din 1968. Preoți: 1634, 1823-1838, 1837, 1843.
81. **Guruieni**, comuna Măgura. Atestat la 1505. Preoți: 1656, 1831, 1833-1838, 1846, 1846, 1843.
82. **Icoana**, integrat, în sec. XIX, în Nanov. Preoți: vezi Nanov. Satul a fost inițial pe valea Nanovului.
83. **Islaz**, comună suburbană Turnu Măgurele. Atestat la 1568. Format, după 1835, din satele Islaz, Racovița, Moldoveni, Gârla. În vatra actuală, între fostul sat Islaz și Racovița, biserici bordeie. Preoți: 1848, 1784, 1790-1820, 1847, 1871.
84. **Lăcenii**, comuna Orbeasca. Atestat la 1596. Dispare și el, spre sfârșitul sec. XVIII. Reapare după 1820. Preoți: 1597, 1633, 1640, 1650, 1673, 1827, 1827, 1829, 1834-1837, 1852.
85. **Lada**, comuna Tătăraști de Jos. Sat vechi. Preoți: 1833-1838.
86. **Lisa**, comună. Atestat la 1589. Preoți: 1790, 1842, 1844, 1865.
87. **Lița**, vezi Turnu Măgurele. Preoți: 1832-1838, 1848, 1852, 1852.
88. **Ludănești**, azi Răzmirești. Atestat 1535. Preoți: 1638, 1668, 1676.
89. **Măldăieni**, comună. Există în sec. XVII. Preoți: 1779, 1806, 1806, 1834-1837, 1865.
90. **Mănicești**, sat dispărut, lângă Scrioaștea Bătrână. Preoți: 1619.
91. **Măgurele**, înglobat în orașul Turnu Măgurele.
92. **Măgureni**, comuna Măldăieni. Atestat în 1741. Preoți: 1785, 1802, 1804, 1834-1837.
93. **Măgura**, comună. Atestat la 1617. Uneori și Măgura Buduiasca. Preoți: 1814, 1825, 1820, 1831, 1833-1838, 1834-1837, 1844, 1847, 1830.
94. **Mihăești**, sat dispărut, lângă Cervenii. Preoți: 1661.
95. **Merenii**, comună. A ținut de județul Vlașca. Atestat la 1536. Preoți: 1651, 1685, 1833-1838, 1838, 1841, 1842, 1852.

96. **Merișani**, comuna Dobrotești. Atestat la 1525. Preoți: 1613, 1761, 1791, 1793, 1794, 1804, 1825, 1854, 1865.
97. **Merii-Goala**, azi comuna Vedea. Existent în sec. XVIII. Preoți: 1826, 1830, 1831, 1834-1837.
98. **Milovești**, sat dispărut, lângă Didești. Preoți: 1519.
99. **Mircești**, azi Comoara (vezi Comoara).
100. **Mârzânești**, comună. Atestat la 1596. Preoți: 1637, 1654, 1674, 1677, 1680, 1834-1838, 1851, 1833-1837, 1838, 1839.
101. **Mândra**, azi comuna Slobozia Mândra. Preoți: 1850.
102. **Mavrodin**, comună. Atestat în sec. XVII. Sat format din satele Repezi, Zbârghezele, Lăcenii de Mavrodin. Preoți: 1776, 1793, 1797, 1799, 1802, 1820, 1826, 1829, 1830, 1832, 1834-1837, 1835, 1837, 1845, 1849, 1850, 1850, 1865.
103. **Muți**, azi Satul Vechi, comuna Drăcșănei. Atestat la 1567. Preoți: 1628, 1832, 1834-1837, 1834-1837, 1847.
104. **Nanov**, comună suburbană orașului Alexandria. Atestat la 1542. A inclus satele Icoana și Nemoșteni. Preoți: 1700, 1788, 1830, 1831, 1835, 1835, 1850, 1865.
105. **Năsturelu**, comună. Atestat la 1518. Preoți: 1842.
106. **Negreni**, comuna Tătăraști de Jos. Atestat la 1518. Preoți: 1833-1838.
107. **Nenciulești**, comuna Mavrodin. Atestat la 1527. Existent însă încă din sec. XV. Până în anul 1656 a existat lângă Bogdana, pe valea Urluiului. După 1666, mutat în vatra actuală. Preoți: 1665, 1667, 1745, 1778, 1825, 1830, 1832, 1843, 1843, 1862, 1834-1837, 1862.
108. **Nemoșteni**. Integrat în Nanov, în sec. XIX. Preoți: 1700 (vezi și Nanov).
109. **Netoți**, sat integrat în Trivalea Moșteni. Preoți: 1666, 1667, 1678, 1825, 1834-1837.
110. **Odaia**, integrat în orașul Turnu Măgurele.
111. **Odaia Pancului**, vezi Păuleasca.
112. **Olteni**, comună. Atestat în 1527. Dispare în sec. XVIII. Refăcut după 1820. Preoți: 1837, 1846.
113. **Orbeasca (de Sus și de Jos)**, comună. Atestat la 1590. Preoți: 1619, 1659, 1804, 1785, 1834-1837, 1834-1837, 1835, 1838, 1839, 1842, 1842, 1847, 1848, 1833-1837, 1832.
114. **Ologi**, azi comuna Crângu. Atestat la 1626. Preoți: 1799, 1840, 1865.
115. **Ostra**. Ar fi numele vechi al satului Slobozia Mândra. Preoți: 1619, 1803, 1806, 1828, 1834-1837, 1835, 1837, 1828.
116. **Odobeasca**, comuna Drăcșănei. Preoți: 1847.

117. **Papa**, azi Brebina, comuna Scrioaștea. Atestat la 1749. Preoți: 1803, 1806, 1828, 1835, 1837, 1834-1837.
118. **Păuleasca**, comuna Frumoasa. Existent în sec. XVIII. Cimitir de incinerare și înhumare, sec. VIII-X d.Hr. Preoți: 1802, 1850, 1860, 1865.
119. **Pielea**, azi sat Teleormanul, comuna Purani. Uneori și Pielea Găvănești. Atestat la 1741. Preoți: 1833-1838.
120. **Peretu**. Sat nou, sfârșitul sec. XVIII. Înaintea lui a existat satul Bloturi. Preoți: 1797, 1814, 1814, 1834-1837, 1843, 1852, 1852, 1865.
121. **Prunaru**, comuna Bujoreni (Asan-Aga). Preoți: 1833-1838, 1840.
122. **Perii Broșteni**, numit și Perii Râioși, comuna Trivalea Moșteni. Atestat la 1642. Preoți: 1828, 1828, 1865.
123. **Piatra**, comună. Atestat la 1533. Preoți: 1781, 1803, 1838, 1833, 1865.
124. **Pietroșani**, comună. Atestat la 1589. Preoți: 1589, 1783, 1802, 1830, 1838, 1843, 1843.
125. **Pârlita**, azi Urlui, comuna Bogdana. Atestat la 1636. Preoți: 1785, 1825, 1829, 1832, 1835, 1834-1837, 1842, 1855, 1865, 1834.
126. **Pleașov**, comuna Lunca. Numit uneori și Șopia, apoi Pleașov Români și Pleașov Sârbi. Atestat 1512-1513. Preoți: 1612, 1631, 1832-1838.
127. **Poenari**, azi Schitu-Poenari. Atestat la 1535. Preoți: 1575-1831.
128. **Plopi**, azi comuna Plopii Slăvitești. Atestat la 1526. Preoți: 1832-1838.
129. **Plosca**, comună. Atestat la 1647. Preoți: 1803, 1805, 1832, 1835, 1846, 1833-1837, 1856, 1836.
130. **Poieni**, comună. Atestat la 1542. La Teleorman din 1968. Preoți: 1628, 1637, 1644, 1644, 1654, 1670, 1687, 1764, 1833-1838, 1849.
131. **Prundu**, sat dispărut la gura Călmățuiului. Preoți: 1691.
132. **Putineiu**, comună. Atestat la 1617. Preoți: 1617, 1617, 1667, 1671, 1793, 1802, 1814, 1824, 1830, 1834-1837, 1833-1838.
133. **Puținței**, azi Valea Părului, comuna Mărzănești. Atestat la 1670. Preoți: 1677, 1775, 1791, 1800, 1830, 1830, 1834-1836, 1838, 1833-1838, 1833-1837, 1850, 1860, 1862.
134. **Purani**, comună. În sec. XIX Purani de Sus și de Jos. Atestat la 1576. Preoți: 1654, 1665, 1708, 1831, 1833-1838, 1835, 1836, 1843, 1852, 1852.
135. **Părul Rotund**, comuna Mavrodin. Atestat la 1603. Preoți: 1834-1837.
136. **Plăviceni**, comuna Plopii Slăvitești. Atestat în sec. XVI. Mănăstire între anii 1646-1866. Preoți: 1824, 1833-1838.
137. **Repezi**, înglobat în sec. XIX în Mavrodin. Preoți: 1682, 1684.

138. **Roșia (Roși sau Ruși).** Sat lângă Didești, dispărut. Existent în sec. XVI. Preoți: 1643, 1671.
139. **Rădoiești,** comună. Atestat din sec. XVII. Preoți: 1831, 1834-1837, 1850.
140. **Râioasa,** azi comuna Lunca. Biserică bordei. Mutat la 1792 în vatra actuală. Preoți: 1824, 1834-1837, 1832-1838, 1846, 1828, 1865, 1870, 1890.
141. **Roata,** județul Giurgiu. Atestat la 1451. A avut și un schit. Preoți: 1604, 1617, 1619, 1850.
142. **Roșiorii de Vede.** Până la 1860 s-a numit Rușii de Vede. Atestat la 1386. Preoți: 1651, 1652, 1652, 1657, 1677, 1702, 1657, 1780, 1795, 1796 (a se vedea *Preoți din orașele județul Teleorman*).
143. **Săceni,** comună. Atestat la 1585. Preoți: 1788, 1809, 1835, 1830.
144. **Salcia,** comună. Atestat la 1580. Preoți: 1824, 1832-1838.
145. **Saele,** comuna Pleașov. S-a numit, în sec. XV, Saiovul (1475). Preoți: 1824, 1832-1838.
146. **Scrioaștea,** comună suburbană Roșiorii de Vede. Atestat la 1512-1513, Scheiostra. Preoți: 1797, 1805, 1809, 1834-1837, 1847, 1850.
147. **Șetraru.** Vezi Călinești
148. **Segarcea (din Deal și din Vale),** comună. Atestat la 1589. Preoți: 1824, 1832-1838, 1860-1880.
149. **Sârbeni,** comună. Atestat la 1589. Preoți: 1834, 1837.
150. **Secara,** comuna Crângu. Atestat sec. XVIII. Preoți: 1830, 1830.
151. **Serbănești,** azi în județul Olt. Preoți: 1578.
152. **Sfințești,** comună. Atestat la 1662. Uneori și Sârbi. Preoți: 1790, 1793, 1824, 1832, 1834-1837, 1846, 1843, 1847, 1847.
153. **Siliștea,** azi comuna Siliștea Nouă. Atestat la 1669. Divizat în sec. XIX în Siliștea-Glavacioc și Siliștea-Gumești. Preoți: 1722, 1788, 1805, 1809, 1830, 1832, 1835, 1834-1837, 1843, 1853, 1861.
154. **Sipota,** sat dispărut, lângă Rușii de Vede. Preoți: 1657.
155. **Săceni,** comună. Preoți: 1830.
156. **Sârbii,** cătun, înglobat în Roșiorii de Vede. Preoți: 1688.
157. **Sârbeni,** cu satul Udeni. Comună. Preoți: 1834, 1833-1838, 1835, 1836, 1837, 1847, 1849, 1834, 1834.
158. **Slăvești,** comuna Tătăraști de Jos. Atestat la 1445. Preoți: 1657, 1777, 1779, 1790, 1801, 1802, 1803, 1804, 1830, 1836, 1831, 1835, 1852, 1836, 1836, 1860, 1865, 1832.
159. **Slobozia,** azi comuna Slobozia-Mândra. Biserică bordei. Atestat la 1623. Refăcut în sec. XIX. Preoți: 1824, 1832, 1833-1838, 1845 (vezi și Ostra).

160. **Smârdioasa**, comună. Atestat la 1669. Preoți: 1785, 1845, 1833-1838, 1845.
161. **Spătărei**, comuna Furculești. Atestat în sec. XVII. Dispare și el, vremelnice, în sec. XVIII. Preoți: 1804, 1846, 1852, 1843.
162. **Șovărăști**, comuna Nanov (vezi Adămești).
163. **Ștorobăneasa**, comună. Atestat 1636. Preoți: 1639, 1800, 1830, 1830, 1831, 1834-1837, 1849.
164. **Scurtu**, cu satele Cătălina și Drăcești. Comună. Preoți: 1833-1838, 1833-1838, 1846, 1852.
165. **Suhaia**, comună. Atestat la 1512-1513. Preoți: 1779, 1804, 1830, 1832, 1833-1838, 1840, 1846, 1838, 1838-1860, 1865, 1865, 1843.
166. **Slăvitești**, azi comuna Plopii Slăvitești. Atestat la 1633. Biserica bordei. Preoți: 1824, 1833-1838, 1633.
167. **Tătărăști** (de Sus și de Jos), comună. Atestat la 1538. Preoți: 1773, 1774, 1785, 1790, 1799, 1803, 1803, 1803, 1808, 1809, 1810, 1814, 1832, 1841, 1842, 1847, 1849, 1851, 1859, 1859.
168. **Tecuci**, comuna Balaci. Atestat la 1560. Preoți: 1772, 1774, 1777, 1806, 1834, 1837, 1837, 1843, 1852, 1856, 1857.
169. **Trestenic**, azi la județul Giurgiu. Preoți: 1639.
170. **Țigănești**, comună. Atestat sec. XVI și 1619. Preoți: 1788, 1796, 1802, 1832, 1840, 1851, 1865.
171. **Toporu**, azi la județul Giurgiu. A ținut și de Teleorman (1968-1980). Atestat 1519. Preoți: 1647, 1689.
172. **Talpa Bâscoveni, Talpa Ogrezeni**, comuna Talpa. Preoți: 1832-1838, 1843, 1844, 1849.
173. **Uda**, azi comuna Uda Clocociov. Atestat la 1546. Preoți: 1824, 1832-1838.
174. **Uiești**, sat înglobat din sec. XIX în Ciolănești de Sus. Atestat la 1578. Preoți: 1647, 1710, 1850.
175. **Udeni**, comuna Sârbeni (vezi Sârbeni).
176. **Ulmeni**, comuna Botoroaga. Atestat la 1617. Preoți: 1788, 1789, 1792, 1792, 1835, 1856, 1856, 1834, 1835.
177. **Vișoara**, comună. Atestat la 1589. Preoți: 1794, 1804, 1832-1838, 1838, 1838, 1838, 1851, 1847, 1851, 1852, 1865.
178. **Vitânești**, comuna Purani. Atestat la 1532. Preoți: 1794, 1847.
179. **Vânători**, comuna Lisa. Atestat la 1589. Preoți: 1791, 1845.
180. **Vătași**, comuna Talpa. Preoți: 1833-1838, 1840, 1844.
181. **Voevoda**, comuna Furculești. Atestat la 1617. Două sate, unul lângă Zimnicea, dispărut și celălalt în lunca Călmățuiului. Preoți: 1797, 1827, 1829, 1832, 1845, 1865.

182. **Vârtoape**, comună. Atestat la 1653. Preoți: 1667, 1778, 1825, 1825, 1829, 1832, 1834-1837, 1842, 1849, 1850, 1865.
183. **Zărnești**, sat dispărut, lângă Guruieni. Preoți: 1515.
184. **Zimnicele**, comuna Năsturelu. Atestat la 1504. Preoți: 1779, 1787, 1791, 1799, 1802.
185. **Zâmbreasca**, comună. Atestat la 1504. Preoți: 1794, 1803, 1830, 1832, 1835, 1853, 1865, 1834.
186. **Zlotești**, înglobat în satul Slăvești, comuna Tătărăști de Jos. Atestat la 1445. Preoți: 1659, 1795, 1802, 1832, 1846, 1848, 1862, 1865.
187. **Burdeni**, fost Cățeleștii de Jos, comuna Balaci. Preoți: 1748, 1787, 1804, 1805, 1838, 1862.
188. **Surdulești**, fost Cățeleștii de Sus, comuna Miroși, județul Argeș. Preoți: 1795, 1805, 1820, 1852, 1864-1879.
189. **Miroși**, comună, județul Argeș. Atestat la 1555. Preoți: 1590, 1662, 1780, 1792, 1794, 1787, 1788, 1797, 1800, 1809, 1826, 1830, 1850, 1890.
190. **Turnu Măgurele**, 1836.
191. **Videle**, oraș din 1968.
192. **Zimnicea**, atestat în sec. XII.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Alexandria - o sută ani*, Alexandria, 1935.
- Arhivele Statului București, *Indice Cronologic*, vol. I-II. București, 1961
- Arhiva fostei Protoierii Turnu Măgurele, *Catagrafiile din 1862 și 1865*.
- Cazacu Matei, pr., *Hirotonisiri săvârșite în eparhia Ungro-Vlahiei, 1834-1852*, Glasul Bisericii, 9-10, 1969.
- Constantinescu Ioana, *Populația județului Olt după Catagrafia din 1819- 1920*, Revista Arhivelor, 4, 1976.
- Crețeanu Radu, *Biserici de lemn din Regiunea București*, Glasul Bisericii, 1-2, 1964.
- Diaconescu Gheorghe, pr., *Date catagrafice din fostul județ Vlașca, la anii 1833-1838*, Glasul Bisericii, 7-8, 1966.
- Diaconescu Gheorghe, pr., Braniște Marin, pr., *Date catagrafice din fostul județ Olt, între 1832-1838*, Mitropolia Olteniei, 5-6, 1963.
- Gherasim Cristea Piteșteanul, *Preotul Radu Șapcă. Omul și opera*, Râmnicu Vâlcea, 1978.

- * * * *Inventarul parohiilor Suhaia, Zimnicea, Videle*, 1969.
- Ionașcu Ion, *Catagrafia Argeșului din 1824*, București, 1942.
- Mailat Ion, *Locuri sfinte în tradiție și istorie, din vechile sate ale Teleormanului*, Glasul Bisericii, 3-4, 1970.
- Negulescu Gheorghe, pr., *Condica hirotonisirilor săvârșite în Eparhia Ungro-Vlahiei, de la 1823-1824*, Biserica Ortodoxă Română, 5-6, 1934.
- Popa Gheorghe, Georgescu Maria, *Documente referitoare la județul Teleorman, 1400-1700*, vol. I, Arhivele Statului, filiala Alexandria, București, 1989.
- Popescu N., pr., *Preoți de mir adormiți în Domnul*, București, 1942.
- Răuțescu Ion, pr., *O catagrafie necunoscută a județului Muscel*, Glasul Bisericii, 7-8, 1974.
- Spiru Ioan, pr., *Însemnări din trecutul satului Miroși*, Mitropolia Olteniei, 7-8, 1958.
- Spiru Ioan, pr., *Din trecutul satului Surdulești*, Mitropolia Olteniei, 5-6, 1959.
- Spiru Ioan, pr., *Preoți și biserici, în prima jumătate a sec. XIX*, Glasul Bisericii, 1-2, 1969.
- Spiru Ioan, pr., *Biserici de sate de pe Valea Oltului și Călmățuiului*, Glasul Bisericii, 5-6, 1974.
- Spiru Ioan, pr., *Biserici din municipiul Alexandria*, Glasul Bisericii, 1-2, 1966; 9-10, 1970; 7-8, 1974 și 3-4, 1976.
- Spiru Ioan, pr., *Catagrafia din 1810, a județului Teleorman*, Glasul Bisericii, 3-4 și 5-6, 1974.
- Spiru Ioan, pr., *Participarea preoților la revoluția din 1848*, Mitropolia Olteniei, 4-6, 1978.
- Spiru Ioan, pr., *Biserici bordeie*, Glasul Bisericii, 10-12, 1977.
- Spiru Ioan, pr., *Două catagrafii ale bisericilor din plasa Turnului între anii 1834-1837*, Glasul Bisericii, 4-5, 1989.
- Spiru Ioan, pr., *Orașul Roșiori de Vede și bisericile sale*, manuscris, 1991.
- Spiru Ioan, pr., *Satele județului Teleorman*, manuscris.
- Ioan Spiru, Constanța Rusenescu, *Evoluția limitelor administrative ale județului Teleorman*, Studii și Cercetări de Geologie, Geofizică, Geografie, XXVI, 1979.
- Nicolae Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale. I. Țara Românească*, vol.1, 2, Craiova, 1970.
- V.A. Ureche, *Istoria românilor*, tom X. Însemnări de preoți hirotonisiți între 1813-1814, București, 1900.

BISERICA „SFÂNTUL ALEXANDRU” DIN ORAȘUL ALEXANDRIA

(Glasul Bisericii XXIX, 9-10, 1970, p.1001-1011)

Prin frumusețea sa arhitectonică, prin impunătoarea ei intrare încadrată de stâlpi de piatră, ca și prin frumosul său interior, dominat de o frumoasă catapeteasmă și excelente vitrouri, biserica „Sfântul Alexandru” din orașul Alexandria, sau Catedrala cum i se mai zice, constituie un adevărat monument, care face cinste nu numai orașului, ci și regiunii. Dacă adăugăm apoi și faptul că în această biserică a pictat unul din cei mai mari pictori ai țării, Ștefan Luchian, interesul față de ea crește în mod deosebit.

În rândurile care urmează, vom prezenta istoricul acestui sfânt locaș, mărturisindu-ne totuși regretul că în ciuda strădaniilor depuse, nu am putut scoate la iveală mai multe date, în afara celor prezentate aici.

Biserica de lemn și ridicarea „de roșu” a actualei biserici (1836-1869).

Între anii 1834-1836, pentru nevoile lor religioase toți locuitorii noului oraș Alexandria, s-au servit de biserica fostului sat Bâcâieni, sat înglobat în oraș o dată cu înființarea lui¹.

Fiind însă prea la marginea orașului, încă din anul 1835, alexandrenii, s-au hotărât să-și construiască o nouă biserică și contribuind cu bani, materiale și brațe de muncă, au ridicat o biserică de lemn, în mijlocul orașului, unde se află actuala biserică. În ziua de Florii a anului 1836 au sfințit-o și i-au dat hram pe Sfântul Alexandru, după numele orașului. Totalul cheltuielilor pentru ridicarea și înzestrarea ei cu odoare s-a ridicat la suma de 2645 lei vechi².

Această biserică, desigur, ca mai toate bisericile de lemn, era mică și puțin încăpătoare. Iată de ce orășenii ar fi vrut, de ce treceau anii și orașul creștea și se dezvolta, să ridice în locul acesteia o biserică demnă de orașul lor. Gândul lor nu s-a putut realiza însă atât de ușor, mai ales că între anii 1842-1848, orășenii au fost preocupați cu construirea actualelor biserici, „Sfinții Apostoli” (1842-1845) și „Sfântul Nicolae” (1847-1848). Abia în anul 1849 vor încerca să-și realizeze dorința. Fiind Țările Românești încă ocupate de armata țaristă, alexandrenii vor adresa țarului, prin intermediul consulatului rus din

¹ Satul Bâcâieni apare în documente, pentru prima dată, în secolul al XVII-lea.

² *O sută de ani - Alexandria*, București, 1935, p. 59.

București, o petiție, cerându-i ajutor „în reclădirea în locul bisericii de lemn veche, ce se află în acest oraș, alta nouă de piatră și a le trimite un preot rus”³.

Neprimind însă cerere, la care consulatul rus atașase și cererea amintită către țar, Sfântul Sinod avea să răspundă următoarele: „*Luându-se îndeaproape băgare de seamă de cârmuirea Sfântului Sinod și făcând chibzuire au găsit că dacă reclamații se află în bună stare, au pregătit trebuinciosul material cu destulă îndeustulare, pot clădi pe seama lor biserica prin ale lor mijloace și că Sfântul Sinod nu prevede vreun fel de fonduri pentru asemenea ajutoare. Iar cât privește pentru a lor cerere a li se trimite un preot rus, în această privință se găsește în stare a li se propune ca să trimeată la Petersburg unul sau doi tineri spre învățătură în seminarele de acolo pe socoteala hasnalelor cu scop de a se hirotoni cu vremea, spre a sluji de preoți concetățenilor lor*”.

Schimbul acesta de corespondență a durat până în anul 1851, după cum dovedesc documentele pe care le-am găsit în arhiva fostei Protoierii a județului Teleorman din Turnu Măgurele. Astfel la 13 decembrie 1851, consulatul rus trimitea cu adresa nr. 44, în copie, către Epitropia orașului o notă în care arăta că Sfântul Sinod a aprobat strângerea de fonduri de la locuitorii și negustorii orașului pentru biserica proiectată.

Totodată Departamentul din Lăuntru, prin intermediul Protoieriei din Turnu Măgurele purta corespondență cu Epitropia orașului Alexandria tot în același sens. Astfel, la 23 martie 1851, Epitropia amintită confirma: „*cinstitei protopopii primirea adresei nr. 63 luând deplină îndeustulare*”. Tot din cuprinsul acestei adrese mai aflăm apoi că: „*la ziua de 26 ale următoarei, la ceasurile hotărâte când are cinstitul protopop a îndeplini porunca preasfințitului Mitropolit, prin citirea copiei după adresa cinstitului Generealicesc consulat rusesc nr. 44, cu toate că asemenea copie de sub același nr., s-au publicat de către cinstita poliție locală primită cu porunca cinstitei cârmuiri urmată după a cinstitului Departament din Lăuntru*”⁴.

Deci, din această adresă reiese că în ziua de 26 mai 1851, în prezența protopopului și a Epitropiei orașului, s-a făcut apel la dărnicia orașenilor în vederea construirii bisericii. Nu știm care a fost rezultatul, dar probabil că s-au strâns primele fonduri. Totodată, Epitropia orașului împrumutase, în același scop, încă din anul 1850 de la protopopul Teodor Teodorescu, suma de 7000 lei cu o dobândă de 6 lei anual, iar la începutul anului 1851 încă

³ Nu trebuie să mire faptul că cereau preot rus, deoarece în acest timp o mare parte din populația orașului își păstra origina bulgărească, iar în unele biserici se slujea și în limba slavă, în acest timp.

⁴ Arhiva fostei Protoierii a județului Teleorman, Turnu Măgurele, dos. 1851.

3580 lei. La 19 februarie 1851 se făcea zăpis asupra sumei de 11000 de lei, suma împrumutată plus dobânda. Cu acești bani la care se vor fi adăugat și sumele donate în cursul anilor următori, în anul 1855 se vor comanda, la un oarecare Petre Măciucă, 500000 de cărămizi⁵. Cu ele se va ridica, pe locul vechii biserici de lemn, noua biserică de cărămidă. Lucrarea era însă departe de a fi definitivă și, în consecință, nu putea fi vorba de a se sluji în ea. Din cauza aceasta, biserica a stat așa „*de roșu*” mai mulți ani, acoperită provizoriu cu șită.

Probabil și cheltuielile provocate de ridicarea între anii, 1855-1860, și a celorlalte biserici din oraș, de exemplu, biserica „Sfânta Adormire” în 1859 și a bisericii „Cuvioasa Parascheva” în 1860, au contribuit la stagnarea lucrărilor de la biserica „Sfântul Alexandru”.

Abia în anul 1864 se hotărâște de noul Consiliu Comunal al orașului reluarea lucrărilor. Ele aveau însă să înceapă efectiv abia în anul 1868, poate și din cauza foametei ce a bântuit Țara Românească, în anul 1866. Probabil, pentru acest scop, încă din anul 1866, primăria făcuse un împrumut de 3800 de galbeni, din partea statului⁶. Acum se pornește hotărât la lucru, primăria acordând un ajutor de 3000 galbeni, iar un număr de 25 orășeni vor acorda primăriei un împrumut de 1700 de galbeni pe termen de 2 ani, fără dobândă⁷.

Lucrându-se intens, în anul 1869 biserica era de acum terminată, deși nu toate lucrările erau gata. Oricum anul acesta, 1869, va rămâne statornicit ca anul când s-a reclădit biserica nouă de zid. Așa este consemnat și pe medalia comemorativă bătută cu ocazia sfințirii acestei biserici în anul 1898, precum și în actele fostei Protoierii a județului Teleorman. A rămas însă nesfințită până în anul 1898 deși s-a slujit în ea.

Definitivarea bisericii, 1869-1898. Deși reclădită, biserica nu era complet gata deoarece acoperișul era improvizat, turlele provizorii, netencuită și în interior nepictată. Va fi deci nevoie de noi eforturi pentru definitivarea lucrărilor. Așa, între anii 1869-1871, s-au făcut unele lucrări, cheltuindu-se aproape 80000 lei⁸.

În anul 1873 primăria hotărâ reluarea lucrărilor, mai ales că între timp se stricase acoperișul de șită, iar ploaia și zăpada topită provoca destule stricăciuni zidurilor. Pe de altă parte, Protoieria cunoscând această stare de lucruri va interveni pe lângă Mitropolie să închidă biserica. Aceasta ia act și cu ordinul 2523, din același an 1873, dispunea închiderea ei. Fiind însă

⁵ *O sută de ani - Alexandria*, p. 59.

⁶ Arhivele Statului București, Min. A. I. pach. CXXVI/2762.

⁷ *O sută de ani - Alexandria*, p. 59.

⁸ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, pach. XVI/2, 1884, Biserici.

aproape sărbătorile Nașterii Domnului, se mai îngăduia slujirea în ea până după sărbători, cu condiția să se facă bisericii acoperiș nou. Cum însă lucrarea nu a putut fi făcută, biserica a rămas închisă o bună bucată de vreme⁹.

Închiderea bisericii ca și lipsa de interes față de terminarea lucrărilor, va provoca nemulțumiri în rândul orășenilor, primăria fiind nevoită astfel să ceară Ministerului Lucrărilor Publice *„să trimeată un inginer, care să estimeze tot edificiul ridicat și starea în care se găsește spre a se constata dacă tot materialul prevăzut în condicele de cheltuieli ale comitetului, au fost sau nu întrebuințate în expusa clădire”*.

În urma acestei adrese, ministerul va și trimite un inginer la fața locului, care, cercetând lucrurile, avea să raporteze că *„nu a găsit nici un fel de plan sau deviz. Lucrările bisericii fiind făcute fără să se țină seama de dispozițiile legii de contabilitate generală a statului”*¹⁰.

Primăria ia atunci în mâinile ei problema bisericii. Ea va însărcina pe inginerul orașului, Jean Boeziu Baptiste, să facă formele necesare reproiectării bisericii. Dovedindu-se un om deosebit de conștiincios, el va face toate formele spre a se ajunge la un rezultat *„satisfăcător”*.¹¹

La 10 februarie 1877 acest plan de reproiectare a bisericii era dat casierului primăriei spre păstrare. Războiul de Independență din 1877-1878, a oprit însă lucrările. Biserica a stat însă deschisă în acest timp și a fost pusă la dispoziția comandamentului armatei rusești, la cererea acestuia, pentru nevoile sale religioase.

După război, din lipsă de fonduri lucrarea va mai întârzia încă mulți ani. Abia în anul 1883, primăria ia inițiativa de a institui o loterie publică, în scopul procurării fondurilor. În acest scop, va comanda la librăria Socec din București 120000 de bilete de loterie a 1 leu biletul. Loteria fu pusă apoi sub patronajul Mitropolitului Primat și biletele au fost repartizate spre vânzare atât instituțiilor din țară, cât și unor persoane particulare¹². Rezultatele au fost însă sub așteptări. La prima tragere din 29 mai 1884 s-au vândut doar 4000 de bilete. S-au mai făcut, după aceea, și alte trageri tot cu rezultate slabe, așa că după 4 ani și anume în anul 1887, abia se vânduseră 10000 de bilete. Orășenii erau pe deplin îndreptățiți să fie nemulțumiți de mersul loteriei și bănuind anumite nereguli au cerut autorităților să cerceteze situația financiară a loteriei. Tribunalul local sesizat, obligă și el primăria să verifice casa loteriei și să facă schimb de corespondență cu toate autoritățile și persoanele

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*, pach. XVII/2, 1884.

¹¹ *Ibidem*, pach. XVII/8 1884.

¹² Arhiva Protoieriei Teleorman, Turnu Măgurele, dos. 1884, adresa nr. 9 din 26 februarie 1884.

particulare, care primiseră bilete de loterie, spre a se cunoaște exact suma biletelor ce fuseseră distribuite, în așa fel ca starea casei să fie în legalitate¹³.

Va urma, astfel, o întreagă corespondență cu orașele Roșiorii de Vede, Turnu Măgurele, Giurgiu, București, Pitești, Slatina, Brăila, Oltenița și chiar Constanța, cerându-se ori banii, ori biletele date spre distribuire. Printre cei care au răspuns și au trimis sumele sau biletele primite este demn de amintit numele cetățeanului Francisc Abadii, care aflat în Bulgaria, va trimite suma de 15 lei precum și biletele nevândute. Au fost însă și cazuri de abuzuri, care au provocat procese de pe urma cărora, au fost condamnați câțiva polițiști din Turnu Măgurele și Craiova¹⁴.

Cu toate aceste osteneți, în anul 1892, suma totală încasată din cele 120000 bilete se ridica abia la 13932 lei și 40 bani. Loteria nu-și atinsese scopul și din cauza aceasta lucrările bisericii nu au putut începe nici în anul 1887, cu toate că până atunci se cheltuiseră mai bine de 200000 lei pentru lucrările de refacere a bisericii¹⁵.

Lucrările stând pe loc, Protoieria va cere din nou Mitropoliei închiderea bisericii, care se va face după Paști, în anul 1888¹⁶.

Pentru redeschiderea ei epitropii bisericii s-au oferit să repare acoperișul bisericii deși mai fusese reparat și în anul 1886.

Consiliul Comunal aprobă, dar îi sfătuiește ca: *„reparația să se facă numai pentru conservarea zidurilor spre a nu se deteriora iar nici cum în scopul de a se permite serviciul în biserică. Aceasta ca stimulant pentru enoriași de a stărui și chiar a face sacrificii, pentru a se vedea odată terminată construcția acestui locaș”*¹⁷.

Reparația a fost probabil nesatisfăcătoare și din cauza aceasta deteriorarea bisericii continua. Iată de ce, personal Mitropolitul Ghenadie va veni în Alexandria în ziua de 1 iunie 1893 și va dispune închiderea bisericii¹⁸. Ea va sta așa până la anul 1894, în care timp preoții ei vor sluji la bisericile „Sfinții Apostoli” și „Sfinții Împărați”.

Cum lucrurile nu puteau să rămână în loc, mai ales că vestea despre construirea acestei mărețe biserici se dusese aproape în toată țara și primăria primea mereu scrisori prin care se cereau amănunte asupra lucrărilor.

¹³ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, pach. XVI/6, 1887.

¹⁴ *Ibidem*, pach. XXXI/21, 1892.

¹⁵ *Ibidem*, pach. XVI/2, 1887.

¹⁶ Arhiva Protoieriei Teleorman, dos. Anul 1886.

¹⁷ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, pach. XIX/2, 1886.

¹⁸ „În anul 1893, luna iunie 1, au venit Mitropolitul Ghenadie în Alexandria și au închis biserica Catedrala, ca să se termine lucrarea” (însemnare pe Evanghelia bisericii „Sfinții Împărați”, din 1873).

Consiliul Comunal ia de data aceasta măsuri serioase pentru definitivarea lucrărilor. Pentru aceasta vinde niște case ale primăriei, în care se afla cazată Compania a VI-a cazarmii de Dorobanți. Cu banii luați după ea și cu ce rezultase de la loterie, la care se adaugă și banii ce vor fi luați din arendarea a 200 de hectare ale comunei¹⁹, primăria va putea începe serios lucrările. Așa, în anul 1891, ea va angaja pe arhitectul Ion Socolescu din București să facă planul și devizul necesar bisericii²⁰. Totodată acesta se angaja să supravegheze lucrările pentru suma de 4000 lei.

Arhitectul Socolescu trimitea devizul împreună cu 5 foi de desene pe pânză de mătase, un memoriu și caietul de sarcini. Conform lucrărilor ce se vor face, lucrarea se urca la prețul de 92000 lei. Anunțul de licitație s-a făcut atât în oraș, cât și prin Monitorul Oficial, nr. 51 din 5 iunie 1894, precum și prin ziarele locale Vede, nr. 41 din 10 iulie și Teleormanul, nr. 420, din 11 iunie 1894²¹.

Din cauza neprezentării de concurenți vor mai fi necesare licitații la 8 și 30 septembrie și la 30 noiembrie 1894²². Abia acum se primea o ofertă din partea lui R. Botinelli din București, licitația totuși amânându-se pentru anul 1895, când vor avea loc licitații la 16 aprilie și la 14 mai²³. La această ultimă licitație s-au prezentat concurenții Venturini Giovanni din gara Rosnov și Frangolea și Negruzzi din București. S-a acceptat oferta ultimilor doi, care ofereau cu 40 de bani la % sub prețul devizului. Apoi și pentru faptul că aceștia erau cunoscuți pentru lucrările lor anterioare. Astfel, ei construiseră podurile de pe linia ferată Craiova-Calafat în anul 1881 și avuseseră în antrepriză gările de pe linia Roșiori-Alexandria în anul 1895.

Ei vor lăsa garanția de 4000 lei și lucrarea va începe sub supravegherea unui anume Antonio Gotti. Se va proceda, mai întâi, la dezvelirea vechiului acoperiș, iar la 15 septembrie 1895 începea lucrarea de învelire nouă a bisericii. Nefiind însă corespunzătoare, arhitectul Socolescu a fost nevoit să intervină și să dea ordin să se dărâme o parte din vechea zidărie ca și dranița veche peste care, probabil, vroiau să așeze acoperișul cel nou. Se cheltuiseră până acum 38000 lei. Tot acum erau gata tencuielile exterioare și interioare precum și așezarea blocurilor de piatră la fundația veche de cărămidă. Lucrările aveau să continue și în iarna anului 1896, lucrându-se la tâmplăria din interior, la coloanele de la portic și la scările de la intrare, pe care orășenii ar fi voit să le facă din marmură. Din lipsă de

¹⁹ *O sută de ani - Alexandria*, p. 59.

²⁰ El a construit, între altele, și Casa de Depuneri din București, azi Casa de Economii și Consemnațiuni a R.S. România.

²¹ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, pach. XVIII/16, 1894.

²² *Monitorul Oficial*, nr. 5 din 3 noiembrie 1894.

²³ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, pach. XLV/18, 1895.

fonduri le-au făcut însă din piatră, reușind totuși să facă din marmură doar treptele din fața altarului. În primăvară, cei doi antreprenori continuau lucrările de terminare a tencuielilor exterioare. Și turlele erau aproape gata, turla cea mai mare fiind așezată pe 8 grinzi enorme de fier, așezate direct pe masivul zidului exterior. Acoperișul, fiind și el gata, se va așeza paratonerul, având aparat de control, cablu de aramă pentru pământ și un glob cu 5 vârfuri de platină care a costat 565 de lei și fusese lucrat de ing. Theo Hibbmer și S. Schabah, în luna iunie 1896.

S-au așezat, de asemenea, ferestre de fier forjat având în loc de geamuri, vitrouri lucrate de Rudolf Ziegler din București. Aceste vitrouri în ființă și astăzi reprezintă „Răstignirea”, „Înviearea”, „Botezul” și pe Sfinții Constantin și Elena, Dumitru și Gheorghe, Petru și Pavel, Nicolae și Spiridon, Atanase și Chiril, Arhidiaconul Ștefan, Haralambie. Ele au costat 13700 de lei²⁴.

În vara anului 1896 lucrările se apropiau de sfârșit. Pentru terminarea ultimelor lucrări, cei doi antreprenori cereau să li se dea în noiembrie sau decembrie. La sfârșitul anului lucrarea era gata așa cum se vede din adresa făcută primăriei de către Antonio Gotti, care cerea să i se acorde o gratificație pentru seriozitatea lucrării și pentru că nu s-au întâmplat nici un fel de accidente de persoane. Primăria îi acorda 500 de lei. Totodată arhitectul Socolescu, la 19 noiembrie 1897, făcea și el cunoscut primăriei că lucrările Catedralei fiind terminate, să se încuviințeze plata sumei de 1000 lei, ce mai avea de primit pentru dirijarea lucrărilor²⁵. Biserica era astfel deja terminată și impresionantă, ca și astăzi, prin aspectul ei monumental având o lungime de 42 m, lățime 26 m la sânuri și 18,50 m la intrare, iar înălțimea de peste 45 m. Masivă și totuși bine proporționată, se prezintă în formă de cruce, având la intrare stâlpi rotunzi, lucrați în stil corintin, care susțin tinda la care se ajunge urcând trepte mari și largi de piatră. Deasupra pronaosului se ridică cele 2 turle cu ceasurile, iar deasupra naosului, e turla cea mai mare, după cum deasupra celor două sânuri și a altarului se află câte o turlă mică, de ornament, care contribuie în mod plăcut la simetria arhitectonică a monumentului. Deasupra tindei, la intrare, se află o ghirlandă de figuri geometrice, iar de jur-împrejurul bisericii, ca și la turle, sunt două brâie săpate, iar în jurul ferestrelor și ici-acolo, pe pereții exteriori, sunt ornamente florale și arabescuri în colorit verde-albăstrui.

Încă din anul 1894 se făcuse o nouă împrejmuire a bisericii, cu grilajul în forma celui de la grădina publică. Lungimea era de 304 metri și a costat

²⁴ *O sută de ani - Alexandria*, p. 60.

²⁵ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, pach. XLV/18, 1897.

2026 lei, gardul fiind lucrat din lemn, înalt de 1,50 m și era gata în toamna anului 1894. Ținem să adăugăm că în anul 1892 se desființa cimitirul din curtea bisericii, fiind mutat sus, pe deal, în marginea de nord-est a orașului, unde este actualul cimitir mare.

Între timp, se continua înzestrarea bisericii cu obiectele necesare. În 1897 se cumpără un frumos policantru în greutate de 325 kg și înalt de aproximativ 5 m și având 63 de lumini argintate. A fost lucrat la firma Waide, Viena, prin intermediul casei Hans Hertzog din București și a costat 8000 lei. Se așează apoi și catapeteasma, o adevărată lucrare de artă în stil gotic, înaltă de aproximativ 10 m și lată de 8 m. În același stil cu catapeteasma sunt lucrate crucea răstignirii din altar, precum și cele două suporturi din pronaos, pentru icoanele Mântuitorului și a Maicii Domnului. Tot acum, se așează în biserică 24 de străni de stejar, ce au costat 4800 lei, Oratoriul, 2500 lei, precum și alte două scaune costând 900 lei. Ele au fost lucrate în atelierul tâmplarului Schmidinger din București, iar așezarea lor în biserică, ca și a catapetesmei s-a făcut de către meșterul I. Macovici din București, contra sumei de 1000 lei. S-au cumpărat, de asemenea, veșminte noi, iar argintăria veche a bisericii se schimbă cu una nouă, în septembrie 1898. Tot în acel an s-a așezat ceas în turla bisericii. El avea 6 cadrane, bătea orele și jumătățile de oră și se întorcea la 8 zile. A costat 4400 lei și pentru îngrijirea lui, primăria plătea lunar un ceasornicar din oraș. El a funcționat până la cutremurul din 1940. A fost lucrat de firma H. Rosen din București.

Tot acum se lucrează trotuarul din fața bisericii și care a costat 853 lei, precum și 113,20 m.p. de trotuar de bazalt, costând 1188 lei. În interior s-a lucrat o frumoasă pardoseală din mozaic și s-au așezat și candelabre cu câte 3 lumini, lucrate din bronz aurit de către casa B. Courant, iar candelarele au fost lucrate de argintarul Teodor Andreescu. Încă din anul 1896, primăria făcuse contact cu Alexandru Spirea, din București, pentru noi clopote. La turnarea lor s-au folosit și vechile clopote ale bisericii, care cântăreau 250 kg. Clopotul cel mare cântărea 1226 kg și a costat 4908 lei²⁶.

Pe clopot se așează stema orașului și inscripția „*Orașul Alexandria*”. Clopotul acesta a fost ridicat de armata germană cotropitoare în anul 1918, dar n-a apucat să-l distrugă deoarece, între timp, s-a încheiat armistițiul, fiind adus în țară, după ce călătorise prin Italia, crezând că ar aparține orașului cu același nume din acea țară²⁷. În anul 1952 acest clopot a căzut din turlă, prăbușindu-se în biserică, stricând ceasul și ucigând un om. A fost refăcut și urcat din nou la locul lui de unde domină și astăzi orașul cu sonoritatea bronzului său.

²⁶ *Ibidem*, pach. XXIII/24 și pach. XLV/18, 1897.

²⁷ *O sută de ani - Alexandria*, p. 61.

Pictura bisericii

Odată înzestrată biserica cu cele necesare cultului, mai rămânea să se facă și pictarea ei. Ținându-se seama de eforturile făcute până acum, legate de ridicarea și înfrumusețarea bisericii, orașenii voiau să o împodobească cu o pictură pe măsura acestor strădanii, cât și a monumentalității ei. De aceea, încă din anul 1896, primăria se va adresa celor mai renumiți pictori din țară din vremea aceea, făcându-le cunoscută această dorință și invitându-i totodată să prezinte și propuneri.

Primul răspuns va veni din partea pictorului D'Este Napoleone, din a cărui scrisoare citez următoarele:

„Timpul pentru terminarea complectă este de un an de zile, promițând că voi executa această lucrare în așa mod, de a nu lăsa nimic de dorit. Primirea lucrării se va face de o comisiune specială în această branșă. Condițiile de plată se vor face în modul următor:

1. După instalarea schelelor și grinduit cupola principală, fiind și lucrătorii pe care îi voi angaja, pe loc, lei 7000.

2. Restul se va împărți în patru rate egale care ni se va plăti treptat cu înaintarea lucrărilor, observând însă ca cea din urmă rată, ni se va plăti în urma primirii de comisia mai sus menționată. Anexez totodată trei certificate cu care se constată specialitatea mea în această branșă. D'Este Napoleone, Str. Berzei nr. 24”.

Totodată, înainta și devizul pentru pictarea bisericii. Spicuiesc câteva rânduri din el deoarece se arată cât de serioasă era această lucrare.

„a. Fețele exterioare ale bisericii. – Vopsite cu ulei și apă de sticlă, culoare imitație piatră de diferite nuanțe.

Nișele de la cupola principală de aur veritabil de Veneția.

b. antreu – fațada principală, vopsită cu clei și ornamente bizantine, pe fond de aur lucrată în mozaic.

Tavanul interior împărțit în trei cupole, decorat cu icoane bizantine, legătură bizantină și cu poleială de aur, iar capetele coloanelor parte aurite”²⁸.

Toată lucrarea se ridica la suma de 38000 lei.

Primăria, cu toată seriozitatea ofertei, s-a adresat, mai târziu și altor pictori. Iată oferta pictorului G. D. Mirea:

„Domnule Primar,

Spre răspuns la adresa D-nii voastre cu nr. 3092 din 1 noiembrie 1896, am onoarea a vă comunica că în urma explicațiilor ce d-l arhitect Socolescu, mi-a dat asupra detaliilor lucrării de decorațiuni picturale ce-mi faceți onoarea a-mi confia, consimt a executa această lucrare în limitele

²⁸ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, pach. XLIII/4, 1896.

sume de 35000 lei, rămânând a hotărî la fața locului în mod definitiv toate condițiunile. Primiți vă rog d-le primar, încrederea distinselor mele considerațiuni. D. G. Mirea, Sos. Kiseleff, București”.

Nici această ofertă nu a fost însă acceptată, deoarece pe scrisoarea de mai sus, există următoarea rezoluție: „1859. Se va avea în vedere când se va hotărî darea lucrării în executare”.

Demn de amintit că printre aceia care au răspuns apelului primăriei și-au oferit talentul și munca și marele nostru sculptor Ioan Georgescu. Din păcate, primăria a lăsat fără răspuns această ofertă, pe motiv că nu ar avea ce lucra ca sculptor²⁹.

Până la urmă primăria va accepta oferta pictorului Ștefan Luchian, pe care de altfel îl invitase în mod special să preia lucrarea. Pentru a putea termina la timp lucrarea, Luchian își va asocia pe pictorii C. Pascali și C. Artachino³⁰.

Lipsită însă de fonduri primăria nu a putut avansa sumele necesare începerii lucrărilor și lucrarea nu a putut începe efectiv în anul 1897, deși pictorii amintiți angajaseră decoratori, poleitori și lucrători. Pentru a ieși din impas, primăria va recurge atunci la un mare împrumut din bugetul statului. La începutul anului 1898, cu adresa nr. 599, ea solicita împrumutul în valoare de 129700 lei, justificându-l astfel: „Cunoscând că orice întârziere prin împiedicarea acestui împrumut, ar cauza un mare prejudiciu față de cheltuielile făcute până în prezent și cu dorința unanimă de a termina construcția”.

Împrumutul a fost votat mai întâi în Camera Deputaților în ședința din 26 februarie 1898, fiind aprobată în unanimitate de 72 voturi, iar a doua oară în Senat, la 27 martie 1898, adoptată cu 63 voturi pentru și 9 contra. Împrumutul urma să fie dat în rate, o primă rată de 40000 lei, iar restul până la acoperirea sumei de 129700 lei. Urma apoi să fie achitat de primărie, în termen de 20 ani, cu o dobândă de 5,5%³¹.

Asigurată din punct de vedere material, primăria încheia la 1 mai 1898 „între D-l D.P. Anghelescu, primarul orașului Alexandria (lucrând în această calitate conform autorizațiunii dată de consiliul acelei comune, prin procesul verbal adresat în 6822/98), de o parte și D-nii pictori Const. Pascali, St. Luchian și Const. Artachino de altă parte s-a încheiat următorul contract:

D-nii pictori Const. Pascali, St. Luchian și Const. Artachino se angajează să execute personal pentru biserica Catedrală din orașul Alexandria:

a) icoanele și toate decorațiunile necesare altarului.

²⁹ Ibidem, pach. XLIV/6, 1897, referat nr. 1780/1897.

³⁰ Cf. Ioan Spiru, *Activitatea lui Luchian și Artachino ca pictori de biserică*, Studii și Cercetări de Istoria Artei, II, 1966, p. 269, ș.u.

³¹ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, pach. XLVI/5, 1898.

b) Icoanele necesare și poleite cu aur curat, a tâmplei.

c) icoanele necesare și toate decorațiunile cupolelor.

d) icoanele și toate decorațiunile necesare sâmurilor bisericii, a arcurilor și coloanelor.

e) Decorațiunea exterioară a bisericii, icoanele și tot ce va fi de trebuință.

D-nii pictori Const. Pascali, St. Luchian și Const. Artachino, vor executa această lucrare în stil bizantin depunând tot interesul pentru ca aceasta să fie executată în mod conștiincios din punctul de vedere artistic, întrebuițând ulei și culori de cea mai bună calitate pentru ca picturile executate să nu se deterioreze cu timpul.

Fiecare dintre d-nii pictori își iau angajamente și se obligă solidar cu executarea completă a prezentului contract în cazul când unul dintre d-lor ar fi în imposibilitate de a-și continua angajamentul, sau ar refuza lucrarea lui.

g) lucrarea interioară va fi gata la 1 octombrie 1898, urmând ca exteriorul bisericii să se completeze cât mai urgent de la această dată.

Pentru această lucrare, onor primărie a orașului Alexandria, se obligă a plăti d-nilor C. Pascali, St. Luchian și C. Artachino suma de 50000 (cincizeci mii), în modul următor: lei 5000 la facerea contractului și apoi la începutul fiecărei luni câte alți 5000 lei, complexându-se astfel la începutul lunii octombrie suma de lei 30000 (trei zeci mii), rămânând ca restul de 20000 lei, să se numere după recepția definitivă a întregii lucrări.

În caz când lucrarea va fi terminată înainte de 1 Octombrie a.c. primăria e datoare să facă recepția și îndată să accepte să se numere restul. Recepția se va face dintr-o Comisie compusă din d-nul primar, doi consilieri și d-l Pictor profesor C. Aricescu.

Făcut în dublu exemplar, din care unul s-a oprit de primărie iar celălalt s-a predat în primire D-lor C. Pascali, St. Luchian, C. Artachino astăzi 1 mai 1898, în urbea Alexandria”³². Urmează semnăturile.

În baza acestui contract, pictorii încep lucrarea. Ivindu-se însă neînțelegeri datorită mai ales lipsei nejustificate de la lucru a pictorului Pascali, acesta este scos din asociație. Rămăși doar Luchian și Artachino să o continue, ei o fac de data aceasta destul de repede. În luna octombrie erau aproape gata, așa că se putea face recepția în luna următoare. Graba însă a fost în detrimentul calității. O biserică de proporții mari ca aceasta nu putea fi terminată numai în 6 luni. Este drept că arhitectura interioară a bisericii, cu spații relativ înguste între coloane și ferestre, nu permitea lucrări prea vaste, totuși, chiar și așa s-ar fi putut face o pictură mult mai bogată decât

³² *Ibidem*, pach. XXXV/275, 1898-1900.

cea făcută de pictorii amintiți. Pentru a suplini lipsa ei au recurs la o bogată ornamentație, mai ales geometrică, atât pe stâlpi cât și pe spațiul nepictat al bisericii. Iată, de altfel, ce au pictat:

- În altar: Maica Domnului cu Pruncul în brațe, sus pe boltă, iar pe pereții altarului Sfinții Stelian, Alexandru, Grigore și Vasile.

- În naos: bustul a doi îngeri și a doi sfinți în medalioane, Nașterea Domnului și Sfântul Gheorghe, în dreapta, Învierea Domnului și Sfinții Dumitru, Constantin și Elena, în stânga.

- În turla mare: Iisus Pantocrator și în colțurile ei cei patru Evangheliști.

- Pe pereții turlei: Liturghia îngerească.

- În pronaos: în dreapta, Sfânta Ecaterina și un tablou mare pe care nu l-am putut preciza fiind înnegrit de fum. În stânga, Cuvioasa Paraschiva și de asemenea, o scenă mare, tot așa de greu de precizat. Probabil să fie scenele „Prezentarea lui Iisus la templu” și „Christ îl oprește pe Petru să plece din Roma”, amintite de către Luchian în raportul său către primărie ca fiind pictate³³.

- În colțurile de sus ale bolții sunt patru triumphiuri poleite cu aur, iar în fund două medalioane cu îngeri și alte două cu Sfinții Sava și Teodor Tiron.

Dintre aceste picturi, cea mai expresivă este Nașterea Domnului și în special capul Sfintei Fecioare, de o puritate și realizare artistică aparte. Și tabloul Maicii Domnului din altar, deși prea mic față de spațiul bolții, este bine lucrat.

Foarte bine realizată este și Liturghia îngerească, deși, în prezent, nu mai este toată cea originală, deoarece fiind deteriorată în urma cutremurului din anul 1940, a fost refăcută în anul 1944. La refacerea ei a lucrat tot pictorul C. Artachino, acum om în etate, ajutat de pictorul Ștefan Panciu din Alexandria. Au fost refăcuți, în special, cei patru evangheliști și partea de nord-est a Liturghiei îngerești.

Cât privește pictura ornamentală din biserică, ea a fost lucrată de un oarecare Giuseppe Cavalcoli, desigur în calitate de angajat al celor doi pictori. La cererea lui primăria îi elibera următorul act:

„*Certificat. Nr. 2890-1898-Noiembrie 3.*

Noi primarul comunei urbane Alexandria, plasa Marginea, județul Teleorman certificăm că d-l Giuseppe Cavalcoli, pictor a luat parte la pictura decorativă de la biserica Catedralei din acest oraș și că d-sa a executat aceste decorațiuni în modul cel mai perfect și mai demn de laudă. Pentru care am eliberat acest certificat conform cererii sale” (urmează semnăturile)³⁴.

³³ Ioan Spîru, *op. cit.*, p. 270.

³⁴ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, pach. XXXV/275, 1898-1900.

Lucrarea, odată terminată, deși destul de simplă, dădea impresie plăcută datorită atât de bogatei decorațiuni cât și folosirii aurului la unele compoziții și la unii dintre sfinți. Ea a impresionat pe mulți dintre oaspeții veniți la sfințirea bisericii, iar Mitropolitul primat a ținut să-i felicite și îmbrățișându-i, i-a sărutat.

Recepția oficială a lucrării a avut loc în ziua de 8 noiembrie 1898. Comisia era alcătuită din Constantin Aricescu, delegat al guvernului, Grigore Popescu, delegat al Mitropoliei în calitate de revizor eparhial și din primar și doi consilieri. Lucrarea a fost acceptată dar se da pictorilor ca sarcină să picteze și exteriorul bisericii, conform contractului. Cum însă acest lucru nu s-a mai făcut, Primăria, în anul 1899, le cerea prin diferite adrese să se conformeze contractului, executând pictura exterioară a bisericii. Datorită și atitudinii rău voitoare a primarului³⁵, scrisorile acestuia exprimau totodată și nemulțumiri față de lucrarea executată.

Iată de ce Luchian avea să răspundă următoarele: „*Domnule primar, întorcându-mă de câteva zile în București de unde am lipsit mai multă vreme, colegul meu Artachino, mi-a comunicat că i-ați trimis un aviz prin care voiți a ne da în judecată. Este de regretat că aceiași ură continuă și azi, dar fiindcă lucrurile au ajuns aici o om face și pe asta. Este cu atât mai trist această răutate, cât ea pornește din cauza unui monument înălțat pentru glorificarea lui D-zeu și Krist, care a propagat blândețea și bunătatea. Credeți d-vs. că s-ar fi expus S. S. Mitropolitul să sfințească o biserică care ar fi profanat legile noastre creștine, sau care ar fi nedemnă pentru a se servi în ea? S.S. Mitropolitul pe lângă faptul că ne-a mulțumit în mod călduros, ne-a îmbrățișat sărutându-ne pe frunte, fiind mai mulți prezenți, între care domnii Cornoiu și fostul ministru de culte Haret care de asemenea ne-au mulțumit. Aceștia au rămas mulțumiți, d-vs. însă nu, rămâne acum de văzut care aprecieri sunt demne de crezut. Adresa mea este Casa Crețulescu, strada Sf. Ionică, București.*

Primiți asigurarea considerațiunilor mele, Luchian”.

Deoarece șicanele din partea primăriei au mai continuat, la 3 iulie 1900, Luchian va adresa o altă scrisoare în care făcea cunoscut primăriei, de data aceasta în termeni hotărâți, că nu mai are nimic de lucrat la biserică³⁶. Lucrurile au rămas astfel pe loc și biserica, până în ziua de astăzi, a rămas cu exteriorul nepictat.

Sfințirea Bisericii. După atâția ani de strădanie și de mari eforturi materiale, sfințirea bisericii s-a făcut cu mare fast în ziua de 6 decembrie

³⁵ Cf. Petre Comarnescu, *Luchian*, București, 1965, p. 154 ș.u.

³⁶ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, pach. XXXV/275, 1898-1900.

1898, fiind invitate o seamă de personalități ale vremii și delegați din toate satele fostului județ Teleorman³⁷. În oraș se afișează următorul act: „*Publicație - În ziua de 6 Decembrie a.c. Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Primat al României va oficia sfințirea Bisericii catedrale Sfântul Alexandru din această urbe. Subsemnatul aduce la cunoștință tuturor credincioșilor, rugându-i să bine voiască a lua parte la această ceremonie*”.

Slujba sfințirii a început încă din ziua de 5 decembrie cu vecernia și continuată a doua zi în fața unor mari mulțimi de credincioși, însuși Mitropolitul țării făcând târnosirea bisericii³⁸.

Pentru comemorarea evenimentului s-au executat 2585 medalii reprezentând pe avers monumentala biserică, având jos stema județului Teleorman, 3 oi și legenda: „*Biserica catedrala din orașul Alexandria. Zidită în anul 1835. Reclădită în 1869. Terminată în 1898*”. Din aceste medalii, 85 erau argint și s-au dat unor personalități marcante ale vremii, iar restul erau de bronz și s-au vândut în folosul primăriei, cu 30 de bani bucata³⁹.

Cu această manifestare a luat sfârșit una din cele mai mari lucrări de construire a unei biserici din țara noastră. Între anii 1899-1902, ținem să mai adăugăm că primăria își va achita și împrumutul contractat.

În decursul anilor care au urmat, preotul Ilie Bărbulescu, va îngrađi curtea bisericii cu panouri de sârmă, în anul 1922, iar în anul 1932 va înlocui tabla de acoperiș cu foi de aramă.

Cutremurul din 1940 a produs stricăciuni și acestei biserici constând din crăpături exterioare și interioare la boltă, la turlele mici și mai ales la cea mare. Pentru reparația lor, în anul 1942 s-au făcut publicații în Monitorul Oficial, nr. 116, planul și devizul lucrărilor de reparații, fiind întocmit de arhitectul Mihail Urzică, precum și a lui Ispas Gotcu, antreprenor din București.

Primul se oferea să facă lucrarea la prețul de 3085886 lei, iar celălalt la prețul de 3000000 lei. Parohia a acceptat oferta arhitectului Urzică, cu care încheie contractul stabilindu-se termenul de predare al lucrării, patru luni. Lucrarea a început la 20 iulie și s-a terminat în luna noiembrie, consolidându-se, cu beton armat și cu o centură de beton armat, baza pătrată a turlei.

S-au mai făcut reparații și la acoperiș și de jur împrejurul bisericii. Lucrarea a costat 4000000 lei și banii au fost procurați atât de la autorități, cât și de la enoriași. Tot în acest an, așa cum deja am amintit, s-a refăcut

³⁷ Acad. R.S. România, p. IV/734, nr. 327 al ziarului „Universul”, decembrie 7, anul 1898.

³⁸ *Ibidem*, nr. 329, decembrie 9.

³⁹ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, pach. XLVI/3, 1898.

pictura din turla cea mare, lucrare care a costat 825000 lei. În anul 1948, s-a făcut pavaj în jurul bisericii, lucrarea costând 800000 lei⁴⁰.

Cărți și odore. În Sfântul Altar se află Crucea Răstignirii, lucrată cu mult gust artistic, în același stil cu catapeteasma. Pe Sfânta Masă există o Evanghelie din anul 1864, București, îmbrăcată în catifea și argint. O cruce de argint în filigran și cu pietre semiprețioase a fost donată în anul 1849 de ofițerii ruși în timpul ocupației țariste în Țara Românească. Are însemnarea următoare: „*Olani, polca Butki Prinso ot ofițerii Ruski vă leat 1849*”. O altă Cruce din 1851, un chivot de argint lucrat în relief, pe Mântuitorul în potir și pe Sfântul Haralambie și Alexandru, toate aceste obiecte au aparținut vechii bisericiuțe de lemn.

Biserica mai posedă un frumos Epitaf lucrat în fir, lung de aproape 2 m. A fost donat de niște francezi. Catapeteasma, foarte bună ca lucrare, are icoanele pictate de Artachino și Luchian. O icoană frumos lucrată, este icoana Sfintei Filoftea, din anul 1873, iunie 11, de Leonida zugravul și înfățișează pe mucenița în costum național, având în jurul ei scene din viața sfintei. Jos are însemnarea următoare: „*Această sfântă icoană s-au făcut cu cheltueala și osânda dumnealor Ralița Dobrescu, Paraschiv Dobrescu, Eu cu Ionescu Hristigiul, Marin Dobrescu din București, Mahalaua Dobreteasa, 1873 iunie 11*”.

Cărți: *Evanghelie*, Sibiu, 1806, *Sfânta Evanghelie în Sfânta și luminată zi a Paștelui*, Sibiu, 1810, *cele 12 Minee*, Piatra Neamț, *Triodion*, Piatra Neamț 1833, *Liturghia*, București, 1833, *Cazania*, Buzău, 1834, *Octoih*, Buda, 1834, *Privegher*, București 1848, *Ceaslov*, București 1854, *Octoih*, București, 1856, *Psaltirea*, București, 1856, *Proschinitar al Sf. Munte al Atosului*, București, 1856, *Triodion*, București, 1856, *Revista Predicatoriu*, Buzău, 1857-1858 și 1859, *Liturghier*, București, 1862 cu următoarea însemnare: „*Să se știe că în anul 1877, mai în două au venit rușii în Alexandria, cu cazacii, cerghiezii și alți. Preot Bogdan Duhovnicul*”, *Slujba Sfintei Fecioare Filoftea*, București, 1868, *Opt glasuri*, București, 1872.

Printre aceste cărți, am găsit și un caiet manuscris din anul 1863, cuprinzând cântările religioase ale Vecerniei, Utreniei și Liturghiei. E scris cu cerneală neagră și roșie și are 344 pagini numerotate și câteva nenumerate. A fost scris de Alexandru Hristescu, din București și din propriile sale însemnări făcute pe caiet reiese că a fost în slujba lui Neofit Scriban. Caietul cuprinde și câteva poezii, care circulau probabil în vremea

⁴⁰ *Ibidem*, pach XLV/12, 1898.

lui. Una din ele, este un imn închinat domnitorului Alexandru I. Cuza, iar dintre poeziile populare pe care le are, o reproduc pe următoarea:

*„Printr-o verde grădiniță
Șede-o dalbă copiliță
Pe așternut de calomfir
La umbră de trandafir.
Trece-un voinicel în grabă
Și cu suspin o întreabă:
Spune dalbă copiliță
Cu singura a ta guriță
De ești nevestă ori fată
Ori din, cer picată?
Ea îi spune copilița
Cu singura ei guriță
Nu sunt nevestă ori nici fată
Nici din, din cer picată
Ci sunt floare garofiță
Răsărită-n grădiniță.
Dar tu voinicele spune-mi
De ești însurat ori june?
Îi răspunde voinicelul
Eu sunt dragă brumărelul
Care seara pe răcoare
Unde cade, strică orice floare”.*

Preoții slujitori. La această biserică au slujit următorii preoți⁴¹: Enache (1835), Iacov și Tudor (1836), Hrisant și Dragne (1837), Ioan (1839), Barbu duhovnicul (1857-1870) - despre el știu că a făcut o călătorie la locurile sfințite și muntele Atos, Petre și protopopul Hristea (1842-1850), Ioan Căprescu (1852-1857), Neagu Miceanu (1854, 1872), Radu Iliescu (1856), Tudor (1868), Alexandru Popescu (1879), Nicolae Teodorescu (1882-1912), Ilie Bărbulescu (1894-1944) - a fost primul preot licențiat în teologie din oraș⁴², Alexandru Popescu-Necșești (1942-1964) și actualul preot Nicolae Gheorghe, din anul 1938.

Mulți dintre primii preoți amintiți au fost „grămățici” și erau veniți din satele vecine cu orașul Alexandria. Pe lângă preoți, biserica a avut multă vreme și diaconi în slujbă. Unul, Ioniță, slujea prin 1849, când s-a mutat la

⁴¹ Arhivele Parohiei Sfântul Alexandru, Alexandria, anii 1940-1950.

⁴² *O sută de ani - Alexandria*, p. 110.

București. Alții au slujit până în anul 1889. Despre popa Stoica (1851) am aflat că în anul 1851 era ajuns în desăvârșită neputință a bătrâneților și în locul lui, enoriașii au cerut ca preot pe preotul Gheorghe sin Gheorghe, care slujea la biserica „Sfânta Adormire”, cu condiția să nu se mai mute la altă biserică⁴³. Într-o vreme, au slujit aici, concomitent, și câte patru preoți. Așa, între anii 1865-1889, îi găsim semnați în actele bisericii și pe statele de plată de la primărie sau biserică.

⁴³ Arhiva Protoieriei Teleorman, Turnu Măgurele, dos. anul 1851.

BISERICI DIN ORAȘUL ALEXANDRIA

(Glasul Bisericii XXV, 1-2, 1966, p. 93-99)

Orașul Alexandria a fost înființat în anul 1834 ca oraș liber. Trecutul său a atras atenția multor cercetători, care au publicat¹ sau sunt pe cale să le publice despre acest oraș. El a luat ființă în vremea când Țările Românești erau conduse pe baza Regulamentului Organic (1831-1848). În acest timp situația țărănimii se înrăutățise, dăjdiile și zilele de clacă devenind mult mai numeroase. Acest fapt determină pe locuitorii din Târgul Mavrodinului situat la cca. 10 km nord de actualul oraș și din care mulți erau locuitori fugiți din orașul Șistov după răzmerița din 1821, să meargă cu jalbă la generalul Kiseleff și să protesteze contra răului tratament la care erau supuși de către proprietarii Mavrodinului.

Acesta îi sfătuiește să-și cumpere o moșie, pe care să întemeieze un oraș liber și să scape astfel de sub apăsătoarea autoritate boierească. Propunerea fu primită și fiind și alți locuitori nemulțumiți, mai ales din orașul Zimnicea, refugiați și ei din Bulgaria, alcătuiră o obște și după multe greutăți, reușiră să obțină de la Mitropolia Țării Românești, moșia Bâcăianca, în schimbul moșiei Brezoaia din fostul județ Dâmbovița. Orașul capătă statut de oraș liber și obștea numind orașul Alexandria, după numele noului domnitor al Țării Românești, Alexandru Ghica (1834-1842). Totodată obștea alcătui un statut de conducere numit „*Ekstrucția*”, format din 42 de articole, pe care un hrisov domnesc din 1840 îl întărește².

Înființarea orașului nu a fost deloc ușoară, deoarece proprietarii nu vedeau cu ochi buni existența unui oraș liber, care să constituie o ispită la libertate pentru țărani care munceau pe moșiile lor. În ciuda acestor greutăți, orașul fu totuși întemeiat, iar locuitorii și-au exprimat satisfacția, citind propriile lor cuvinte: „*lepădând astfel jugul sarcinilor supărărilor stăpânitorilor de moșii și să îmbrățișăm a noastră slobozenie și a celor din urmă odihnă*”³.

Orașul se dezvoltă destul de repede și pe lângă instituțiile publice, între anii 1836-1860 se vor ridica și cele 6 biserici de astăzi ale orașului.

¹ *Descrierea pe scurt a orașului Alexandria*, București, 1884, fără autor; I. Catalina, *Orașul Alexandria*, București, 1935; *O sută de ani - Alexandria*, București, 1935.

² I. Catalina, *op. cit.*, p. 22.

³ Capitolul I din *Ekstrucția*. Manuscris aflat la Muzeul Raional Alexandria (în prezent, Muzeul Județean Teleorman, (*n.ed.*).

Numărul destul de mare de biserici în raport cu populația orașului care în 1837 număra aproximativ 1000 de familii, iar în anul 1886, 2000 familii⁴, se datora condițiilor sociale ale vremii.

I. Biserica „Sfânta Adormire”

Din anul 1834 și până în anul 1836, orașenii din Alexandria s-au servit de biserica veche a satului Bâcâieni, sat ce fusese înglobat în perimetrul orașului. Nu am putut afla când a fost ridicată. Ea există tot înainte de anul 1810, întrucât apare în Catagrafia Mitropolii Țării Românești. Probabil, fusese construită din lemn în secolul XVIII. Din 1836 când se va face tot din lemn, Biserica „Sfântul Alexandru”, această biserică va rămâne la dispoziția credincioșilor din partea de sud-est a orașului. Ea va funcționa până în anul 1855, întrucât în acest an, preotul Gheorghe sin Gheorghe, făcea act de angajament cu credincioșii bisericii „Sfântul Alexandru”, de a le fi preot⁵. Pe de altă parte, până în 1854, existau registrele sale de stare civilă, în Arhiva orașului Alexandria⁶. Nemaifiind îngrijită cu timpul, s-a ruinat și s-a distrus. În anul 1926, a fost așezată o cruce, existentă și astăzi pe locul unde fusese această biserică. Cu ocazia lucrărilor de canalizare făcută în acea parte a orașului spre abator, s-a dat peste vechiul cimitir al bisericii găsindu-se și o monedă turcească de argint din anul ...⁷

În catagrafia amintită în anul 1810⁸, găsim asupra ei următoarele date: „... (?) Biserica de lemn cu hramul Sfânta Adormire. Îndestulată. Preot Dumitru sin popa Pârvu de 45 ani, la cetire de mijloc. Sfințit de chir Daniil cu blagoslovenia prea sfințitului Dositei în leat. 1790 Martie 8. Soție Stana 38 ani, fii Codin 14 ani și învață ceaslov. Stanca și Zanfira. Diacon Stan sin Popa Pârvu, văduv, diaconit în 1800, Iulie 5, fii Stancu 12 ani, Stan 7 ani și Maria 4 ani. Dascăl. Din sin popa Pârvu, de 20 ani, Holtei. 65 suflete parte bărbătească și 72 parte femeiască. Total 137 suflete.”

Satul, deși înglobat în oraș, continua să figureze și în harta Principatelor Române întocmită de Statul Major al Armatei Ruse în anul 1835 având 32 de case. La fel, continua să existe și satul Mitropolia, cu 68. Preotul Vlase Vasile „Duhovnicul”, cu 4 clase de seminar, slujitor între anii 1870-1886. Pr. Teodor Vlădescu de la 1871 până la 1880, tot cu 4 clase. Pr. Alexandru C. Popescu (1878-1879). Preot Ioan Moisescu, 1879-1921, tot cu 4 clase de seminar. În anul 1887, a fost suspendat și dat în judecata

⁴ O sută de ani - Alexandria, p. 80.

⁵ Arhiva Protoieriei Teleorman, an 1855, nenumărat.

⁶ O sută de ani - Alexandria, p. 108.

⁷ Neprecizat (n.ed.).

⁸ Academia R.P.R. Fostul manuscris 1457.

Consistoriului pentru abateri grave față de enoriași, cât și față de autorități. În sprijinul său, enoriașii au făcut o cerere, prin care cer ca preotul lor să nu fie pedepsit, nefiind vinovat. De remarcat că mai toți semnatarii pe cerere, iscăleau încă cu vechile litere chirilice. Cu toate acestea, Mitropolia îl pedepsește, mutându-l într-o comună. Abia în anul 1890 i s-a ridicat pedeapsa și el revine în parohie. A murit în anul 1921.

Preot Gheorghe Voevozeanu, slujește între anii 1889-1900, 12 iulie când decedează. A venit în locul preotului Moiescu, din satul vecin, Calomfirești. A slujit mai-nainte la Biserica Sfintii Împărați. Și el e suspendat în anul 1893, decembrie și ianuarie 1894, deoarece nu avea cartea de preoție. O va prezenta și e repus în drepturi.

Preot Abdie Demetrian, 1883-1889. A slujit împreună cu preotul Moiescu, fiind și el pedepsit în anul 1888 și mutat în comuna Puchenii-Prahova. De aici se va întoarce în anul 1897, la Biserica Sfântul Nicolae din Alexandria, unde va sluji până în anul 1900, când decedează. Este demn de arătat că, în anul 1888, el cerea primăriei, după pedepsirea preotului Voivozeanu, să nu mai aprobe alt preot la biserica „Sfânta Adormire”, fiind deja 2 preoți. Justifica aceasta prin faptul că: „...și aceștia își susțin existența prin cerșit, deoarece venitul este insuficient pentru întreținerea lor”. Merită să amintim că nu era fără îndreptățire această cerere, deoarece, parohia avea, în acest timp, 389 de familii și venit prea mare nu putea fi. Apoi, preoții, în acest timp, primeau salariu de la primărie care nu își respecta întotdeauna această obligație și de aceea deseori se plâneau de acest abuz. Pe de altă parte, în oraș erau 18 preoți în anul 1886, câte trei la fiecare din cele șase biserici ale orașului. Aceste biserici aveau în acel an următorul număr de familii: „Sfântul Nicolae” - 284 familii, „Cuvioasa Paraschiva” - 243 familii, „Sfintii Apostoli” - 365 familii, „Sfântul Alexandru” - 289 familii, „Sfintii Împărați” - 395 familii și „Sfânta Adormire” - 389 familii.

De aici, așa cum era și firesc, se produceau dese conflicte între preoți, care cereau mereu rearondarea parohiilor. Așa, de exemplu, încă din anul 1858, preoții bisericii „Sfântul Alexandru” cereau primăriei, printr-o adresă făcută poliției locale „a mijlocii potrivirea mahalalelor ca să nu mai rămână la nici-o parte părere de rău...”. Tot așa, în anul 1894, se va face o nouă arondare. În acest an deja numărul preoților din oraș se redusese fiind la „Sfântul Nicolae” și la „Sfânta Adormire” numai câte doi. După câțiva ani și anume după 1900, toate bisericile din oraș, ajung să aibă numai câte doi preoți.

Preot Ștefan Popescu, 1921-1926. În acest an se va muta la biserica „Sfintii Apostoli” fiind protopop mulți ani. A murit în anul 1946.

Pr. Gheorghe Staiculescu, 1926 decembrie-1946 decembrie. Mulți ani protopop. A fost un preot cu o frumoasă cultură.

Preot Ion Drăgănescu, actualul paroh, venit în anul 1942 și preotul Ion Vișan, venit ca al doilea preot în 1947.

Inscripții, odoare, cărți. În altar, la proscomidie se află o piatră de 50x40 cm cu un mic basorelief, reprezentând pe Maica Domnului cu Pruncul în brațe și înconjurată de Arhanghelii Mihail și Gavriil. Pe el este scris pomelnicul ctitorilor și donatorilor: „*Prea fericirii și totdeauna pomeniții ctitorii Sf. Locașului acesteia Rașco, Ianca, Tinca, Maria, Gheciu, Stoica, Ilie, Neda, Țapu, Zinca, Kalea, Pena, Ianca, Iacob, Maria, Marin, Ion, Alexandru, cu tot neamul lor. 1860, luna lui Noiembrie 25*”.

Pe Sfânta Masă, este o Evangheliie îmbrăcată în argint, tipărită la Sibiu în 1884. De asemenea un chivot de argint și două cruci. Pe Evangheliie sunt câteva însemnări din care citesc: „*Această sfântă Evangheliie este cumpărată de Dumneaei Maria Turbaleanca pe prețul de lei 62 prin molifta mea, subscrisul la leatul 1861, luna lui Iulie, mai micul nevrednicul dintre preoți Gheorghe Duhovnicul al acestei biserici cu hramul Sf. Adormiri din oraș Alexandria, unde s-a hărăzuit de sus pomenita femeia*”. Altă însemnare: „*În anul 1877, Mai 2, orele 2 și un sfert, au intrat Rușii în oraș. Preot A. Popescu*”.

Pe tâmpla bisericii, la icoana Sfântului Trifon, sfânt în mare cinste la orașeni, întrucât aproape toți erau viticultori, este următoarea însemnare: „*Stoian, Nina, Iovan, Stan, Dobre, Ilie, Marin, Dumitru, Alexandru, Marin, anul 1866*”. Mai amintesc, ca un lucru deosebit, existența a câteva icoane praznicale, pictate pe foi groase de fier, pe amândouă fețele, anul 1860.

Cărți vechi. *Evhologion* sau *Molitfelnic bogat* din 1835, *Antologhion*, Râmnic. A aparținut bisericii din Băcăieni, după două însemnări din 1824 și 1849, *Octoih*, Buda, *Octoih mic*, București, 1856, *Apostol*, București, 1856, *Octoih*, Râmnicu-Vâlcea, 1865. *Dumnezeieștile Liturghii*, București, 1862, *cele 12 Mineie*, Râmnicu Vâlcea, 1862, fiind dăruite bisericii în anul 1867, după însemnările din ele. Iată una din Mineiul lunii octombrie: „*Această carte numită minei din luna lui Octombrie este cumpărată de subscrisul și dăruită Sfintei Biserici cu hramul Adormirii Maicii Domnului și nu este slobod a fi alt stăpân sau să le fure, ca apoi să fie blestemați de cei 318 sfinți părinți, și au rugat pe părintele Ghiță de m-au iscălit. Anghel Vasile și Pr. Gheorghe Duhovnicul 1867*”. Pe alte Mineie, e semnat și celălalt preot Nicolae. Amintesc apoi, că pe Mineiul lunii noiembrie, enoriașul Constantin Covaci însemna următoarele: „*pe ziua de 16 Sept. a dat zăpada*”, iar pe Mineiul lunii august, cântărețul Sotir însemna: „*În ziua de 14-15 August 1916 pe la ora 12, am tras clopotele,*

pentru mobilizare. S-a declarat război contra Ungariei, de azi încolo 1916". Penticostar, București, 1856. Ctitorul Rașcu însemna: „Acest penticostar este dăruit bisericii de mine care am iscălit și l-am (sic!) cumpărat cu lei 58, parale 20, pentru hramul Sfintei Adormire, la leat 1867 Martie 10. Rașcu Ivanovici ctitorul Sfintei Adormiri". Tot aici se află o a doua însemnare: „Am însemnat de când s-au înecat satele de pe Vede la Sfânta Marie 15 zile, leatul 1865, și am semnat ca să se știe spre ținere de minte, că mâna va putrezi, iar slova nu va putrezi și cine va citi mă va pomeni, 1865 Aprilie 3". Evanghelia, Buzău, 1864, Liturghier, București, 1885, Opt glasuri și Catavasier, București, 1872.

BISERICI DIN ORAȘUL ALEXANDRIA

(Glasul Bisericii XXXV, 3-4, 1976, p. 391-397)

Biserica „Sfinții Apostoli”

Biserica „Sf. Apostoli” este situată în apropierea centrului orașului Alexandria, fiind una dintre cele mai frumoase biserici nu numai din oraș, ci și din județ prin arhitectura sa, o frumoasă realizare artistică. Biserica este situată de asemenea în centrul parohiei cu același nume. Ca pretutindeni în orașele și satele țării se cunosc și în cuprinsul acestei parohii transformările înnoitoare ale anilor noștri: străzi asfaltate, case noi, instituții de seamă ale orașului și județului, clădiri moderne și monumentale ca Palatul administrativ, Casa de cultură, școli noi etc. la care se adaugă locuințele din „blocuri”, adevărate cartiere construite în ultimii ani. Și profesia enoriașilor acestei parohii s-a schimbat radical. Tradiționalul loc de muncă, agricultura fiind luat astăzi de uzine, fabrici, magazinele comerciale, instituțiile de stat etc. întrucât orașul Alexandria s-a schimbat radical.

Demn de amintit că în cuprinsul acestei parohii a locuit în sec. XIX cunoscutul revoluționar bulgar, Hristo Botev, militant pentru eliberarea țării sale de sub jugul otoman și pentru prietenia dintre popoarele bulgar și român. Tot în această parohie a locuit, după primul război mondial, doctorul progresist Ulieru, luptător împotriva grelelor condiții sanitare în care trăia populația rurală și chiar a orașului.

Biserica „Sfinții Apostoli” a fost construită în starea actuală între anii 1902-1904 în locul unei bisericuțe construită între anii 1842-1845¹, întrucât această biserică era mică, neîncăpătoare cu o singură turlă și acoperită cu șindrilă, așa cum se făceau bisericile de zid la începutul secolului XIX. Într-un act cercetat la Arhiva Protoieriei din Turnu Măgurele, am găsit data sfințirii ei - 6 decembrie 1845. În anul 1885 această biserică a primit o donație de 25 ha teren arabil pe valea Târnavei aproape de oraș de la Lucșița, Spirea Constantin, donație făcută în cinstea fostului ei soț, Petre Anghel, unul dintre întemeietorii orașului și probabil unul dintre ctitorii bisericii. Lângă această biserică se afla o clopotniță de lemn, dărmată cu ocazia construirii bisericii noi. Lemnăria acestei clopotnițe, 8 stânjani de

¹ 100 de ani. Alexandria, fără autor, Alexandria, 1934, p.110.

lemnărie era vândută primăriei orașului de către epitropia bisericii, lemnărie ce va fi folosită la renovarea podului de peste râul Vedea, existent și astăzi.

Între timp, biserica începuse să se ruineze, epitropii bisericii fiind nevoiți să ia măsuri pentru a opri degradarea ei totală. În acest sens ei vor adresa, în anul 1886, următoarea adresă către primăria orașului, adresă care ne lămurește asupra situației în care se afla această biserică:

„1886, martie 10

Domnule Primar,

Noi în calitate de epitropi ai acestei biserici din acest oraș venim prin aceasta a vă comunica că acest sfânt locaș fiind foarte ruinat atât la învelitoare cât și la zidărie, care de nu s-ar lua măsuri după acum pentru a se face o reparațiune radicală, ar deveni într-o ruină și mai mare. Am disposat ca cu banii ce avem adunați să procedăm la angajarea unor meșteri și cumpărătoare de material, astfel cala timp să fim gata a începe lucrarea și pentru orice cheltuieli se va urma în ceasul de față, vom ține o socoteală în regulă și vom depune acte justificative. Epitropi D. Colici Tudorache Marinescu”.

Primăria le-a aprobat lucrările, dar cu toate aceste reparații ea avea să fie radical transformată, între anii 1902-1904, pe baza planurilor arhitectului Cristofor Cherchez. Sufletul acestei acțiuni a fost preotul Ghiță Georgescu iar sumele necesare au fost donate de credincioși, din venitul celor 25 ha amintite și din ajutorul dat de primăria orașului.

Biserica a fost gata în anul 1904, așa cum specifică și pisania: *„Acest Dumnezeuesc locaș cu hramul sf. Apostoli Petru și Pavel s-a zidit din temelie la anul 1842-1845 iar în anul 1902-1904 fiind Mitropolit primat I.P.S. Iosif Gheorghian și s-a restaurat din nou prin stăruința preotului Ghiță Georgescu și a epitropilor Ion Chiriță și Ghiță Angelescu, cu ajutorul dat de primăria locală, cum și a altor binevoitori creștini ce au ajutat la terminarea acestei sf. locaș: D-na Lucșița P. Constantinescu prin testamentul din 1885 au făcut ca danie acestei Biserici 50 pogoane pământ din moșia Târnavă pentru pomenirea neamului ei”.*

Cu prilejul inaugurării și sfințirii acestui locaș s-au bătut medalioane, cu toartă din bronz aurit, cu diametrul de 25 mm și având următoarea legendă:

- avers: BISERICA SFINȚII APOSTOLI PETRU ȘI PAVEL DIN ALEXANDRIA JUD. TELEORMAN;

- revers: FONDATĂ ÎN ANUL 1842. RESTAURATĂ ÎN ANUL 1902 ȘI TERMINATĂ LA 1904 CU AJUTORUL OBȘTESC ȘI AL COMUNEI. STĂRUINȚA PREOTULUI GHIȚĂ GEORGESCU PAROH ȘI A EPITROPILOR IVAN CHIRIȚĂ ȘI GHIȚĂ ANGELESCU.

Biserica are o arhitectură frumos armonizată având formă de cruce, cu două turle mari și două mai mici în față. Zidurile exterioare sunt vopsite

cu o imitație de cărămidă aparentă. La jumătatea peretelui are de jur împrejur o cornișă de împletitură în trei dungi, din ceramică – teracotă, dunga de mijloc în ornamente de culoare maro închis, iar cele de pe margine în culoare de maro deschis, în dreptul ferestrelor.

Cornișa face cotituri în linie dreaptă de colț pe deasupra ferestrei. Pe colțurile din față de deasupra cornișei, în nișe cruciforme, are două medalioane, adaos pe fațada colțului spre apus și celălalt pe fațada colțului spre sud, cu mijlocul circular, mult reliefat în întregime ornamentat. Aproape de streășină este o altă cornișă de circa 8-10 cm din același material și culoare și cu medalioane care, de asemenea, înconjoară biserica de jur-împrejur. Între aceste două cornișe, de jur-împrejurul bisericii, sunt nișe dreptunghiulare, rămase nepictate. Deasupra cornișei superioare până la streășină, începe o porțiune mai subțire ornamentată dintr-o cornișă cu partea de sus dreaptă liniar, cu un canel mare concav și ornamente dentale sub el. Sub această linie dentală, într-un rând de mici capitelluri din ceramică care susține mici arcade, se formează nișe semirotunde cu câte un buton de ipsos în linii ce sunt concentrice.

Pridvorul are în față doi stâlpi circulari cu ornamente dorice și cu balustrade groase laterale, legate deasupra în arcade treflate. Sub streășină pe tot peretele până la acoperișul pridvorului este pictat hramul Sf. Apostoli Petru și Pavel, încadrați de Cuvioasa Paraschiva și Sf. Haralambie. Spre apus, spre cele două colțuri ale fațadei se prelungește cu două turnulețe în patru laturi. Biserica are două sânnuri bine pronunțate, în absidă circulară, de aceeași înălțime cu pereții bisericii, având însă acoperiș separat. Pe acoperișul bisericii sunt două turle mari, cea de pe naos fiind o dată și jumătate mai mare decât cea de pe pronaos. Cea de pe urmă are destinație de clopotniță. În jurul bisericii, inițial, au fost clădite și două mici locuințe servind pentru personalul bisericii și casă de adăpost pentru călători. Au fost demolate între anii 1932-1934 ridicându-se, în locul lor, o spațioasă casă parohială, demolată și ea în 1968, pentru interese de ordin obștesc. Dintre vechile construcții, mai menționăm existența unei fântâni, azi astupată, având scris pe ea: „*Parohia Sf. Apostoli 1906 paroh Pr. Ghiță Georgescu episcop Ivan Chiriță și G. Angelescu*”.

Pictura bisericii. Biserica a fost pictată în anul 1904 de către pictorul Gheorghe Ioanid, care, de asemenea, a pictat și icoanele de pe catapeteasmă. În afara icoanelor pictate de susnumitul pictor, la catapeteasmă se mai află încă 3 icoane lucrate de un pictor necunoscut, dar cu o deosebită măiestrie artistică. Sunt icoanele Mântuitorului, a Maicii Domnului și Nașterii Mântuitorului. Mai amintesc icoanele Sf. Apostol Toma și Sf. Nicolae pictate în anul 1854, de pictor necunoscut. Din anul 1865 sunt icoanele Sf. Treime și a Maicii Domnului. Toate aceste icoane,

probabil, au aparținut bisericii vechi. În biserică se mai află icoana Sf. Trifon, patronul viticultorilor din oraș în cinstea căreia se sărbătorește, la 1 februarie, „Zerezeanu”, un obicei frumos cu caracter local. Icoana este pictată în anul 1907. Această pictură a bisericii a fost spălată și renovată în anul 1973 de către pictorița Virginia Videa și pictorul Brana Nicolae, readucând această pictură la vechea ei frumusețe.

Reparații. În decursul existenței sale biserica a suportat mai multe reparații făcute la acoperiș, la soclul bisericii, la ferestre ca și în interior. O primă reparație a fost făcută în anul 1930 de către preotul Ștefan Popescu. Tot el, între anii 1934-1935, a ridicat și casa parohială, în locul celor vechi. În urma cutremurului din 1940 au fost făcute reparații la crăpăturile provocate la turlă. Între anii 1971-1974 se fac noi lucrări de renovarea bisericii prin osteneala epitropilor și a preotului paroh Vasile Pietreanu. S-a refăcut acoperișul cu tablă nouă, se consolidează soclul și se repară zidăria în interior și exterior, se vopsește exteriorul bisericii și se renovează pictura.

În urma unor renovări s-a așezat deasupra vechii pisanii o placă de marmură cu următorul cuprins: *„Pictura acestei sfinte biserici a fost restaurată în vara anului 1971 sub înalta păstorire a prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian din inițiativa și prin stăruința preotului paroh iconom stavrofor Vasile Pietreanu, a epitropilor Iatan Hariton, Stancu Florea, Flămânzeanu Ion, a membrilor Consiliului parohial și a Comitetului parohial, din donațiile bunilor creștini și cu ajutorul acordat de Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor. Pictor Videa Virginia și Brana Nicolae. Acoperită cu tablă nouă. Reparațiile și văruierea exteriorului s-au executat în anul 1973-1974”*.

Preoții slujitori. Dintre preoții slujitori ai acestei biserici amintesc pe următorii preoți, care au slujit câte 3 și chiar 4 împreună la această biserică: pr. Iacob (1847), pr. Tudor și Barbu Duhovnicu (1846-1869), pr. Florea (1848), pr. Ioniță și pr. Stoica (1851), pr. Costea Duhovnicu (1860-1865), pr. Ion Deleanu. Mulți dintre acești preoți au fost grămăticii, adică având doar pregătirea pe lângă preoți, după obiceiul vremii. Pr. Constantin Marinescu, licențiat în teologie din anul 1909, a slujit mai întâi în satul Adămești. Pr. Ghiță Georgescu (1890-1921), pr. Ion Ionescu (1922-1923) și pr. Nicolae Teodorescu, între anii 1912-1936, fiind mai întâi preot la Biserica „Sf. Alexandru” între anii 1889-1921. Pr. Ștefan Popescu (1926-1946), preot în 1921 și fost mulți ani protopop. Pr. Gheorghe Stăiculescu (1946-1959) figură distinsă a preoțimii, cu studii la Strasbourg și protopop mulți ani. Actualul preot Vasile Pietreanu a venit la această parohie în anul 1935 din satul Dobrotești și pr. Mihai Popa din 1975. A mai slujit, vremelnic, la această parohie, între anii 1966-1973, preotul Rădulescu și Gheorghe Dumitrescu în funcție, astăzi, la parohiile Beuca și Plosca.

Biserica posedă fotografiile multora dintre primii preoți ai bisericii, frumos înrămate și expuse în pronaos.

Odoare, cărți și însemnări. În altar se află o frumoasă *Evangelhie* din anul 1837 și o cruce datată din 1864. În jurul bisericii, din vechiul cimitir de altă dată se mai păstrează două morminte unul în dreapta și altul în stânga bisericii. Primul mormânt are o placă de marmură pe care este scris: „*Aici odihnește Petre Anghel, decedat în 1870, noiembrie 16, în etate de 60 ani*”. Pe al doilea mormânt are o inscripție care ascunde o tragedie: „*Maria Furculeasca, această ramură din familia C. Furculescu născută la anul 1833, 19 Decembrie. Crescută în așa cruzime de maica sa cu neîngrijire, împinsă de al său destin în anul 1867, 18 Februarie, căsătorită cu D. M. Mihale, după un scurt timp, la 28 Septembrie acest an, din a sa familie, la 2 ore postmeridiane a încetat din viață și la 30 înmormântată rămășițele, sub această piatră s-au dus sufletul său, a se împreuna cu cei 3 frați, 2 surori, care asemenea mai înainte fiind mutate din această deșartă, vremelnică viață*”.

Dintre cărți amintim: *Mineiul lunii octombrie* din 1774, *Octoih*, tipărit la Râmnic, 1872, *Tipicon*, Iași 1816, *Dogmele Credinței*, tipărită la Neamț în 1816, *Psaltire*, tipărită la Iași în 1835, *Apostol*, Buzău, 1835, *Evangelhie*, tipărită, la fel, la Buzău în 1836 și o *Evangelhie*, tipărită la Neamț, în 1845, *Octoih*, tipărit la Buda, în 1846 și cele *Doisprezece Mineie*, tipărite la Neamț, 1847, *Triod*, Buda, 1848, *Dumnezeieștile Liturghii*, Iași 1845 - una din cele mai frumoase ediții ale acestei cărți, *Triod*, tipărit la București și *Apostol*, tipărit tot aici, în 1856. În sfârșit, amintesc cartea *Buchet muzical*, tipărită la Buzău în anul 1881.

Multe dintre aceste cărți au aparținut bisericii din satul Licurici-Teleorman, fiind aduse aici de Protopopul Ștefan Popescu și aici au rămas. Pe aceste cărți am găsit următoarele însemnări. *Penticostar*, tipărit la Sibiu în 1841, are următoarea însemnare: „*Să se știe de când s-a făcut foamete mare și că nu s-a făcut nici grâu decât pe alocuri și aici în Licurici porumb s-a făcut, dar puțin și umbla lumea în toată Țara Românească după căpătat și să cumpere cu ce le mai da mâna și cu ce mai lua de pe la preoți și țârcovnici... din leafa ce o avea preotul în bugetele de la sate, însă aceasta cu poruncă domnească și cu aceasta au cumpărat și tot porumbul de la arendașii cei mai avuți, 3 baniți de familie. Și oamenii veneau ori de pe la Caracal și de la Pitești și ne mai spun bătrânii noștri, că au mai pomenit foamete grozavă, porumbul de l-au amestecat cu paie, asemenea urzici pisate și cu pelin. Și au fost mâncat, fără mămligă și să se știe că era banița de porumb lei 10 și a de grâu asemenea. Banița de mei cu 9 lei și cea de orz 7 lei și foamete a fost de la 1866 și până la 1867. Încă au murit*

oamenii pe alocuri și în inimile lor s-au găsit cârpe, gloaze și pământ și am scris ca să se pomenească, 1867, mai 6, pr. Andrei Duhovnicul”.

Pe Mineiul lunii Martie, tipărit în 1852 la București: „Să se știe de când am însemnat aici ca să se pomenească că la anul 1866-1867, a fost foamete mare, că au ajuns chila de porumb 120 și chila de grâu a mică, una sută și patruzeci lei și chila de orz șaiszeci și șaptezeci lei și chila de mei 90 lei și era ocaua de mălai 26 de parale și pâinea 36 parale și fasolea 60 de parale ocaua. Și era foamete în toată Țara Românească încât au murit oameni la deal, pe la satul Strâmbeni² și era lumea oameni și femei după capăt în toate zilele neîncetat în zilele lui prințu Voevod Carol I-ul, Pricipatele Unite. 1867, Martie 7 Pr. Andrei Duhovnicul din satul Licurici”³.

Pe Mineiul lunii Decembrie, tipărit tot la București în 1852: „S-au născut copii mei, Vasile, 1862, Aprilie în 6, vineri; Anghel, 1857, Ghenarie, 23 miercuri, Alexandra, 1849, Februarie, 3, joi; Constantin, 1844, Oct. 31, Luni spre marți”. Pe același Minei, o altă însemnare: „Să se știe că la 1855 au ajuns chila de grâu la una sută zece lei, kila mică. Și era Țara Românească, toată plină cu nemți și francezi și că ai gonit până la Cetatea Sevastopol și acolo se bat și astăzi. Însă cine a mai pomenit să biruiască pe muscali niciodată. 1855, Noiembrie, pr. Andrei Duhovnicul”.

Pe Mineiul lunii Ianuarie, tipărit la București, tot în 1852, sunt următoarele rânduri: „Să se știe de când am însemnat și pe această carte ca să se pomenească, adică de când s-au făcut punere la cale pentru sfânta biserică și în ce timp au fost, când era leat 1847 și s-au apucat licuricenii ca să facă cărămidă însă numai moșul Ghica, cu banii săi...”. Restul, nedescifrat.

Biserica „Cuvioasa Paraschiva”

Biserica „Cuvioasa Paraschiva” sau „Sf. Vineri”, așa cum îi spun orașenii, se află în partea de nord-vest a orașului Alexandria, în fosta mahala „Vopseaua Roșie”. Ea este ultima biserică construită în oraș, după celelalte cinci biserici. Azi parohia nu mai este „mahala”, ci parte integrantă a orașului Alexandria. Sfințită la data de 19 aprilie 1861, după cum am găsit consemnat în arhiva fostei Protoierii a Județului Teleorman de la Turnu Măgurele.

Fondurile necesare construirii au fost donate de către un oarecare creștin Bojan Lalu și preotul Ivan Duhovnicul. Au mai contribuit cu ajutoare

² Comună din județul Argeș, la sud de Costești și aproape de comuna Miroși.

³ Această foamete, se spunea în popor, a fost o pedeapsă a lui Dumnezeu, pentru că boierii l-au alungat pe domnitorul Cuza. Tot din această cauză, mult timp, preoții au refuzat să pomenească la slujbe pe noul domnitor, Prințul Carol I.

credincioșii acestei biserici precum și primăria orașului, așa cum ne-o dovedește următorul act găsit de mine în arhiva veche a bisericii:

„1858 Septembrie 22

Numărul 100, adică una sută galbeni chezaro-crăiești, sau 3000 lire turcești am primit noi subiscăliți Epitropi ai biserici ce se zidește din nou în acest oraș Alexandria, în văpseaua roșie cu hramul Sf. Vineri, de la masa obștească a Epitropii obștești, bani ce s-au chibzuit de dumnealor comisarii, prin jurnalul încheiat la 24 August trecut, a se da în ajutorul zidirii numitei biserici și spre dovadă cu regularizarea contabilității ce se păstrează, am dat aceasta cu iscăliturile noastre. 1858 Septembrie 22, orașul Alexandria. Bojan Lalu, Ion Păunescu, Kir Voicilă, N. Andoniu”.

La început, biserica era mult mai scundă și mai mică, o biserică modestă acoperită cu șită și cu pământ pe jos. În decursul existenței sale a suferit dese reparații și modificări legate de înălțarea și lungirea bisericii până la forma actuală. O biserică în formă de navă, fără sânnuri și cu o singură turlă, destul de înaltă, așezată deasupra pronaosului, având totuși o înfățișare destul de elegantă prin simplitatea ei. În anul 1886, la puțin timp după zidirea ei, biserica se afla deja în stare rea de funcționare, amenințând cu căderea așa cum ne spune următoarea adresă înaintată de epitropii și preotul bisericii primăriei orașului: „*Subsemnații Epitropi ai bisericii cu hramul Sf. Vineri din acest oraș Alexandria, văzând că această biserică se găsește într-o stare rea, amenințând cu căderea, am convenit cu meșterul Chiru Velicu din acest oraș Alexandria pentru a se face reparațiunea de care suferă, fiind tocmai în prețul de lei 3000 din care au primit una sumă arvună. Preot Alexandru Ghelican*”. Primăria, constatând realitatea celor scrise, avea să aprobe această lucrare⁴.

Între anii 1886-1887, prin osteneala aceluiași preot A. Ghelican, se vor efectua noi și serioase lucrări la această biserică, dând jos șita de pe acoperiș, înălțându-se zidurile și înlocuindu-se acoperișul cu tablă nouă. De asemenea s-a lungit biserica cu un pridvor, construindu-se în locul celei vechi actuala turlă. Cu prilejul acestor lucrări s-a făcut și împrejmuire nouă de gard. Lucrările au costat suma de lei 4070, o sumă destul de mare pe vremea aceea când pâinea costa aproximativ 40 de parale și ocaua de mălai 30 de parale. Costul lucrărilor l-au acoperit enoriașii de atunci ai bisericii, donând, în afară de bani, 140 banițe de porumb și 6 banițe de grâu.

În anul următor, 1888, au fost cumpărate 2 clopote și două steaguri noi, iar în anul 1892 s-a făcut fântâna de lângă biserică, desființată în anul 1974. În anul 1893 același vrednic preot construia lângă biserică, la intrare, o mică casă

⁴ Arhivele Statului, Filiala Alexandria, dos. 1886.

parohială care a fost folosită, de-a lungul anilor, drept cancelarie parohială, școală catehetică de duminică și sediu al Protoieriei Alexandria, între anii 1967 și 1975. În anul 1897 se înlocuia podeaua de pământ cu mozaic întrucât, spunea într-un raport preotul Ghelican adresat primărie: *„podeaua bisericii este atât de strică, încât se tot spoiește mereu pe jos cu pământ ca la orice locuință”*. Lucrarea s-a făcut sub supravegherea arhitectului Frangolea, care supraveghea, în același timp, și lucrările de la Catedrala orașului. Acest frumos mozaic există și azi, având consemnat pe el în pridvorul bisericii următoarele rânduri: *„Anul 1897, reparată cu stăruința preotului Alexandru Ghelican”*.

Este vrednic de amintit și dania făcută acestei biserici de către Radu Voivozeanu și care a constat din două policandre de alamă, un sfeșnic mare tot de alamă, o tavă de anafură etc.⁵

În anul 1911 se înlocuiește vechiul acoperiș cu tablă nouă, iar peste doi ani, în 1913, prin străduința aceluiași preot, se picta din nou întreaga biserică. Toate aceste lucrări sunt consemnate pe peretele de la intrarea în biserică, având pisania cu următorul cuprins: *„Acest sfânt locaș hramul Izvorul tămăduirii și cuvioasa Paraschiva, s-a fondat în anul 1859 Iulie, în zilele Domnitorului Alexandru Ioan Cuza și al I.P.S. Mitropolit Nifon, cu chibzuirea și stăruința bătrânului Bojan Lalu și ajutoarele obștești al Epitropilor și preoților. S-a sfințit la 1861, Aprilie 19, iar în anul 1871, Mai 20 s-a săvârșit de zugrăvit, aducându-se și două clopote cu stăruința preotului Ivan și Epitrop Mitrică și a altor ajutoare. S-a făcut reparații radicale prin stăruința preotului Alexandru Ghelican și Iancu Bălan, Epitrop, iar astăzi 18 iunie 1913, tot prin stăruința preotului Alexandru Ghelican s-a zugrăvit din nou, Epitropi fiind Marin D. Epure și D. Mitrică”*.

Între anii 1924-1927 s-au făcut noi lucrări de reparații, turnându-se pavaj în fața bisericii, pavaj ce avea să fie acoperit de beton în anul 1975. În același an s-a ridicat o clopotniță nouă, de lemn, pe patru picioare de beton, în stânga bisericii. Noi lucrări de renovare se vor face între anii 1929-1930 prin osteneala venerabilului preot Pantelimon Ionescu. Amintesc, de exemplu, consolidarea bisericii la temelii cu beton, trotuar de ciment de jur împrejurul bisericii, ferestrele noi de fier având geamuri colorate, dând un aspect plăcut interiorului bisericii. Ușile vechi sunt înlocuite și ele cu uși noi și se renovează cafasul, iar în stânga naosului se ridică un mic amvon pentru predică, în timpul slujbei. Lucrările s-au făcut de către meșterii Traian și Chiru Velicu.

Toate aceste lucrări au fost consemnate în anul 1931 într-o nouă pisanie: *„În vara anului 1930-1931, în vremea păstoririi P.S.F.D.D. Miron Cristea, mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al României ... prin*

⁵ pr. I. Spîrîu, *Biserici din orașul Alexandria*, Glasul Bisericii, 9-10, 1974.

stăruința neobosită a părintelui Pantelimon Ionescu parohul bisericii și al Consiliului Parohial, prin îndemnul și îndrumările P. C. sale Pr. Protoereu Ștefan Popescu, cu ajutoare obștești ale enoriașilor și bunăvoința altor cretini care ne-au sprijinit, precum și a domnilor D. Orbeșteanu, Dumitru Stârcu și Floarea Vătrai care au făcut daruri însemnate bisericii și s-au făcut din nou reparații radicale. În exterior consolidându-se temelia cu beton și pavaj de jur împrejur și toate ferestrele lucrate din fier și ornate cu geamuri colorate. În interior spălându-se pictura afumată și refăcându-se cea arsă de sub prima boltă de pictorul George Albani, epitropi fiind în acești ani domnii Stan Săileanu, Tudor Bălănescu și Stan Matei Marni. D-zeu să le binecuvânteze strădania tuturor. Octombrie 1931”.

Ultima lucrare a fost făcută între anii 1973-1975 prin osteneala actualului preot paroh și protopop al Protoieriei Alexandria, Constantin Ruse. În acești ani s-a renovat pictura, s-a refăcut lumina electrică, s-au făcut reparații și văruiri exterioare, s-a turnat trotuar de beton în fața bisericii, s-a refăcut scara interioară către cafas și s-a reparat acoperișul bisericii.

Ținem să menționăm că prin osteneala aceluiași preot paroh, între anii 1965-1967, s-a ridicat o casă parohială nouă și între anii 1968-1975 un local nou pentru Protoierie cu încălzire centrală proprie, fiind o Protoierie model. Această Protoierie a fost subvenționată de către parohiile din Protoierie. Ambele clădiri sunt în curtea bisericii. În ziua de 9 noiembrie 1975 s-a făcut inaugurarea lucrărilor de la biserică și sfîntirea, după datina ortodoxă, a noului local de Protoierie, într-un cadru deosebit de festiv.

Pictura. Cea mai veche pictură din biserică este a icoanelor de la catapeteasmă, care a fost făcută în anul 1860, după cum se poate vedea pe icoana Mântuitorului, icoană împărătească, care are următoarea însemnare: „1860 D. Vasile Catulescu Z.”, ceea ce înseamnă că a fost pictată în acel an de acest Vasile Catulescu, dacă am descifrat ultima parte a numelui de pe amintita icoană. Pictura acestui zugrav se distinge prin coloritul ei frumos în care predomină culoare albastră, ca seninul cerului și tonalitățile dulci ale celorlalte culori. În anul 1871 biserica a fost pictată în interior, fără să cunoaștem cine a executat această pictură. Probabil că această pictură nu era o pictură prea reușită, deoarece în anul 1913 se pictează, din nou, întreaga biserică, fără să știm, de asemenea, cine a fost autorul picturii. Ea avea să fie restaurată în anul 1929-1930 de către pictorul George Albani care decorează din nou pereții - arcurile ca și stâlpii din interior. De asemenea, avea să picteze, din nou, următoarele scene: „Nașterea lui Iisus”, „Ruga din Ghetsimani”, „Drumul Crucii” și „Ioan Botezătorul”. Au fost necesare aceste lucrări noi datorită, se pare, unui incendiu care a afectat o parte din vechile picturi. În anul 1975

această pictură s-a renovat prin mâna pictorului Nicolae Samoilă, adăugându-se la vechile picturi, portretul Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian.

Preoții bisericii. Preotul Ivan Voivozeanu duhovnicul, 1859-1885, care a contribuit, alături de Bojan Lalu, la ridicarea acestei biserici. Pr. Vasile duhovnicul, 1860-1879. Era de fel din Lisa. Pr. Bogdan Bobe, 1861-1885. A fost mult timp și dascăl de copii și proiestos al plasei Marginea, purtând titlul onorific de Mirodot. Pr. Alexandru Ghelican, 1885-1925. A fost figură distinsă a orașului, plin de energie și cu frumoase realizări de ordin bisericesc și social. Pr. Ion Ionescu, 1923-1929, pr. Pantelimon Ionescu, 1929-1 ianuarie 1963 și reîncadrat în 1966-1968, pr. Leon Stoica, 1944-1 ianuarie 1963. Suplinitori între anii 1963-1964: pr. I. Spiru, pr. Popoiu Eugen. De la 1 noiembrie 1964, parohul bisericii este preotul Ruse Constantin, transferat de la parohia Suhaia.

Cărți, odoare și însemnări. Biserica are un frumos epitaf de proveniență slavă. Este lucrat din catifea, brodat cu fir galben și ornat cu perle albe, iar figurile sfinților pictate frumos. A fost dăruit de Ecaterina Oprescu în memoria fiicei sale în anul 1899, luna noiembrie. O tavă de argint cu însemnarea: „*Dăruit bisericii Sf. Vineri 1890 Ianuarie. Radu Voivozeanu*”, o cruce de argint cu însemnarea: „*pr. Ivan Voivozeanu Duhovnicul, 1866*”, două paftale de argint aurite având pe ele numele „*Ilie, Paraschiva*”, potir având însemnarea: „*Acest sfânt potir s-a dăruit de d-lor Anghel, Hrisanta, ca fii lor la Biserica Sf. Vineri la leatul 1859 August*”. Un alt potir are însemnarea: „*S-a făcut de d-lui Ioniță și Ivanca cu fii lor, la leatul 1888, făurar*”.

Cărțile. *Acatistier*, ediție foarte frumoasă din 1823. *Anastasimatar bisericesc*, tipărit la Viena, în 1823, de către Macarie Eromonahul. Are următoarea însemnare: „*Această sfântă și dumnezeiască carte în care se cuprinde cele 8 glasuri, așezate și bine întocmite după meșteșugul cel mai lăudat al părintelui Macarie, cântărețul de muzichie, ce l-am avut profesor. 1857 octombrie 28. Iscălit, Radu Nicu Costache*”. Pe o altă filă se găsesc următoarele rânduri: „*În anul 1878, Ianuarie 30 ziua vineri, s-a cutremurat pământul de dimineață, la 6 ore, ținând 2 secunde. I. Smârdioșeanu*”. *Penticostar*, tipărit la Sibiu, în 1841. *Prohod*, tipărit la Buzău, în 1837, *Tipic bisericesc*, București, 1851, *Manual de pravilă bisericească*, București, 1854, *Octoih*, București, 1859 și *Slujba sfințirii bisericii*, București, tipărită în 1862.

Înainte de a încheia țin să menționez că pe pereții bisericii din naos sunt trecuți „eroii”, adică soldații căzuți pe front, în Războiul din 1916-1918, în număr de 45, așa cum de altfel sunt trecuți și la Biserica „Sf. Nicolae”.

BISERICI DIN ORAȘUL ALEXANDRIA BISERICA „SFINȚII ÎMPĂRAȚI”

(Glasul Bisericii XXXV, 3-4, 1976, p. 391-397)

Biserica „Sfinții Împărați” din Alexandria s-a construit între anii 1852-1854. Înmulțindu-se populația orașului, o parte din enoriașii fostei biserici a Bâcăienilor, ca și ai bisericii „Sfântul Alexandru” și-au voit propriu lor locaș de închinare. O contribuție deosebită a avut-o pitarul Dumitru Pașaliu, prin a cărei cheltuială și stăruință, se va ridica această biserică. În anul 1854 era gata, așa cum arată și pisania de piatră așezată deasupra ușii de la intrare în biserică. Ea are următorul cuprins: *„Această biserică s-a zidit la anul 1852 în zilele prea Înălțatului nostru Domn Barbu Dimitrie Știrbei, cu stăruința și cheltuiala ctitorului Dumitru Pașaliu și a altor orășeni contribuție serbându-se hramul Sfinților Împărați Constantin și Elena”*. A fost sfințită abia la 28 mai 1854.

Despre ctitor se știe că avea rang de pitar, așa cum de altfel și semnează pe cărțile bisericii, donate de el. Pe soția sa o chema Maria. Contemporanii îl cunoșteau sub numele de Dencu. Din însemnările găsite pe cărțile bisericii reiese că el era în bune raporturi cu un oarecare eclesiarh Ghermano, fost într-o vreme călugăr la Mănăstirea Didești, de lângă Roșiorii de Vede. Acest Ghermano, va dăruii bisericii mai multe cărți de ritual, cu interesante însemnări. Tot ctitorul Pașaliu, va construi și casele din stânga bisericii existente și azi și vechi de peste 100 ani, fiind construite între anii 1856-1857, ce serveau ca locuință preoților. El este înmormântat în curtea bisericii, în stânga altarului. Pe peretele din dreapta pronaosului el și soția sa sunt pictați în costume de epocă, fără copii și ținând în mână biserica.

Biserica a fost concepută disproporțional, fiind prea înaltă față de simplitatea arhitecturală a ei. Are formă de navă, având la intrare o tindă deschisă la început iar astăzi închisă și transformată într-un frumos pridvor. A fost acoperită cu șită, iar ferestrele erau mici și de lemn. Nu se știe cine a pictat-o inițial. Din spusele unor oameni bătrâni, biserica ar fi fost pusă pe temelii de grinzi groase de stejar. A fost înzestrată cu 2 clopote, din care unul turnat la Odessa și ridicate de nemți în 1917, în ziua de 2 mai.

În decursul anilor biserica a suferit o serie de reparații și de renovări. În anul 1887 s-a refăcut tavanul, care la început era de scândură. Acum se va face din tencuială și se va reface pardoseala, acoperișul și ferestrele, fiind prima mare reparație a bisericii. În anul 1909, se toarnă pe jos mozaic,

înlăturându-se pardoseala de lemn și tot în acest an s-a pictat din nou, de către pictorul Dumitru Cabadieff. În ziua de 13 decembrie 1909, i s-a făcut slujba de redeschidere de către protopopul Haralambie Constantinescu de la Turnu Măgurele. Amintirea acestei lucrări e consemnată prin următoarea pisanie, așezată pe peretele din stânga pronaosului „*În anul 1909, această sfântă biserică cu hramul Sfinților Împărați, pentru a doua oară s-a restaurat și pictat din nou în zilele [...] ¹ și P.S.S. mitropolit Atanasie Mironescu, prin stăruința preoților Marin Albulescu și Tache Sfeatcu și a epitropilor Manole Tomescu și Ivan Nenu, iar banii trebuincioși din venitul bisericii și contribuția enoriașilor. Pictor Dumitru N. Cabadaieff*”.

În anul 1911 s-au plantat pomi fructiferi în curtea bisericii, iar în fața bisericii s-a plantat gard viu din liliac și s-a făcut un frumos pavaj de la biserică până la stradă. În anul 1928, s-a reparat și consolidat turla și acoperișul a fost pus din nou, deoarece fuseseră stricate de o puternică furtună. Lucrarea a costat 96000 lei. Între anii 1930-1936, s-au făcut alte lucrări la biserică. Așa se repară zidăria exterioară, se toarnă beton armat la temeliile bisericii și se face soclu de jur împrejurul ei. Ferestrele cele vechi se înlocuiesc cu ferestre noi de fier, iar pridvorul de la intrare se închide cu ziduri și cu o masivă ușă de fier la intrare. Se zidesc patru coșuri de zid pentru sobele din biserică și s-au lucrat frumoasele uși de stejar din pronaos. Tot acum se spală și se va reface toată pictura, de frații pictori Albani. Construindu-se cafas pentru corul bisericii, s-a ridicat și o scară spirală din beton armat. Lucrările au costat peste 100000 lei.

În amintirea acestor lucrări, sub pisania din 1909, s-a adăugat și următoarele rânduri „*În anul 1936, această biserică pentru a treia oară s-a restaurat, spălându-se și refăcându-se întreaga pictură. Făcutu-s-au din nou ușa de stejar de la intrare, cea de fier de afară, ferestrele de fier precum și o scară spirală la podul corului precum și alte îmbunătățiri în zilele [...], I.P.S.S. Mitropolit Miron Cristea, patriarhul României. Consiliul Parohial fiind: Econom Gh. Tuinea, paroh, pr. Ilie Ciobănete, ajutător, Iustinian Vestemeanu, C. Andreescu, C. Călinescu, I. Zalana, C. Vasilescu, D. Popescu, C. Mitran, G. Frumosu și M. Opreșcu, epitrop fiind Marin G. Gurban și M. Ruse iar suma necesară din venitul bisericii și contribuția enoriașilor. Pictor G. și N. Albani, Roșiori de Vede*”.

Cutremurul din noiembrie 1940, a provocat și la această biserică stricăciuni grave, făcând necesare noi lucrări pentru consolidarea ei. Lucrările s-au făcut abia între anii 1945-1947, legându-se zidurile cu patru legături transversale de fier, care au costat parohia 1323000 lei. S-a refăcut

¹ Probabil „*M.S. Carol I*”, parte de text ștersă în timpul regimului comunist (**n.ed.**).

de asemenea pictura deteriorată de către pictorul Ștefan Panciu, costul lucrării ridicându-se la 4000000 lei, în bani devalorizați. Între anii 1959-1960, s-a refăcut mozaicul și s-a vopsit acoperișul bisericii.

În prezent, biserica se prezintă în foarte bună stare de funcționare, având și o mică livadă de pomi pe rod în curtea bisericii, care îi aduc anual un frumos venit.

Preoți slujitori. Biserica a avut foarte mult timp câte trei preoți în funcțiune, care au locuit în casele bisericii, ridicate de ctitori.

Preoți slujitori: pr. Ioan duhovnicul, 1852-1871. El însemna despre sine în *Mineiul lunii mai*, că era căsătorit în anul 1843, preotit în anul 1845, proiestos al plășii Marginea, în anul 1853, iar în anul 1855 era făcut duhovnic. Pr. Manoilă Drăgănescu, 1853-1870, pr. Albă Bănărescu, 1856-1872, pr. Radu Iliescu, Mirodot, 1872-1895, pr. Tache Sfeatcu, Mirodot, 1873-1920, pr. Marin Albulescu, Mirodot, 1880-1920. Acest preot era venit din satul vecin Țigănești, rămânând, de la el, foarte interesante însemnări, care constituie o adevărată cronică a multor evenimente petrecute în oraș. Diacon Ioan Popescu, 1886-1887, pr. State Micescu și Ioan Ionescu, provizorii în 1921, pr. Gheorghe Tuinea, 1920-1947, transferat în 1920 de la Galați, pr. Ilie Ciobănete, 1930, actualul paroh și Dumitru Badea preot slujitor.

Odoare. Pe Sfânta Masă este un chivot mic, argintat, cu turlă înaltă și având 5 iconițe de email albastru, reprezentând „Cina cea de taină”, „Ruga în Ghetsimani”, „Iisus ducând crucea”, „Punerea în mormânt” și „Învierea”. Chivotul era străjuit de Sfinții Apostoli Petru și Pavel și doi îngeri. O cruce de argint poartă însemnarea: „*Această cruce s-a dăruit bisericii Sfinților Împărați. Marica Tudor Dumitru*”. Catapeteasma de lemn având în dreptul icoanelor opt candelă de argint, are însemnarea: „*Dencu Pașaliu, 1854, Mai 2*”. Tot la catapeteasmă, în stânga ei, se află o icoană a proorocului Ilie, frumos lucrată, din anul 1877. Pictorul care a lucrat-o, e semnat jos, „*Gh. M. Tăttaru 1877*”.

La iconostas, se află de asemenea o frumoasă icoană, reprezentând un înger luând sufletul unui decedat. Alături de el, este demonul care ține în mână o pungă de bani, scrâșnind din dinți. În spatele lor se văd rude plângând și case de epocă. Icoana este probabil o copie după o pictură clasică. Pe peretele din fund sunt pictați ctitorii bisericii, în dreapta, iar în stânga este pictat Mitropolitul Atanase Mironescu, bust. Alături de el, sunt pisaniile amintite.

Mai amintesc că biserica a avut o colecție de monede de aramă din secolul XIX, grecești, sârbești, bulgărești, franceze, italiene etc., care au circulat în oraș alături de monedele românești. Ele au fost donate muzeului de istorie din oraș.

Cărți vechi și însemnări. *Triod*, fără copertă, tipărit în timpul domniei lui Caragea, are următoarele însemnări: „*Acest triod l-am cumpărat de la preotul Ion de la biserica Sf. Ilie din Gorgani, drept lei 94 și parale 20, adică 3 galbeni împărătești și spre a fi crezut că este al meu, m-am iscălit însumi Ghermano preot eromonah de la Antim, metohul Sfintei Episcopii Argeșul la leatul 1847, Iunie 29, ziua Sfinților Apostoli Petru și Pavel*”. Altă însemnare: „*1907 Aprilie 19. În această seară biserica era plină de soldați care păzeau orașul cu devastările făcute de popor, făcând spargerii și omoruri contra proprietarilor, sfârșite în zilele de 9, 10 11 Martie 1907. pr. Marin Mirodot*”. Cazanie, 1834, *Evanghelie*, Neamț, 1834. Are următoarea însemnare: „*În acest an 1909, viile au dat un rod nemaipomenit de mult și de o calitate excelentă. S-au vândut în București, zeci de mii de vedre cu prețul de 3 lei și 3,50 lei vadra veche. Mai târziu s-au vândut și cu 5, 6, 7 lei vadra. Pr. M. Albulescu*”. Altă însemnare: „*Această Sfântă Evanghelie s-au dat danie de mine cel mai jos iscălit de preoții satului Voievoda din jud. Teleorman, la biserica unde se prăznuiește hramul Sfinții Voevozi spre pomenirea mea, Iosif Arhimandrit, Dimitrie. Monahi Dobra cu tot neamul lor*”.

Evanghelie, 1837. Are următoarele însemnări:

- „*Această Sfântă Evanghelie, s-au făcut de D. Pitar Dencu Pașaliu, la a sa ctitoricească biserică din Alexandria 1855 Mai 21*”.

- „*Să se știe că în anul 1880, m-am permutat din comuna Țigănești la această Sfântă biserică cu hramul Sfinții Împărați, și am scris pentru ținere de minte. Pr. Marin Mirodot*”.

- „*Această Sfântă Evanghelie este a mea și am hărăzit-o Sfintei bisericii de la Alexandria și cu un Triod bogat, la biserica care s-a făcut de D. Pitarul Dencu și ca să se știe am iscălit însumi. Ghermano Ecclesiarhul 1855 Martie 28*”.

- „*Această Sfântă Evanghelie este a mea, cumpărată cu doi galbeni întocmai și ca să se știe am iscălit. Ghermano Dideșteanu 1848 Iunie 28*”.

- „*În anul 1893, luna Iunie 1, au venit Mitropolitul Ghenadie în Alexandria și au închis biserica Catedrală, ca să se termine lucrarea*”.

- „*În anul 1910, iunie 13, s-au Sfințit biserica din Țigănești de mitropolitul Primar Atanasie Mironescu. Cu acest prilej au inspectat bisericile din Tr. Măgurele, apoi au fost cu automobilul la Roșiori de Vede și de aici s-au întors la Alexandria, fiind primit la Catedrală de mii de oameni*”.

- „*În anul 1897 a fost cel mai ploios an, râul Vedea a venit mare de mai multe ori, adică Aprilie 17, Mai 4, iunie 2, 13 și 14, au venit până la moara lui Constantin la colț, podul se vedea numai apărătura de sus. Pr. M. Mirodot*”.

- „În anul 1896 luna Iulie 30, ziua marți, pe la orele 3 p.m. s-au ivit un foc în dosul caselor lui Ioniță Marinovici și fiind și un vânt uragan, focul prin puterea vântului, într-o oră au cuprins 120 de case până la abator, până ce și pomii, salcâmi, fântânile ardeau ca și când erau îmbălsămați cu gaz; țipete și jale se ridicau până la cer. Pagubele la incendiați s-au făcut de una jumătate milion. Pr. Marin Mirodot”².

- „Să se știe de când au murit Mitropolitul Grigore mitropolit român, 1834 iunie 22. Să se știe de când au murit și Mitropolitul Neofit la Icoana la mănăstire în București în casele arhieriești. Scos din scaun și dat drumul la Țarigrad silit de Patriarh și au murit vineri noaptea spre Sâmbătă la 2 ceasuri după 12 Evropenești, la 13 zile ale luni lui Ghenarie, anul 1850, Sâmbătă, Duminică și luni l-au îngropat la un ceas după amiază zi. Ghermano Ecclesiarhul”.

Penticostar, Sibiu, 1841, Triodion, Buda, 1848.

Cele 12 Minee, București, 1852, au următoarele însemnări:

- Mineiul lunei Iunie: „În anul 1877 Iulie în 19, au fugit lumea de Turci în țara românească. Și Muscalii și pahonții cu căruțele pe stradă strigau: bijoiul Moldovan Turecki (fugari moldovenii din Turcia)”.

- Mineiul lunei Iulie: „În anul 1905 era mare și bogat rod în vii, cum n-a mai fost de foarte mulți ani, încât oamenii se îngrijeau de unde vor procura vasele necesare pentru strânsul vinului. Mana a distrus însă complet viile”.

- Mineiul lunei August: „În acest an 1903, din luna Iunie 18 și până astăzi 6 August, nici o picătură de ploaie n-au dat, nici rouă nu au căzut. Porumbul s-au uscat, viile s-au mănăt, încât nici de mâncare n-a rămas. Sunt 8 ani de-a rândul de când nu s-a făcut vinul, lucrul ne-mai pomenit spun bătrânii. Pr. Marin Mirodot”;

„În anul 1894 luna August în 19, ziua Vineri pe la orele 2 P.M. s-au cutremurat pământul și în unele părți, în Galați și Brăila s-au surpat case, forța fiind mai mare. Pr. Marin Mirodot”.

- Mineiul lunei Septembrie: „În anul 1893 Aprilie 27, râul Vedea a venit foarte mare, înecând toate casele de pe marginea orașului. Veneau pe apă porci, găini, case. Peste jumătate milion a costat statul pagubele făcute. Pr. M. Mirodot”.

² Despre acest foc din Alexandria, nu se face mențiune de nici una din lucrările publicate asupra orașului. Incendiul a provocat o mișcare de simpatie, de ajutorare pentru sinistrați, în toată țara. Ministerul Cultelor a dat dispoziții Protoierilor să facă liste de subscripție în toată țara pentru a se veni în ajutorul locuitorilor sinistrați. Așa, de exemplu, în 1897, jud. Brăila trimitea 20 lei, Dâmbovița 24 lei, Râmnicu Sărat 13 lei etc.

- Mineiul lunei Decembrie: „În acest an 1907, putem zice cel mai nenorocit din toți anii Răscoalele din Martie în 9, omoruri, jafuri, punere de foc. Ridicarea din fiecare comună ca instigați, legați, închiși, bătuți, omorâți, împușcați cu miile și anul cel mai secetos, fără grâu și porumb nici de poftă. Pr. M. Mirodot”.

Ochtoih, București, 1854, Psaltire, 1854, București, Molitfelnic, București, 1854, Proschinatar al Sfântului Munte al Atonului, București, 1856, Ceaslov, București, 1858. Are următoarea însemnare: „Astăzi 30 și 31 luna octombrie anul 1918, au plecat din Alexandria toți germanii și austriecii în patria lor, unul nu a mai rămas”.

Evangelhie ce se citește în 6 limbi în ziua de Paști, București, 1859.

Cele 12 Minee, București, 1892, au următoarele însemnări:

- Mineiul lunei Martie: „În anul 1901 luna Martie 18, ziua Duminică pe când slujeam Sfânta Liturghie, pe la ora 9 ½, ieșisem cu Sfintele Darurii, am apucat de am pus Sfintele pe prestol, și un cutremur nemaipomenit. Lumea care se afla la biserică, nu se putea ține pe picioare, candelile și policandrul se balansau și mare frică au cuprins pe popor, că are să cadă biserica. Pr. M. Mirodot”.

- Mineiul lunei Noiembrie: „În anul 1912 luna Septembrie 14, au început ploi ziua și noaptea continuu, fără a mai sta. În lunile Octombrie și Noiembrie, în toată țara s-au revărsat râurile, făcând înecuri mari, case înecate, vite luate și înecate etc.

- Mineiul lunei Decembrie: „Acest an 1906, poporul ar trebui să-l scrie cu litere de aur în privința belșugului nemaipomenit, căci s-au făcut grâu foarte mult, iar pogonul de porumb au dat 70-80 banițe vechi, dar vin nu s-a făcut nici de poftă. Zăpada a dat la 1 Decembrie ca jumătate de metru. Pr. M. Mirodot”.

Evangelhie, București, 1895 are următoarele însemnări:

- „În anul 1916, luna Noiembrie 11-12, ziua Vineri și Sâmbătă, armata Germană au trecut pe pod la Zimnicea în Țara Românească, s-au încins lupte crâncene între amândouă armatele. Armata Română a început a se retrage până la comuna Găuriciu și au intrat în tranșee, dându-se lupte grele și cu mortalitate mare. De la Găuriciu s-au retras asupra comunei Brânceni și Țigănești, unde iar s-au dat lupte și mai mari că nu știu, ce au mai rămas în viață de la armata noastră. În acest interval, lumea de la baltă, toate comunele din Teleorman și Alexandria, au pornit cu carele, pe jos, cu copii de mână, cu vaci, boi, porci, păsări etc., mergând care pe valea Teleormanului, care pe drumul Bucureștiului și în alte sate în Vlașca, să scape de băjenie. Mare chin, mare dezastru, plus țipete de femei și de copii. Mulțumită lui Dumnezeu, că timpul era cald și frumos. De aeroplan nu mai

vorbesc, zburând deasupra noastră și lepădând ghiulele, făcând explozii omorând lume și dărâmând binale. Ce credeți că era cititorule, n-am spațiu de a vă scrie cu deamănuntul: ieșiți morții să intrăm vii. Astăzi anul 1916 luna Noiembrie ziua 13, zi de Duminică, s-au ținut iar lupte crâncene la Brânceni, Găurici și Țigănești; toată armata noastră ce-au mai rămas, noaptea spre luni, s-au retras spre București, lăsându-ne pradă. Tot în aceeași zi, Duminică, pe la ora 1 p.m. au venit cavaleria germană în acest oraș Alexandria și au cuprins-o, luând cheia de la primărie și poliție, rămânând stăpân peste Alexandria. Generalul german a dat poruncă să nu se facă nimic la populație, să fie liniște și să se întoarcă fiecare la casele lor, cei plecați cu carele de băjenie” (fără semnătură, dar este scrisul aceluiași preot, Marin Mirodot).

- „În anul 1902 luna Aprilie 14, în ziua de Sfântul Paști, pe la orele 4 p.m. în mahalaua Sfântul Nicolae s-au aprins o casă și de la acea casă în câteva minute, s-au aprins și alte case cu toate acareturile lor, formându-se un lanț de foc nemaipomenit ajutat fiind de un uragan de vânt. Poporul nu a putut scoate nimic din casă și au ars găini clocind, găște, boi, vaci, cai din cauza focului celui mare și de țipetele lumii te cuprindea groaza. Pe la ora 5 1/2 , au început o ploaie de s-au stins focul. Pr. Marin Mirodot”.

- „Astăzi 2 Mai 1917, prin ordinul Protopopiei, urma după al Comandamentului german și austriac, ni s-au luat clopotele de la biserică. Unul în greutate de 191 kg făcut în orașul Odesa, Rusia. Sunetul lui se auzea la 15 km, iar cel de al doilea în greutate de 128 kg era făcut în București la Alexandru Spireanu. Mare jale și plângea lumea pentru ridicarea lor, blesteme, afurisenii etc.” (nesemnat).

BISERICA „SFÂNTUL NICOLAE”

Biserica „Sfântul Nicolae” din orașul Alexandria, este situată în partea de nord-est a orașului. Ea cuprinde un număr de peste 800 de familii în marea lor majoritate ortodoxe.

Locuitorii parohiei sunt cooperatori agricoli și salariați la diferite întreprinderi. Și aici, ca pretutindeni în oraș și în satele vecine, s-a construit și se construiește mereu. În cuprinsul Parohiei se află și vechea Școală Normală, astăzi liceul Agricol, iar la marginea de miază-noapte, se află încă o școală nouă și un spital modern cu mai multe nivele, construite în urmă cu câțiva ani.

Biserica „Sfântul Nicolae” este cea mai veche biserică din oraș păstrându-se în linii mari așa cum era ea la terminarea în anul 1848. Celelalte biserici din oraș, „Sfântul Alexandru” și „Sfinții Apostoli”, deși

construite anterior, sunt reconstruite mai târziu, iar „Sfânta Adormire”, „Sfânta Vineri” și „Sfinții Împărați” sunt zidite după anul 1850.

Biserica „Sfântul Nicolae” a fost construită de un număr destul de mic de locuitori, mai ales că simțeau nevoia unei biserici, întrucât biserica „Sfinții Apostoli” la care se bisericeau până în 1848 era și ea destul de mică și neîncăpătoare.

Pentru a înțelege mai bine ridicarea bisericilor din orașul Alexandria, destul de multe în raport cu populația de atunci a orașului, țin să adaug și următoarele.

Orașul a fost înființat în anul 1834 de către locuitorii târgului Mavrodin și din țărani ai satelor Nanov, Adămești, Băcăieni, Mitropolia etc. Orașul cu statut de oraș liber avea conducere autonomă pe baza unor vechi privilegii medievale, fiind condus de o Epitropie după un regulament propriu numit *Ekstrucția*. Pentru a-și manifesta bucuria înființării orașului, locuitorii se întrecură să-și ridice biserici în fiecare cartier al orașului, împărțit în patru „văpsele”. În decurs de 26 de ani s-au construit astfel cel șase biserici ale orașului, adică între anii 1836-1860.

Biserica actuală a fost construită între anii 1846-1848, pe un loc dăruit de un oarecare arnăut Enache, în partea orașului numită „*vopseaua verde*”. Pentru ridicarea ei s-a străduit, în mod deosebit, un oarecare preot Florea, care însă a murit înainte de sfințirea ei făcută la 1 decembrie 1848, așa cum am găsit însemnat acest lucru în arhiva Protoieriei de la Turnu Măgurele³. Tot aici am găsit și următorul act ce reprezintă angajamentul acestei noi biserici cu preotul Rizea Stancu, act deosebit de important întrucât constituie documentul de datare a bisericii. Îl voi cita: „*Noi subiscăliții enoriași ai acestei sfinte biserici din nou clădită în acest oraș Alexandria cu hramul Sfântul Nicolae, după săvârșirea clădirii și sfințirii ei, văzând neapărată trebuință ce este și de preot spre slujirea celor sfinte deocamdată am găsit pe preotul Rizea de ale cărei bune purtări pe unde au fost, îndestulându-ne și prin încercare ce i-am făcut, fiind mulțumiți avem dorința de a fi așezat în slujba pomenitei biserici pentru care îi dăm acest înscris sub iscălit de noi înșine și a se arăta unde buna credință cere, dar mai ales la cinstita protoierie locală spre dobândirea dorinței noastre și așezarea sfinției sale, adevărit și de cinstita Epitropie a acestui oraș după orânduire. 1849 Ghenarie 15*”. Și semnează: „*Radu Nan, Toma Rioșanu, Petre Popa, Smadu Popa, Gheorghită Turuneanu, Cojocarul Noghia, Anghel Măcelaru, Zuicu Dogaru, Toma Ilie, Coman Măcelaru, Marin Cojocarul, Voicu Gurban, Dobre Dogaru, Niculae Măcelaru, Florea Măcelaru,*

³ Arhiva Protoieriei Turnu Măgurele, manuscris 1848.

Pantilie sin Tudor Stan Bratu, Dragomir Badea, Constantin Stan, Niculae Ion, Marin Constantin, Marin Badea, Mirea Căluțu, Călin Dumitru, Stan Condac, Sârbu Vasile, Ion Zaharia, Petre Ghicică, Costea Oltenau, Gheorghe Bratu, Ovedenie Folică, Voicu Spinea, Vasile Zarzără, Stoica Soare, Mircea Drăgan, Petre al Babei, Ion Ceașu, Șerban sin Ion și Dumitru sin Radu”.

„Înființat fiind acest înscris chiar de către dumnealor cei în față și fiind și noi iscăliți spre a fi crezut să adeverează cu iscăliturile noastre i punerea pecetii 1849 Ghenarie 18. nr. 5.

*C. Nedelcovici Petru Ion. Gheorghe Vâlcovici,
Epitropia orașului Alexandria, scriitor P. Hristescu”.*

Nu cred că a existat inițial o pisanie a bisericii. Abia în anul 1929, reparându-se și pictându-se din nou biserica s-a amintit acest lucru pe peretele de apus, din dreapta, prin următoarele rânduri: *„Această sfântă biserică cu hramul Sfântul Nicolae, cu ajutorul lui Dumnezeu în treime mărit și prin dărnicia credincioșilor și a altor binefăcători este zidită între anii 1848-1850 și mai mărită în urmă de preoții săi: Rizea, Dobre Rizea, Anghel Ionescu, Petre Bratu. A fost reparată radical și pictată din nou în anul 1929, tot cu cheltuiala enoriașilor săi și a altor binefăcători creștini, fiind paroh preot Nedelea Georgescu, profesor și epitropi Voicu M. Marin, Florea I. Toader și Gheorghe Prunaru. Gheorghe Albani, pictor. Roșiorii de Vede”.*

La început, biserica era mult mai strâmtă și mai scurtă decât astăzi, având doar 12-14 m și era acoperită și cu șită. În decursul anilor a suferit mai multe modificări fiind înălțată, lungită și punându-i-se acoperiș nou.

Prima lucrare de renovare și reparare s-a făcut în anul 1885. În acest an se desființează vechea tindă fiind transformată în pronaos. Tot acum se desființează cele două rânduri de ziduri ce existau între vechiul naos și pronaos. Biserica va fi lucrată cu fier spre a o feri de eventuale crăpături, iar peste acoperișul de șită, s-a așezat tablă vopsită în roșu.

În anul 1890 se face o nouă împrejmuire a curții bisericii. Un sprijin deosebit de mare pentru înfrumusețarea bisericii și înzestrarea ei cu obiecte de bună calitate a primit-o biserica, între anii 1896-1898, de la creștinul Radu Voievozeanu († 1924) fost om de serviciu la Seminarul Central din București. Deși om sărac, prin munca sa dăruiește bisericii șapte sfeșnice de alamă, unul cântărind peste 50 kg, două sfeșnice împărătești cu câte trei purtătoare de luminici, foarte frumoase și înalte de peste 3 m, două policandre, unul de peste 800 kg și altul mai mic tot din alamă, două candelă de argint, două tăvi mici de alamă, un vas de alamă pentru ulei, două sfeșnice de fier și două sfeșnice mici de alamă pentru altar.

Pentru a-și eterniza donația a lăsat bisericii un portret al său, înrămat în ramă masivă de alamă, pe care și-a scris toate donațiile, precum și aceste rânduri: „*Cinstiți părinți și domnilor epitropi, dorința mea este ca portretul meu să fie aici, cât timp vor dura și obiectele pe care le-am făcut cu multă osteneală și le-am oferit acestei biserici, Sf. Nicolae, Radu Voivozeanu, 1898*”.

În anul 1908, catapeteasma va fi pictată din nou de către pictorul Pandele Ioanid, contra sumei de 850 lei, așa cum arată procesul verbal încheiat la terminarea lucrării și păstrat în ramă, în altar. Între anii 1909-1910, se înalță zidurile cu aproape un metru și se înlocuiește vechiul acoperiș de șită și tablă veche cu acoperiș nou de tablă. Pentru a doua oară se lungește biserica și se leagă cu încă trei legături de fier, reparându-se exteriorul și altarul se subzidește cu mortar. Toate aceste lucrări sunt menționate pe *Evanghelia* din Sfântul Altar, de către preotul Nedela Georgescu și purtând data de 8 iulie 1910. În anul 1929, se construiește o tindă de 3 m închisă cu geamuri și se pictează biserica, din nou, de către pictorul Albani. În anii din urmă s-a făcut împrejmuire nouă de gard și beton, s-a învelit cu tablă nouă turla bisericii, deteriorată de furtună în ziua de Florii, 1964, iar în prezent sunt în curs lucrări de renovare a picturii bisericii. Biserica se prezintă în stare foarte bună de funcționare. Stilul de construcție este simplu, având o singură turlă deasupra pronaosului, iar în interior are un naos cu o turlă mică, fără deschidere în afară. Biserica este lucrată din cărămidă și acoperită cu tablă. În interior are formă de cruce datorită celor două ziduri din naos în formă de semicerc, iar exteriorul are formă de navă. Altarul este despărțit de naos printr-o frumoasă catapeteasmă, lucrată în lemn, având ușile împărătești sculptate cu motive florale și zoomorfe.

Naosul este despărțit de pronaos printr-o despărțitură de zid având un metru grosime în ambele părți și terminate sus printr-o arcadă. Încă două arcade împart biserica în trei părți dând interiorului un aspect foarte frumos. Pe jos, în biserică, este pusă piatră, iar în tindă ciment. În biserică se intră urcând o treaptă. Deasupra pronaosului, în stânga și în dreapta turlei, se mai află câte un mic turnuleț de câte 1 m înălțime, având fiecare deasupra o cruce mică de metal înfiptă într-o sferă mică de tablă. Alte două cruci mici, de fier, se află exact deasupra tindei și alta la baza turlei.

Pictura actuală a bisericii este făcută în anul 1929, de către pictorul Gheorghe Albani din orașul Roșiorii de Vede. La început, biserica a fost pictată de un oarecare Matei zugravul, iar pictura făcută de el era „*ordinară și nu se mai cunoștea bine. Numai catapeteasma a fost lucrată în ulei și este ceva mai frumoasă și ceva mai conservată*”, după cum nota preotul Nedelea Georgescu pe o carte a bisericii. Pictura din anul 1929 a fost spălată în anul

1952, iar în prezent se face din nou renovarea acestei picturi. S-a sfințit în ziua de 15 septembrie 1929. Pictura făcută de Albani este o pictură neobizantină frumos executată, după rânduilele iconografice ortodoxe. Catapeteasma este pictată de Pandlele Ioanid, în anul 1908. Dintre picturile bisericii ținem să remarcăm: „Învierea” și „Nașterea” încadrate prin lujeri de stânjenei, înfloriți. Mai menționăm: „Coborârea Sf. Duh peste Apostoli”, „Scoaterea lui Petru din apă de către Iisus” și pe Sfinții Trifon și Ecaterina, foarte frumos stilizați.

Preoții slujitori. Din datele adunate de pe însemnările cărților bisericii cât și din arhiva fostei protoierii a județului Teleorman am putut întocmi șirul următorilor preoți slujitori la această biserică. Rizea Duhovnicul (1849-1888). Era născut în anul 1798 și mai slujise în satul Măgura, înainte de 1849. Era preot grămatic. Preotul Dobre Rizea, 1858-1893, fiul preotului Rizea, a slujit împreună cu tatăl său și după 1879 și cu fiul său Petre Rizea, fiind, în acest timp, patru preoți la biserică. Anghel Ionescu, 1849-1889, era preot grămatic și a slujit împreună cu ceilalți trei preoți amintiți mai sus. Preotul Petre Rizea, 1879-1903, era fiul preotului Dobre Rizea și a fost un preot apreciat în mod deosebit, fiind Mirodot, Econom și protopop; a avut 12 copii.

Abdie Demetriad, 1889-1900. A slujit mai întâi la Biserica „Sfânta Adormire” din Alexandria, între 1883-1887, iar între 1887-1889, în comuna Pucheni, județul Prahova. A murit tânăr.

Nedelea Georgescu, 1904-1949. Era ginerele preotului Petre Rizea și primul preot licențiat în teologie al acestei biserici. Era născut în anul 1873. A urmat școala la București și Facultatea de Teologie, având și Seminarul Pedagogic, fiind și profesor în oraș. A fost un om deosebit, remarcat scriitor, publicând următoarele cărți: *Contra cămătarilor*, *Taina intrupării*, *Apologeticul* (traduceri), iar lucrări proprii: *Învierea morților*, *Este folositoare religia creștină?*, 1912, *Despre existența lui Dumnezeu*, 1914, *Despre suflet și nemurirea lui*, 1920, *Minunile Domnului nostru Iisus Hristos*, 1927.

Grigore Iosif, 1940-1953. A slujit întâi la fosta Episcopie din Constanța, între 1929-1933, iar după 1933, până în 1940 la biserica din Slobozia. A depus deosebită activitate social-culturală, ridicând un frumos cămin cultural, formează și dirijează un cor deosebit de apreciat, el însăși fiind un bun muzician, absolvent al Conservatorului. Și la Alexandria a depus aceiași frumoasă activitate corală, refăcând și pictura, și dând concerte ca dirijor, compozitor și profesor de muzică. Actualii preoți sunt Spiru Ioan și Eugen Popoiu.

Biserica păstrează următoarele **cărți vechi**: *Îndreptarea Legii*, Târgoviște 1648. Este legată în piele și are următoarea însemnare: „*Pă această pravilă am dat lei 96, Proestos Teodor Teodorescu*”.

Evanghelie, București 1750, legată în piele și tipărită în vremea lui Grigore Ghica. Are următoarea însemnare: „*Această sfântă și dumnezeiască carte ce se numește Evanghelie este a popii Rizea cumpărată de la popa Badea Duhovnicul cu două chile de bucate, una de grâu, una de porumb. Grâul era prețuit lei 30, iar porumbul lei 23, chile mici, iar cine din preoții bisericii se va ispiti să o fure să fie sub blestemul celor trei sute optsprezece părinți sfinți de la Niceia. Și am scris eu popa Rizea cu mâna de țarină, dar slova să rămână iar cine o va citi mă va pomeni. 1843 mai 21, Popa Rizea*”.

Antologhion, 1775, Iași, *Molitvelnic*, București, 1819, *Anastasi-matar bisericesc*, Viena, 1823. După o însemnare a aparținut bisericii din satul Brânceni. *Penticostar*, Sibiu, 1841, *Agheasmatarul mic*, Buzău, 1845. Are însemnarea: „*Acest Aghiasmatar a rămas ca suvenire Bisericii Sf. Nicolae de la tatăl moșu meu anume preotul Rizea care a încetat din viață la 9 iunie 1888, în etate trecută de 90 de ani. 1888, 10 iunie, ziua înmormântării. Preot Rizea Sachelar, profesor*”.

Părăsimier, București, 1847, *Epitahul - Prohodul Domnului*, București, 1853, *Cele douăsprezece Minee*, București, 1850, *Noul Docsastar*, București, 1853, *Ceaslov*, București, 1854, *Aghiasmatar*, 1854, *Triod*, *Apostol*, *Psaltirul*, *Octoih*, 1856 și *Shujba Sfînțirii Bisericii*, 1862.

Odoare. Biserica păstrează o candelă de argint având gravat pe ea anul 1848. Are, de asemenea, următoarele antimise din anii 1855-1875, 1889-1895. Mai menționez, în pronaos, două icoane împărătești pictate în ulei, de o deosebită valoare artistică, fără pictor cunoscut.

ORAȘUL ALEXANDRIA ȘI BISERICILE SALE*

(File de istorie teleormăneană,
Ed. Teleormanul liber, Alexandria, 1996, p. 139-155)

Înființând Alexandria, fondatorii săi, conștienți că Biserica Ortodoxă contribuise decisiv la păstrarea ființei și identității naționale, au ținut să asigure noului oraș un caracter cu adevărat creștin, prevăzând în *Ekstrucție* ca aici să nu se așeze decât „*obrazе creștine*”, adică „*de lege creștinească*”, orice abatere de la morala creștină, ce ar putea tulbura viața orașului, urmând să fie sancționată, mergând până la izgonirea celor vinovați.

Alexandria rămâne, de altfel, un oraș complet creștin, cu populație ortodoxă, până după primul război mondial. În 1933, la împlinirea a 100 de ani de existență a orașului, 97,7% din populația sa era ortodoxă, procentul de 2,3% reprezentându-l țiganii nebotezați¹. Referitor la prezența altor culte religioase, precizăm că doar adventiștii de ziua a 7-a numărau 73 de adherenți, provenind din 17 familii². Și astăzi, majoritatea absolută a locuitorilor orașului este creștină ortodoxă, după cum s-a constatat cu ocazia recensământului populației din 1991. Din totalul de 60476 locuitori, 57025 s-au declarat ortodocși, 40 romano-catolici, 14 greco-catolici, 6 reformiști, 297 bapțiști, 2 penticostali, 607 adventiști, 156 creștini după Evanghelie, 103 de alte religii, 35 atei și 193 fără religie³. Deși, după cel de-al Doilea Război Mondial, confesiunile neoprotestante, cu sprijin material și din străinătate, au câștigat câteva sute de credincioși din rândul ortodocșilor, mai ales al tineretului, populația alexandreeană rămâne în majoritate absolută ortodoxă (94,3%).

Viața religioasă a alexandreenilor s-a manifestat cu putere de-a lungul anilor. Ei au păstrat credința străbună, participând la slujbele ținute la bisericile orașului, la sărbătorirea hramurilor acestora, la întrajutorarea reciprocă, la păstrarea cultului eroilor neamului etc. Viața religioasă s-a manifestat mai ales

* Acest studiu, cu mici modificări, a constituit Capitolul V, intitulat *Viața religioasă alexandreeană* (p. 101-117), al volumului *Alexandria – 160 de ani. Monografie*, autori Stan V. Cristea, Ecaterina Țânțareanu, Dumitru Avram, Ion Moraru, Gheorghe Popa, Ioan Spiru, apărut la Editura „Teleormanul Liber”, în anul 1994 (*n.ed.*).

¹ *Alexandria – 100 de ani*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională București, 1935, p. 105.

² *Ibidem*, p. 108.

³ Datele ne-au fost furnizate de Direcția de Statistică a județului Teleorman

în rândul agricultorilor, al vierilor⁴ și al unor bresle de cojocari, de cizmari etc. care îi sărbătoreau cu fast de patronii lor: Sf. Trifon, Sf. Haralambie, Sf. Ilie.

Viața religioasă a orașului s-a resimțit din plin și prin interferența sa în planul social și cultural-artistic. Între cele două războaie mondiale, de pildă, „Asociația pentru asistență medicală gratuită”, prin contribuția bisericilor, dar și a medicilor și farmaciștilor, asigura gratuitatea asistenței medicale și a medicamentelor pentru bolnavii săraci ai orașului. Apoi, datorită și unor preoți extrem de activi și înzestrați, cum au fost: Alexandru Ghelican, Nedelea Georgescu, Ștefan Popescu, Gheorghe Staiculescu, Grigore Iosub, Eugen Popoiu, Pantelimon Ionescu, în oraș a pulsat o intensă viață cultural-artistică, prin conferințele acestora, prin corurile dirijate de ei, prin manifestările artistice pe care le-au animat și susținut, prin cărțile și revistele pe care le-au editat etc.

Dragostea alexândrenilor față de ortodoxie s-a manifestat dintru început și prin faptul că, între anii 1835-1860, ei au ridicat un număr de șase biserici. Istoria vieții religioase a orașului Alexandria se confundă, până la un punct, cu istoria ridicării, înzestrării și înființării bisericilor sale.

Până în anul 1836, alexândrenii au frecventat biserica din fostul sat Bâcâieni, locaș vechi din lemn existent încă din sec. al XVII-lea. Aceasta a continuat să funcționeze până în anul 1869, când preoții ei s-au mutat la alte biserici. Ea va fi închisă și va dispărea, în locul său ridicându-se o cruce, spre a nu i se uita existența. Primul său preot cunoscut este „popa Pârvu”, care a slujit aici între 1753-1789. I-au urmat fiii săi, „popa Dumitru sin popa Pârvu”, preotit la 1790 și diaconul „Stan sin popa Pârvu”, diaconit la anul 1802. Între anii 1820-1850, au mai slujit la această biserică următorii preoți - „grămățici” (adică fără seminar, doar cu pregătire și practică bisericească): Iacob, Ion și Ene (1830), Barbu și Teodosie (1836), Enache (1838), Pârvu (1840, fostul diacon Pârvu, din 1810), Petre (1844), Dumitru sin popa Dumitru (1846), Gheorghe și Nicolae (1853-1860). Aceștia din urmă vor sluji, după 1860, și la biserica „Sf. Adormire”.

Biserica „Sfântul Alexandru” – Catedrala*

Alexândrenii și-au dorit, încă de la întemeierea orașului, propria lor biserică, mai ales că biserica din Bâcâieni era tocmai la marginea sudică a orașului. În grabă, și-au procurat o biserică, tot din lemn, care a fost asamblată doar într-o singură săptămână, la începutul anului 1836, și s-a

⁴ Folosit rar, cu sensul de viticultori, podgoreni (*n.ed.*).

* Un prim studiu aspra Catedralei „Sfântul Alexandru” a fost publicat de pr. Ioan Spiru în Glasul Bisericii, XXIX, 9-10, 1970, p.1001-1011, sub titlul *Biserica „Sfântul Alexandru” din orașul Alexandria (n. ed.)*.

sfințit în același an, în ziua de Florii. S-a cheltuit cu procurarea și înzestrarea ei „*suma de lei 2645, bani de aur*”.

Această biserică nu corespundea însă pretenției locuitorilor orașului, care își doreau o casă a lui Dumnezeu pe măsura mândriei lor de negustori. De aceea însă, pe când mai funcționa prima biserică de care s-au folosit până în 1838, ei au pus temelia unei biserici de zid, cu hramul „Sf. Alexandru”. N-au reușit să o ridice așa cum și-ar fi dorit-o din motive bănești. A contribuit la încetinirea lucrărilor și faptul că în oraș, între 1842-1860, se ridicau actualele biserici: „Sf. Nicolae”, „Sf. Apostoli”, „Sf. Adormire”, „Sf. Împărați” și „Cuvioasa Paraschiva”. Din aceste cauze au hotărât să o reconstruiască, având proporții încă neobișnuite pe atunci în oraș.

Porniți pe această cale, conducătorii obștii orașului au început strângerea fondurilor necesare construcției. Primii la care au apelat au fost „*pravoslavnicii ruși*” care primiseră cererea, nu le-au răspuns, dar au trimis-o Mitropoliei Țării Românești, care, la rândul ei, s-a scuzat că nu are astfel de fonduri, îndemnându-i, totuși, ca „*dacă au material cu destulă îndestulare, pot clădi pe seama lor biserica, prin ale lor mijloace*”.

Văzându-se refuzați, conducătorii orașului, sfătuiți și de Sfântul Sinod, pornesc la procurarea de bani prin mijloace proprii. Astfel, în anul 1850, protopopul Teodor Teodorescu acordă Obștii un prim împrumut de 7500 galbeni, iar la începutul anului 1851 alți 3500 galbeni cu o dobândă de 6% pe an, încheindu-se un zapis pentru 11000 lei aur, la data de 11 februarie 1851. Tot în scopul strângerii banilor, cu concursul Departamentului din Lăuntru și prin intermediul Protoieriei din Turnu Măgurele, se convoacă, în ziua de 26 mai 1851, Obștea orașului spre a se găsi noi forme de colectă pentru biserică. S-au strâns ceva bani, astfel că s-a putut comanda unui oarecare Petre Măciucă 500000 cărămizi de bună calitate. Cu ele s-a pornit la o construcție nouă, așa cum arată astăzi Catedrala, biserica veche rămânând părăsită.

Nemulțumit de stadiul bisericii, în anul 1864 noul Consiliu al orașului, ce luase locul Obștei, pornește o acțiune pentru reclădirea bisericii „Sf. Alexandru”. Primăria acordă un ajutor de 3000 galbeni, iar un număr de 25 orășeni acordau și ei Primăriei un împrumut de 1700 galbeni pe termen de doi ani, fără dobândă. La rândul său, conducerea Țării Românești acordă și ea un împrumut primăriei, de 3800 galbeni. Astfel, se trece la reconstrucția bisericii în 1869, fiind gata la roșu și cu acoperișul improvizat din șită. Era însă departe de a fi terminată, după cum rezultă dintr-o jalbă a celor trei preoți ai bisericii, care cereau primăriei un ajutor bănesc, deoarece „*de patru luni nu mai avem nici un venit, biserica „Sf. Alexandru” fiind*

dărămată, iar construcția celei noi se prelungește”⁵. Reiese clar că biserica cea dintâi, la care se lucrase din 1835, nu a corespuns intențiilor și a fost abandonată, pentru a fi construită alta nouă. Oricum, anul 1869 rămâne decisiv legat de construcția Catedralei. Deși reclădită, erau necesare noi eforturi materiale pentru desăvârșirea ei. O primă etapă va cuprinde anii 1869-1871. Se continuă strângerea fondurilor, cheltuindu-se probabil cu tencuielile interioare și exterioare suma de 80000 lei.

Pentru istoria orașului, reținem existența unei piese de teatru, „Formarea orașului Alexandria”, jucată în ziua de 7 ianuarie 1871, „în beneficiul bisericii Sf. Alexandru”. Primăria oferea trupei de teatru din București, sală, muzică și plata actorilor „ce vor reprezenta sus numita piesă”⁶.

În anul 1873, Primăria hotăra reluarea lucrărilor, mai ales că între timp, acoperișul de șită se stricase, iar ploaia și zăpada provocau destule stricăciuni zidurilor, motive pentru care Sfânta Mitropolie ordonase închiderea bisericii imediat după sărbătorile Paștelui. Această închidere pe termen nelimitat va provoca nemulțumirea preoților slujitori și, mai ales, a orășenilor care vor face multe demersuri pe lângă autoritățile de la București. Sesizate, acestea vor trimite un inginer, care constată că într-adevăr „lucrările bisericii fuseseră făcute fără să se țină seama de dispozițiile legale ca și cele ale contabilității generale a statului”. Primăria este avertizată și, din această cauză, va angaja pe inginerul orașului, Jean Baptist Boeziu, să facă reproiectarea lucrărilor, mai ales a acoperișului. Lucrările sunt însă sistate din nou, după ce se făcuseră totuși lucrări „satisfăcătoare”, din cauza Războiului de Independență din 1877-1878, dar biserica rămânea deschisă și pusă la dispoziția armatei imperiale ruse, la cererea acesteia, pentru nevoile religioase.

După război se vor relua lucrările, dar lipsa banilor le va opri din nou. Pentru strângerea de fonduri, primăria orașului va organiza o loterie națională sau publică, în 1883 comandându-se la Librăria „Socec” din București un număr de 120000 bilete cu valoare de 1 leu. Rezultatele au fost sub așteptări, văzându-se la prima tragere, din 29 mai 1884, doar 4000 bilete. În 1887 s-au mai strâns din vânzarea biletelor 10000 lei, iar în 1892 abia 14000 lei. În ciuda nereușitei acestei loterii, la biserică s-au făcut noi lucrări, în special la acoperiș și la zidurile exterioare, cheltuindu-se peste 200000 lei.

Spre a stimula continuarea lucrărilor, Sfânta Mitropolie va opri din nou funcționarea bisericii în 1888, redeschizând-o după 1889, dar în urma vizitei pe care o va face special la Alexandria, în ziua de 1 iunie 1893, Mitropolitul

⁵ Arhivele Statului Teleorman, *Fond Primăria orașului Alexandria*, dos. 1802/1869, f. 103.

⁶ *Ibidem*, dos. 209/1871, f. 1.

Ghenadie va decide închiderea ei din nou, rămânând închisă până în preajma Paștelui din 1894. Cum lucrările nu mai puteau rămâne pe loc, mai ales că vestea despre biserica din Alexandria se dusesse aproape în toată țara, Primăria luă de data aceasta măsuri decisive. Vându niște case care-i aparțineau, arendă 200 ha din domeniul propriu, iar cu banii încasați angajă, în 1891, spre norocul orașului, pe arhitectul Ion N. Socolescu, din București, pentru suma de 4000 lei, să ducă la bun sfârșit biserica. Conform devizului ce-l va întocmi, cheltuielile se ridicau la suma de 92000 lei. Pentru angajarea lucrărilor, se publică oferta în *Monitorul Oficial* din 5 iunie 1894, și în ziarele locale *Teleormanul* (nr. 420 din 11 iunie 1894) și *Vedea* (nr. 41 din 10 iulie 1894).

Se va primi o ofertă de luare în antrepriză a lucrării abia în luna noiembrie 1894, de la antreprenorul R. Botinelli din București. În primăvara anului 1895 se va face licitația lucrări, deoarece, între timp, se mai oferiseră și antreprenorii Giovanni Venturini din Roznov și Frangulea și Negrutzi din București. S-a acceptat oferta cea mai avantajoasă, a ultimilor doi, care ofereau cu 40 bani la sută mai puțin la prețul de deviz. Lăsând o garanție de 4000 lei, vor începe lucrările de definitivare, sub supravegherea unui anume Antonio Gotti. Vor da jos vechiul acoperiș și, la 15 noiembrie 1895, vor înveli biserica cu tablă. În același an erau gata și tencuielile exterioare și este înlocuită cu piatră vechea fundație de cărămidă. În 1896, se va așeza tâmplăria din interior, coloanele dintre naos și pronaos și scările de la intrare, ca și din fața altarului, acestea fiind din marmură. Turla cea mare va fi așezată pe opt grinzi solide de fier. Deasupra acoperișului vor așeza un „paratoner”, având aparat de control și cablu de aramă pentru pământ, terminat cu un glob de platină. S-au așezat, de asemenea, ferestre de fier forjat și, conform angajamentului făcut de primărie cu firma Rudolf Ziegler din București, s-au așezat vitraliile, ce reprezintă: Răstignirea, Învierea, Botezul Domnului și pe sfinții Constantin și Elena, Dumitru, Gheorghe Petru și Pavel, Nicolae, Spiridon, Atanasie și Chiril, Ștefan și Haralambie. Vitraliile au costat 13700 lei. În vara anului 1896, lucrările se apropiau de sfârșit. Drept mulțumire pentru ceea ce făcuse, Primăria va acorda antreprenorului Antonio Gotti o primă de 500 lei. Încă din 1894, se lucrase împrejmuirea cu grilaj de fier, care avea 304 m lungime și a costat 2026 lei.

La rândul său, arhitectul Ion N. Socolescu, la 19 noiembrie 1897, întocmea și el un raport către primărie, prin care făcea cunoscută terminarea lucrărilor de la Catedrală. Aceasta impresiona prin sobrietatea ei arhitectonică, dar și prin impunătoarea sa mărime: 42 m lungime, 26 m lățime, înălțimea ei maximă de la turla cea mare fiind de 45 m. Masivă, dar frumos proporționată, ea se prezintă în formă de cruce în interior și de navă în exterior, având la intrare o frumoasă tindă străjuită de coloane lucrate în

stil corintian. Deasupra pronaosului are două turle unde se află clopotele și ceasurile (azi, moderne, electronice, pe bază de baterii, care cântă la ore fixe „*Cu noi este Dumnezeu*”, iar la Paști „*Hristos a înviat*”).

În 1897 s-a cumpărat frumosul policandru al bisericii, în greutate de 365 kg, lucrat la Viena, de firma Hans Hertzog, din București, pentru suma de 8000 lei. Catapeteasma, o adevărată lucrare de artă în stil neogotic, înaltă de 10 m, este tot acum așezată, ca și stranele, care au costat 4800 lei. La 3 septembrie 1898, în urma contractului cu italianul Leonardo Donato, se pune și pardoseala din marmură mozaicată. S-au așezat și cele două sfeșnice mari, lucrate din bronz auriu. Clopotele fuseseră cumpărate încă din 1896, de la Alexandru Spiroiu, din București. Clopotul cel mare cântărea 1226 kg și a costat 4908 lei. Pe ele se afla stema orașului și inscripția: „*orașul Alexandria*”. Ridicat în 1918 de către germani, n-a mai apucat să fie topit și a fost adus din nou în țară, din orașul italian Alexandria, unde ajunsese.

Terminată biserica, mai rămânea să se facă și pictura. Și nu una oarecare, ci una pe măsura efortului făcut cu ridicarea și înzestrarea acesteia. De aceea, în 1896, Primăria va adresa celor mai renumiți pictori din țară invitați să-și prezinte ofertele. Primul care va răspunde va fi pictorul D.E. Napoleone, care cerea 38000 lei. Nu a fost acceptată oferta sa, făcându-se invitația unui pictor mult mai cunoscut, G.D. Mirea, care, la rândul său, cerea 35000 lei. Primăria va accepta în final oferta pictorului Ștefan Luchian, pe care îl invitase în mod special să preia lucrarea. Luchian acceptase cu condiția de a avea ca asociați pe pictorii Constantin Pascaly și Constantin Artachino. Pentru procurarea banilor necesari se va face un împrumut la Stat, în valoare de 120700 lei, justificându-l astfel: „*cunoscând că orice întârziere prin împiedicarea acestui împrumut ar cauza mari prejudicii față de cheltuielile făcute până în prezent și având și dorința unanimă de a termina construcția*”. Împrumutul a fost aprobat de corpurile legislative cu unanimitate în Cameră, iar în Senat cu 63 voturi pentru și 9 contra. Având deci banii asigurați, prin primarul de atunci, D. P. Angelescu, Primăria încheia următorul contract cu pictorii:

„*Domnii pictori Constantin Pascali, Șt. Luchian și C-tin Artachino se angajează să execute personal pentru biserica Catedrală din orașul Alexandria:*

- a) *Icoanele și toate decorațiunile necesare altarului;*
- b) *Icoanele necesare și poleite cu aur ale tâmplei;*
- c) *Icoanele necesare și toate decorațiunile cupolelor;*
- d) *Icoanele și toate decorațiunile necesare sâmurilor și bisericii, a arcurilor și coloanelor;*
- e) *Decorațiunea exterioară a bisericii, icoanele și tot ce este de trebuință;*

f) *Domnii pictori vor executa această lucrare în stil bizantin, depunând tot interesul pentru ca aceasta să fie executată în mod conștiincios din punct de vedere artistic, întrebuițând ulei și culori de cea mai bună calitate pentru ca picturile executate să nu se deterioreze cu timpul. Fiecare dintre domnii pictori își iau angajamentul și se obligă solidar cu executarea completă a prezentului contract în cazul când unul dintre d-lor ar fi în imposibilitatea de a-și continua angajamentul, sau ar refuza lucrarea lui;*

g) *Lucrarea interioară va fi gata la 10 octombrie 1898, urmând ca exteriorul să se completeze cât mai urgent de la această dată. Pentru această lucrare primăria orașului Alexandria se obligă a plăti d-lor pictori suma de 50000 (cincizeci mii lei), din care 5000 lei la facerea contractului și apoi la începutul fiecărei luni câte 5000 lei, complectându-se până la începutul lunii octombrie suma de lei 30000 lei, restul de 20000 lei să se numere după recepția definitivă a lucrărilor. În caz că lucrarea va fi terminată înainte de 1 octombrie a.c., primăria e datoră să facă recepția și îndată să accepte să numere restul. Recepția se va face printr-o Comisie compusă din d-l primar, doi consilieri și d-l pictor C. Aricescu. Făcut în dublu exemplar, din care unul s-a oprit la primărie și celălalt s-a dat în primire d-lor C. Pascali, Șt. Luchian și C. Artachino. Astăzi 1 mai 1898 în orașul Alexandria” (dedesubtul actului urmează semnăturile)⁷.*

După cum se constată, stabilirea pictării bisericii atât de mari doar în cinci luni, ca și a exteriorului, a fost deficitară, încât, cu toată bunăvoința pictorilor, ea nu a corespuns deloc așteptărilor primăriei și orașenilor. Dacă mai adăugăm și faptul că s-au ivit neînțelegeri între pictori, ce au dus la plecarea din echipă a lui C. Pascali, ne dăm seama ce efort a trebuit să depună ceilalți doi, spre a picta, „în fugă”, biserica. Totuși, spre cinstea lor, s-au achitat de obligația luată, recurgând însă la o pictură de mici proporții, mai ales în cazul sfinților, pictați doar bust. Ei au pictat, în altar, pe Maica Domnului, sus pe boltă, pe pereții laterali, pe sfinții Stelian, Alexandru, Grigore și Vasile, în naos, doi îngeri și doi sfinți, în medalioane. Apoi, în stânga, Nașterea Domnului și, în dreapta, Învierea. De asemenea, pe Sf. Gheorghe, tot în stânga și pe Sf. Constantin și Elena, în dreapta. Tot aici, sub Nașterea Domnului, pe Sf. Dumitru. În turla mare, pe Iisus Pantocrator și în colțuri pe cei patru evangheliști, iar pe pereții turlei, Liturgia îngerească⁸. În pronaos, pe Sf. Ecaterina și un tablou mai mare, cu Iisus în Templu și un altul cu Sf. Petru când este oprit să plece din Roma de către Iisus. În colțurile

⁷ Arhivele Statului Teleorman, pachet XXXV/275/1898-1900.

⁸ După cutremurul din 1940, căzând turla mare, după refăcere a fost pictată, în 1944, de pictorul C. Artachino, în vârstă acum, dar realizând o pictură foarte frumoasă, spre lauda sa.

de sus ale bolții sunt patru triunghiuri poleite cu aur, iar pe peretele dinspre pridvor, două medalioane cu îngeri și alte două cu sfinții Sava și Teodor Tiron. Dintre toate picturile, cea mai expresivă și care aparține lui Șt. Luchian, este Nașterea Domnului din naos. Cât privește pictura ornamentelor din biserică, ea este opera unui italian, Giuseppe Cavalcoti. Deși, departe de stilul ortodox bizantin, ea a fost prețuită de Primărie. În general, pictura murală, care nu este deloc bizantină ca stil, impresiona totuși, mai ales că Luchian a folosit din plin aurul pentru aureolele sfinților.

Recepția s-a făcut la 8 noiembrie 1898 de către pictorul C. Aricescu și de către Grigore Popescu, delegat al Mitropoliei, primarul orașului și cei doi consilieri ai săi. Lucrarea a fost acceptată, dar se cerea pictorilor să execute și pictura exterioară mai ales de către Primărie, care, de altfel, s-a arătat destul de nemulțumită de ceea ce realizaseră pictorii. Nu s-a sfiit chiar să-i dea în judecată pe Luchian și Artachino, deoarece nu executaseră, așa cum se angajaseră, și pictura exterioară. Luchian a fost foarte afectat de această purtare a primarului și a refuzat, deși primise niște bani, să mai execute pictura. I-a și scris, în acest sens, o scrisoare în care în apărarea sa și a picturii executate, preciza că la sfințirea bisericii din ziua de 6 decembrie 1898, Mitropolitul l-a îmbrățișat, l-a sărutat și l-a felicitat pentru ceea ce făcuse într-un timp atât de scurt.

La sfințire, alături de Mitropolit, a luat parte și ministrul Spiru Haret. Pentru marcarea evenimentului s-au executat 2585 medalii, având pe avers monumentală biserică, sub ea stema județului Teleorman, iar pe revers legenda: „*Biserica Catedrală din orașul Alexandria. Zidită în anul 1835. Reclădită în 1869. Terminată în 1898*”. Dintre aceste medalii, 85 au fost de argint iar restul din bronz și s-au vândut cu 30 lei bucata, spre a face față cheltuielilor sfințirii bisericii. Între anii 1899-1902 primăria și-a achitat întreg împrumutul contractat cu Statul român.

În decursul anilor, preotul Ilie Bărbulescu va îngrați din nou curtea, iar în 1932 va înlocui tabla de pe biserică cu foi de aramă. După cutremurul din 1940, se va reface turla cea mare și se va repicta acum de C. Artachino singur, toată lucrarea ridicându-se la peste 4000000 lei. Preotul paroh Ionel Banu, între 1975-1979, a spălat pictura și a adăugat noi picturi, în pronaos și în tinda bisericii.

Printre acțiunile legate de împlinirea a 160 de ani de la înființarea orașului Alexandria, a fost prevăzută aducerea, la Catedrala „Sf. Alexandru” a osemintelor, de la Biserica „Ghica-Tei” din București și a frumosului și monumentalului sarcofag, de la Muzeul Militar Național din București, ale aceluia care a fost Alexandru Dimitrie Ghica, domnitorul Țării Românești între anii 1834-1842. Ideea, avansată mai întâi în cadrul Muzeului Județean Teleorman și sprijinită de Inspectoratul pentru Cultură al Județului

Teleorman, Protoieria Alexandria și Episcopia Argeșului și Teleormanului, de Ministerul Culturii și Ministerul Apărării Naționale, a fost finalizată prin strădaniile primarului orașului, ing. Leonida Guruianu, cu ajutorul unor societăți comerciale și al unor unități militare.

Motivarea acestui gest este pe deplin justificată, în primul rând întrucât domnitorul Alexandru Dimitrie Ghica, trecând peste interesele sale de clasă, a luat totuși apărarea ostenitorilor înființării orașului, târgoveți și țărani, în detrimentul egoist al proprietarilor de moșii care încercau, prin toate mijloacele, să oprească înființarea lui. Fără acest domnesc și hotărâtor sprijin, orașul Alexandria n-ar fi avut șansa întemeierii. Au recunoscut acest lucru înșiși alexândrenii, declarând la moartea domnitorului: „*Cinstitul și neprețuitul nume ale dumnealui rămâne neșters în credința noastră și a urmașilor noștri ca al celui dintâi întemeietor al orașului*”. Apoi, domnitorul a devenit „*nașul*” orașului, acceptând ca acesta să-i poarte numele, iar în 1840 va aproba în mod oficial *Ekstrucția*, constituția propriu-zisă a orașului, pe care, de altfel, îl va vizita în 1842. De acum înainte, osemintele fostului domnitor Alexandru Dimitrie Ghica își vor afla tihna de veci în Catedrala „Sf. Alexandru”, cu tot respectul și cinstea ce i se cuvin ca domn și „*cel dintâi întemeietor al orașului*”.

Biserica-catedrală „Sf. Alexandru” deține, printre cele mai importante odore: o cruce de argint filigranat și cu pietre semiprețioase, donată în 1849 de ofițerii ruși aflați în Țara Românească, cu următoarea inscripție: „*Olani, Polca Ruscki. Prinso ot Ofițerii Ruscki vă leat 1849*”, o altă cruce, din 1851, un chivot de argint, având în relief pe Sf. Haralambie și Sf. Alexandru, iar pe Mântuitorul în potir. Biserica mai posedă un foarte frumos epitaf donat de niște francezi, o icoană foarte frumoasă, din 1873, reprezentând-o pe Sf. Filofteia, pictată de Leonida Zugravu. Catapeteasma, lucrare artistică în stil neogotic, are icoanele pictate de Luchian și Artachino.

Dintre cărți amintim: *Evanghelie*, 1864 (îmbrăcată în argint și catifea), *Evanghelie*, Sibiu, 1806, *Evanghelie ce se citește la Paști*, Sibiu, 1810, *Liturghier*, București, 1833, *Cazanie*, Buzău, 1834, *Octoih*, Buda, 1834, *Priveghiu*, București, 1848, *Ceaslov*, București, 1854, *Octoih*, București, 1856, *Psaltire*, București, 1856, *Liturghier*, București, 1862. Printre cărțile acestea se află și un manuscris, din 1863, cuprinzând *Cântările Sfintei Liturghii, ale Vecerniei și Utreniei*, scris de Alexandru Hristescu din București, ucenic, după propriile sale însemnări, al lui Neofit Scriban. Manuscrisul este scris cu cerneală roșie și are 344 pagini, cuprinzând și câteva poezii, care circulau în epocă, între ele și una închinată domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

La biserica-catedrală „Sf. Alexandru” au slujit următorii preoți: Enache, 1835, Iacov și Tudor, 1836, Hrisant și Dragne, 1837, Ioan, 1839, Barbu duhovnicul, între 1857-1870, Petre și protopopul Hristea, între 1842-1850, Ioan Căprescu, între 1852-1857, Neagu Miceanu, între 1854-1872, Tudor, 1868, Alexandru Popescu, 1870, Nicolae Teodorescu, între 1882-1912, Ilie Bărbulescu, între 1894-1944 (primul licențiat în teologie din oraș), Alexandru Popescu-Necșești, între 1924-1964, Gheorghe Nicolae și Ionel Banu și actualul paroh, Gheorghe Popa.

Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”*

Este situată în centrul orașului, pe str. Libertății, lângă sediul Poliției Județene, fiind una dintre cele mai frumoase biserici ale orașului. În cuprinsul parohiei sale a locuit, în secolul al XIX-lea, revoluționarul Hristo Botev. Și tot aici a locuit, la începutul secolului al XX-lea, doctorul George Ulieru, luptător împotriva grelelor condiții sanitare și igienice în care trăia populația orașului și a satelor învecinate.

Biserica a fost construită între anii 1842-1845, din zid, dar mult mai mică, cu o singură turlă și acoperită cu șindrilă, fiind sfințită la 6 decembrie 1845. În anul 1858, Ion sin Ion Răduț dăruia bisericii suma de 2000 lei și obliga Obștea orașului să cumpere un loc de casă de 300 stânjeni, pe care să se construiască locuință pentru noul preot al bisericii, Ion sau Ioniță Catahitis, un preot cu „*bune purtări*”, după cum era recomandat de enoriași autorităților. În anul 1885, biserica va primi o donație de 25 ha teren arabil pe valea Târnavei, aproape de oraș, de la Lucșița Spirea Constantin, donație făcută spre pomenirea primului ei soț, Petre Anghel, unul dintre întemeietorii orașului și, probabil, unul dintre ctitorii bisericii. Biserica avea o clopotniță de lemn care s-a degradat cu timpul și a trebuit să fie desfăcută. La rândul ei și biserica începuse să se degradeze, încât, la 10 martie 1886, Epitropia se adresa primăriei spre a lua măsurile de cuviință.

Primăria a aprobat solicitarea și au urmat reparațiile. Dar, probabil, doritori să aibă o biserică vrednică de demnitatea lor de negustori bogați, au hotărât, în anul 1902, să o refacă complet, pentru aceasta angajându-l pe arhitectul Cristofi Cerchez. Sufletul acestei acțiuni a fost preotul Ghiță Georgescu, care a strâns banii necesari de la negustorii parohiei, de la primărie, ca și din venitul celor 25 ha ale bisericii. Între anii 1902-1904,

* Un prim studiu aspra acestei biserici a fost publicat de pr. Ioan Spiru în Glasul Bisericii, XXXV, 3-4, 1976, p.391-394, sub titlul „Biserici din orașul Alexandria - Biserica Sfinții Apostoli” (n. ed.).

biserica a fost terminată. Este o construcție complet nouă, având formă de cruce, cu patru turle, două mari și două mici, în față. Este bine organizată în forme tradiționale bizantine și cu proporții bine structurate.

Pisania din 1904 are următorul cuprins: „*Acest Dumnezeuiesc locaș cu hramul Sf. Apostoli Petru și Pavel s-a zidit din temelie în anii 1842-1845. În anii 1902-1904, fiind Mitropolit primat I.P.S Iosif Gheorghian, s-a restaurat din nou prin stăruința preotului Ghiță Georgescu și a epitropilor Ion Chiriță și Ghiță Angelescu, cu ajutorul dat de primăria orașului cum și a altor binevoitori creștini ce au ajutat la terminarea acestui locaș: D-na Lucșița P. Constantinescu, prin testamentul din 1885, au făcut ca danie acestei biserici 50 pogoane de pământ pe moșia Târnava, pentru pomenirea neamului ei*”.

Tot cu prilejul inaugurării și sfințirii acestui sfânt locaș s-au bătut mici medalioane cu toartă, din bronz aurit, cu diametrul de 25 mm, având următorul text scris cu litere majuscule:

„BISERICA SFINȚII APOSTOLI PETRU ȘI PAVEL DIN ALEXANDRIA JUDEȚUL TELEORMAN”, pe avers,

„FONDATA ÎN 1842. RESTAURATĂ ÎN ANUL 1902 ȘI TERMINATĂ ÎN 1904 CU AJUTORUL OBȘTESC ȘI STĂRUINȚA PREOTULUI GHIȚĂ GEORGESCU PAROH ȘI A EPITROPILOR IVAN CHIRIȚĂ ȘI GHIȚĂ ANGELESCU”, pe revers.

Biserica are o frumoasă arhitectură. Zidurile exterioare sunt ornate la jumătatea lor, din jur împrejur, cu o cornișă de împletitură din ceramică. Cornișa face cotituri pe deasupra ferestrelor, iar în colțurile din față, deasupra cornișei, în nișe cruciforme, are două medalioane. Aproape de streășină, se află o altă cornișă de circa 8-10 cm, din același material de teracotă și cu medalioane care, de asemenea, înconjoară biserica de jur împrejur. Deasupra cornișei superioare, până la streășină, începe o porțiune mai subțire, ornamentată dintr-o cornișă cu partea de sus dreaptă, cu un canel mare concav și ornamente dentale sub el. Pridvorul are în față doi stâlpi circulari, cu ornamente dorice și cu balustrade laterale groase, legate deasupra în arcade treflate. Pe peretele exterior de la intrare sunt pictați Sfinții Apostoli Petru și Pavel, încadrați de Cuvioasa Paraschiva și Sf. Haralambie.

Biserica cea nouă a fost pictată de pictorul Gheorghe Ioanid. Tot el a pictat și icoanele catapetesmei. În afara acestor icoane mai sunt în biserică și altele, trei dintre ele - a Mântuitorului, a Maicii Domnului și a Nașterii Domnului - fiind cele mai reușite, dar nu sunt semnate. Din 1865 sunt icoanele Sf. Treimi și a Maicii Domnului, care provin de la vechea biserică. Se mai află în biserică, fiind pictată în 1907, icoana Sf. Tiron, patronul vierilor din oraș.

În anul 1930 au fost făcute reparații la acoperiș, la soclul bisericii și în interior, preot fiind Ștefan Popescu. În urma cutremurului din 1940 s-au făcut noi reparații. Între anii 1971-1974, odată cu renovarea picturii de către pictorii Virginia Videa și Nicolae Brana, prin stăruința preotului Vasile Pietreanu s-a refăcut și acoperișul bisericii, s-a consolidat soclul, s-au reparat zidurile și s-a vopsit exteriorul. În urma acestor renovări, s-a așezat o nouă pisanie: „*Pictura acestei biserici a fost restaurată în vara anului 1971, sub înalta păstorire a Prea Fericitului Patriarh Justinian, din inițiativa și stăruința preotului iconom stavrofor Vasile Pietreanu, a epitropilor Iatan Hariton, Stancu Florea, Flămânzeanu Ion, a membrilor Consiliului parohial și ai Comitetului parohial, din donațiile bunilor creștini și cu ajutorul acordat de Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor. Pictori Videa Virginia și Brana Nicolae. Acoperită cu tablă nouă. Reparațiile și văruierea exteriorului s-au executat între anii 1973-1974*”.

Dintre cărțile bisericii amintim: *Mineiul lunii octombrie*, 1774; *Octoih*, Râmnic, 1872, *Tipicon*, Iași, 1816, *Apostol*, Buzău, 1835, *Evangelie*, Neamț, 1845, *Octoih*, Buda, 1846, *Mineile anului*, Neamț, 1847, *Triod*, Buda, 1848. De asemenea, o excepțională *Liturghie* tipărită la Iași în 1845, una dintre cele mai frumoase ediții din câte s-au publicat la noi. Dintre cărțile tipărite la București amintim un *Triod* și un *Apostol*, din 1856. O carte aparte este *Buchetul muzical*, tipărit la Buzău în 1881.

Amintim aici și preoții ce au slujit la această biserică, uneori și câte doi-trei deodată: Iacob, ce a fost și primul ei slujitor, Tudor și Barbu duhovnicul, 1846-1869, Florea, Ioniță, Stoica, între anii 1890-1921, Ioan Ionescu, între anii 1921-1922, Nicolae Teodorescu, între anii 1912-1936, Ștefan Popescu, protopop deosebit de activ și profesor distins, între anii 1926-1946, Gheorghe Staiculescu, între anii 1946-1959 (protopop, figură distinsă a preoțimii din oraș, și-a făcut o parte din studii la Strasbourg); Vasile Pietreanu, între anii 1935-1978, Mihai Popa și Gheorghe Dumitrescu, preoții actuali.

Biserica „Sfântul Nicolae”*

Această biserică, situată în partea de nord a orașului, a fost construită între anii 1846-1848 și a fost sfințită la 1 decembrie 1848. Construcția ei s-a făcut prin contribuția unui număr mic de locuitori din „*văpseaua verde*” a orașului, pe locul actual, dăruit de un anume Enache. Pentru ridicarea ei s-a

* Un prim studiu aspra acestei biserici a fost publicat de pr. Ioan Spiru în Glasul Bisericii, XXXIII, 7-8, 1974, p. 755-758, sub titlul „*Biserici din orașul Alexandria - Biserica Sfântul Nicolae*” (n. ed.).

străduit preotul Florea, care a murit înainte de sfințirea ei, și preotul Stancu Rizea, care se va îngriji de desăvârșirea ei.

Nu credem că a existat inițial o pisanie a bisericii. Abia în anul 1929, refăcându-se pictura, s-a scris o pisanie: „*Această sfântă biserică cu hramul Sfântul Nicolae, cu ajutorul lui Dumnezeu în treime mărit și prin dărnicia credincioșilor și a altor binefăcători este zidită între anii 1848-1850 și mai mărită în urmă de preoții săi: Rizea, Dobre Rizea, Anghel Ionescu, Petre Bratu. A fost reparată radical și pictată din nou în anul 1929, tot cu cheltuiala enoriașilor săi și a altor binefăcători creștini, fiind paroh preot Nedelea Georgescu, profesor și epitropi Voicu M. Marin, Florea I. Toader și Gheorghe Prunaru. Gheorghe Albani, pictor. Roșiorii de Vede*”. După cum reiese din acest text, biserica a fost mult mai mică decât astăzi și era acoperită cu șită. O primă renovare s-a făcut în anul 1885, când se desființează tinda și se transformat în pronaos, lungindu-se naosul prin dărâmarea zidului care îl separa de pronaos. Se dă jos șita, se acoperă biserica cu tablă și se leagă zidurile cu bare de fier spre a o consolida. În 1890, se înconjoară biserica cu gard nou.

Între anii 1896-1898, creștinul Radu Voevozeanu, fost om de serviciu la Seminarul Central din București, va înzestra biserica cu obiecte de mare valoare: șapte sfeșnice de alamă, unul cântărind peste 50 kg, două sfeșnice împărătești, foarte frumoase și având 3 m, două policandre, unul de peste 800 kg, două candelے de argint, două tăvi de alamă, un vas de alamă pentru păstrat uleiul, patru sfeșnice din fier.

În anul 1908, pictorul Gheorghe Ioanid va picta din nou icoanele catapetesmei, contra sumei de 850 lei. Între anii 1909-1910 se înalță zidurile bisericii cu încă un metru, se așează alt acoperiș, se lărgeste pentru a doua oară biserica și se mai adaugă încă trei legături de fier la ziduri. Preotul Nedelea Georgescu a consemnat pe *Evangelia* de pe Sfânta Masă, punând data de 8 iulie 1910. Tot el l-a angajat pe pictorul Gheorghe Albani, din Roșiorii de Vede, spre a repicta biserica. Acest lucru l-a consemnat pe aceeași *Evangelie*, astfel: „*Această sfântă biserică a fost pictată din nou în ulei, în afară de tâmplă, de pictorul G. Albani din Roșiorii de Vede, la prețul de lei 150000 strânși din economiile bisericii și cu ajutorul de la enoriași și alți donatori în anul 1929 și a fost deschisă în ziua de 15 septembrie 1919. Preot profesor Nedelea Georgescu. Hirotonisit la această biserică în anul 1905. Născut în satul Netoți Teleorman*”.

În anul 1930, Ilie I. Simionescu dăruiește bisericii 20 ha teren arabil în satul Dulcenii, comuna Belitori, luat în 1952 de stat. Datorită acestui teren s-a construit în 1934 casa parohială a bisericii. În anul 1964, din cauza unei mari furtuni ce a dezvelit turla și clopotnița, acestea au fost învelite din nou

cu tablă galvanizată. Între anii 1974-1975 s-au făcut noi lucrări de introducere a unui nou și corect sistem de electrificare a acesteia, de renovare a picturii etc. Costul lucrărilor a fost de 75000 lei. După cutremurul din 1977, care a produs stricăciuni și crăpături exterioare la biserică, s-a reparat din nou între anii 1978-1980, respălându-se și pictura în 1984.

Primul preot numit la această biserică a fost Iancu sin popa Stan, preotit la 6 august 1849. I-a urmat preotul Rizea „*duhovnicul*”, între 1849-1888, care a slujit și împreună cu fiul său, Dobre Rizea, între 1858-1883. La fel, preotul Petre Rizea, fiul lui Dobre Rizea, a slujit între 1879-1903, alături de ei slujind și Anghel Ionescu, între 1849-1889. Dintre aceștia, preotul Petre Rizea a fost și protopop. Preotul Abdie Demetriad a slujit între 1889-1909, el mai fusese preot și la biserica „Sf. Adormire”, între 1883-1887. Preotul Nedelea Georgescu a slujit între 1904-1949, fiind un foarte bun cărturar, profesor, conferențiar, scriitor, autor al unor lucrări proprii și al unor traduceri. Lui i se datorează zidirea clopotniței actuale a bisericii, între 1907-1908. Preotul Grigore Iosub a slujit între 1940-1953, după ce funcționase un timp la Constanța, între 1929-1933 și la Slobozia, între 1933-1940. Era licențiat în teologie, absolvent de conservator și membru în corul „*Carmen*”, el însuși dirijor și compozitor. Fiul său, Grigore Gr. Iosub, a fost dirijorul filarmonicilor din București și din Iași, în prezent profesor și dirijor de conservator în Germania. Preotul Ioan Spiru a funcționat între 1954-1976, după ce fusese preot la Surdulești, între 1940-1954. A renovat biserica, între 1974-1975. Este licențiat în teologie și s-a afirmat ca arheolog, numismat, cercetător al istoriei locale. Preotul Eugen Popoiu a slujit între 1939-1980, fiind și un șahist pasionat, participant la numeroase concursuri și iubitor de teatru, mai ales în tinerețe, când a jucat alături de Marcel Anghelescu și Alexandru Giugaru. Actualii preoți sunt Paul Ivănescu și Nicolae Măldăianu.

Dintre cărțile vechi ce aparțin bisericii, menționăm: *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1648 (legată în piele, carte de patrimoniu), *Evanghelie*, București, 1750 (legată în piele, carte de patrimoniu), *Antologhion*, Iași, 1775, *Molitvelnic*, București, 1819, *Anastasimatar bisericesc*, Viena, 1823, *Aghiasmatar*, Buzău, 1845, *Părăsimier*, București, 1847, *Prohodul Domnului*, București, 1853, *Ceaslov*, București, 1854, *Triod*, *Apostol*, *Octoih*, *Psaltire*, 1856, *Slujba sfințirii bisericii*, 1862.

Ca obiecte vechi, deține o candelă de argint din 1848 și două foarte frumoase icoane, reprezentându-l pe Mântuitor și pe Maica Domnului. Este singura biserică din oraș care păstrează „*Condica*” dată de Patriarhul Miron Cristea spre a se consemna istoria bisericii și tot ce este legat de existența ei.

Preotul Ioan Spiru a consemnat cu conștiinciozitate, timp de 40 de ani (1954-1994), aceste evenimente.

Biserica „Sfânta Adormire”*

Între anii 1859-1860, în locul bisericii de lemn din Bâcăieni, se va construi o biserică nouă, de cărămidă, mult mai aproape de oraș. Pentru construirea ei au contribuit enoriașii, preoții parohi și, mai ales, Rașcu Ivan Galina, socotit ctitor al acestei biserici. Este pictat, împreună cu soția și fiica lor, pe peretele din dreapta pronaosului. La terminarea bisericii s-a așezat și pisană, scrisă cu caractere vechi, chirilice: „*Această sfântă biserică cu hramul Sfânta Adormire, s-a început la anul 1858, iulie 20, în zilele prea Înălțatului nostru Domn Alexandru Ioan Întâiul și blagoslovenia Prea Sfinției Sale Mitropolitul Nifon și cu sânguința și cheltuiala ctitorului acesta Rașcu Ivan Galina și cu ajutor de la orășeni și s-a târnosit la leatul 1860, decembrie 6*”.

Biserica, așa cum apare și în mâinile ctitorului, era inițial mult mai mică și în formă de navă, cu sâmurile mici. Între anii 1900-1905 și apoi între anii 1930-1936, a suferit substanțiale transformări. Astăzi este bine proporționată, deși cu turlile cam mici în raport cu masivitatea ei, dar poate tocmai de aceea are ceva aparte. În față are un frumos antreu, iar deasupra lui două turnuri mici, ornamentale. La mijloc, o turlă masivă, mai mult largă decât înaltă. Catapeteasma este pictată de pictorul Andronescu. Pictura originală, spălată după 1978, se păstrează și astăzi foarte bine.

Biserica a fost reparată sub preotul Vasile Vlase, între anii 1880-1886, când s-a înlocuit acoperișul de șifă cu tablă. Din cauza focului ce a distrus o parte din parohie și biserică a stat închisă între 16 august-20 octombrie 1890. S-au făcut apoi reparații, în 1891, când se pune un nou acoperiș de tablă. În 1895 se face o nouă împrejmuire, iar între 1897-1905 biserică este renovată, ocazie cu care se ridică clopotnița de zid și actualele turlă. Preotul Ștefan Popescu va face reparații între 1923-1924, punând și cruci noi deasupra turlălor. Preotul Gheorghe Staiculescu va cumpăra un clopot nou, de 357 kg, cu suma de 14000 lei, va turna mozaic în biserică și va face strane noi. Tot el renovează și pictura, angajându-l pe pictorul teleormănean Gheorghe Albani. Lucrările au costat 250000, suma strânsă din donațiile enoriașilor și din contribuția de 50000 lei de la Ministerul Cultelor. La 16 septembrie 1936 s-a făcut resfințirea ei de către arhiepiscopul

* Un prim studiu aspra acestei biserici a fost publicat de pr. Ioan Spiru în Glasul Bisericii, XXV, 1-2, 1966, p. 93-99, sub titlul *Biserici din orașul Alexandria - Biserica Sfânta Adormire (n. ed.)*.

Vasile Pocitan. În 1945, preotul Ion Drăgănescu ridică actuala clopotniță. Pictura bisericii se va reface de către actualul preot paroh, Petre Mușat.

La 1846, 23 august, era preoțit, pentru biserica din Bâcâieni, preotul Stan sin popa Chiriță, care a slujit după 1858-1860 și la noua biserică „Sf. Adormire”. Între 1860-1875 era slujitor aici preotul Gheorghe Georgescu, care va sluji cu preotul Stan sin popa Chiriță și cu preotul Niculae „duhovnicul” până pe la 1870, toți fiind foști slujitori și la fosta biserică din Bâcâieni. Le vor urma preoții: Vasile Vlase „duhovnicul”, între 1870-1886, Teodor Vlădescu, între 1871-1880, Ioan Moiescu, 1879-1921, Abdie Demetriad, între 1883-1889, Gheorghe Voevozeanu, între 1889-1900, Ștefan Popescu, între 1921-1926, Gheorghe Staiculescu, între 1926-1946 (a fost protopop și consilier comunal și a avut o activitate culturală și religioasă apreciată), Ioan Drăgănescu, între 1942-1968, Ioan Vișan, între 1947-1976. În prezent slujesc la această biserică preoții Petre Mușat și Ion Sandu.

În altar, la proscomidie, se află o piatră cu dimensiunile de 50 x 40 cm, donată bisericii în 1860 și care reprezintă, în relief, pe Maica Domnului cu Pruncul în brațe, înconjurată de arhanghelii Mihail și Gavril. În biserică se mai află un chivot și două cruci de argint, precum și un rând de icoane ale marilor praznice bisericești, pictate în 1860 pe foi groase de fier, pe ambele fețe. *Evanghelia*, după o însemnare făcută de preotul Gheorghe „duhovnicul”, a fost donată de Maria Turbăleanca, în 1861.

Biserica posedă și câteva cărți vechi: *Evangheliion*, 1835, *Antologhion*, tipărit la Râmnic, *Octoih*, tipărit la Buda, *Triod*, tipărit la București, *Octoih mare*, 1856, *Apostol*, 1856, *Penticostar*, București, 1856, *Evanghelia*, Sibiu, 1884. Are, de asemenea, și cele douăsprezece *Minee*, tipărite la Râmnic, în 1862 și donate bisericii, în 1867, de către Anghel Vasile și preotul Gheorghe „duhovnicul”.

Biserica „Sfinți Împărați”*

A fost construită între anii 1852-1854, ctitorii principali fiind pitarul Dumitru Pașaliu și soția sa, Maria, alături de ei contribuind și enoriașii bisericii, târgoveți și țărani. Era gata în anul 1854, după cum specifică și pisania: „*Această biserică s-a zidit în anul 1852 în zilele prea înălțatului nostru Domn Barbu Dimitrie Știrbei, cu stăruința și cheltuiala ctitorului*”

* Un prim studiu aspra acestei biserici a fost publicat de pr. Ioan Spiru în Glasul Bisericii, XXXIII, 7-8, 1974, p. 751-755, sub titlul *Biserici din orașul Alexandria - Biserica Sfinți Împărați (n. ed.)*.

Dumitru Pașaliu și a altor orășeni, serbându-se hramul Sfinților Împărați Constantin și Elena. S-a sfințit la 28 mai 1854”.

Biserica a fost zidită disproporționat, fiind prea înaltă în raport cu arhitectura ei. Are formă de navă, având la intrare o frumoasă tindă închisă. A fost acoperită, inițial, cu șită. Biserica a suferit mai multe renovări. În anul 1887 s-a refăcut tavanul i s-a făcut o nouă pardoseală, a fost înlocuit acoperișul și s-au făcut ferestre noi. În 1909 este repictată de pictorul Dimitrie Cabadief. S-a resfințit în ziua de 13 decembrie 1909, de protopopul de la Turnu Măgurele, Hariton Constantinescu.

Alte reparații s-au făcut în 1928 și între 1930-1936, cheltuindu-se aproape 209000 lei. S-au consolidat turla, zidurile exterioare și temelia, făcută acum din beton armat, în locul celei vechi de stejar. Se fac actualele ferestre de fier și, în sfârșit, se reface pictura de către frații Gheorghe și Nicolae Albani. S-a consemnat în următorul text: *„În anul 1936, această biserică, pentru a treia oară s-a restaurat spălându-se și refăcându-se întreaga pictură. Făcutu-s-au din nou scară spirală la podul corului și alte îmbunătățiri în zilele Regelui Carol II și I.P.S.S. Mitropolit Miron Cristea, Patriarhul României, Consiliul parohial fiind econom preot Gheorghe Tuinea, paroh, preot Ilie Ciobănete, ajutor, Iustinian Vetemeanu, C. Andreescu, C. Călinescu, C. Vasilescu... Epitropi fiind Marin C. Gurban și M. Ruse, iar suma necesară din venitul bisericii și contribuția enoriașilor. Pictori G. și N. Albani, Roșiorii de Vede”.*

Cutremurele din 1940 și 1977 au provocat, și la această biserică, mari stricăciuni. După 1940 s-a consolidat, între anii 1945-1947, cu legături de fier și s-a repictat de pictorul alexandrian Ștefan Panciu. După 1977 până în 1979, s-a refăcut pictura și s-au reparat zidurile.

Și aici au funcționat o vreme câte trei preoți, printre ei: Ioan „duhovnicul”, între 1852-1871 (fusesse preot la 1845, proestos, adică ajutor de protopop și duhovnic la 1853), Manoil Drăgănescu, între 1853-1870, Albu Bănărescu, între 1856-1872, Radu Iliescu, între 1872-1895, Tache Sfeatcu, între 1873-1920, Marin Albuлесcu, între 1880-1920. Preotul Marin Albuлесcu a fost un adevărat cronicar, lăsând pe cărțile bisericii însemnări de mare interes pentru trecutul orașului Alexandria. Lor le-au urmat: Ioan Popescu, între 1886-1887, Ioan Ionescu, în 1921, Gheorghe Tuinea, între 1920-1947, Ilie Ciobănete, între 1930-1977, D. Badea, din 1942 până azi, Petre Pârvan, între 1972-1978, Ilie Coman, actualul preot paroh, din 1978.

Pe sfânta masă a bisericii se află un mic chivot argintat, având nouă iconițe de email, și o cruce de argint. Catapeteasma este de lemn, având și opt candelă de argint (date de „Dencu Pașaliu, 1854, mai 2”), o icoană a sfântului proroc Ilie (este lucrarea pictorului Gheorghe Tătărăscu, semnată

„Gheorghe M. Tătaru, 1877”). Pe peretele din fundul pronaosului, pe lângă ctitorii bisericii, mai este pictat Mitropolitul Atanasie Mironescu. Biserica mai deține un *Triod*, fără coperte, pe care eclesiarhul Gherasim îl cumpărase cu trei galbeni împărătești, cum el însuși notase, pe când era preot ieromonah la Mănăstirea Antim din București.

Biserica „Cuvioasa Paraschiva”*

Această biserică se află în partea de nord-vest a orașului, în fosta mahala „văpseaua roșie”, fiind ultima biserică ridicată în oraș. A fost construită între anii 1858-1861, fiind sfințită în ziua de 19 aprilie 1861. Printre ctitorii bisericii se numără un oarecare Bojan Lalu și preotul Ivan „duhovnicul”, alături de ei aducându-și contribuția și enoriașii din mahala și Obșteea orașului care a contribuit cu 100 de galbeni.

Biserica era mult mai mică decât azi, acoperișul era din șită, iar podeaua de pământ. În forma actuală a ajuns după o serie de renovări, rolul principal avându-l vrednicul preot Alexandru Ghelican. O primă renovare s-a făcut cu 3000 lei. Renovarea va continua și între anii 1886-1887, dându-se jos vechiul acoperiș și înlocuindu-se cu tablă, înălțându-se zidurile și adăugându-se un nou spațiu deasupra naosului, iar turla veche, de lemn, fiind înlocuită cu cea actuală. În 1888, s-au cumpărat două clopote, iar în 1892 se construiește și o casă a bisericii, care a fost mulți ani folosită drept școală de catehizare.

În anul 1913 se repictează biserica. De data aceasta s-au scris, pentru urmași, aceste rânduri: „*Acest sfânt locaș hramul Izvorul tămăduirii și cuvioasa Paraschiva, s-a fondat în anul 1859 Iulie, în zilele Domnitorului Alexandru Ioan Cuza și al I.P.S. Mitropolit Nifon, cu chibzuirea și stăruința bătrânului Bojan Lalu și ajutoarele obștești al Epitropilor și preoților. S-a sfințit la 1861, Aprilie 19, iar în anul 1871, Mai 20 s-a săvârșit de zăgrăvit, aducându-se și două clopote cu stăruința preotului Ivan și Epitrop Mitrică și a altor ajutoare. S-a făcut reparații radicale prin stăruința preotului Alexandru Ghelican și Iancu Bălan, Epitrop, iar astăzi 18 iunie 1913, tot prin stăruința preotului Alexandru Ghelican s-a zăgrăvit din nou, Epitropi fiind Marin D. Epure și D. Mitrică*”.

Între anii 1924-1927 s-a ridicat o clopotniță de zid și lemn, iar între anii 1929-1931, distinsul preot Pantelimon Ionescu va consolida biserica, cu

* Un prim studiu aspra acestei biserici a fost publicat de pr. Ioan Spiru în Glasul Bisericii, XXXV, 3-4, 1976, p.394-397, sub titlul *Biserici din orașul Alexandria - Biserica Cuvioasa Paraschiva (n. ed.)*.

subzidărie de lemn, va așeza vitalii în locul geamurilor, va construi un amvon pentru predică și cafas pentru cor.

În anul 1964, preotul suplinitor Ioan Spiru a introdus lumina electrică în biserică și a pus tablă nouă peste partea altarului. Preotul Ruse Constantin va repicta biserica în 1975, pictor fiind Nicolae Samoilă. Pictura va fi spălată apoi de preotul actual, Gheorghe Pârvan, în 1982, pictor restaurator fiind Voicu Pascu.

Dintre preoții bisericii, îi amintim pe: Ivan Voevozeanu „duhovnicul”, între 1859-1885, Vasile „duhovnicul”, între 1860-1879, Bogdan Balic, între 1861-1885. Alexandru Ghelican, între 1885-1925, a fost unul dintre cei mai distinși preoți ai orașului, energic, cult, patriot. În timpul ocupației germane din 1916-1918 a fost condamnat la moarte pentru patriotismul său dar a scăpat datorită preotului catolic german; a înființat primul cinematograf din oraș și a condus mișcarea cooperatistă din Alexandria. Pantelimon Ionescu, între 1929-1963 și 1966-1968, Ioan Spiru și Eugen Popoiu, prin rotație, suplinitori între 1963-1964, Constantin Ruse, între 1964-1980. Actualul paroh este preotul Gheorghe Pârvan, din 1980 (fiind și protoereu).

Biserica deține un frumos epitaf dăruit în anul 1889, o tavă de argint, dăruită de Radu Voevozeanu în 1866, două paftale de argint aurit și un potir, dăruit în 1859.

Dintre cărțile bisericii enumerăm: *Acatister*, 1823, *Anastasimatar*, Viena, 1823, *Penticostar*, Sibiu, 1851, *Prohod*, Buzău, 1837, *Pravilă bisericească*, București, 1853, *Slujba sfințirii bisericii*, București, 1862, *Octoih*, București, 1859.

ORAȘUL ROȘIORII DE VEDE ȘI BISERICILE SALE

(File de istorie teleormăneană,
Ed. Teleormanul liber, Alexandria, 1996, p. 155-178)

Despre orașul Roșiorii de Vede s-au publicat multe articole și informații¹, iar în 1994 a apărut și monografia orașului, scrisă de către Eugen Ovidiu Vlad. În toate aceste publicații însă nu există referințe pe larg asupra bisericilor în oraș. Preotul pensionar Rădulescu Alexandru din Turnu Măgurele, deși a avut teza sa de licență bisericile din oraș, lucrarea nefiind publicată, nu s-a putut cerceta, nici măcar în manuscris, întrucât luând contact cu dânsul, mi-a spus că n-o mai are. Despre bisericile din oraș au fost totuși câteva informații publicate de către istoricul Paul Cernovodeanu în revista Glasul Bisericii nr. 3-4/1961, p. 287-307. El se referă însă numai la pisaniile lor și însemnările găsite în cărțile de slujbă și pe icoanele acestor biserici. Un alt articol, publicat de Ion N. Mailat, Petre Voivozeanu și Florea N. Costache în revista Glasul Bisericii nr. 9-12/1970, p. 941-943, cu titlul „*Biserici ce atestă continuitatea Traco-Romană în vechea Dacie*”, se referă numai la biserica „Sfinții Apostoli – Spiridon”, dar informațiile sunt lipsite de orice temei istoric. Informații foarte scurte au fost publicate și în fostele Anuare ale Arhiepiscopiei Bucureștilor, apărute între anii 1930-1941. De un real folos au fost, însă, informațiile care privesc istoricul bisericilor din oraș scrise în Inventarele parohiilor respective, între anii 1967-1968.

Iată de ce m-am hotărât să scriu istoricul tuturor bisericilor din oraș, mai ales că nici în recenta monografie din 1994 nu există așa ceva. Înainte însă, am socotit necesar să prezint și câteva informații mai puțin cunoscute despre orașul Roșiorii de Vede. De exemplu, el este atestat, așa cum s-a admis de către istoricii noștri, în anul 1385². Puține așezări din Câmpia Română se pot mândri cu o astfel de vechime, cu excepția orașului Zimnicea, atestat încă din secolul XII³.

¹ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, G. Tocilescu, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. V, București, 1902, p. 278-279; Pantele Georgescu, *Dicționarul geografic, statistic, economic și istoric al județului Teleorman*, București, 1897; Petre Stroescu, *Roșiorii de Vede. Pagini de monografie*. Alexandria 1933; Nicolae Stoicescu, *Bibliografia monumentelor feudale din România*, vol. II, Craiova 1970; Ion N. Staicu, *Așezările județului Teleorman*, Turnu Măgurele, 1939.

² N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 530.

³ P. Ș. Năsturel, *Apropos de Tenou Orman (Teleorman) de Kinnamos*, Geographica Byzantina, Paris, fără dată.

Cât privește numele orașului au existat diverse păreri, dar astăzi se admite părerea lui Nicolae Iorga, după care orașul și-a luat numele de la un fost trib slav, numit Rosi sau Roși, trăitor în această zonă, în perioada proto-română⁴. Părerea lui este justificată și de existența satului Ruși sau Roșia, lângă actualul sat Merișani și dispărut în sec. al XVII-lea.

În anul 1484 orașul aparținea lui Stoica logofătul, care peste câțiva ani (1526) dona mănăstirii Cotmeana o parte din moșia sa „*de la Rușii de Vede*”. Abia în anul 1880 se va schimba vechea denumire Rușii de Vede, în Roșiorii de Vede, neavând nici o legătură însă cu oastea de Țară, Roșii de la Vede, înființată de către Mihai Viteazul, pe moșia orașului⁵. Orașenii au participat la luptele de eliberare națională purtate de către marele voievod martir, contra turcilor. În anul 1630, moșia orașului ajunge proprietatea voievodului Matei Basarab, moștenire de la mama sa. În această calitate de proprietar și de mare protector al bisericilor, a scos de la închinarea către călugării greci mănăstirea Văcărești-Drăgănești, de lângă oraș, iar la 1647 o va reface complet.

În 1644, locuitorii orașului s-au alăturat răscoalei seimenilor, fiind căpitan de Țară „*Badea căpitan din Ruși*”, iar la 1655, când răscoala fusese înfrântă, era căpitan al Rușilor din oraș, Udriște Herescu⁶.

În secolul al XVIII-lea orașul, ca de altfel toate așezările Țării Românești, va cunoaște una din cele mai grele epoci din existența sa, din cauza războaielor destul de dese purtate pe teritoriul țării de către ruși și austrieci, contra turcilor. Aceste războaie au pustiit și au ars așezările, nefăcând excepție nici orașul. Așa se explică de ce în anul 1720 avea doar 2400 locuitori, iar la 1810, în timpul războiului ruso-turc dintre anii 1806-1812, avea numai 1116 locuitori. Situația gravă a orașului se datora, în plus, și jafurilor provocate de pașa Pasvantoglu din Vidin, care, răsculat contra sultanului Selim III (1787-1807), în dese rânduri a jefuit și incendiat orașul și toată partea de sud a Olteniei și Munteniei. Din cauza acestor jafuri s-au refugiat în oraș, în actuala mahala Delcel, locuitori fugiți din Oltenia și de la sud de Dunăre. De aceea s-a numit mahalaua sârbi-bulgari.

O altă suferință, în tot secolul XIX, au avut orașenii din partea Epitropiei bisericii Sf. Spiridon din București, care ajunsese stăpână pe moșia orașului, în urma donației făcute de familia voievodului Ghica, încă din anul 1768. Din cauza abuzurilor săvârșite contra locuitorilor, târgoveți și chiar boieri, socotiți clăcași, a început lupta împotriva Epitropiei. Se va

⁴ Nicolae Iorga, *Revelații toponimice*, București, 1940 p. 10.

⁵ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 12.

⁶ Paul Cernovodeanu, *Răscoala seimenilor și a dorobanților din București la 1655*, București 1661. p. 78.

desfășura această luptă aproape 100 ani. Astfel, în anul 1802, boierii Butculești și Depărățeni au amenințat Epitropia că, dacă nu încetează persecuțiile „*vor părăsi orașul și vor ridica altul nou*”.

În anul 1811, din cauza deselor inundații ale râului Vedea, orașul din această zonă se va muta în actuala vatră. În anul 1834, în oraș iau ființă primele școli oficiale de stat, iar între anii 1837-1839 va funcționa „*școala de candidați*”, care avea să pregătească viitorii învățători din satele județului, unde se înființează școli în 1836.

Bisericile din oraș

Nu ne-au parvenit documente care să ateste existența bisericilor și preoților din județul Teleorman înainte de secolul XVI, dar dovezi arheologice și istorice atestă existența creștinismului și implicit a bisericilor, încă din sec. IV-VI. O atestă activitatea misionară dintre anii 360-410 a Episcopiei Remesiana, de la sud de Dunăre, pentru creștinarea în special a goților păgâni de la nordul Dunării. Împotriva acestei masive creștinări, regele got Atanaric, în anii 370 și 372, va provoca o dureroasă persecuție împotriva creștinilor. Printre aceștia, așa cum se cunoaște, a fost și Sfântul Sava „*gotul*”, înecat în râul Buzău. Românii erau însă creștinați încă din secolele anterioare, atât prin coloniștii creștini aduși de romani în Dacia, cât și prin intensa activitate misionară a Bisericii din Sciția Minor (Dobrogea), extrem de bine organizată între secolele III-VI. Ar fi fost, de aceea, o imposibilitate ca daco-romanii din stânga Dunării să nu fi fost în strânsă legătură cu creștinătatea din Sciția Minor. O dovadă sunt și descoperirile unor biserici din secolele IV-VI de la Sucidava-Celei de azi, Gostavăț, tot din Oltenia, ca și bisericile rupestre din munții Buzăului. În plus, adăugăm și descoperirile la Zimnicea, Olteni, Dulceanca, Sfîntești, Lăceni din județul nostru, a unor urme de trăire creștină, prin vase decorate cu cruci. Și mai convingătoare este descoperirea unor ateliere de turnat cruci, iconițe etc. din sec. V-VI la Olteni, jud. Teleorman, la Izvorul, Sărata Monteoru și Berca, județul Buzău, la fel și la Budureasca și Cireșoia județul Prahova.

Putem deci afirma, fără să greșim, că o viață creștină activă a existat și în secolele următoare pe teritoriul țării și fără îndoială și la Roșiorii de Vede. Avem în acest sens tradiția locală păstrată până astăzi că mănăstirea Țigănia-Drăgăneștii de Vede a fost construită încă din vremea legendarului Negru Vodă (secolul XIII).

Cât privește primul preot documentat în Teleorman, este preotul Manciu, atestat în 1515, în dispărutul sat Zărnești, iar la 1519 preotul Manea, din satul Milovești, dispărut și el.

Dacă nu ne-au parvenit mai multe informații despre bisericile și preoții din județ, de vină au fost vicisitudinile prin care i-a fost dat să treacă poporul nostru în decursul zbuciumatei sale istorii. Și încă un motiv îl constituie faptul că peste 90 la sută din bisericile din județ au fost biserici de lemn și chiar bordeie, până în primele trei decenii ale secolului XIX.

Abia la 1632 vom cunoaște pe popa Radu din Rușii de Vede, martor la două zapise de vânzare, iar în 1677 este amintit și popa Stan.

Istoricul Bauer, în lucrarea sa *„Memoires historiques et géographiques sur la Valachie”*, tipărită la Fankfurt în 1776, menționa existența, în secolul XVII, a patru biserici în oraș. În secolul XVIII se cunoșteau de acum bisericile „Sfinții Apostoli”, 1708, „Sf. Nicolae”, 1780 și biserica „Sf. Teodor”, din 1786, construite în locul vechilor biserici de lemn. În anul 1810, în afara celor amintite, funcționau și bisericile „Sf. Ioan”, „Cuvioasa Paraschiva” și „Sf. Ilie”. Funcționau în oraș, la 1810, la aceste biserici 27 preoți și 17 diaconi. În 1888 erau în oraș opt biserici: „Sf. Teodor”, cu 300 familii, „Sf. Vineri”, cu 220 de familii, „Sf. Ilie”, cu filiala „Sf. Cruce”, cu 2000 familii, „Sf. Adormire”, cu filiala „Sf. Apostoli”, cu 220 familii, „Sf. Ioan”, cu 300 familii și biserica „Serdăreasa”, care era însă închisă, fiind improprie a se sluji în ea.

Înainte de a încheia acest paragraf, menționez că până în anul 1838, la Roșiorii de Vede a funcționat Protoieria județului Teleorman, după care se va muta la Turnu Măgurele, noua capitală a județului. Se va reînființa, după Primul Război Mondial, iar între anii 1948-1968 va fi Protoieria orașului Roșiorii de Vede și între anii 1950-1952 și a Regiunii Teleorman. După 1968 se va desființa și va fi din nou înființată în 1991.

Biserica filială „Sf. Apostoli - Spiridon”

Biserica este situată pe strada 23 August nr. 103, în marginea de sud-est a orașului, nu departe de calea ferată Roșiori - Tr. Măgurele. Este filială a bisericii „Cuvioasa Paraschiva”, din anul 1959, iar până în acel an, filială a bisericii „Sf. Adormire”. A fost o vreme, în sec. XIX, când nu s-a mai slujit în ea. Biserica actuală a fost construită în anul 1841 pe temelia altei biserici tot de zid, construită în anul 1708 de către Șerban Cantacuzino, care o va închina vechii biserici Sf. Spiridon din București.

S-a păstrat pisania acestei biserici și o reproducere după Paul Cernovodeanu, care o redă corect, în vreme ce P. Stroescu și Ion Mailat o redau parțial și incorect⁷: *„Cu vrerea tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Duhului Sfânt. Amin. Începutu-s-au această sfântă beserecă din temelie în cinstea și în slava sfinților Apostoli Petru i Pavel, de Șerban Cantacuzino vel vornic sin Drăghici Cantacuzino biv vel spăt(ar) i al Păunei, nepot de fecior Doamnei Ilincăi, strănepot de fată preabunului creștinului Io Ștefan Basarab Voievod întru veașnică pomenire lui, părinților, moșilor, strămoșilor lui, Mariei i Andreanei. Și s-au săvârșit la leat 7216, ot Adam I ot Hristos 1708, meața iulie 5”*.

Prin frumusețea executării, pisania ar fi stat cu cinste la orice ctitorie voievodală. Nu se știe cum a ajuns, după 1841, în comuna Mihăilești, unde în 1930 a fost cercetată de George D. Florescu și publicată. Meritul însă al stabilirii bisericii căreia i-a aparținut îi va reveni lui Victor Brătulescu, adică bisericii din Roșiorii de Vede⁸.

Ctitorul i-a asigurat bisericii o parte din moșia orașului, dar în anul 1768, ajungând proprietar al întregii moșii a orașului voievodului Alexandru Scarlat Ghica, prin căsătoria sa cu o Cantacuzină din neamul ctitorului, va reînchina biserica noii biserici „Sf. Spiridon” București. Hrisovul închinării din 1768, îl reproduce, în parte, Petre Stroescu din care cităm și noi: *„Dăm și închinam mănăstirii Sf. Spiridon Nou-București, zidită de părintele meu Scarlat Ghica V. moșia Domnească din vechime Rușii de Vede din al cărui venit să se îngrijească Biserica de piatră din Ruși, zidită de boierii Cantacuzini și închinată de ei Bisericii Sf. Spiridon București, căreia o închinăm și noi, fiindcă ispravnicii și căpitanii luaseră tot venitul Bisericii din Ruși. Biserica Sf. Spiridon din București va lua numai dijmă, nu și de la preoți”*⁹.

Cutremurul din 1838 va ruina grav această biserică, încât, în anul 1841 va fi refăcută tot din cărămidă, în formă de navă, de către Epitropia bisericii „Sf. Spiridon” și cu ajutor din partea rudelor Cantacuzini și a fostul ctitor.

Pisania se păstrează și o reproducem tot după P. Cernovodeanu: *„Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sf. Duh. Amin. Începutu-s-au această sfântă biserică din temelie în cinstea și slava Sf. Apostoli Petre și Pavel, de Șerban Cantacuzino vel vornic sin Drăghici Cantacuzino vel Spăt. și a Păunei, nepot de fecior Doamnei Elenchii, strănepot de fată preabunului, credinciosului V.V., io Șerban Basarab V.V. întru veșnică pomenire lui, părinților, moșilor, strămoșilor, soțiilor, Marii și*

⁷ Paul Cernovodeanu, *op. cit.*, p. 289.

⁸ *Ibidem*, p. 289 ș. u.

⁹ Petre Stroescu, *op. cit.*, p. 51

*Adreanei. Și s-au săvârșit la leat de la Adam 7216 și de la Hs. 1708, luna iulie 5. Iar în anul 1838, Ghenarie 11, stricându-se de cutremur s-au preînnoit de iznoavă din temelie precum se vede cu cheltuiala sfintei Mănăstiri a sfântului Spiridon Nou din București în zilele prealuminatului domn Alexandru Dimitrie Ghica V.V. și sub eforia Prea sfin. Sale Mitropolit Țării, Neofit i a dumnealor marelui Postelnic Constantin Cantacuzino și a dumnealui marelui Vistier Alexandru Ghica, epitrop fiind dumnealui Clucer Stanciu, la anul de la Hs. 1841 iulie 7”.*¹⁰

Biserica avea inițial acoperiș de șifă și în exterior un brâu de cărămizi, din care azi nu se mai văd decât foarte puține. Ferestrele mici și-au păstrat forma originală. Pardoseala bisericii din lespezi de piatră, catapeteasma din lemn, probabil de la vechea biserică, iar naosul și pronaosul despărțit de doi stâlpi de cărămidă, susținând o frumoasă arcadă. Inițial a fost înconjurată cu zid, azi dispărut.

Ctitorul din 1708 credem că va fi ridicat în curtea bisericii și locuință pentru preoți, dispărută probabil și ea după cutremurul din anul 1833. Socotim posibil acest lucru deoarece între anii 1780-1790 a funcționat pe lângă biserică școala dascălului Enache, mutată aici de la fosta mănăstire Văcărești-Țigănie¹¹. Același dascăl încheia legământ cu orășenii: „*de a învăța pe copiii orășenilor carte românească*”, în anul 1793¹². Școala va mai funcționa și în primele decenii ale sec. XIX, în anul 1834 fiind dascăl al copiilor Grigore Ardeleanul.

Biserica a cunoscut deci o frumoasă perioadă de activitate, iar preoții și dascălii ei s-au remarcat mai ales ca educatori ai copiilor. Cărmuirea orașului asigura acestor dascăli cereale din Magaziile de Rezervă ale obștii, grâu și porumb pentru hrana lor și a familiilor lor.

Biserica a suferit mult reparații și renovări, înlocuindu-i-se acoperișul cu tablă și adăugându-i-se pridvorul actual. După anul 1880 și după 1930, starea ei a devenit tot mai precară, mai ales după cutremurul din 1940. Abia în anul 1941 a fost reparată și redată cultului. Cutremurul din anul 1977 i-a provocat din nou grave stricăciuni, încât are nevoie de reparații interioare și exterioare.

Odoare și însemnări pe cărțile vechi. De la vechea biserică din 1708 s-au păstrat mai multe icoane, pe una fiind semnat cel care le pictase în 1708, un oarecare iconar Aldea. Tot pe una din aceste icoane a lăsat însemnare și unul dintre preoții bisericii, Erei Constantin, proin protopop și

¹⁰ Paul Cernovodeanu, *op. cit.*, p. 270, 283.

¹¹ Anghel Manolache, Gh. Pârnuță, *op. cit.*, p. 129.

¹² *Indice cronologic*, p. 666.

soția sa Sanda preoteasa, 1826, febr. 23. Tot el însemna pe ușa din stânga altarului, că aceste uși ale altarului au fost făcute de către slujerul Alexandru Depărățeanu în anul 1825. Pe sfânta masă s-a semnat fostul episcop Stanciu Depărățeanu în 12 sept. 1841.

Au rămas și cărțile vechi de la biserica din 1708: *Triod*, Râmnic, 1761, cu o însemnare din 1819 și din care aflăm că protopopul Constantin, din 1826, era fiul lui „*popa Marin Duhovnicul*”, *Evanghelie* din 1794, aflată astăzi la Biserica „Sf. Adormire”, cu o însemnare din care aflăm că preotul Constantin slujea la această biserică în 1805.

Petre Stroescu mai amintește alte însemnări: în 1813 ciumă în oraș, preoții au făcut procesiune și rugăciuni, în august 1836 a căzut zăpadă, în 1838 mare cutremur, în 1871 Vede a inundat orașul.

Preoții bisericii. Pe baza însemnărilor de pe cărți, la această biserică au slujit următorii preoți: pr. Marin Duhovnicul, aproximativ 1780-1810. A fost și protopop. Fiul său preot și protopop Constantin, 1805-1829, preot și protopop între 1825-1829. Preot Hristea Economu Mihăiescu, cu aproximație între 1830-1848, preot Alexandru sin Enache, preot în anul 1825, febr. 9, preot Ilie Alexandru Brătulescu, fiul celui de mai sus, între 1850-1880, probabil a slujit cu tatăl său mulți ani, preot Hristache Oprea Diaconu, preot în 1830, mai 17, slujind și el cu unii de mai sus, după obiceiul vremii, preot Atanasie Daia, 1880-1910, protopop și el. După 1916, rămâne filiala bisericii „Sf. Adormire” și apoi, după 1939, a bisericii „Cuvioasa Paraschiva”, nemaiaivând proprii ei preoți.

Biserica „Sf. Teodor”

Biserica „Sf. Teodor”, Catedrala orașului, se află pe strada 7 Noiembrie nr. 1, în plin centru, având la intrare, în curte, clopotnița încadrată în stânga și în dreapta cu mici camere pentru nevoile bisericii. O altă casuță pentru îngrijitor se află în fața clopotniței, dincolo de biserică. Biserica este în formă de cruce, cu pridvor închis și cu sâni semirotonzi. Altarul (catapeteasma) de lemn. A fost zidită din cărămidă în anul 1818, înlocuind o biserică de lemn din anul 1786.

Pisaniile acestor biserici nu se mai păstrează. Despre existența lor amintește alta, din anul 1883, având următorul text. „*Această sfântă biserică cu patronajul Sf. Teodor din urbea Roșiorii de Vede, a fost făcută din lemn în anul 1786, de D-l Tudorică Postelnicul, care la anul 1818, s-a făcut din zid de dumnealui paharnicul Sandu Depărățeanu, iar acum la anul 1883, ... din nou i s-a deschis sâni și s-a construit tâmpla, zugrăveala și*

s-a împodobit cu toate cele trebuincioase, precum se vede, cu cheltuiala și contribuția generală a tuturor binevoitorilor creștini mahalagii, precum și a altora care se văd trecuți în condica și pomelnicul bisericii, a se pomeni memorabil în eternitate pentru veșnica lor pomenire. Preoții bisericii preotul Constantin, preotul Alexandru Bleescu, 26 oct. 1883”.

Constatăm și în acest caz schimbarea unei biserici de lemn din sec. XVII cu alta de zid, la începutul sec. XIX. Primul ctitor, Tudorică, Postelnicul, era rudă cu Alexandru Depărățeanu, ceea ce explică de ce acesta va deveni ctitorul bisericii din 1818, care s-a mai numit și biserica „din Deal” sau Delcel și un timp și „biserica Sârbilor”, întrucât, în urma războiului dintre 1806-1812 dintre ruși și turci, mulți sud-dunăreni s-au refugiat și s-au stabilit în Rușii de Vede, îngroșând numărul celor deja veniți la sfârșitul sec. XVIII.

Inițial, biserica era destul de modestă, ca toate bisericile românești din acel timp, având formă de navă, scundă și acoperită cu șită. În decursul anilor a suferit multe renovări spre a corespunde evoluției societății românești în plină afirmare economică, politică și socială, mai ales după 1829. Era un proces general de înnoire, atât la sate cât și la orașe.

O primă modificare a bisericii a avut loc, așa cum s-a arătat mai sus, în anul 1883. În acel an, biserica s-a înălțat, i s-au deschis sânnuri spre a o lărgi, i s-a așezat acoperiș nou de tablă, s-a înlocuit catapeteasma de zid cu una de lemn, s-a înlocuit pictura veche cu o pictură nouă, lucrată de pictorul D. Petrescu, tatăl marelui pictor Costin Petrescu, pe atunci copil și ucenic pe lângă taică-său și îndrăgostit de frumusețile naturale din zăvoaiele și pădurile orașului.

În 1909 se schimbă din nou acoperișul, iar după ocupația germană dintre anii 1916-1918, biserica fiind transformată în lagăr de prizonieri, a avut mult de suferit. Abia în anul 1923, preotul Alexandru Bleescu și tânărul preot pe atunci Ioan N. Popescu, fiu și nepot de preot, au renovat biserica prin contribuția enoriașilor. S-au făcut reparații interioare și exterioare, s-a spălat și reparat pictura de către pictorul N. Stoica și frații George și N. Albani. Toate aceste renovări au fost consemnate în următoarele rânduri, scrise deasupra ușii bisericii, la intrarea în pronaos: „În anul 1923, s-a spălat și reparat pictura parțial în vopsea de apă, cu ajutorul enoriașilor arătând la această lucrare multă dragoste domnii Tache Georgescu, Mihai Repezeanu, și fiind preoți ai bisericii Ioan Popescu și Alexandru Bleescu. Epitropi T. Pârvulescu și M. Popescu, N. Stoica. George și N. Albani, 1923”.

O nouă renovare s-a făcut între anii 1968-1969. Se reface pictura, se face ușă în altar, ferestrele sunt înnoite și se repară clopotnița. S-au cheltuit cu aceste lucrări 45 mii lei, donați de credincioși. Și aceste lucrări sunt

consemnate în următoarele rânduri: „În anul 1969, s-a făcut renovarea întregii picturi a acestei sfinte biserici, cu cheltuiala enoriașilor, în zilele P.F. Patriarh Justinian, fiind preot paroh Mitroi F. Nicolae și ajutor preot Aristide Popescu, iar consiliul parohial format din Paul D. Popescu, epitrop, Mihai Târnoveanu, Ilie Barbu, Neagu Pârvulescu, Călin Delcea, Gh. Onofrei, Gh. Săndulescu, T. Dulgheru și V. Minciună. Dumnezeu să binecuvânteze fapta tuturor”.

Cutremurul din 4 martie 1977 i-a provocat stricăciuni, refăcute în anul 1979, așa cum s-a consemnat în următoarele rânduri scrise deasupra aceleiași uși de la intrare: „În anul 1979, în urma cutremurului din 4 martie 1977, s-au făcut reparații la exterior și interiorul bisericii, fiind preot paroh Popescu I. Aristide și preot ajutător Vișan M. Ilie, cântăreț Trăilă St. Nicolae”.

Toate aceste trei pisanii sunt scrise una sub alta, deasupra ușii de la intrare. Pe lângă hramul „Sf. Teodor”, biserica a mai avut, o vreme, și pe acela al „Nașterii Maicii Domnului”.

Odoare și însemnări. Biserica posedă câteva icoane din sec. XVIII de la vechea biserică și icoana Sf. Apostol Toma, cu inscripție în limba slavă tradusă de Paul Cernovodeanu: „La această icoană este ctitor jupân maistor Hristo Nicula cu soția sa Ana, cu casa lor”. Biserica mai posedă două icoane mari, îmbrăcate în argint. Dintre cărțile vechi, menționăm: *Tipic bisericesc*, 1801, *Slujba Sfintei Filofteia*, 1831, *Evanghelie*, Neamț, 1834, pe care Alexandru Depărățeanu a însemnat că inițial cartea a aparținut bisericii „Sf. Nicolae-Vlădica” din București și a fost dată în schimb bisericii „Sf. Teodor” pentru o *Evanghelie cu scară*, Ceașlov, 1835, în care ctitorul ține să amintească că a cumpărat cartea cu 48 de lei, la 24 ianuarie 1839, când avea 68 de ani.

Preoții bisericii. Stancu Proestosu, aproximativ 1780-1815, cel care îi bătea pe preoți cu reteveul, în anul 1799, preot Alexandru, slujitor între 1870-1900, preot Constantin Ostreanu, 1850-1880, a fost o vreme preot și la alte biserici din oraș și el este bunicul marelui scriitor Gala Galaction, mama lui, Chiriaca, fiind fata preotului Ostreanu, căsătorită cu tatăl scriitorului, Pișculescu, Anastase Dumitrescu Mirodot, aproximativ între 1865-1881. Și el, ca și preotul Ostreanu, a fost proestos al orașului. Un preot Mihai, semnalat pe la 1876, preot Alexandru Bleescu, 1875-1923, Ioan N. Popescu, 1913-1948, pensionat, Mitroi F. Nicolae, 1940-1968, decedat 1985, Aristide D. Popescu, fiul preotului Ion N. Popescu, din 1940 și până în prezent. Împreună cu dânsul, slujește din anul 1980, preotul Ilie M. Vișan.

Fiind Catedrală a orașului, mult timp s-au făcut slujbe oficiale, iar în anumite zile au fost adunați preoții din județ pentru diferite manifestări.

Biserica a avut și un cor foarte bun, numit „*Armonia*”, condus de Petre Voievozeanu, între anii 1928-1940.

Biserica „Sf. Ilie”

Este situată pe strada I.L. Caragiale nr. 149, numită în trecut „Vechii Roșiori” și este situată în partea sudică a orașului, în stânga pârauului Bratcov. Este formată din enoriași agricultori și încadrați în întreprinderile industriale și comerciale ale orașului.

Biserica este clădită în formă de navă, din cărămidă, având în față un pridvor închis. Altarul este hexagonal, deasupra naosului se află o turlă mare și deasupra pronaosului alte două mici. Acoperiș este din tablă, iar turlele din lemn, învelite cu tablă. Catapeteasma bisericii este lucrată în lemn. Biserica are la intrare, în curte, o clopotniță din zid, cu turla tot din lemn. Demn de remarcat arhitectura interesantă din interiorul bisericii. Pe jos, pardoseală din piatră. În curtea bisericii, în anul 1967, a fost ridicat un monument al eroilor din anii 1913, 1916-1918 și din ultimul Război Mondial.

Biserica a fost, inițial, construită în anul 1804 de către un oarecare Neagu Mălureanu și înlocuită cu una din zid de către Andrei Teodor și soția sa Bălașa, în anul 1833. Ctitorul noii biserici a fost cunoscut și sub numele de A. Deșu și era român înstărit din Târnova. A trăit 94 de ani (1776-1880) și a avut o viață extrem de agitată. A luptat contra turcilor, susținând și ajutând popoarele subjugate de turci. Prins de turci, este închis la ocna din Telega, de unde va fi eliberat de revoluționarii români din anul 1848, printre ei și fiul său Ionică Deșu. Prin numeroșii săi copii a fost înrudit cu familiile Butculescu, Moscu etc., iar printre urmașii săi merită să fie amintit și marele pedagog care a fost profesorul Gh. Antonescu.

Atât ctitorii din 1804 cât și cei din 1833 au fost pictați, în biserică, în costume adecvate epocii, dar la renovările din 1914 sau 1923 s-au distrus aceste picturi. Le fotografiase fostul preot Ioan Stănescu, așa cum ne informează Paul Cernovodeanu în lucrarea sa, dar eu nu am mai găsit aceste fotografii. Nici biserica din 1833, publicată de autorul citat, nu se mai păstrează. În schimb, este o altă pisanie scrisă deasupra ușii de la pronaos, cu următorul text: „*Această sfântă biserică cu hramul sf. Ilie, Mihail și Gavril și sf. Haralambie s-a zidit în anul 1914, pe temelia vechii biserici zidită în anul 1833, s-a continuat renovarea și s-a zugrăvit în anul 1923 de către pictorul George Albani, cu contribuția enoriașilor și cu osteneala P.C. preot Ioan Stănescu, iar în anul 1966 s-au făcut reparații generale la zidărie și spălat pictura de către zugravul Tudor Nicolae, fiind consilieri Gr. Soare, Traian*

Poștașu, Toma Lețu, Bucur Barbu, Oprea Bucur și Ilie Berciu. În 1983 s-a terminat finisajul picturii, fiind consilieri Rășică Tudor, Săvoiu Botez, Oprea Popescu, Teodor Nicolae și N. Siretu. Pictor, Nicolae Albani 1982”.

Din cuprinsul acestor rânduri, reiese un lucru nesemnlat până acum, anume că biserica ar fi fost zidită în 1914, pe temelia bisericii din 1833. Credem însă că este o exagerare din partea celor care au scris acest lucru. Noi credem că este vorba de o renovare, nicidecum zidită din nou. Dacă acest lucru ar fi fost așa, ar fi fost consemnat și de autorii citați mai sus de noi. Ca dovadă, peretele votiv, adică al ctitorilor din 1833 și 1804, a fost înlăturat la reparația din 1923, când a fost posibil să se facă și fotografiile de către preotul Ioan Stănescu.

Tot în anul 1923 s-a renovat acoperișul și probabil s-a adăugat și pridvorul actual. Peste 10 ani, adică în 1933, se construiește actuala clopotniță, iar între anii 1965-1966 s-a spălat și pictura și s-a reparat exteriorul. În 1967 s-a ridicat monumentul eroilor din curtea bisericii. În urma cutremurului din 1977 s-au remediat stricăciunile, în anul 1980. Pictura se reface și ea între anii 1981-1983 de către pictorul Nicolae Albani și pictorul Neagu. A mai lucrat și pictorul Dăbuleanu din Tr. Măgurele. Toate aceste lucrări sunt amintite în textul scris deasupra ușii de la intrarea în biserică, așa cum am arătat mai sus.

Însemnări pe cărți. Pe o *Evanghelie* din sec. XVIII, semnează: „*Erei Constantin protopop, 13 aug. 1817*”, *Penticostar*, 1800, București și pe care sunt semnăturile altor preoți ai bisericii, Anghel sin popa Dinu, consemnând și moartea soției sale, în anul 1855. Mai este amintit și preotul Dinu, precum și faptul că această carte a fost cumpărată în anul 1803 și donată bisericii „Sf. Ilie”, în anul 1805.

Preoți slujitori. Din însemnările de pe cărți, ca și din alte surse, consemnăm următorii preoți slujitori la această biserică, între anii 1804-1833: preot Constantin Protopopu, 1817, preot Anghel sin popa Dinu, protopop și el între anii 1806-1835. La 15 aprilie 1834, era preot la această biserică Marin sin popa Ion, iar la 19 septembrie 1843, Nicolae sin popa Ion. Deci, doi frați slujitori, fii preotului Ioan, poate acel preot Ion înainte chiar de 1804. Cei doi frați au slujit între anii 1834-1845-1860. Un preot, Petre, e amintit la 1860, iar între anii 1880-1890, slujea preot Nicolae Bleescu. El fusese mai înainte slujitor la biserica „Sf. Cruce”. Se pare că un timp biserica „Sf. Ilie” a rămas fără preoți, fapt ce a contribuit la dărăpănarea ei și la renovarea din anul 1914. Abia prin numirea preotului Ioan Stănescu, în anul 1919, se vor lua măsuri pentru renovarea bisericii. A slujit până în anul 1960 și a decedat în anul 1967, fiind și protopop în anul

1948. Actual preot este Aurel Ionescu, venit din satul Peretu și slujitor la biserica „Sf. Ilie” din anul 1960.

Biserica filială „Sf. Cruce”

Este situată în marginea de vest a orașului, pe strada Avram Iancu nr. 5, în apropierea șoselei naționale București-Roșiori-Craiova. Biserica a fost construită în anul 1849 și sfințită în anul 1850, având ctitorii pe Alexandru Depărățeanu și pe soția sa, Maria. Odată cu zidirea ei, ctitorii au înconjurat biserica cu un zid de cărămizi, care azi nu mai există. I s-a păstrat pisană de piatră, prinsă în peretele de deasupra pronaosului, care are acest cuprins: *„Această sfântă biserică la anul 1849 s-au zidit de unul Dumnezeu și la leatul 1850, luna lui oct. 8, s-au sfințit cu toată podoaba, prin osteneala și cheltuiala D. paharnic Sandu Depărățeanu și a soției sale D. păhărniceasa Maria, dând ajutor și alți doritori care s-au îndurat, iar ispravnicul lucrului a fost Pătrașcu Lițu. Veșnică lor pomenire”*.

Biserica a fost construită în formă de navă, cu o singură turlă deasupra pronaosului. În față are pridvor deschis, cu doi stâlpi, așa cum se construiau bisericile în acea perioadă. Turla se sprijină pe o bază de cărămidă dreptunghiulară. Pictura, lucrată în tempera, a fost refăcută între anii 1971-1972. Tavanul bisericii este drept, lucrat din scânduri, iar catapeteasma lucrată din zid. Tot între anii 1971-1972 s-a ridicat actuala clopotniță, iar în anul 1975 enoriașii au contribuit la împrejmuirea nouă a bisericii. În urma cutremurului din anul 1977 a avut și ea stricăciuni, remediate între anii 1980-1982. Are, în prezent, nevoie de noi reparații interioare și exterioare.

La început, biserica își avea propria sa parohie și preoții ei, dar cu timpul a fost aproape părăsită și înainte de anul 1888 devine filială a bisericii „Sf. Ilie”. Doar în vremea preotului Nicolae Bleescu, mutat disciplinar la această biserică, ea va cunoaște o perioadă mai bună. După plecarea lui însă, biserica rămâne în aceeași stare de părăsire aproape 40 de ani (1920-1960). O va scoate din această situație de ruinare aproape totală, preotul Aurel Ionescu, de la biserica parohială „Sf. Ilie”. Ajutat de enoriașii bisericii „Sf. Cruce”, o va remedia și o va reda cultului, fiind azi o prezență în peisajul orașului, dominând șoseaua națională cu silueta ei zveltă.

Odoare. O bună parte dintre vechile ei icoane au fost donate de către fostul preot I. Stănescu capelei Peretu II, construită în cimitirul de lângă stația CFR Peretu, după 1946. Nu s-au mai ridicat, ci au rămas în inventarul acestei capele, devenită astăzi biserica parohiei Peretu III. Cărțile de slujbă

dintre anii 1835-1880 s-au păstrat până astăzi. În biserică se slujește alternativ, o duminică aici și alta la biserica Sf. Ilie.

Preoți slujitori. Nu se cunosc primii ei preoți. Probabil să fi fost preotul Vasile sin Iancu, preoțit la 5 martie 1844, când biserica nu era încă gata. De aceea, nici nu se arată pentru ce biserică fusese preoțit. Un timp au slujit preoții de la „Sf. Ilie”, iar între anii 1920-1960 a stat părăsită.

Biserica „Sfinți Apostoli” – Serdăreasa

Biserica și parohia „Sf. Împărați” sau „Serdăreasa” se află în partea de nord-vest a orașului, pe B-dul Republicii nr. 2, aproape de parc și de zona industrială. A fost începută în anul 1830 de către Marin Butculescu (1760-1830) și terminată în anul 1831 de către soția sa, serdăreasa Maria, de unde și numele bisericii. A fost sfințită în anul 1835, 15 iulie. Este, deci, greșită afirmația că biserica ar fi fost zidită în anul 1832, cum afirmă atât P. Cernovodeanu cât și P. Stroescu. Nu poate fi acceptată data de 1832, întrucât ctitorul M. Butculescu moare în 1830, după ce, desigur, începuse biserica și care va fi terminată în anul 1831, de către soția sa. Dacă nu ar fi început el ridicarea bisericii, dacă n-ar fi fost ctitoria sa, nu ar fi pomenit drept ctitor și nici nu i s-ar fi adus osemintele de la Slatina, ca să fie reîngropate în această biserică. De asemenea, și pentru că la data de 30 martie 1832, deci la începutul acestui an, era preoțit pentru această biserică „Gheorghe sin Mihai”. Biserica era, deci, gata în martie 1832. Acest lucru îl găsim corect exprimat și în noua pisanie a bisericii scrisă în anul 1983.

Pisania originală nu s-a mai păstrat. Preoții actuali au scris istoricul bisericii pe peretele de deasupra ușii de la intrarea în pronaos și are următorul cuprins: *„Acest sfânt locaș a fost zidit în anul 1830 de către familia Sărdarului Constantin Butculescu, dându-i-se hramul Sf. Împ. Constantin și Elena¹³. În anul 1946, zidurile bisericii au fost înălțate cu doi metri, adăugându-i-se și pridvorul, construindu-i-se și acoperișul, cu osteneala preot paroh Ioan Gâdea. Lucrările au fost susținute substanțial de familiile V. Pănculescu, L. Echenovici, P. Ghencea, cu ajutorul enoriașilor și binecuvântarea Părintelui Patriarh Nicodim Munteanu. În vremea cutremurului din anul 1977, 4 martie, Biserica a suferit deteriorări. În anii 1981-1983 s-a renovat și pictat cu osteneala și stăruința părintelui Gh. Popescu-Gheran, ajutat de cântărețul Vuță Ion, de enoriașii parohiei și ajutorul substanțial al bunului enoriaș Voicu*

¹³ Cel care a scris pisania a omis pe adevăratul ctitor, Nicolae Butculescu, amintind doar pe fiul său C. Butculescu.

Grigore, cu binecuvântarea P.F. Patriarh Dr. Justin Moisescu". Mai jos, deasupra aceleiași uși, s-a adăugat ulterior: „*Donatori: Fam. Toaxan Vasile, fam. Dr. Ciubreag Petre, dr. Ciubreag Paul, fam. Dima Petre, fam. Fl. Marinescu, fam. dr. Sotirescu Virgil,; fam. Burtan Stoian, fam. Mija B*”.

Biserica nu a păstrat nici ea forma originală, cu excepția împrejmuirii de zid, păstrată și azi în stare relativ bună, mai puțin porțiuni din latura sa estică. Acest zid are contraforturi interioare și este prevăzut cu fereștruci, ceea ce îi dă un aspect de cetate. La început, biserica avea formă de navă și era mult mai scundă și fără pridvorul actual. Acoperișul era din șită. Catapeteasma de zid s-a păstrat și azi, având ca ornamente deasupra ușilor diaconești și ale altarului joarde de viță de vie cu struguri, oarecum stilizați. Pe jos era pământ, apoi s-a pardosit cu piatră. Tavanul era drept, fără boltă, iar pictura originală, lucrată în tehnica frescă. S-a spălat și renovat de câteva ori, păstrându-se până astăzi, dar fără să mai corespundă cu originalul. Din vechea frescă se păstrează doar pictura originală care reprezintă pe cei doi fii ai lui M. Butculescu, Nicolae și Emanoil Butculescu. Ei au rămas singurii dintre ctitorii bisericii ale căror portrete s-au păstrat. Cei doi tineri sunt în costume de ofițeri, cu mundir, mantale și încinși cu centiroane de care atârnă săbii.

Ctitorii și urmașii lor, Butculeștii, au construit în curtea bisericii, în anul 1850, case pentru personalul bisericii. Au fost dărâmate de cutremurul din 1977. Și clopotnița a fost ridicată tot între anii 1830-1831, înlocuită apoi, în anul 1979, cu actuala clopotniță.

Între anii 1834-1848, pe lângă biserică a fost o școală pentru copiii orășenilor la care predau dascălii bisericii Fotache și, după el, frații Constantin și Gavrilă Popescu.

Biserica are deasupra pronaosului o turlă octogonală, lucrată din lemn și învelită cu tablă. Atât biserica, clopotnița, ca și zidul înconjurător au suportat cu timpul multe modificări. Astfel, zidul a fost reparat în perioada anilor 1890-1895. Biserica, după 1870, cunoaște o perioadă de părăsire și lipsă de preoți proprii, încât, cu puțin înainte de 1888, devine filială a bisericii „Sf. Ioan”, până în anul 1934, prin venirea unui preot titular, Ioan Gâdea. El va porni hotărât la renovarea bisericii, între anii 1945-1946. Sunt ridicate zidurile bisericii cu doi metri, se așează turla actuală, se dă jos tavanul vechi, făcându-i-se actuala boltă. Într-un articol intitulat „*Biserica Serdăreasa*”, publicat în ziarul *Dimineața*, din 3 februarie 1922, nr. 5503, scriitorul Gala Galaction, impresionat de starea bisericii, făcea un călduros apel adresat opiniei publice, pentru salvarea acesteia. Tot acum i se adaugă actualul pridvor, iar zidurile s-au legat cu centură de beton. Și pictura se renovează, probabil acum înlăturându-se ctitorii de pe peretele din partea

vestică a pronaosului, cu excepția celor doi ofițeri. Renovările i-au dat bisericii forma actuală.

Clopotnița, veche din 1830, a fost înlocuită în 1979 cu actuala clopotniță, care a suferit și ea în urma cutremurului din anul 1977. După cutremur, actualul preot al bisericii va remedia stricăciunile provocate atât în interior cât și în exterior, refăcând și pictura între anii 1981-1983. Pictorul care a spălat și a retușat, a fost Roman Tintorencu, ajutat de pictorul I. Neagu. Tot ei au pictat, din nou, pridvorul adăugat bisericii în anul 1946. Tot în anul 1983, în altar s-a scos pardoseala de piatră și a fost înlocuită cu parchet. Biserica se prezintă azi în stare foarte bună, dar clopotnița are nevoie urgentă de renovare.

Între anii 1935-1939 și la această biserică a fost cor mixt, format din 14 persoane, dirijat de fostul profesor Petrovan.

Odoare, cărți, însemnări. S-au păstrat până astăzi 8 icoane vechi, dintre anii 1830-1832. Șase din ele sunt așezate frumos pe marginea din afară a cafasului. Sunt icoane mari de lemn, frumos pictate și reprezentând pe Sf. Nicolae, icoană din sec. XVIII, fiind adusă de la fosta biserică „Sf. Nicolae”. Alta îl reprezintă pe Sf. Arhanghel Mihail zdrobind un om păcătos, iar alta pe Maica Domnului, donată de Maria Butculescu și fiul ei, la 1845.

Dintre odoare amintim: disc de argint cu picior și legendă scrisă pe marginea exterioară: „*Iată mielul lui Dumnezeu, cel ce ridică păcatele lumii*”, potir de argint, cu legenda: „*Constantin Lămotescu și Ecaterina. 1835, oct. 20*”. Textele sunt în chirilică. Amintim și o sferă de argint, lucrată în sec. XIX, aflată pe sfânta masă și donată, așa cum scrie pe ea, „*de la C.C. Butculescu la 2 mai 1833*”. Mai notăm o icoană mare, pictată pe pânză cu multe scene evanghelice și adusă de la Sf. Mormânt, așa cum ne spune textul următor: „*Ivanca, închinătoare Sf. Mormânt, 1882*”.

În biserică sunt și două monumente, unul al ctitorului M. Butculescu, fără inscripție și altul pe a cărui lespede este scris: „*slujer Ion Bârleanu. Dumitru. Grigore. Manole. Tarsița. Drăghici, cu tot neamul lor*”. Alt mormânt se afla în curtea bisericii și acoperea rămășițele pământești ale lui Mihail Păucescu, ofițer decedat în 1848, în etate de 32 ani.

Dintre vechile cărți, amintim: *Penticostar*, București 1800, *Evagheliar*, Sibiu, 1806, *Minee* din 1830, de la Neamț, *Triod*, 1833 și o *Cazanie* din 1834. Pe *Mineiul din luna martie*, 1830, semna fiul lui Marin Butculescu, Constantin Butculescu, notând că el a dăruit aceste mineie în anul 1848.

Biserica mai păstrează și câteva tablouri ale familiei Butculescu. Le-am cercetat și am constatat că înfățișează, primul, pe Constantin Butculescu (1805-1877) și soția sa Maria C. Butculescu, născută Bujoreanu (1826-

1873). Al doilea tablou reprezintă familia lui Constantin Butculescu, soția sa, copii, gineri, nurori și nepoți. Al treilea reprezintă pe C. Butculescu bătrân, cu soția sa, înconjurați de șapte doamne: Maria Brătianu, Caterina Robescu, Polina Oteteleșanu, Ana Deșliu, Constanța Florescu, Alexandrina Paleologu, Roie Aman. Sunt fotografiile de epocă, de la sfârșitul sec. al XIX-lea și le considerăm obiecte de valoare pentru patrimoniul național.

Preoții bisericii. La 1832, 30 martie, era preotit pentru această biserică Gheorghe sin Mihai. Alături de el a mai slujit preotul Volgas. La 1845, 23 decembrie, era preotit „*Dumitru sin Pătrașcu*”. Acești preoți vor fi slujit până pe la 1865-1870. După 1870 și până în 1886 au mai slujit următorii preoți: Nicolae Mirodot și Tudor Duhovnicul. Tot în această perioadă a slujit, puțină vreme, și preotul Ostreanu, mutat ulterior la „Sf. Teodor”, probabil biserica nemaifiind aptă să se slujească în ea. În anul 1888, biserica ajunge filială a bisericii „Sf. Ioan” și deservită de preoții acesteia, remarcându-se preotul Tudor Periețeanu, prin a cărui grijă a fost ridicată clopotnița din 1919. Abia în anul 1934, biserica devine iarăși parohie de sine stătătoare prin numire preotului Ioan Gâdea, în anul 1934, venit aici din satul Săceni, pentru care fusese preotit în anul 1922. Astăzi, pensionar în etate de 86 ani. În prezent slujesc la această biserică preotul Gheorghe Popescu, fiul preotului Dumitru Popescu din Belitori și un cântăreț plătit cu normă întreagă.

Biserica „Sfânta Adormire”

Biserica se află pe strada Ana Ipătescu nr. 11, în partea de sud-est a orașului și este formată din enoriași angajați în diverse ramuri în industrie, economie, agricultură.

Biserica a fost construită în anul 1836, de către Alexandru Depărățeanu, în locul altei biserici vechi de lemn, și ea tot ctitorie a Depărățenilor. Ținem să precizăm acest lucru deoarece nu s-a pomenit nimic despre ea în lucrările publicate și amintite de noi. Bazăm afirmația pe următoarele argumente: însăși pisană din 1836 afirmă că „*s-a zidit din nou*”, iar într-o plângere, datată 9 februarie 1835, deci când biserica din 1836 nu era construită, Sandu Depărățeanu se jeluia Ocârmuirii că enoriașii de la Biserica „Sf. Adormire” nu voiau să iasă la muncă să repare gardul din jurul bisericii „*ctitorie a neamului său*”. Ori, dacă ar fi vorba de biserica nouă din 1836, ctitorie a sa, nu se explică sensul acestei reclamații din 1835, decât prin existența unei biserici vechi, ce avea să fie înlocuită cu alta de zid, de către Sandu Depărățeanu, în 1836. Acest lucru, de altfel, îl va

mărturisiri însuși ctitorul într-o însemnare făcută pe una dintre cărțile bisericii, așa cum voi arăta la timpul potrivit.

Biserica din 1836 are această pisanie: „*Această sfântă biserică care se cinstește în numele Adormirii a prea Curatei Fecioare Maica Domnului Nostru Is. Hs. și alte hramuri ce se văd, s-au zidit din nou și s-au împodobit din pronie Dumnezeiască la anul 1836, cu cheltuiala d-lui shujerului Sandu Depărățeanu, boier pământean, fecior Stancului, căpitanul de aici din Rușii de Vede, cu soția d-lui Maria, fata logofătului Gheorghită din Nicopol și cuconii d-lor Ecaterina, Stancu, Spiridon, Petrache, Marioara, dând și alți oameni ajutor întru veșnica lor pomenire*”. Această pisanie, scrisă cu litere chirilice, astăzi este o copie prinsă în peretele din stânga intrării în pronaosul bisericii, jos.

După diferite reparații și renovări, biserica se prezintă astfel: este lucrată din cărămidă și în formă de navă, cu pridvor deschis. Are acoperiș de tablă, ce l-a înlocuit pe cel vechi de șită. Deasupra pronaosului este o turlă de lemn învelită cu tablă. În interior are pardoseală de ciment, iar catapeteasma lucrată din lemn. Pictura actuală este din 1936, lucrată de pictorul Nicolae Calaoimițiu. La intrare în curtea bisericii se află o clopotniță de zid, construită între anii 1939-1941. Tot în interiorul bisericii sunt strane noi de lemn, cu numele donatorilor scrise pe ele. La proscomidie se află o placă mică de marmură, pe care s-a scris numele episcopilor și consilierilor, împreună cu soțiile lor, ce au ajutat la renovarea și înfrumusețarea bisericii în anul 1936.

Și această biserică a fost supusă în decursul anilor la multe prefaceri. La 1888 se înlătură acoperișul de șită și se învelește cu tablă. S-au lărgit ferestrele, fiind preot Sima Lețu, care în anul 1893 va însoți pe fostul mitropolit Ghenadie în vizita pe care acesta a făcut-o mănăstirii Văcărești-Țigănia, spre a se convinge de starea ei deplorabilă.

Reparații generale au fost făcute între anii 1932-1936, fiind preot Mihai Marinescu. S-au reparat zidurile bisericii, s-a refăcut pictura, s-au înlocuit stranele, s-a turnat mozaicul din biserică, s-au legat zidurile bisericii cu centuri de beton etc. Aceste lucrări sunt consemnate pe o placă din marmură având următorul text: „*Această Sfântă și Dumnezeiască biserică s-a ridicat din temelie în anul 1836 de către slujerul Sandu Depărățeanu cu familia. S-a renovat în anul 1936, în zilele ... (șters) și păstoriei P.P.S. Dr. Miron Cristea, patriarhul României. Cu cheltuiala enoriașilor, altor binevoitori și cu ajutorul bănesc al D-lui senator Ionel Constantinescu-Colțatu din Roșiori. Consiliul parohial fiind: preot Mihai Marinescu, cântăreți: Marin Cicicu și Gheorghe Popescu. Epitropi: Hristache Cărămidă și Ștefan Pandelescu. Consilieri: Cărămidă Gh., I. Cernat, Costică Petrache, Ion Tutcălău, Gheorghe Dură, Grigore Mănache, Mih.*

Dudea, Gică Petrache, Bucur Lețu, Anton Teacă, Ilarion Frățilă, Nae Petrișor, Victor și Alexandru Cocoli. Executat N. Gh. Marinescu. Loco”.

Actuala clopotniță a fost ridicată între anii 1939-1941, iar curtea bisericii împrejmuită cu panouri de sârmă în 1944. Tot în acest an s-a ridicat și monumentul eroilor din curtea bisericii. S-au mai făcut reparații între anii 1963-1965, iar după cutremurul din 1977 s-au reparat zidurile bisericii și clopotnița.

Odoare, cărți, însemnări. *Evanghelie* din 1746, Râmnic, provenită de la fosta biserică „Sf. Nicolae”. Are o însemnare foarte interesantă pe coperta din față, întrucât justifică existența unei alte biserici, anterioară acesteia din 1836. O cităm: „*Cu toate că la sfânta biserică cu hramul Sf. Adormire a Maicii Domnului Nostru Is. Hs. și care din nou s-au prefăcut în zidire precum se vede, cu toată podoaba ce i s-au cuvenit, de mine slujer Sandu Depărățeanu după pronia Cerescului Împărat, i s-au cumpărat și toate trebuincioasele cărți precum și Evanghelie, dar găsindu-se și această Evanghelie nelegată am dat-o de s-au legat în 1845, iulie, când și eu mă aflam în vârstă de 75 de ani și pentru care am plătit lei 12 și s-a dat iar la sfânta biserică spre pomenire celor ce au cumpărat-o și spre pomenirea noastră. Pohtim pre cei sfințiți cu darul preoției ca să o aibă spre păstrare bună ca pe un odor al sf. lui locaș. 1845, Sandu Depărățeanu, slujer*”. Ceva mai jos de această însemnare, preotul bisericii, Vasile, adăuga cum că s-au legat aceste cărți de către Sandu Depărățeanu la rugămintea sa.

Însemnări mai sunt pe un *Penticostar* din 1785, provenit tot de la biserică „Sf. Nicolae” ca și pe un *Apostol*. De asemenea, pe un *Octoih*, paharnicul Dumitrache Drugănescu, bun prieten al lui Tudor Vladimirescu, nota că în anul 1824 a devenit ispravnic al județului Teleorman.

Preoți slujitori. Preotul Vasile, 1836-1845. Alături de el a slujit și preotul Mitran sin popa Barbu, preotit la 19 decembrie 1840. Un preot al bisericii vechi credem că a fost și proestosul Stancu Constantin, amintit la 1817. Este acela care, la 1799 îi pedepsea pe preoți cu bătaia. El slujise mai înainte la biserică „Sf. Teodor”. După 1850, notăm preoții: Popescu Toma (1853), Sima Lețu (1888-1933), Mihai Marinescu (1935-1956) și actualul preot Mihăiță Marinescu, din 1956.

Biserica „Cuvioasa Paraschiva – Sfânta Vineri”

Biserica „Cuvioasa Paraschiva – Sf. Vineri” se află în partea de sud-est a orașului, cuprinzând străzile 23 August, Căpitan Dumitrescu, str. Gării, 1 Mai, Gala Galaction, Popa Stancu, Caporal Joiță, 1933,

Alexandru Depărățeanu și părți din străzile Mărășești și M. Bravu. Enoriașii bisericii sunt salariați, intelectuali, muncitori, agricultori.

Biserica actuală este bine proporționată, are formă de cruce, o turlă mare deasupra naosului și două mai mici deasupra pronaosului, lucrate din lemn și îmbrăcate cu tablă în formă de solzi. Are în față un pridvor închis cu ferestre și deasupra ușii la intrare, în pronaos, zugrăvită icoana hramului.

La miazăzi de biserică se află clopotnița, cu două clopote, și lipită de ea, o mică locuință. Forma ei actuală o are în urma mai multor renovări. Inițial, biserica a fost acoperită cu șită și avea o singură turlă deasupra pronaosului, fără sânnuri și mult mai scundă. Și mobilierul s-a schimbat între timp, ca și multe dintre icoanele bisericii. Doar policandrul a rămas același.

Biserica a fost construită în anul 1836 de către același Alexandru Depărățeanu. Pisania bisericii a fost publicată de către Paul Cernovodeanu. Astăzi nu mai există această pisanie. Ea avea următorul cuprins: *„Această sfântă biserică ce se cinstește cu numele sfintei Preapodomna Paraschiva și alte hramuri ce se văd, s-au zidit și s-au împodobit din pronia cerească în anul 1836, de la Cristos, cu cheltuiala d-lui slujerului Sandu Depărățeanu, boier pământean, feciorul Stancului, căpitan sin Mircea protopop, de aici din Rușii de Vede, cu soția d-lui, fata logofătului Ghiorgghiță din Nicopole și cuconii d-lor Ecaterina, Stanca, Spiridon, Petrache, Marioara, dând și alți oameni ceea ce le-a fost voința. În veci pomenite”*.

Deși în pisanie nu se amintește de o altă biserică care să fi existat înaintea acesteia din 1836, noi afirmăm, atât pe baza tradiției, cât și pe baza altor dovezi, că această biserică a existat. Astfel, s-a păstrat până mai acum 50 ani un fragment din fostul perete de gard al unei vechi biserici, chiar în podul bisericii actuale. Faptul e consemnat chiar în istoricul bisericii făcut în anul 1967, în Registrul inventar al parohiei.

În al doilea rând, la 1830, 19 august, era preoțit pentru biserica „Cuvioasa Paraschiva” „*Ion sin popa Nicolae*”. Or, nu putea fi preoțit pentru biserica din 1836, care nu exista la acea dată, ci pentru una mai veche. Și încă un argument: în *Catagrafia din 1810 a Mitropoliei Ungro-Vlahiei* sunt trecute în oraș șase biserici. Știind pe cele patru: „Sf. Apostoli”, 1708, „Sf. Nicolae”, 1780, „Sf. Teodor”, 1786 și biserica „Sf. Ilie” din 1804, noi socotim a cincia biserică vechea biserică „Sf. Adormire”, dinaintea celor zidite din 1836 și biserica veche „Cuvioasa Paraschiva”, anterioară celei din 1836. Această biserică este, deci cea de-a patra ctitorie din Roșiorii de Vede a lui Sandu Depărățeanu.

Biserica a fost supusă la multe transformări în cursul existenței sale, de peste 150 de ani. Primele lucrări s-au făcut în 1896 și 1908. În această perioadă s-a înlăturat vechiul acoperiș de șită, punându-se peste el tablă.

S-au făcut reparații la zidurile interioare și exterioare. Între anii 1933-1935, fiind paroh preotul Nicolae Marinescu, s-a renovat substanțial biserica. Zidurile au fost înălțate cu peste 2 m și legate cu grinzi de beton. Se așează acoperiș nou numai din tablă și s-au făcut actualele turlă, lărgindu-se și biserica și căpătând actuala formă de cruce. Se înzestreașă și cu mobilier nou, iar pictura este și ea făcută din nou de pictorii Tintorencu, Ștefănescu și Stătescu. Valoarea lucrărilor s-a ridicat la peste 160 mii lei și fondurile au fost strânse atât de la enoriași, cât și de la autoritățile orașului și județului.

În anul 1940 s-a ridicat actuala clopotniță, iar în amintirea renovărilor s-a scris pe perețele din pronaos, afară în pridvor, aceste rânduri: „*Această sfântă biserică s-a zidit din temelie în anul 1836, de slujerul Sandu Depărățeanu și s-a renovat precum se vede în anul 1934 de către enoriași ajutați și de alți credincioși cu ceea ce le-a fost voința, în timpul ... (șters) și al prea Fericitului Patriarh D. D. D. Miron Cristea. Au stăruit cu dragoste și râvnă următorii: Protopop N. Marinescu, parohul bis. și D. M. Vănculescu, M. Calomfirescu, I. Manole, D. Ivașcu, I. Manolescu, P. Bârboi, D. Ciubreag, M. Drăgăniță, M. Buzeșteanu, I. Mecioacă, I. Andrei, Fl. Peică și D. Mircea. Epitrop și consiliul parohial al acestei biserici întru veșnică pomenire. 14 oct. 1935. Pictor Șt. Stătescu*”. Pisania este încadrată de doi îngeri în poziție orizontală, ținând în mâinile lor pisania.

Mai amintim că, în aceeași ani menționați s-a construit și actualul cafas al bisericii. După cutremurul din 1977, biserica, avariata a suportat noi reparații, atât la turlă, cât și la fața bisericii. Menționăm că și aici a existat cor bărbătesc, între anii 1935-1939.

Cărți și însemnări. Biserica are următoarele cărți vechi: *Triod*, București, 1726, *Penticostar*, Râmnic, 1785. Cărțile au aparținut bisericii „Sf. Teodor” și ea ctitorie a lui Sandu Depărățeanu, cum de altfel el însuși notează pe *Penticostar*. Ele au fost donate în anul 1852, de către ctitor bisericii „Sf. Teodor”. *Liturghier*, Sibiu, 1831, cu o însemnare din 1846, prin care se consemna că această carte împreună cu *Mineiele* au fost legate prin cheltuiala unui oarecare logofăt Pande Păucescu și Hristea Păucescu. Nota este semnată de preotul Ion Mihai duhovnicul. O altă însemnare, citată de Petre Stroescu, amintește că în ziua de 5 septembrie 1846, orașul a fost vizitat de către Domnitorul Gheorghe Bibescu, găzduit în casele lui Dincă Concilă, ctitor al bisericii din satul Broșteanca, la sud de Roșiori.

Preoții bisericii. Preot Ion sin Popa Nicolae, cel preoțit în anul 1830, și alături de el, după tradiție, au mai slujit între anii 1838-1846, preoții Dumitru și Ștefan Bratcoveanu. Între anii 1846-1856, preoții Stancu duhovnicul și Ion Mihai duhovnicul, preot Ilie Alexandrescu (1835-1908) a slujit la această biserică după 1863 și a sprijinit lupta orașenilor împotriva

abuzurilor Epitropiei bisericii „Sf. Spiridon” București, câștigând drepturile orășenilor. Împreună cu el a mai slujit și preotul Ilie Petre. Cam în această perioadă au mai slujit preoții M. Bobocescu și M. Buzatu. Preotul Mihai Popescu (1866-1925) slujitor al acestei biserici între anii 1908-1925. Între anii 1925-1926, a suplinat biserica preotul Dragomirescu, mutat la Câmpulung, preotul N. Marinescu, 1926-1971 și preotul actual, Dumitru Breazu, din 1940.

Biserica „Sf. Ion”

Este situată pe strada Mihai Eminescu nr. 12, în partea de nord-est a orașului, ocupând zona de la piață și centru și spre Gara de Nord. În parohie, pe lângă vechile locuințe, azi sunt și multe blocuri în partea către centru. Enoriașii sunt încadrați în industrie, comerț, transport, agricultură.

Biserica se află în mijlocul unei curți împrejmuite cu panouri, iar la intrare se află clopotnița, având lipită de ea, în stânga, cancelaria parohială și fostul sediu al Protoieriei Roșiorii de Vede între anii 1948-1968. În stânga bisericii, spre nord, sunt o remiză pentru dric și o mică locuință, azi magazie.

Biserica actuală a fost construită între anii 1842-1845 și ne exprimăm și de data aceasta părerea asupra existenței unei alte biserici, de lemn. Această convingere o bazăm pe faptul că în anul 1832 era preotit pentru biserica „Sf. Ioan”, „*Panait sin popa Șerban la 1 aprilie*”. Deci, exista o biserică cu cel puțin 10 ani mai înainte de aceasta. Mai adaug și faptul că s-au găsit în curtea bisericii, cu ocazia săpării unor gropi de var, oseminte și mai ales monede dinainte de 1830.

Ctitorul bisericii actuale a fost un oarecare Lazăr Dumitru, ajutat bănește, cu împrumut, de către Alexandru Depărățeanu și prin contribuția și a altor binevoitori.

După mai multe renovări, biserica se prezintă astăzi astfel: are formă de cruce, cu sânnuri semicirculare iar catapeteasma din lemn și naosul și pronaosul nedespărțite. Deasupra pronaosului, un cafas. Pictura actuală, din anul 1934-1935, pardoseala din mozaic, deasupra pronaosului o turlă simplă, pătrată, de lemn, învelită cu tablă. Biserica are în față un pridvor adăugat în 1909. S-a păstrat pisană originală pe o placă de piatră, prinsă deasupra ușii de la intrarea în pronaos, cu următorul cuprins: „*Acest sfânt locaș, a lu Domnu nostru Is. Hs. ce este cu hramul Sf. Ioan Botezătorul ce s-au zidit în zilele D. C. B. cu slobozenia mitropolitului Neofit la leatul 1842 și la leat 1845 s-a sfințit. Ctitor stăruitor cu toată cheltuiala lui, Lazăr Dumitru și ajutori ctitori. N. Bălan, Păune Vasilian, Petre Atanasiu, Ion Lețu, Nicolae Anghel, Costea Slăvescu, Iordache Ciupag, Anghel Ivanovici și epitrop Răspopa Șerban. La*

1845 s-a hirotonisit Nicu Ereu. Scris o(t) pr. D. Dudiliu. A. B. Ilae” (textul este reprodus după Paul Cernovodeanu).

Biserica a cunoscut reparații și renovări. În anul 1909 s-a așezat acoperiș nou din tablă și s-a construit actuala turlă. Tot atunci s-a spălat pictura veche de către pictorul C. I. Vasilescu din București, care a pictat și icoanele de la catapeteasmă, îmbrăcate, în anul 1934, în metal argintat. Tot în anul 1909 s-a scos podina de piatră și s-a turnat mozaic. Preot stăruitor, Teodor Periețeanu. Între anii 1934-1935 s-a refăcut pictura și s-a instalat lumina electrică, înzestrându-se biserica cu clopot nou, Epitaf, dric etc., cheltuindu-se peste 50 mii lei. Tot atunci s-au construit și actuala clopotniță, și cancelaria amintită. În 1968 s-a spălat din nou pictura de către pictorul Teodorescu-Romanați, iar după cutremurul din 1977 s-a reparat stricăciunea, în anul 1978.

Icoane. Biserica a păstrat câteva icoane din sec. XIX. O icoană a Nașterii Mântuitorului, 85 x 60 cm, pictată cu cheltuiala foștilor luptători în Războiul de Independență și donată bisericii, așa cum arată însemnarea de pe ea: „*Această icoană a nașterii D-lui Is. Hs. s-au făcut cu cheltuiala dorobanșilor. 1878*”. Icoana Izvorului Tămăduirii, pictată pe lemn, format mare și donată de Anton Serafim în anul 1882 și o icoană pe pânză, adusă de la Sf. Mormânt și donată de „*X. C. Gheorghe închinător Sf. Mormânt, 1882*”, este o adevărată carte ilustrată a Evangheliilor, prin bogăția picturilor.

Preoți slujitori. Preotul Nicu, cel din pisanie, a fost hirotonisit la 19 septembrie 1843, „*Nicolae sin popa Ion*”, fără însă să se specifice biserica pentru care era preotit, deoarece nu era sfințită. Alături de el a slujit Panait sin popa Șerban, de care aminteam mai sus și care socotim că era fiul acelui epitrop „*răspopă*” Șerban din pisanie. Ar fi însă o dovadă de existență a bisericii celei vechi și la care probabil va fi servit preotul Șerban, răspopit ulterior. Între anii 1865-1890, cu aproximație, au slujit preoții Loghin, Toma Matache și Petre. Între anii 1895-1908, preotul Al. Mazarini, împreună cu preotul Teodor Periețeanu, 1906-1939, preotul Daniel Iliescu, preotul Rotaru Ion, din 1943 și până astăzi, împreună cu preotul P. Petrescu, din 1947 și până astăzi.

Fosta biserică „Sf. Nicolae”

Câteva rânduri și despre fosta biserică „Sf. Nicolae”, ce a existat în oraș între anii 1780-1840. Biserica a fost construită în anul 1780 de către frații Ion și Radu Butculescu, din cărămidă, în partea de est a orașului, mai aproape de râul Vedea. A fost pictată însă abia în anul 1800, de ruda lor

Marin Butculescu, ctitorul bisericii „Sf. Împărați - Serdăreasa”. Biserica a avut pisanie și ea a fost publicată de către Petre Cernovodeanu. Biserica a fost părăsită din mai multe motive. Mai întâi, datorită faptului că în anul 1811 orașul s-a tras spre centrul actual și biserica a rămas izolată, fără credincioși, iar preoții mutându-se la biserica „Cuvioasa Paraschiva”, după 1836. Și cutremurul din 1838 a dărăpănat-o și fiind părăsită nu s-a mai refăcut, transformându-se, an de an, în ruine. Le-a pus capăt zidurilor cutremurul din 1977. Spre a numai fi expusă la profanare, în anul 1978 a fost nivelat locul și această biserică a rămas doar o amintire.

* * *

În încheiere, aș dori să mai spun câteva lucruri referitoare la bisericile din oraș.

Până în anul 1870 fiecare biserică își avea propriul ei cimitir, în curtea bisericii. În prezent, în oraș există un singur cimitir, cimitirul Sărdăreasa, deoarece este mai aproape de actuala biserică cu același nume.

Ținem să menționăm că între cele două războaie mondiale, în acest cimitir s-a ridicat un mare număr de veritabile monumente de artă funerară, din marmură, granit, cavouri, basoreliefuri, busturi, cruci și care constituie pentru oraș adevărate valori ale patrimoniului său artistic.

Ca și în alte orașe și sate ale țării și în Roșiorii de Vede germanii au ridicat, în timpul ocupației dintre 1916-1918, clopotele bisericilor. Ele au fost înlocuite prin osteneala credincioșilor, între anii 1920-1935. Tot în aceeași perioadă a fost instalată în biserici lumina electrică, deși nu toți credincioșii vedeau cu ochi buni aceste renovări, firește, ca atunci când este vorba de un lucru nou. A trebuit să treacă timp pentru a se potoli lucrurile.

În sfârșit, nu pot să închei lucrarea fără să fac o listă, chiar aproximativă, a foștilor protopopi ai orașului. Până în anul 1838, la Roșiorii de Vede a fost singura Protoierie din județ, iar în plășile județului, numai proestoși. Din 1838, Protoieria se va muta la Turnu Măgurele. Abia după 1900 se va reînființa Protoieria Roșiorii de Vede.

Protopopii orașului

La 1768 este amintit protopopul Mircea, cu prilejul unei hotărâncii la care era delegat la moșia Șovărăști (azi Adămești)¹⁴.

În anul 1795 amintit protopopul Stancu, delegat să cerceteze bisericile din Teleorman, ca să vadă starea lor.

¹⁴ Arhivele Statului. București, *Indice Cronologic*, vol. I, p. 699.

Între anii 1796-1800, protopop a fost Mihai Depărățeanu, între anii 1800-1812, Marin duhovnicul. Între 1812-1830, a fost protopop Constantin Marin Ostreanu, fiul lui Marin duhovnicul. La 1838 și după acest an, protopop a fost Hristea Mihăescu Economu. Se va muta, tot ca protopop, la Turnu Măgurele, unde se mutase capitala județului Teleorman. La Roșiorii de Vede vor funcționa doar proestoși.

Amintesc și pe Constantin Ostreanu și Atanasie Dumitrescu, mirodot între anii 1845-1870. La 1875 era proestos Popa Mihai, până pe la 1878. Un protopop amintit la 1870 a fost și preotul Ioan Referendaru, care a funcționat la Turnu Măgurele, sfințind steagurile oștirii române ce va trece Dunărea pentru Independența României.

Reînființându-se Protoieria la Roșiorii de Vede, primul ei protopop a fost Daia Anastase, 1900-1908. I-au urmat apoi protopopii: Teodor Periețeanu, 1910-1920, F. Ionescu, tată a 11 copii, 1920-1930, Nicolae Marinescu, 1930-1940, Daniel Iliescu 1941-1947, Ion Stănescu, 1948, Nicolae Andronescu din Belitori (Troianu), 1949-1950, Gheorghe Stănculescu, de la parohia Drăgăneștii de Vede, 1 ianuarie 1951-31 august 1951, Spiru Ioan, din Surdulești, 1 septembrie 1951 și până la 31 august. 1954, Aurel Ionescu, din Peretu, 1 septembrie 1954-1966, Ion Rotaru, de la biserica „Sf. Ioan”, din oraș, 1966-1968. Apoi se desființează Protoieria, reînființându-se după 1991, județul Teleorman trecând după acest an, la Episcopia de Argeș.

BIBLIOGRAFIE

- Arhivele Statului, București, *Indice Cronologic*, vol I, București 1961.
Arhivele Statului, Filiala Teleorman, *Fond Prefectură*, dos. nr.632/1835.
Anuarul Mitropoliei Ungro-Vlahiei, București, 1888.
Bauer, *Memoires historiques et géographiques sur la Valahie*, traducere G. Sion, București, 1860.
Cernovodeanu P., *Bisericii din Roșiorii de Vede*, Glasul Bisericii, 3-4/1961.
Cernovodeanu P., *Răscoala Seimenilor și Dorobanților din București la 1655*, București, 1961.
Colectiv, *Județul Teleorman*, București, 1980.
Cazacu, pr. M., *Hirotonisiri săvârșite în Eparhia Mitropoliei Ungro-Vlahiei între 1833-1852*, Glasul Bisericii, 11-12, 1972.

- Dolinescu-Ferche Suzana, *Așezări în sec. III-VI e.n. în S-V Munteniei. Săpăturile de la Dulceanca*, București, 1974.
- Georgescu P., *Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Teleorman*, București, 1897.
- Giurescu C.C., *Principatele Române la începutul sec. XIX*, București, 1957;
- Iorga N., *Revelații Toponimice, Teleorman*, București 1941.
- Negoescu, pr. G., *Condica Hirotoniilor de la 1823-1834*, Biserica Ortodoxă Română, 5-6, 1937.
- Manolache A., Pârneață Gh., *Contribuții la istoria culturii și învățământului în județul Teleorman*, București 1973.
- Manolescu R., *Schimbările de mărțuri dintre Țara Românească și Brașov*, București, 1957.
- Năsturel P.Ș., *Apropo de Tenou Orman (Teleorman) de Kinnamos*, Paris, fără dată.
- Oltenu Șt., *Genealogia orașului*, București, 1963.
- Popescu, pr. N., *Preoți de mir adormiți în Domnul*, București, 1943.
- Popa Gh., Bălă I., Toader I., *1848 în Teleorman*, București, 1980.
- Spiru I., *Așezări străvechi în raionul Roșiorii de Vede*, Materiale și Cercetări Arheologice, V, 1959, p. 695-707.
- Spiru I., Rusenescu Constanța, *Evoluția limitelor administrative ale jud. Teleorman*, Studii și cercetări de geologie, geofizică, geografie XXVI, 1979, p. 97-103.
- Spiru I., *Catagrafia din 1810 a județului Teleorman*, Glasul Bisericii, 5-6/1974.
- Spiru I., *Sate vechi teleormănene*, ziarul Teleormanul, 18 aug. 1971.
- Staicu N.I., *Așezările județului Teleorman*, Turnu Măgurele, 1939.
- Stoicescu N., *Bibliografia monumentelor feudale din România, Țara Românească*, vol. II, Craiova, 1970.
- Stroescu P., *Roșiori de Vede*, Alexandria, 1933.

BISERICI – BORDEIE

(Glasul Bisericii XXXVI, 10-12, 1977, p. 937-955)

Cercetând trecutul satelor și bisericilor noastre timp de mai mulți ani, am aflat de existența unor biserici-bordeie, despre care s-a știut și se știe și astăzi foarte puțin, datorită faptului că bibliografia în legătură cu acest capitol al istoriei noastre bisericesti este destul de săracă și cu un material mai mult tangențial, neavând date așa cum ar fi solicitat o astfel de problemă. Chiar acest material a rămas aproape necunoscut cercetătorilor și cu atât mai puțin, masei largi de cititori, în ciuda faptului că existența acestor biserici-bordeie, modeste locașuri de cult, are rădăcini adânci în trecutul nostru milenar.

Iată de ce trebuie să mărturisesc că acest studiu asupra lor nu a fost deloc ușor, deoarece am pornit de la niște informații sumare și pentru a aduna materialul necesar a trebuit să cercetez biblioteci și arhive, căutând aproape tot ce s-a scris în legătură cu acest subiect. În al doilea rând, lipsa de material bibliografic m-a obligat la noi cercetări de teren în regiunile unde au existat biserici-bordeie, ca și la o corespondență cu preoții satelor în cauză, fiindu-mi imposibil, să cercetez toate locurile unde au existat astfel de biserici.

Cu toate greutățile întâmpinate, rezultatul cercetărilor mele au fost pe măsură să-mi răsplătească oarecum osteneala. Țin să aduc pe această cale alesele mele mulțumiri acelor preoți care m-au ajutat în această lucrare cu informațiile lor, ca să pot duce la bun capăt acest studiu, oarecum inedit din trecutul Bisericii noastre¹.

I. BIBLIOGRAFIE

Marele merit de a fi sesizat existența acestor biserici-bordeie și de a fi atras în același timp atenția asupra lor, revine regretatului om de știință Constantin Nicolaescu-Ploșor. Încă de acum 50 ani, cu prilejul unor cercetări arheologice și numismatice efectuate în satul Covei din jud. Dolj, adică în anul 1927, aflând despre existența unor astfel de biserici în sat, el nota următoarele: „*Fără îndoială această știre legată de existența*

¹ Mulțumesc îndeosebi P.C. preoții: Ilie Ștefan, protoiereu Băilești, N. Manda protoiereul protoieriei Corabia, E. Cumpănașu, Orlea, P. Petrescu, P. Pârvan, Ilie Tudoran, T. Popescu, Anton Căliman, pentru sprijinul acordat.

*bisericilor-bordeie, este destul de prețioasă deoarece nicăieri, după câte cunosc, n-am văzut menționat acest tip de biserică. O anchetă în regiunea bordeielor, ne arată că nu numai la Covei a fost o astfel de biserică, ci și în alte sate, iar o săpătură făcută după toate rânduielile cerute de o astfel de problemă, ne va da în amănunt planul acestei biserici-bordei”.*²

Afirmația sa era la vremea aceea pe cât se poate de adevărată deoarece, cu excepția unui document publicat în *Istoria Românilor* din 1891 și în care se amintește de biserica-bordei din fostul sat Gârla-Romanați³, nu mai fuseseră menționate astfel de biserici decât întâmplător, în monografia fostului județ Romanați, publicată în 1928. În această lucrare se menționa o biserică-bordei în satul Orlea și una de pământ în satul Hotaru, ținând de județul Olt⁴. Abia după publicarea de către C. N. Plopșor, în 1940, a datelor culese asupra bisericilor-bordei, vor apare noi lucrări care să menționeze în treacăt aceste biserici, fără a da alte date asupra lor⁵.

Un mare merit în notarea acestor biserici-bordeie îl are și cercetătorul N. Stoicescu, care pe baza materialului publicat până în 1970 asupra acestei probleme, notează în această vastă și valoroasă lucrare aproape toate bisericile-bordei menționate în lucrările amintite mai sus, atrăgând implicit atenția cercetătorului și cititorului asupra lor, deși aceste informații sunt destul de sumare⁶.

Scriitorul acestor rânduri, într-un articol în anul 1974, nota nu numai existența bisericilor-bordei din județul Teleorman, dar atrăgea în mod deosebit atenția răspândirii lor, nu numai în Oltenia, ci și în Muntenia⁷.

Țin să amintesc și lucrarea: „*Din arhitectura lemnului*”, lucrare în manuscris a arhitectului Andrei Pănoiu, care face interesante observații asupra arhitecturii acestor biserici-bordeie, mulțumindu-i și pe această cale, pentru bunăvoința de a mi-l fi pus la dispoziție.

² Nicolaescu Plopșor, *Biserici - bordeie în Oltenia*, Oltenia, I, 1940, p. 11-14 și 21.

³ V. A. Urechia, *Istoria Românilor*, București 1891, p.376.

⁴ Richman Ștefan, N. Vasile Enescu, pr. Iosif Paul Constantin, *Contribuțiuni la monografia județului Romanați*, Craiova, 1928, pag. 353.

⁵ *Anuarul Mitropoliei Olteniei*, Craiova, 1941 (= A.M.O.); Ioan Ionașcu, *Catagrafia eparhiei Argeșului din 1824*, București, 1942; Pr. I. Popescu-Cilienii, *Învelișurile vechilor noastre biserici*, Craiova, 1945, pr. Ion Ionescu, *Informații noi despre bisericile-bordei din Oltenia*, Mitropolia Olteniei, anul XV, nr. 1-2, 1963; idem, *Catagrafia Eparhiei Râmnicului din 1845*, Mitropolia Olteniei, anul XVII, nr. 3-8, 1965.

⁶ N. Stoicescu. *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România – Țara Românească*, vol. I-II, Craiova, 1970.

⁷ pr. I. Spiru, *Biserici de sate pe valea Oltului și Călmățuiului*, Glasul Bisericii, nr. 11-12, 1974, p. 1995.

II. NUMĂRUL BISERICILOR ȘI ARIA LOR DE RĂSPÂNDIRE

Existența bisericilor-bordeie, ca și aria lor de răspândire, va fi fost mult mai mare decât știm noi astăzi. Ca dovadă, notez că în timpul cercetărilor noastre în regiunea de sud a Olteniei, am identificat existența altor biserici-bordeie, necunoscute până acum. Nu ne putem însă pronunța cu siguranță decât numai asupra acelor pe care le confirmă documentele și tradiția, deși credeam că astfel de biserici vor fi existat și în alte părți ale țării, în afară de regiunile unde au fost identificate. Acest lucru l-au sesizat de altfel și alți autori, ca de exemplu, I. Popescu Cilieni, care făcea următoarea afirmație: „*Cu siguranță vor fi fost mai multe biserici bordeie, nu numai în Oltenia, ci și în Muntenia, în județele Teleorman, Vlașca, Ilfov și Ialomița*”, lucru confirmat ulterior, în parte, cum deja am menționat mai sus⁸. Vor mai fi desigur și alte biserici ascunse fie în arhive nepublicate sau chiar în pământ și care descoperindu-se ulterior vor lărgi aria lor de răspândire⁹.

În prezent, se poate afirma cu siguranță existența a circa 45 biserici-bordeie situate în satele din sud-vestul Olteniei și sud-vestul Munteniei, pe teritoriul actualelor județe Dolj, Olt, Mehedinți și Teleorman, cele mai multe fiind în Oltenia, în special în jud. Dolj.

Dintre acestea, C.N. Plopșor a notat 17 biserici, pe baza cercetărilor sale personale, cât și a informațiilor culese de la preoți și bătrânii satelor, unde au existat astfel de locașuri. Satele cu biserici-bordeie menționate de el sunt: Afumați, Băilești, Bistrețu, Cornu, Comani, Covei, Dobridor, Fântâna Banului, Maglavit, Moreni, Poiana Mare, Rudari, Salcia, Seaca și Verbița, pe atunci în județul Dolj și Moldoveni, în fostul jud. Romanați. În total a fost notat un număr de 19 biserici-bordeie în Revista Oltenia, din care 18 în volumul I, 1940, iar una în volumul II din 1941 și anume biserica-bordei din Vădastra, județul Olt¹⁰. Aceste notări de biserici-bordeie au și foarte prețioase informații asupra lor, lucru deosebit de important deoarece, cu mici excepții, sunt singurele informații păstrate mai pe larg, dându-ne posibilitatea de a cunoaște oarecum vechimea, aspectul, construcția acestor biserici.

Anuarul Mitropoliei Olteniei menționa și el câteva biserici-bordeie menționate deja de Plopșor, în plus amintind de fosta biserică-bordei din satul Punghia, azi Punghiile, jud. Mehedinți¹¹.

⁸ I. Popescu-Cilieni, *op. cit.*, p. 89. Același lucru îl afirma și pr. I. Ionescu: „*Până astăzi o parohie din cartierul marginal de răsărit al orașului Craiova, poartă denumirea de Parohia Bordei fiind posibil să fi avut pe lângă locuința-bordei și o biserică-bordei*”.

⁹ C. N. Plopșor, *Încă o biserică-bordei*, Oltenia, II, 1941, Craiova, p. 76.

¹⁰ Pr. I. Mazilescu, *Biserici-bordeie*, Oltenia, I, 1940, p. 175-176.

¹¹ *A.M.O.*, p. 536.

Catagrafia din 1824 a Eparhiei Argeşului, publicată în 1942, menţionează 6 biserici-bordeie în satele: Potlogi, Râioasa, Segarcea, Slăviteşti, Slobozia şi Tia, ce aparţinea în acea vreme jud. Olt, ridicând numărul lor la 26¹². Pr. Popescu Cilieni notează în lucrarea sa citată deja¹³, o bună parte din bisericile-bordeie menţionate de Plopşor dând în plus informaţii asupra altor cinci biserici existente cândva în satele: Cătane-Dolj, Cilieni, Gârla, Izlaz şi Orlea, jud. Romanaţi, urcând numărul lor la 31. Publicându-se în 1965 Catagrafia Râmnicului din 1845¹⁴ sunt menţionate 11 biserici-bordeie, din care 5 deja citate de Plopşor, iar alte 7 existente cândva în satele: Ciuperceni, Desa, Galicea Mare, Hunia, Piscul de Ghidici, Plosca şi Tunari, urcând numărul lor la 38¹⁵. Lucrarea citată a lui N. Stoicescu menţionează 30 biserici-bordeie, din care 29 deja amintite în lucrările citate mai sus, dând, în plus, informaţii asupra unei noi biserici-bordei la Calafat. În total, 39 biserici-bordeie. Dacă adăugăm şi pe cea „*de pământ*”, din Hotaru, jud. Olt, ca şi pe acelea pe care le-am identificat în cercetările noastre în satele Celei, Ianca, Jieni, Râsuceni, judeţul Olt şi Cioroiaşi, jud. Dolj se ajunge la un total de 45 biserici foste cândva bordeie în pământ.

III. PREZENTAREA BISERICILOR-BORDEIE

Pentru a cunoaşte mai bine situaţia acestor biserici, aria lor de răspândire ca şi sumarele informaţii rămase asupra lor, le voi prezenta alfabetic:

1. Amărăştii de Jos, jud. Dolj. „*A fost biserică-bordei, numită Biserica din Gura Ocnitei*”.¹⁶ „*Biserică-bordei sec. XVIII*”.¹⁷

2. Afumaţi, jud. Dolj. „*Numit uneori şi Afumaţi-Amzuleşti, înainte de biserica veche a existat o biserică-bordei; se cunoaşte şi azi groapa acestei biserici în cimitirul satului*”.¹⁸ „*Biserică-bordei, a fost biserica Sfântul Sava, 1861-1863*”.¹⁹ „*1845 proprietatea D. Tudor Iota; 111 familii; de lemn, Sf. Sava (bordei) cu doi preoţi, Ilie sin Manea şi Gheorghe sin Stan Urziceanu*”.²⁰

¹² I. Ionescu, *op. cit.*, p. 80-88.

¹³ I. Popescu-Cilieni, *op. cit.*, p. 95-98.

¹⁴ I. Ionescu, *op. cit.* Celelalte patru biserici-bordeie sunt: Afumaţi, Covei, Coman şi Moreni.

¹⁵ N. Stoicescu, *op. cit.*

¹⁶ I. Mazilescu, *op. cit.*, p. 175. Satul amintit la 1574.

¹⁷ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 31.

¹⁸ C. N. Plopşor, *op. cit.*, p. 12. Informaţii de la pr. Firănescu.

¹⁹ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 27.

²⁰ I. Ionescu, *op. cit.*, p. 439.

3. Băilești, jud. Dolj. „Groapa bisericii-bordei se vedea din vechime”.²¹
„Biserica Sf. Nicolae, construită la 1853 pe locul unei biserici-bordei”.²²

4. Bistrețul, jud. Dolj. „În curtea bisericii, la R. (răsărit, *n.ed.*) de actuala biserică, se află o groapă a fostei biserici-bordei”.²³ Biserică-bordei”.²⁴

5. Calafat, jud. Dolj. „Biserică-bordei Sf. Nicolae, 1730-1740, reclădită de zid, ante 1840”.²⁵

6. Catanele, jud. Dolj. „Biserica Sf. Nicolae din Catane, Dolj, a fost făcută de cărămidă în anul 1842-1843 de serdarul N. Iota și serdăreasa Casandra în locul celei vechi, care era bordei în pământ cu gârlici, înalt spre sud, pe jos și pe pereți pridvorită cu blană groasă de stejar și cu ferestre mici pentru lumină. Prestolul și azi e îngropat acolo”.²⁶ „Biserica Sf. Nicolae construită de N. Iota, ridicată pe locul unei biserici bordei”.²⁷

7. Ciuperceni, jud. Dolj. „1845. Proprietatea Sf. Mânăstiri Horezu, 264 (familii); de lemn, Sf. Nicolae (bordei de pământ); un preot Neacșu sin Marin”.²⁸ „Biserică-bordei Sf. Nicolae, ante 1845, apoi biserică din 1852-1856”.²⁹

8. Cilieni, jud. Olt, fost jud. Romanați. „O altă biserică era în satul Cilieni, Romanați, prin anul 1800. Bătrânii spuneau că această biserică-bordei era la „Săliște”. În ea slujea popa Miu”.³⁰ „Biserica Sf. Nicolae 1830 sau 1841, ridicată pe locul unei biserici-bordei”.³¹

9. Comani, azi Golentși, jud. Dolj. „1845, proprietatea Sf. Mânăstiri Tismana; 60 (familii), de lemn, Sf. Nicolae, bordei, un preot”.³² „În privind sf. biserici a acestui sat ce se află în pământ, făcută ca bordei și se ruinează de nu mai era în stare, din care cauză era poprită și din partea bisericească pentru a se mai sluji sfânta slujbă într-însa”.³³

²¹ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 12. Satul amintit la 1536.

²² N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 48, cf. și *A.M.O.*, p. 172.

²³ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 12. Satul amintit la 1531.

²⁴ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 71.

²⁵ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 128. Sat amintit la 1424.

²⁶ I. Popescu-Cilieni, *op. cit.*, p. 96

²⁷ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 143.

²⁸ I. Ionescu, *op. cit.*, p. 436.

²⁹ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 179.

³⁰ I. Popescu-Cilieni, *op. cit.*, p. 97. El știa despre biserica-bordei de aici de la bunicul său pr. N. Popescu, mort în 1942, în etate de 87, iar el știa acest lucru de la bătrânul Ene Rece, mort în etate de 105 ani, în 1890.

³¹ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 157. Biserica actuală datează din 1847.

³² I. Ionescu, *op. cit.*, p. 447.

³³ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 21. Extras din jalba locuitorilor către Protoieria plășii Câmpul-Dolj din 1861; satul amintit la 1639.

10. Cornu, jud. Dolj. „Întâi s-a săpat groapa în pământ și s-a ars cu lemne multe. Biserica-bordei a dăinuit până pe la 1899. Era jumătate în pământ și jumătatea afară, făcute din grinzi groase de lemn. Cărți și icoane din această biserică se află și azi la biserica nouă”.³⁴ „Biserică bordei Sf. Nicolae, construită de zid la 1898-1902”.³⁵

11. Covei, jud. Dolj. „1845. Proprietatea megieșească, 63 (familii); de lemn; Cuvioasa Paraschiva; Bordei de pământ; doi preoți, Ion sin Popa Dinu și Dan sin Manea Mănișor”.³⁶ „La apus de sat se cunoaște și azi vechea Siliște a Coveiului. Sumedenie de gropi de bordeie și chiar groapa bisericii a fost și ea într-un bordei, ne arată unde se întindea altădată satul. În lucerna lui Afrim Rădulescu unde se afla groapa bisericii, rămăseseră până înainte de război (1916-1918 n.n.) mai multe cruci ca o mărturie a mormintelor din preajma bisericii. Biserica-bordei avea tăvăneală, pereții și pardoseala bisericii erau de scânduri groase de lemn, acoperiș de pământ ca la orice bordei, și gârliciul mai înalt, ca un cerdac deasupra căreia era așezată în față pe o cruce de lemn. Biserica s-a dărâmat singură, iar icoanele au rămas acolo îngropate în pământ, nu ne-a luat nimeni. În tot satul nu era o casă, toată lumea era în bordeie”.³⁷ „Coveiu, jud. Dolj, biserică bordei, apoi Sf. Dumitru, 1855-1858”.³⁸

12. Desa, jud. Dolj. „1845. Proprietatea prințului Miloș, 181 (familii), de lemn, Sf. Nicolae; bordei în pământ, un preot, Neacșu sin Marin”.³⁹ „Biserică bordei Sf. Nicolae, ante 1845, apoi biserică din 1860”.⁴⁰

13. Dobridor, jud. Dolj. „Groapa bisericii bordei se mai cunoaște și acum pe valea Cotobățului”.⁴¹ „Biserică bordei, apoi biserica Sf. Nicolae, ante 1843”.⁴²

14. Fântâna Banului, jud. Dolj. „În curtea bisericii se află o groapă a vechii biserici, care spun bătrânii a fost în formă de bordei”.⁴³ „Biserică bordei, apoi biserica Sf. Nicolae”.⁴⁴

³⁴ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 14, I. Popescu-Cilieni notează și el această biserică, adăugând că se afla în mahalaua Cârțuclești (*op. cit.*, p. 96).

³⁵ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 198.

³⁶ I. Ionescu, *op. cit.*, p. 437.

³⁷ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 11-12.

³⁸ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 204.

³⁹ I. Ionescu, *op. cit.*, p. 436. Satul amintit la 1577.

⁴⁰ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 274.

⁴¹ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 13. Satul amintit la 1577.

⁴² N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 281.

⁴³ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 13.

⁴⁴ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 305.

15. Galicea, jud. Dolj. „1845. pe proprietatea Măriei sale, Prințul Gheorghe Bibescu, 315 (familii); de lemn, cuvioasa Paraschiva, (Bordei în pământ) doi preoți; Rizea sin Popa Ioan, 1809 preoțit...”.⁴⁵ „Galicea, jud. Dolj, biserică bordei ante 1845”.⁴⁶

16. Gârla, fost Romanați, azi înglobat în com. Islaz, jud. Teleorman. „Gârla Mare jud. Mehedinți, Biserică bordei, sec. XVIII, ulterior biserică nouă, 1836-1838”.⁴⁷

Această scurtă notare, autorul citat o ia după documentul publicat în 1891 de istoricul V. A. Urechia. Cum acest document în legătură cu biserica bordei din Gârla, fost Romanați, iar nu Mehedinți, cum greșit notează autorul, nu a fost publicat integral în legătură cu biserica bordei de aici, ci numai parțial de către autorii citați, în acest articol, îl voi cita în întregime pentru importanța lui: „*Carte legată pitarului Giurgiu Ispravnicu ot sud Romanați pentru un bordei ce l-au făcut locuitorii din Gârla pe hotarul țării. Credinciosul boerul Domniei mele Constantin biv-vel Pitarul, ispravnicul ot sud Romanați, sănătate, în trecutele zile din poruncă și s-a fost scris pentru un bordei ce ne-au înștiințat că au făcut locuitorii din Gârla pe hotarul țării*”⁴⁸, cu socoteală să aibă biserică ca să-l sfârâme și să-l strice neurmător fiind, ai dat vreme și ai lăsat lucrul la prelungire până când luând Domnia mea înștiințare din cartea ce scrie Căpitanul ot Izlaz, către D-lui vel Spătar, cum că în ziua de Crăciun a și târnosit acel bordei făcându-l biserică desăvârșită și să face întrânsul slujbă și cum că începerea a acestui lucru a fost prin mijlocirea unui popă Ioan din Izlaz, care popă și sfeșnice din biserică ot Izlaz au adus acolo, pentru care acestea ne-am turburat Domnia mea asupra-ți de ce să nu faci urmare poruncii în data ce ți-am scrie ci ai prelungit până va veni treaba până aici. Caută de nu face cusur ca aceasta altă dată, că vei cade în urgie, mai vârtos pentru cele ce sunt pentru treaba nizamului (poruncii n.n.) Și acum iată ce-ți poruncim primind porunca Domniei mele, numaidecât să pun mijloc pe sub cumpăt noaptea într-ascuns să-i dea foc, să arză toată, fără de a-mi mai aștepta altă poruncă dela noi și apoi după câteva zile iarăși noaptea pe sub cumpăt să pui să arunce pământ ca să astupe groapa acelei biserici bordei, să numai rămână groapa neastupată, fiindcă au apucat de s-au slujit întrânsa și să avem urmare. 1784 Februarie”.

⁴⁵ I. Ionescu, *op. cit.*, p. 435.

⁴⁶ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 326.

⁴⁷ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 335. În mod greșit autorul notează Gârla Mare, jud. Mehedinți confundând satul Gârla din fostul județ Romanați și înglobat, după 1840, în comuna actuală Islaz.

⁴⁸ Este vorba de hotarul ce despărțea teritoriul țării de raiaua de la Turnu.

⁴⁹ V. A. Urechia, *Istoria Românilor*, p. 376.

17. Hunia, com. Maglavit, jud. Dolj. „1845. Proprietatea Sf. biserici Maica Precista din Craiova, 204 familii; de lemn, Sf. Nicolae (bordei), 2 preoți: Pătru sin Popa Ioan, 1826, Ioan sin Popa Preda, 1828, amândoi preoții pentru acest sat”⁵⁰. „Hunia com. Maglavid-Dolj, biserică bordei, de lemn, apoi Sf. Nicolae, ante 1845”⁵¹.

18. Hotaru, jud. Olt, fost jud. Romanați. „Are două biserici, una veche din pământ, așezată în mijlocul cimitirului în ruină și alta de zid ridicată de locuitorii satului la 1870”⁵².

19. Islaz, jud. Teleorman, fost jud. Romanați. „Biserica Sf. Trei Ierarhi, mijlocul sec. XIX, biserică-bordei Sf. Nicolae Racoviță”⁵³.

20. Lunca, fost Râioasa, jud. Teleorman. „1824. Biserică din lemn în pământ, Buna Vestire, pe moșia Sf. Episcopii Argeș și a D-nei Cucoanei Ilincăi. Preoți: Mincă, Florea și Pană. Diacon Marin”⁵⁴.

21. Maglavit, jud. Dolj. „Sub coasta satului Maglavid sunt urmele mai multor gropi de bordeie între care și groapa bisericii vechi, care era un bordei”⁵⁵. „Biserică bordei, apoi biserică de zid, ante 1845”⁵⁶.

22. Moldoveni, com. Islaz, jud. Teleorman, fost jud. Romanați. „Biserica actuală s-a făcut în locul unei vechi biserici, care era clădită jumătate în pământ și jumătate afară, mărtăcită ca un bordei, acoperită cu pământ, înăuntru nu avea zugrăveală, doar câteva icoane. Tot satul ședea în bordei”⁵⁷. „Biserica Sf. Ioan, 1837-1845, construită de Barbul Știrbei pe locul unei biserici-bordei”⁵⁸.

23. Moreni, com. Breasta, jud. Dolj. „1845. Proprietatea Sf. Mănăstiri Motru, 53 familii, de lemn, Sf. Nicolae, (bordei), un preot, Manolache sin Iordache”⁵⁹. „Se cunoaște groapa bisericii-bordei, în care se află chiar o cruce pe locul Sfântului Prestol”⁶⁰.

⁵⁰ I. Ionescu, *op. cit.*, p. 436. Satul amintit la 1623.

⁵¹ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 376.

⁵² *Monografia jud. Romanați*, p. 347.

⁵³ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 384. El o citează după I. Popescu-Cilieni, *op. cit.*, p. 97. Biserica-bordei propriu-zisă se afla și ea într-un sat, azi desființat, Racovița, înglobat, după 1840, în actuala comună Islaz.

⁵⁴ I. Ionașcu, *op. cit.*, p. 80.

⁵⁵ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 13.

⁵⁶ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 448. Satul amintit la 1589-1591.

⁵⁷ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 21.

⁵⁸ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 433. În catagrafia din 1845 apare o biserică de zid, dar biserică-bordei a dăinuit și după aceea încă mulți ani.

⁵⁹ I. Ionescu, *op. cit.*, p. 451.

⁶⁰ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 21.

24. Orlea, jud. Olt, fost jud. Romanați. „1928 în comună există o biserică cu hramul Sf. Nicolae, zidită în anul 1863 și renovată în 1892. Înaintea ei a fost biserică în pământ în felul caselor bordei. Se cunoaște și azi locul iar bătrânii satului își aduc aminte de ea”.⁶¹ „Biserică de lemn Sf. Nicolae ante 1845, refăcută la 1863-1864 pe locul unei biserici-bordei”.⁶²

25. Piscul Sadovei, fost Ghidici, jud. Dolj. „1845. Proprietatea Sf. Mânăstiri Călui, 58 familii, de lemn, Sf. Nicolae, bordei, un preot, Stan sin Marin Pârlogea”.⁶³

26. Plosca, jud. Dolj. „1845. Proprietatea Sf. Mânăstiri Hotărani, 82 familii; de lemn, Cuvioasa Paraschiva; bordei în pământ; doi preoți Stan sin Nicolae Stoica, Ioan sin Preda”.⁶⁴ „La 1845 erau două biserici: biserica bordei cuvioasa Paraschiva și biserica de lemn Cuvioasa Paraschiva”.⁶⁵

27. Poiana Mare, jud. Dolj. „În mijlocul comunei, în spatele școalei a fost până la 1847 o biserică în bordei”.⁶⁶ „Biserică-bordei, apoi biserică de zid Sf. Voievozi, 1849, reparată în anii 1902, 1917 și 1936”.⁶⁷

28. Potlogi, azi Potlogeni, com. Tia Mare, jud. Olt. „1829. Biserică de lemn în pământ cu hramul Sf. Ioan Botezătorul. Pe moșia D-lui Banului Brâncoveanu. Preot Badea duhovnicul”.⁶⁸

29. Punghia, azi Punghiile, jud. Mehedinți. „La Punghia, jud. Mehedinți, era în sec. XIX o bisericuță-bordei”.⁶⁹

30. Rotunda, jud. Olt, fost jud. Romanați. „Se mai cunoaște și azi locul unde a fost biserica-bordei. Era adâncă de 1-5 m”.⁷⁰ „Biserică bordei, ante 1830, apoi în locul ei biserica Buna Vestire, 1840-1843, reparată în 1906”.⁷¹

31. Rudari, jud. Olt, fost jud. Dolj. „Biserica-bordei spun bătrânii că a fost făcută de gard de nuiiele împletite”.⁷²

32. Salcia, jud. Mehedinți, fost jud. Dolj. „În fața bisericii vechi și la M-Z de noua biserică a fost până 1854 o biserică în pământ, zidită în

⁶¹ Monografia jud. Romanați, p. 353-354. Sat amintit în 1407.

⁶² N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 464.

⁶³ I. Ionescu, *op. cit.*, p. 443.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 437-438. Satul amintit la 1575-1577.

⁶⁵ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 499.

⁶⁶ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 13.

⁶⁷ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 504, cf. A.M.O., p. 172.

⁶⁸ I. Ionașcu, *op. cit.*, p. 80.

⁶⁹ A.M.O., p. 172, cf. și I. Popescu-Cilieni, *op. cit.*, p. 98.

⁷⁰ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 12.

⁷¹ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 554. Satul amintit la 1598.

⁷² C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 14. N. Stoicescu amintește și el o biserică-bordei, dar nu în satul Rudari, ci Rudeni, jud. Dolj, făcând o confuzie, deoarece nu există nici un sat Rudeni în jud. Olt, nici în jud. Dolj, ci numai în jud. Argeș (p. 554).

cărămidă. Zidul era puțin afară din pământ, având ferestre. Bătrânii își aduc aminte de ea că era lungă și încăpătoare”.⁷³ „Biserică-bordei, apoi biserică de zi Sf. Nicolae, construită în 1857”.⁷⁴

33. Seaca de Câmp, jud. Dolj. „Biserică-bordei”⁷⁵ și „Biserică-bordei, apoi biserica Sf. Nicolae, 1856”.⁷⁶

34. Segarcea din Deal, jud. Teleorman, fost Olt. „1824. Biserica Cuvioasa Paraschiva, de lemn în pământ. Pe moșia Sf. Episcopii Argeș și a lui Mihalache Suțul. Preot adus de nevolnici din has (raia n.n.), nestatornic”.⁷⁷ Asupra acestei biserici-bordei s-a păstrat poate cea mai completă descriere, datorată decedatului preot A. Popescu care, în anul 1905, înainta Protoieriei Turnu Măgurele următorul raport asupra ei: „Mai înainte de 1852 a existat în comună o biserică de lemn, răzlopi, atât pereții cât și pe sus întocmai ca un bordei de vite. Altarul despărțit tot asemenea cu lemne cu 4 icoane împărătești, 2 strane, și locul de ședere pentru femei despărțite de cel al bărbaților tot cu lemne de stejar. Clopot nu avea, numai o toacă de lemn. În ea au servit mai mulți preoți”.⁷⁸

35. Slăvitești, azi Plopii Slăvitești, jud. Teleorman, fost jud. Olt. „1824. Hram Sf. Nicolae. Biserică de lemn. Pe moșie megieșească, făcută în pământ. Din cărți lipsă Mineiul și Pendicostarul”.⁷⁹

36. Slobozia, jud. Teleorman, fost jud. Olt. „1824. Sf. Nicolae. Biserică de lemn în pământ pe moșia banului Brâncoveanu. Preot Badea duhovnicul. Diacon Stan”.⁸⁰

37. Tia, azi Tia Mare, jud. Olt, fost și jud. Teleorman. „Biserica Cuvioasa Paraschiva. De lemn în pământ. Pe moșia lui Mihalache zet (ginere n.n.) Brătășani, însă la prost hal de dărăpănare. Preot Dumitru”.⁸¹

38. Tunari, azi Tunarii Noi și Tunarii Vechi, jud. Dolj. „1845. 91 familii, de lemn, Sf. Voievozi, bordei, un preot Ioan sin popa Ion”.⁸² „Tunari, jud. Dolj, la 1845 biserică bordei de lemn, Sf. Voievozi”.⁸³

⁷³ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 13-14.

⁷⁴ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 575.

⁷⁵ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 14 și 171.

⁷⁶ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 575.

⁷⁷ I. Ionașcu, *op. cit.*, p. 80. La N. Stoicescu biserica se arată a fi din sec. XVIII, dar citează greșit satul ca ținând de jud. Dolj.

⁷⁸ Pr. I. Spiru, *op. cit.*, p. 1198.

⁷⁹ I. Ionașcu, *op. cit.*, p. 80.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 80.

⁸¹ *Ibidem*, p. 80.

⁸² I. Ionescu, *op. cit.*, p. 446.

⁸³ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 641.

39. Vădastra, jud. Olt, fost jud. Romanați. „În legătură cu problema răspândirii geografice a bisericii bordei, preotul I. Popescu-Cilieni, mi-a semnalat dosarul nr. 28/1840 al arhivei Sf. Arhiepiscopii a Râmnicului în care citim că în satul Vădastra, plasa Mijlocului, județul Romanați, s-a clădit o biserică cu hramul Sf. Grigore de către preotul Marin Poteleanu și cu locuitorii satului și alții cine cu ce au putut ajuta căci cea veche în pământ, nu a mai putut fi de nici o slujbă”.⁸⁴ „Vădastra, Olt, fost Romanați, biserica Sf. Grigore Decapolitul, clădită la 1836 sau 1838 pe locul uneia veche de lemn construită în pământ”.⁸⁵

40. Verbița, jud. Dolj. „Biserica bordei era așezată în punctul numit „Ruga”. Această biserică-bordei s-a dărâmat după ce s-a mutat satul Verbița, de ciură”.⁸⁶ „Verbița-Dolj, biserică-bordei, apoi biserica Sf. Nicolae din 1681”.⁸⁷

La aceste biserici voi adăuga încă cinci identificate în cursul alcătuirii acestui studiu. Ele sunt:

- 41. Celei**, jud. Olt.
- 42. Ianca (II)**, com. Ianca, jud. Olt.
- 43. Jieni**, com. Răsuceni, jud. Olt.
- 44. Răsuceni**, jud. Olt.
- 45. Cioroiași**, jud. Dolj.

Asupra lor voi reveni în rândurile următoare.

IV. NOI INFORMAȚII ASUPRA LOR

Aflând despre existența acestor biserici-bordeie, am fost ispitit de la început de dorința de a verifica pe teren dacă mai există măcar urmele lor ici, acolo, în satele amintite. De aceea am făcut o călătorie destul de lungă pe Valea Călmățuiului și Siului în satele Segarcea, Lunca (Râioasa), Slobozia Mândra, Olteanca, din jud. Teleorman, ca și la Amărăștii de Jos, Celei, Corabia. Am cercetat, de asemenea, arhiva Protoierilor din Turnu Măgurele, Corabia și Băilești, din aceeași dorință de a completa cu informații noi datele ce le posedam asupra bisericilor-bordeie. Tot din aceeași dorință, dar și din imposibilitatea de a cerceta pe teren toate urmele acestor biserici, am folosit și corespondența cu foarte mulți preoți, cu satele

⁸⁴ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 691-692. I. Popescu-Cilieni a vizitat satele Vădastra, Islaz și Cilieni, fără a aduce informații noi asupra lor (*op. cit.*, p. 97).

⁸⁵ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 691-692. I. Popescu-Cilieni dă ca an al zidirii bisericii 1843. Satul amintit la 1491-1492.

⁸⁶ C. N. Plopșor, *op. cit.*, p. 14. Sat amintit la 1387.

⁸⁷ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 706-707.

în cauză, deși multe scrisori au rămas fără răspuns. Totuși, osteneala acestor cercetări, în mare măsură a fost răsplătită, deoarece informațiile culese au întărit cu date noi existența acestor biserici-bordeie, au dus la identificarea altora necunoscute până atunci și totodată am putut constata, în ciuda faptului că ele au dispărut de mult, că amintirea lor se mai păstrează și azi în foarte multe cazuri, în tradiția satelor.

Deosebit de importantă este menționarea lor în pisaniile multor biserici ridicate ulterior, pe locul sau în locul bisericilor bordeie, noii lor ctitori ținând să precizeze că ele s-au ridicat „*în locul unei biserici-bordei ridicate de moșii noștri*”. Era un gest conștient de prețuire față de înaintașii lor, care, cu toate greutățile în care au trăit, nu uitau în scurtul lor răgaz de liniște să ridice locaș de închinare, chiar așa modest cum le era și locuința, știind că acolo trăia vie nădejdea lor de o viață și de zile mai bune.

Așa cum deja am mai spus, timpul necruțător, focul, înecurile, ca și nepăsarea oamenilor au dus la distrugerea lor, deși ar fi fost posibilă acum 40-50 de ani salvarea măcar a unora din ele. Poate că și astăzi s-ar putea face, acolo unde se mai văd gropile acestor biserici.

Cât privește noile informații culese le voi cita în rândurile următoare. Voi începe cu biserica-bordei din Amărăștii de Jos, Dolj unde prin bunăvoința preotului Ilie Tudoran și a preotului I. Mazilescu, care a și menționat existența bisericii-bordei din acest sat în revista „*Oltenia*”, am constata că și azi se păstrează amintirea acestei biserici, deși uneori se face confuzie cu biserica din sat, în ruine, zidită de Matei Basarab, confuzie de-altfel întâlnită și în alte sate. Biserica-bordei din acest sat a dăinuit până în 1752, când în urma unor inundații, satul s-a mutat în vatra actuală, biserica-bordei fiind părăsită. Ea se afla pe locul cunoscut astăzi sub numele de „*Vatra Siliștei*”. Existența este confirmată și în paginile manuscris ale monografiei satului, întocmită de profesorul, azi decedat, Dumitru Manolache, din care citez: „*Primul locaș de rugăciune ar fi fost după mărturiile unor bătrâni, o biserică-bordei din coasta Godineilor. Că prima așezare a satului a fost în împrejurimi este posibilă, însăși denumirea Siliștii ne spune că pe vremuri aici ar fi fost vatra caselor*”.⁸⁸ În schimb, la Vădastra nu se mai știe astăzi de fosta biserică-bordei. Și în județul Teleorman despre existența bisericilor-bordei nu se menționează nimic în satele Slobozia și Lunca, fost Râioasa. La Vădastra, se confundă cu „*o biserică veche de suprafață ridicată din cărămizile și pietrele castrelor vecine romane*”.⁸⁹

⁸⁸ Dumitru Manolache Cristea, *Contribuții la istoria satului Amărăștiului de Jos din jud. Dolj*, 1970, p. 467 (manuscris).

⁸⁹ Informații despre această biserică veche, ce s-au menținut în ruine până aproape de zilele noastre, mi-au fost comunicate de pr. Ion Ionescu, actualul director al Seminarului Teologic din București.

Preotul Ivan Niculae din Lunca îmi confirmă doar că știe de existența unei vechi biserici, la vest de actualul sat, către râul Olt, dar care după ce satul s-a mutat în actuala vatră în anul 1792, din cauza înecurilor, fiind părăsită s-a ruinat și risipit. În locul ei boierii Rioșeni vor ridica, ulterior, o biserică nouă din cărămidă, identificată de noi pe baza unui act de la 1905 găsit în arhiva parohiei, ca fiind construită pe la 1800 sau puțini ani după aceea. Azi în ruine și fiind cu nivelul coborât jos în pământ, se confundă deseori cu fosta biserică-bordei.

În schimb, cercetând istoricul bisericii din Segarcea din Deal, întocmită de preotul Lițescu Nicolae, am găsit confirmată existența ei în istoricul actual al bisericii, din care citez: „*Tradiția ne spune că până la 1880 exista în satul nostru o biserică bordei, așezată cam pe dealul de deasupra cișmelelor, la care au slujit preoții Voicu Selea venit din Nicopol, preotul Dobrin, preotul Mândică, precum și alți preoți al cărui nume s-a pierdut ... Actuala biserică a început să fie construită în anul 1881 ... și s-a terminat în anul 1883. Era prima biserică ridicată la suprafața pământului din cărămidă din împrejurimi*”.⁹⁰ Această afirmație denotă că exista totuși o tradiție și despre alte biserici „în pământ”, în împrejurimi.

Informații prețioase asupra existenței bisericilor-bordei le-am găsit și în istoricul bisericilor din satele Islaz și Moldoveni, întocmite de către preoții parohi Șincu și Pană. Voi cita datele consemnate începând cu cele referitoare la biserica din Islaz: „*Comuna Islaz s-a format din satele Islaz, Verdea, Mozolea, Funduleț, Gârla și Racoviță, la 1850, de către proprietăreasa Zoe Brâncoveanca. În acest timp cătunul Racoviță, care se găsea în partea de nord a satului, își avea încă biserică proprie, așa cum de altfel își avea fiecare din cătunele amintite. Biserica era din bordei, în jurul căreia erau grupate cca. 100 familii și care era situată pe locul actualului cimitir părăsit și care delimita hotarul țării cu raiaua turcească de la Turnu Măgurele. Lemnele care alcătuiau grinzile bisericii-bordei putrezind, cu timpul s-a surpat. Atunci un comitet de 21 enoriași din acest cătun au luat inițiativa în anul 1869 de a ridica o biserică nouă, dar nu pe locul celei vechi ci pe actualul loc al bisericii începând cu anul 1871 și a terminat-o în anul 1873, decembrie 6, așa cum glăsuiește pisania: Această sfântă și dumnezeiască biserică ce se prăznuiește cu hramul Sf. Nicolae a fost făcută bordei în pământ de moșii noștri și acum s-a făcut precum se vede de noi: Florea Istrate Filip, Ion Piroi, Radu Văduna, Marin Encună, Enache Piroi, Florea Fl. Sindilă, Radu Florea Sindilă, Radu Boiangiu, Tudor Roșu, Marin Sârbu,*

⁹⁰ Afirmația nu este justă întrucât biserici de cărămidă fuseseră construite mai înainte în satele Râioasa, aproximativ 1800, Dudu 1837 etc.

*Marin Enagiu, Ion Enache, Preda Codrea, Stan Sărăcilă, Radu Popa, Ion Miertoi, Sandu Enagiu, Florea Enagiu, Ion Ivan Ainagiu, Mitran Popa, Marin Preduș Codrea, Preotul Dumitru, în ziua Prea sfinției sale Episcop de Râmnic D.D. Atanasie și al prea Puternicirii Sale Protopop Amzulescu, fiind începută la 1870, iulie și finită în anul 1873, decembrie 6”.*⁹¹

Aceleași informații mi le-a oferit și preotul E. Cumpănașu, din care citez: *„La Islaz, în mahalaua Racoviță, a existat o biserică în bordei în cimitirul actual, ale cărui urme se mai văd și astăzi și de care pomenește și pisania bisericii actuale. Biserica-bordei de la cimitir a avut hramul Sf. Dumitru și a slujit în ea preotul Matei pe la 1790 după care a urmat preotul Pandele Zărăfescu iar cântăreț pe Mihai Popa Matei. După ce s-a dărâmat această biserică-bordei, preotul Pandele Zărăfescu a trecut la biserica Sfinții Trei Ierarhi, de aci la Islaz, unde în acel timp erau deja 4 cântăreți și 4 preoți: popa Oprea, popa Stan, popa Gheorghe și popa Pantelimon. În locul bisericii-bordei care era situată pe un deal se spune că se legau șeicile de pe Dunăre și care se dărâmase, locuitorii au zidit o altă biserică având ca arhitect pe un oarecare Petru”.*

Și în satul Moldoveni găsim informații noi asupra bisericii-bordei. Citez: *„Înainte de anul 1832, pe locul actualei biserici a existat o altă biserică, dar ea era jumătate în pământ, iar jumătate deasupra pământului. Era făcută din gard de nuiel, lipită cu pământ și spoită cu var. Tot satul de altfel pe vremea aceea era din câteva zeci de bordeie. Biserica aceea bordei a fost dărâmată pentru a se construi încă din anul 1832, o biserică nouă mai falnică decât cea jumătate bordei. Biserica nouă a fost zidită în anul 1837 și zugrăvită în anul 1845”.*

Prin bunăvoința aceluiași preot Cumpănașu putem adăuga următoarele informații noi ce se păstrează, până azi în sat, despre fosta biserică-bordei din Orlea: *„La această parohie poate cu sute de ani înainte de anul 1863 a existat biserică-bordei care, după spusele celor bătrâni, pe care de mult timp i-am cercetat, avea pereții în interior de gratie, de nuiel împletite așa cum se obișnuia foarte mult pe aici, întrucât suntem comuna la margine de pădure, de baltă și de Dunăre. Acești pereți erau lipiți cu pământ galben și tencuiți frumos, și pe ei din loc în loc, erau fixate icoane, majoritatea de proveniență rusească. Altarul era mic și nu se cunoaște dacă avea acea absidă rotundă în partea de est, sau dacă biserica avea însăși lateral cele două abside semicerc. Această biserică a dăinuit până la 1863, când cetățeni din această comună au construit biserica din cărămidă care*

⁹¹ Este una dintre puținele pisanii păstrate, care amintește că bisericile din satele românești sunt construite de țărani.

există și astăzi. Fondurile bănești pentru această nouă biserică s-au strâns din comună și din satele din împrejurimi, ba chiar și din satele limitrofe bulgărești de peste Dunăre, unde se aflau în același timp și multe rudenii. Locul bisericii-bordei a fost la circa 10 m sud de biserică actuală și locul ei se observă și astăzi numai că terenul este aici mai jos fiind folosit și arat pentru agricultură”.

Referitor la fosta biserică-bordei din Tia Mare, preotul P. Popescu mi-a comunicat următoarele: *„Prin tradiție se spune că în comuna Tia Mare a existat o biserică bordei în stânga Oltului și din cauza viiturii apelor Oltului, satul s-a mutat în dreapta Oltului acolo unde se afla astăzi. În noua lui așezare ar fi existat o biserică de bordei pe măgura zisă a lui Mardale”.*

Datorită informațiilor primite de la preotul Preda Pele, din parohia Hotaru, comuna Grijdibodu, se confirma existența bisericii-bordei din sat, menționată foarte sumar *„de pământ”*, cum deja am menționat. Informațiile sunt: *„Când a fost zidită actuala biserică, satul număra 50-60 de case, toate bordeie. Mai la nord de actuala biserică, clădită în anul 1870, a fost o altă biserică tip bordei ale cărei urme se mai văd și azi. Fiind săpată în pământ, a rămas groapa. În anul 1870 cele 50-60 familii mai sus-arătate ajutate și de alți enoriași din satele vecine, au construit actuala biserică începută în 1870 și sfințită la 1872”.*

Și la Cilieni preotul actual Mitrea Mihai notează următoarele asupra fostei biserici-bordei: *„Fiind săraci și după obiceiul de atunci, primii locuitori ai satului locuiau în bordeie și aveau biserică tot bordei. Locul unde a fost biserică-bordei, nu se mai cunoaște, căci în timp apele Oltului surpând satul au surpat și biserică. Pe locul pe unde era odinioară satul și biserică-bordei este acum un zăvoi, care ține de județul Teleorman. În locul acestei biserici-bordei au ridicat o biserică de lemn, nu se știe când, dar există pe anul 1830”.*

În ceea ce privește satul Celei, prin bunăvoința aceleiași preot, E. Cumpănașu, s-a putut identifica și aici o fostă biserică-bordei, care a existat în sec. XVIII și înlocuită la 1832 cu altă biserică de cărămidă. Citez din informațiile trimise: *„La Celei, sub clopotnița care este rămasă de la popa Radu și care propriu zis este pronaosul bisericii ridicate de popa Șapcă și alții, se găsește pisania scrisă în românește cu litere chirilice, și care amintește despre existența acestei biserici-bordei”.* O transcriem atât cât se mai poate citi astăzi, deoarece o parte din text este șters: *„Hramul celui prea Sfânt Nicolae unde se cinstește la olaltă ... n-a mai fost altă biserică, nici de lemn, ci numai în pământ. Așadar la leatul 1832 cu îndemnul sfinților preoți Radu sin Dobre Șapcă, Sfințitului părintele Arhimandritul Gavril, egumenul Mănăstirii Bistrița și logofătul d-l Ion*

Miulescu aflându-se aicea ... locuitorii de aici și împrejurimi și alt ajutor însemnat d-l postelnicul Stoica Dumitru, Culcea sin Dobre Șapcă, Dumitru sin Pârvu, Cristu Cazacu ot Caracal, Culcea sin Radu Șapcă, Diaconul Cosma de aici, împreună cu toți locuitorii de aici și împrejurimi obștea toată. De la începutul temeliei sfințită în 1837 august 2”.

Informația este cu atât mai de preț deoarece în istoricul actual al bisericii din Celei nu se menționează biserica-bordei, dovadă că nu au citit pisania amintită mai sus.

Datorită tot unei pisanii, menționăm și o altă biserică-bordei în comuna Ianca și anume în parohia II - „Sf. Nicolae”, pe care o cităm: *„Această sfântă și dumnezeiască biserică ce se prăznuiește hramul sfântului Erarh Nicolae, s-au zidit din temelie și s-au înfrumusețat după cum se vede în locul alteia ce a fost bordei în pământ, de obștea satului, care au contribuit la lucru cu brațele și darea de bani, mai cu deosebire d-lui Ion Turcea, logofăt, Crăciun Cosma, Ion Coteț, preotul Stan, preotul Tone, Crăciun Sârbu, Mitru Coteț, Andrei Ciobu, Stan Popa, Tudor Pârvu Cosma, Mitrică Grigore, Dună Ducu și alți oameni din satele vecine, iar d-l conțopist Ion Rădulescu sub administratorul Plășii și d-lui Stoica Soreanu pomojnicul, au contribuit și cu darea de ajutor pentru înlesnirea lucrului și cu bani, pe cât au avut buna aplecare. 1858, august 2”.*

Am lăsat la urmă informațiile culese din sud-vestul Olteniei, anume din cuprinsul Protoieriei Băilești, unde au existat cele mai multe biserici-bordeie. Și azi, în ciuda anilor, amintirea lor dăinuie încă, cu toate că nu se mai știe când și cum au fost construite aceste biserici. În schimb, se cunoaște locul lor și existența lor este documentată de pisanii. Se repetă în baza acestor informații culese, că dispariția multora din bisericile-bordei se datorează părăsirii lor odată cu mutarea satelor, ca de exemplu la Maglavit, Poiana Mare, Cioroiașii etc. Și la Calafat⁹² amintirea bisericii-bordei a fost menționată în pisania vechii biserici înlocuită azi cu cea actuală, construită între anii 1905-1906. Din fericire prin grija decedatului preot Dumitru Rădăreanu textul pisaniei a fost păstrat și prin bunăvoința actualului preot Anton Căliman o pot și eu cita: *„Acest sfânt locaș exista chiar de la întemeierea comunei Calafat. La început, din cauza deselor războaie, a fost zidită în pământ. Cu timpul însă s-a îmbunătățit. În anul 1861 prin sânguina preotului Matei Dobriceanu s-a prelungit și s-a înălțat la anul 1896, prin inițiativa preotului Petre Calafeteanu, neobosita străduință a epitropilor D. Nicolaescu și S. Mladenovici și cu ajutorul autorității și a obștii locuitorilor acestei comuni, s-a scos din pământ și s-a făcut cupola, i s-a schimbat catapeteasma și s-a zugrăvit din nou”.*

⁹² Calafatul sau Vadul Diului este documentat prima oară la 1424.

Această pisanie aduce pe lângă dovada existenței bisericii-bordei și informația prețioasă că pe parcursul anilor a fost mărită și apoi scoasă din pământ, înțelegând prin aceasta că a fost ca și din nou făcută, lungindu-și astfel existența până la ridicarea actualei biserici din Calafat. Prin bunăvoința aceluiași preot A. Căliman am aflat că în Calafat au mai fost și alte biserici-bordei, dispărute și ele între timp.

Și existența bisericii-bordei din orașul Băilești, este atestată tot de pisania pe care o citez: „*Această sfântă dumnezeiască biserică cu hramul Sf. Nicolae din Mira-Lichiei s-a zidit în anul mântuirii de la Hristos 1816, în bordei, pe locul unde se găsește și astăzi de către locuitorii băileșteni, care s-au mutat de la punctul Nisipuri, din cauza holerei, unde biserica fusese construită din bârne. În anul 1845 s-a zidit din nou pe același loc din cărămidă arsă de la Cioroiași, recuperată din zidurile unei vechi mănăstiri*”.

Privitor la biserica-bordei din Comani, azi comuna Golenți, se știe și azi despre existența ei ca fiind așezată sub coasta dealului ce cobora spre baltă. Când s-au mutat locuitorii satului pe vatra actuală și-au construit „*tot o biserică bordei*” care a durat până în anul 1862. În acel an și-au construit biserică nouă, în locul căreia în 1904 s-a ridicat actuala biserică a satului. Azi se mai cunoaște doar groapa bisericii-bordei.

La Galicea Mare, se păstrează, de asemenea, tradiția bisericii-bordei, care a existat până în anul 1852. Ea se afla pe locul unde este astăzi liceul teoretic, unde de altfel s-au găsit și oseminte umane cu prilejul fundațiilor numitului liceu (informații pr. Virgil Cioroianu și pr. Nicolae P.).

Încheiem aceste rânduri cu câteva informații sumare asupra celorlalte trei biserici prin bunăvoința pr. B. Traian din protoieria Corabia: „*Jieni, biserică-bordei în pământ, după spusele bătrânilor din sat*”. „*Răsuceni, în sat a fost biserică-bordei de care își amintesc și azi bătrânii satului. Aceste biserici au fost distruse de viiturile Oltului și au fost părăsite odată cu mutarea satului pe actuala vatră*”. Cât privește biserica din Colibași, ea deja a fost menționată în cuprinsul articolului.

V. CÂND ȘI DE CE AU FOST CONSTRUITE ACESTE BISERICI

Informațiile rămase până la noi menționează existența bisericilor-bordei încă din sec. XVIII, deși ele poate cu sute de ani mai înainte vor fi existat. O dovadă de acest sens, o găsim în pisania bisericii din Celei, unde se menționează: „*n-a mai fost altă biserică nici de lemn, ci numai în pământ*”.

Tradiția afirmă că la Orlea, poate de sute de ani înainte de anul 1863, a existat biserică-bordei, iar la Calafat se păstrează tradiția mai multor biserici-bordeie, construite de-a lungul mai multor generații. Documentar ele sunt

menționate în sec. XVIII, cităm de exemplu bisericile-bordeie din Calafat, 1730-1740, Amărăștii de Jos, 1752, Gârla, 1684, Celei, Orlea, Cilieni etc.

De asemenea din cele șapte biserici-bordeie amintite în catagrafia din 1824, cel puțin unele din ele, dacă nu toate, fuseseră lucrate în sec. XVIII. Întemeind părerea noastră că aceste biserici vor fi existat și în secolele anterioare, datorită asemănării ce a existat permanent între locuința țaranului roman și acela a locașului său de cult. Lucru constatat și de către istorici și cercetători ai trecutului nostru. Voi cita doar două dintre aceste constatări. Prima aparține istoricului Dinu C. Giurescu: *„Arhitectura religioasă se rânduiește alături de cea laică iar ideologia creștină, când a pătruns la nord de Dunăre, construirea bisericilor a fost adaptare și transformare a tipului de locuință laică, prezentă la fața locului cunoscută prin practică din generație în generație, adică propria casă de locuit. De aceea ctitorii de lemn, opere originale, ale societății românești medievale, ctitorii de cărămidă și de piatră, nu mai puțin caracteristice, sunt adaptare la locuința tradițională a țaranului român”*.⁹³

Același lucru îl constată și arhitectul Andrei Pănoiu de la Direcția Patrimoniului Culturii Naționale, fostă Direcția Monumentelor Istorice și asupra bisericilor-bordei, citind: *„După unele descrieri reiese că arhitectura și plastica decorativă a acestor locașuri de cult se înrudesc îndeaproape cu aceea a locuințelor-bordeie din satele respective, împodobite și ele cu gârliciuri, cu furci puternice și fruntare bogat crestate”*.⁹⁴

Nu este dar exclus ca și bisericile-bordeie să fi fost o adaptare a locuinței tradiționale, bordeiul, care secole de-a rândul a fost cel mai obișnuit tip de locuință al țaranului în regiunea de șes a țării noastre.

O altă cauză a favorizat existența acestor biserici-bordei este adaptarea la clima de stepă a acestei câmpii, cu ierni geroase și viscolite și cu veri „de cuptor”. Ori bordeiul, fie locuință, fie biserică, avea avantajul de a se acomoda acestui climat: călduroase iarna, iar vara răcoroase. Aș mai adăuga și faptul că stratul gros de câțiva metri al loessului, îi oferea un material ușor de lucrat. Cauza însă principală constă în decăderea economică dintre cele mai precare în care ajunsese țăranimea datorită deselor pârjoliri, jafurilor turcești ca și politica asupritoare a birurilor mereu crescânde, puse și pe numărul coșurilor de fum. Starea aceasta de înrăutățire socială se răsfângea și asupra locuinței, deseori numai cu o singură încăpere. Și biserica în situația aceasta ia forma bordeiului în care trăiau

⁹³ Dinu C. Giurescu, *Țara Românească în sec. XIV-XVI*, București, 1973, p. 130-131.

⁹⁴ A. Pănoiu, *Arta lemnului*, p. 139 (manuscris).

credincioșii ei⁹⁵. Deci și din acest punct de vedere social-economic, biserica-bordei era ca și bordeiul, potrivită în zona aceasta de sud a țării supusă de atâtea ori năvălirilor, jafurilor și distrugerilor. În astfel de condiții țărănul român sărăcit și permanent amenințat de atacuri dușmane, nu avea, de altfel, nici mijloacele materiale și nici timp ca să-și facă o locuință sau biserică cum ar fi dorit și ar fi avut posibilitatea să le construiască, lucru dovedit cu prisosință când a avut posibilitatea să le facă, dar mai ales în zilele noastre.

Dacă nu știm precis când au început a se construi astfel de biserici, știm în schimb până când au existat. Cele mai multe s-au distrus înainte de 1850. Unele, refăcute sau nu, au dăinuit până în pragul sec. XX. Voi cita ca exemplu bisericile bordei din Afumați și Cornu, despre aceasta din urmă, tradiția locală afirmând că a dăinuit până în 1899, la Plopii Slăvitești până în 1861, când „*era ruinată cu totul*”, la Orlea până la 1863, la Segarcea din Deal până în anul 1880, iar la Calafat până în 1896. Singura care a dăinuit, chiar ruinată și în sec. XX, a fost biserica-bordei din Hotaru, jud. Olt, care știm că se afla în ruine când se scria monografia județului Romanați, în 1928, lucru posibil deoarece preotul actual arăta în istoricul bisericii că urmele ei se mai văd și astăzi.

VI. CUM SE CONSTRUIAU BISERICILE-BORDEI

Deși îi lipsește cercetătorului posibilitatea de a se orienta asupra modului de construcție al bisericilor-bordei, datorită dispariției lor, totuși pe baza unor informații ajunse până la noi se poate face o prezentare destul de apropiată de realitate. Lucrul este altfel ușurat și de faptul că biserica nu se deosebea prea mult de locuința-bordei, despre care avem mărturii de felul cum se construia. O dovadă în acest sens constă în informațiile rămase asupra unora dintre aceste biserici, în care se arată că erau „*lucrate ca un bordei*” sau „*întocmai ca un bordei*” (Moldoveni, Orlea etc.)

Vom încerca o reconstituire a unei astfel de biserici. Se sapă mai întâi groapa la locul ales. Pământul scos era aruncat de jur împrejur, iar groapa adeseori era arsă (Cornu, jud. Dolj), spre a întări pereții și a-i face mai rezistenți, ferind totdeauna lemnele de umezeală și putrezire. Odată groapa făcută, erau așezați răzlopii sau răzlogii prinși în cosoroabe, se așezau furcile iar pe urmă se mărtăcea. Răzlopii erau lemne de stejar rotunde, apoi separate în două jumătăți, partea rotundă se punea la perete, iar partea netedă frumos lucrată spre interiorul bisericii ca un fel de tapet sau perete al bisericii. După ce rânduiau acești răzlopi de jur împrejurul viitoarei

⁹⁵ C. N. Plopșor, *Bordei în Oltenia*, Buletinul Societății Română de Geografie, tom. XLI, 1922.

biserici, la capătul de jos ca și cel de sus erau fixați cu grinzi groase de stejar, numite cosoroabe, pentru a consolida pereții. Pentru acoperiș înfigeau în pământ două furci, una la un cap și alta la alt cap al bisericii, legate amândouă cu o grindă groasă și lungă de stejar, adică atât cât ținea lungimea bisericii-bordei. Ele erau, de regulă, cam de o jumătate de stângen afară din pământ. Se trecea apoi la mărtăcit, adică la așezarea căpriorilor în cele două pante, ca suport al acoperișului. Acești căpriori erau făcuți și ei din despicături mari de lemn, ca niște scânduri groase și erau prinși cu un capăt de grindă iar cu celălalt pe răzlopii de la marginea bisericii, lăsând o mică streășină acoperișului. Terminată și această lucrare, peste martaci se puneau leasă de nuiiele sau maldăre de trestie, apoi paie și peste paie pământ ca de o palmă și mai bine, ca grosime. Acesta era acoperișul⁹⁶.

În interior, biserica avea de cele mai multe ori cele trei forme tradiționale, altar, naos și pronaos. Forma cea mai obișnuită era aceea de navă. În altar, masa propriu-zisă a altarului, adică prestolul, era făcută, de regulă, dintr-o buturugă mare și groasă de stejar. Catapeteasma era și ea tot din lemn, desigur destul de modestă. Despărțitura dintre naos și pronaos era tot din lemn (Segarcea din Deal), de jos erau lipite cu pământ, dar au fost și biserici cu podeaua tăvănită, adică acoperită cu lemne. De zăgrăveală se pare că nu poate fi vorba, locul picturii îl luau icoanele așezate pe pereți.

Ferestrele erau mici și puține, astupate cu „bășică de porc”, sau pielicele subțiri de oaie și fiindcă se stricau destul de repede din cauza viscozelor sau crivățului, erau astupate deseori cu „cătăloaie” un fel de perne umplute cu paie. Acoperișul era de pământ și avea o mică streășină, iar cu precădere la intrare, era așezată o cruce de fier, lucrată și ea ca și cuiele folosite la întocmirea bisericii, de fierarii satului. Lungimea unei biserici-bordei obișnuită și vom da ca exemplu pe cea de la Vădastra, nu depășea 8-10 m, iar lățimea de cca. 4-5 m, așa cum de altfel erau chiar bisericile de lemn sau de cărămidă ridicate până în prima jumătate a sec. XIX. Au fost, desigur, și unele biserici mai mari, ca de exemplu aceea din Salcia-Mehedinți, care după tradiția locală, era „lungă și încăpătoare”. Cât privește biserica din pământ sau groapa ei, era aproximativ de 1,5-2 m. Foarte multe dintre aceste biserici aveau la intrare un gârlici sau o tindă. După așezarea acestui gârlici, unii cercetători clasează aceste biserici în două tipuri: una cu gârliciul orientat spre vest în sensul axului longitudinal al bisericii și a doua cu gârliciul orientat spre est. Alte variante ar privi forma absidei. De cele mai multe ori ea este ușor rotunjită și mai rar dreptunghiulară, având o deschidere egală cu latura navei. Existența acestor gârliciuri influențează deseori și pronaosul

⁹⁶ I. Popescu-Cilien, *op. cit.*, p. 71 și 99.

bisericilor-bordei. Când acest gârlici era cu fața spre vest, atunci făcea corp comun cu pronaosul, care se confunda deci cu gârliciul sau pridvorul bisericii. Când însă se afla cu fața spre est, pronaosul rămânea parte distinctă a bisericii. În general gârliciurile erau mai înalte ca la locuințele bordei, având deasupra pusă crucea bisericii și adăpostind uneori chiar și clopotul⁹⁷.

Nu toate bisericile erau construite în acest fel, existând și biserici-bordei din cărămidă, ca aceea din Salcia-Mehedinți sau lucrate din gard, adică dintr-o împletitură din pari și nuiiele prinse desigur cu bulumaci sau cosoroabe. Voi cita ca exemplu bisericile din Rudari, Orlea, Moldoveni etc. Mai adăugăm că erau lipite cu pământ și apoi văruite. Tehnica aceasta de lucru se obișnuia și la locuințele-bordei, întrucât locuitorii aveau la dispoziție pădurile de sălcii, arini și anini din preajma Dunării. Ba mai mult, din cauza lipsei lemnului tare, unii locuitori își făceau, la nevoie, și coșciugele tot din nuiiele, dovadă că această tehnică era foarte obișnuită de către țăranii din regiunea șesului bogat în ape și păduri de baltă⁹⁸. La Calafat, biserica-bordei, așa cum deja am menționat, nu a fost numai reparată, dar a fost scoasă și la suprafață.

În sfârșit, se pare că la nevoie au folosit și adaptarea unei locuințe-bordei în biserică-bordei, cum se pare că s-au petrecut la Gârla. Într-adevăr, din documentul citat din 1784, reiese destul de clar acest lucru. Citez: „...și s-a fost scris pentru un bordei ce ne-au încunoștințat că au făcut locuitorii din Gârla, pe hotarul țării, cu socoteală să aibă biserică”. Ca dovadă în plus și faptul că: „s-a târnosit acel bordei făcându-l biserică desăvârșită și să face într-însul slujbă și cum că începerea acestui lucru a fost prin mijlocirea unui popă Ioan ot Islaz, care popă și sfeșnice din biserică ot Izlaz au dus acolo...”. Aceasta ar putea fi deci și cauza pentru care voievodul Suțu dăduse ordinul să o ardă, deoarece nu fuseseră îndeplinite toate condițiile necesare ridicării și sfințirii unei biserici. Lucrul nu e de mirare deoarece și în zilele noastre se procedează deseori la fel, transformându-se o casă în biserică.

În încheiere mai adăugăm că în jurul acestor biserici se aflau cimitirele, după obiceiul vremii și că slujeau unul sau mai mulți preoți, tot după obiceiul vremurilor de atunci.

VII. CTITORII ACESTOR BISERICI

Deși nu ne-a rămas nici un fel de pisanie referitoare la ctitorii bisericilor-bordei, putem afirma, fără nici-o rețineră, că ele au fost exclusiv

⁹⁷ A. Pănoiu, *op.cit.*, p. 139-141.

⁹⁸ Astfel de coșciuge lucrate din nuiiele erau folosite în satele Lunca (Râioasa), Mitropolia, Icoana, azi desființate, pe baza unor cercetări arheologice pe care le-am făcut pe teren.

opera țăranilor și a preotului. Acest lucru îl confirmă, de altfel, pisaniile bisericilor ridicate ulterior în locul bisericilor-bordeie, dispărute sau rămase necorespunzătoare. Voi cita, ca exemplu, pisania de la biserica veche din Islaz, cătunul Racovița: „*Această sfântă și Dumnezeiască biserică ce se prăznuiește cu hramul Sf. Nicolae a fost făcută în pământ de moșii noștri...*”. De altfel nu reiese din nici-o informație care însoțește enumerarea alfabetică a acestor biserici, că ar fi putut fi altcineva ctitor, decât țăranii din satele amintite sau preoții lor, cum îl întărește și documentul referitor la biserica din Gârla: „*...ce ne-au înștiințat că au făcut locuitorii din Gârla, cu socoteală să aibă biserică*”.

Faptul în sine nu e de mirare, dacă ținem seamă că marea majoritate a bisericilor de la sate, de lemn sau cărămidă, au fost construite, în marea lor majoritate, de către țărani și preoți. De exemplu din cele 1600 de biserici construite în Țara Românească până la 1900, peste 800 din ele sunt ridicate pe cheltuiala clerului monahal, a țăranului ca și a preoților. Numărul lor ar fi fost mai mare dacă s-ar fi păstrat pisaniile tuturor bisericilor construite⁹⁹.

Boierii, cunoscută fiindu-le mândria, nu ar fi ctitorit astfel de biserici. Nu putem decât să regretăm că aceste modeste lăcașuri de cult au dispărut cu desăvârșire. Așa cum erau, mici, modeste și neîncăpătoare, ar fi constituit încă o dovadă a adaptării țăranului român la realitățile vitrege pe care le-a trăit de-a lungul veacurilor. Înțelepciunea realistă, cu un deosebit simț de adaptare, rod al unei experiențe acumulată de-a lungul veacurilor l-au făcut să facă și aceste biserici-bordeie așa cum era și locuința. În ciuda mijloacelor sale și a nestatorniciei vremurilor pe care le trăia, nu i-a lipsit niciodată simțul măsurii și nici al valorii sale artistice și spirituale. Dovadă că, în ciuda acelor condiții grele de viață, a știut să-și găsească timp și răgaz ca să dea viață acestor bisericuțe-bordei, chiar dacă știau că nu biserica locaș de cult este aceea care dă valoare și putere credinței sale.

Această încredere a sa în valoarea acestor idei, permanente ale dorului și nădejdiei omului, l-au făcut să reziste și să rabde vitregia vremurilor, dându-i speranța unor vremuri mai bune, ajutându-l să biruie încercările și să-i dea încredere nestrămutată într-un viitor pe măsura forțelor sale sufletești, ale bogăției sale artistice și ale vredniciei sale. Azi, când trăim aceste vremuri atât de mult dorite, trebuie să acordăm cinstea cuvenită și acestor modeste lăcașuri de cult, ca unele care au avut și ele un rol în istoria Bisericii noastre ortodoxe. Așa cum au fost, modeste lăcașuri de cult, să le privim cu toată prețuirea, fiind izvorâte din prisosul inimii și dintr-o necesitate permanentă, ca simboluri ale demnității naționale, ca și ale unor zile mai bune.

⁹⁹ N. Stoicescu, *op. cit.*, cap. *Ctitorii locașurilor de cult*.

În concluzie, bisericile-bordei au fost o realitate iar existența lor are cauze multiple din care cea dintâi era permanentul pericol de distrugere din partea turcilor și nesiguranța zilei de mâine. Aria lor de răspândire se constată, deocamdată, în câmpia de sud a Olteniei și în sud-vestul Munteniei, unde influența bisericilor-bordei din Bulgaria a fost directă. Până în prezent sunt cunoscute ca existând cândva 45 de biserici-bordeie, numărul lor fiind, desigur, mult mai mare și înglobând și alte județe de sud ale țării.

Bisericile-bordei se asemănau cu locuințele-bordei fiind construite jumătate în pământ și jumătate afară, majoritatea din lemn, excepție fiind cele din gard sau gratii și foarte rar, cărămidă. Amintirea lor se păstrează până azi în foarte multe sate unde au existat, fiind deseori amintite și în pisaniile bisericilor ridicate în locul lor¹⁰⁰.

Ctitorii acestor biserici au fost țăranii și preoții lor, deseori cu ajutor și de peste Dunăre, de unde veneau, nu rareori, și preoți, ceea ce dovedește o legătură permanentă între românii de pe ambele maluri ale Dunării.

Ca aspect, erau locașuri modeste dar îndeplinind complet funcția sacră pentru care era construite. Pentru trecutul nostru bisericesc, existența acestora constituie un capitol nou, care oglindește realitățile sociale ale unor vremuri de mult apuse, dar cu consecință atât de dăunătoare dezvoltării forțelor materiale și spirituale ale poporului român, integrându-se perfect în istoria satului românesc, a cărui istorie nu este altceva decât o istorie, în mic, a evoluției istoriei poporului român de-a lungul veacurilor.

¹⁰⁰ În acest sens adăugăm și o altă biserică-bordei la Segarcea din Vale, jud. Teleorman, despre care citim în documente: „*Cultul religios își are arătarea lui într-un trecut îndepărtat prin existența unui locaș, un fel de bordei numai cu unu până la 2 metri înălțime de la suprafața pământului, înăuntru văruit și cu 3-4 icoane din cele socotite atunci de credincioși mai importante, cu preot făcut de boieri, din cântăreți mai destoinici*” (vezi Ion N. Staicu, *Așezările județului Teleorman*, Turnu Măgurele, 1939, p. 189). Unele însemnări arată că aici a slujit, printre alții, „și un preot din Nicopol, anume Voicu Sebe” (*ibidem*, p. 187).

DIN TRECUTUL SATULUI SURDULEȘTI

(Mitropolia Olteniei XI, 5-6, 1959, p. 353-358)

1. Așezare

Satul Surdulești se află așezat în partea de sud a Raionului Costești și depinde de comuna Miroși, situată la 2 km nord. Prin calea ferată și șoseaua națională Roșiorii de Vede - Costești - Pitești, care trec prin sat, este legat de aceste centre. Are deci o poziție favorabilă legăturilor cu lumea din afară. În schimb, e mai puțin favorabil în ceea ce privește așezarea sa în câmpia cunoscută sub numele de „Găvanul Burdea”, un pământ care cere multă muncă ca să-și dea rodul său.

Așezarea lui este apoi la o răscruce de regiuni și anume între Câmpia Română și regiunea „Mocănească” a Argeșului și din cauza aceasta a fost influențată din amândouă părțile. O influență care se vedește prin munca și portul său mai mult de șes, precum și o influență a regiunii „de la deal” și care și-a pus pecetea în manifestările sale sufletești. De altfel, deși așezat în câmpie, totuși satul s-a răsfirat pe povârnișul întortocheat al pârâului Burdea încât dă impresia de a fi așezat pe dealuri, mai ales când în privești din spre Miroși¹. Aspectul acesta constituie o nota plăcută care mai risipește monotonia șesului, evocând tot deodată și nostalgice doruri după frumusețea munților noștri, pe care numai în dimineți senine și reci de toamnă îi poți zări din marginea satului profilându-se departe ca niște uriașe și tainice cetăți, de pe altă lume.

2. Istorie

Despre începuturile satului, nu am găsit știri. Așezări omenești însă au fost aici din cele mai vechi timpuri. Așa, epoca de vîetuire din neolitic este bogat documentată în mai multe locuri, atât în vatra satului cât și în împrejurimile lui². La fel, sunt urme din epoca fierului (La Tène), precum și din epocile romană și a migrațiilor³. Cât privește epoca legată de începuturile satului propriu zisă, știrile sunt mai sărace. Abia în secolul XVI aflăm că, nu departe de actuala vatră a satului, exista un sat „bătrân” în acest timp, pe nume Găgulești⁴.

¹ Raportul comisiei Sfântului Sinod, București, 1889, p. 93.

² Ioan Spiru, *Cercetări arheologice în Raionul Roșiorii de Vede*, Materiale Arheologice, V, 1959.

³ *Ibidem*.

⁴ „Iar dupe aceia să-i fie lui Dragomir logofătu... însă din Brugliștiță de lângă satul cel bătrân Găgulești, până la Bucov...” Actul este din 1569. A se vedea Ștefan Greceanu, *Genealogiile documentate ale boierilor*, București 1913, p. 95, 96.

În sec. XVII acest sat dispare împreună cu alt sat din apropiere, Stoilești, așa cum au dispărut multe sate pe cuprinsul Câmpiei Române, acest fenomen fiind de altfel o caracteristică a acestei câmpii⁵. În schimb, în același secol, apare satul Cățelești, în locul satului Găgulești. Nu știm ce legături ar putea fi între aceste două sate. Probabil, foștii locuitori ai satului Găgulești să fi pus temelie noii vetre de sat a Cățeleștiului în apropierea fostei vetre a satului Găgulești. Știm, apoi, că satul Cățelești făcea parte din „*trupul întreg Bălăcenesc de 15 sate, așa cum era el compus în sec. XVII*”⁶. În sec. XVIII aflăm că satul acesta făcea parte din satele plășii Mijlocul de Sus din județul Teleorman⁷. La 1748 și 1775, satul și moșia Cățelești sunt amintite în acte de proprietate și de hotărnicii⁸. La 1790, satul e trecut pe hărțile vremii, într-o regiune bogată încă în numeroase păduri⁹.

Odată cu sec. XIX știrile se înmulțesc și descoperă aspecte interesante din viața satului. Astfel, satul apare sub două denumiri, la început Cățeleștiul de Sus și Cățeleștiul de Jos, situate amândouă pe moșii boierești. Lângă aceste sate, după 1810, apare și cătunul „*Besnești, ce se zice și Surdulești*” așezat pe proprietatea moșteană, pe care „*cu acte și sineturi*” încă din „*moși și strămoși*” o au locuitorii acestui cătun¹⁰. Satul, prin urmare, apare la începutul sec. XIX format din 3 părți distincte, cu o viață a lor proprie, reprezentând o realitate socială, a acestor vremuri. Această situație se va menține până aproape de 1850. Prefacerile sociale, înmulțirea populației, ca și modernizarea statului român, mai ales după 1859, vor influența și viața satelor românești. Astfel, cele trei cătune amintite se vor uni formând actualul sat Surdulești¹¹. În anul 1862 fostul cătun Cățeleștii de Jos, fiind distrus de oamenii boierului Guma, din satul Siliștea-Gumești, pe moșia căruia se afla, spre a-i sili pe locuitori să se mute în Siliștea, Surduleștiul pierdu această parte de sat. Cu timpul, în vatra fostului cătun amintit, se va forma totuși actualul cătun Cățelești-Burdeni, care ține de comuna Balaci, Raionul Roșiorii de Vede.

3. Populația

Populația satului este formată numai din români și este, în cea mai mare parte, băștinașă. Totuși, o parte din strămoșii de astăzi ai surduleștenilor au venit și din alte părți, mai ales din fostul județ Olt. O bună

⁵ Ion Donat, *Așezămintele omenеști în Țara Românească*, în Studii de Istorie, București, 1956.

⁶ Ștefan Greceanu, *op. cit.*, p. 177.

⁷ Dionisie Fotino, *Istoria generală a Daciei*, București, 1859, p. 170-171.

⁸ Actele moștenilor Surduleșteni.

⁹ Academia R.P.R., mss. 1457 și 3986.

¹⁰ Actele moștenilor Surduleșteni.

¹¹ Academia R.P.R., mss. 1457 și 3986.

parte din locuitori au fost moșneni. Pierduți însă, ca o insulă, numai între moșii boierești, moșnenii au trebuit să facă față unor grele încercări provocate mai ales de boierii din Cățelești, care voiau să le răpească partea lor de moșie. Așa, de exemplu, între anii 1834-1846, vor trebui să susțină un lung șir de procese care, spuneau ei, într-o jalbă către domnitorul țării: „*ne-au dărăpănat cu totul de cheltuieli, de ne sărăcim prin judecăți*”.¹² Izbutesc, totuși, să-și păstreze partea lor de moșie, deși ciuntită în câteva rânduri, în urma acestor procese și a cheltuielilor legate de ele. Între moșneni și clăcași ținem să remarcăm, că existau multe bariere ce înfrânau raporturilor dintre ei, prin faptul că moșnenii se credeau superiori, din punct de vedere social, clăcașilor. Abia după ce aceștia vor deveni și ei proprietari de pământ, diferențierile vor înceta. Astăzi, procesul de închegare a conștiinței cetățenești face un mare pas înainte, prin aceia că toți surduleștenii au pornit pe drumul construirii societății noi, socialiste.

Cred că nu este lipsit de interes să arăt și mersul populației satului, în decursul a 150 de ani (1810-1959). Astfel, la 1810, Cățeleștiul de Sus și Cățeleștiul de Jos aveau împreună numai 49 de case, cu 198 de suflete¹³. La 1831 aceleași cătune aveau 85 capi de familie, dar la 1840, numărau 108 gospodării¹⁴. La 1851 aflăm 152 de familii¹⁵, iar la 1862 ajung la 201 familii¹⁶. În anul 1864 urmează o scădere a populației, la 164 familii, datorită faptului că între timp fusese distrus cătunul Cățeleștii de Jos, după cum am arătat, iar populația mutată în satul Siliștea-Gumești. În anul 1897¹⁷ populația satului număra 634 de suflete, iar la 1930 ajunge la 1322 de suflete. În 1948 trece de 1600 de suflete, iar astăzi trece de 1700 de suflete locuind în peste 430 de gospodării. Sporul de populație se datorește, în primul rând, marii sale natalități. De exemplu, între anii 1923-1943, adică în 21 de ani, s-au născut 1045 de copii și au murit în aceeași perioadă numai 540 persoane, rezultând un spor de 505 suflete. În ultimul timp, mult tineret a ieșit din sat către fabricile, uzinele sau șantierele țării, dându-și aportul și el la marile construcții ce au loc, pe întreg cuprinsul țării.

4. Trecutul religios al satului.

Bisericile care au existat pe teritoriul satului, de-a lungul timpului, putem spune că oglindesc evoluția satului, de la ceea ce a fost, la ceea ce este

¹² Arhivele Statului București, dos. nr. 89, nr. 14319/1835.

¹³ Academia R.P.R., mss 1457.

¹⁴ Idem, ms. 3986.

¹⁵ Arhiva Protoieriei Teleorman.

¹⁶ *Ibidem*

¹⁷ Pantele Georgescu, *Dicționarul geografic, statistic, economic și istoric al județului Teleorman*, București, 1897.

astăzi. Astfel, în sec. al XVIII-lea (mai înainte nu avem știri), se afla o biserică în partea locuită de moșneni. Despre ființarea ei, mărturisește existența unui vechi cimitir, în care și astăzi se găsesc oseminte și monede din sec. XVIII¹⁸. Această biserică, la sfârșitul sec. al XVIII, își încetează existența.

Biserica din Cățeleștiul de Sus. În sec. al XVIII-lea exista aici o biserică de lemn. Ea este menționată în hărțile de la sfârșitul sec. XVIII¹⁹. Această biserică va dăinui, în sat, până în anul 1884, când a fost desfăcută și dată de pomană satului Rața din Teleorman, pentru că între timp fusese părăsită. Între anii 1820-1835, proprietarul Dumitru Drugănescu îi va aduce unele îmbunătățiri și o înzestrează cu multe odoare necesare cultului. După 1860 starea ei se înrăutățește, protopopul de Teleorman fiind nevoit să intervină spre a se lua măsuri de reparare. Nefăcându-se nimic, biserica se ruinează și mai mult, încât, după 1870, nici nu se mai slujește în ea. Odoarele și icoanele au fost duse la biserica din cătunul Surdulești, atunci când fu înstrăinată.

Preoții săi slujitori: preotul Stan, înainte de 1780, preotul Tudorache, 1805-1820, preotul Stan Tună, înainte de 1822-1846, preotul Stan Bujor, 1852-1868. Acesta este ultimul ei slujitor și cu moartea lui nu mai rămâne decât un singur preot, anume cel din Surdulești, satul unificându-se și din punct de vedere religios.

Biserica din Cățeleștiul de Jos. Exista aici o biserică cu hramul „Sf. Troiță”, ridicată la sfârșitul sec. XVIII. După 1810 este înlocuită, probabil, cu una de cărămidă. Se va sluji în ea până în anul 1862, când satul fiind nimicit, cum am arătat, și ea va rămâne părăsită. Va sta în această stare până în anul 1920, când e dărâmată, spre a se construi una nouă. Însă abia în anul 1950 se va putea ridica actuala bisericuță, zugrăvită în anul 1954. În locul vechii biserici se află astăzi cimitirul satului Cățelești-Burdeni.

Preoții slujitori: popa Iorgu, înainte de 1784, preotul Radu sin popa Iorgu, 1784 până după 1810, preotul Tudor sin Petre de la 1805 până după 1810. Amândoi slujeau în același timp, la aceeași biserică având și diacon, anume pe Radu sin Popa Gheorghe hirotonit la 1804²⁰. Urmează preotul Ștefan între anii 1825-1858. La 1852 era în etate înaintată, încât locuitorii cer să li se aprobe preot tânăr și anume pe tânărul Preda. Preotul este într-adevăr numit în 1852, dar nu va sluji deloc la Cățelești, din cauza opunerii boierului Guma, care spera că lăsând pe locuitori fără preot, aceștia vor fi siliți să se mute la Siliștea-Gumești. Preotul Preda va rămâne definitiv la Siliștea²¹.

¹⁸ Ion Spiru, *op. cit.*

¹⁹ Academia R.P.R., ms. 1003.

²⁰ Arhiva Protoieriei Teleorman.

²¹ *Ibidem*

Biserica din Surdulești. Este și azi biserica satului, fără să știm precis când a fost ridicată. Probabil să se fi construit înainte de 1830, pe temelia unei biserici mai vechi de lemn. Este așezată pe o înălțime, pe malul stâng al pârâului Burdea, dominând o bună parte din sat. Cu prefaceri și reparații survenite în cursul vremii, ea există și astăzi în stare foarte bună. E o biserică mică, în formă de navă și zugrăvită, de la început, în frescă. Deasupra pronaosului avea o singură turlă de lemn cu trei cruci mici de fier, sprijinite pe grinzi groase de stejar, pe care zidul gros al biserici (80 cm) o suporta ușor. Și pe zidul din afară, ca și în tinda bisericii, a avut, de la început, zugrăveli. Acestea au fost distruse cu ocazia unei mici reparații, din anul 1933. Tot atunci s-a nimicit și pisania bisericii, fără a se lua măcar o copie după ea. Ctitorii ei sunt moșnenii din sat. De jur împrejur, curtea bisericii și cimitirul erau împrejmuite cu „*parmaci*”, adică pari groși de stejar, așezați unul lângă altul, dovedind bogăția pădurilor din acea vreme, pe aceste meleaguri. Biserica suferi reparații în anul 1886. În acest an preotul Vasile Urluianu legă cu fier zidurile bisericii și refăcu acoperișul cu șită nouă. În anul 1892, în locul parmacilor se făcu un gard nou de ulucă. Tot acum, se făcu și hârdău de botez, de lemn, în locul celui vechi, având însemnarea: „*Acest hârdău a fost de locuitorul Manole Gheorghe, anul 1892*”.²² În anii 1920 și 1933 se făcură mici reparațiuni, iar în anul 1934 se ridică actuala clopotniță de lemn acoperită cu tablă și se așază temelia casei parohiale. Simultan cu aceste reparații, se formă un comitet de enoriași, care și-au propus să strângă fonduri pentru ridicarea unei biserici noi, strângându-se chiar o sumă destul de mare. Din cauza conversiunii care i-a redus valoarea, nu s-a mai putut face nimic. De aceea, între anii 1940-1944 a fost necesară o reparație capitală a bisericii, deoarece, între timp, se ruinase. Menționăm că s-a înălțat, s-a consolidat, i s-a făcut acoperiș și turlă nouă cu acoperiș de tablă etc. În anul 1951 s-a pictat din nou, tot frescă, lăsându-se în altar o parte din vechea frescă, spre documentare.

Preoții slujitori: preotul Gheorghe din Sfîntești, 1849-1863. Moare de ofiță. Preotul Ghiță Constantinescu, 1864-1879, moare de tifos sau holeră. Preotul Vasile Urluianu, 1880-1933, era de fel din Urlueni, raionul Potcoava și a făcut seminarul la Curtea de Argeș între anii 1874-1878. În anul 1880 face „*înscrișul*” cu satul, prin care, în schimbul slujirii sale, satul îi datora, pe an, 50 de bani și un pui de găină. A păstorit satul peste 50 de ani. Preotul Cornel Voiculescu, 1931-1932. Ieromonahul Bonifaciu Lițescu, 1932-1933, a murit ca Arhimandrit. Preotul Ilie Mihăilescu, 1933-1934,

²² Hârdăie de botez, de lemn, existau și la alte biserici. De ex., la Stonorăști, Raionul Drăgănești-Olt.

Preotul Gheorghe Dumitrescu, 1934-1940, azi în Regiunea Autonomă Maghiară. Preotul Ion Spiru, 1940-1954 și preotul Gheorghe Velescu, actualul preot.

Cărți vechi și însemnări de pe ele. Fiind biserici modeste de sat, au avut un inventar sărac și modest. Chiar potirul, până mai acum 50-60 de ani, era de plumb. Singure cărțile de slujbă au importanță, atât prin vechimea lor, cât și prin însemnările lor. Amintesc pe cele mai însemnate:

- *Antologhion*, București 1766. După o însemnare ce o are a aparținut, la început, bisericii din Lada „*ce poartă hramul Sf. Dumitru, 1822*”.

- *Octoih* din sec. XVIII, în stare rea.

- *Triod* din 1782, în stare rea.

- *Ceaslov*, în stare rea, cu următoarea însemnare: „*Să se știe de când am scris eu logofătul Constantin. Era vrajbă în țară cu Tudor și am născut pe fiul meu Gheorghe atunci în vrajba lui Tudor la leat 1821*”.

- *Penticostar* din Blaj din anul 1841 cu următoarele însemnări: „*Scri-am eu cel mai jos iscălit pe acest sfânt penticostar ce este la sf. biserică dăruit de jupâneasa lui Dumitru Zulacu din București. Și când am scris eu Constantin țârcovnicul, era domn grecul Alexandru Prințu, Caimacam țării voievod. Și turcii erau cu nemții amestecați la orașul București și Pitești. Dumneavoastră fraților știți că degetele vor să putrezească, și cine va citi să zică Dumnezeu să-l pomenească*”. Altă însemnare: „*Cu ajutorul lui Dumnezeu am cumpărat acest sfânt Penticostar, împreună cu paftalele de argint și cu miruitorul popii dă argint și colan de mătase, ce s-au dat la sfânta biserică Cuv. Paraschiva și Sf. Nicolae din satul Surdulești în leat 1849 mai în 20, în stăpânirea împăratului Neculae Pavlovici de mine robul lui Dumnezeu, Dumitru Zulacu ot București, date de pomană și cine va citi pă noi ne va pomeni*”.

- *Octoih*, în stare rea, fără scoarțe. Are însemnarea: „*Aici am scris eu Ghiță Constantinescu din satul Surdulești, pe acest optoih, de la Sf. biserică a satului Surdulești, ca să se ție minte de când au venit Muscalii în țară să se bată cu turcu la anul 1854. Dar arăt că au venit în leat 1853 iulie 1. Și am scris eu Ghiță Constantin leat 1854*”. Altă însemnare: „*La anul 1861 s-au cutremurat pământul noaptea, 17 vineri spre sâmbătă*”.

- *Cazanie*, în stare rea fără scoarțe. Are însemnare: „*Și am dat-o ca să fie la Sf. biserică din Cățelești și Răteasca²³ din județul Teleorman, ce o*

²³ Boierul Drugănescu încerca să adauge satului numele Răteasca, spre a perpetua numele familiei Rătescu în stăpânirea căreia moșia Cățelești a stat între anii 1780-1819. Așa au mai încercat și alții boieri. La unii s-a prins, de exemplu, Siliștea-Gumești, Tecuci-Calinderu etc. Aici însă, nu.

am zestre de la prea iubita mea soțioară, Smaranda, fiica răposatului paharnic Nicolae Bălăceanu din leat 1819 mai 2. Dumitru Drăgănescu paharnic 1834 noembrie 22”²⁴.

- Triod tipărit la Pesta, la 1848, are însemnarea: „*La 1859 februarie 16 scrisam eu, spre ținere de minte, țârcovnicul bisericii acestei cărți, Cățelești*”.

- *Dumnezeștile Liturghii* tipărită la Sibiu, în 1835, cu însemnarea: „*s-au cumpărat în lei 18, de mine Drugănescu Dumitrache mare paharnic și s-a trimes cu Dinu ispravnicul la Sf. biserică ot. Moșiei mele, Cățeleștii de Sus. Dumitrache Drugănescu 1847 septembrie 24*”.

- *Cazanie*, fără scoarțe. Are însemnarea: „*O fraților mei în anul 1852 decembrie 16 a fost viscol mare încât să îțâna pământul și au fost potop încât au omorât oameni mulți și vite multe și au ținut viscolul o zi și o noapte și jumătate de noapte și cine o ceti să zică Dumnezeu să-l pomenească*”. Alta însemnare: „*Scrisam eu cel mai jos iscălit pă aceasta sfântă cazanie ce este dăruită de dumnealui paharnic Dumitrache Drugănescu ce au dăruit-o la sfânta biserică din satul Cățelești ce se zice și Surdulești, a părintelui popii Stan...*”

²⁴ Această însemnare confirmă faptul că Dumitru Drugănescu avea moșia de la soția sa, ca zestre. La rândul ei, aceasta o avea în dar de la unchiul ei de văr, fostul episcop de Buzău, Gherasim Rătescu, din anul 1819, iar el o avea de la mama sa, o Bălăceancă măritată cu un boier Rătescu. De aici, numele și al moșiei și al lui Gherasim Rătescu (vezi și Ștefan Greceanu, *op. cit.*).

DIN TRECUTUL SATULUI MIROȘI

(Mitropolia Olteniei X, 7-8, 1958, p. 556-560)

Satul Miroși este unul din satele fruntașe ale raionului Costești, regiunea Pitești, iar în ceea ce privește vechimea sa, din datele pe care le posedăm ca și din tradiția locală, Miroșul este unul din cele mai vechi sate ale regiunii¹.

În secolul XVII, Miroșul făcea parte din trupul de sate aflat sub stăpânirea boierilor Bălăcești², iar după 1700 satul trece în proprietatea vornicului Drugănescu³.

În 1748, satul este trecut în lista satelor din Teleorman, în lucrarea de istorie a lui Dionisie Fotino⁴.

La 1757, 20 martie⁵, Safta Drugănescu, în urma morții soțului său, lasă averea fiului său Scarlat Drugănescu, iar ea se călugărește la Mănăstirea Țigănești (jud. Ilfov).

În anul 1790⁶, satul apare ca două unități aparte sub denumirea de Miroșul de Sus și Miroșul de Jos, confirmând de altfel o realitate a timpului, când majoritatea satelor erau divizate în cătune distincte. După moartea lui Scarlat Drugănescu în 1796, proprietatea Miroșului revine fiilor săi Iancu și Constandin, acesta din urmă numit Bălăceanu, după numele soțului al doilea, al mamei sale⁷.

La 1810, catagrafia Mitropoliei ne informează că în Miroșul de Sus și în Miroșul de Jos erau 88 de case cu 309 suflete, fiecare sat cu biserica lui la care slujeau trei preoți și 8 diaconi⁸.

Între anii 1830-1940, Iancu Drugănescu este amestecat în judecățile cu privire la hotărnicia moșiei moșnenilor Surdulești și Besnești⁹ și moșia Răteasca, ce aparținuse până la 1819 episcopului Gherasim al Buzăului,

¹ N. Staicu, *Așezări în jud. Teleorman*, Turnu Măgurele, 1939. La 1555, Albu din Miroși, scrie un hrisov domnesc lui Pătrașcu Vodă. (*Catalogul documentelor Țării Românești, București, 1947*).

² P. St. Greceanu, *Genealogiile boierilor*, București, 1913, p. 177.

³ *Ibidem*, p. 52-54.

⁴ Dionisie Fotino, *Istoria Daciei*, București, 1859.

⁵ P. St. Greceanu, *op. cit.*, p. 196-197.

⁶ Academia R.P.R., ms. nr. 1003, din anii 1790-1791.

⁷ P. St. Greceanu, *op. cit.*, p. 61.

⁸ Academia R.P.R. ms. nr. 1457, vol. 4.

⁹ Acte de judecată în proprietatea moșnenilor din Surdulești.

Bălăcean, după mamă¹⁰. Cu acest prilej, Iancu Drugănescu cumpără de la moșnenii Surduleșteni, 10 stâneni din moșia lor, explicându-se astfel întinderea de azi a proprietății Miroșani, până în marginea satului Surdulești.

La 1840, tot catagrafia Mitropoliei, ne informează că Miroșul avea 158 de familii¹¹.

O catagrafie din 1851 arată că proprietara Miroșului este Catinca Drugănescu care va cauza multe greutăți Miroșanilor, după cum vom vedea¹². Ea va lăsa averea fetei sale Maria, care la rândul său o va lăsa fetei sale Elena, căsătorită întâi cu Constandin Caribolu, apoi cu colonelul Maca¹³. Neavând copiii ei vor lăsa întreaga lor avere comunei, după 1910.

În comună au existat, încă din sec. al XVIII-lea, două biserici, corespunzând celor două unități distincte ce existau: Miroșul de Sus și Miroșul de Jos. Bisericile erau din lemn și acoperite cu șită și când au fost ridicate nu se știe.

La Biserica din Miroșul de Jos era hramul Sf. Gheorghe. Biserica din vale, cu prefaceri radicale, există și astăzi, servind drept biserică de cimitir. Cealaltă, care există încă din anul 1790¹⁴, arde la 1840. În locul ei se va ridica alta în 1879 înlocuită, în 1908, cu actuala biserică monumentală.

Fiecare din aceste biserici și-au avut slujitorii lor, preoți, diaconi și țărcovnici, într-un număr destul de mare, corespunzând realităților sociale. Astfel, la 1810, în Miroșul de Jos¹⁵ erau la 52 de case, 148 de suflete, 2 preoți și 5 diaconi, iar în Miroșul de Sus la 36 de case, cu 163 suflete, era un preot și 3 diaconi.

La 1840 cunoaștem din catagrafia amintită că: „*Satul Miroși e alcătuit pe proprietatea D-lui Drugănescu și a D-lui Sărdarului Costache Bălăceanu, cu 158 de familii, având preot pe Constantin sin Dumitru Manea, diacon pe Grigore sin Dumitru Păun și țărcovnic pe Dumitru sin popa Stan*”. După cum se vede, în acest an apar numai slujitorii unei singure biserici, întrucât în același an biserica Miroșul de Sus arde, așa cum ne informează un document din anul 1866 aflat în arhiva Protoieriei Turnu Măgurele. Datorită acestui act, care este o plângere a Miroșanilor adresată Protoieriei Turnu Măgurele, vom afla lucruri deosebit de interesante pentru care motiv vom da o copie de pe el. Mai întâi însă, vom expune în rezumat cuprinsul lui: astfel, în urma arderii bisericii, încă din anul următor 1841,

¹⁰ P. St. Greceanu, *op. cit.*, p. 177.

¹¹ Academia R.P.R. ms. nr. 3986.

¹² Arhiva Protoieriei Teleorman, Turnu Măgurele.

¹³ P. St. Greceanu, *op. cit.*, p. 242.

¹⁴ Academia R.P.R., *Harta austriacă din 1790*.

¹⁵ Idem, ms. nr. 3896, p. 159.

locuitorii vor lua măsuri pentru ridicarea unei noi biserici. Tot materialul adunat însă le este răpit, cu silnicie, de proprietarii comunei, pentru intereselor lor. Cu toate plângerile lor adresate proprietarilor Catinca Drugănescu și Costache Bălăceanu, nu vor primi înapoi materialul răpit.

Miroșanii, hotărâți totuși să-și facă biserică, vor începe pentru a doua oară să umble după căpătat prin satele vecine, ca să strângă material și fonduri necesare construirii bisericii. Dar, și de data aceasta, proprietarii le vor sta împotrivă însușindu-și cea mai mare parte din materialul adunat. Cu toate intervențiile locuitorilor făcute unde i-o fi luminat mintea, nu au ajuns la nici un rezultat, deși; *„în acest timp n-am încetat rugându-i pe D. proprietari să ne facă materialul, dar nu au dat supunere cu nici un chip”*.

De aceea, la 1866, locuitorii se vor adresa prin plângerea amintită Protoieriei ca să le aprobe ridicarea unei biserici, de lemn, întrucât materialul necesar construirii unei biserici de cărămidă le fusese luat *„de tot nemilostivii și cu totul lepădați de Dumnezeu vrășmașii noștri proprietari, când erau gata să ne ocupăm de zidul Sf. biserici”*. Cu toată dorința lor, pe semne tot din cauza greutăților făcute de proprietari, abia peste 13 ani, adică în anul 1879, vor putea în sfârșit obține aprobarea sfințirii bisericii lor¹⁶.

După o existență de aproape 30 de ani această biserică că va fi înlocuită, în 1908 cu actuala biserică, o podoabă a regiunii. La această nouă biserică s-a adăugat hramul Sf. Apostoli Petru și Pavel.

Din manuscrisele amintite, ca și din actele arhivei Protoieriei Teleorman, am putut afla următorii slujitori la cele două biserici din Miroși.

MIROȘUL DE JOS

Preotul Gheorghe, 1740-1780.

Preotul Constandin sin popa Gheorghe, 1780-1844.

Preotul Alexandru sin diacon Teodor, 1792-1828.

Preotul Constantin sin Dumitru Manea, 1825-1857.

Preotul Dumitru Tudor între anii 1857-1897. Înainte de 1857 era țarcovnic sau logofăt un fiu al preotului Dumitru pe care, potrivit obiceiului vremii, locuitorii îl cer, în frunte cu proprietarii comunei, la 8 mai 1856¹⁷: *„a se hirotonisi preot Sfânta Biserică vorbită mai sus și drept osteneala slujbei sale, ne îndatorăm ca să-i dăm acel foloase ce legiuirile Înalte stăpâniri hotărâsc pentru asemenea slujbași bisericești”*.

Diaconii: Păun sin Gheorghe, 1797-1813.

Radu sin Popa Tudor, 1808-1830.

¹⁶ Arhiva Protoieriei Teleorman.

¹⁷ *Ibidem*, ms. nr. 147 din 1879.

Roman sin Preda, 1794-după 1810.

Manea sin Ion, 1809-după 1810.

Dumitru Manea, după 1810.

Acești 5 diaconi ni-i arată catagrafia din 1810 a Mitropoliei.

MIROȘUL DE SUS

Preotul Ion sin Manea, 1787-1826.

Diacon Manea sin Gheorghe, 1788-după 1830.

Preotul Dumitru, 1840-1865. Acesta va fi slujit și în Miroșul de Jos, după arderea bisericii din deal.

Preotul Dobre Ionescu, 1893-1928. Acesta, până în 1897, va sluji împreună cu bătrânul preot Tudor, iar după 1897, murind preotul Tudor, va rămâne singur în comună.

Preotul Eftimie Popescu, 1928-1933.

Preotul Ilie Mihăilescu, actualul paroh, venit din 1933.

* * *

Și acum, pentru frumusețea cât și pentru interesul ce-l are, dau în copie, plângerea Miroșanilor din 16 februarie 1866, adresată Protoieriei Teleorman:

„Sunt mai bine de 25 ani împliniți, de când am întâmpinat din parte-ne nenorocirile acestea, de ne-au ars o sfântă biserică de lemn ce o aveam în comună, în deal la soare răsare, lângă bălciurile ce se fac pe această proprietate. Rămânând numai o sfântă biserică foarte mică și strâmtă, la care biserică, zadarnic ne ducem și noi enoriașii cu prinosul la zile de praznice împăratești, că le punem unul pe altul de încurcăm locul preotului, ca să iasă cu Sfintele Daruri.

Mai multe păcate facem când merge la Sfânta Biserică, ca în loc să ne închinăm pe la Sfintele icoane, ședem grămădiți și înghesuiți unul pe altul, precum și dobitoacele în oborul lor.

Așadar, văzându-ne așa de rău strâmtorați, am fost siliți de ne-am împrăștiat prin toate comunele, și am rugat frații noștri pravoslavnici creștini și ne-au ajutat cu sfânta milostenie și cu banii ce am adunat, am făcut tot materialul Sfintei Biserici. Vrășmașii noștri de proprietari ne-au luat însă tot materialul și l-au făcut case, hanuri și cârciumi de și-au împodobit proprietatea precum se vede și astăzi.

Am adăstat ca să ne facă materialul luat într-un timp îndelungat de 16 ani și într-acest timp, n-am încetat rugându-i pe domnii proprietari ca să ne facă materialul, dar nu au dat supunere cu nici un chip.

Văzându-ne atât de nenorociți în această privință, am fost siliți de ne-am împrăștiat iarăși prin comunele din mai multe județe cu pantacuză

Sfintei Mitropolii, rugând pe frații noștri pravoslavnici creștini, de ne-au ajutat iarăși, cu sfânta milostenie.

Și iarăși cu banii adunați am făcut necesar tot materialul Sf. Biserici și de cărămidă pe tiparul sfatului administrativ și una sută șaptezeci de mii oca var adus cu carele noastre tocmai din munte și care var l-am strecurat în groapă, și una sută șapte zeci mii șindrila foarte bună, apoi toate lemnele cioplite și gărduite, gata trebuincioase Sfintei Biserici.

Când eram gata însă ca să ne apucăm de ziditul Sfintei Biserici tot nemilostivii și cu totul lepădații de Dumnezeu vrășmașii noștri proprietari, mai întâi ne-au stricat cărămida și după aceasta ne-au luat tot materialul și l-au făcut grajduri de cai și șoproane de trăsură. Un lucru cu totul neplăcut Înalțului Ceresc Părinte Dumnezeu și împiedecător religiei noastre creștine ortodoxe lăsându-ne pe noi 200 de familii enoriași, numai cu o mică Sfântă Biserică în care nu avea loc mai mult ca 30 locuitori, afară de femei și mătuși. Văzând subscrișii locuitori enoriași că din partea D-lor proprietari, nu mai gândesc la Dumnezeu ca să ne facă tot materialul pe care ni l-au stricat, văzând ca la această Sfântă Biserică, unde nu se mai îngroapă nici răposații noștri, fiind curtea destul de mică, după chipul Sf. Biserici ne-am chibzuit toți unul cu altul, ca să facem un Sfânt locaș de lemn în locul celei arse.

Pentru care subscrișii locuitori enoriași, de la cel mai mic până la cel mai bătrân, cu lacrimi fierbinți și cu genunchele la pământ plecate, cu ochii la Înalțul Ceresc Părinte Dumnezeu, și cu toată nădejdea la mila și la puterea Sf. Voastre, ne rugăm preacinstite părinte ca să binevoiți a ne da cât mai urgent ordin de a pune în lucru acest sfânt locaș, fiindcă suntem neapărat împiedicați cu totul la religia noastră ortodoxă. Mai adăugăm prea cinstite părinte, locuitorii acestei comune, că nu mai putem preumbla prin comunele prin care am căpătat pentru biserică zicând că ne-am ajutat cu sfintele milostenii, și noi am mâncat tot venitul”.

Urmează semnăturile a 141 locuitori.

Actul e întărit de primărie: „Această suplică fiind în adevărul scrisă de cei întrânsa iscăliți, fiind foarte adevărate plângerile suplicanților se verifică și de premari după orânduială”.

ACTIVITATEA LUI LUCHIAN ȘI ARTACHINO CA PICTORI DE BISERICĂ

(Studii și Cercetări de Istoria Artei, 13, 2, 1966, p. 269-270)

În orașul Alexandria, între anii 1869 și 1898, s-a ridicat o monumentală biserică, actuala biserică „Sfântul Alexandru”. Pentru pictarea ei, încă din anul 1896, primăria făcuse publicațiile oficiale. Acestora, le-au răspuns pictorii: D’ Este Napoleone, G. D. Mirea, C. Artachino și St. Luchian¹.

Pe la începutul lui noiembrie 1896, Luchian trimite următorul răspuns: „Domnule Primar,

Înainte de a vă răspunde ce am de făcut și cât va costa zugrăvitul bisericii Dvoastră, voi căuta a vă da câteva detalii care interesează de aproape adevărata artă decorativă la noi în țară. De câte ori se prezintă ocaziuni de felul acesta, de obicei decoratorii de case sunt cei dintâi care se prezintă cu comenzile lor, crezând în naivitatea lor că este același lucru în a zugrăvi casa și o biserică. Biserica a fost pentru artă și va rămâne câmpul cel mai larg unde artistul să-și poată așterne cugetarea, concepția și forța talentului său. În biserică găsim viața lui Christ, nașterea, crucificarea, lucrări atât de mari de care nu știu cum și-ar da seama un simplu decorator. Dacă nu avem nici un monument decorat după cerințele artei decorative (afară de două, trei excepții), cauza sunt numai acești zugravi de ocaziune. Biserica din orașul Dvs. iese din cadrul ordinar al bisericilor din țara noastră. Este un adevărat monument, așa cum se prezintă prin măreția și simplitatea liniilor sale. Pentru ca totul să fie în armonie voi căuta să fac:

- 1. Toate figurile și compozițiile vor fi originale.*
- 2. Decorațiunile în stil bizantin pentru care voi aduce de la München artiști buni, absolvenți de școli decorative.*
- 3. Atât figurile cât și decorațiunile se vor face în ulei.*
- 4. Pe unde Dl. Arhitect va cere, voi face cu aur.*
- 5. Mă oblig și cu executarea icoanelor pentru tâmplă și cele pentru interior.*
- 6. În exterior, pe panourile rezervate, care sunt 12, voi face pictură cu ulei. De asemenea toate lemnăriile decorative, iar restul cu aur și apă.*
- 7. În sfârșit mă oblig de a zugrăvi în întregul ei, atât interiorul cât și exteriorul, cuprins fiind și poleirea crucilor de pe cupole.*

¹ Pentru anii 1896-1897 și 1898, am cercetat la Arhivele Statului, filiala Alexandria următoarea arhivă: 1896, pac. 43, dos. 4, pac. 45, dos. 24, 1898 pac. 44, dos. 3.

Ținând seama Dle primar întâi că decorațiunile bizantine sunt și minuțioase și cer mult de lucru, al doilea că nu voi uza de mijloacele meschine de a copia o gravură de Correggio, Tițian sau Rafael, care nu se potrivesc cu tradițiile bisericii noastre ortodoxe, voi cere pentru executarea ei 42000 lei. Vă asigur Dle primar că suma aceasta este minimă pentru a face o lucrare artistică, cu atât mai mult, cu cât doresc să fac din biserica din Alexandria un monument de artă care să serve la stabilirea definitivă a reparațiunii mele de artist. Primiți vă vor asigurarea stimei ce vă păstrez. S.D. Luchian Șoseaua Kiselef 6. Rom. II. Buc.”.

La această scrisoare primăria se hotărăște să accepte oferta lui Luchian. Probabil că între timp Luchian își va fi luat ca tovarăși de lucru pe pictorii C. Artachino și C. Pascali. Astfel se explică faptul că în luna martie a anului 1897, primăria făcea act de angajament cu acești trei pictori. În urma angajamentului, cei trei pictori trebuiau: *„conform înțelegerii luate a face câteva icoane ce trebuiesc înaintate Sf. Mitropolii ca model de pictură bizantină”*. Lucru pe care îl fac și obținând aprobarea urmau să înceapă lucrul. Deocamdată și-au angajat decoratori, poleitori și lucrători spre a-i ajuta în munca lor. Pictarea propriu-zis a bisericii nu a putut însă începe, primăriei lipsindu-i banii. Abia după împrumutul special făcut visteriei statului și după obținerea lui, în 27 martie 1898, se va putea trece la lucru.

Iată însă că se ivi o nouă complicație. Anume, la 4 aprilie 1898, primăria primi o nouă ofertă de pictare a bisericii din partea unor pictori din București, care pretindeau pentru ei pictarea bisericii. Printre cei semnați erau Catus Alexandru, Juan Alpar, Eugen Voinescu și ... C. Artachino. Semnătura acestuia din urmă se explică prin faptul că și el făcea parte dintre artiștii constituiți într-o asociație *„spre a ne prezenta oriunde ar fi de executat lucrări de artă...”*.

Primăria nu ia însă în considerație cererea, deoarece ea avea actul de angajament făcut. Considerându-se lezați, sus-arătații se vor plânge Ministerului de Interne. La intervenția acestuia, primăria este nevoită să răspundă și să justifice refuzul ei. Datorită acestui răspuns, am putut afla date interesante asupra contractului încheiat între primărie și pictorii angajați. Cităm din el următoarele: *„Vă rugăm Dle ministru a aproba deciziunile Consiliului redactate la 29 Martie, prin care am avut onoarea a vi-l prezenta, asigurându-vă că ne-am dat bine seama de alegerea făcută în persoana Dhui St. Luchian, Constantin Pascali și C. Artachino. Comuna noastră a făcut sacrificiu cu reconstituirea bisericii și ar fi trist ca tocmai pictura ce-i mărește frumusețea să fie încredințată la persoane care în toată cariera lor de pictori nu au făcut nici un cap. Vă rugăm Dle Ministru etc. etc....”*

În urma acestei adrese, se înlătură diferendul amintit și se trece la lucru. Se ridică schela și o comisie de trei consilieri ai primăriei, însoțiți de pictorii amintiți, fac un drum până la Curtea de Argeș, pentru a cerceta pictura mănăstirii „în scopul de a se face ceva și la biserica noastră” (din raportul consilierilor).

Lucrul la biserică mergea greu. În lunile mai, iunie și iulie se pictase foarte puțin, din cauză, printre altele, că pictorul Pascali lipsise nemotivat de la lucru, fiind plecat din țară. Primăria e nevoită atunci să atragă atenția asupra acestui lucru, prin adresa nr. 2061 din 30 iulie, din care aflăm acum câte ceva și din contractul încheiat între părți. „*Prin contractul ce Dvs. aveți cu comuna la litera F, v-ați obligat cu executarea complectă a lucrărilor chiar în cazul când vreunul din Dvs. ar fi pus în imposibilitate de a-și continua sau ar refuza lucrul, iar prin articolul G se stipulează că lucrarea interioară să fie gata la 1 oct. Urmând ca exteriorul să se lucreze cât mai urgent, de la această dată...*”. Acestei adrese, pictorii Luchian și Artachino răspundeau: „... *ne angajăm cu continuarea lucrărilor conform contractului și ne luăm orice răspundere ca lucrările să nu sufere nici o întârziere*”. Abia însă în luna septembrie se rezolvă definitiv situația prin îndepărtarea lui C. Pascali din asociațiune.

Această îndepărtare îi obligă pe Luchian și Artachino să scrie primăriei că își vor respecta totuși termenul lucrării. Este foarte interesantă adresa lor întrucât din ea se vede ce anume au lucrat acești pictori la biserica „Sfântul Alexandru”. Adresa lor este înregistrată la nr. 1698, din 2 septembrie 1898 și cităm din ea următoarele: „*Partea aceasta este gata și ar trebui să încetăm, rămânând ca Dl. Pascali să isprăvească restul căci iată ce am lucrat noi: Crist (Pantocrator), patru îngeri sub Crist, Leturghia divină cu 12 figuri, patru Evangheliști cu simbolurile lor, Învierea cu patru figuri, Nașterea cu 8 figuri. Prezentarea lui Crist la Templu, patru figuri, Crist când îl oprește pe Petru de a părăsi Roma, cu două figuri, Sf. Ecaterina și Cuv. Paraschiva, ceea ce fac 41 de figuri, afară de ornamentele la care am lucrat o lună și jumătate...*”

Primăria, în urma acestei adrese, acceptă ca cei doi să continue lucrul. Așa că în septembrie și în octombrie lucrarea se continuă, tot ei fiind aceia care au lucrat și icoanele de la catapeteasmă, astfel încât la 26 octombrie o comisiune constituită de primărie constată că pictura bisericii era gata. Comisiunea certifică lucrarea „*bună*”.

La 8 noiembrie vine o comisiune de la București pentru a face recepția lucrării. Se încheie un proces-verbal din care redăm următoarele: „*Ca aspect general pictura e destul de satisfăcătoare și luând lucrările în detaliu găsim că cei doi pereți din dreapta și din stânga altarului unde se*

vede locul gol la cele două extremități ale templului de nord și sud, urmau să fie acoperite de pictură luate din Noul sau Vechiul Testament, fie compoziții sau icoane rituale. Suntem de părere să se facă în formă de medalioane, așa cum sunt făcute în dreapta și stânga la ieșirea din biserică. Cele două compoziții făcute în cele două sânnuri ale bisericii deși sunt bune ca compoziție și ca efect general nu sunt însă în stil bizantin. Asemenea nu sunt în stil bizantin nici icoanele cele mici ale tâmplii, iar cele mari denumite împărătești, sunt de un stil bizantin modernizat. Celelalte picturi întrunesc condițiile principale ale stilului bizantin” (restul actului, lipsă).

Oricum, din acest fragment se poate totuși înțelege că lucrarea nu a fost la înălțimea valorii artistice a lui Luchian și deci ea a nemulțumit. Se pare, așa cum au afirmat și martorii contemporani cu lucrarea, că efectiv a lucrat de altfel mai mult Artachino, decât Luchian.

Mai rămânea ca după sfințirea bisericii, ce a avut loc la 6 decembrie 1898, să se completeze cu picturi și exteriorul. Lucrurile însă au rămas așa. Abia după 46 de ani de la pictarea ei, pictorul C. Artachino, acum în etate, a venit în anul 1944 la Alexandria, spre a reface împreună cu pictorul Ștefan Panciu, de fel din oraș, pictura de la turla Pantocratorului ce fusese dărâmată în cutremurul din noiembrie 1940². Ei au lucrat pe Crist și Liturghia îngerească, reușind să facă o foarte frumoasă pictură.

² Informații de la pictorul Ștefan Panciu, Alexandria.

PARTICIPAREA PREOȚILOR DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ LA REVOLUȚIA DIN 1848 *

(Mitropolia Olteniei XXX, 4-6, 1978, p. 382-385)

Revoluția din 1848 constituie un eveniment de mare însemnătate în istoria poporului român. Clerul ortodox, mergând pe urmele pilduitoare ale înaintașilor, a înțeles cerințele vremii și s-a angajat, în marea lui majoritate, în slujirea aspirațiilor de mai bine ale poporului, pe care le proclamaseră să le realizeze revoluționarii de la 1848. Alături de popor, în timpul Revoluției de la 1848, aproape tot clerul mirean și cel monahal, a binecuvântat noua Constituție și steagurile tricolore aducând la îndeplinire ordinele enunțate de cancelaria Locotenentei Domnești, în răstimpul dintre mai-septembrie 1848.

După înăbușirea revoluției, mulți clerici dintre cei ce „*plecaseră urechea la oamenii zavistnici și de rău voitori, la zvonurile răspândite în țară că se iau moșiile proprietarilor și se dau țăranilor*” au fost arestați și maltratați¹.

Numele și vina lor le găsim consemnate în documentele vremii. Din această listă se poate constata că au existat câteva centre puternice din care a fost arestat cel mai mare număr de clerici. Între acestea, un loc de seamă îl ocupă Oltenia, și anume orașele Craiova, Caracal, Târgu Jiu, ca și satele Cerneți, Islaz, Cetate și altele din împrejurimi. În Muntenia, un rol de seamă l-au avut orașele Roșiorii de Vede, Turnu Măgurele, cu satele din jurul lor: Lița, Lunca, Piatra și Voievoda, orașele Buzău și Focșani. Menționăm următoarele nume de preoți: preotul popa Șapcă din Celei, Oprea sin popa Dumitru din Islaz, Gheorghe sin popa Gheorghe din Islaz, Florea sin popa până din Lunca, Ivan sin popa Radu, sat Lița, protopop Dincă din Craiova, Cristea Grecu Economu din Roșiorii de Vede, Costache din Târgu Jiu, prot. Ghene din Focșani, prot. Marin Băzeșteanu din Caracal, prot. Ilie Celurescu din Cerneți - Mehedinți; preot Tudor dintr-un sat de lângă Islaz, preot Marin Prodan, idem, preot Dumitru și Filip, ambii din satul Cetatea, jud. Dolj, preot Neagu Bengescu, sat Domnița, jud. Focșani, preot Gheorghe Slătinaru, Cerneți, preot Barbu din satul Milești, jud. Dolj, preot Ioan din Turnu Măgurele, preot Ivan, sat Zlata, jud. Teleorman, preot Nicolae proiestosul, Ciolănești - Muscel, preotul Ambrozie Monahul, supranumit „*popa Tun*”, Ierod. Chesarie Maxineanu, egumenul mănăstirii Maxineni, jud. Râmnicu

* Articolul a fost reluat în revista *Glasul Bisericii*, XLIX, 3-4, 1990, p. 72-76 (n. ed.).

¹ Arhivele Statului, filiala Alexandria, fond *Protoieria Turnu Măgurele*, dos. 2/1948, f. 36, 59.

Sărat, diacon Ipatie, fost inspector la Seminarul din Buzău, Arhimandritul Nichifor, locțiitor de Episcop la Episcopia din Craiova, preot călugăr Silvestru de la Mănăstirea Argeș, ieromonahul Iraclie, de la Episcopia Buzăului, ierodiacon Irinah din Râmnicu Sărat, preot călugăr Atanasie de la Episcopia Râmnicu Vâlcea². Acestor preoți li se aducea învinuirea că după înăbușirea revoluției „își luaseră glas slobod și nici nu voiau să știe de stăpânire”³. Cu alte cuvinte, îndrăzniseră să-și aibă propriile lor concepții, să cunoască interesele lor și ale poporului pe care îl slujeau. Erau, de asemenea, învinuiți și pentru că „au împuiat capul țăranilor de promisiuni în acele zile tulburătoare”. Iată de ce, imediat după înăbușirea revoluției, începând cu luna octombrie 1848, apar multe ordine de arestare a clericilor, preoților și călugărilor, urmând ca „numaidecât să se prindă și arestându-i sub bună pază să se raporteze numele și numărul lor spre a se ajunge apoi pe mâna administrației civile”.⁴ Mulți din cei arestați, au fost duși mai ales la Mănăstirea Văcărești și supuși unui aspru regim fizic și moral. Noua Căimăcămie, aservită forțelor invadatoare ale țării, își revărsa acum răzbunarea pentru îndrăzneala poporului de a rupe lanțurile unei exploatare de veacuri. La fel și asupra clerului ca unii care „au îndrăznit înșiși să se amestece și să cugete a se folosi de rodurile făgăduite ale Constituției, în loc să împrăstie între poporeni liniște și supunere”⁵.

Apoi, după luni de zile de detenție, li s-au luat interogatorii, din care vedem și motivele speciale pentru care fuseseră arestați. De pildă, preotului Radu Șapcă i se aducea vina de „a fi luat cea mai exactă parte la fostele neorânduiri, fiind unul dintre cei dintâi întreprinzători ai complotului revoluției din satul Islaz, aflându-se în lucrare în calitate de preot cu capii revoluției, unde pentru întâiași dată a izbucnit revoluția”.

Protopopul Cristea din Roșiorii de Vede era și el învinuit ca „pricinuitor de căpetenie ale tuturor lucrărilor de la Islaz și Piatra și ca un aplecat către oamenii revoluționari și pentru că a făcut sfeștanie pentru noua constituție la 12 iunie 1848 la Turnu Măgurele și la 13 iunie, sfințise aceeași constituție la Roșiorii de Vede”.

La fel, protopopul Dincă din Craiova, în baza interogatoriului luat la 9 februarie 1849, era acuzat că a propovăduit „nebuniile guvernului revoluționar și la 13 iunie 1848 a primit la Craiova, împreună cu Arhimandritul Nichifor, pe capii revoluției, îmbrăcați în sfintele odăjdii,

² Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească, Arhivele Statului, București, 1962, p. 35-36, 64-80, 119, 121, 211 etc.

³ Arhivele Statului, filiala Alexandria, dos. 2/1948, f. 175.

⁴ Ibidem, f. 161.

⁵ Ibidem, f. 172.

primindu-i la marginea oraşului cu pâine şi sare". De asemenea, şi pentru că sfinţise steagurile noi tricolore, împreună cu ceilalţi preoţi din Craiova.

Preotul ieromonah Atanasie de la Episcopia Râmnicului, închis şi el tot la Văcăreşti, era învinuit că: „*a luat parte la adunări zgomotoase, mergând în curtea mitropolitului însoţit de norod şi silindu-l prin strigări revoluţionare ca să sfinţească acea constituţie... că a ieşit înaintea lui Fuad Efendi cu mult norod la satul Sinteşti, încins cu eşarfa revoluţionară şi rostind cuvinte înflăcărate*". Totodată era acuzat la 13 ianuarie 1849, când i se lua un nou interogatoriu, că făcuse listă de cei arestaţi şi ţinuse legătura cu revoluţionarii fugiţi peste hotare. A ştiut însă să se apere cu dibăcie, afirmând că „*ceea ce s-au făcut cu acele liste a fost pentru pomelnice la paraclis*".

Ambrozie ieromonahul, vestitul „*popa Tun*”, arestat şi el la Văcăreşti, era învinuit, spunându-se că faptele îl dovedesc de un înfocat revoluţionar, ca unul care la 1 iulie a mers înaintea poporului şi suindu-se pe un tun a oprit pe soldaţi să tragă asupra mulţimii şi să înfrângă revoluţia.

O altă vină care se aducea tuturor preoţilor arestaţi era şi aceea de a fi ars Regulamentul Organic, aşa cum procedase, de pildă, şi protopopul Marin Băzeşteanu din Caracal sau pentru că au fost comisari în comisia de împroprietărire a ţăranilor, ca preotul Neagu Bengescu de la Buzău.

Un alt motiv fusese şi acela că preoţii citiseră în biserici noua Constituţie şi o sfinţiseră după Sfânta Liturghie. Pentru acest motiv fuseseră arestaţi preoţii Gheorghe Slătineanu din Cerneţi, protopopul Ilie Celurescu, preotul Dumitru din Cetate, ca şi colegul său Filip din acelaşi sat.

Egumenului Chesarie Maxineanu i se aducea vină că fusese propagandist în fostul judeţ Râmnicu Sărat şi că „*adesea se aduna la clubul ce se făcea în oraş unde propovăduia tot felul de vorbe revoluţionare*". Cât priveşte pe Arhimandritul Dionisie, fost director la Seminarul din Buzău, vina lui era că la venirea lui Suleiman Paşa, ca să înăbuşe revoluţia îndemnase poporul „*să se fie de jurământul săvârşit pe Constituţia revoluţiei şi pentru faptul că participase la Focşani la Comisia de împroprietărire*".

Acestea erau, în linii mari, învinuirile aduse clerului şi pentru care avea să suporte rigorile închisorilor şi apoi să fie exilaţi pe la diferite mănăstiri şi schituri, unde drept canon, avea obligaţia zilnică să facă 30 mătăanii la fiecare slujbă⁶, mâncare puţină şi uscată, „*ca să se cureţe de toate acele rătăcirii*".⁷

⁶ T. Gh. Bulat, *Preoţii revoluţionari în 1848*, Glasul Bisericii, 8, 1958.

⁷ *Documente privind anul revoluţionar 1848*, p. 34; 64-65, 162-163, 120-121, 211, 228, 241, 243, 260-261, 395, 425, 445, 450, 455, 510, 517 etc.

Cu toate silniciile și cu toate măsurile luate împotriva poporului și a clericilor participanți la revoluție, stăpânirea nu a reușit să înăbușe și ideile înnoitoare din inimile celor asupriți. Dimpotrivă, persistau în a crede și a lupta pentru realizarea idealurilor de libertate și dreptate socială. O dovedesc și circularele și ordinele din cancelariile Căimăcămiei către protopopi, chiar după înăbușirea revoluției. Astfel, una din ele, datând din octombrie 1848, constată că duhul revoluționar tot mai stăpânea poporul și porunca clericilor *„ca îndată după primirea acesteia să se astâmpere fiecare la casele lor, să-și caute de biserici și de datoriile lor. Să nu meargă pe la cârciumi, să nu amestece în pricini care nu sunt de căderea lor, să fie ascultători și supuși poruncilor ce li se vor trimite de la Mitropolie și de la stăpânire căci la dimpotriva fiind la auzul nostru pentru vreunul din trânși că au urmat dimpotrivă să se știe că iertat nu va fi, ci strașnic canonisit, pentru care iată ți se alătură și cinci exemplare tipărite după decretul excelenței sale Fuad Efendi, Consilier Împărătesc și Căimăcămia țării cu numărul 52, dat către noi, din care unul vei popri cucernicia ta, iar celelalte prin plăși”*.⁸

În ciuda acestor amenințări, urmate așa cum am văzut și de arestări, de luni de exil, precum și de dureroase suferințe pricinuite de grijiile față de familiile lor rămase fără sprijin și mijloace de întreținere, totuși preoții au rămas credincioși acelor idealuri proclamate de Revoluția de la 1848. Și nu le-a fost zadarnică jertfa. Foarte mulți dintre ei au trăit bucuria marelui act al Unirii Principatelor din 1859, al împrăștiării țăranilor de la 1864, iar cei ajunși la adânci bătrânețe au văzut împlinit și visul secular al cuceririi Independenței la 1877-1878.

⁸ Arhivele Statului, filiala Alexandria, dos. 2/1848, f. 175.

PREOȚIMEA ȘI DETRONAREA LUI ALEXANDRU CUZA

(Mitropolia Olteniei XVIII, 7-8, 1966, p. 688-691)

S-au împlinit în acest an, o sută de ani de la detronarea domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Deși scurtă, domnia acestuia a însemnat un pas important în istoria României. Reformele sociale îndeplinite de domnitor după 2 mai 1864, i-au adus acestuia o mare dragoste din partea poporului. Iată de ce detronarea lui a produs tulburare în masa țărănească, care a protestat cu multă vigoare, spunând, ca de exemplu, țăranii din Căiut, regiunea Bacău: „*nu am avut nici un temei de nemulțumire împotriva lui Cuza, care ne-a dat pământ și ne-a scăpat de boerime*”.¹

Fiind în anul acela foamete mare în Principatele Române², poporul o socotea ca o pedeapsă a lui Dumnezeu, pentru înlăturarea lui Alexandru Cuza. Iată ce scrie în legătură cu aceasta Gheorghe Ghiban: „*Prin sate prinsese a se răspândi vorbe venite de peste hotarul Moldovei, precum că răsturnarea lui Cuza Vodă de către boierii cei mari și aducerea pe scaunul domniei a unui prinț străin de țară, ar fi adus pedeapsa cerului asupra plaiurilor străbune*”.³

Dar țăranii și-au manifestat nemulțumirea împotriva detronării domnitorului Cuza chiar prin răscoale care s-au întins din județul Dolj, până la Brăila, răsculații declarând că: „*nu voiesc să recunoască pe Carol*”.⁴

În această atmosferă care a urmat detronării lui Cuza, preoții au fost alături de popor. În special, preoții din Oltenia, ca și din fostul județ Teleorman, și-au manifestat opoziția față de actul detronării lui Alexandru Cuza prin aceea că nu au voit să pomenească la slujbele bisericești, alt nume decât pe acela al lui Cuza, mai multe luni chiar după înlăturarea lui. Pe de

¹ Istoria Românilor, cls. XI, București, 1963, p. 213.

² Iată o însemnare de pe un *Penticostar* din anul 1841, ce a aparținut bisericii din satul Licurici, raionul Alexandria și care amintește de această foamete: „*Să se știe de când s-au făcut foamete mare și că nu s-au făcut nici grâu, de cât pe alocuri și aici în Licurici porumb s-a făcut, dar puțin și umbla lumea din toată Țara Românească după căpătat. Și veneau oamenii ori de pe la Caracal și de la Pitești după bucate. Și foamete au fost 1866 la 1867 și au murit încă și oameni de foame pe alocuri și în inimile lor au găsit cărpe, pleavă și pământ. Și am scris să se pomenească. 1867 Mai 6. preot Andrei Duhovnicul*”.

³ Gheorghe Ghiban, *Cânta la Stupca o vioară*, București, 1962, p. 4.

⁴ Revista *Arhivele Statului*, nr. 2, 1963, p. 23.

altă parte, alături de învățători, preoții au sprijinit țărănimea în atitudinea lor de protest și de revoltă.

Să dăm însă cuvântul actelor, care ne arată pe preoți, susținuți chiar de „unii din capii lor direcți”, că nu vor să pomenească la slujbe alt nume, decât pe acela al fostului domnitor. Iată ce scrie actul aflat în posesia noastră, copie de pe ordinul Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor, nr. 4978, trimis în copie de către Prefectura de Teleorman la 3 iunie 1866, Protoieriei din Turnu-Măgurele, la aproape cinci luni după actul detronării:

„În multe sate din România de peste Olt nu se pomenește încă în biserici numele suveranului nostru, principele Carol I. Această știre domnule prefect am primit-o cu îndoită părere de rău. Este foarte dureros în adevăr a afla că Biserica românească care a fost paladiul limbei și al naționalității noastre, astăzi când mulțimea aclamă pe suveranul său, ea rămâne pe alocurea în latura națiunii, în loc de a ridica vocea poporului până la ceruri. Este dureros apoi a primi această știre de la alții, iar nu de la dumneata, care negreșit m-ai fi înființat totodată ca să curmați acea greșală provenită negreșit din neștiința în care a ținut pe preoți, unii din capii lor direcți”. Și adaugă la sfârșit: „profit dar domnule prefect de această ocaziune spre a vă atrage atenția din nou asupra bisericilor și școalelor. Am dreptul și datoria a vă ruga, a vă conjuga și în sfârșit a vă cere cu stăruință neclintită a veghea asupra bisericii cu credința unor supuși ai ei, a veghea asupra școalelor cu amoearea și cu devotamentul unor adevărați români.”

Documentul este clar. Preoții și chiar învățătorii n-au vrut să recunoască actul din noaptea de 10-11 februarie 1866.

Nu se poate spune că preoții nu cunoșteau schimbările ce se făcuseră în țară, deoarece încă din ziua de 14 februarie, protopopii primesc telegrama prin care sunt anunțați de „abdicarea principelui Alexandru I. Cuza I-ul, urmând ca la serviciile bisericești să înceteze de a mai pomeni numele fostului principe și al familiei sale”.⁵

În urma telegramei ca și a ordinului care i-a urmat, protopopul din Turnu-Măgurele, la 16 februarie, făcea cunoscut acest ordin proiestoșilor din județ: „Proiestoase Zamfir, subsemnatul în conformitate ordonanței ce-mi face pre Sfinția Sa părintele Mitropolit prin depeșile nr. 188 și 210, îți pun strașnică îndatorire Sfinției Tale, ca în dată după primirea acestei, să faci cunoscut tuturor preoților din acea despărțire, ca să înceteze de a mai pomeni numele fostului principe Alex. Ioan I-ul și al familiei sale. Iar de întocmai urmare, subscriind toți preoții aceasta, să-l înapoieze la protoierie”.

⁵ Arhiva fostei Protoierii de Teleorman, Turnu-Măgurele, dos. 1866.

Ordin care se va și executa de fiecare proestos, care adunând pe preoți le va citi ordinul: „*punct cu punct și dându-le toate cuvenitele sfaturi ca să păzească cu sfințenie cele cuprinse întrânsul*”, îi va pune să semneze. De exemplu, pe ordinul amintit, au semnat 28 de preoți⁶.

Este clar dar, că în ciuda acestor dispoziții, aceleași desigur în toată țara, preoții intenționat au nesocotit ordinul. Pe de altă parte, vom vedea că ei au luat totodată și parte a țărănimii nemulțumite și revoltate. Astfel, la 24 martie 1866 prin ordinul nr. 158, mitropolitul Nifon, adresându-se aceluiași protopop din Turnu-Măgurele, printre altele, îi scria: „*De când ținem în mâinile noastre toiagul arhipăstoriei, nu am lăsat nici o ocazie fără a-ți spune înainte atât verbal cât și prin mulțimea circularelor, datoritele sarcini ce le ții asupra-ți. Nu am încetat și nici vom înceta a fi cu privigherea, a se păzi pacea, dragostea și înfrățirea mai cu seamă astăzi. Preoții cărora le este încredințată soarta acestui popor, sunt datori a nu uita legea Domnului. ... Astfel dar atât cucernicia ta cât și preoții nu pot avea alte convicțiuni decât cele întemeiate pe învățăturile Sfintei noastre biserici, nu veți lipsi a pune și înaintea poporenilor aceste învățături*”. Și încheia așa: „*Aceasta se va citi în toate bisericile din acest district, pentru o mai întinsă publicitate*”.⁷

În ciuda acestui ordin, preoții însă și-au păstrat „*convicțiunile*” lor. De aceea, și-au atras observațiile Ministerului de Interne amintite mai sus. Iată de ce mitropolitul Nifon fiind sesizat de intervenția directă a Ministerului Instrucțiunilor Publice și Cultelor, prin ordinul nr. 179 este nevoit să intervie din nou, certând pe preoți, ca unii ce nu numai că nu au urmat linia indicată, dar sprijineau protestele și revendicările țărănimii. Iată acest ordin: „*Niciodată nu ne-am îndoit că preoții nu știu a-și împlini misia și datoriile la care sunt chemați, așa precum le scrie legea și canoanele. În această neorânduială și speranța că în timpul de față, când ne stă înaintea o eră frumoasă de progres și prosperitate, vom avea mai multă vreme a se explica datoriile la care sunt chemați, am primit pe neașteptate adresa Domnului Ministru de Culte și Instrucțiunii Publice, cu nr. 8025, urmată după comunicarea ce i-au făcut Domnul Ministru de Interne în privința purtării preoților din comunele rurale, care transformându-se în avocați, sprijină foarte adesea chiar cauza nedreaptă a țăranilor*”⁸, ca să se prezinte cu petiții la acel minister, susținând și învățând pe săteni a cere lucruri

⁶ Ibidem

⁷ Ibidem

⁸ Într-un ordin nr. 13270 din 13 iunie 1866, Ministerul de Interne cerea autorităților să se ia măsuri: „*De a se avea toată privirea asupra persoanelor bănuite de rău voitori ai ordinii*”. Arhivele Statului București, pac. XXXVIII/2. 1866.

contra legilor și a dreptului, invitându-ne totodată D-l Ministru de Culte ca să luăm dispoziții de îndreptare a unei asemenea purtări din partea altarului, necompatibile cu caracterul sacru al unui preot. Cât de dureros ne-au impresionat văzând din această adresă a D-lui Ministru că preoții, călcând peste îndatoririle lor iau parte la atribuțiuni incompatibile cu caracterul lor sacerdotal, uitând că misiunea de a conduce poporul pe cale fericirii și a insufla în inima fiecărui creștin, duhul păcii, al dragostei și al înfrățirii, făcându-i să înțeleagă respectul ce datorează către legi și autoritate. Despre încetarea dar a necuviințelor expuse în adresa D-l Ministru, ordonăm Cucernicieii tale, să chemi îndată pe toți preoții din Districtul ce-l administrați și punându-le în vedere ordinul de față, să le deslușești ce datori au ca păstori bisericești ce se cheamă a fi, mijlocitori ai unei armonii și înțelegeri ce trebuie să domnească între consătenii lor, în locul urii și al învrăjbirii, ca astfel să poată pune turma pe cale binelui și al iubirii dintre dâșii. Iar celui ce se va abate din aceste învățături și din datoriile sale, va fi pedepsit după asprimea legilor și a lipsei din cler, ca nedemni de numele său. De primirea acesteia și urmare întocmai, să-ne raportați. Mitropolit Nifon”.

În concluzie, rândurile de mai sus ajută la cunoașterea atitudinii patriotice a preoțimii, care alături de popor și-a manifestat dezaprobarea față de actul detronării domnitorului Alexandru I. Cuza și, totodată, dragostea față de acest domnitor, care după secole de umilință a ajutat țărănimea să urce spre un drum nou de demnitate, care astăzi se desăvârșește prin noile condițiuni de viață și de muncă din scumpa noastră patrie.

1877 - 1878, BISERICA SE ROAGĂ PENTRU VICTORIE

(Glasul Bisericii XXXVI, 7-9, 1977, p. 664-667)

9 Mai 1877 va rămâne în istoria poporului român ca dată istorică ce nu va fi niciodată uitată, înscriindu-se în cartea de aur a lui alături de atâtea alte date ce au marcat evenimente de o deosebită însemnătate în lupta dusă de acesta de-a lungul existenței sale, pentru păstrarea ființei naționale, a independenței. Pentru împlinirea acestor idealuri poporul român nu a precupețit nici un sacrificiu, vărsându-și vitejește sângele.

Și în cazul Războiului de la 1877-1878 se va petrece același lucru, eforturi materiale, griji, sacrificii de vieți omenești pe câmpul de luptă și aceeași nădejde că Dumnezeu va dăruia victoria, după care au suspinat și au luptat generații întregi de români. Va fi, de aceea, destul de interesant să urmărim tocmai această latură spirituală-religioasă, legată de Războiul pentru Independența României, întrucât manifestările ce au avut loc în acest sens vor reprezenta pulsul războiului, marcând momentele cele mai importante în evoluția lui, nădejdiile, grijile, lacrimile pentru cei dispăruți, dar și bucuria pentru victoriile obținute.

Să urmărim dar, pe baza datelor păstrate în arhive, evoluția acestor evenimente oglindită în manifestările Bisericii din acele zile, în care Biserica, alături de întregul popor, participa cu rugăciunile sale la grijile și bucuriile ei. Am folosit arhiva județului Teleorman, deși ceea ce se petrecea în acest județ era valabil pentru toată țara. Voi începe cu ordinul dat de Mitropolitul Calinic, Primatul României în acea vreme, la puține zile după declarația de război adresată Imperiului Otoman. În acel ordin telegrafic nr. 127 din 12 mai, se dădeau instrucțiuni protopopului de la Turnu-Măgurele și desigur tuturor protopopilor din țară: „*să se facă rugăciuni în toate bisericile la Utrenie și la Liturghie pentru ca Providența în împrejurările de față să ajute Înălțimii sale Domnitorului Țării și armatei creștine, ca să le dea biruință asupra vrăjmașului*”.¹

Odată primit ordinul, protopopul va apela, în aceeași zi, la subprefecții județului să facă cunoscut prin mijloacele de care dispuneau, tuturor preoților din județ, ca: „*seara la Vecernie, dimineața la Utrenie și la Liturghie să adauge rugăciunile ce sunt întocmite în vreme de război, împotriva vrăjmașilor*”.

¹ Arhivele Statului, Filiala Teleorman, Fond Protoieria Turnu Măgurele, dos. 478/4, 1877, f. 74.

La 17 mai, subprefecții plășilor Călmățui, Târgu și Teleorman făceau cunoscute aceste dispoziții tuturor preoților din județ ca o sarcină deosebită ce le revenea în acele zile când țara se angajase într-o luptă grea cu un dușman al său de veacuri².

Curând, la aceste rugăciuni aveau să se adauge și rugăciuni pentru ploaie, deoarece primăvara anului 1877 fusese deosebit de uscată, seceta amenințând să compromită tocmai atunci recolta când era mai mult ca oricând nevoie de ea. Ordinul era venit din partea aceluiași Mitropolit Calinic și va fi primit și difuzat preoților din județul Teleorman în ziua de 28 mai, cu specificația expresă: „*să se facă rugăciuni pentru ploaie ca prin aceste osârdii să se îmbuneze Dumnezeu să dea ploaie pământului pentru hrana poporului*”.³ Din fericire, ploaia cerută a venit la timp îndepărtând grijile legate de urmările unei secete nedorite.

Între timp, luptele deveneau tot mai crâncene încât la data de 7 august 1877, Mitropolitul Calinic avea să dea un nou ordin telegrafic cu dispoziția ca: „*în toate bisericile să se facă privegheri și rugăciuni pentru ca Milostivul Dumnezeu, în împrejurările de față să ajute armatele creștine, în lupta asupra inamicului*”. Luând cunoștință de acest ordin Protopopul din Teleorman va apela, de data aceasta, la însuși prefectul județului ca prin mijloacele de care dispunea să trimită ordinul primit preoților din județ, cu obligația ca aceste privegheri: „*să se facă mereu în biserică*”.⁴

În acest timp, pe pământul Bulgariei în luptele duse pentru cucerirea redutelor turcești, mulți dintre cei mai buni ostași ai țării plăteau cu viața dorul nostru de libertate, îndoliind foarte multe familii din țară. Pentru a omagia jertfa acestor ostași, conducerea guvernului român va organiza în toată țara o zi națională de doliu. Mitropolitul Calinic va informa din timp pe toți protopopii de acest lucru așa cum știm din ordinul telegrafic nr. 983 din 7 septembrie 1877 trimis protopopului de Turnu Măgurele. Prin acest ordin se ordona ca toți preoții din județ să officieze rugăciuni pentru soldații români și ruși ce au căzut pe câmpul de bătaie. Același ordin avea să-l primească și din partea prefecturii județului care, în plus, îi comunica că această manifestare solemnă urma să aibă loc la Alexandria, ce devenise în acele zile ale războiului capitala provizorie a județului Teleorman. Voi cita ordinul: „*Vă transmitem în copie telegrama D-nului prefect local nr. 10524 relativ la celebrarea de rugăciuni pentru ostașii români și ruși care au căzut pe câmpul de bătaie și vă rog cu onoarea cucernice protoiereu, ca să*

² *Ibidem*, f. 75.

³ *Ibidem*, f. 77.

⁴ *Ibidem*, f. 99, Ordinul telegrafic nr. 1831.

binevoii a vă conforma strict dispozițiilor ei, făcând totodată totul ca preoții să pună în vedere locuitorilor din acel oraș Alexandria, deoarece această manifestare este una dintre cele mai mari sărbători”.

Protopopul, luând cunoștință de aceste ordine, se angaja „să ordone preoților din acest județ ca în ziua de 8 septembrie să se facă rugăciuni pentru ostașii români și ruși ce au murit pe câmpul de război de la Plevna”, iar preoților din județ le adresa și el îndemnul: „să invitați pe enoriașii sfinților voastre a vă însoți deseară spre joi în biserica de care aparține fiecare la Priveghere, asemenea și dimineața la 8 septembrie, asistând la celebrarea ceremoniei funebre a parastasului pentru sufletele ostașilor români și ruși, ce au murit în lupta pentru patrie, fiind azi zi de doliu național”.⁵

Preoții, luând cunoștință de ordinul primit, au chemat la această slujbă de pomenire pe toți locuitorii satelor și orașelor ca să aducă omagiul meritat celor căzuți pentru Țară, să mângâie durerile mamelor sau soțiilor văduvite de cei dragi și să transforme această zi de doliu național în zorii luminoși ai victoriei de mâine. Slujbele au început miercuri seara cu priveghere și rugăciuni pentru victorie iar a doua zi, 8 septembrie, Nașterea Sfintei Fecioare, cu slujbele de pomenire a celor căzuți ca o dreaptă prețuire pentru aceia care cu prețul suprem al vieții lor aveau să aducă independența deplină a României.

După luptele de la Plevna, succesele armatelor aliate conturându-se tot mai clar, se vor da dispozițiuni de la Mitropolie ca începând de la 22 septembrie 1877: „să înceteze de a se mai face rugăciuni de noapte prin biserici, adăugându-se doar ziua numai ecteniile pentru biruința ostașilor creștini, asupra barbarilor turci”.⁶ Luptele însă, devenind tot mai grele pentru armata româno-rusă, va face să se revină asupra ordinului de mai sus, dându-se din nou preoților să reia privegherile de noapte în biserici⁷.

Este demn de remarcat că paralel cu aceste manifestări amintite mai sus, în timpul războiului, ierarhi și clerici români au participat la redeschiderea sau sfințirea multor biserici creștine ale poporului bulgar, biserici care fuseseră închise din diferite pricini. Voi aminti, în acest sens, redeschiderea bisericii de la Poradin, unde, cum se știe, era cartierul general al armatei române, făcută cu multă solemnitate în ziua de 18 octombrie 1877 de către protopopul de la Turnu Măgurele, delegat oficial al Mitropoliei în locul Episcopului de Râmnic, care nu a putut face deplasarea la timp. Redeschiderea și sfințirea bisericii s-a făcut într-un cadru solemn în fața

⁵ *Ibidem*, f. 104, 106; 108.

⁶ *Ibidem*, f. 109, Ordinul Mitropolit Calinic, nr. 2012.

⁷ *Ibidem*, f. 134, Ordinul telegrafic nr. 21212 din 11 oct. 1877.

armatelor aliate, a Domnitorului și a populației locale, dovedindu-se, încă o dată, sprijinul material și moral pe care poporul român l-a dat vecinilor săi bulgari în decursul istoriei noastre⁸.

Căderea Rahovei, la 13 noiembrie 1877, va produce o mare bucurie în țară. Ziua victoriei se apropia și în semn de mulțumire pentru victoria obținută, Biserica împreună cu Guvernul Țării dispunea, în toată țara, să se facă în biserici slujbe și rugăciuni de mulțumire pentru biruința armatei Române și luarea Rahovei⁹.

Peste puține zile, adică la 30 noiembrie 1877 cădea și Plevna, ultimul bastion al turcilor, ducând la capitularea lui Osman pașa. Și de data aceasta, în consens cu voința întregului popor român care sărbătorea această victorie, Biserica dădea dispozițiuni ca: „*în miercurea zilei de 30 noiembrie să se facă Te-Deum în toate bisericile pentru victoria repurtată de către armatele aliate la luarea Plevnei*”.¹⁰

Curând avea să se termine și războiul, consfințind prin puterea armelor și prin sângele vărsat Independența de Stat a României.

Ca și în atâtea alte rânduri alături de popor și aspirațiile lui și de data aceasta Biserica a fost alături de el și de ele, dându-și contribuția sa atât materială cât și spirituală pentru realizarea acestui ideal național.

⁸ *Ibidem*, f. 137.

⁹ *Ibidem*, f. 141.

¹⁰ *Ibidem*, f. 144-145.

RĂSCOALA DIN 1907 ȘI PREOȚIMEA TELEORMĂNEANĂ

(Glasul Bisericii XXXVI, 1-3, 1977, p. 20-28)

Răscoala din 1907 a cunoscut și în județul Teleorman o puternică manifestare din partea țăranimii exploatare secole de-a rândul „*fără limite și fără milă*”, cum scria încă acum 70 de ani N. Iorga în *Neamul Românesc*, luând apărarea țăranimii.

Răscoala s-a manifestat cu o deosebită amploare între 9-13 martie și s-a iscat ca o furtună și ca un fluviu de mânie, sânge și flăcări, distrugeri și moarte. Setea de dreptate și ura împotriva nedreptelor învoieli agricole ca și executarea silită a muncilor agricole, camăta nerușinată ce era practică de arendași, proprietari sau vechilii lor¹, a cuprins aproape tot județul și vâlvătaia răscoalei s-a aprins ca o torță a dreptății în satele Siliștea Nouă, Slobozia-Mândra, Atârnați, Dobrotești, Beiu, Surdulești, Bragadiru, Alexandria, Găuriciu, Pielea, Licurici, Găleteni, Netoți etc. Alături de acești țărani dezlănțuiți și însetați de dreptate nu au lipsit nici preoții, așa cum nu au lipsit niciodată, ori de câte ori „*s-a ridicat țara*”, pentru dreptate socială și libertate. Făceau acest lucru, deoarece preoții nu erau decât tot niște țărani iar preotesele lor, țăranici ca toate țăranicile, cu același cârd de copii, muncind, trăind și urzind destinul acestui neam, cu răbdare, dragoste și de atâtea ori amestecat cu lacrimi.

Actele oficiale ale vremii au consemnat numele a 14 preoți implicați mai grav s-au mai puțin grav în răscoală, deși numărul lor va fi fost mult mai mare. Iată numele acestor preoți: Anton Popescu – Adămești, Dragne Stănescu – Beiu, Dumitru Popescu – Bragadiru, Dumitru Brâncănu – Găuriciu (Izvoarele), Tecuceanu – Gălăteni, Alexandru Minculescu – Licurici, Ion Popescu – Flămânda, N. Ștefănescu – Lada, Dobrescu – Crevenicul-Mare, N. Constantinescu – Pielea, Anton Popescu – Cervenica, Ion Ulmeanu – Secara, Ion Popescu – Gărăgău și Popescu – Nenciulești.

Unii, așa cum menționam și mai sus, au avut o participare deosebit de activă la Răscoală, ca de exemplu preotul Dragne Stănescu din Beiu, despre care vom vorbi și mai mult, iar alții mai puțin și din cauza aceasta și consecințele avute după înăbușirea răscoalei vor fi diferite.

¹ Hristache Emilian, *Monografia social economică a jud. Teleorman*, Turnu Măgurele, 1935, p. 74.

Este vrednic de amintit ca în multe sate din Teleorman și fiii preoților au luat parte activă la răscoală. Voi cita, în acest sens, pe Nicolae, fiul preotului Constantinescu din Pielea acuzat de a fi fost în capul răsculaților, „*dându-și titlul de student și trăgând clopotul bisericii*”; un altul este Stancu, fiul unui preot, Filip, ca și alți fii de preoți, studenți în acel timp la Teologie. Participarea în mod direct la răscoală a preoților este confirmată de mai multe acte oficiale. Voi cita, mai întâi, adresa Prefecturii Teleorman nr. 4248, din 12 aprilie 1907, adresată Protoieriei Turnu Măgurele, la cererea protopopului, în care se arată numele următorilor preoți ce fuseseră arestați și apoi eliberați, cu excepția preotului Dragne Stănescu din Beiu, „*Ilie N. Constantinescu, Pielea, Dumitru Brânceanu, Găuriciu, Alexandru Niculescu din Licurici, Dumitru Popescu, Bragadiru, eliberați și Dragne Stănescu din Beiu, sub arest*”.²

Al doilea act este o adresă a revizorului școlar din Teleorman, Victor Protopopescu, purtând nr. 2747 din 9 mai 1907, adresată Ministerului de Resort și din care cităm: „*La ordinul Dvs. nr. 13510 din 26 martie a.c. seria A., avem onoare a vă răspunde: <<Au fost acuzați ca instigatori următorii preoți: N. Constantinescu din com. Pielea, Dumitru Brânceanu din Găuriciu, Al. Niculescu din Licurici, Dumitru Popescu din Bragadiru și Dragne Stănescu din Beiu. Dintre acești preoți toți au fost eliberați afară de preotul Dragne Stănescu com. Beiu, care a fost arestat pentru a doua oară fiind găsit într-o cârciumă unde vorbea sătenilor ațâțându-i >>*”. Tot în acest act mai sunt amintiți și preoții: Anton Popescu din Cervenia și I. Ulmeanu din Secara, comuna Ologi, ca și preotul I. Popescu din Gărăgău, având însă o atitudine mai conciliantă, sfătuind pe țărani răsculați să-și caute dreptatea nu numai prin foc, ci și prin alte mijloace³.

Despre ceilalți patru preoți neamintiți până acum, ne informează o adresă a protoieriei Tr. Măgurele din 24 martie 1907, prin care cerea acestora și anume: N. Ștefănescu din Lada, I. Popescu Flămânda, Popescu din Nenciulești, Anton Popescu din Adămești, ca și preotului Dragne Stănescu din Beiu, date biografice, ca unii ce erau bănuți a fi participat la răscoală⁴. Aceștia, de altfel nefiind dovezi prea mari asupra lor, vor scăpa nearestați, cu excepția preotului Dragne Stănescu. În sfârșit, voi aminti și pe preoții Tecuceanu din Găleteni și Dobrescu din Crevenicul Mare, ca participanți deosebit de activi în cadrul răscoalei. Iată de-altfel și vina ce se aduce acestor preoți, în rezumat: „*împreună cu învățătorii Ionescu Radu din*

² Arhiva Protoieriei Turnu Măgurele, dos. 790/1907, f. 65.

³ Arhivele Statului București, *Fondul Ministerului Instrucțiuni Publice*, dos. 829/1907 f. 240-242.

⁴ Arhiva Protoieriei Turnu Măgurele, dos. 790/1907, f. 46.

com. Gălăteni și preotul Tecuceanu s-a pus în fruntea răsculaților din Netoți care devastează și dau foc casei arendașului D. Georgescu în aceeași postură fiind și preotul Dobrescu din Crevenicul Mare, care iese în odăjdii înaintea mulțimii, pe care în loc să o liniștească, așa cum primise ordine de la superiorii săi îi îndeamnă să meargă cu curaj înainte, deoarece <<cauza lor este dreaptă>>”.⁵

Ce vină le aducea oficialitatea acestor preoți? Una indirectă și alta directă, prima fiind aceea că învățătorii și preoții, prin silința ce și-au dat-o pentru înființarea cercurilor culturale, băncilor populare și tovarășilor sătești, au trecut în multe locuri marginile permise prin aceea că, prin modul de a vorbi sătenilor, au mărit ura lor împotriva arendașilor, proprietarilor⁶. A doua vină consta din participarea directă la răscoală în cazul unora dintre preoții arătați deja aici. După potolirea răscoalei prin intermediul brutal al armatei, au urmat represaliile de care n-au scăpat nici preoții implicați. Ele au venit atât din partea autorității de stat cât și din aceea a Bisericii. Cei bănuți de participare directă au fost arestați, dându-li-se drumul provizoriu la începutul lunii aprilie, cu excepția preotului Dragne Stănescu, rămas încă în cercetare. Luând cunoștință de arestarea lor protopopul din Turnu Măgurele, cu adresa nr. 247 din 4 aprilie 1907, raporta Sfintei Mitropolii: „Cu profund respect vă supun la înalta cunoștință că în chestiunea revoltelor sătești au fost chemați la instrucție și preoții Dumitru Popescu din com. Bragadiru și Anton Popescu din com. Adămești dându-li-se însă libertate, iar la 3 aprilie a fost ridicat preotul Dragne Stănescu, paroh la Beiu și depus în arestul preventiv din Alexandria”. La 11 aprilie 1907 raporta, prin raportul nr. 277, alți preoți ridicați și apoi eliberați: „preoții ridicați și anume I. N. Constantinescu din Pielea, D-tru Brânceanu, Găuriciu, A. Minculescu din com. Licurici, au fost puși în libertate”.⁷ Mitropolia, luând cunoștință de arestarea sau punerea în stare de acuzare a preoților mai sus amintiți, îi suspendă și le interzice slujirea preotească până ce li se va limpezi situația „de a fi găsiți nevinovați de justiție”.

În această situație, preoții eliberați chiar așa provizoriu dar scoși din cauză, au trebuit să ceară, în repetate rânduri, atât ei cât și poporanii lor, să fie repuși în slujbă și retrasă suspendarea, așa cum cerea, de exemplu, preotul din Găuriciu: „Cucernice protoereu, respectuos aduc la cunoștință cucerniciei voastre ca dacă am fost bănuț că am luat parte activă la

⁵ Arhivele Statului București, Fondul Ministerului Instrucțiuni Publice, Direcția Juridică, dos. 153/1907, f. 240-242.

⁶ *Ibidem*, dos. 790/1907, f. 1.

⁷ Arhiva Protoieriei Turnu Măgurele, dos. 790/1907 f. 50 și 55.

mişcările sătenilor și înaintat parchetului de Teleorman și în urmă luându-mi interogațiune, am fost pus în libertate pe ziua de 3 aprilie a.c. Binevoiți Cucernice Protoereu a interveni locului îndrept pentru reintegrarea mea. Cu stimă Pr. Paroh D. Brânceanu". Protopopul, în baza ordinelor primite, pune următoarea rezoluție: „Se va avea în vedere după ce se va primi răspunsul la adresa nr. 246 către onor prefect".⁸

Fiind, pe de altă parte, asaltați și de alte cereri asemănătoare de la țărani din satele în care preoții fuseseră suspendați, Protopopul va cere Mitropoliei să dea un răspuns, ca să știe cum să procedeze în asemenea cazuri. Prin telegrama nr. 2106 din 20 aprilie 1907, va da următorul răspuns: „Comunicați telegrafic locuitorilor din Găurici, că preotul lor poate sluji numai în cazul când a fost declarat de justiție nevinovat. Mitropolit Primar Iosif".⁹

La rândul ei și prefectura din adresa amintită nr. 4248, la solicitarea Protoieriei, va răspunde și ea evaziv că preoții sunt eliberați, dar continuă să fie la dispoziția organelor juridice pentru informații și cercetări. Era o situație destul de încurcată și în care nimeni nu încerca să ia o măsură definitivă, neștiind cum evoluau evenimentele. Evenimentele însă evoluau în favoarea răsculaților deoarece opinia publică, cercurile socialiste ca și cei mai de seamă oameni ai țării din lumea artei științei și culturii, luaseră apărarea țărănimii, condamnând cu vehemență răzbunările și represaliile asupra țărănimii, care dăduseră ca jertfă 11000 (unsprezece mii) din fiii țării.

În această situație, Protopopul, spre cinstea lui, va insista în a cere Mitropoliei să dea voie acestor preoți amintiți să slujească, mai ales că se apropia și praznicul Învierii. Acest lucru îl va face cu adresa nr. 279 din 12 aprilie 1907. Cităm: „Sfintei Mitropolii. Ca o complectare a referatului nr. 277 din 11 aprilie a.c. cu umilință îndrăznesc a vă supune la înalta cunoștință că D-l prefect ne-a răspuns cu adresa nr. 4248 din 1 aprilie a.c. că preoții arestați au fost eliberați în afară de preotul Dragne Stănescu din Beiu, după cum am menționat prin arătatul referat. Tot odată a arătat că deși li s-a dat drumul preoților, acțiunea justiției însă nu s-a terminat și că ei pot fi din nou chemați, fie ca vinovați, fie ca informatori. Față de această stare de lucru aș putea să vă rog cu adânc respect să dispuneți, de veți binevoi a găsi cu cale, să se încuviințeze preoților în chestiune să servească provizoriu de sfintele sărbători ale Învierii Mântuitorului spre bucuria și mulțumirea obștească".¹⁰

⁸ *Ibidem*, f. 46.

⁹ *Ibidem*, f. 75.

¹⁰ *Ibidem*, f. 64.

Lucru care de altfel va fi aprobat de către Mitropolie, pusă și ea în situația de a judeca favorabil cererile preoților și ale credincioșilor lor, mai ales că au fost scoși definitiv de sub orice acuzație, sub presiunea opiniei publice, cum am menționat mai sus.

Să revenim acum asupra preotului Dragne Stănescu din comuna Beiu, singurul rămas în stare de arest până la judecarea procesului în care a fost judecat alături de alți 10 țărani din Bragadiru și Beiu, participant la răscoală ca unul ce fusese socotit căpetenie a lor¹¹. El avea rang de sachelar, de aceea este uneori amintit în acte și cu numele de Sachelarie. Cei care l-au cunoscut ni-l înfățișează ca pe un om deschis la suflet, vesel, apropiat de țărani, bun de glume, muncitor și „vătaf” de căluș, în sensul că, generație după generație, a ridicat și format cete de călușari, și azi o podoabă a județului Teleorman, cu premii atât în țară cât și peste hotare. A murit după 1944, având peste 80 de ani.

Ce vină se aducea acestui preot în desfășurarea răscoalei? Cităm: „În noaptea de 9-10 martie a.c. mai mulți rezerviști au luat parte la devastări, jafuri și incendii la Alexandria, Nanov și Adămești. Tot în acel timp și în aceleași împrejurări când răscoalele și jafurile nu se potoliseră, prevenitul preot Dragne Stănescu vine în com. Bragadiru și văzând cele petrecute, a început în public și în cârciumi să îndemne și să spună la locuitori să nu dea nimic înapoi din cele jefuite, nici să spună ceva, măcar de i-ar omorî și trecând prin com. Conțești, și întrebând dacă a pus foc pe la Fotino din Zimnicea, la răspunsul afirmativ, a zis că: <<Îmi pare rău că dacă nu se pune, mă duceam chiar eu să pun foc>>”. Toate aceste fapte rezultă din actele aflate la dosar și din depunerile martorului locotenent Brașoveanu.

Ce spuneau aceste acte de la dosar? Cităm: „În zilele de 10-11, 12, și 13 martie 1907, punându-se în fruntea locuitorilor din com. Bragadiru, înarmați cu ciomege, topoare, furci etc. au devastat, jefuit și incendiat moara de pe acea moșie bătând grozav pe logofătul Sotir Papa Nicolau și omorând pe grădinarul Iosef Icalinschi, supus austro-ungar”. Cum însă aceste acuzațiuni păreau exagerate se revine ulterior și, mai moderat, se subliniază vina preotului: „a provocat direct pe locuitorii răzvrătiți la nesupunere către autoritățile constituite și pentru că a aprobat faptele lor de devastări și jafuri, îndemnându-i să nu restituie nimic din obiectele sau produsele jefuite.” Pe baza acestor acuzații procurorul cerea arestarea lui ca „fînd probe îndestulătoare ca să fie pus sub urmărire și deținut pentru faptul prevăzut și pedepsit de art. 81. c.p.”¹²

¹¹ Arhivele Statului Teleorman, Filiala Alexandria, *Fond Curtea cu juri*, dos. 43/1907 f. 191.

¹² *Ibidem*, dos. 21 și 30/1907, f. 52.

Considerând vina lui destul de mare și conștient că nu scăpa de represalii, preotul Dragne, după venirea armatei, va încerca să scape, ascunzându-se când într-un sat, când într-altul. Pândit și urmărit, este totuși prins în ziua de 23 martie de către 2 soldați în baza ordinului locotenentului Brașoveanu, care potolise răscoala din satele Bragadiru, Conțești, Cervenia și Beiu. Este trimis sub escortă la Alexandria și de aici la Turnu Măgurele, unde ajungea în ziua de 25 martie. Prefectul însă îl eliberează, cucerit de personalitatea acestui preot, chiar în acea zi. Dar odată întors în sat, în ciuda situației la care se expunea, știind ce grave acuzații erau asupra lui, își reia activitatea revoluționară.

Oamenii erau înfricoșați, bătuți și ținuți sub teroare de către lt. Brașoveanu care comanda armata în satele amintite, or ei trebuiau încurajați și cu un moral cât mai ridicat, preotul Dragne Stănescu face acest lucru. Umblă prin sate, dar mai ales încurajându-i și sfătuindu-i să nu se lase intimidați. Această comportare ajunge însă repede cunoscută lt. Brașoveanu, acela care reprimase răscoala și care îl arestase prima dată. Iritat și de faptul că preotul Dragne fusese eliberat, găsea acum un prilej nimerit să se răzbune și începu să-l urmărească și să-i facă tot felul de șicanii pentru a-l demoraliza. E urmărit pas cu pas, pune soldați pe urmele lui și nu se sfiește să tragă chiar asupra copiilor lui. Totdeodată, pentru a-l prinde pe preot în flagrant delict, recurge „la un truc”, cum el însăși va mărturisi, îmbrăcându-se în haine țărănești și urmărindu-l pas cu pas ca să-l aresteze, ferindu-se însă să facă acest lucru în comuna Bragadiru deoarece se temea de riposta poporului. Face acest lucru în ziua de 31 martie 1907, pe când preotul Dragne se întorcea de la Bragadiru spre Beiu, arestându-l la Cervenia. Iată de-altfel propria lui mărturisire: *„Am onoarea a vă comunica că în ziua de 26 a.c. când am sosit în această comună (Bragadiru) am căutat să aflu cum sunt spiritele prin comună, am recurs la un truc, m-am îmbrăcat cu haine de ale lor, cutreierând, comuna în toate părțile și mai ales cârciumile, am văzut că în cârciuma lui Anton Bazavan are întâlnire ajutorul de primar Ion D. Nicolae, secretarul primăriei Crăciunescu și preotul Dragne Stănescu din com. Beiu. Stau la o masă și cer 1/2 litru de vin pentru a putea să aud ce vorbesc, preotul zicea celorlalți să meargă din casă în casă și să spună oamenilor să nu dea nimic și nici să spună ceva chiar de i-ar omorî căci el are grijă de ei și lasă să plece armata, că vom vedea. În acel moment ce gest voi fi făcut nu știu, căci au trecut în altă cameră și din acea zi pun în urmărire pe preot să văd ce face, în fiecare noapte pleca cu Anton Bazavan cu o brișcă la com. Năsturelu, Zimnicea și Tr. Măgurele. La cele 3 zile după asta îl arestez pe Anton Bazavan. Preotul Stănescu face același curse cu nevasta lui Bazavan. Cer arestarea preotului autorității comunale și îmi*

răspunde că nu este în comună fiind la comuna Beiu. Las timpul să mi-l dea în mână și astăzi aflând că se duce la Beiu trimit un soldat să vorbească de la com. Conțești la telefon în numele meu caporalului de la com. Cervenica ca atunci când va trece preotul din Beiu pe acolo, să-l aresteze. Auzindu-se aici în comună de arestarea preotului atunci s-a alarmat secretarul și a vorbit cu prefectura la telefon spunând fel de fel de lucruri și chiar că l-am arestat, lucruri neadevărate”.

La 13 aprilie revine cu o nouă declarație adresată aceluiași procuror al județului Teleorman, din care citez: „*Cerând și arestarea preotului din com. și când făceam aceasta mă gândeam la preotul Dragne atunci mi se spune că preotul satului Bragadiru este arestat la Tr. Măgurele, iar preotul Dragne Stănescu că este din com. Beiu. În urma acestor informații lăsați ca să mi-l dea în mână. Într-adevăr pe ziua de 31 martie, auzind că preotul Dragne se va duce la Beiu, de îndată am trimis un soldat al com. Conțești ca să vorbească la telefon în numele meu cu caporalul din com. Cervenica ca preotul dacă va trece pe aici spre Beiu să pună mâna pe el și să-l aresteze, ceea ce s-a și făcut de acel caporal. Aș fi putut ca să arestez pe preot și în com. Bragadiru, dar îmi era teamă ca să nu facă vreo tulburare”.*¹³

În situația aceasta procurorul confirmă arestarea preotului Dragne și împreună cu el a altor țărani din Bragadiru, alături de preot fiind și Ion Radu Popescu. Ceilalți arestați erau: Florea Marin Smircea, Vasile Stan Mogoș, Ene Pârvan Ghinea, Anton Bazavan, Meilă Mierlea, Niculescu Ispas, Gheorghe Ivan Voica, Nicolae Stancu Goleanu și Ion Dragne Mierlea. Fără să se lase doborât moralicește și în ciuda faptului că asupra sa apăsau acuzații grele, preotul Dragne Stănescu se va apăra cu multă dibăcie. Mai întâi va face o cerere de achitare contra mandatului de arestare definitivă nr. 573 din 11 aprilie 1907 și confirmat de Tribunalul Teleorman la 12 aprilie 1907, din care cităm: „*În termen legal declar apoi contra confirmării mandatului de arestare cu nr. 1573/1907..., și vă rog cu cel mai profund respect ca față de probele ce posed să binevoiți a face a se infirma menționatul mandat de arestare lăsându-mă în libertate ca nevinovat sau spre a putea aduce martori și alte probe necesare onor justiției spre a dobândi cu prisos nevinovăția mea pentru care sunt astăzi în fața justiției și depus în arestul preventiv din Tr. Măgurele”.*¹⁴

Pe de altă parte, printr-o nouă cerere adresată judecătorului de instrucție din Tr. Măgurele, preotul Dragne își va apăra cu multă înțelepciune situația în care se afla. Cităm: „*D-le judecător, subsemnatul*

¹³ Arhiva Protoieriei Turnu Măgurele, dos. 790/1907, f. 51.

¹⁴ Arhivele Statului Teleorman, Filiala Alexandria, *Fond Curtea cu juri*, dos. 30/1907 f. 64.

*preot al Bisericii din com. Beiu jud. Teleorman și depus în arestul preventiv local pentru revoltă am onoare a vă aduce la cunoștință următoarele fapte care, cred că vor da la iveală nevinovăția mea. Am fost depus cred, fiind arestat de un Domn Lt. din regimentul 30 Muscel, care se afla în com. Bragadiru pe când eu mă găseam la copii mei, ce îi am în com. Bragadiru lângă tatăl meu. Bănuiesc că D-l Lt. m-a arestat arătându-mă că eu aș fi vorbit într-o cârciumă la Anton Bazavan din Bragadiru, arestat aici pe când d-l Lt. se afla în cârciumă și îmbrăcat civil și din această cauză, ca eu în lipsa primarului am rugat pe D-l Ion A. Niculescu ajutor de primar din Bragadiru, ca să ia măsuri că un domn sergent anume Marinescu din regim 30 Muscel, care se zice că a mai împușcat un copil în com. Smârdioasa, era să împuște și doi copii ai mei anume Alexandru de 15 ani și Aurelia de 13 ani, care mergeau cu un urcior să ia apă de la râul Vedea să fiarbă fasole în ziua de 29 martie a.c. Sergentul a tras 4 focuri în copii și a înjurat și bătut pe băiat peste cap în față martorul Marin Florescu din gara Bragadiru. În fața acestei împrejurări vă rog cu cel mai profund respect să binevoiți a face să se citeze următorii martori toți locuitorii din Bragadiru și Beiu, aflați în arestul preventiv local s-au cel puțin pe Anton Bazavan pretinsul cârciumar, Ion R. Popescu, Meilă Mierlea, Gheorghe Ivan Voica, Ene Pârvan și Florea Smircea din Bragadiru și aflați în arestul local care vor arăta nevinovăția mea”.*¹⁵

Din acuzat, preotul Dragnea devine acuzator și reușește, destul de bine, să zdruncine mărturiile lt. Brașoveanu care de-altfel, în fața acestor acuzații și a atitudinii curajoase a preotului Dragne, avea să dea înapoi, cum vom avea prilejul să arătăm. Cu toate acestea, cererea de libertate este respinsă pe baza următoarelor argumente care reflectă starea de spirit a oficialității, destul de înfricoșată de evenimentele ce avuseseră loc. Citez: „Având în vedere apelul făcut de prevenitul preot D. Stănescu contra jurnalului cu nr. 4493 din 19 aprilie 1907, al trib. Teleorman prin care se confirmă mandatul de arestare cu nr. 1573 din 1907 emis de contra sa de D-l judecător de instrucție al acestui trib. Pentru faptul prevăzut și pedepsit art. 81, 86 c.p. ce i se impută și considerând că după dispozițiunile art. 93 din legea libertății individuale judecătorul de instrucție poate da mandatul de arestare în circumstanțe grave și când arestarea este indispensabilă instrucțiunii cauzei sau este reclamată de un interes al Siguranței Publice și dacă faptul imputat este pedepsit cu o pedeapsă minimă de 3 luni, considerând în speță că se impută prevenitului preot Dragne Stănescu că a ațâțat pe locuitori la răzvrătire, crima fiind prevăzută de art. 81, 86, 87 și 88

¹⁵ *Ibidem*, f. 112-113.

*c.p. și pedepsită cu muncă silnică; considerând că acest fapt în timpurile actuale e de o gravitate excepțională deoarece liniștea și ordinea internă a statului au fost tulburate tocmai din asemenea fapte și că prevenitul dacă ar fi lăsat liber ar comunica cu martorii și ar influența depozițiile lor, așa că ar paraliza adunarea probelor, respinge apelul prevenitului preot Dragne St. și confirmă jurnalul trib. Menționat mai sus. Cu recurs la 30 aprilie 1907”.*¹⁶

La rândul ei, Mitropolia luând cunoștința de arestare preotului Stănescu, prin ordin telegrafic nr. 1230 din 17 aprilie 1907 comunica protoieriei Tr. Măgurele următoarele: „*Preotul Dragne Sachelarie, din com. Beiu, fiind arestat ca instigator în revoltele țărănești, precum se comunică de onor Minister al Cultelor, vă indic să-l suspendați imediat din servici îngrijind ca parohia să fie deservită de preoți din vecinătate. Mitropolit Primat Iosif*”.¹⁷

Preotul Dragne Stănescu va rămâne, astfel, arestat până la judecarea procesului care va avea loc în ziua de 6 iulie 1907, în fața a 12 jurați. Erau aduși pe banca acuzării și ceilalți țărani. Preotul Dragne își va lua ca apărare pe avocații Toma Florescu și D. Stănculescu. Până atunci în ziua de 11 aprilie, când i s-a luat interogatoriul, preotul Stănescu a știut să se apere cu dibăcie după cum mărturisise declarațiile sale din care cităm: „*Am plecat la Bragadiru fiindcă eram amenințat că mă omoară cu oameni după cum auzisem prin sat. Am ajuns la Bragadiru pe seară după ce se terminaseră devastările și se pusese foc. Am stat toată săptămâna la Bragadiru și când să plec la Beiu, m-a încunoștiințat primăria ca să stau până va veni ofițerul care era cu detașamentul la Smârdioasa. În ziua de 23 martie 1907 m-au ridicat doi soldați care m-au dus la Alexandria, de aici la Tr. Măgurele, de unde pe ziua de 25 martie m-a eliberat D-l prefect și am plecat la Bragadiru, ajungând la 26 martie seara. Am stat acolo până în ziua de 30 martie când am plecat să mă duc la Beiu, dar trecând prin Cervenia am fost din nou arestat și trimis aici. N-am fost niciodată în cârciuma lui Anton Bazavan mai înainte de devastare și nici după devastare. Acest om chiar nu are cârciumă căci i s-a închis de prefectură. Prin com. Conțești, n-am mai fost de mult, decât în ziua de 10 martie când am venit pe jos de la Beiu la Bragadiru. Atunci m-am oprit și fiind mai mulți oameni adunați în curtea proprietății le-am făcut morală că de ce au pus foc căci proprietarul le făgăduise să le facă Biserică. Atunci un țăran dintre ei pe care nu îl cunosc mi-a răspuns: Lasă că tot Biserici am avut și nu ne mai trebuie acum. A fost de față la această*

¹⁶ *Ibidem*, f. 114.

¹⁷ Arhiva Protoieriei Turnu Măgurele, dos. 790/1907, f. 51.

*convorbire agentul de percepție Bragadiru anume Gheorghe Ionescu, despre moșia lui Fotino nu-mi amintesc să fi vorbit ceva”.*¹⁸

În tot timpul procesului toți țărani închiși la un loc cu el vor depune mărturie favorabilă preotului Dragne, ușurându-i astfel situația. Însăși mărturia din urmă a lt. Brașoveanu era, de data aceasta, mai evazivă. El declara: „*la întrebarea pe care mi-o faceți mai declar: eu personal nu am auzit pe preotul Stănescu ci prin oameni, am fost informat cum că în com. Conțești acest preot ar fi întrebat pe locuitori dacă au pus foc și la proprietatea lui Oreste Fotino și tot dânsul ar fi exprimat părerea de rău că: << îmi pare rău că dacă nu se punea foc, mă duceam chiar eu să pun. >> Nu cunosc și nu știu numele acelor oameni care mi-au povestit acestea, am aflat și eu de la dânsii de când eram ocupat cu cercetările ce făceam în com. Conțești*”.

¹⁹

În urma acestor mărturii favorabile ca și a dibăciei sale în apărare, preotul Stănescu este achitat prin ordonanța de achitare nr. 32 din 7 iulie 1907. Împreună cu el sunt achitați și ceilalți țărani cu excepția lui Ion R. Popescu, condamnat la 5 ani muncă silnică și 94 lei amendă reprezentând cheltuieli de procedură. Ordonanța de achitare suna astfel: „*fiind achitați de faptele ce li se impută și ordonăm ca să fie puși imediat în libertate dacă nu vor fi deținuți pentru altă cauză*”.

²⁰ Cum nu erau alte cauze, au fost eliberați și s-au întors acasă și în felul acesta se încheie o pagină dureroasă dar cu rezultate care vor constitui deschiderea unor noi drumuri în viața țăranimii.

În județul Teleorman în cadrul acestei răscoale, va rămâne ca o figură principală, alături și de alți preoți, și preotul Dragne Stănescu, care împreună cu țărani satelor teleormănene au luptat pentru o lume mai bună, lume în care ne este dat să trăim astăzi.

¹⁸ *Ibidem*, f. 191.

¹⁹ *Ibidem*, f. 64.

²⁰ *Ibidem*, f. 192.

BISERICA ȘI SATUL ROMÂNESC

(Biserica Ortodoxă Română XCVII, 3-4, 1979, p. 511-525)

De peste un mileniu și jumătate, viața poporului român este țesută din sate și preoți, având același trai, bucurii și suferințe comune, fapt ce a creat aceeași identitate de trai și gândire, făcând din sate și preoți o singură comunitate socială, românească pe întregul ei teritoriu de formare¹. Biserica și preotul au fost, în tot acest timp, factori activi în viața satelor românești în jurul cărora (și a celorlalți intelectuali ai satului), generații după generații, au trăit, au gândit și au rezistat tuturor vitregiilor.

Apariția Țărilor Române trebuie înțeleasă nu ca o organizare a unor oameni aduși de vânturile istoriei, ci ca o permanentă și multiseclară existență a satelor românești, repet cu mult înainte de apariția pe scena istoriei a cnezatelor sau voievodatelor române. Și sate românești au existat, de la munte la mare, de o parte și de alta a Carpaților, ca și a Dunării, cu mult înainte de a fi atestate documentar. Era o existență tăcută, fără acte oficiale, permanentă însă și într-o continuitate pe care o atestă nu numai arheologia românească, ci și atâtea și atâtea generații ale strămoșilor îngropați în pământul străbun.

Poporul român și apariția lui pe scena istoriei nu este un miracol, ci o consecință firească tocmai datorită existenței satelor românești, cu mult înainte de apariția lor documentară. Fără această existență deja milenară a satelor românești, nu poate fi înțeleasă apariția formațiunilor politice de dincolo din dincoace de Carpați².

Aceste sate nu erau atestate în documente, fiindcă în acele vremuri grele ale protoistoriei poporului român, tulburate de furtuna migrațiilor, altele îi erau grijile. Ele trebuia să se adapteze și să manifeste o elasticitate deosebită, mutându-și așezările ici sau colo, ca să poată face față valurilor după valuri, care asaltau noua națiune ieșită din contopirea dacilor și romanilor. Proverbul românesc „*apa trece pietrele rămân*”, capătă în acest context o semnificație plină de adevăr istoric, furtuna migratoare a venit, a trecut, dar poporul român a rămas în vechea lui vatră.

¹ Ion Agârbiceanu, *Preotul și familia preotească*, Sibiu, 1942, p. 28-29.

² Însăși numele de sat și satean dovedește continuitatea, prin identitatea între vechea limbă a strămoșilor noștri și actuala limbă a poporului român.

Biserica, limba și conștiința națională. Reazemul și puterea de rezistență în acele vremuri de aspră furtună, în care istoria se scria nu cu acte de cancelarie, ci cu sabie și sânge, a fost și Biserica și slujitorii ei. Creștinismul nostru este contemporan cu însăși apariția poporului român. Îl atestă vocabularul latin legat de cultul și de practica de toate zilele a credinței noastre³, îl confirmă existența episcopilor din Dobrogea, începând cu a doua jumătate a sec. III, ca și a celor aproximativ 30 de biserici (bazilici) descoperite pe teritoriul acestui vechi pământ românesc⁴.

Distrugerile pustiitoare, care însoțeau valurile popoarelor migratoare până în pragul sec. XIII poartă vina sărăciei noastre de informare și documentare legată de protoistoria poporului român. Dar chiar în acele vremuri, fără o istorie scrisă, am avut și noi o organizație chiar modestă și care era legată de Biserică. Aici, în aceste biserici și pe lângă preoții lor, s-a plămădit încet dar temeinic limba lui scrisă, Biserica contribuind astfel la afirmarea conștiinței că aparțineau aceluiși neam. O dovadă o constituie însuși faptul că în momentul când am venit în contact cu slavii și cu toate că am trăit alături de ei, ei nu au putut schimba nimic din tot ceea ce noi deja eram. Adică un neam aparte, cu o limbă și o conștiință românească de sine stătătoare, asemenea unui copac viguros și cu rădăcinile bine înfipite în pământul străbun și în a cărei sevă s-a contopit însăși elementul slav.

Cu intuiția lui genială Mihai Eminescu, bun cunoscător al istoriei noastre naționale făcea aceeași afirmație: „*Limba română era formată de secole, când a venit la noi slavona*”.⁵ Această limbă, ca și conștiința că ea este „*a românilor*”, s-a format, generații după generații, în Biserică și cu slujitorii ei. Nu avem documente ca să sprijinim această afirmație dar nu este nici imposibil să dovedim logic adevărul ei, deoarece fiind biserică exista implicit sat și preoți. Fiind preot și biserică, exista și „*cartea*” după care trebuia să se facă slujba, și cartea, impropriu zis, deoarece ea nu apăruse încă, era așa cum o arată și numele „*manuscris*”. Adică trebuia să fie scrisă și implicit existau știutorii de scriere sau de carte, cum se zice astăzi, precum existau și „*citeți*” adică oameni care trebuia să citească textul scris. Așadar, exista un proces permanent de scris, de citit și scris. Și cum manuscrisele erau rare și scumpe, când se uzau era necesară copierea lor, ca slujba bisericească să nu sufere. Și acest lucru se făcea mai ales în mănăstiri. Ceea ce dovedește că generații după generații, poporul nostru a știut să citească și să scrie în

³ pr. Nicolae Popescu, *Preoți de mir adormiți în Domnul*, București, 1942, p. 3.

⁴ A. A. Balșacov - Ghimpu, *Organizarea bisericii din Scythia Minor în sec. VI*, Glasul Bisericii, XXIX, 9-10, 1970, p. 971-977.

⁵ Episcop Antonie Plămădeală, *Clerici ortodocși, ctitori de limbă și de cultură românească*, București, 1977, p. 5-6.

limba lui și nu a altuia. Acest lucru trebuie reținut și tot mai des afirmat. Noi am vorbit, am gândit și am scris românește cu multe secole înainte de a se descoperi primele texte românești. „*Nimic nu ne oprește*, scrie P.S. Sa Episcopul Antonie Plămădeală, *să dăm aripi gândului și să zburăm înapoi, imaginându-ne că scrisul în limba românească s-a succedat după generații și că înainte de a se instala la noi în Biserică limba slavonă, Scriptura era cunoscută, se citea, se traducea și se explica românește în vorbă și în scris*”.⁶ „*Ar fi de neconceput*, spun și alți cercetători, *să se creadă că înainte de perioada folosirii slavonei, să fi fost un popor de analfabeți*”.⁷

Numai pe temeiul acestor adevăruri logice, de necontestat, se poate justifica apariția primelor texte românești din sec. XV, nu ca o noutate, ci o consecință a scrisului românesc, vechi cu multe secole înainte. Deci nu *Codicele voronețian*, *Psaltirea scheiană* etc. au inventat limba română, ci ele sunt, dimpotrivă, consecința firească a altor scrieri în limba română și care în ultima vreme încep să fie scoase la iveală⁸.

Pe baza acestor vechi și trainice legături dintre Biserică și popor putem înțelege și justifica de ce încă de la început s-a acordat atâta încredere și prețuire Bisericii străbune. Era matca care păstrase și din care reieșea limba și conștiința națională⁹. Tot astfel se explică prețuirea, până în zilele noastre, pe care poporul român o acordă Bisericii și slujitorilor ei, întrucât s-a identificat cu însăși istoria neamului nostru. În același fel se explică și menținerea unor foarte vechi aspecte legate de preot și Biserică în viața poporului. Asupra lor voi insista în paginile următoare.

1. Numărul preoților. Numărul mare de preoți a fost specific Evului Mediu, aproape în toată Europa. Și în Țările Române, numărul clericilor era foarte mare. Catagrafiile privitoare la Țările Române, din sec. XVIII și începutul sec. XIX, vor reflecta acest aspect printr-un mare număr de preoți și diaconi, existent i în secolele anterioare. Faptul este cu atât mai frapant dacă raportăm acest număr la populația satelor și orașelor, extrem de mică. Rar sat care să aibă mai mult de 60-80 de familii, la începutul sec. XIX. Prezența atâtor clerici atrăgea atenția străinilor care ne vizitau și care consemnau acest lucru, iar conducătorilor bisericești și laici,

⁶ *Ibidem*, p. 8, cf. și Xenopol, *Istoria românilor*, ediția II, vol. II, p. 115.

⁷ N. Nicolaescu, G. Pârnuță, I. Stănescu, *Câmpulung Muscel, monografie*, Câmpulung Muscel, 1974, p. 78.

⁸ Episcop Antonie Plămădeală, *op. cit.*, p. 8-9. O ultimă informație atestă existența scrisului românesc încă din sec. IX, cf. revista *Vatra*, 20 mai 1978.

⁹ pr. Ioan Spiru, *Preoți și biserici în prima jumătate a sec. XIX*, *Glasul Bisericii*, XXVII, 3-4, 1969, p. 417-425.

le puneau mereu probleme de rezolvat în această privință¹⁰. O reglementare se va face prin Regulamentul Organic, condiționând hirotoniile de îndeplinirea anumitor condiții.

Motivele care au favorizat existența acestui mare număr de preoți sunt desigur multe, fiind și o expresie a sentimentelor religioase. Cât privește numărul clericilor vom da câteva cifre. De exemplu, în Țara Românească, în anul 1797, erau 5850 de clerici iar în anul 1813, 8138¹¹. Chiar și după anul 1870 numărul preoților în slujbă și a celor fără slujbă „răzpopi” sau „răzdiaconi”, deoarece se reglementase inițial un preot la 50 de familii, iar apoi un preot la 100 de familii, în Principatele Române se mai aflau încă 18452 de clerici¹².

Un fapt cu totul ieșit din comun este și acela că vom găsi sate cu mai puțin de 10 familii, probabil distruse sau arse în perioada războiului din anii 1806-1812, dar care își aveau bisericile cu preoții și diaconii lor. De exemplu, în cătunul Nistorești, la 15 familii, era biserică și un preot; în cătunul Popita, la 7 familii, o biserică și 2 preoți, ambele cătune în jud. Dolj¹³. În fostul județ Vlașca, satul Stănilăvești, cu 11 familii, avea 2 preoți și 5 diaconi¹⁴, iar în Argeș în satele Bădești, cu 5 familii și 30 suflete și la Cătelești, azi Surdulești, la 7 familii, exista biserică și câte un preot¹⁵. Același lucru îl întâlnim și în județul Teleorman, sate cu mulți clerici. De exemplu, la Merișani erau 4 preoți la 183 familii, iar la Slobozia-Străsnitu, 7 preoți la 93 de familii. Desigur, aceleași aspecte vor fi fost și în alte părți ale țării¹⁶.

2. De unde numărul mare de preoți? Voi începe prin a spune că acest lucru se datora spiritului vremii, când credința și Biserica erau factori de primă importanță în viața de toate zilele a strămoșilor noștri. Ca o consecință, a ridica o biserică era expresia unei dorințe ca acolo să se slăvească numele lui Dumnezeu, iar preoții să se roage pentru iertarea păcatelor „ctitorilor” și după moartea lor. De asemenea, foarte mulți oameni doreau preoția din aceeași dorință de a sluji lui Dumnezeu și a face parte din tagma preoțească. Din păcate, această pietate va fi însă uneori speculată de unii arhieri care vor favoriza hirotonisirea, preoțind fără nici o justificare, în

¹⁰ N. Iorga, *Istoria Bisericii Române și vieții religioase a românilor*, ed. a II-a, vol. I, București, 1929, p. 276.

¹¹ N. Stoicescu *Regimul feudal fiscal al preoților din Țara Românească și Moldova, până la Regulamentul Organic*, Biserica ortodoxă Română, LXXXIX, 3-4, 1971, 335-354.

¹² *Ibidem*.

¹³ pr. Ion Ionescu, *op. cit.*, p. 643-644.

¹⁴ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 335-354.

¹⁵ pr. Spiru I., *op. cit.*, p. 358.

¹⁶ Ioana Cristache Panait, *op. cit.*, p. 126.

detrimentul intereselor Bisericii. Aceste abuzuri erau favorizate și pentru faptul că nici o lege nu reglementa numărul preoților și nici raporturile dintre ei, Biserică și credincioși. Din această cauză foarte mulți preoți nu aveau nimic cu Biserica, iar diaconii nici nu purtau haine preoțești¹⁷.

În sec. XVIII, stăpânirea fanariotă va favoriza aceste abuzuri. În astfel de condiții se explică mulțimea preoților ca și nivelul lor moral și intelectual, uneori destul de scăzut¹⁸. Foarte multe abuzuri săvârșeau mai ales episcopii de peste Dunăre, de la Vidin sau Dii, cum îi spunea poporul. La fel și cei din Carloviț și Vrața sau Vârșeț, mai ales pentru cei care se preoteau din Banat și Transilvania. Aceste abuzuri se săvârșeau mai ales în județele de lângă Dunăre așa cum o dovedește, de exemplu, și dosarul referitor la preoții care treceau: „*din Turchia în Țara Românească în județul Teleorman*”, fără aprobare, adică pe furiș și care cuprinde nu mai puțin de 70 de file. Mitropolia Țării Românești avea dreptate să deplângă această stare de lucruri: „*Unii din locuitorii ce au poftă de virotoniem, nelăsându-și năravurile merg fără sfială peste Dunăre la Dii și se hirotonesco acolo fără a li se mai cerceta nici purtarea, nici știința, nici năravurile ori că este de trebuință sau că este în capitație... și numaidecât li se dau carte de hirotonie... plătind câte 6 galbeni și 11 lei Vlădicăi de se întorceau de la Dii ca niște popi*”¹⁹. Ușurința hirotonisirii peste Dunăre, a intrat în folclorul poporului, care ironiza ușurința prin care acești episcopi făceau hirotonii. Abuzului acestuia i s-a pus capăt prin măsurile luate de autoritatea de stat care va opri această practică²⁰. La fel și mitropolia țării va căuta să stăpânească aceste abuzuri împreună cu episcopiile din Țara Românească. De exemplu, episcopul Ilarion al Argeșului (1820-1845), în anul 1837 hotăra ca „*preoții veniți din părțile turcești sau țara ungurească până ce nu vor fi cercetați de protopopi dacă au sau nu preoție canonică, să fie opriți să mai slujească*”²¹. Orice hirotonie peste hotare fiind socotită, din anul 1834, necanonică și neguțătorie de cele sfinte²².

O altă cauză o constituiau avantajele de ordin fiscal și material, legate de preoție, deoarece preoții, încă din veacurile XVI-XVIII, erau scutiți de vamă, de caii de olac, podvadă, mertice conace, dând la vânzare și o vadră numai din zece. De aceea, mulți țărani recurgeau la preoție, iar preoții și ei căutau să-și facă copiii tot preoți. Au fost cazuri, când din aceleași motive

¹⁷ N. Iorga, *op. cit.*, p. 276-277.

¹⁸ Andrei Oțetea, *Tudor Vladimirescu 1821*, București, 1971, p. 21.

¹⁹ Arhivele Statului București, *Marea logofeție a treburilor interne*, dos. 1043/1832, fila 16.

²⁰ pr. I. Diaconescu, pr. M. Braniște, *art. cit.*, p. 376.

²¹ pr. Gabriel Cocora, *Episcopul Ilarion al Argeșului*, în *Mitropolia Olteniei*, XIV, 5-6, 1962, p. 310.

²² pr. Ilie Gh. Diaconescu, *Date statistice bisericesti în fostul județ Vlașca în baza catagrafurilor dintre anii 1832-1838*, Glasul Bisericii, XVIII, 7-8, 1966, p. 668-693.

chiar boieri și boiernași au recurs la preoție, ca una ce le deschidea calea spre treptele ierarhice sau numai pentru că îi scuteau și pe ei de multe dări²³. Cartea de preoție era o pavăză împotriva încasatorilor stăpânirii. Din această cauză deseori chiar țăranii se plâneau împotriva abuzului făcut cu preoțiile și hirotoniile, deoarece erau împotriva intereselor lor. Iată, de exemplu, plângerea locuitorilor din satul Castranova adresată domnitorului Ipsilante: „*Toți ce-i fruntași se află preoți și diaconi, care milostive doamne, la un sat se află câte 20, 30 și 40 preoți și diaconi și tot se fac. Unii nici carte nu știu spre a putea sluji, fără numai de frica birului să discolipsesc*”.²⁴

Mulțimea preoților o favoriza și faptul că ea se moștenește din tată în fiu, fiecare preot făcându-și copiii preoți. În felul acesta preoția devenise un fel de clasă aparte, înconjurată de stima poporului și pe care răposatul nostru profesor Nae Popescu a numit-o „*Stepena*” preoției vechi și neîntreruptă în biserică sute și sute de ani²⁵. Tot așa, preotul Agârbiceanu afirma că slujirea preoțească ajunsese un fel de prerogativă a preoților, aprobată tacit de credincioși²⁶. Voi cita câteva exemple în acest sens. În satul Putineiu, Teleorman, în anul 1832, existau preoții Ion Popa și fiii lui, Ghiță S. Popa Ion, Stancu S. Popa Ion și Stoian Popa Ion²⁷. La Davidești, Argeș, la 1810 erau trei grupuri de frați iar în satul Lungulețul, județul Dâmbovița, tot la 1810 fusese preot Popa Dragnea, lui urmându-i fiul său Scarlat, care la rândul lui a avut ca urmaș pe fiul său Emilie, iar lui urmându-i, de asemenea, fiul său Gheorghe, preot în 1879 și decedat după 1915. Deci, o preoție de mai multe generații, din aceeași tulpină.

O altă cauză este desigur și existența multor biserici, iar existența lor atrăgea implicit un cler mai numeros. Satele românești, până la începutul sec. XIX, erau răsfirate în două sau chiar trei cătune fiecare având biserică și preoți respectivi. Așa, de exemplu, în 1914 satul Scundu - Vâlcea era divizat în cătunele Fundul Scundului, Gura Scundului și Scundul Blejan, fiecare cu biserică și preoții lui²⁸. Desigur o mulțime de exemple. Unificarea satelor începută în sec. al XIX-lea a provocat desființarea multor cătune și implicit a bisericilor legate de aceste cătune²⁹.

²³ Dumitru M. Cristea, *op. cit.*, p. 468-469.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ pr. Nicolae Popescu, *op. cit.*, p. 3.

²⁶ D. Agârbiceanu, *op. cit.*, p. 39.

²⁷ pr. Diaconescu, pr. M. Braniște, *art. cit.*, p. 378.

²⁸ Iancu Anastasescu, *Când și cum s-a introdus în mod oficial școala la sate la noi în țară și cum a trecut învățământul din tinda bisericii în locul său propriu*, Glasul Bisericii, XXIV, 3-4, 1969.

²⁹ Nicolae Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale. I. Țara Românească*, vol. I-II, Craiova, 1970.

Fiind atât de mulți preoți este de la sine înțeles că aceștia nu trăiau din practicarea preoției. Nici nu se poate concepe acest lucru, mai ales știind cât de mică era populația satelor și orașelor românești până la 1860. De aceea ca să poată trăi preotul și familia lui munceau ca oricare alt țăran pe moșiile boierești, numărul preoților cu pământ propriu fiind destul de mic. Făceau apoi stupărit, creșteau vite, erau apoi tăbăcari, cărăuși, morari, zugravi de biserici și icoane, scriitori și legători de cărți, dogari, abagii, croitori, ciubari și chiar negustori de vite.

3. Duhovnicia. Ranguri preoțești. Protopopul. Datorită numărului mare de preoți, duhovnicia se dădea numai preoților cu o practică îndelungată, deci în etape. În acest fel duhovnicia devenea o demnitate, iar preotul duhovnic semna cu îndreptățită mândrie „*duhovnicul*”. Numirea preotului duhovnic se făcea în acest fel. Când într-un sat nu era duhovnic, obștea făcea „*plecată jalbă*” către protopop, recomandând pe viitorul duhovnic ca „*preot bun, cuvios, cu purtări bune*”. Și justificau cererea ca să nu moară nimeni din sat negrijit sau nespovedit. Aceste jalbe, întărite cu o pecetie de către pârcălabul satului, erau înaintate de către protopop către episcopul respectiv împreună cu preotul propus să primească duhovnicia. Acestuia i se citea „*molița de duhovnicie*”, dându-i-se „*certificat de duhovnicie*”. Practica aceasta a durat până în preajma anilor 1860-1875 iar semnăturile preoților duhovnici, cu acest nume, până la moartea lor, adică spre sfârșitul secolului XIX.

Cu aceeași îndreptățită mândrie semnau și preoții care aveau rangul de sachelari, mirodiți, excali, economi etc. Semnând mereu pe aceste acte oficiale, pe cărțile de slujbă, în scrisori etc., aceste distincții preoțești aveau să devină, cu timpul, numele de familie: Exarhul, Mirodot, Sachelarie sau Sachelarescu, Economu și Protopopescu, ca să nu mai amintim de cele de Popa și Preoțescu, care își trag numele de la preot și popă. În ceea ce privește înțelesul unor vechi distincții voi da câteva lămuriri.

4. Cum se hirotoneau preoții. Pentru ca cineva să fie făcut preot, urmând unei seculare practici, se proceda în felul următor: se alegeau din mijlocul poporului oameni de sat, fie țărani, fie rude ale preoților, care se bucurau de încrederea întregului sat. Obștea satului înainta cererea către protopop arătând că acela pe care-l dorea preot era cu știință de carte, cu purtări alese, omul liber, căsătorit după canoane „*cu cântare bună*”, adică avea calitățile pe care poporul le cerea preoților lor³⁰. În unele cazuri, când în sat erau și alți preoți în funcție, își dădeau și ei asentimentul viitorului preot,

³⁰ pr. Nicolae Popescu, *op. cit.*, p. 92-94.

printr-o adeverință semnată de ei că sunt de acord. Viitorii preoți trebuiau să fie deci, și fizic și moral, vrednici de preoție ca întreg poporul să poată spune în momentul când erau hirotoniți: „*vrednic este*”. La rândul lui, candidatul la preoție făcea și el legământ cu satul că nu va pleca în altă parte și va sluji toată viața în satul respectiv.

Protopopul, după ce primea cererea candidatului la preoție, făcea cuviincioasă examinare ca unuia ce voia de a se „*învrednici minunatului dar al preoției*”. Constatând apoi că are „*știința de carte pe potriva lui; căsătorit, după lege, neprihănit și în vârstă pravilnicească, și făgăduiala că nu se va îndepărta toată viața de biserica unde va fi numit, îl recomandă episcopului cu un raport în care avea grijă să dea și semnalmente fizice ale candidatului*”.³¹ Odată ajuns la episcopie, viitorul preot trebuia să facă practică la școala de grămătică, urmând „*cursul poruncitelor învățături*”. Trebuia să i se verifice știința lui de carte, să prindă cântarea bisericească cât mai bine și să învețe practica slujirii preoțești, a Sfintelor Liturghii, a Molifetnicului etc. Practica aceasta se făcea fie la mitropolie, fie pe lângă unele mănăstiri, și nu depășea 6 luni. Aceste școli de pregătire a clerului au existat în Moldova, la mănăstirile Neamț, Putna, Suceava³². În Transilvania, la Sâmbăta de Sus sau mănăstirea Brâncoveanu, iar în Țara Românească în sec. al XVIII-lea au existat școli de grămătică la mănăstirea Tismana, la Cozia, precum și la Episcopia din Râmnic, unde se pregăteau preoții și din Transilvania³³. De pildă, la această episcopie a fost preoțit Lazăr Popovici din Fernic, ca și preoții din satele Feleac, Mănăstur, Sânpetru etc.³⁴. Au mai existat școli la mitropolia din București, la Curtea de Argeș (1820-1831)³⁵, la Glavacioc - Argeș (1844-1852) și chiar pe lângă noile seminarii înființate după 1830³⁶. Pe măsura trecerii anilor și schimbărilor sociale din Țările Române din sec. XIX, acestor candidați li s-au predat și alte noțiuni, și anume: scrierea, cele patru lucrări de aritmetică și chiar noțiuni de agricultură, istorie, geografie etc. La terminarea cursurilor viitorilor preoți li se dădea atestate sau „*pitace*”. Și în Moldova se proceda la fel.

Protopopul, după primirea pitacului, avea îndatorirea de a încredința pe noul preot unui preot cu experiență, ca slujind împreună câteva săptămâni să-l familiarizeze cu slujba. În adresa făcută se cerea preotului mai bătrân

³¹ pr. Nicolae Popescu, *Preoție veche românească*, Biserica Ortodoxă Română, LIII, 7-8, 1939, p. 472.

³² pr. Ioan Spiru, *op. cit.*, p. 421.

³³ Protosinghel Veniamin Tohăneanu, *Mănăstirea Brâncoveanu*, Sibiu, 1967, p. 7.

³⁴ Gheorghe Marinescu, *Seminarul Curtea de Argeș*, București, 1937, p. 28.

³⁵ pr. Ioan Spiru, *Preoți și biserici în prima jumătate a sec. XIX*, Glasul Bisericii, 1-2, 1969, p. 422.

³⁶ *Ibidem*, p. 424.

blândețe și toate cele trebuincioase în lucrarea preoției, atât pentru cele sfinte, cât și pentru celelalte lucrări pentru a fi exemplu celui tânăr, urmând, ca apoi, acela să fie cercetat de protopop³⁷. Abia acum, terminând și aceasta ultimă practică, preotul putea începe slujba în satul respectiv. Practica aceasta a durat până prin anii 1860-1862. De acum înainte se vor hirotoni preoți numai aceia care făceau Seminarul, la început numai patru clase, iar pe parcurs ridicându-se numărul claselor la opt.

5. Angajamentul preotului cu satul. Când a început a se micșora numărul preoților, și satele căutau să aibă permanent preot, a intervenit o formă nouă în relațiile dintre preot și sat, anume „*angajamentul*” sau „*înscrișul*”. Acesta era un act făcut de bună voie între cele două părți, prin care preotul se obligă să slujească permanent în sat, iar satul se angaja să asigure existența preotului și a familiei sale. Mai târziu, și primăriile de la sate și orașe prețuind aportul preoților în treburile obștești, se obligau, încă din vremea Regulamentului Organic, să contribuie cu anumite sume bănești, iar după anul 1864 chiar cu leafă. Din păcate aceste drepturi nu se plăteau regulat sau chiar deloc, așa că preoții se plâneau mereu de acest lucru. De exemplu, preotul Vasile Nănescu din Tătăraștii de Sus, jud. Teleorman se plânga primăriei respective că „*salariul meu ca preot din învoiala cu sătenii să urcă la 300 de lei pe an, din care abia se scoate până la 150 lei anual, iar din casa comunală de peste 4 ani nu am primit nici un salariu*”. Și preoții din Alexandria tot în aceeași vreme, adică prin 1880-1890, se plâneau că primăria orașului nu le achită salariile deloc sau cu prea mare întârziere³⁸. De aceea preoții aveau grijă să facă cu sătenii actele amintite.

6. Bisericiile românești. Urmând firul istoric al realităților românești din trecut vom descoperi că în trecut bisericile, în marea lor majoritate, erau de lemn sau chiar bordeie în pământ reflectând condițiile vitrege de dezvoltare ale poporului și țării, de-a lungul unei lungi perioade istorice. Voi începe prin prezentarea bisericilor - bordeie mai puțin cunoscute în literatura noastră bisericească.

a) *Biserici bordeie.* Existența lor a fost o realitate mai ales în părțile de sud ale Olteniei și sud-vestul Munteniei. Existența lor se explică prin acomodarea la locuința țaranului român din acele părți ale țării și anume bordeiul sau la cadrul geoclimatic al regiunii respective, ca și unor cauze sociale specifice unei lungi epoci de grele încercări. Biserici bordeie au existat în satele olteneste Des, Dobridor, Maglavit, Celei, Covei, Cornu,

³⁷ Arhiva Protoieriei Turnu. Măgurele, 1880-1890, dos. *Pricini bisericești*.

³⁸ *Ibidem*

Horlea, Rudari, Băilești, Cilieni, Fântâna Banului, Calafat etc. ca și în satele teleormănene Islaz, Gârla Mare, Râioasa, Segarcea din Deal și Segarcea din Vale etc., în total fiind identificate până în prezent 46 de biserici bordeie în județele Mehedinți, Dolj, Olt și Teleorman. Vechimea acestor biserici este milenară urcând până în vremea migrațiilor, unul dintre autori menționând că: „*Goții aveau la noi biserici în stânci, în bordei de lemn, cu acoperiș de paie, rogoz, trestie etc.*”³⁹. Asupra acestor bordeie există o bibliografie destul de săracă. Meritul aceluia care le-a arătat importanța lor a fost cunoscutul om se știință C. S. Nicolaescu-Plopșor⁴⁰. Documentar, sunt confirmate abia în sec. XVIII, la Calafat 1730-1740⁴¹, la Gârla, 1784 etc., existența lor fiind desigur și mai veche. În sec. XIX se înmulțesc datele asupra lor, cele mai multe fiind în județul Dolj.

Vor fi fost desigur mai multe și credem că viitorul va aduce mărturii și despre altele. Dispariția lor va avea loc în a doua jumătate a sec. XIX, iar biserica bordei din com. Hotaru, jud. Olt, menționându-se ruinată și la începutul sec. XX. Aceste biserici, așa cum le arată numele, se construiau jumătate în pământ și jumătate afară, folosindu-se lemne groase de stejar, așezate unul lângă altul. Acoperișul era din pământ peste care se așezau coceni etc. Destul de rar s-au folosit la aceste biserici cărămizile sau joardele împletite printre pari de lemn, fiind numite biserici bordeie de gard. Ca aspect erau modeste, mici, neîncăpătoare iar în loc de ferestre erau așezate piei de vițel sau bășici de porc. Pe jos era pământ iar despărțitura din biserică, dintre naos, din lemne de stejar. Cu timpul, au fost înlocuite cu biserici de lemn sau de zid, având regretul de a nu avea astăzi nici un exemplar din aceste biserici bordeie⁴².

b) *Biserici rupestre, în stânci*. În regiunile de munte ca și cele deluroase se constată existența unor biserici săpate în stânci, desigur din dorința de a fi cât mai ascunse și inaccesibile, având drept cauză aceleași motive de ordin social, geografic etc. Ele erau la munte, ceea ce erau bisericile bordeie la șes. Și existența lor este foarte veche, dar studiile asupra lor fiind abia la început de drum, nu avem date sigure despre ele. Totuși, că au o origine foarte veche o dovedesc bisericuțele de la Basarabi, jud. Constanța, săpate într-un deal de cretă și aparținând secolului IX-X. Ele, de altfel, sunt și cele mai vechi biserici rupestre descoperite până acum în țara noastră⁴³.

³⁹ *Ibidem*

⁴⁰ N. Stoicescu, *Bibliografia...*, p. 128.

⁴¹ V. A. Urechia, *Istoria românilor*, tom. I, București, 1891, p. 376.

⁴² pr. Ioan Spiru, *Biserici bordeie*, Glasul Bisericii, XXIX 10-12, 1977.

⁴³ N. Stoicescu, *Bibliografia...*, p. 436

Dintre bisericile rupestre feudale voi cita pe cele de la Corbii de Piatră, Muscel, azi Argeș, ca și pe cele din munții Buzăului și anume: Agatonul, Alunișul, Fundătura, Peștera lui Iosif și Fundul Peșterii. Vechimea lor, deocamdată, nu coboară mai jos de sec. XIV, din care unele au funcționat până în sec. XVII, iar Alunișul funcționând și azi⁴⁴. Alte biserici săpate în piatră sunt: Mănăstirea de maici Nămăiești - Muscel și Schitul de călugări Cetățuia - Muscel, azi ambele în jud. Argeș. Deși atestate documentar doar în sec. XVIII, vechimea lor după tradiție este mai mare⁴⁵. Și existența lor dovedește pioșenia poporului român ca și condițiile grele în care și-a dus viața⁴⁶.

c) *Biserici de lemn*. Bisericile din lemn au fost, în schimb, prezente pretutindeni pe pământul românesc, până în a doua jumătate a sec. XIX, după care vor fi, în marea lor majoritate, înlocuite cu biserici noi, de zid. Existența lor în număr atât de mare se datorează, în primul rând, masivelor păduroase prezente din munte până în șes, ceea ce a făcut ca peste un mileniu ele să fie singurele edificii de cult ale poporului, alături de bisericile bordeie. În al doilea rând reflectau locuința țărănească, ele nefiind decât o adaptare la locuința aceasta. Erau simple, mici, neîncăpătoare, acoperite cu șită sau coceni, fără turlle sau dincolo de munți cu turlle înalte, ca niște săgeți jalnice în căutarea înălțimilor. Cât de mare era numărul lor o dovedește următoarele exemple: până la 1800, în ținutul Sălaj erau 201 biserici de lemn și numai două de zid⁴⁷. În zona centrală a Transilvaniei, în Bihor, Hunedoara și în Banat până în anul 1850, se mai păstrau încă 1300 biserici de lemn⁴⁸. Și Moldova a cunoscut prezența numeroasă a bisericilor de lemn, ascunse privirilor și acoperite cu șită (șindrila), destul de numeroase și astăzi în satele din județele Neamț, Iași, Suceava etc.⁴⁹. Biserici de lemn, în același mare număr, au fost și în Țara Românească. Așa, la 1810, în Eparhia Ungro-Vlahiei, pe județe, bisericile de lemn aveau următoarea proporție în raport cu cele de zid: Ilfov 61 de biserici de lemn, Ialomița 80 din care 34 din lemn

⁴⁴ Pavel Chihaia, *Date noi despre bisericuțele rupestre din Munții Buzăului*, Glasul bisericii, XXVI, 5-6, 1974, p. 507-518.

⁴⁵ pr. I. Răuțescu, *Schitul Nămăiești*, Glasul Bisericii, IX, 8-9, 1957, p. 587.

⁴⁶ N. Stoicescu, *Bibliografia...*, p. 451, nota 3.

⁴⁷ Ioana Cristache Panait, Ion Scheletti, *Biserici de lemn din Sălaj*, Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice, 1, 1971, p. 31-41.

⁴⁸ Titu Elian, *Punerea în valoare a bisericilor de lemn, din nordul Moldovei prin restaurarea și încadrarea lor în circuitul turistic*, Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice, 4, 1973, p. 26-27.

⁴⁹ Se explică prezența bisericilor de gard în număr mai mare, prin lipsa pădurilor cât și întemeierii multor sate noi care vor fi folosit acest material mai ușor de procurat.

și 46 de gard⁵⁰, Dâmbovița 56, Muscel 54, Teleorman 83, Vlașca 80 și singurul județ cu mai multe biserici de zid fiind Prahova, unde 56 erau biserici de zid și numai 43 erau biserici de lemn. În Eparhia Argeșului, la 1824, aceeași situație, în jud. Argeș fiind 154 biserici de lemn și 109 din zid, în jud. Olt 90 biserici de lemn și numai 53 de zid⁵¹. Și în Eparhia Râmnicului, a Buzăului găsim același număr mare de biserici de lemn⁵². Vechimea lor se confundă cu însăși vechimea satului românesc⁵³. Bisericile de lemn, după anul 1830, și apoi an de an după aceea, vor fi înlocuite cu biserici de zid. Moda, dacă se poate spune așa, se datora creșterii populației satelor ca și a unei economii țărănești mai bune, la care trebuie să mai adăugăm și defrișarea tot mai accentuată a pădurilor. Ca o ilustrare a dorinței de ridicare a unor biserici mult mai încăpătoare decât cele vechi de lemn, o dovedește plângerea locuitorilor din com. Miroșul de Jos, Argeș către protoierie: „*stăm grămădiți și înghesuți unii pe alții precum și dobitoacele în oborul lor că mai multe păcate facem când mergem la biserică, iar popa nu are pe unde ieși cu sfintele daruri*”.⁵⁴

Înlocuirea bisericilor de lemn cu cele de zid, ilustrează următoarele exemple din satele citate mai jos, la Bădiceni, în 1808, în Bălănești, la 1820, la Bădeni, la 1831, la Gratia, Teleorman, la 1814, la Grecești, Mehedinți, la 1846, la Putineiu, Teleorman, la 1826, la Perii Râioși, tot Teleorman, la 1842. Biserici de zid vor mai fi ridicate între anii 1839-1868 la Plopșor, Dolj, Surdulești, Argeș, Vișoara, Teleorman ca și actualele șase biserici din orașul Alexandria⁵⁵. Nici bisericile acestea de zid ridicate în sec. XIX, nu au avut o existență prea lungă. Multe au dispărut complet, altele au rămas ruine, iar cele care au rămas până în zilele noastre au suferit mari modificări, schimbându-le complet înfățișarea lor originală. Motivele sunt aceleași, adică prea mici, deci neîncăpătoare, prea joase și deci întunecoase, acoperișurile de șită supuse repede degradării iar picturile aproape șterse și afumate. Din aceste motive preoții și locuitorii satelor, în decursul anilor, forțați și de creșterea destul de rapidă a populației, au fost nevoiți să înlocuiască acoperișurile, să le înalțe, să le lărgească, să le lungească, să le ridice turlle noi și să le repicteze⁵⁶.

⁵⁰ Ion Ionașcu, *op. cit.*, p. 10-12.

⁵¹ pr. Sandu Tudor, *Biserici de lemn pe valea Slănicului - Buzău*, Glasul Bisericii, XXII 9-10, 1970, XXIV, 11-12, 1972, XXVI, 1-2, 1974.

⁵² Dinu C. Giurescu, *Țara Românească în sec. XIV-XV*, București, 1973, p. 130-131.

⁵³ pr. Ioan Spiru, *Din trecutul satului Miroși*, Mitropolia Olteniei, XI, 7-8, 1958.

⁵⁴ N. Stoicescu, *Bibliografia...*, p. 350, 351, 574.

⁵⁵ *Ibidem*

⁵⁶ *Ibidem*, p. 746-747. Ase vedea tabloul ctitorilor bisericilor, la note, p. 747.

d) *Ctitorii bisericilor*. Suntem obișnuiți să credem că, în general, ctitorii mănăstirilor și bisericilor noastre au fost domnitorii sau familiile lor. Realitatea este însă alta și de aceea nu va fi lipsit de interes, lucru sesizat și de alți cercetători⁵⁷, să cunoaștem mai amănunțit cine au fost ctitorii acestor biserici românești, ridicate în satele și orașele noastre. Am luat pentru aceasta, ca exemplu, Țara Românească unde numai în perioada sec. XV și prima jumătate a sec. XIX s-au construit peste 1700 locașuri de cult și a căror ctitori se cunosc. Am repartizat pe categorii sociale ctitorii și am ajuns la următoarea concluzie. Primul loc îl dețin boierii, revenindu-le peste 850 de ctitorii. Le urmează, în ordine, clerul adică ierarhi, stareți, călugări, preoți și diaconi, lor revenindu-le peste 500 de ctitorii. Abia în al treilea rând vin domnitorii și familiile lor, cu aproximativ 200 de ctitorii. Ctitori au fost și țărani, meseriași, negustori, arendași, micii slujbași și chiar unii haiduci. Aceste date se referă la bisericile existente și nu la cele dispărute și care sunt cu sutele și ai căror ctitori nu se cunosc. În felul acesta preponderența ctitorilor înclină și mai mult spre masa țărănească, deoarece ei au putut ridica acele biserici modeste în pământ, rupestre și chiar foarte multe de lemn.

Lucru este cu atât mai real în părțile de peste munți unde bisericile din satele românești nu puteau fi ridicate decât de țărani români și preoții lor. Iată, de exemplu, în satul Cizer (Sălaj) biserica ridicată la 1794, avea ctitor pe popa Ion. Bisericile din Sârbi și Domini, tot din Sălaj, aveau aceiași ctitori: „*popa Achim și popa Matei*”.⁵⁸

Același lucru îl constatăm și în alte regiuni ale țării. De exemplu în jud. Argeș, în plasa Topolog, la 1824 erau 65 de biserici din care 45 fuseseră ridicate prin contribuția sătenilor. În jud. Olt, din 26 de biserici, 20 aveau aceiași ctitori. În Vâlcea, în satul Nemoiu, din cele 6 biserici, 3 erau ridicate prin cheltuiala preoților din familia Nemoianu, între anii 1832-1898. Tot așa, în satul Spineni (Olt), un oarecare preot Stan ctitorise nu mai puțin de 4 biserici, iar în jud. Gorj bisericile de lemn din Bălănești și Ciorăști au fost făcute în anul 1790 și respectiv 1825, de către un oarecare diacon Dumitru și de către protopopul Andrei popa Matei⁵⁹. În sfârșit, nu putem să nu amintim și pe celebru popa Șapcă din Celei și el ctitor de biserică în satul lui⁶⁰.

e) *Vânzări, mutări de biserici*. După legiferarea alinierii cătunelor, foarte multe biserici au rămas în afara satelor și deci nu au mai fost folosite în altă vreme. Între timp, în urma împrăștiării din 1864 și după aceea,

⁵⁷ Ioana Cristache Panait, Ion Scheletti, *op. cit.*, p. 31-40.

⁵⁸ N. Stoicescu, *Bibliografia...*, p. 448.

⁵⁹ pr. Popescu I. Cilieni, *Biserici, târguri și sate din jud. Gorj*, Craiova, 1944.

⁶⁰ Ion N. Staicu, *Așezările județului Teleorman*, Tr. Măgurele, 1939, p. 30.

până la începutul sec. XX, s-au format numeroase sate noi, mai ales în câmpie. Și cum aceste sate nu aveau biserici, s-au procurat biserici, cumpărându-le sau refăcându-le pe cele rămase nefolosite. Acest procedeu era de altfel foarte vechi, mutarea bisericilor de lemn dintr-un loc în altul fiind un lucru foarte obișnuit. De pildă, Ștefan cel Mare adusese la Putna o biserică de lemn, iar în secolele următoare mulți meșteri de biserici de lemn vindeau bisericile făcute de ei în diferite părți ale țării. Voi cita, de exemplu, cumpărarea în anul 1875 a unei biserici de lemn de către locuitorii din satul Băsești, azi Călmățui de Sus (Teleorman) cu 2 galbeni⁶¹. În sec. XIX se înmulțesc vânzările și donațiile de biserici. Spre exemplu, biserica din satul Rața, azi Băcălești (Teleorman), a fost primită în dar de la locuitorii satului Surdulești (Argeș). Ea există și astăzi⁶². Biserica din satul Dorobanțu (Teleorman) a fost vândută, la 1896, în satul Balta Sărată (Teleorman), biserică pe care și ei o cumpăraseră încă din anul 1750 „*de la munte*”. Biserici cumpărate sunt și bisericile din satele Călugărița (Ilfov), Bivolița, Groseni, azi Teleormanu, Tecuciul de Sus și Tecuciul de Jos etc. fiind cumpărate din satele Păcureni, Argeș și Băduleasa, Teleorman etc.⁶³. Demn de remarcat că uneori se vindeau sau se dădeau în dar, fie icoanele, fie catapetesmele bisericilor de lemn scoase din uz, ca de exemplu catapeteasma fostei biserici de lemn „Sf. Alexandru” din Alexandria, care a fost dată în dar mănăstirii Buhalnița din Neamț, în anul 1836⁶⁴. În sfârșit, un alt aspect legat de existența acestor biserici de lemn era și mutarea lor din vechea vatră a satului în vatra nouă, când împrejurările cereau acest lucru. Voi cita mutarea bisericii de lemn din Nanov (Teleorman), din Valea Nanovului unde satul a existat până la 1820, în vatra actuală. Mutarea lor era ușurată de faptul că aceste biserici de lemn se desfăceau și se refăceau bucată cu bucată de către meșteri locali. Se pare că au existat și biserici de lemn „*pe roate*”, ca la Spătărei (Teleorman), unde tradiția păstrează până astăzi amintirea unei astfel de biserici și a cărei existență se justifică prin aceea că putea fi mutată ușor în vremuri de băjenie când satul își căuta adăpost în inima pădurii, în văi ascunse iscoadelor.⁶⁵

⁶¹ Dragotescu Marcel, Bârlădeanu Dumitru, *Monumente istorice de pe valea Bistriței*, București, 1970, p.30.

⁶² pr. Horia Constantinescu, *Biserici de lemn mutate și strămutate*, Glasul Bisericii, XXVIII, 5-6, 1976.

⁶³ Ion Agârbiceanu, *op. cit.*, p. 23.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 24.

⁶⁵ Andrei Corbea, *O mărturie germană despre români în sec. XVII*, Magazin Istoric, 2, 1977, p. 35.

7. Preotul, familia și activitatea lui. Preoții, așa cum se știe, au aparținut prin port, grai și muncă aceleași vieți țărănești, purtând același costum în afara bisericilor și câștigând pâinea muncind pe brazdă, la pădure, crescând vite etc. Făceau adică aceleași străvechi munci ale poporului român de când se știa pe acel pământ⁶⁶. Preoteasa era și ea țărăncă prin grai, port, muncă, prin același număr mare de copii, țesând, legănând, făcând pâinea la țeșt sau la vatră, descultă sau cu strămoșeștile opinci, ca ale dacilor de pe Columna lui Traian. Și casa preotului era la fel ca a țăranului, bordei la câmp ca bordeiul vestitului popa Șapcă din Celei, cu lavițe, cu icoana străjuită de sticla de aghiasmă și cu milenara vatră strămoșească.

Mergea pe jos, și veacuri de-a rândul a purtat rușinosul jug al iobăgiei iar când se pribegea satul, se pribegea și el. Această identitate de viață a creat unitatea dintre sat și preot, identitate de gândire și aspirație, fapt care a contribuit la prețuirea clerului de către popor. Cum îi era portul așa îi era și graiul, iar învățăturile lui erau aceleași de veacuri, un Dumnezeu, o credință, un botez și o judecată dreaptă. Mai învăța că acolo unde nu-i icoană, cruce și unde nu-i biserică și grijanie, nu-i dreaptă credință.

Învăța ceea ce poporul primise de la străbunii lui și păstra ceea ce se moștenise din tată-n fiu și mamă-n fiică, încât nimeni nu a cutezat să gândească altfel și să strice legea⁶⁷. Identitatea aceasta de trăire și gândire, între popor și preot, a fost salvatoare pentru unitatea spirituală și națională, prin ele biruind forțele străine care atacau această unitate. Lucru sesizat chiar de străinii care au încercat să ne dezbine remarcând „*solidaritatea poporului pe lângă preoții lor*”. Prozelitismul lor religios s-a izbit de această solidaritate, ei însăși mărturisind „*solidaritatea continuității tradițiilor strămoșești în această unire*”. Tot atât de veche ca și existența poporului român este și activitatea de judecător a preotului, ales de obște ca să fie, împreună cu sfatul bătrânilor, judecătorul neînțelegerilor și să le judece în baza vechilor datini. Abia mai târziu va folosi ca îndreptar în această activitate și Pravila. Exemplu, în anul 1754, când soborul satului Orodni, jud. Dolj, împreună cu preoții judecau neînțelegerile dintre săteni pentru pământ, și încheiau aceste neînțelegeri printr-un act de împăcăciune⁶⁸. Același lucru era comun tuturor satelor românești dar mai ales în Transilvania, unde judecarea pricinilor dintre români era lăsată pe seama obștei și preoților acestor sate.

⁶⁶ pr. Nicolae Popescu, *op. cit.*, p. 11-12.

⁶⁷ Constantin Giurescu, Dinu Giurescu, *Istoria românilor*, vol. I București, 1974, p. 143-144.

⁶⁸ pr. C. Stănică, *Documente din trecutul Olteniei*, Mitropolia Olteniei, IX, 5-6, 1957, p. 380-382.

Sute de ani preotul a fost ochiul și mintea țăranului neștiutor de carte. El scria „*zapisele*”, adică actele de vânzare și cumpărare iar prin semnătura lui, da gir acestor acte. „*Plecatele jalbe*” către Divanul Țării sau către alte persoane importante tot scrisul și mintea preoților erau. Tot el scria „*diatele*”, adică testamentele bătrânilor ca și ale lor proprii, din dorința de a nu lăsa între urmași certuri sau dezbinare. Tot el scria foile de zestre întocmite la căsătoria fetelor, respectând tradițiile și legea pământului, altminteri nefiind luate în considerație. Căsătorie dintre doi tineri nu se putea face dacă nu avea aprobarea scrisă a preotului, care dădea asigurarea că nu sunt rude, că au o purtare bună și că se căsătoreau: „*având singur interes cel al dragostei*”. În general, orice nevoie a satului găsea în preot ușurare în îndeplinire, ca unul ce avea autoritatea cât și legea adică Pravila.

În sfârșit, nu putem uita că preoții au fost primii dascăli de limbă românească, desigur înainte de existența oricăror școli, așa cum înțelegem noi această noțiune. Sute și sute de ani preoții au fost făuritori de limbă și datină românească, învățând generații după generații, copiii satelor să citească și să scrie „*românește*”. Mănăstirile au fost în special acele vetre, care secole de-a rândul au întreținut flacăra scrisului românesc. În toate aceste mănăstiri, fie că erau Muntenia, Moldova sau în Transilvania, Maramureș și Banat, existau școli speciale de copiiști, vechi și cu tradiții de secole care au avut permanent grijă să suplinească lipsa cărților. În toate provinciile românești, când unele mănăstiri de peste munți și-au încetat activitatea datorită vitregiei vremurilor, mulți călugări din aceste mănăstiri și-au continuat activitatea în mănăstirile din Moldova și Țara Românească pentru a suplini lipsurile bisericilor de peste munți. La nevoie, nu puțini dintre călugării mănăstirilor din Țările Române au trecut munții adăpostindu-se ici acolo ca să caligrafeze cărțile necesare bisericilor românești.

Chiar atunci când au apărut cărțile și ele au început să circule mai ușor în lumea satelor, tot preoții au continuat să le facă cunoscute copiilor, în noile școli înființate după 1838. Ba mai mult, aceste școli au fost susținute și bănește de către preoți, practica aceasta fiind cunoscută încă din secolul XVI, întrucât documentele din acea vreme arătau obligativitatea clerului de a susține școli românești. Școli românești au existat cu mult înainte de înființarea școlilor oficiale, citând de exemplu pe diaconul Stoica din satul Ciești, Argeș, ca și pe preotul Dumitru din Vița de Sus (jud. Teleorman) cu care în anul 1873 încheiasă „*așezăminte*” cu locuitorii satelor amintite ca să învețe, contra unei modeste sume, pe copiii lor carte românească⁶⁹.

⁶⁹ Nicolae Andrei, Gh. Pârnăuță, *Istoria învățământului din Oltenia*, Craiova, 1977, p. 46.

Cu atât mai mult au făcut preoții de peste munți, deoarece stăpânirea străină, foarte mult timp, nu le-a acordat nici măcar dreptul la învățătură. Este meritul lor de a fi ținut astfel aprinsă flacăra conștiinței naționale mai ales în ținuturile înstrăinate, ca și păstrarea limbii naționale. Și așa, generație după generație, sute de ani, acești modești dascăli au păstrat nu numai conștiința că românii, indiferent unde s-ar afla, aparțin aceluiași popor, dar s-au dovedit și ctitori de școli românești.

În seria „**Publicațiile Muzeului Județean Teleorman**” au apărut:

- (I) Ecaterina Țânțăreanu, **Habitat medieval în sud-vestul Munteniei în sec. XIV-XVII. Temeiuri istorice și arheologice**, Ed. Renaissance, București, 2010.
- (II) Ecaterina Țânțăreanu, Ruxandra Nemțeanu (editori), **Lucrările Conferinței „Schimbări umane și interacțiuni în peisajul cultural rural”, Alexandria, 8-9 Aprilie 2010**, Ed. Renaissance, București, 2010.
- (III) Steve Mills, Pavel Mirea (editori), **The Lower Danube in Prehistory: Landscape Changes and Human Environment Interactions - Proceedings of the International Conference, Alexandria, 3-5 November 2010**, Ed. Renaissance, București, 2011.
- (IV) Constantin Țințariu (coordonator), Ștefan Nedelcuță-Apope, Florin Chiriac, Steluța Chefani-Pătrașcu, Luminița Gheorghe, Elena Tronaru, Cătălin Borțun, **Colectivizare în Teleorman (1949-1962). Rezistență și acceptare forțată** (ediția a II-a revizuită și adăugită), Ed. Magic Print, Onești, 2011.
- (V) Cătălin Borțun, **Mișcarea legionară din județul Teleorman în documente**, Ed. Renaissance, București, 2011.
- (VI) Steluța Chefani-Pătrașcu, **Moșieri teleormăneni (1864-1949). Mărire și decădere**, Ed. Renaissance, București, 2011.
- (VII) Corina Iordan, **Oameni, locuri, amintiri... Interviu cu profesorul Ion Moraru**, Ed. Renaissance, București, 2012.
- (VIII) Ioan Spiru, **Monografia satului Surdulești**, Ed. Ordessos, Pitești, 2013.
- (IX) Ioan Spiru, **Arheologie și numismatică în județul Teleorman. Articole, studii și note**, Ed. Ordessos, Pitești, 2014.
- (X) Ioan Spiru, **Din istoria bisericii teleormănene. Studii, articole, însemnări**, Ed. Ordessos, Pitești, 2015.

ISBN 978-606-8604-18-3